

Ylistaron osayleiskaava-alueen rakennusinventointi 2022

SEINÄJOEN
MUSEOT

Inventoinnit Olli Joukio & Susanna Hietämäki
Raportti: Susanna Hietämäki

16.11.2022
Tarkistettu 21.10.2024

Ylistaron osayleiskaava-alueen rakennusinventointi 2022

Inventoinnit Olli Joukio & Susanna Hietämäki

Raportti: Susanna Hietämäki

(Kannen kuva: Matti Majjala, Seinäjoen museot, Ylistaron kotiseutukokoelma)

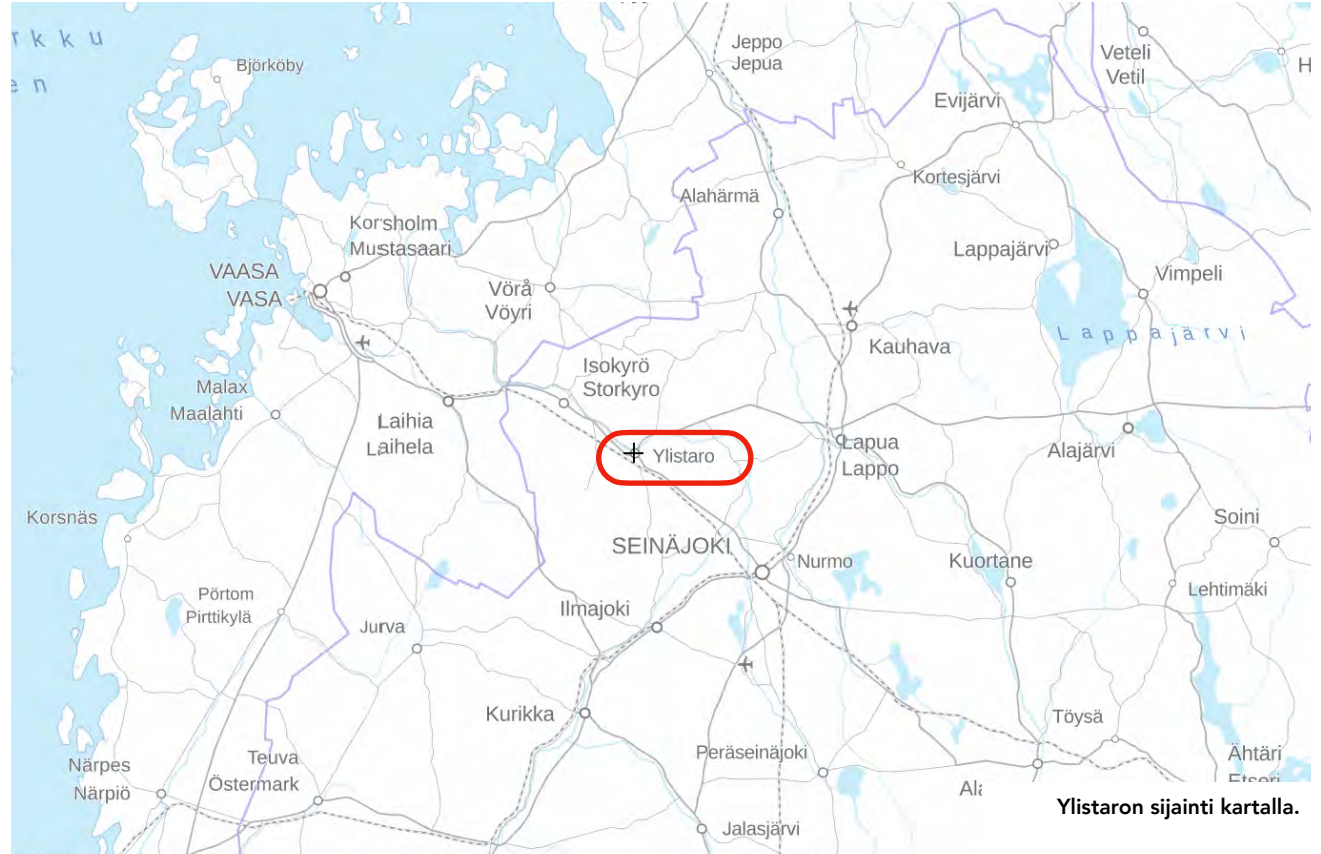
1. JOHDANTO	4	N. Kotivuoren mäkitupa-asutus	55
1.1. Inventoinnin lähtökohdat	4	O. Ylistaron asema-alue	57
1.2. Inventoinnin apuna käytetty tausta-aineisto ja tutkimustavat	5	P. Tehtaanmäen pienasutus	59
1.3. Arvotuskriteerit	6	Q. Haapojantien varren pohjalaisrakennusten ryhmä	60
1.4. Tietojen tallennus ja raportointi	9	4.2 Tarkistetut aluekokonaisuudet	62
2. YLISTARON RAKENNETUN YMPÄRISTÖN HISTORIAA	10	5. INVENTOINTIKOhteet	63
3. INVENTOINTIALUE	16	6. LUETTELO ARVOALUEISTA JA ARVOKOhteISTA	352
3.1. Kuvaus inventointialueesta	16	LÄHTEET	358
3.2. Valtakunnalliset ja maakunnalliset alueet ja kohteet	21	LIITTEET	360
4. ALUEKOKONAISSUudet	26		
4.1 Merkittävät aluekokonaisuudet	26		
A. Kylänpään raittisaisema	28		
B. Kuivilan taloryhmä	30		
C. Pouttulan mäkitupa-asutus ja kantatalot	32		
D. Kaskionmäen raittisaisema ja mäkitupa-asutus	34		
E. Kirkkosillan ympäristö	37		
F. Kirkkokujan ympäristö	39		
G. Ylistaron kirkko lähiympäristöineen	41		
H. Kaukolanraitin länsipään vanha asutus	43		
I. Kaukolanraitin 1970-1980 -luvun liikekeskusta	45		
J. Pelmaan raittisaisema	47		
K. Torkkolan taloryhmä	49		
L. Sutelan raittisaisema	51		
M. Isokylän raittisaisema	53		

1. JOHDANTO

1.1. Inventoinnin lähtökohdat

Ylistaro on Etelä-Pohjanmaalla sijaitseva entinen kunta, joka liitettiin osaksi Seinäjokea vuonna 2009. Ylistarossa yleiskaavaprosessi aloitettiin ennen kuntaliitosta ja se jatkuu edelleen. Tämä rakennusinventointi on laadittu Ylistaron yleiskaavan valmistelun taustamateriaaliksi. Rakennusinventoinnin tarkoituksena on selvittää yleiskaava-alueella olevat yksittäiset arvokkaat rakennukset ja rakennusryhmät sekä erityiset rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyvät alueet ja arvot, joilla on merkitystä yleiskaavan laatimisen kannalta.

Ylistaron kunnan alueelle oli laadittu Länsi-Suomen ympäristökeskuksen toimesta *Kyrönjoen virkistyskäytön ja maisemanhoidon kehittäminen Ylistarossa ja Nurmossa – Kulttuuriympäristöselvitys* (Motiivi Oy 2001). Selvityksen on laatinut Arkkitehti- ja insinööritoimisto Motiivi Oy. Kulttuuriympäristöselvitys julkaistiin Länsi-Suomen ympäristökeskuksen alueellisena ympäristöjulkaisuna nro 242. Kyseisessä selvityksessä on osoitettu mm. yhtenäisimpinä säilyneet perinteiset rakennetut ympäristöt sekä kokonaisuksina kehitettävät alueet. Lisäksi kartoituksen yhteydessä kohteet on lajiteltu muun muassa myöhemmin laadittavien inventointien kiireellisyysjärjestyksen mukaan. Vuonna 2001 julkaistuun kulttuuriympäristöselvitykseen sisältyneet kohdeinventoinnit sisältävät

lähinnä merkittävimpiä ja arvokkaimpia kulttuurihistoriallisia kohteita. Inventoituja kohteita on 17.

Vuonna 2008 Ylistaron alueella on tehty kohdeinventointeja yleiskaavan laatimisesta vastaavan FCG Planeko Oy:n toimesta. Inventointityön tuloksena laadittiin raportti *Ylistaron Yleiskaava 2020 – Kulttuuriympäristöselvitys/ rakennusinventointi 0720-C7989* sekä siihen liittyvät inventointikartat (KYMP-1, KYMP-2 ja KYMP-3), joihin on merkitty kartoitetut/ inventoidut kohteet sekä merkittävimmät aluekokonaisuudet. Länsi-Suomen ympäristökeskuksen taholta

Pohjanmaan inventointien yhteydessä vuonna 2016 Tiina Lehtisaari on laatinut kartoituksen/inventoinnin Untamalan, Kainaston, Hööpakantien varren, Asemanseudun - Tehtaanmäen - Haapojan sekä Halkosaaren – Viitikon – Hirvilammen alueilta. Näistä inventointialueista Asemanseutu, Tehtaanmäki ja Haapojan alue kuuluvat nyt työn alla olevaan yleiskaava-alueeseen.

Etelä-Pohjanmaan maakuntaliiton toimesta on Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan taustaselvitykseksi laadittu maakunnallinen rakennetun kulttuuriympäristön selvitys, jota varten Kirsi Niukko teki Etelä-Pohjanmaan maakunnallisen rakennusinventoinnin vuosina 2016-2017. Etelä-Pohjanmaan maakunnallisen rakennusinventoinnin 2016-2017 kohteet arvoettiin vuosina 2019-2020 osana uudemman rakennetun kulttuuriympäristön inventointia, jonka Saatsi Arkitehdit toteuttivat Etelä-Pohjanmaan maakuntaliiton toimesta. Kaikki Etelä-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön maakunnallisesti inventoidut kohteet arvoettiin ja arvotustyön tuloksena syntyi ehdotus maakunnallisesti arvokkaista rakennetun kulttuuriympäristön kohteista.

Nyt vuonna 2022 tehdyn inventointityön aikana kaikki vuonna 2008 yleiskaava-alueella tutkitut aluekokonaisuudet tarkastettiin ja mahdollisimman moni niihin kuuluvista rakennuksista inventoitiin. Tämän lisäksi inventoitiin aluekokonaisuuksien ulkopuolella olevia yksittäiskohteita. Yleiskaava-aluetta on laajennettu aiemmasta, joten myös inventointialue oli laajempi kuin vuonna 2008. Inventointi suoritettiin vuoden 2022 tammikuun ja syyskuun välisenä aikana. Ylistaron osayleiskaava-alueen inventoinnin aloitti tammikuussa 2022 FM Olli Joukio. Työn vei loppuun FM / rakennuskonservaattori Susanna Hietämäki huhti-syyskuun 2022 aikana. Olli Joukio inventoi inventointialueen itäosat ja Susanna Hietämäki inventointialueen länsiosat. Raportissa käytetyt kuvat on ottanut joko Olli Joukio tai Susanna Hietämäki ellei toisin mainita. Inventoinnin ohjausryhmään

kuuluvat museotoimenjohtaja Susanna Tyrväinen, rakennustutkija Anni Lehtimäki ja arkeologi Janne Rantanen Seinäjoen museoilta, yleiskaavapäällikkö Jyrki Kuusinen, kaavasuunnittelija Merja Suomela, kaavasuunnittelija Eija Tuomaala ja kaavoitusjohtaja Martti Norja Seinäjoen kaupungin kaupunkisuunnittelu- ja kaavoitusosastolta sekä lupainsinööri Pauliina Vähälummukka Seinäjoen kaupungin rakennusvalvonnasta.

1.2. Inventoinnin apuna käytetty tausta-aineisto ja tutkimustavat

Keskeisimpänä aineistona olivat jo edellämainitut aiemmin tehdyt kulttuuriympäristöselvitykset ja -inventoinnit:

Motiivi Oy. (2001). Kyrönjoen virkistyskäytön ja maisemanhoidon kehittäminen Ylistarossa ja Nurmossa. Länsi-Suomen ympäristökeskus.

FCG Planeko Oy (2008). Ylistaron kunta
Ylistaron osayleiskaava 2020 Kulttuuriympäristöselvitys/
rakennusinventointi.

Tämän lisäksi aineistoon kuului suuri määrä Ylistaron historiaa käsitteleviä kirjoja ja Seinäjoen museoiden Ylistaron kotiseutukokoelma sekä kenttämateriaalit.

Käyntikohteet valikoitiin vanhojen inventointien perusteella sekä Ylistaron OYK Rakennusinventointi - Indeksikartan avulla. Indeksikarttaan on koottu osayleiskaava-alueella olevat kohteet ja jokainen kohde on merkitty sen mukaan, kuinka vanha kohde on iältään. Tämä helpotti aiemmin inventoimattomien vanhojen kohteiden löytymistä. Ajallista rajausta inventointikohteille ei periaatteessa ollut,

mutta käytännössä uusimmat inventoidut kohteet olivat 1980-luvun lopulta. Aiemmin inventoitujen kohteiden ja aluekokonaisuuksien tietoja päivitettiin tässä selvityksessä ja uusia kohteita inventoitiin ottaen mukaan aiempaa enemmän myös uudempaa sotienjälkeistä rakennuskantaa. Karttojen ja kirjallisten materiaalien lisäksi alueeseen tutustuttiin paikan päällä ja kohteita valikoitiin silmämääräisesti inventoinnin piiriin mikäli ne olivat vähintäänkin kohtuullisesti säilyttäneet alkuperäisen asunsa ja tyylilliset piirteensä.

Aluekokonaisuuksia tähän inventointiaineistoon kertyi 17 kappaletta ja kohdeinventointeja tehtiin 292 kappaletta.

Inventointityöstä tiedotettiin Seinäjoen kaupungin internetsivuilla, Facebookissa ja paikallislehdissä Seinäjoen Sanomissa ja Pohjankyrössä. Inventointikohteiden asukkaita ja omistajia informoitiin noin viikkoa ennen käyntipäivää tiedotteella, joka jätettiin postilaatikkoon.

Kohdekäynneillä kohteet kuvattiin. Samalla tehtiin muistiinpanoja. Useissa kohteissa asukkaat olivat hyvin avuliaita ja heiltä kerättiin samalla mahdollisimman paljon historiatietoa kohteesta. Lisäksi moni toimitti kohteisiin liittyvää materiaalia sähköpostitse ja postitse. Historiatietoa etsittiin myös kirjoista, internetistä ja arkistoista.

1.3. Arvotuskriteerit

Rakennetun kulttuuriympäristön arvottaminen määritellään Hallituksen esityksessä laiksi rakennusperinnön suojelemiseksi (HE 101/2009) seuraavasti: *”Arvottaminen tarkoittaa kohteiden kulttuurihistoriallisen ominaisuutteen analysointia ja suhteuttamista laajempaan, esimerkiksi alueelliseen kokonaisuuteen, rakennustyyppin historiaan tai historialliseen ilmiöön, näin tunnistettavien merkitysten arviointia sekä*

kohteen erityispiirteisiin ja arvoihin perustuvien vaalimis- tai suojelutavoitteiden määrittelyä. Arvottaminen on kohteiden kulttuurihistoriallisen arvon määrittelyä riippumatta kohteiden käyttö- tai välinearvoista jonkin muun hyvän saavuttamisessa.”

Ylistaron osayleiskaava-alueen inventoidut kohteet arvotettiin työryhmän pitämässä arvotuspalaverissa, joita pidettiin 24.5., 10.6., 16.8., 29.8. ja 23.9.2022.

Yleiskaava-alueella on aluekokonaisuuksia, jotka oli aiemmissa kulttuuriympäristöselvityksissä arvioitu merkittäviksi tai kokonaisuutena kehitettäväksi. Nämä kaikki käytiin läpi ja arvioitiin olivatko alueiden arvot säilyneet. Aluekokonaisuuksien arvojen säilymisen edellytyksenä oli muun muassa se, että siihen kuuluvien yksittäiskohteiden arvot olivat säilyneet ja että maisemassa ei ollut tapahtunut muita suuria epäedullisia uudistuksia, esimerkiksi alueen yhtenäisyyttä heikentävää uudisrakentamista. Mikäli arvoja oli kadotettu merkittävästi, ei aluetta enää arvotettu merkittäväksi arvoalueeksi. Aluekokonaisuuksia ei tässä luokitella aikasempien inventointien mukaan merkittäväksi tai kokonaisuutena kehitettäväksi, vaan kaikki on luokiteltu yhteen kategoriaan, eli merkittäväksi. Aikaisemmin määriteltyjen arvoalueiden rajaukset myös tarkistettiin ja osaa laajennettiin, mikäli aiempien aluerajauksien ulkopuolelta inventoiduista uusista kohteista jotkin täydensivät alueen maisemaa tai ne liittyivät siihen historiallisiin perustein. Myös uusia arvoalueita määritettiin, sillä aiemmin inventoimattomilla alueilla oli muutamia selkeästi yhtenäisiä arvokkaita kokonaisuuksia. Yksi aikaisemmin yhdeksi arvoalueeksi määritelty alue jaettiin kahdeksi omaksi aluekokonaisuudeksi alueiden erilaisten ominaispiirteiden vuoksi.

Tässä arvotustyössä kohteet arvotettiin kolmen pääkriteerin avulla:

Rakennushistorialliset arvot: Rakennushistorialliset arvot sisältävät rakennuksen, rakennelmien ja ympäristöjen arkkitehtuurihistoriaan, rakennustekniikkaan sekä rakentamisen prosesseihin ja rakentamiseen, mutta myös niiden muutoksiin, lisäykseen ja korjauksiin liittyviä ominaisuuksia.

Historialliset arvot: Historiallisten todistusarvojen lähtökohtana on rakennuksen tai alueen ilmentämä aineeton ja aineellinen historia. Niiden arvot ovat usein objektiivisia ja jossain määrin mitattavissakin, kuten ikä, ja suhteutettavissa muuhun rakennuskantaan esimerkiksi määrällisinä ja harvinaisuus/yleisyys kriteereinä.

Maisemalliset arvot: Kohteen liittyminen kaupunkikuvaan tai maisemaan. Kulttuuriympäristö on ihmisen muovaama ympäristö, jonka erityispiirteet ilmentävät kulttuurin vaiheita sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta. Tällä suhteella ja vuorovaikutuksella voi olla vuosisatojen historia.

Edellä mainittujen arvojen täyttymisen kriteereistä tarkemmin:

Harvinaisuus tai ainutlaatuisuus: Kohde edustaa esim. harvinaista rakennustyyppiä, rakennustapaa, tyyliisuuntausta tai häviävää rakennuskantaa.

Tyypillisuus: Kohde kuvastaa esimerkiksi tietyn aikakauden ja/tai paikkakunnalle luonteenomaista piirrettä.

Edustavuus: Kohteella on aluetta tai tiettyä aikaa kuvaavat tyypilliset piirteet, jotka ovat säilyneet hyvin.

Alkuperäisyys: Kohde voi olla alkuperäisessä tai sitä vastaavassa käytössä ja/tai alkuperäinen arkkitehtuuri, idea ja/tai rakennustapa on edelleen havaittavissa. Mahdolliset muutokset ovat siihen luontevasti tehtyjä.

Historiallinen todistusvoimaisuus: Merkitys historiallisen kehityksen, tapahtuman tai ilmiön todisteena tai siitä kertovana ja tietoa lisäävänä

esimerkkinä. Historiallinen merkitys voi liittyä esimerkiksi taloushistoriaan, sivistyshistoriaan tai henkilöhistoriaan.

Yhtenäisyys: Alueen rakennuskanta on syntynyt ja/tai säilynyt yhtenäisenä tyyllisesti tai maisemallisesti. Yksittäinen kohde voi olla merkittävä osana tällaista aluekokonaisuutta.

Kerroksellisuus: Näkyvissä on aikakausien rakenteet, materiaalit ja tyylipiirteet, jotka ilmentävät rakennuksen rakentamisen, hoidon ja käytön historiaa, mikä tuo jatkuvuutta ympäristöön. Kyseessä voi olla myös alue ja sen eri-ikäinen rakennuskanta, joka kuvastaa historiallista kehitystä.

Nyt inventoitiin ja arvotettiin myös uudempaa rakennuskantaa, eikä ajallista rajausta periaatteessa ollut. Uusimmat arvotetut kohteet olivat tässä tapauksessa 1980-luvulta. Koska uusimman rakennuskannan historiallinen perspektiivi on lyhyt, näiden kohteiden arvottamisessa korostuivat rakennustaiteelliset ja rakennustekniset kriteerit.

Kriteerien ja niiden perusteella määriteltyjen arvojen perusteella inventoidut kohteet jaettiin neljään eri arvoluokkaan. Arvoluokille on annettu eriaisteiset suojelusuositukset, siitä miten kyseiset kohteet tulisi huomioida alueen osayleiskaavoituksen yhteydessä. Tässä vaiheessa on hyvä painottaa, että ne ovat ainoastaan suosituksia, ja että päätökset kohteiden mahdollisesta suojelusta tehdään vasta kaavan valmistelun ja hyväksymisen yhteydessä.

Arvoluokka A - "erinomainen"

Kulttuurihistoriallisilta arvoiltaan erityisen merkittävä kohde, joka on säilynyt erinomaisesti ja jolla on suuri merkitys osana maakunnan tai Ylistaron rakennusperinnettä. Kohteeseen liittyy useita arvoperusteita tai erittäin vahva yksi peruste.

Suojelusuositus: Kohde merkitään sr-1 merkinnällä suojeltavaksi kohteeksi. Inventoinnissa eritellään, mitä inventointikohteen rakennuksia suojelusuositus koskee. Rakennuksia ei saa purkaa. Pieniä ulkoisia muutoksia sallitaan, mutta ne tulee tehdä tarkkaan harkiten ja rakennusten kulttuurihistoriallisia ominaispiirteitä kunnioittaen. Mahdollinen täydennysrakentaminen tulee huolella sovittaa pihapiiriin. Muutostöissä tulee pyytää museoviranomaisen lausunto.

Arvoluokka B – ”hyvä” ●

Kulttuurihistoriallisilta arvoiltaan merkittävä kohde, joka on hyvin säilynyt ja/tai arvot ovat merkittäviä ja joka edustaa Ylistaron rakennuskulttuurin arvokasta osaa ja on tärkeä paikallisesti ja /tai aluekokonaisuuden osana. Kohteen ulkoasua on saatettu muuttaa, mutta alkuperäinen asu on palautettavissa. Kohde sisältää yleensä useita arvoperusteita.

Suojelusuositus: Kohde merkitään sr-2 merkinnällä säilytettäväksi kohteeksi. Inventoinnissa eritellään, mitä inventointikohteen rakennuksia suojelusuositus koskee. Mahdollisissa muutoksissa rakennusten historiallinen ilme tulee säilyttää ja mahdolliset muutokset tulee sovittaa huolella rakennukseen. Kevyet ja pienehköt laajennukset ovat mahdollisia, mutta ne tulee tehdä tarkkaan harkiten ja rakennusten kulttuurihistoriallisia ominaispiirteitä kunnioittaen. Rakennukseen mahdollisesti tehty julkisivumuutokset on tulevaisuudessa korjauksissa pyrittävä palauttamaan. Muutostöistä ja purkuluvista tulee pyytää museoviranomaisen lausunto. Kohteen saa purkaa vain erityisen pakottavasta syystä.

C - Arvoluokka C - ”kohtalainen” ●

Kulttuurihistoriallisia arvoja omaava kohde, joka on merkittävä paikallisesti ja /tai aluekokonaisuuden osana. Kohde sisältää yleensä yhden tai useampia arvoperusteita, ja on mahdollisesti osa arvokkaampaa kokonaisuutta.

Suojelusuositus: Yksittäiskohteelle ei ole tarpeen osoittaa yleiskaavassa kohdekohtaista suojelumerkintää, mutta se on tärkeä ja tulee pyrkiä säilyttämään. Aluekokonaisuuteen sisältyvät kohteet suositellaan huomioimaan yleiskaavassa aluekokonaisuuden osana ja ne tulee pyrkiä säilyttämään. Mahdollinen täydennysrakentaminen sekä korjaus- ja muutostöimenpiteet tulee toteuttaa siten, että kohteen kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot säilyvät. Muutostöiden yhteydessä suositellaan palauttamaan rakennusten alkuperäisiä ominaispiirteitä.

Kaikille arvoja omaaville autotaloille ja vastaaville ei ole esitetty nykykuntoisina suojelua, mutta niiden säilyminen ja kunnostaminen on erittäin suositeltavaa. Mahdollisen kunnostuksen jälkeen kohteille suositellaan tekemään päivitysinventointi, jolloin niiden arvoja voidaan tarkastella uudelleen.

Arvoluokka D ●

Muutokset ovat voimakkaita tai toiminnalliset jäljet ovat hävinneet, mutta kohde voi omata joitakin arvoja. Arvot ovat kuitenkin niin heikkoja, että rakennus ei vaadi suojelua kaavassa. Mahdolliset arvot on lueteltu kohdekuvauksen yhteydessä.

Arvoluokkaan kuuluvat myös kohteet, jotka on kartoitettu tai kevyesti inventoitu. Kohteella ei ole erityisiä kulttuurihistoriallisia tai maisemallisia arvoja.

Suojelusuositus: Kohteelle ei ole tarpeen osoittaa suojelumerkintöjä.

1.4. Tietojen tallennus ja raportointi

Tiedot kohteista koottiin yhteen ja talletettiin Seinäjoen museoiden käyttämään KIOSKI-kulttuuriympäristötietokantaan. Tässä raportissa käytetään KIOSKlin vietyjä tietoja, mutta lyhennettynä. Tarkemmat sanalliset kuvaukset sekä enemmän kuvia inventointikohteista löytyy KIOSKista.

Inventointityön yhteydessä on tehty myös Qgis-aineisto, joka on museolla ja se on toimitettu Seinäjoen kaupungin kaupunkisuunnitteluun ja kaavoitukseen.

Raportin kappaleessa 4 käydään läpi arvoalueet. Alueita koskevien kappaleiden alussa on aluekuvaus vuosilta 2001/2008 ja sen jälkeen arvio siitä, miten alue on muuttunut ja ovatko arvot säilyneet. Kokonaan uudet aluekokonaisuudet on kuvattu lyhyesti. Tietojen lisäksi aluekokonaisuuden sijainti on esitetty kartalla ja aluekokonaisuuteen kuuluvat kohteet on luetteloitu. Arvoalueet käydään raportissa läpi kaava-alueen itäosista kohti länttä ja lopuksi kaava-alueen eteläosat.

Kappaleessa 5 on luettelo kaikista inventoiduista kohteista. Kohteet on lueteltu kaava-alueen itäosista kohti länttä ja lopuksi kaava-alueen eteläosissa sijaitsevat kohteet. Kohteille on annettu juokseva numero.

Raportissa jokaisen yksittäisen kohteen kohdalla on seuraavat tiedot:

- Kohdenumero (juokseva numero raportin mukaisessa järjestyksessä)
- Kohteen nimi, osoite ja kiinteistötunnus
- Tunnuskuva
- Taustakarttaote kohteen sijainnista
- Kuvaus kohteesta
- Kohteen historia (mikäli historiatiedot oli saatavilla)

- Arvio kohteesta
- Suojelutilanne (mikäli rakennus on suojeltu aiemmin lailla rakennusperinnön suojelemisesta, asetuksella 480/85, kirkkolailla, lailla ortodoksisesta kirkosta, Rautatiesopimuksella tai kaavassa)
- Arvotuksessa annettu arvoluokitus
- Arvot eriteltynä

Raportissa olevat karttaotteet ovat Maanmittauslaitoksen karttapalvelusta (<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>), ellei toisin mainita.

Raportin kappaleessa 6 on luetteloitu arvoalueet ja kohteet arvoluokkiin.

2. YLISTARON RAKENNETUN YMPÄRISTÖN HISTORIAA

Isokyrö, Vähäkyrö ja Ylistaro muodostavat alueen, joka tunnetaan Kyrönmaana. Nämä pitäjät kuuluivat Kyrön muinaispitäjään ja Ylistaro oli pitkään osa Isokyröä. Etelä-Pohjanmaan alue on historiallisesti ollut erityisesti maatalousaluetta ja Kyrönmaa on alueen vanhinta asuttua aluetta, kun taas nykyiset kaupunkialueet, kuten Seinäjoki ovat alkaneet kehittyä voimakkaammin vasta 1900-luvun puolella.

Kyrönjoki on ollut läpi aikojen Ylistaron selkäranka, jonka ympäristöön asutus on keskittynyt. Jokea pitkin on kuljetettu tavaraa ja henkilöliikennettä. Kylätiet alkoivat muodostua jokitöyrille rakennettujen talojen välisille matkoille ja levenivät, kun matkoja alettiin kulkea hevosilla. Ylistarossa joen voimalla on pyöritetty aikojen saatossa useita vesimyllyjä, joista nykyisin on jäljellä enää Kriikun ja Pelmaan myllyt.

Ylistaro oli vielä 1500-luvulla pieni pitäjä, jossa oli noin 650 asukasta. Vanhimmassa säilyneessä asiakirjassa vuodelta 1546 luetellaan Kyrönjoensuun pitäjän taloja ja joukossa on paljon nykyisinkin tuttuja nimiä, sillä talojen nimet ovat säilyneet näihin päiviin asti esimerkiksi Ylistaron kylien niminä: Pelmaa, Kaukola, Torkkola ja Heikkola muiden muassa.

Oma kappeliseurakunta perustettiin Ylistaroon 1600-luvun puolivälissä ja ensimmäinen kirkko rakennettiin vuonna 1658. Suoalueita pystyttiin ottamaan viljelyskäyttöön kydönpolton ansiosta ja tervaa poltettiin sivuelinkeinona. Vuosisadan loppua kohti väkiluku alkoi kasvaa kunnes ankarat nälkävuodet 1696-1697 verottivat siitä osansa. 1700-luvulla kasvua hidastivat muun muassa iso- ja pikkuvihan aika. Viimein 1800-

luvulla väkiluvun kasvua edisti muun muassa kunnan peltoalan kasvu, uudet maatalousmenetelmät ja isojako. Laajojen viljelysaukeiden vastapainona kylät olivat keskittyneet tiiviiksi nauhamaisiksi kokonaisuusiksi jokien ja teiden varsille, tällaisia kyläkokonaisuuksia olivat esimerkiksi Kirkonkylä, Kylänpää ja Heikkola. 1700-luvulla aloitettu isojako vaikutti kuitenkin kylänmuodostumiseen suuresti, sillä kun peltopalstoja yhdistettiin suuremmaksi ja yhden talonpojan viljeltäväksi, siirtyivät talot oman peltonsa lähistölle. Piha rakentui vielä länsisuomalaiseen tapaan nelisivuiseksi umpipihaksi. Etelä-Pohjanmaalla käytössä oli suorakaiteen- tai neliönmuotoinen piha, jossa pihan keskelle rakennettu rakennus tai rakennusrivi jakoi pihan mies- ja karjapihoihin. 1700-luvun lopulla umpipiha alkoi kuitenkin jo avautua.

Vuonna 1805 asukkaita oli Ylistarossa jo noin 3400. Vuonna 1840 Heikkolan, Isonkylän ja Torkkolan alueet liitettiin Ylistaron

kappeliseurakuntaan. Ylistaron "Komia Kirkko" valmistui vuonna 1852. Uusgotiikka ei yleistynyt asuinrakennusten tyylinä missään päin Suomea, mutta Ernst Lohrmannin suunnittelemaa Ylistaron kirkkoa pidetään maan ensimmäisenä uusgoottilaisena kirkkona. Ylistaron kunta aloitti toimintansa vuonna 1865. Ensimmäiset kaksifooininkiset talonpoikaistalot oli rakennettu jo 1700-luvun puolella, mutta ne yleistyivät vasta 1800-luvun loppupuolella. Tuota ajanjaksoa pidetään pohjalaisen rakennuskulttuurin kukoistuskautena. Tuolloin paikkakunnalla perustettiin myös meijereitä, pankkeja ja nuorisoseuroja. Vuonna 1883 vihittiin käyttöön Ylistaron kautta kulkeva Seinäjoen ja Vaasan välinen rata, jonka ansiosta myös Asemanseutu alkoi kehittyä omaksi asutuskeskittymäkseen. Ylistaron aseman alue oli tuolloin katsottuna kaukana Kaukolan kylän takamailla, noin viiden kilometrin päässä Kirkonkylästä. Asemanseudun läheisyyteen nousi 1800-luvun lopulla myös Tiilitehtaan alue, jonka ansiosta alue alkoi poiketa muusta talonpoikaisestä ympäristöstä entistäkin enemmän.

Rakennustavat säilyivät Ylistaron alueella perinteisenä hyvin pitkään. Hirsirakentaminen muodosti pääosan uusista rakennuksista vielä pitkälle 1900-luvun puolelle ja tämän lisäksi tyyli noudatteli perinteisen pohjalaisrakentamisen ihanteita, jotka nojasivat usein

Perinteistä Kyrönjoen varren asutusta 1900-luvun alusta. Kuvassa edelleen olemassa oleva Rinta-Holkko Torkkolan taloryhmästä. (kuva Seinäjoen museot, Ylistaron kotiseutukokoelma)

Yksi Kaukolanraitin 1920-luvulla valmistuneista rakennuksista: vanha apteekki oikealla kuvassa. (kuva Seinäjoen museot, Ylistaron kotiseutukokoelma)

aikana yksi Etelä-Pohjanmaan mahtipitäjistä. Hallinnon ja liike-elämän painopiste oli tuolloin vielä Kirkkosillan pohjoispuolella. Kirkonkylän kehitys oli tuohon aikaan melko hidasta ja kasvu siirtyi 1920- ja 1930-luvuilla enemmänkin keskustasta radanvarteen Asemanseudulle.

Jälleenrakennuskauden aika sotien jälkeen oli siihen mennessä suurin mullistus, joka selkeästi vaikutti myös Ylistaron rakennettuun ympäristöön. Kaukolanraitin puolelle muodostui asutuksen keskittymä, johon keskustan painopiste siirtyi 1950- ja 1960-lukujen aikana. Tämän lisäksi ns. rintamamiestaloja, eli tyyppiirustusten mukaan rakennettuja asuinrakennuksia rakennettiin myös Ylistaroon. Samaan aikaan yhteiskunnassa alkoi tapahtua suuria muutoksia, kun maatalouden merkitys alkoi hiljalleen vähentyä ja palveluelinkeinojen merkitys kasvoi. Muuttoliike alkoi kääntyä kohti kaupunkeja, ja ensimmäistä kertaa Ylistaron väkiluku kääntyi laskuun 1950-luvulla.

klassiseen traditioon. Esimerkiksi 1900-luvun alun jugendin/ kansallisromanttisen tyylin vaikutus jäi Ylistarossa melko pienimuotoiseksi. Tästä tyylistä esimerkkeinä alueella ovat kuitenkin edelleen esimerkiksi Osuusmeijeri, Isokylän koulu ja Paharannan maatalon rakennukset. 1900-luvun alussa Ylistaro tukeutui edelleen vahvasti maanviljelyyn ja oli maailmansotien välisenä

Maataloutta Alapääntiellä 1970-luvulla. Kuvassa jälleenrakennuskauden Ala-Torkko, joka on edelleen olemassa. (Kuva Seinäjoen museot, Ylistaron kotiseutukokoelma)

Yhteiskunnan rakennemuutos nopeutui entisestään 1960-luvulla ja tämä näkyi myös valtakunnallisesti rakennuskulttuurin muutoksessa, kun kaupunkeihin ja taajamiin muuttaville rakennettiin kokonaisia uudenaikaisia kerrostalolähiöitä. Ylistaroon vielä 1960-luku ei kuitenkaan tuonut niin suuria mullistuksia kuin muihin seutukunnan paikkakuntiin. Keskustaajaman rakennuskaava vahvistettiin vuonna 1977 ja tällä oli vaikutuksia taajamakuvaan, kun siihen ilmestyi ensimmäiset rivitalot. Tasakattoisia betonielementtikerrostaloja ei Ylistaroon rakennettu kuitenkaan lainkaan, eikä niitä merkitty edes kaavaan.

Väkiluvun kasvun seurauksena rakentaminen piristyi Ylistarossa 1980-luvulla. Tuolloin rakennettiin muun muassa virastotalo Kaukolanraitille sekä Västilänkartanon palvelutalo sekä terveystakeskus. Asuinrakentamisessa nähtiin paljon rivitalorakentamista. Myös suurin

Tyypillistä 1970-luvun liikerakentamista Ylistaron keskustassa. Ravintola Taron rakennus on edelleen paikallaan. (Kuva Seinäjoen museot, Ylistaron kotiseutukokoelma)

osa kirkonkylän liikerakennuksista on peräisin 1980-luvulta. Palveluelinkeinot ohittivat 1990-luvulle tultaessa alkutuotannon, mutta edelleen maa- ja metsätalous säilyi tärkeänä työllistäjänä maatalojen määrän vähenemisestä huolimatta.

Uuden vuosituhatosen rakentaminen Ylistarossa on keskittynyt lähinnä asuinrakentamiseen ja sekin on keskittynyt lähinnä haja-asutusalueille. Keskustaajamaan on noussut ainoastaan muutamia uusia rivitaloja.

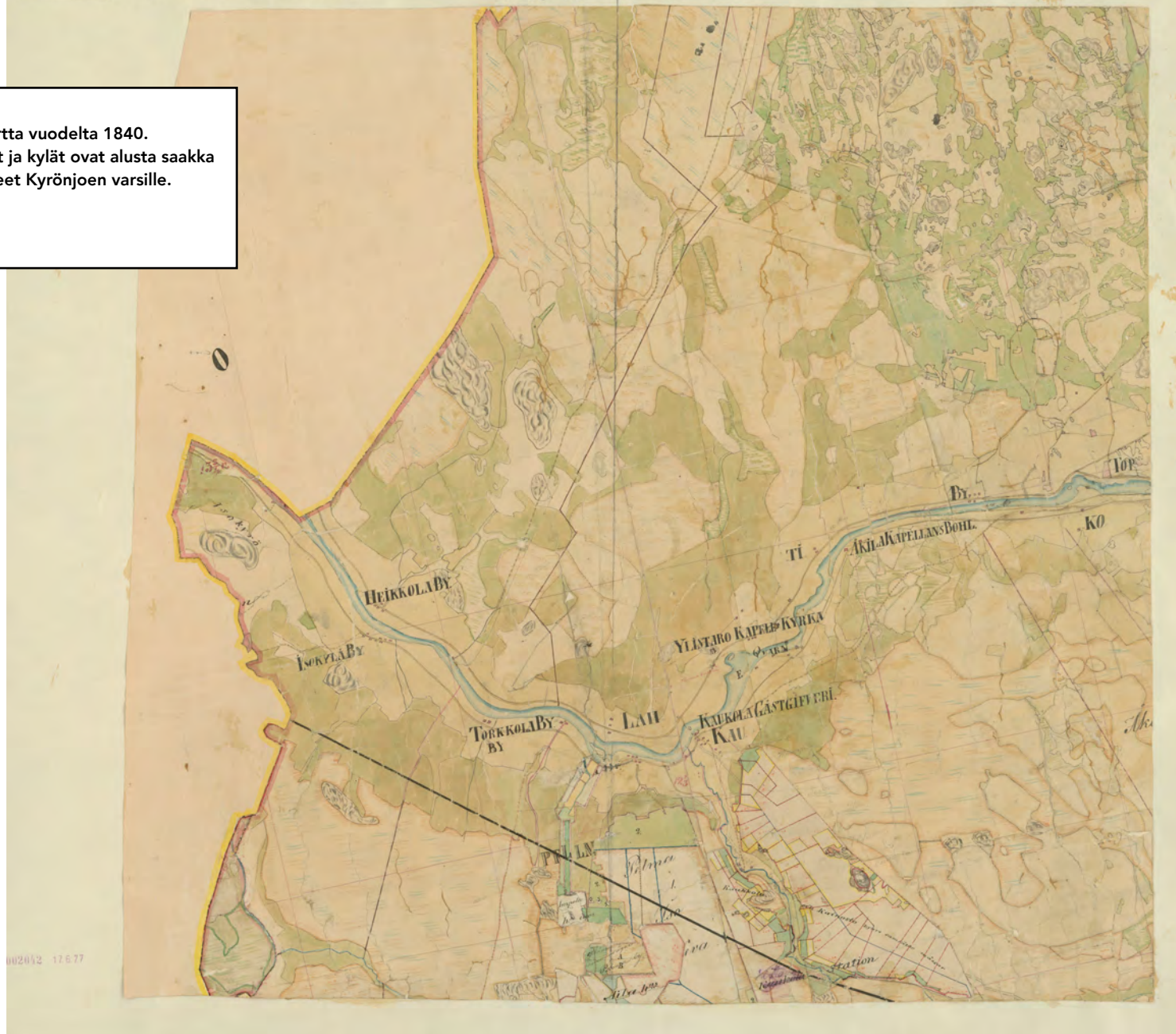
(Historiatietojen lähteet: Mentula, A. (2005), Salokangas, R. & Ekman-Salokangas, U. (2005).

2311 01 + 1333 10 YLISTARO

1333 10

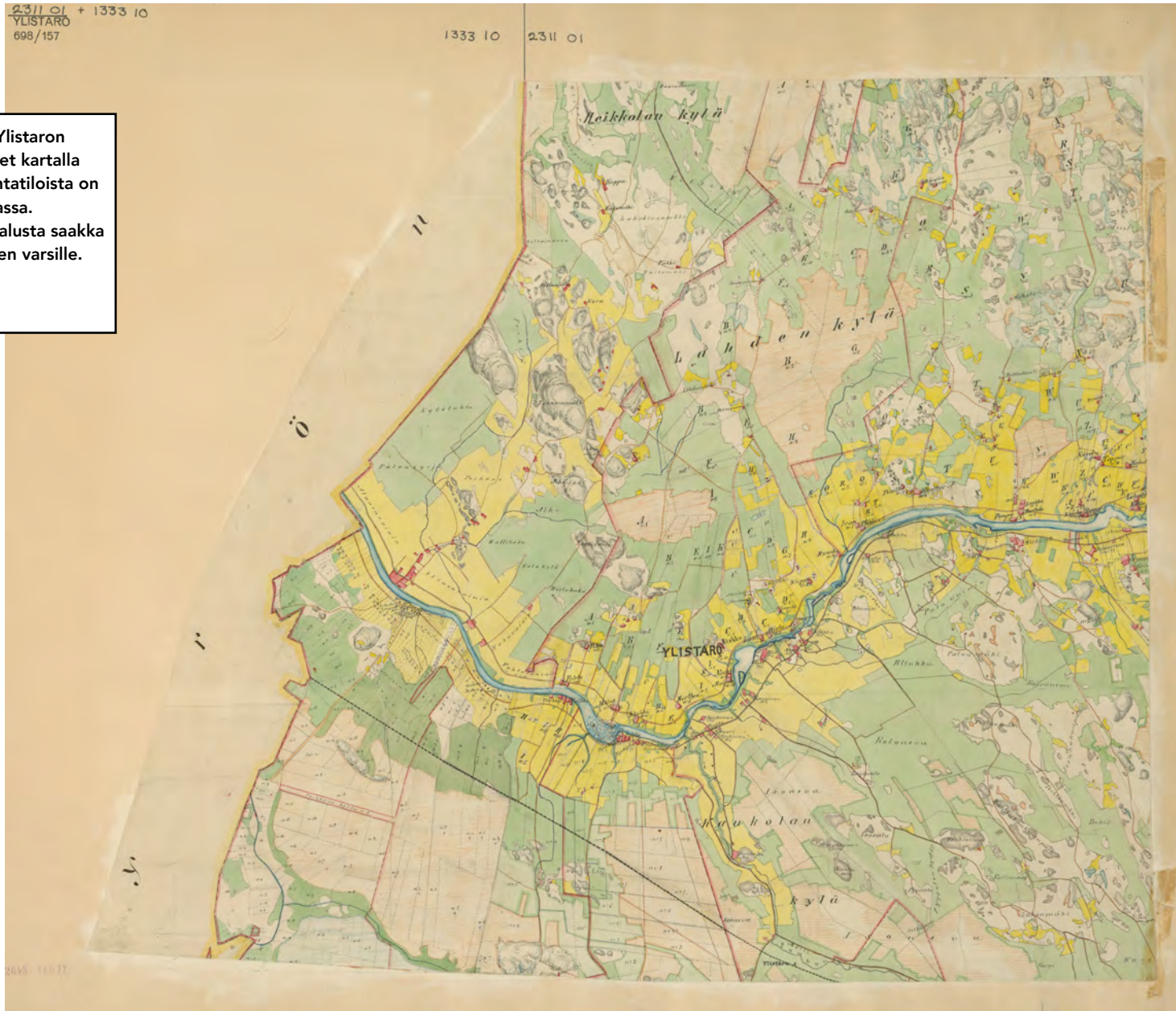
2311 01

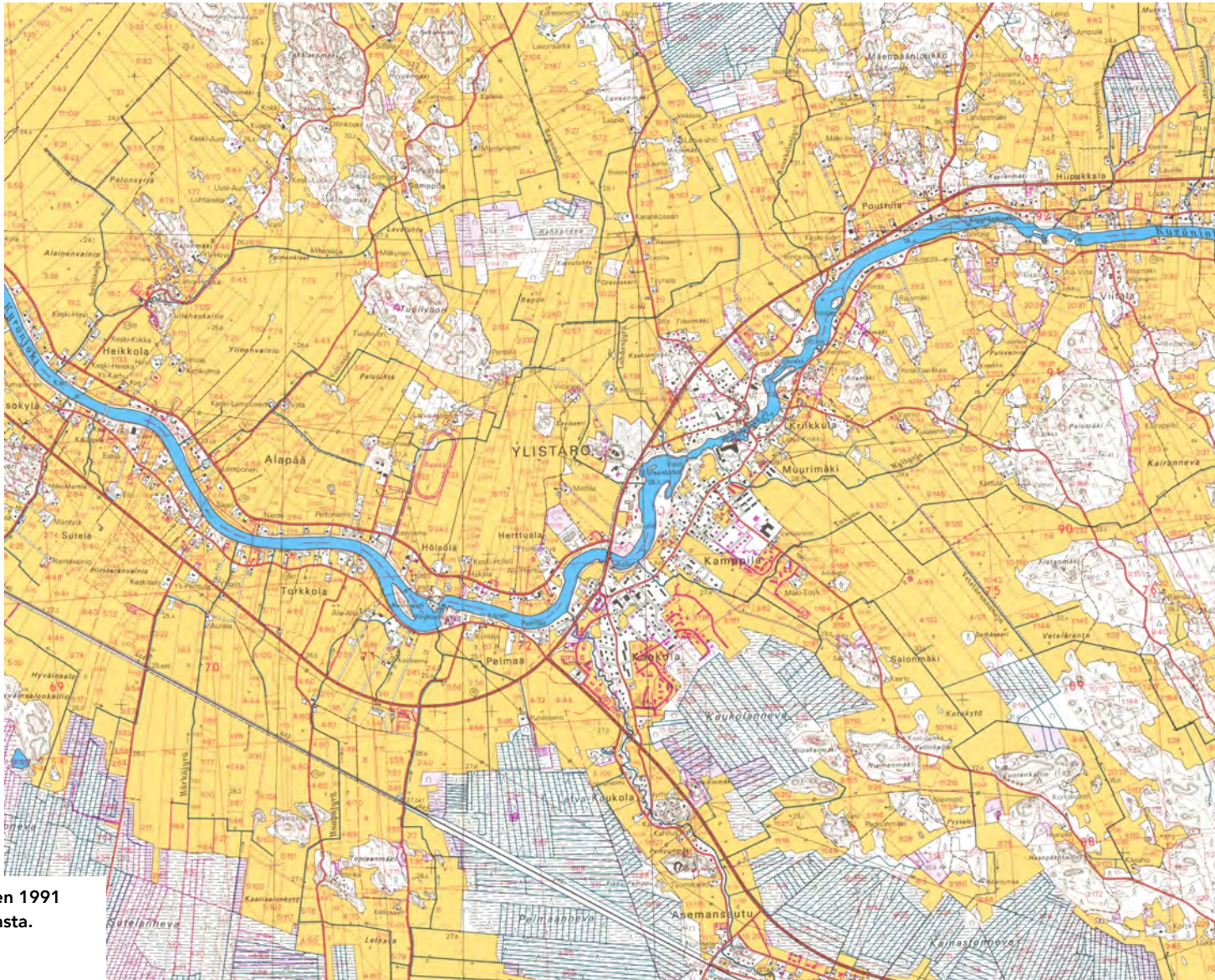
Pitäjänkartta vuodelta 1840.
Viljelykset ja kylät ovat alusta saakka
keskittyneet Kyrönjoen varsille.

002052 17677

Ote vuoden 1903 Ylistaron
pitäjänkartasta. Monet kartalla
näkyvistä vanhoista kantatiloista on
edelleen olemassa.
Viljelykset ja kylät ovat alusta saakka
keskittyneet Kyrönjoen varsille.

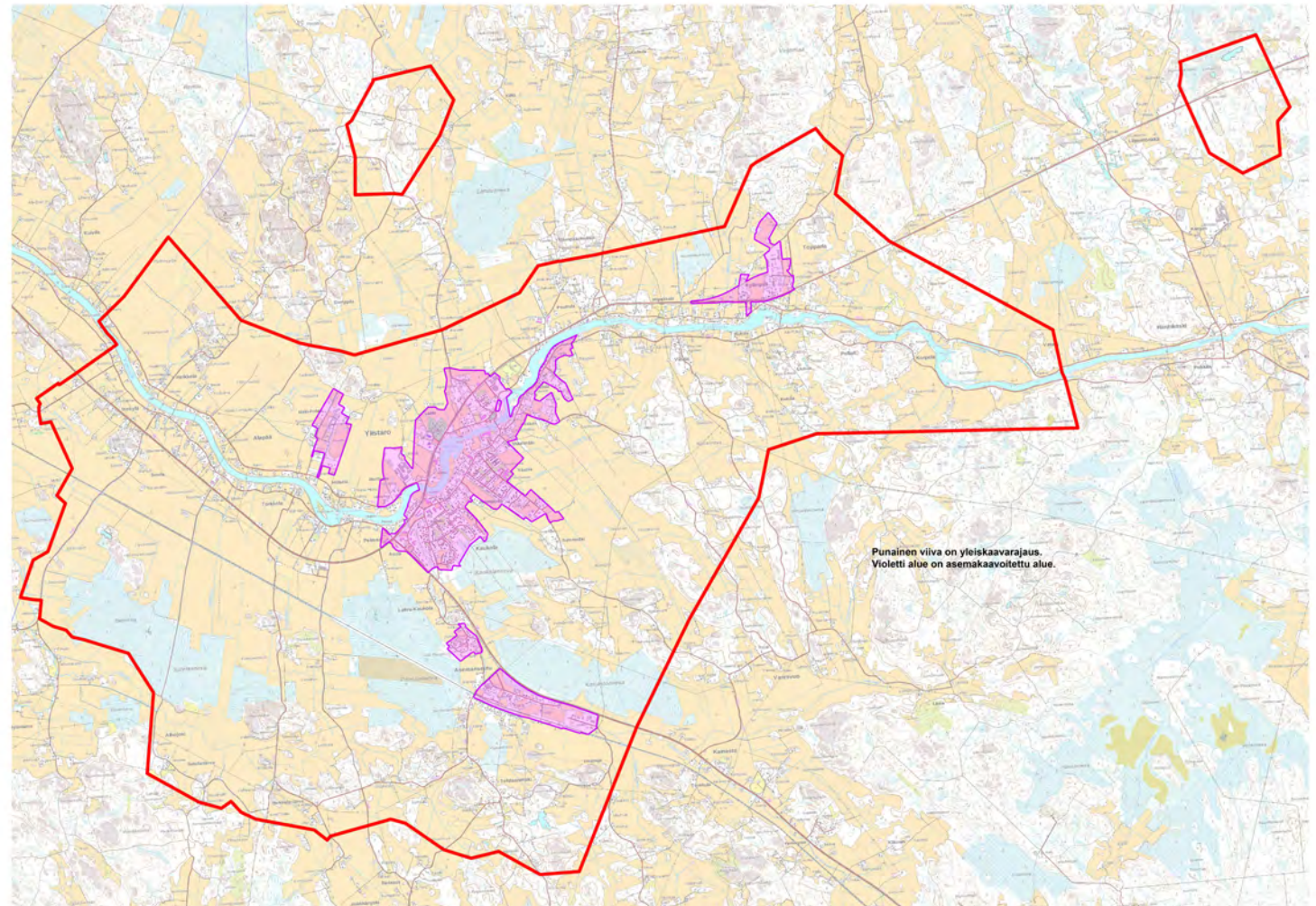

Ote vuoden 1991 peruskartasta.

3. INVENTOINTIALUE

3.1. Kuvaus inventointialueesta

Inventoitu alue käsittää laajan alueen Kyrönjoen pohjois- ja eteläpuolella alkaen Vatajantien ja Pukkilantien itäosasta, Härkäkosken kohdalta aina aivan Ylistaron länsirajalle, Heikkolankylään ja Isokylään saakka. Kyrönjoesta etelään alue käsittää myös Asemanseudun, Tehtaanmäen, Haapojan seudun, osan Könnintiestä sekä Alhojen alueen. Osayleiskaava-alueen yksi selkemmistä ominaisuuksista on se, että tihein asutus keskittyy Kyrönjoen varrelle ja Asemanseudulle.

Osayleiskaava-alueen rajaus merkitty punaisella . Violetti alue on asemakaavoitettu alue.

Suurin osa arvokkaista aluekokonaisuuksista painottuu alueen keski- ja länsiosiin. Alueen itäosan raittimaisemissa kohteet ovat yksittäisempiä ja ne sijaitsevat joen pohjoispuolella mm. Kylänpään ja Topparlan alueilla ja joen eteläpuolella Pollarin, Viitalan ja Ookilan alueilla. Kylänpään alueella on muun muassa Kylänpään voimalaitos ja Kylänpään raittimaiseman aluekokonaisuus.

Kaava-alueen keskivaiheilla on Ylistaron keskusta-alue, johon kuuluu muun muassa Kaukolanraitin alue sekä vanha keskusta. Vanha keskusta käsittää Kirkkosillan ympäristön ja jatkuu siitä joen pohjoispuolelle. Tällä alueella on keskustaajaman arvokkaimpia rakennuksia, kuten Kriikkun mylly, vanha Säästöpankki ja Ylistaron meijeri. Vanhan keskustan ja valtakunnallisesti arvokkaan Ylistaron kirkon väliin jää Kirkkokujan alue, jossa on paljon jälleenrakennuskauden kohteita. Kaukolanraitti on nykyään Ylistaron pääraitti ja sen varrelle mahtuu monta erilaista kokonaisuutta. Kirkkosillasta länteen ensimmäisenä on 1950-luvulla rakentunut kauppaliikkeiden alue, joka koostuu useammasta kaksikerroksisesta liikerakennuksesta. Liikekeskuksen ympäristöön liittyy myös jälleenrakennuskauden asuinrakentamista sekä 1950-luvulla rakentunut Ylistaron yläkoulun ja lukion rakennus, mutta myös uudempaa rakennuskantaa 1970-1980 luvuilta. Hieman lounaaseen mennessä Kaukolanraitilla on vanhempia rakennuksia, etupäässä 1900-luvun alkupuolelta, esimerkiksi Vanha Apteekki.

Maakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi ehdolla oleva Kylänpään voimalaitos.

Raittimaisemaa Kylänpäästä.

Vanhaa keskustaa Kaskiontieltä. Kuvassa museomakasiinit.

Ylistaron vanhaa keskustaa Lahdentiellä. Vasemmalla pankki, kauempana Osuusmeijeri.

Kirkkokuja, jonka päässä erottuu valtakunnallisesti merkittävä Ylistaron kirkko.

Kaukolanrasti 1950- ja 1960-luvun aikana rakentunutta liikekeskusta.

Ylistaron vanha apteekki, joka on valmistunut 1920-luvulla.

Kaukolanraitin lounaispäädyssä on Ylistaron nykyinen liikekeskus, joka on pääosin rakentunut 1970- ja 1980-luvuilla. Keskittymään kuuluu nykyaikaisia kaupparakennuksia sekä esimerkiksi Ravintola Taron 1970-luvun liikerakennus ja Ylistaron entinen kunnantalo, joka toimii nykyään kirjastona. Kaukolanraitin länsipäädyssä on maakunnallisesti merkittäväksi ehdotettu Ylistaron entinen virastotalo 1980-luvulta. Kaukolanraitista erkanevien sivukatujen varsilla on yksittäisiä inventointikohteita sekä Nyrhilän ja Västilän 1970-luvun asuinalueet.

Ylistaron entinen kunnantalo, nykyinen kirjasto.

Entinen virastotalo, joka on ehdolla maakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi.

Torkkolan taloryhmä Alapääntien varrella.

Kaukolanraitista edelleen länteen päin mennessä tulee vastaan Alapääntie Kyrönjoen eteläpuolella ja Reiniläntie joen pohjoispuolella. Etenkin Alapääntien rakennuskantaan kuuluu paljon perinteistä pohjalaisrakentamista ja tien varrella on useita merkittäviä rakennettuja kokonaisuuksia, esimerkiksi Sutelan raittimaisema ja Torkkolan taloryhmä. Alapääntien varrelle leimallista onkin tiivis, ajallisesti kerroksinen kulttuurihistoriallisesti merkittävä jokivarsiasutus, joka jatkuu Isokyrön puolelle asti. Reiniläntien varrella rakennuskannan uudistuminen on ollut voimakkaampaa, joten siellä on pääosin yksittäisiä kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita. Reiniläntiellä lähellä Isonkyrön rajaa on Heikkolan kylä. Heikkolan riippusilta yhdistää Reiniläntien ja Alapääntien. Sillan ympäristöön liittyy myös Reiniläntien puolella joitain arvokkaita 1800-luvun tiloja, kuten Yli-Karhu ja Keski-Heiska.

Heikkolan riippusilta. Kuva otettu Reiniläntieltä kohti Alapääntietä.

Vaasantien eteläpuolella on laajat peltoalueet, jossa asutus jakautuu harvempilukuisena suurelle alueelle. Alueella on yksi tiiviimpi aluekokonaisuus, Kotivuoren mäkitupa-asutuksen alue sekä useampia yksittäiskohteita Alhojoentien varrella. Alhojoen alueella kohteet ovat pääasiassa Etelä-Pohjanmaan alueelle tyypillisiä ja perinteisiä 1900-luvun alkupuolen kohteita, ja niiden joukossa poikkeuksellisen hieno maatila, Paharanta vuodelta 1920.

Osayleiskaava-alueen eteläosassa on Asemanalue, johon kuuluu Ylistaron rautatieaseman rakennuksia sekä Tapanin alue, jossa sijaitsee muun muassa Tapanin nuorisoseurantalo. Aseman alueelta etelään on Könnintien varsi, jonka rakennuskanta koostuu eri-ikäisistä

rakennuksista. Tehtaanmäen ja Haapojan alueilla on paljon kulttuurihistoriallisesti arvokasta rakentamista, kuten entisen tiilitehtaan työntekijöiden pienasumuksia sekä Haapojan pohjalaistalojen ryhmä.

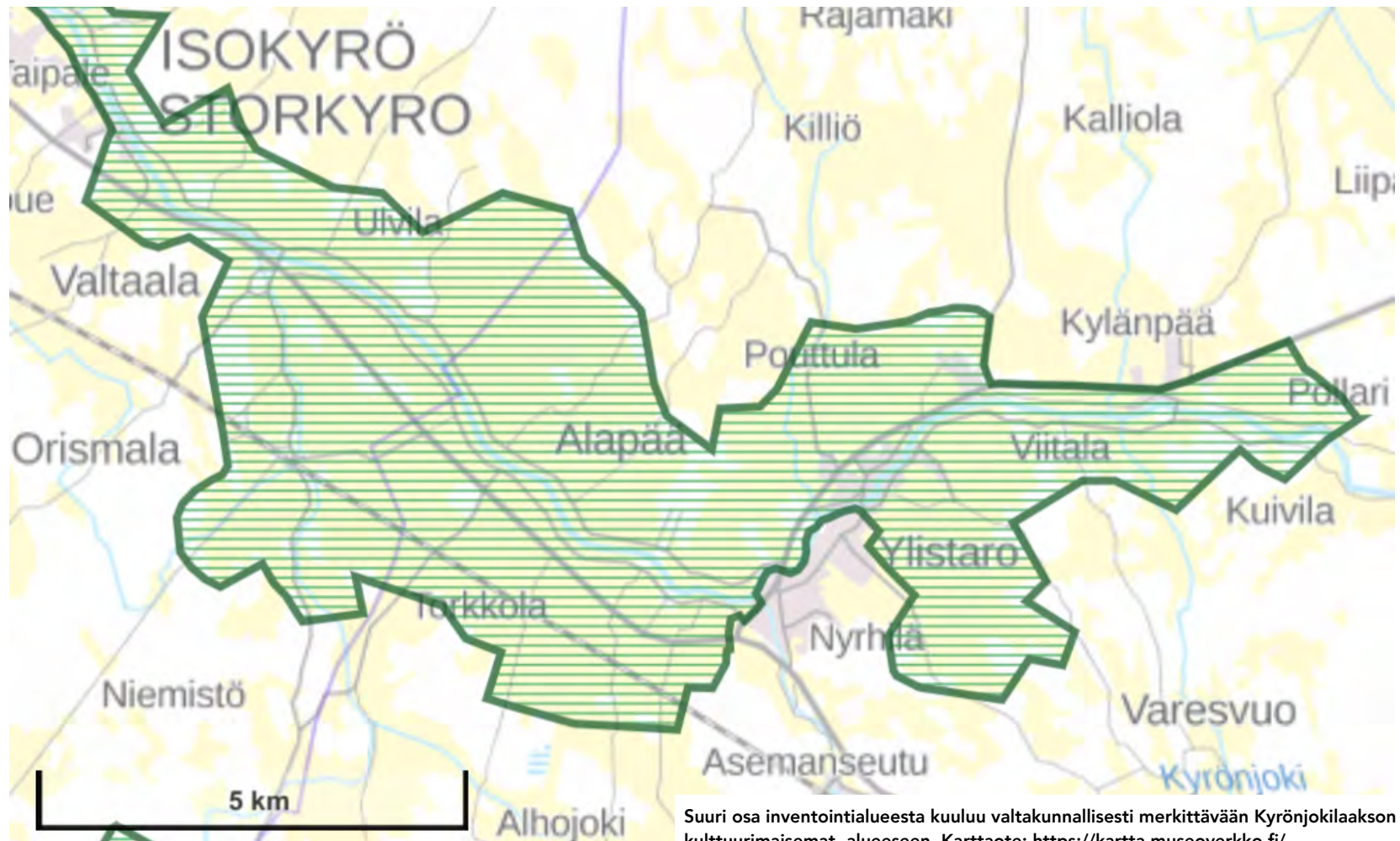
Tapanin nuorisoseurantalo.

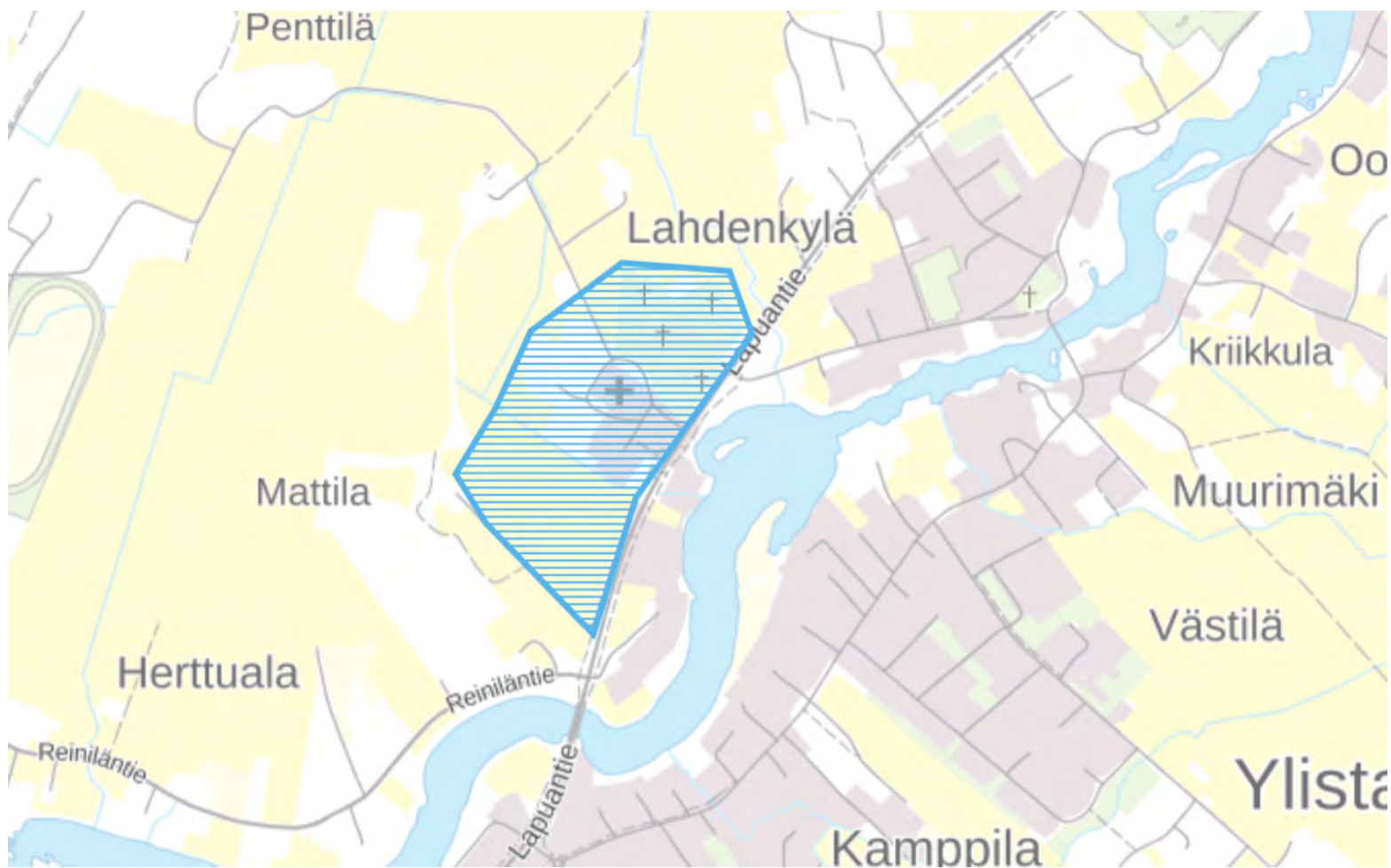
Haapojantiellä on lähelläkin useampi pohjalaistalon pihapiiri. Kuvassa olevat aitat kuuluvat tähän kokonaisuuteen.

3.2. Valtakunnalliset ja maakunnalliset alueet ja kohteet

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA2021)

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009)

Ylistaron kirkon alue on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009). Karttaote: <https://kartta.museoverkko.fi/>

Maakunnallisesti merkittävät
Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet

Voimassa olevassa Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa (2005) Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue
- Kyrönjokilaakson kulttuurimaisema

Voimassa olevassa maakuntakaavassa (2005) olevat maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet:

Osula, Lahdentie 1

Rantala (Entinen Osuusmeijeri), Lahdentie 5

Pankki, Lahdentie 2

Koulutalo (Herttualan koulun tontti),
Reiniläntie 45

Torkon talo, Alapääntie 155

Tapaninlinna (Asemanseudun
Nuorisoseurantalo), Tapaninkuja 18

Maakunnallisesti merkittäväksi ehdolla olevat alueet ja kohteet:

Etelä-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön maakunnallisesti inventoidut kohteet on arvotettu osana Saatsi Arkkitehtien toteuttamaa Etelä-Pohjanmaan uudemman rakennetun kulttuuriympäristön inventointia vuosina 2019-2020. Arvotustyön tuloksena syntyi ehdotus maakunnallisesti arvokkaista rakennetun kulttuuriympäristön kohteista. Lopullinen maakunnallisesti arvokkaiden kohteiden kokonaisuus määräytyy tulevassa maakuntakaavan päivitystyössä.

Seinäjoki (Ylistaro)	Ylistaron vanha keskusta
Seinäjoki (Ylistaro)	Ylistaron virastotalo
Seinäjoki (Ylistaro)	Kitinojan kyläkirkko ja hautausmaa
Seinäjoki (Ylistaro)	Kainaston nuorisoseurantalo ja Kainaston koulu
Seinäjoki (Ylistaro)	Kyrönjokivarren asutus
Seinäjoki (Ylistaro)	Ylistaron asemanseutu
Seinäjoki (Ylistaro)	Sahamyly
Seinäjoki (Ylistaro)	Kylänpäänkosken voimalaitos
Seinäjoki (Ylistaro)	Muuntaja

Lista Ylistaron maakunnallisesti merkittäväksi ehdolla olevista kohteista ja alueista. Laadittavan osayleiskaavan alueella näistä sijaitsevat vanha keskusta, Ylistaron virastotalo, Kyrönjokivarren asutus, Ylistaron asemanseutu ja Kylänpäänkosken voimalaitos.

4. ALUEKOKONAISUUDET

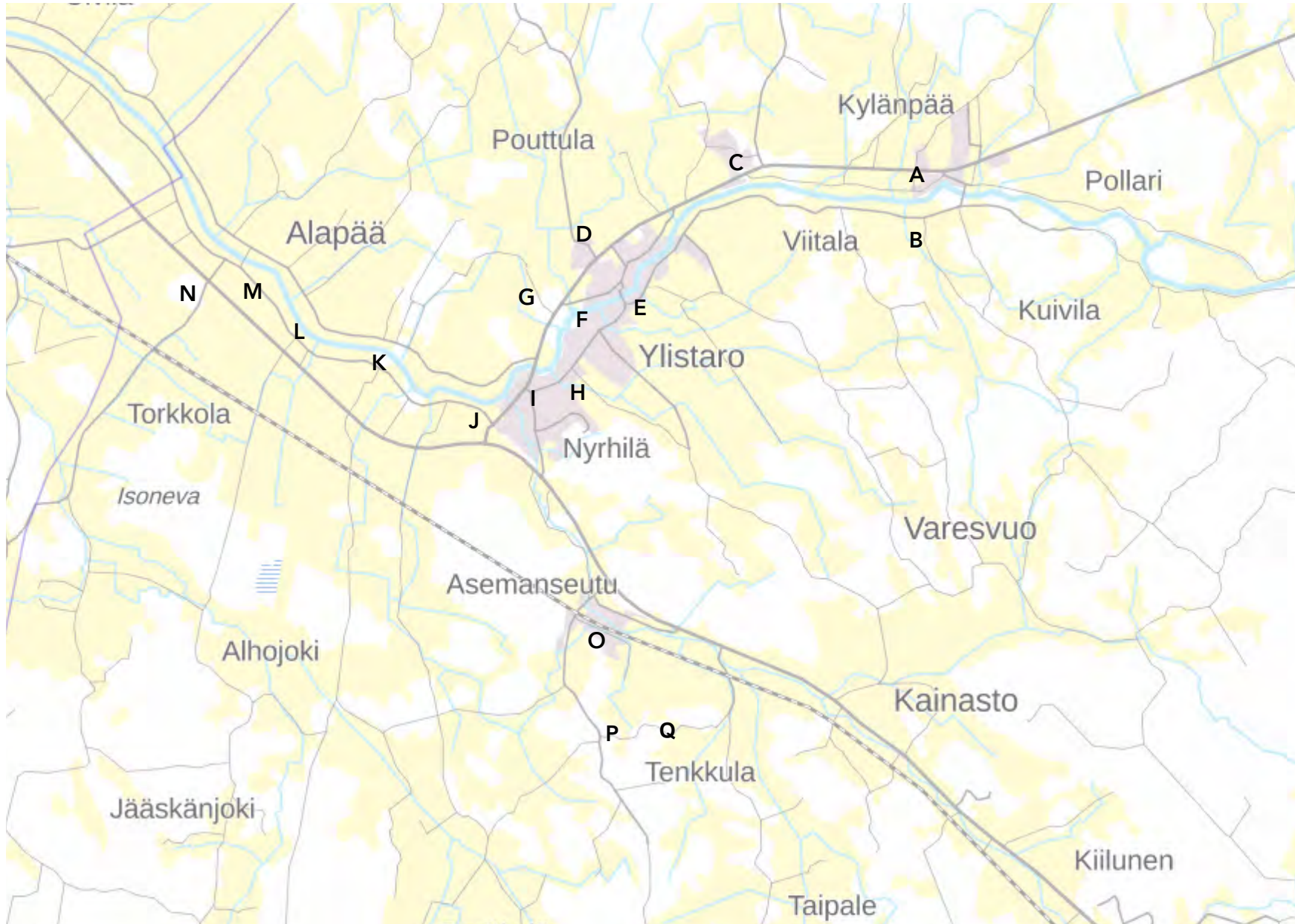
4.1 Merkittävät aluekokonaisuudet

Osa aiemmin vuosina 2001 ja 2008 inventoiduista aluekokonaisuuksista määriteltiin vuonna 2022 tehdyn tarkistuksen perusteella merkittäviksi aluekokonaisuuksiksi. Merkittäviä aluekokonaisuuksia osayleiskaava-alueella on 17 kappaletta. Jokaiselle alueelle on annettu oma kirjainkoodi. Karttaotteet aluerajauksista on otettu KIOSKI-tietokannasta ja muut kartat maanmittauslaitoksen karttapalvelusta.

Merkittävät aluekokonaisuudet:

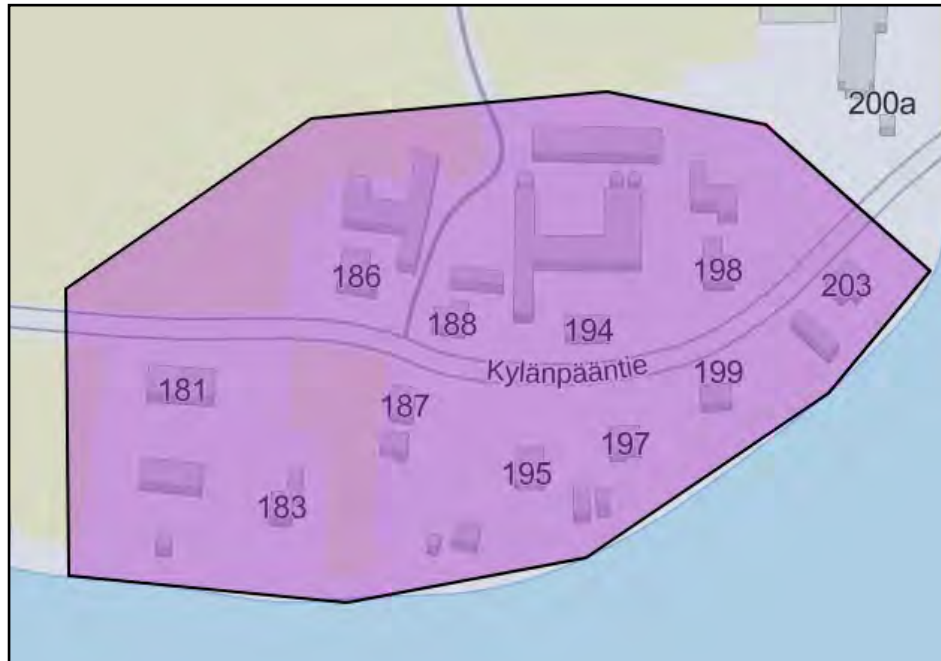
- A. Kylänpään raittimaisema
- B. Kuivilan taloryhmä
- C. Pouttulan alue
- D. Kaskionmäen alue
- E. Kirkkosillan alue
- F. Kirkkokujan alue
- G. Ylistaron kirkon alue
- H. Kaukolanraitin länsipään vanha asutus
- I. Kaukolanraitin 1970-1980 -luvun liikekeskusta
- J. Pelmaan raittimaisema
- K. Torkkolan taloryhmä
- L. Sutelan raittimaisema
- M. Isokylän raittimaisema
- N. Kotivuoren mäkitupa-asutus
- O. Asema-alue
- P. Tehtaanmäen pienasutus
- Q. Haapojan pohjalaistalojen ryhmä

Tässä kappaleessa on kuvaus jokaisesta merkittävästä aluekokonaisuudesta, aluekokonaisuuden sijainti kartalla sekä kokonaisuuteen kuuluvat kohteet arvoluokkineen.

Merkittävien aluekokonaisuuksien sijainti kartalla.

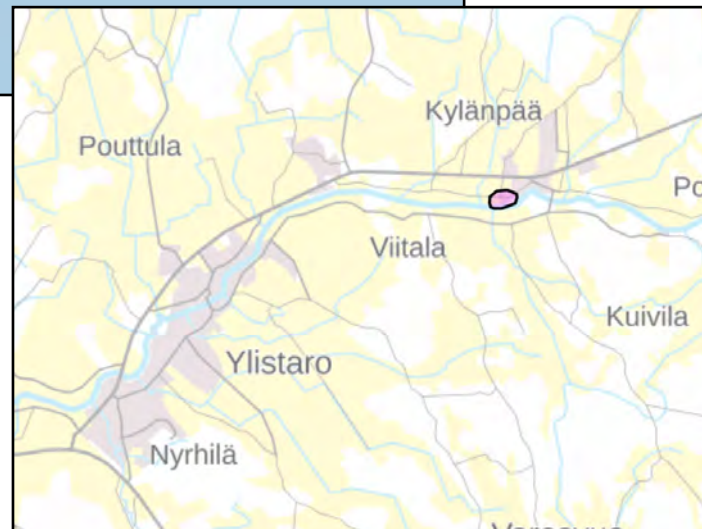
A. Kylänpään raittiaisema

Raittiaisemaa Kylänpäästä. Oikealla Vesa ja Vasemmalla erottuu myös Topparlan koulu, joka on hieman raittiaiseman ulkopuolella Lapuantien puolella.

Aluekokonaisuuteen kuuluvat kohteet:

27. Vesa, Kylänpääntie 203 A
28. Suviranta, Kylänpääntie 197 C
29. Jaakkola (Topparla), Kylänpääntie 194 B
30. Jokela, Kylänpääntie 195 C
31. Kiivinen, Kylänpääntie 188 B
32. Mäkiranta, Kylänpääntie 187 C
33. Tuomola, Kylänpääntie 186 D
34. Kujala I (Loukola), Kylänpääntie 181 A

Vasemmalla Kiivinen ja sen taustalla Mäkiranta.

Kuvaus 2001/2008:

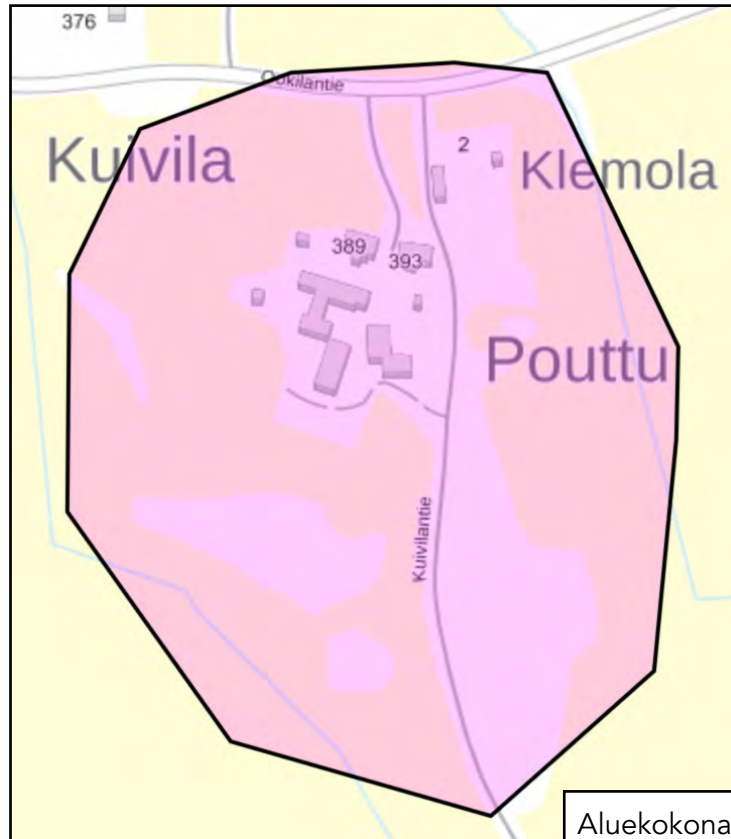
Kylänpäässä Topparlan koulun länsipuolella on kohtalaisen eheä raittimaisema, jossa joen pohjoispuolinen vanha kylätie kaartelelee moni-ilmeisen ja -ikäisen rakennuskannan lomassa. Raittiosuuden vanhimmat rakennukset ovat 1800-luvun puolelta ja uusimmat 1960-luvulta. Raittijakson viehättävyys muodostuu rakennusten mittakaavan, mittasuhteiden ja sijoituksen samankaltaisuudesta sekä tietä reunustavan puutarhakasvillisuuden yhtenäisyydestä. Raitin sisäkaarteiden puolella asuinrakennukset sijaitsevat lähellä tietä ja muodostavat siten raitille tilantuntua. Joen puolella rakennukset sijaitsevat hieman kauempana tiestä. Raitin tilavaikutelmaa tehostaa sen molemmin puolin tonttien reunoille istutetut pensasaidat sekä kookkaiksi kasvaneet puut. Tunnelmaa täydentää pienen peltoilikon ja joen yli avautuva näkymä Kuivilan kolmen pohjalaistalon riviin. Näkymä tulee säilyttää avoimena.

Rakennuksista on alkuperäisen asunsa parhaiten säilyttänyt valkoiseksi rapattu opettajan talo (Vesa), joka edustaa tyylipiirteillään 1920-luvun klassismia. Kokonaisuuden muihin asuinrakennuksiin on tehty tyyllisiä muutoksia tai laajennuksia.

2022:

Kylänpään raittimaisema on säilynyt ennallaan ja on siten merkittävä aluekokonaisuus. Opettajan taloon (Vesa) on tehty julkisivukunnostuksia, jotka eivät kuitenkaan liiaksi vaikuta kokonaisuuteen.

B. Kuivilan taloryhmä

Taloryhmä Ookilantieltä kuvattuna.

Aluekokonaisuuteen kuuluvat kohteet:

- 45. Klemolan / Kelton ulkorakennukset (Kuivilan taloryhmä), Kuivilantie 2 C
- 46. Pouttu, Ookilantie 393 A
- 47. Kuivila, Ookilantie 389 A

Kuvaus 2001/2008 (tekstiä lyhennetty):

Kuivilan taloryhmä koostuu kolmesta joensuuntaisesta rivissä seisovasta pohjalaistalosta sekä niiden ulkorakennuksista. Päärakennukset ovat 1900-luvun vaihteesta, ulkorakennuksista osa on vanhempia ja siirretty taloje pihapiireihin jo talojen perustamisvaiheessa. Osa pihapiirien rakennuksista on purettu ja muutamia uusia ulkorakennuksia on rakennettu tilalle. Pihapiirit rajautuvat kuitenkin vielä vähintään kolmelta sivultaan. Rakennusten joen puoleiset julkisivut ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan. Rakennusryhmä on nähtävissä sekä joelle, että paikoitain myös joen toista rantaa seurailevalle tielle. Kokonaisuuden säilyminen on tärkeää valtakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaisema-alueen ilmeen kannalta.

2022:

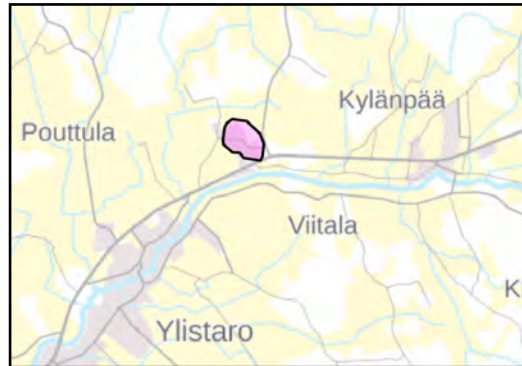
Kuivilan 1800-1900-lukujen vaihteeseen ajoittuva rakennusryhmä sijaitsee maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla Kyrönjoen ja samansuuntaisen Ookilantien varren avoimessa viljelymaisemassa ja erottuvat selkeästi myös joen pohjoisrannan kulkuyhteyksille.

Kokonaisuus on koostunut 2010-luvulle saakka tiiviistä kolmen pohjalaistalon pihapiiristä. Kelton pitkään autiona ollut päärakennus on siirretty pois 2010-luvulla ja tämä on vaikuttanut melko voimakkaasti taloryhmän näkymään.

Kelton ulkorakennuksista on tallella edelleen kaksikerroksiset vilja-aitta sekä luhti. Rakennukset sijoittuvat edelleen samaan yhteyteen Poutun ja Kuivilan tilojen rakennusten kanssa ja niiden voisi kuvitella kuuluvan säilyneisiin pihapiireihin myös historiallisesti. Klemolan/Kelton ulkorakennuksilla on edelleen tärkeä rooli ilmentämässä alueen perinteistä maataloutta sekä maisemallisesti. Taloryhmän kiinteistöstä parhaiten säilynyt kokonaisuus on Kuivilan pihapiiri. Myös Poutun kookas päärakennus on säilynyt pääosin hyvin etenkin julkisivultaan.

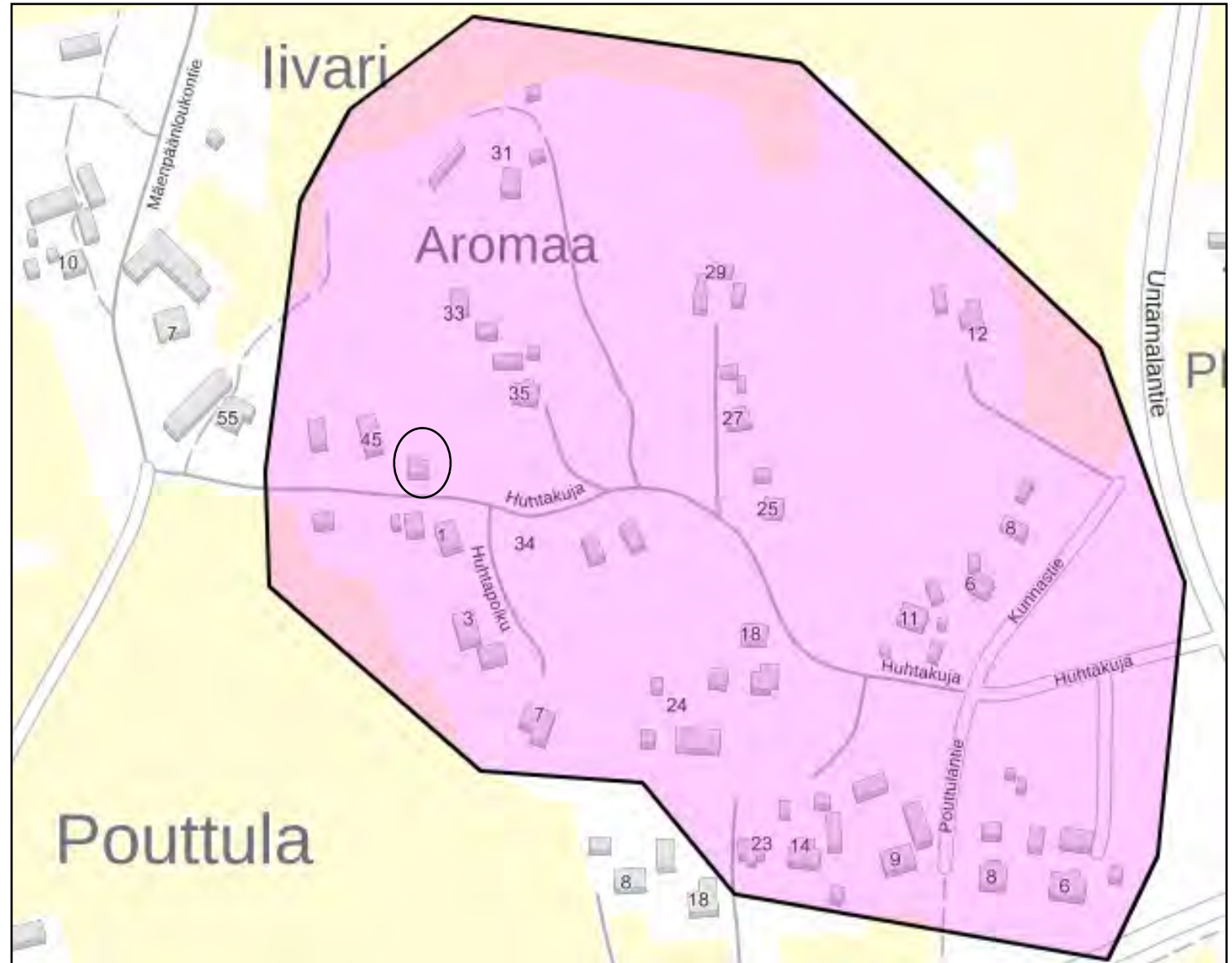
Vaikka yksi päärakennuksista puuttuukin kokonaisuudesta, on jäljellä oleva historiallinen rakennusryhmä edelleen yhtenäinen maisemallinen ja rakennushistoriallinen kokonaisuus, jota voidaan pitää paikallisesti merkittävänä.

C. Pouttulan mäkitupa-asutus ja kantatalot

Aluekokonaisuuteen kuuluvat kohteet:

- 59. Kontturi, Huhtakuja 6 B
- 60. Pouttula, Pouttulantie 9 A
- 61. Kotirinne, Huhtakuja 14 B
- 62. Jaakkola, Huhtakuja 25 B
- 63. Köykkä, Huhtakuja 27 B
- 64. Taka, Huhtakuja 29 D
- 65. Aromaa, Huhtakuja 35 B
- 66. Kulmala, Huhtakuja B (ympyröity karttaan)

Kuvaus 2001/2008 (tekstiä lyhennetty):

Pou ttulan mäen pohjoisosassa on säilynyt vanhaa mäkitupalaisasutusta, joka on osittain jäänyt sankaksi kasvaneen metsän sekaan. Pikkutuvat ovat pääosin 1800-luvulta tai 1900-luvun alusta ja yhtä lukuun ottamatta edelleen käytössä. 1940- ja 1950-lukua uudempaa rakennuskantaa ei mäkitupien joukossa ole ja rakennuskanta on siten kohtalaisen yhtenäistä. Muutamiin vanhoihin rakennuksiin on kylläkin vaihdettu niiden ilmeeseen sopimattomat ikkunat.

Vastakohtan pienipiirteiselle mäkitupa-asutukselle muodostavat vanhat Pou ttulan kantatalot, jotka sijaitsevat rivissä mäen eteläisellä, joen puoleisella rinteellä, näkyen komeasti Lapuantielle. Pohjalaisella maatalousyhteiskunnalle sotiin asti tunnusomaisena säilynyt rakenne kuvastuu näin maisemassa vieläkin, joskin kokonaisuutena se on vaikeasti hahmotettavissa.

2022:

Vuonna 2022 alueelta inventointiin vanhaa mäkitupalaisasutusta sekä vanhoja kantataloja. Aluetta laajennettiin siten, että kantatalot ovat osana aluekokonaisuutta. Alue on pääosin pysynyt samassa kunnossa verrattuna vuoteen 2008. Osa mäkituvista on tosin jäänyt tyhjilleen. Pou ttulan pohjalaistalon rakennuksia ja pihapiiriä korjataan huolellisesti parhaillaan.

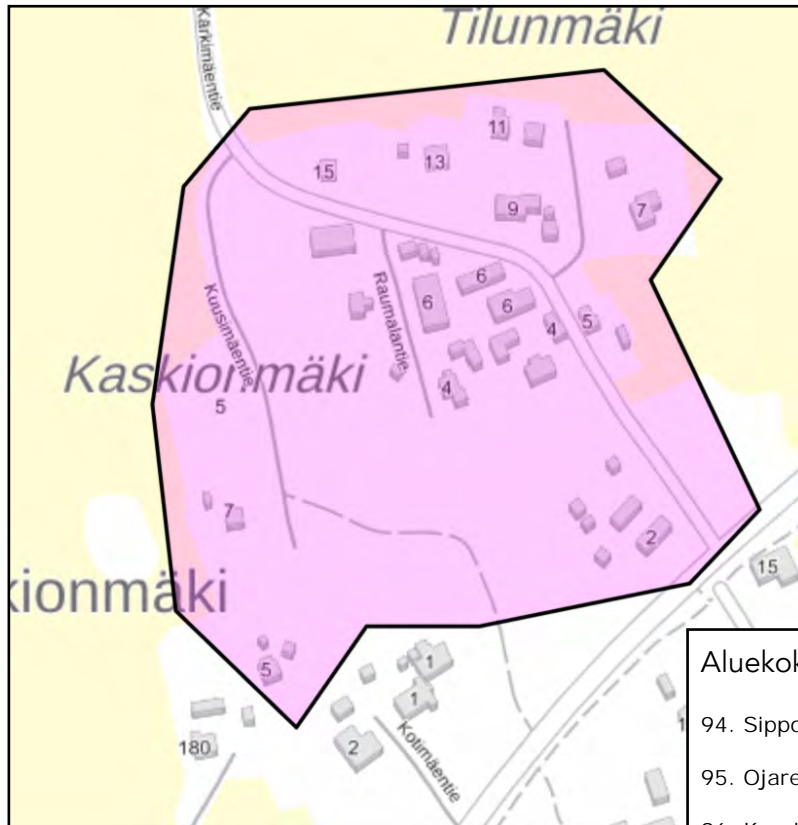

Pou ttulan asutus sijaitsee puiden siimeksessä ja usein Huhtakujasta erkanevien pienten pihateiden varsilla. Tässä Jaakolan ja Köykän pihapiirejä.

Vasemmalla Kotirinne ja Pou ttula Lapuantieltä kuvattuna.

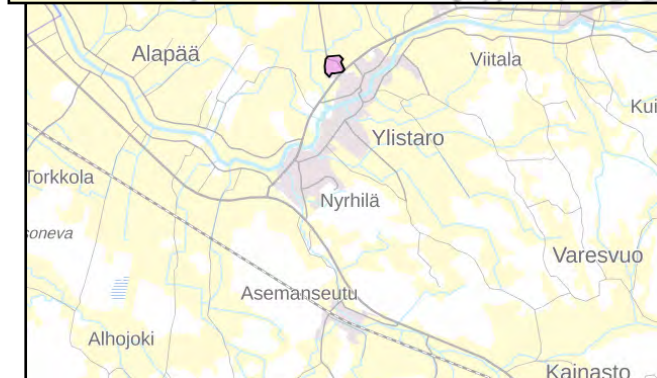
D. Kaskionmäen raittimaisema ja mäkitupa-asutus

Kärkimäentie etelästä. Vasemmalla erotuu Ojares ja oikealla Korven mäkitupa.

Kuva Raumalantieltä kohti Tilunmäkeä. Mäkiluoman talo on Kaskionmäen reunamilla, peltoaukean rajalla.

Aluekokonaisuuteen kuuluvat kohteet:

94. Sippola (rek.nimi Rantalahti), Kärkimäentie 2 A
95. Ojares (rek.nimi Rinne), Kärkimäentie 4 C
96. Korpi, Kärkimäentie 5 C
97. Mäkiniemi, Kärkimäentie 7 D
98. Mäkiluoma, Kärkimäentie 15 C
99. Kaskionmäen viljankuivaajat, Raumalantie 1 C
100. Mäki-Pohja, Raumalantie 4 B
101. Nikkarinmäki, Kuusimäentie 7 A
102. Niemi, Kotimäentie 5 A

Kaskionmäen länsireunalla mäkituvat ovat puuston ympäröimiä, mutta viljelyalueiden rajauksessa. Kuvassa erottuu Nikkarinmäki.

Kuvaus 2001/2008:

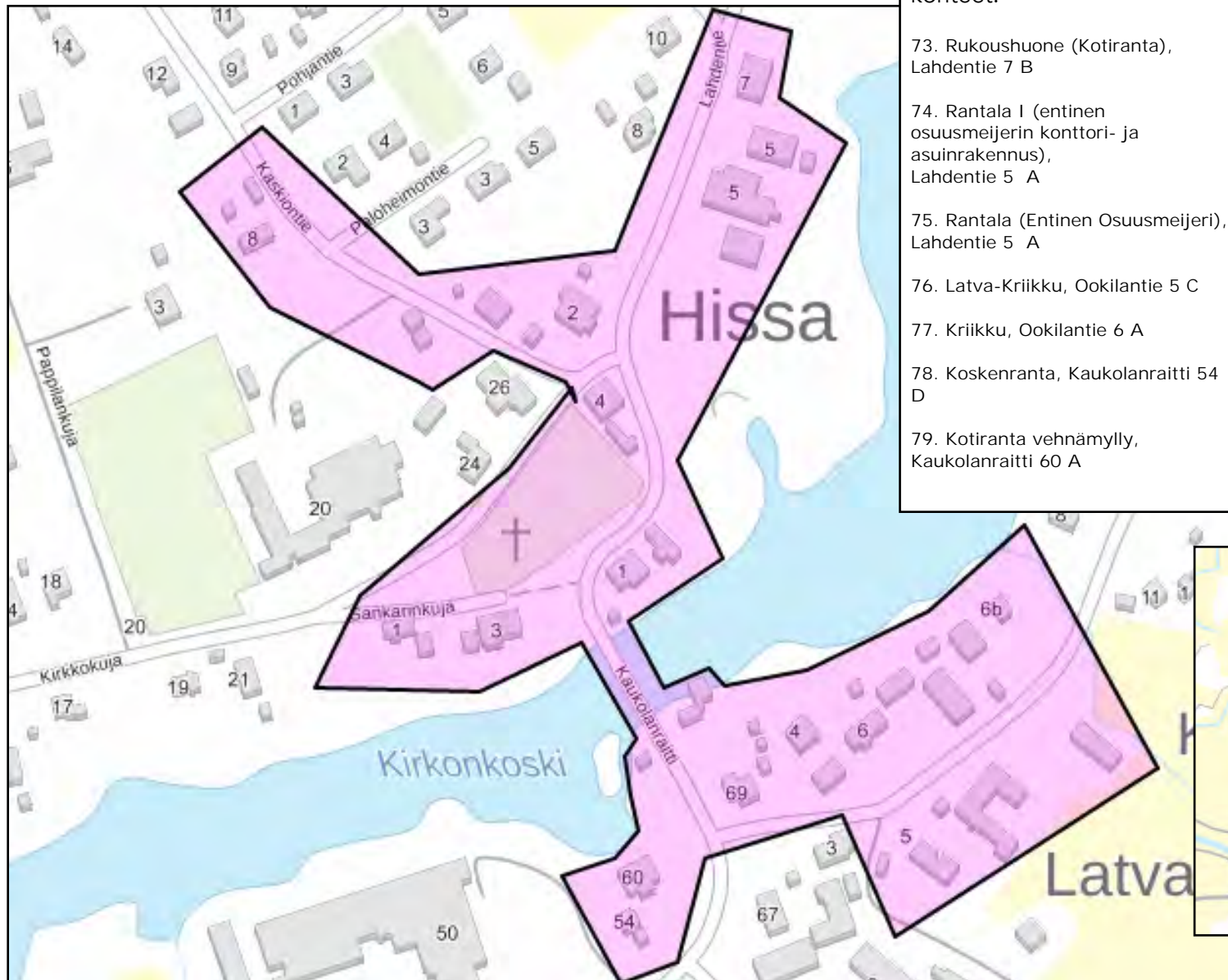
Kaskionmäen raittimaisema koostuu katkelmasta vanhaa kylätietä ja sen varressa säilyneistä kahdesta pohjalaistalon pihapiiristä sekä kahdesta aivan tien reunassa nököttävästä vanhasta pikkutuvasta. Pikkutuvat luovat raitin varteen intiimiä mittakaavaa ja niiden säilyminen on raittimaiseman ilmeelle elintärkeää. Vanhoja mäkitupia on säilynyt myös Kaskionmäen länsi- ja pohjoisreunalla uudemman asutuksen seassa. Aikanaan niitä on mäellä ollut paljon enemmänkin. Peltomaisemaan avautuvat näkymät ja maaston rytmiä mukaileva tielinjaus luovat perinteistä tunnelmaa. Tienristeyksessä sijaitsevan Sippolan kaksifooninkisen talon sanotaan olevan yksi Ylistaron vanhemmista. Talo on asemakaavalla suojeltu. Pihapiiristä on jäljellä taloa vastapäätä seisova puoririvi sekä kaksi aittaa pihan länsireunalla. Seuraavalla mäellä sijaitsee kauppias Mikko Kaupin 1900 –luvun vaihteen tienoilla rakennuttama Ojareksen talo, jossa on asunut mm. Orvokki Autio vanhempineen. Muu rakennuskanta on vaihtelevaa jälleenrakentamiskauden ja 60 –luvun tyyppistä. Asuinrakennukset ovat kaikki puuverhoiltuja ja kokonaisvaikutelmasta muodostuu kohtalaisen yhtenäinen. Vain maalaamaton peltinen kuivaajarakennus ja uusi huvilatyyppinen hirsirakennus erottuvat räikeästi maisemasta. Kahta päärakennusta on laajennettu niiden ilmeeseen sopimattomasti. Myös joitain ikkunoita on vaihdettu uusiin ja tyyliin sopimattomiin.

2022:

Kaskionmäen alueelta mukaan otettiin tämän inventointiprojektin aikana uusia kohteita, jotka olivat 1950-luvulta ja täydensivät alueen maisemaa ja/tai Kaskionmäen historiallisia kerrostumia. Raitin varrella on säilynyt vanhojen asuinrakennusten yhtenäinen ketju, mutta tien varrella olleista mäkituvista ja niiden pihapiireistä suuri osa on kadonnut. Jäljellä on ainoastaan Korven pikkutupa. Tämä ympäristönmuutos on vaikuttanut alueen yhtenäisyyteen ja tiiveyteen. Muutama Kaskionmäen rakennuksista on tyhjillään ja siten vaarassa

tuhoutua ilman nopeita toimenpiteitä. Suurin vaara kohdistuu tyhjillään olevaan Mäkiluomaan, Kärkimäentie 15. Vaarassa on myös Ojares, Kärkimäentie 4. Tyhjistä kohteista Sippolan kaksifooninkinen talo piharakennuksineen ovat edelleen pääosin hyväkuntoisia. Myös Kuusimäentien ja Kotimäentien varrella säilyneet mäkituvat Niemi ja Nikkarinmäki ovat ainakin kesäkäytössä ja hyväkuntoisia. Inventoituihin kohteisiin lisättiin myös osoitteessa Raumalantie 4 sijaitseva 1950-luvun edustava ja hyväkuntoinen Mäki-Pohjan pihapiiri sekä samalla tiellä sijaitsevat viljankuivaamot.

E. Kirkkosillan ympäristö

Aluekokonaisuuteen kuuluvat kohteet:

73. Rukoushuone (Kotiranta),
Lahdentie 7 B

74. Rantala I (entinen
osuusmeijerin konttori- ja
asuinrakennus),
Lahdentie 5 A

75. Rantala (Entinen Osuusmeijeri),
Lahdentie 5 A

76. Latva-Kriikku, Ookilantie 5 C

77. Kriikku, Ookilantie 6 A

78. Koskenranta, Kaukolanraitti 54
D

79. Kotiranta vehnämylly,
Kaukolanraitti 60 A

80. Kriikun mylly, Kaukolanraitti 71
A

81. Kahrala, Sankarinkuja 1 C

82. Osula, Lahdentie 1 A

83. Wälimäki, Lahdentie 4 B

84. Pankki, Lahdentie 2 A

85. Lottakioski, Lahdentie 2 A

86. Museomakasiinit, Kaskiontie A

87. Laurila, Kaskiontie 8 A

Kuva Kirkkosillalta etelään kohti Kotirannan vehnämyllyä.

valmistumiseen asti (1852) vanhan hautausmaan kohdalla sijainneen kirkon myötä. Rakennettu ympäristö muodostaa nykyhahmossaan yhtenäisenä hahmottuvan kokonaisuuden, joka koostuu keskustaluonteensa mukaisesti monen ikäisestä ja tyyppisestä rakennuskannasta. Kirkkosillan kulttuuriympäristön merkittävimmät rakennukset ovat rakennussuojelulailla suojellut Osuusmeijeri (1907) ja Kriikun mylly (1878) sekä asemakaavalla suojeltu entinen Säästöpankki (1916). Kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia ovat myös entinen Osuuskauppa (1913) ja vehnämylly (1939) sillan kupeessa, rukoushuone (1908) ja Välimäen kauppa 1900-luvun alusta sekä Kaskiontien varressa sijaitsevat vanhat viljamakasiinit, jotka ovat nykyään kotiseutumuseona. Kriikun myllyssä toimii yksityinen myllymuseo ja kahvila. Vanhalla hautausmaalla on sankarihautausmaa muistomerkkeineen sekä muistomerkki vanhan kirkon paikalla. Kirkkosillan kivrakenteet ovat vuodelta 1881.

Kuva Kriikun myllyltä pohjoiseen kohti Osulaa.

Kuvaus 2001/2008:
Kirkkosillan pohjoispuoli muodostui kunnan liike-elämän keskuksesi 1900-luvun alkukymmeninä. Hengellisenä keskuksena se toimi nykyisen kirkon

Kuva Kaskiontien ja Lahdentien risteyksestä koilliseen kohti pankkia ja osuusmeijeriä.

Kirkkosillan itäpuolella Kriikun myllyn naapurissa on säilynyt muutamia vanhoja pihapiirejä, kuten Kriikkula, jonka kansallisromantiikasta vaikutteita ammentanut mansardikattoinen päärakennus on 1920-luvulta.

2022:

Kirkkosillan alue on osa maakunnallisesti merkittäväksi ehdotettua Ylistaron vanhaa keskustaa. Ylistaron historiallinen keskusta sijoittuu nykyisen keskustan pohjoispuolelle nykyisin Ruuskalantienä tunnetun vanhan maantielinjauksen ympäristöön. Itäpään kulttuurihistoriallinen arvo kiinnittyy hyvin säilyneeseen tienlinjaan, luonnonkivisine siltoineen ja maantienaitoineen. Tie johtaa puistomaiseen keskukseseen, jossa on säilynyt huomattava kokonaisuus vanhaa rakennuskantaa (vanha rukoushuone, meijeri, säästöpankki, myllyjä, liikerakennuksia, museomakasiinit).

Kaksi Ylistaron ensimmäistä kirkkoa on sijainnut nykyisen sankarihautausmaan kohdalla. Ensimmäinen kirkko rakennettiin vuonna 1658 ja toinen vajaan sata vuotta myöhemmin vuonna 1748. Nämä kirkot olivat puurakenteisia. Ensimmäinen vainaja haudattiin vuonna 1680 silloisen kirkon alle. Sankarihautausmaa vie noin puolet

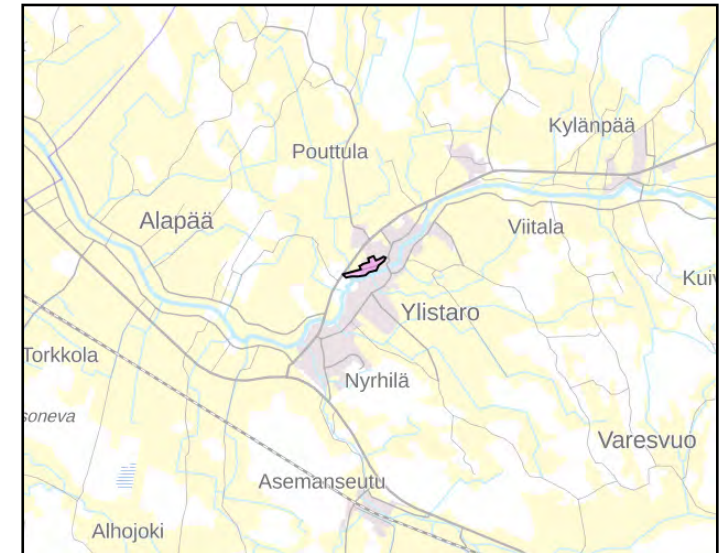
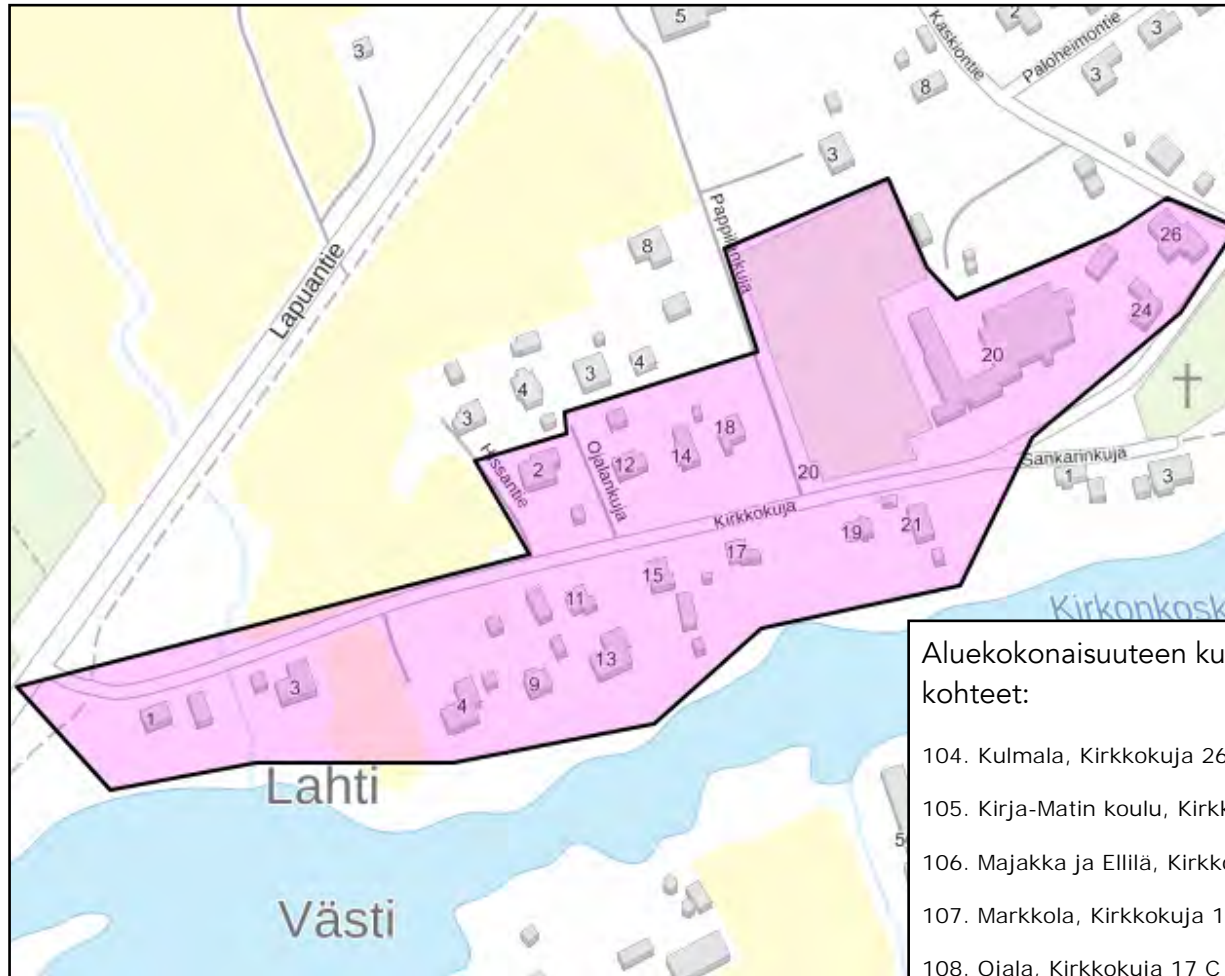

Kuva Kaskiontieta luoteeseen. Etualalla museomakasiinit ja taustalla erottuu Laurila.

alueesta, toisella puolella on muutamia sukuhautoja. Alueelle ei enää haudata. Vanhan hautausmaan ympäristöön liittyvä Kirkkosillan alueen rakennuskannassa ei ole vuoden 2008 jälkeen tapahtunut suuria muutoksia. Kaikki edellämainitut kohteet ovat edelleen olemassa ja ne ovat pääosin hyväkuntoisia. Autiona oleva Koskenranta Kotirannan vehnämyllyn vieressä on alueen kannalta ongelmallinen, sillä sillä on kulttuurihistoriallisia arvoja, mutta se on joutunut laajan ilkvallan kohteeksi ja vaikuttaa maisemaan joissain määrin.

Aluerajausta kuitenkin muutettiin entisestä, sillä aiemmin Kirkkosillan alue käsitti myös Kirkkokujan alueen, joka erotettiin tässä omaksi arvoalueeksi (aluekokonaisuuden kirjainkoodi F). Luoteeseen aluerajausta jatkettiin hieman, sillä katsottiin, että Kaskiontiellä sijaitseva Laurilan pihapiiri kuuluu aluekokonaisuuden osaksi. Kirkkokujan ja Sankarinkujan risteyksessä on kohta, josta ennen näki eri suuntiin kääntymällä kirkon, pappilan, vanhan pankin ja osuuskaupan talon eli Osulan. Nyt uudet rakennukset ja puusto peittää osan rakennuksista, mutta esimerkiksi kirkon ja Osulan pystyy edelleen näkemään samasta kohdasta.

F. Kirkkokujan ympäristö

Aluekokonaisuuteen kuuluvat kohteet:

- 104. Kulmala, Kirkkokuja 26 C
- 105. Kirja-Matin koulu, Kirkkokatu 20 B
- 106. Majakka ja Ellilä, Kirkkokuja 19 ja 21 A
- 107. Markkola, Kirkkokuja 18 B
- 108. Ojala, Kirkkokuja 17 C
- 109. Kotila, Kirkkokuja 15 C

- 110. Sarparanta, Kirkkokuja 14 C
- 111. Tapiola, Kirkkokuja 12 C
- 112. Maijula, Kirkkokuja 13 C
- 113. Ainola, Kirkkokuja 11 C
- 114. Ojalannurkan Aitta, Ojalankuja 2 A
- 115. Hissa (Niementila), Kirkkokuja 9 C
- 116. Kanttorila, Kirkkokuja 1 A

Kirkkokujan näkymiä. Kujaa reunustavat noin satavuotiaat lehmukset ja kujan päässä näkyy Ylistaron kirkko. Rakennuskanta koostuu suurimmalta osin jälleerakennuskauden kohteista.

Kirkkokujan jälleerakennuskauden talot erottuvat hyvin myös Kaukolanraitin puolelle.

Kirkkokujan alue on yksi vuonna 2022 määritellyistä uusista merkittävistä aluekokonaisuuksista, joka vuoden 2008 inventoinnissa sisältyi Kirkkosillan aluekokonaisuuteen. Kirkkosillan aluekokonaisuus eriytettiin kahdeksi alakokonaisuudeksi omien erityispiirteidensä vuoksi. Kirkkokuja sijaitsee Ylistaron Kirkkosillan alueen tuntumassa Kirkonkosken pohjoispuolella. Lapuantie (valtatie 16) kulkee Kirkkokujan länsipuolella ja Kirkkosillan alue jää alueen itäpuolelle. Lapuantien toisella puolella sijaitsee Ylistaron kirkko. Ennen Lapuantien valmistumista (1960-luku) Kirkkokuja on kulkenut aivan kirkolle saakka. Itäpäässä kuja päättyy Ylistaron vanhaan hautausmaahan.

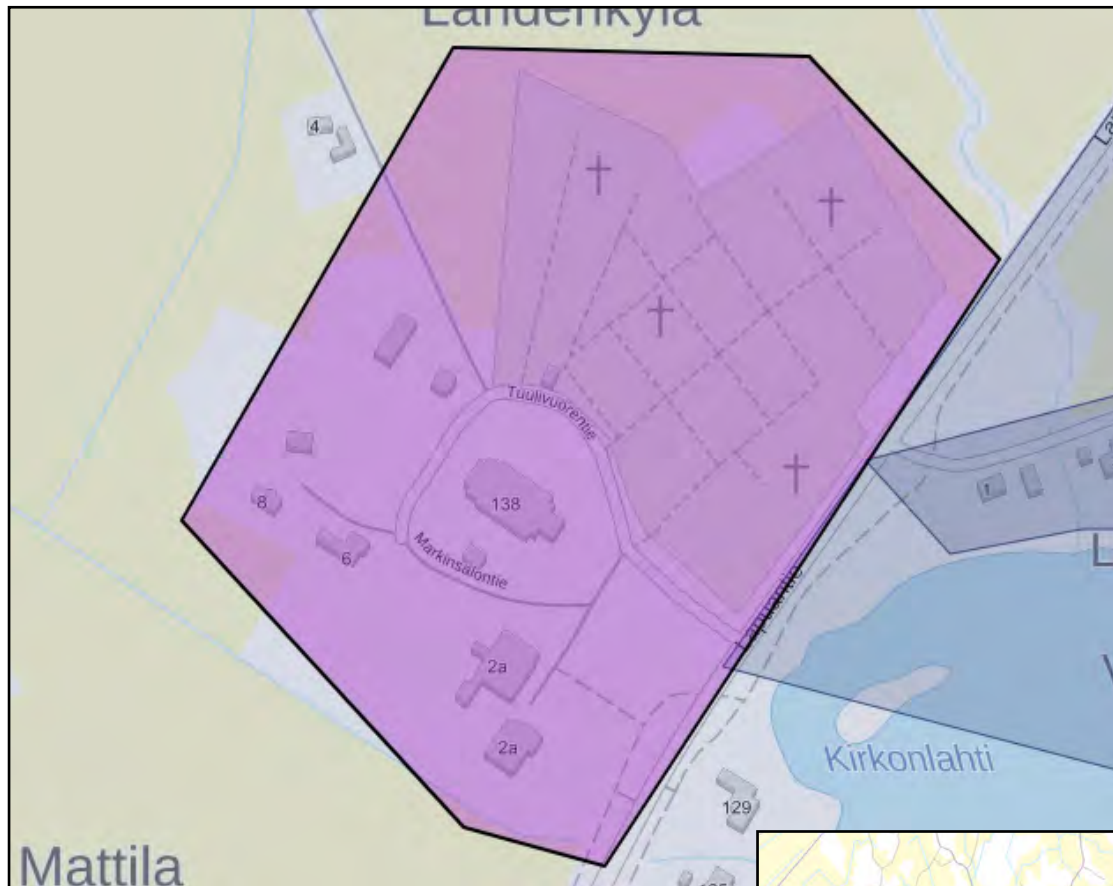
Nykyisin Kirkkokuja on kapea asfaltoitu väylä, jota itäpäässä reunustaa sen molemmilta puolilta komea vanha lehmusrivistö. Näkymä päättyy lännen puolella Ylistaron kirkkoon, joka onkin hyvin tärkeä osa kujan maisemaa. Seurakunnan toiminta on keskeisessä osassa alueen kehittymisen kannalta. Myös Ylistarossa vaikuttanut Rängmanin suku on suuri osa Kirkkokujan historiaa.

Alueen rakennuskanta on pääosin rakentunut jälleerakennuskaudella, joten esimerkiksi Kirkkokujaa reunustaa sen molemmilta puolilta aikakaudelle tyypilliset jälleerakennuskauden talot. Tätä vanhempia rakennuksia ovat muun muassa Majakka sekä aivan Lapuantien tuntumassa sijaitseva Kanttorila. Kirja-Matin koulun alkuperäinen osa on tyypillinen 1950-luvun kaksikerroksinen rapattu koulurakennus. Koulun eteläpuolella on kirjankerääjä Matti Pohdon muistomerkki (1957).

Alueen historiaa:

Vuonna 1852 vihittiin käyttöön Ylistaron komia kirkko, joten vanhan hautausmaan ja kirkon välille syntyi reitti, joka on nykyään Kirkkokuja. Kirkkokujan länsipäässä (Kirkkokuja 1) sijaitsee Kanttorilan talo, jossa nimensä mukaisesti on asunut seurakunnan kanttoreita ja muuta henkilökuntaa. Kirkkokuja 15:n kohdalla on ennen sijainnut Ylistarossa hyvin vaikutusvaltaisen Rängmanin suvun kotitalo Ojala, joka oli rakennettu 1800-luvulla. Ojala oli vuodesta 1867 olemassa ollut verotila, jonka Rängmanit hankkivat tultuaan Ylistaroon vuonna 1869. Rängmanin perheeseen kuuluivat vanhemmat Johan ja Emilia (Emelie) sekä lapset Maiju, Ruben, Aino, Richard (suomennettuna Riku Ränki), Elli, Aarne ja Niilo. Johan Rängman oli tukkukauppias ja kotoisin Kokemäeltä. Johanin puoliso oli Emelie Molin Kokemäen kartanon pehtoorin tytär. Ojalan talo paloi vuonna 1934, mutta Rängmanin maat kattoivat suuren osan Kirkkokujan ympäristöstä. Vuoden 1928 lohkomistoimituksissa Ojalan maista muodostettiin muun muassa Maijalan, Ellilän, Majakan, Kahralan, Törmän ja Tiensivun tilat. Ruben Rängman on rakennuttanut myös Kirkkokuja 19:ssä sijaitsevan Majakan talon. Hänen toimestaan on myös istutettu Kirkkokujan lehmusrivistöt noin sata vuotta sitten.

G. Ylistaron kirkko lähiympäristöineen

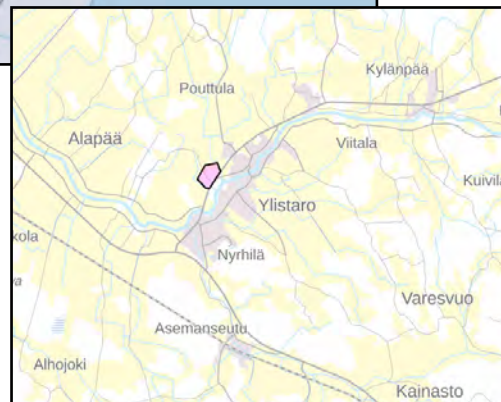

Ylistaron kirkko taustalla ja etualalla seurakunnan uudempia rakennuksia.

Aluekokonaisuuteen kuuluvat kohteet:

117. Ylistaron kirkko, Lapuantie 138, 743-403-881-2 A

118. & 119. Seurakuntatalo ja seurakunnan virastotalo, Markinsalontie 2 743-403-10-95 A

Ylistaro perustettiin Isonkyrön emäseurakunnan alaiseksi kappeliksi vuonna 1658. Seurakunta itsenäistyi vuonna 1859. Nykyinen kirkko on sen kolmas.

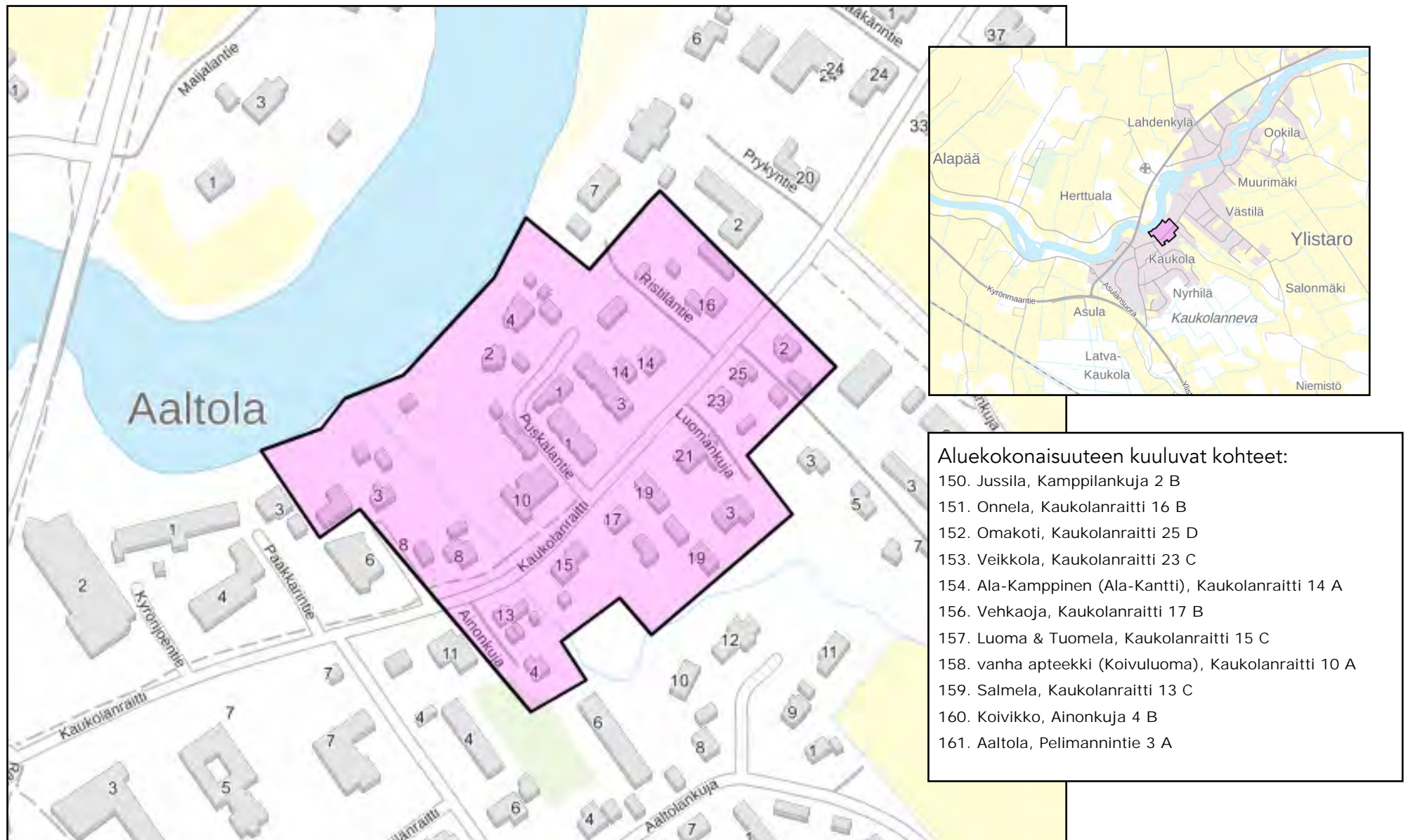
Kauas peltolakeuksille näkyvä, Markinsalon mäelle rakennettu "Ylistaron komiakirkko" kuuluu uusgotiikan varhaisvaiheen ensimmäisiin edustajiin maassamme. Kirkko seisoo Kyrönjoen töyräällä, Kirkonlahden rannalla. Päätytornillisen kirkon ulkoseinät ovat olleet vaaleiksi rapatut alun alkaen, vaikka ne oli tarkoitettu tiilipintaisiksi. Kirkko on Suomen kolmanneksi suurin ja siinä on istumapaikkoja n. 2500.

Kirkon eteläpuolella on arkkitehtitoimisto Aulis Jääskeläisen suunnittelemat seurakuntatalo vuodelta 1974 ja seurakunnan virastotalo vuodelta 1986.

Ylistaron kirkko on osa valtakunnallisesti arvokasta Kyrönjokilaakson maisema-aluetta.

Ylistaron kirkon ympäristö on myös valtakunnallisesti merkittävä RKY-kohde (2009).

H. Kaukolanraitin länsipään vanha asutus

Aluekokonaisuuteen kuuluvat kohteet:

- 150. Jussila, Kamppilankuja 2 B
- 151. Onnela, Kaukolanraitti 16 B
- 152. Omakoti, Kaukolanraitti 25 D
- 153. Veikkola, Kaukolanraitti 23 C
- 154. Ala-Kamppinen (Ala-Kantti), Kaukolanraitti 14 A
- 156. Vehkaoja, Kaukolanraitti 17 B
- 157. Luoma & Tuomela, Kaukolanraitti 15 C
- 158. vanha apteekki (Koivuluoma), Kaukolanraitti 10 A
- 159. Salmela, Kaukolanraitti 13 C
- 160. Koivikko, Ainonkuja 4 B
- 161. Aaltola, Pelimannintie 3 A

Kaukolanraitin länsipään vanhan asutuksen alue on yksi vuonna 2022 määritellyistä uusista merkittävistä aluekokonaisuuksista.

Nykyinen Ylistaron keskusraitti, Kaukolanraitti erkanee Asulan alueen jälkeen Lapuantiestä ja jatkuu koilliseen aina Kirkkosillalle saakka, josta alkaa vanhan keskustan alue. Kaukolanraitin alueella on pääosin eri aikakausien rakentamista toistensa lomassa, mutta raitin länsipäähän on jäänyt 1900-luvun alkupuolelta olevien rakennusten kokonaisuus. Rakennukset ovat valmistuneet vuosien 1900-luvun alun ja 1950-luvun välillä. Alue alkaa Tonavanluoman sillan liepeiltä ja rakennusjoukkoon kuuluvat esimerkiksi asemakaavassa suojeltu vanha apteekki eli Koivuluoman rakennus, Ala-Kamppila, Aaltola, Salmela ja Vehkaoja.

Edellä mainittujen talojen jälkeen alkaa pieni jälleenrakennuskauden talojen keskittymä, johon kuuluvat 1940-luvun lopussa tai 1950-luvulla rakennetut Onnela, Veikkola, Omakoti sekä Jussila. Rakennukset reunustavat Kaukolanraittia sen olemmilla puolilla, eikä niiden välissä ole uutta rakennuskantaa muutamia rivitaloja lukuun ottamatta. Alueella olevat rakennukset muodostavat tiiviin, raitin molempia puolia rajaavan kerroksellisen puurakennusten joukon, joista osa on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan.

Tonavanluoman sillalta kuva otettu kohti koillista. Kuvassa vasemmalla vanha apteekki ja oikealla Vehkaoja.

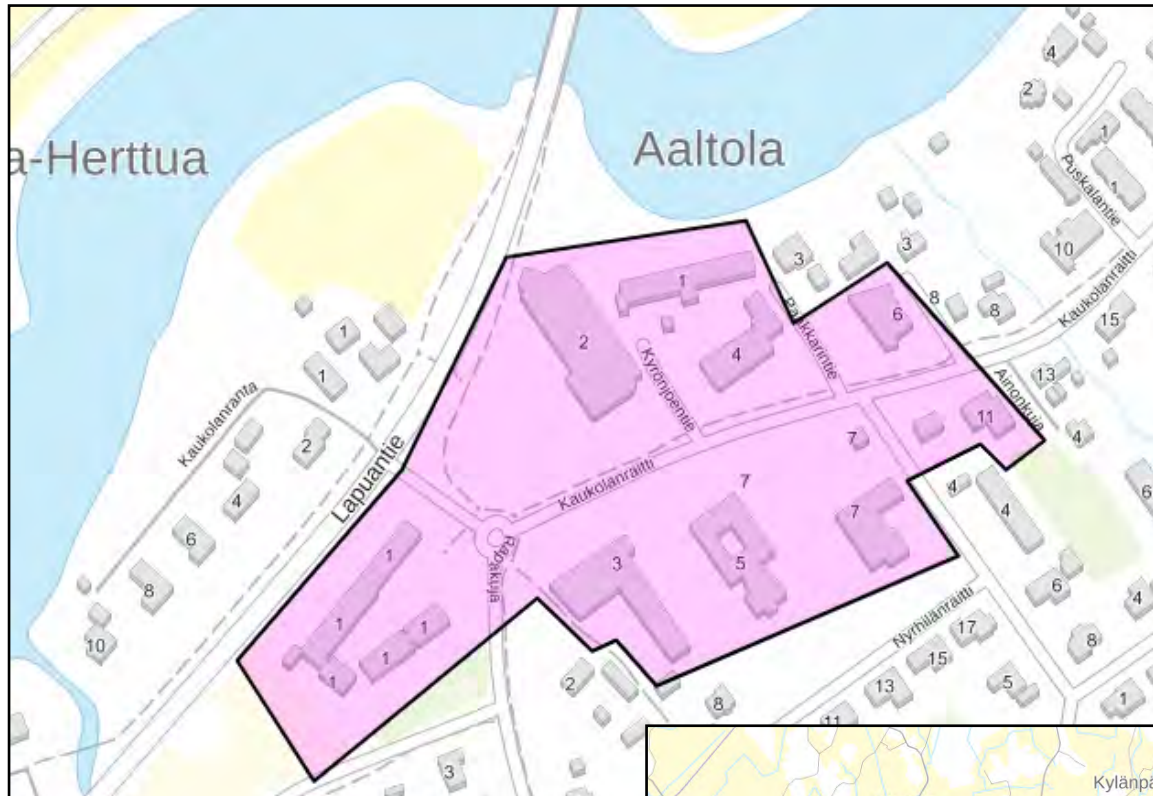

Kuvassa Tuomela ja kauempana Tonavanluoman silta. Kuva otettu Apteekin edustalta kohti lounasta.

Jälleenrakennuskauden kohteita.

I. Kaukolanraitin 1970-1980 -luvun liikekeskusta

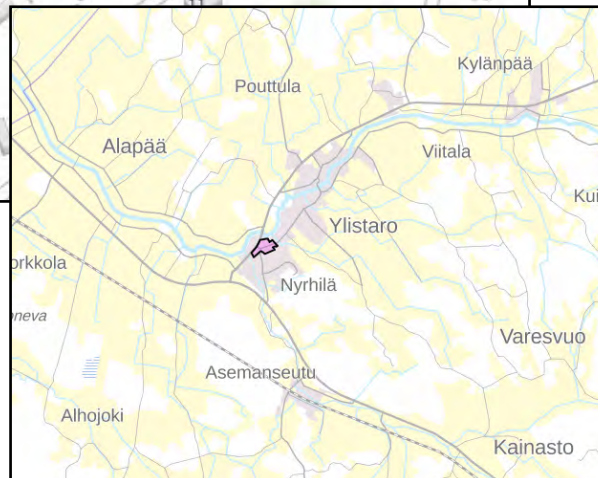
Liikekeskustan alue erottuu jo Lapuan tielle. Oikealla tietä rajaa virastotalo ja kauempana erottuu Kaukolanraitin varrella olevia liikerakennuksia.

Kuva Kaukolanraitilta länteen. Virastotalo on raitin päässä.

Aluekokonaisuuteen kuuluvat kohteet:

- 162. Jomotus, Kaukolanraitti 11 B
- 163. Erkintontti, Kaukolanraitti 6 B
- 164. Ylistaro-talo (Kunnantalo), Kaukolanraitti 5 C
- 165. Ravintola Taro, Kaukolanraitti 3 C
- 166. Valtion virastotalo, Rapakuja 1 A

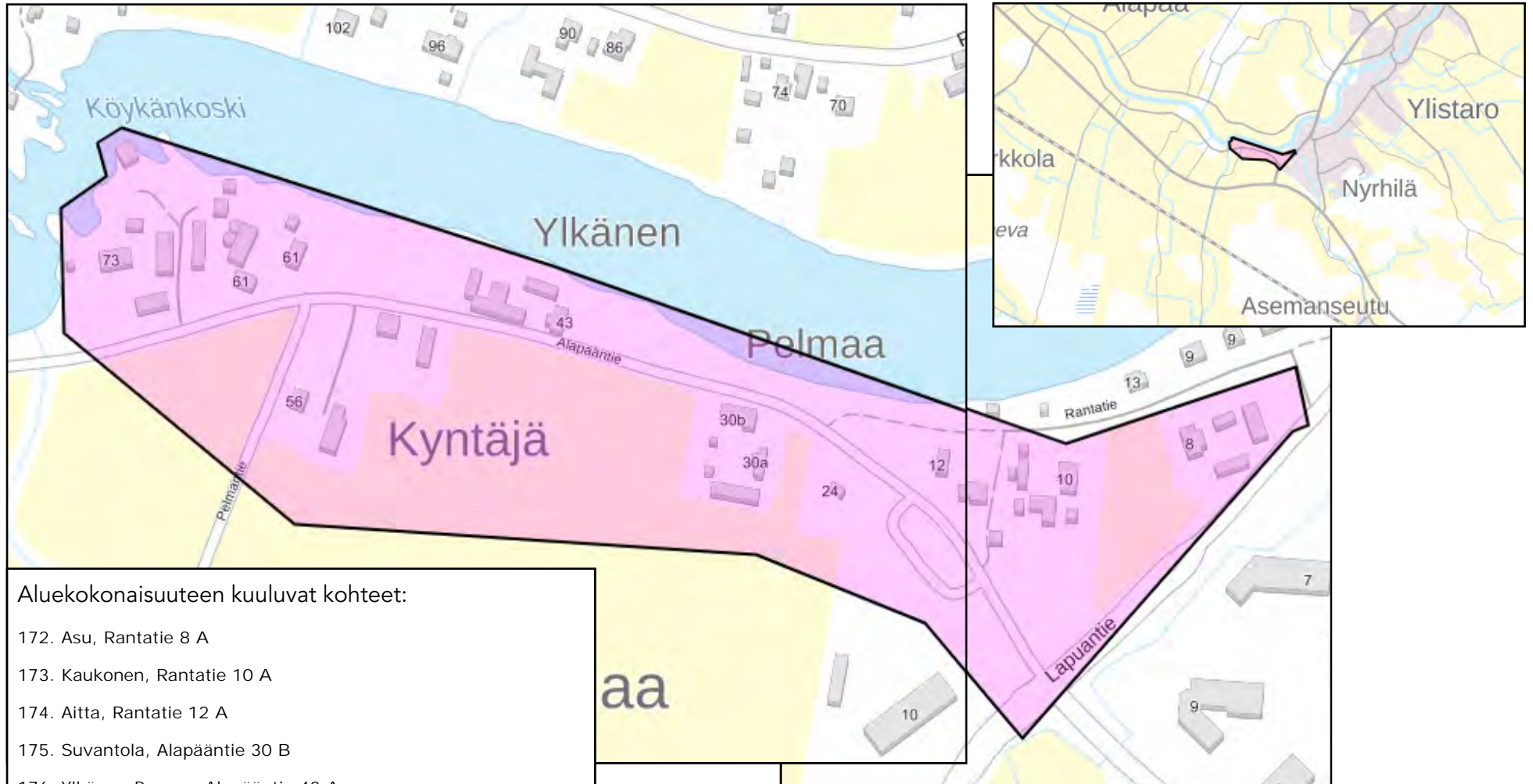

Inventoidut kohteet Kaukolanraitilla: Ylistaro-talo ja sen taustalla Ravintola Taron rakennus.

Kaukolanraitin 1970-1980 -luvun liikekeskusta on yksi vuonna 2022 määritellyistä uusista merkittävistä aluekokonaisuuksista. Kaukolanraitti on nykyisin Ylistaron liike-elämän ja palveluiden keskeisin raitti. Ennen Ylistaron palvelut painottuivat Kyrönjoen toiselle puolelle Lahdentien varteen ja Kirkkosillan ympäristöön. Myöhemmin liikerakentaminen ja palvelut alkoivat kuitenkin keskittyä Kaukolanraitin alueelle. Tämän myötä myös asuinrakentaminen on painottunut samalle suunnalle, joten uuden keskustan alueelle on syntynyt muiden muassa pääosin 1970- ja 1980-luvuilla rakentuneita asuinalueita, kuten Rapakujan varren rakennuskanta ja siihen liittyvä Nyrhilän alue, sekä Viertolankujan ja Västilänkujan väliin rakentunut alue.

Kaukolanraitin varren rakennuskanta on pääosin vuosilta 1950-1979, mutta aivan raitin lounaispäädyssä on selkeä 1970- ja 1980-luvun liikerakennusten ja hallintorakennusten keskittymä, johon kuuluvat muun muassa entinen valtion virastotalo, Ylistaro-talo (entinen kunnantalo) sekä uusia liikerakennuksia. Rakennukset muodostavat raitille 1900-luvun lopun kokonaisuuden, jossa tasakattoiset rakennukset rajaavat raittia sen molemmilla puolilla. Kokonaisuuden kiintopisteenä aivan Kaukolanraitin päässä on massaltaan muita korkeampi ja monimuotoisempi postmoderni virastotalo.

J. Pelmaan raittimaisema

Aluekokonaisuuteen kuuluvat kohteet:

- 172. Asu, Rantatie 8 A
- 173. Kaukonen, Rantatie 10 A
- 174. Aitta, Rantatie 12 A
- 175. Suvantola, Alapääntie 30 B
- 176. Ylkänen-Poussu, Alapääntie 43 A
- 177. Kyntäjä (rek.nimi Haave), Alapääntie 54 A
- 178. Kyntäjä (rek.nimi Silvendoin), Alapääntie 56 C
- 179. Aila, Alapääntie 61 B
- 180. Myllypaikka/ Pelman jakokunnan vesialue ja Köykän myllynpaikka: Pelmaan mylly A

Kuvaus 2001/2008 (tekstiä lyhennetty):

Pelmaan kylänraitti vanhoine pihapiireineen sekä vanha mylly Köykänkoskessa muodostavat arvokkaan perinnemaisemakokonaisuuden.

Raitinvarren rakennuskanta koostuu maatalojen talouskeskuksista, joiden päärakennukset ovat pääosin perinteisiä puolitoistakerroksisia pohjalaistaloja 1800-luvulta tai 1900-luvun alusta. Onpa joukossa säilynyt yksi kaksifooninkinenkin, vaikkakin hieman muuttuneessa asussa. Muutamien talojen pihapiirit ovat säilyneet kohtalaisen eheinä, mutta pääosa vanhoista ulkorakennuksista on kuitenkin purettu tai siirretty muualle. Joitakin uusia talousrakennuksia on myös rakennettu niiden tilalle, enemmän tai vähemmän maisemaan sopeutumattomasti. Autioituneen komean pohjalaistalon pihaan, aivan tien varteen rakennettu peltinen kuivaajarakennus latistaa tehokkaasti perinnemaiseman tunnelmaa liian korkeana, väärän värisenä ja väärässä paikassa sijaitsevana. Maiseman kannalta merkittävän pohjalaistalon säilymisestä tulisi vastaavasti huolehtia ja rakennuksen kunnostamismahdollisuudet asumiskäyttöön tulisi tutkia.

2022:

Pelmaan kylänraitti on pääasiassa säilynyt ennallaan vuoden 2001/2008 arviosta, mutta siinä mainittu tyhjänä seisova pohjalaistalo (Haave (Kyntäjä), Alapääntie 54) on otettu asuinkäyttöön ja korjattu hyvin raittimaiseman miljööseen sopivaksi.

Pelmaan maisemat liittyvät lakeisiin peltomaisiin eteläpuolella. Kuvassa uudempi Kyntäjä (Silvendoin) jälleenrakennuskaudelta.

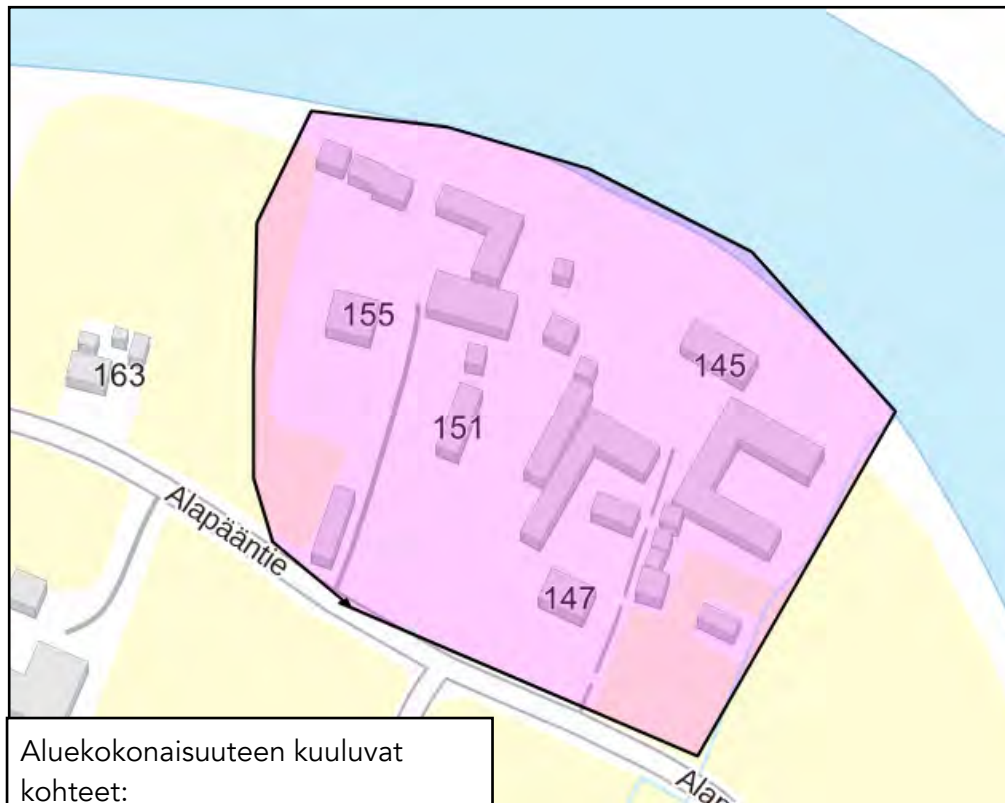

Yksi Pelmaan hienoista raittinäkymistä: vasemmalla kunnostettu Kyntäjä (Haave) ja oikealla Ylkänen-Poussu.

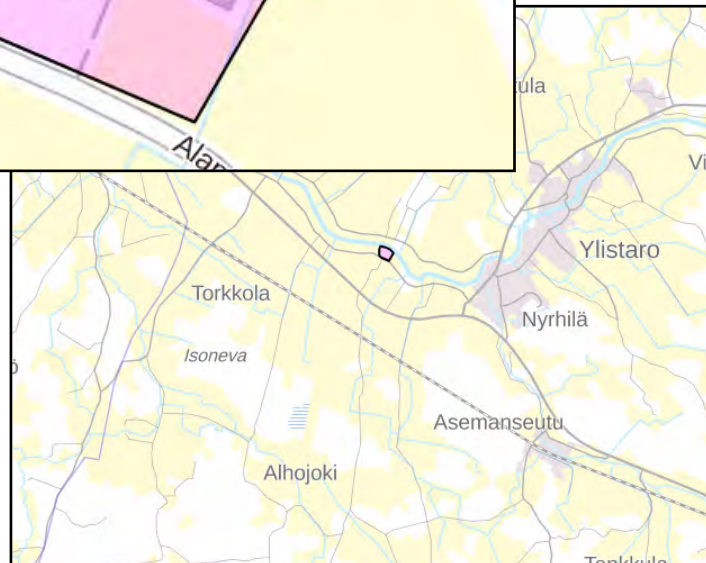
Ylkänen-Poussu rajaa raittia.

K. Torkkolan taloryhmä

Aluekokonaisuuteen kuuluvat kohteet:

- 187. Rinta-Holkko, Alapääntie 145 A
- 188. Latva-Holkko, Alapääntie 147 A
- 189. Yli-Torkko, Alapääntie 151 A
- 190. Torkko, Alapääntie 155 A

Alue kuvattu Alapääntieltä kohti luodetta.

Kuvaus 2001/2008 (tekstiä lyhennetty):

Neljän vanhan pihapiirin rakennuksien rykelmä muodostaa edustavan kylämaisemakokonaisuuden, joka näkyy varsinkin joelle päin hyvin. Kahden talon päärakennuksina ovat säilyneet vanhat pohjalaistalot, joista Ylä-Torkon kaksifooninkinen on vuodelta 1885 ja Rinta-Holkon talo vuodelta 1898. Torkon kaksikerroksinen rapattu tiilitalo on vuodelta 1945 ja ajalleen poikkeuksellisen komea maatilan päärakennus. Se rakennettiin vuonna 1943 palaneen kaksifooninkisen päärakennuksen tilalle. Latva-Holkon vanha talo purettiin uuden valmistuttua vuonna 1964. Uudet päärakennukset sopeutuvat kohtalaisen hyvin vanhaan kylärakenteeseen ja muodostavat kylämaisemalle ajallista kerroksellisuutta.

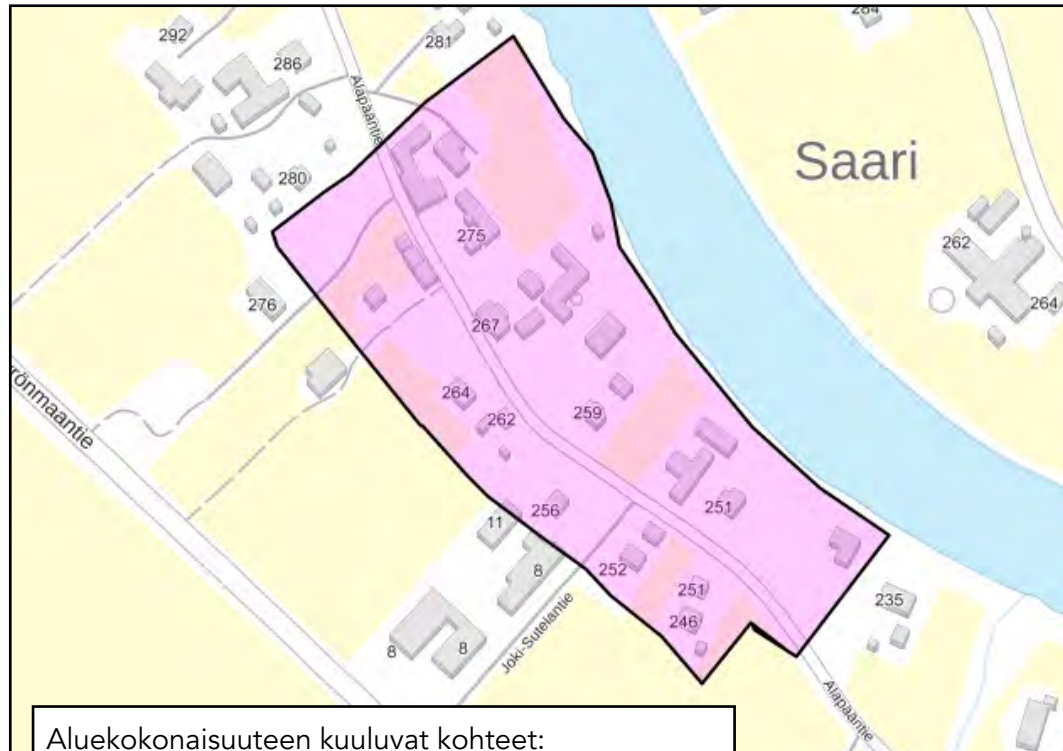
Neljä rivissä seisovaa Torkon talon ulkorakennusta sekä

Rinta-Holkon päärakennus muodostavat kylämaiseman reunan joen suuntaan. Jokimaisemaa rikastuttavan rakennusrivin säilyminen on tärkeää. Piharakennukset ja ulkorakennukset lomittuvat keskenään niin, ettei aina tiedä mihin taloon mikin aitta kuuluu. Kylän talojen isäntinä on ollut kautta historian useita paikallisesti ja maakunnallisestikin merkittäviä miehiä. Etelärannan mutkittileva soratie on alajuoksulta Torkkolaan asti entistä Kyrönkankaan kesätietä. Kestikievaria kylässä pidettiin vuosisatojen ajan. Kievarioikeudet olivat välillä Torkon ja välillä Holkon talojen nimissä. Samat talot toimivat myös postitaloina.

2022:

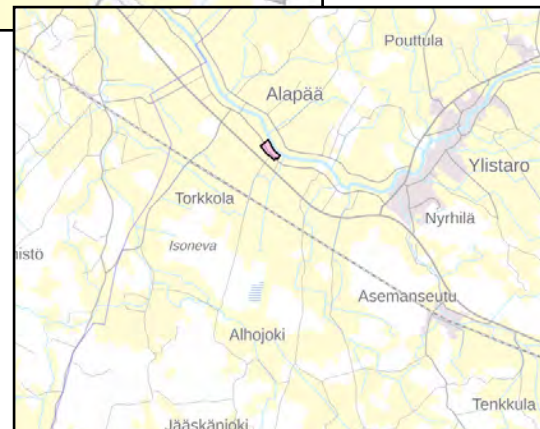
Torkkolan taloryhmän arvot ovat säilyneet, eikä muutoksia ole tapahtunut.

L. Sutelan raittiaisema

Aluekokonaisuuteen kuuluvat kohteet:

- 198. Lemponen (Linkku-Lemponen), Alapääntie 237 A
- 199. Pohto (ent. Yli-Perttula), Alapääntie 251 C
- 200. Mäkysenkallio, Alapääntie 256 C
- 201. Suomalainen (rek.nimi Jokiranta), Alapääntie 259 A
- 202. Lepola, Alapääntie 262 A
- 203. Ahola (Lemponen), Alapääntie 267 A
- 204. Perttu (rek.nimi Tynkä), Alapääntie 275 A

Lemponen sukutilan korjattu päärakennus.

Aholan näyttävä talo rajaa raittia.

Vasemmalla Pertun navetta ja oikealla Pertun aitat.

Kuvaus 2001/2008:

Sutelan kylän kohdalla on vielä havaittavissa jokivarren tien vanhaa tunnelmaa. Maisema on pääosin säästynyt mittakaavaltaan perinnemaisemaan sopeutumattomilta uudisrakennuksilta. Torkkolasta päin tultaessa tie kaartaa peltoaukealta vanhan kyläasukuksen keskelle nousten samalla pienelle kallioiselle kumpareelle. Taloryhmän rakennukset ovat enimmäkseen 1800 –luvulta tai 1900 –luvun alusta ja alkuperäisen hahmonsa säilyttäneitä. Vanhat rakennukset ovat kaikki punamullattuja, mikä vahvistaa kylämaiseman yhtenäisyyttä. Uudempi rakennuskanta on raittimaiseman luonteeseen kohtalaisen hyvin sopeutuvaa.

Kylän taloista näkyvin on kumpareen laella aivan tien reunassa sijaitseva Lemposen talo, joka erottuu selvästi myös nykyiselle Vaasantielle. Talo on säilynyt alkuperäisessä asussaan ja se on poikkipäätyineen ja listoituksineen alueelle tyypillinen 1800-luvun lopulla rakennettu varakkaan talonpoikaistalon päärakennus. Lemposen pohjoispuolella raitti kulkee Pertun talon komeiden aittojen ja kiviavetan välistä pihapiirin sivuitse. Tilan vanha hirsipintainen

punamullattu päärakennus rajaa pihan joen puolelta. Talo on säilytetty perinteisessä asussaan ja erityisesti sen kaksi eri-ikäistä ja muotoista kuistia tekevät vaikutuksen persoonallisuudellaan. Pihapiiri aittoineen ja kiviavettoineen on yksi Ylistaron eheimpiä ja edustavimpia talonpoikaistalon pihapiirejä.

Kyläryhmän länsilaidalla jokirannassa rapistuu hiljalleen Lemposen sukutilan päärakennus, jonka avokuisti on poikkeuksellisen kookas. Talo on ollut aiheena useissa Veikko Vionojan maalauksissa. Tilan ulkorakennukset ovat hävinneet ja talo seisoo yksinäisenä keskellä avointa peltomaisemaan. Talo sijaitsee joen ulkokaareissa ja näkyy siten kauas myös jokea pitkin, kunnostettuna se voisi muodostaa yhden jokivarren kulttuurimaiseman kiintopisteistä. Myös Sutelan raittimaiseman kannalta sen säilyminen ja kunnostus olisi suotavaa.

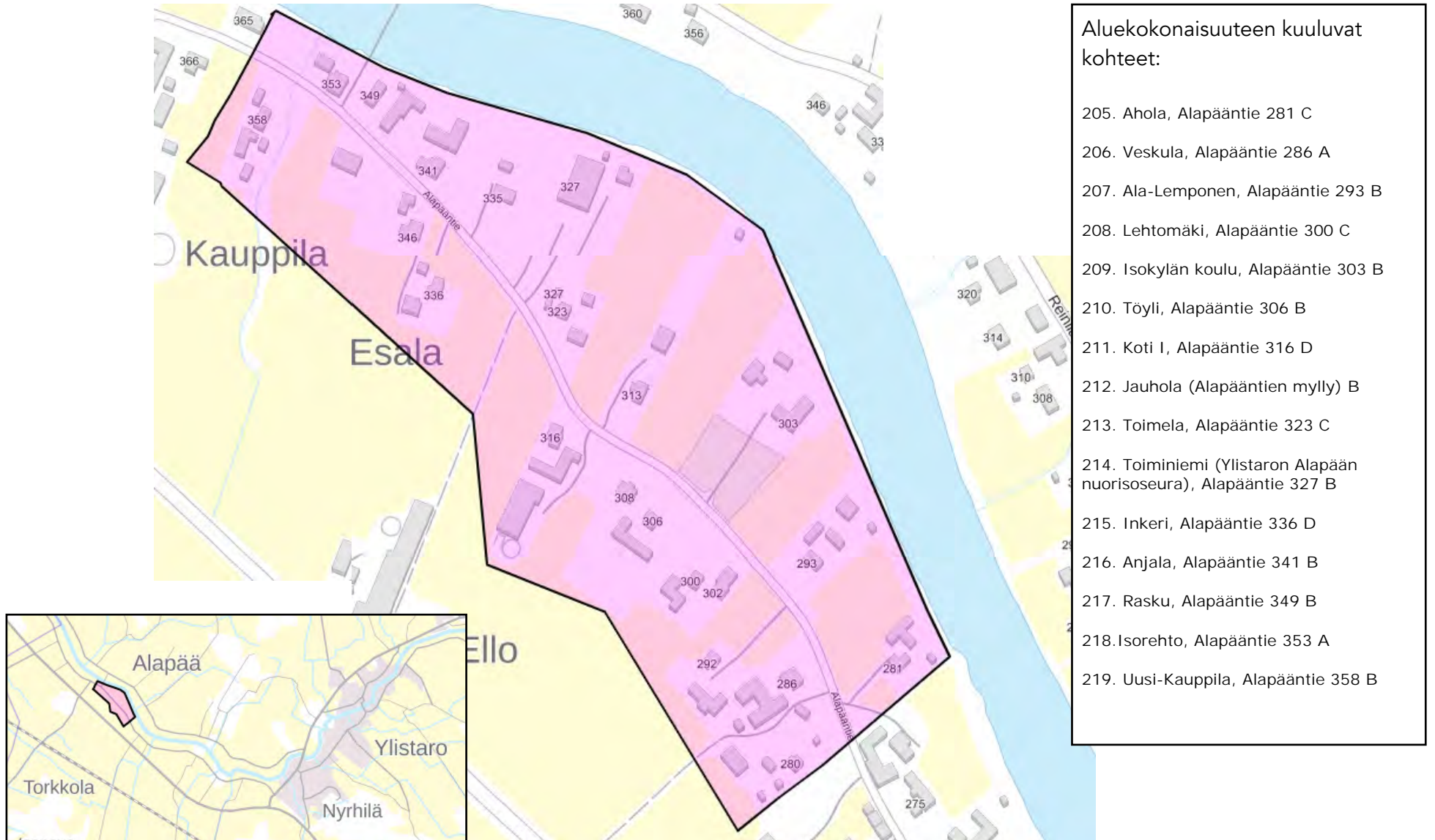
Muista rakennuksista mainittakoon raitilta erkanevan Sutelantien risteyksessä sijaitseva entinen Pertun kauppa, jossa Karjalasta siirtolaisena tullut Telekäinen piti kauppa vielä 1950-luvulla.

Sutelantie on vanha peltotie, joka joki- varren tiestä erotessaan nousee yllättäen pienen kummun yli, mikä omalta osaltaan lisää kylämaiseman omaleimaisuutta ja viehätystä. Vastapäätä vanhaa kauppa on joen puolella tietä vielä Pohdon talo 1900-luvun vaihteen tienoilta ja sen kyljessä vanhempi Suomalaisen pohjalaistalo.

2022:

Vanhempien kuvausten mukainen raittimaisema on edelleen varsin hyvin säilynyt. Tämän lisäksi vanha Lemposen sukutilan päärakennus, eli Linkku-Lemponen on aivan viime vuosien aikana käynyt läpi hyvin laajan korjauksen. Rakennus täydentää hienosti raitin maisemaa. Sutelantien risteyksessä ollut Pertun kauppa on kaiketi purettu.

M. Isokylän raittiaisema

Isokylän maisemat näkyvät myös Kyrönjoen toiselle puolelle.

Isokylän koulu on merkittävä kohde raitin näkymissä.

Isokylässä on säilynyt myös vanha mylly.

Raittimaiseman päättää luoteeseen mennessä Heikkolan riippusilta. Kuva otettu Heikkolan puolelta, vasemmalla Raskun talo ja oikealla Isorehto.

Kuvaus 2001/2008 (tekstiä lyhennetty):

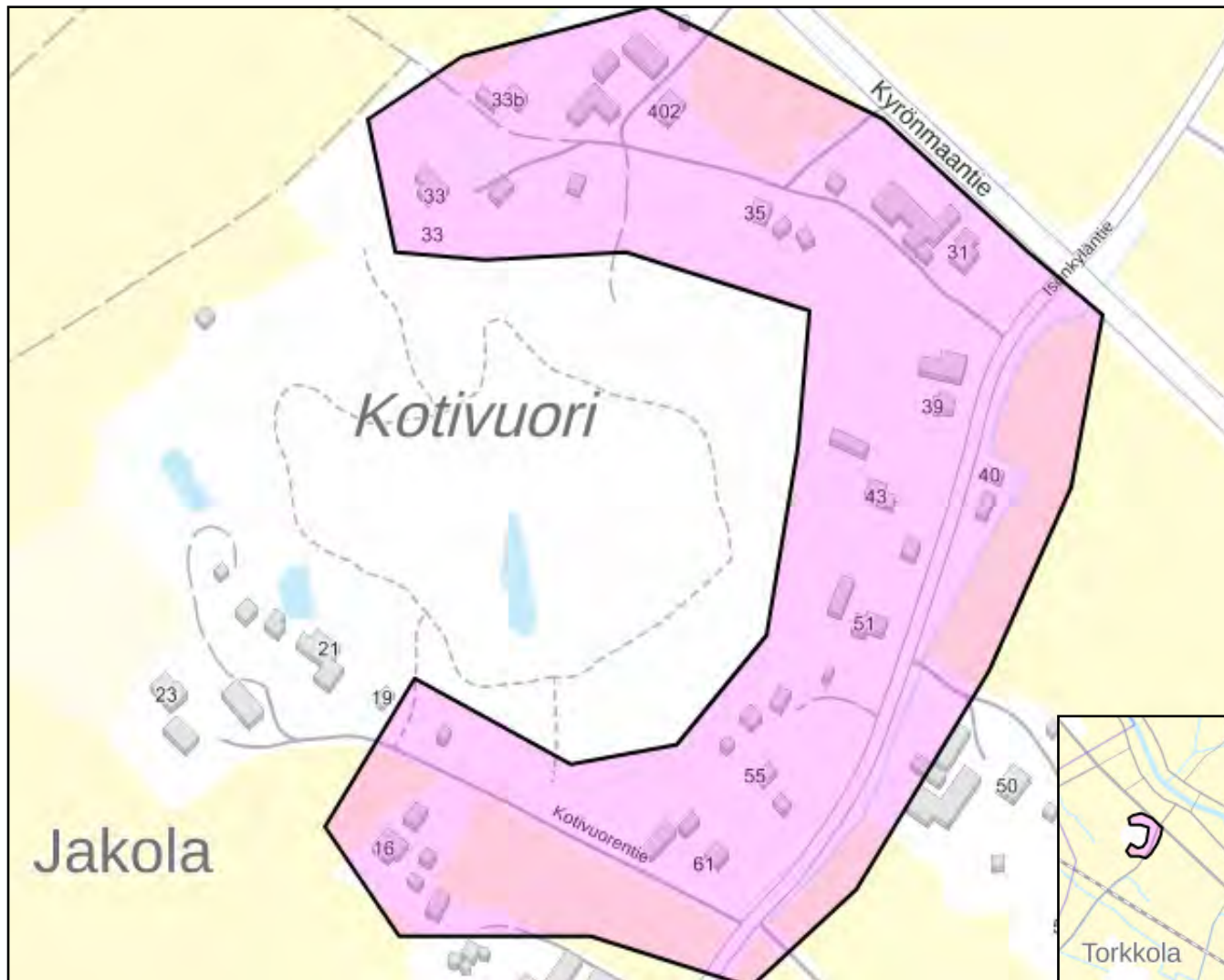
Isokylän tienoo on ollu tiivisti asuttu jo keskiajan lopulla. Isonkylän kohdalla sijainnut Riarehto on ollut Ylistaron ainoa varsinainen raittikylä. Vuonna 1600 kylän 14 taloa sijaitsivat rivissä jokivarren maantien molemmin puolin. Muut kylät ovat olleet muodoltaan ryhmäkylä tai koostuneet hajanaisemmin sijainneista taloista. Nykyinen rakennuskanta Sutelan ja Isokylän välillä on ajallisesti kerroksellista ja sisältää useita erilaisia rakennus tyyppejä ja -tyylejä. Päärakennuksista noin kolmasosa on sotia edeltävältä ajalta, useimmat niistä 1900-luvun alusta ja 1800-luvun lopulta. Perinneympäristön ilmeeseen sopimattomista korjaus- ja täydennysrakentamistyyleistä johtuen raittimaiseman kuva ei enää ole eheä, maisemarakenteen perushahmo on kuitenkin vielä säilynyt. Rakennuskanta sijoittuu pääosin lähes tien varteen ja asutussaarekkeitten välistä avautuu peltojen yli näkymiä joelle ja kauemmas lakeudelle. Ulkorakennukset ovat vähentyneet pihojen reunalta, mutta siitä huolimatta on alueella säilynyt muutamia kohtalaisen eheitäkin pihapiirejä. Pihapiirien säilyminen kokonaisuuksina on kylämaiseman ilmeen kannalta tärkeää. Isokylän koulu vuodelta 1907 ja Alapään nuorisoseurantalo vuodelta 1923 ovat alueen yksittäisistä rakennuksista kulttuurihistoriallisesti merkittävimmät. Niiden korjaamisessa tulisi julkisivujen osalta

noudattaa entistävää linjaa. Myös muutamille yksityistaloille voisi suositella samaa. Heikkolan riippusillalle (valmistunut 1912) johtavan tien risteyksessä näkyvällä paikalla sijaitsee vanha valkoiseksi rapattu osuuskaupparakennus, joka on nykyään asuinrakennuksena.

2022:

Isokylän raittimaisemassa ei edellisten inventointien jälkeen ole tapahtunut suuria muutoksia. Edelleen voidaan todeta, että pihapiirien säilyminen kokonaisuuksina on kylämaiseman ilmeen kannalta tärkeää.

N. Kotivuoren mäkitupa-asutus

Aluekokonaisuuteen kuuluvat kohteet:

- 231. Vuorenmaa, Isonkyläntie 35 C
- 232. Rintämäki, Isonkyläntie 31 C
- 233. Niemelä, Isonkyläntie 39 A
- 234. Knookala, Isonkyläntie 40 C
- 235. Kotivuori, Isonkyläntie 43 C
- 236. Keskimäki, Isonkyläntie 51 C
- 237. Rantämäki, Isonkyläntie 55 B
- 238. Ainola, Isonkyläntie 61 B
- 239. Jakola, Kotivuorentie 16 D

Kuvaus 2001/2008:

Kotivuoren kallioisilla rinteillä on jälleenrakennuskauden rakennuskannan seassa säilynyt 1800-luvun ja 1900-luvun alun mäkitupa-asutusta pieninä kahden ja kolmen talon ryhminä. Kokonaisuuden hahmottumista yhtenäisenä haittaa muutamia rakennuksia ympäröivä sankka kasvillisuus sekä joidenkin pikkutupien ulkoasuun toteutetut tyyliin sopimattomat muutokset. Moni pientila on lohkottu Sippolan tilasta vuonna 1959, esimerkiksi Ainolan ja Jakolan pientilat.

Knookala rajaa Isokyläntietä.

Osa kohteista on huonokuntoisia ja siten vaarassa kadota ilman pikaisia toimenpiteitä.

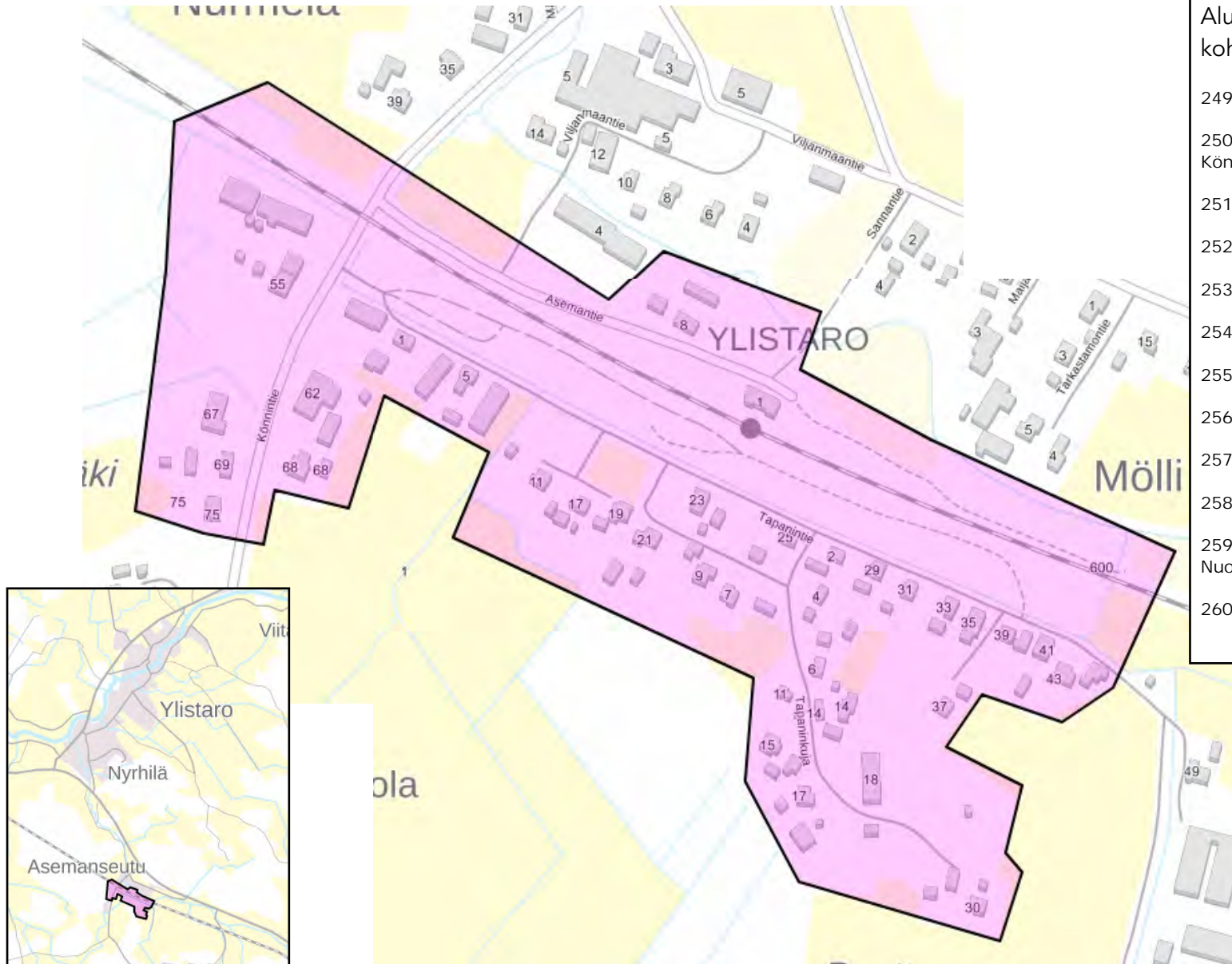
2022:

Kotivuoren mäkitupa-asutusta on edelleen jäljellä etenkin Kotivuoren itäreunalla. Säilyneitä mäkitupia Isokyläntien varrella ovat ainakin Niemelä, Knookala, Keskimäki ja Rantamäki. Myös Jakola saattaa olla vanha mäkitupa, mutta kohde on muuttunut niin paljon, että sen alkuperäistä muotoa on vaikea hahmottaa. Osa vanhoista tuvista on tyhjillään ja vaarassa kadota.

Monet kohteista on Kotivuoren rinteessä, kuten Keskimäki.

O. Ylistaron asema-alue

Aluekokonaisuuteen kuuluvat kohteet:

- 249. Osuuskaupan viljavarasto A
- 250. Nevala (Vanha Agrimarket), Könnintie 55 C
- 251. Ylistaron asema, Asemantie 1 A
- 252. Vr-rakennuksia, Asemantie 8 A
- 253. Työväentalo, Könnintie 67 B
- 254. Koskikelkto, Könnintie 69 C
- 255. Nurmi, Tapanintie 29 A
- 256. Vainio, Tapaninkuja 11 A
- 257. Pikilinna, Tapaninkuja 15 D
- 258. Karpalo, Tapaninkuja 17 D
- 259. Tapaninlinna (Asemanseudun Nuorisoseuratalo), Tapaninkuja 18 A
- 260. Pouttunen, Tapaninkuja 30 C

Ylistaron asema-alue on osa vuonna 2008 inventoinnissa ollutta Asemanseutu – Tehtaanmäki – Haapoja -aluekokonaisuutta. Tätä kokonaisuutta päätettiin kuitenkin vuonna 2022 pilkkoa pienempiin osiin, sillä alueella on selkeästi tiiviimpiä kokonaisuuksia, joilla on omat toisistaan jollain tavoin eriävät arvot.

Ylistaron aseman ympäristöön muodostunut, tiiviisti rakennettu asemakylä käsittää hyvin alkuperäiset piirteensä säilyttäneen asemanseudun ja radan toisella puolella olevan Tapanin asuinalueen. Rautatieasemalla on säilynyt asemarakennuksen lisäksi joitain muitakin VR:n rakennuksia. Tämän lisäksi aivan rautatien vieressä on jäljellä maisemallisesti erityisen keskeiset Osuuskaupan viljavarastot 1940-1950 -luvulta.

Tapanin alueen rakennuskanta on lähinnä jälleenrakennusajalta ja 1900-luvun alusta. Alueen historiallinen ilme on joissain määrin kärsinyt rakennuksiin tehtyjen muutosten vuoksi, mutta asuinalueen rakenne on säilynyt. Tapanin alueen korkeimmalla kohdalla sijaitsee asemanseudun nuorisoseurantalo eli Tapaninlinna, joka on rakennettu tiilestä 1920-luvulla.

Asema-alue on kasvanut Ylistaron rautatieaseman ympäristöön. Taustalla Osuuskaupan viljavarastot.

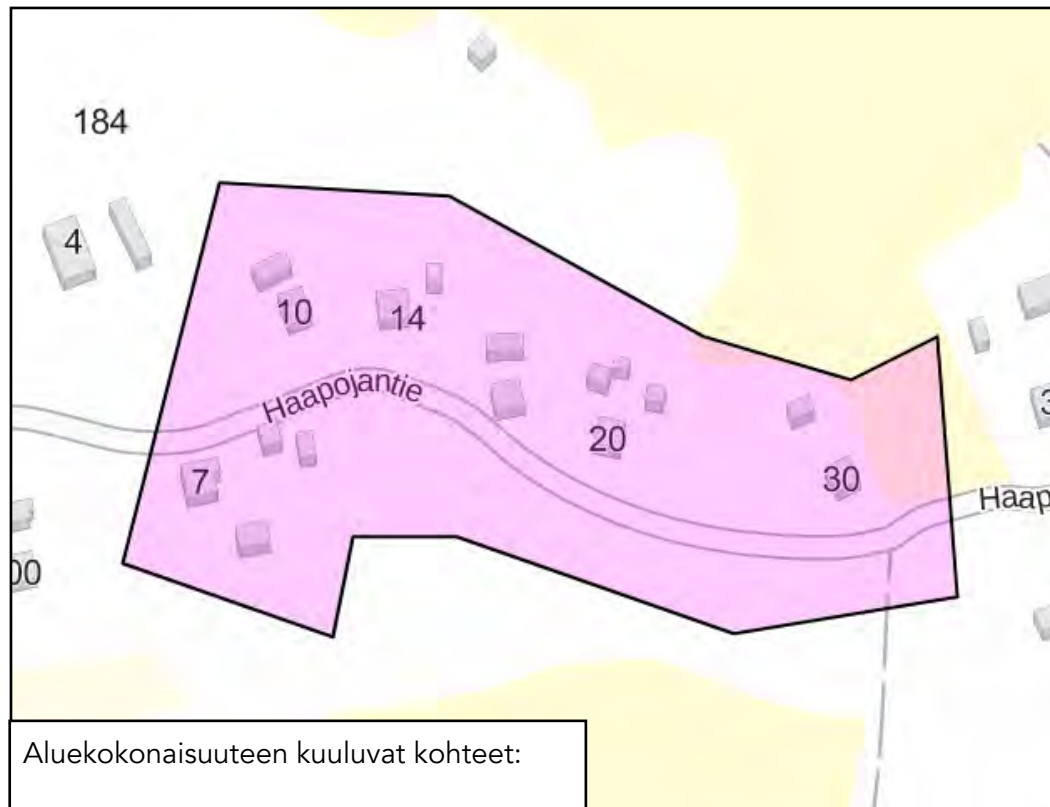

Tapanin alueella on omakotiasutusta, joka on pääosin rakennut jälleenrakennuskaudella. Suuri osa taloista on kohdannut suuria muutoksia. Kuvassa näkyy hieman myös Tapaninlinnaa.

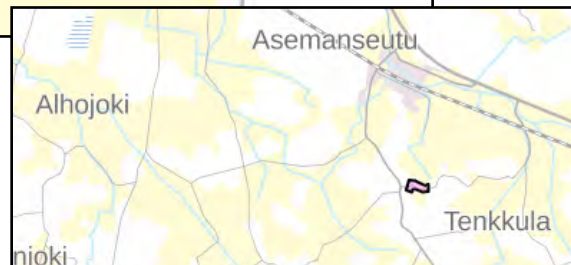
Tapanintieltä on hyvät näkymät kohti Osuuskaupan viljavarastoja.

P. Tehtaanmäen pienasutus

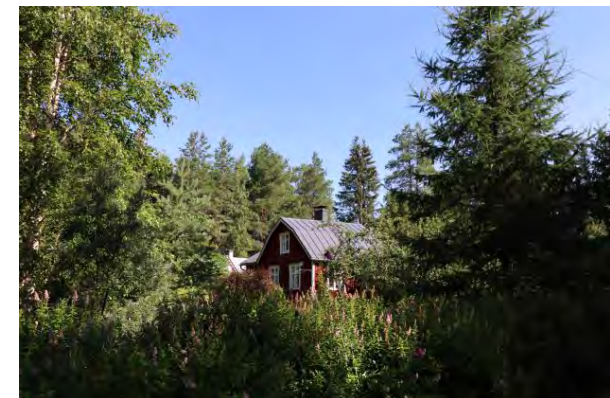
Aluekokonaisuuteen kuuluvat kohteet:

- 266. Lehtola, Haapojantie 7 B
- 267. Vuorenmaa, Haapojantie 10 A
- 268. Pouttu, Haapojantie 14 A
- 269. Laaksola, Haapojantie 30 A

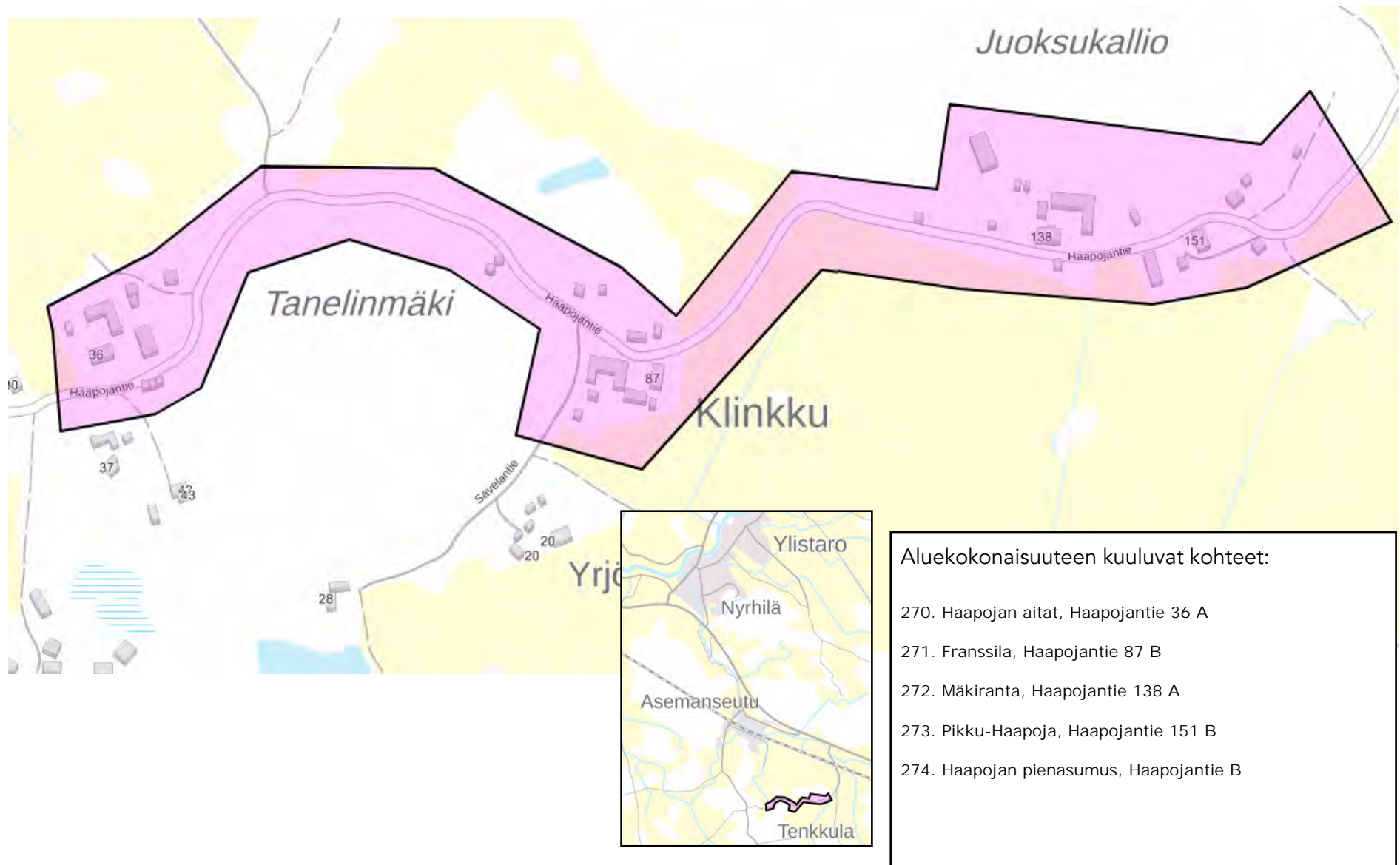
Tehtaanmäen pienasutuksen alue on osa vuonna 2008 inventoinnissa ollutta Asemanseutu – Tehtaanmäki – Haapoja -aluekokonaisuutta. Tätä kokonaisuutta päätettiin kuitenkin vuonna 2022 pilkkoa pienempiin osiin, sillä alueella on selkeästi tiiviimpiä kokonaisuuksia, joilla on omat toisistaan jollain tavoin eriävät arvot.

Tehtaanmäen alue sijaitsee Könnintien varrella ja Könnintiestä itään erkanevan Haapojantien alkupäässä. Alue on rakentunut paikalla sijainneen tiilitehtaan ansiosta. Tiilitehdas oli toiminnassa vuodesta 1899 vuoteen 1952. Tehdas purettiin sen lopettamisen jälkeen. Haapojantiellä Tehtaanmäen reunamilla on kuitenkin säilynyt useamman pienen asumuksen pihapiirit, jotka jakautuvat päälystämättömän Haapojantien molemmille puolille. Kaikki pihapiirit ovat rakentuneet 1900-luvun alkuvuosikymmeninä ja niissä on asunut muun muassa tiilitehtaan työläisiä.

Haapojantien alkupäässä taloja ympäröi metsä.
Kuvassa pilkistää Vuorenmaa.

Q. Haapojantien varren pohjalaisrakennusten ryhmä

Haapojantien varen pohjalaisrakennusten ryhmän alue on osa vuonna 2008 inventoinnissa ollutta Asemanseutu – Tehtaanmäki – Haapoja -aluekokonaisuutta. Tätä kokonaisuutta päätettiin kuitenkin vuonna 2022 pilkkoa pienempiin osiin, sillä alueella on selkeästi tiiviimpiä kokonaisuuksia, joilla on omat toisistaan jollain tavoin eriävät arvot. Pohjalaisrakennukset sijaitsevat Tanelinmäen ja Juoksukallion reuna-alueilla. Noin viiden talon ryhmää käsittää lähinnä mautilojen pihapiirejä 1850-luvulta - 1930-luvulle. Mukana on myös yksi pienasumus. Päälystämättömän tien varteen sijoittuvat pihapiirit ovat pääosin säilyttäneet alkuperäisen muotonsa, joihinkin päärakennuksiin on tehty muutoksia. Noin vuoden 2010 vuoden kieppeillä ryhmästä on purettu Varismäen kulttuurihistoriallisesti arvokas pohjalaistalon pihapiiri, joka sijaitsi osoitteessa Haapojantie 152, tiiviissä ryhmässä Pikku-Haapojan ja Haapojan pienasumuksen kanssa. Nyt onkin entistä tärkeämpää pyrkiä säilyttämään muut kokonaisuuteen kuuluvat pihapiirit ennallaan, jotta enempää kohteita ei menetettäisi.

Tehtaanmäen metsien jälkeä aukeaa Haapojan talojen ympärillä laajat viljelyaukeat. Pellon reunassa on Franssilan asuinrakennus.

Tienmutkassa Pikku-Haapojan portti.

4.2 Tarkistettut aluekokonaisuudet

Aiemmissa inventoinneissa osayleiskaava-alueelta oli aluekokonaisuusiksi määritelty myös **Heikkolan taloryhmä, Kaukolanraitin 1950-1960 -luvun liikekeskittymä, Salonmäen ja Kullahankallion mäkitupa-asutus sekä Kriikkulan mäkitupa-asutus**. Nämä alueet poistettiin aluekokonaisuuksista.

Heikkolan taloryhmän alueella on muun muassa purettu yksi vanhoista pohjalaistaloista, eikä alue näyttäydy enää yhtenäisenä pohjalaistalojen kokonaisuutena.

Kaukolanraitin 1950-1960 -luvun liikekeskittymässä on tehty paljon muutoksia rakennusten julkisivuihin ja materiaaleihin. Tämän lisäksi yksi kokonaisuuden kannalta tärkeistä kohteista on tuhoutunut tulipalossa.

Salonmäen ja Kullahankallion mäkitupa-asutusalueella ei juurikaan ole mäkitupia jäljellä, eikä alueen ilme ole yhtenäinen. Rakennuksia on muutettu paljon.

Kriikkulan mäkitupa-asutusalueella ei ole enää yhtenäistä rakennusryhmä, vaan kohteet sijaitsevat melko erillään toisistaan. Lisäksi rakennuksiin on tehty muutoksia. Alueella paljon myös eri ikäistä ja -tyylistä rakennuskantaa, mikä heikentää yhtenäisyyttä.

Kaikissa edellä mainituista alueista oli kuitenkin säilynyt arvokkaita yksittäiskohteita, joten ne inventoitiin ja arvotettiin.

5. INVENTOINTIKOhteet

VATAJANTIE

1. Mantere, Vatajantie ?, 743-430-14-15

Kuvaus:

Pieni mäkitupamainen pihapiiri Vatajantien varressa melko harvaan rakennetussa ympäristössä. Ajallisesti ja mittakaavaltaan yhtenäinen pihapiiri käsittää pienen kahden huoneen hirsirunkoisen ja pitkänurkkaisen tuvan arviolta 1800-lopusta Pihapiiriin kuuluu myös pieni hirsirunkoinen, mitä ilmeisimmin savusaunana toiminut rakennus sekä matala hirsi- ja rankorakenteinen ulkorivi

Historia:

Mantere on lohkottu Viemerä-nimisestä tilasta vuonna 1921. Kyseessä on mitä ilmeisimmin entinen mäkitupa, joka on itsenäistynyt vuoden 1918 torpparilain seurauksena. Pieni kahden huoneen pitkänurkkainen

asuinrakennus ajoittuu mitä ilmeisimmin 1900-luvun alkupuolelle. Pihapiiriä ei ole merkitty vuoden 1903 pitäjänkarttaan.

Arvio:

Pieni mäkituvan pihapiiri on säilynyt materiaaleiltaan ja mittakaavaltaan hyvin. Rakennuksissa toteutetut pienet muutokset ja kunnostukset on tehty rakennusten alkuperäisilmettä kunnioittaen. Pihapiiri ilmentää Ylistaron alueella melko runsasta, mutta hiljalleen myös autoitumisen seurauksena häviävää mäkituparakentamista.

Kohde sijaitsee hieman syrjässä tiheimmin rakennetuilta alueilta, mutta toistaiseksi hyvin hoidetulla kokonaisuudella on maisemallista merkitystä Vatajantien varren maisemassa. Pihaa rajaava koivurivi on myös maisemallisesti merkittävä. Pihapiirin nykyinen käyttö on epävarmaa. Kiinteistö kuuluu kuolinpesälle ja mahdollinen käyttämättömyys saattaa uhata säilymistä.

Luokka A

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

2. Lamminranta, Vatajantie 253, 743-430-12-44

Kuvaus:

Lamminranta sijaitsee Vatajantien varressa Kyrönjoen pohjoispuolella lähellä Vähäjoki-nimistä uomaa. Nykyisin ilmeisesti vapaa-ajankäytössä oleva pihapiiri ajoittuu mitä ilmeisimmin 1930-luvulle ja käsittää hirsirunkoisen asuinrakennuksen, melko kookkaan vinkkelin mallisen ulkorakennuksen, joka on osittain sortunut. Lisäksi pihapiiriin kuuluu 1900-luvun puolivälin paikkeille ajoittuva varastorakennus sekä uusi saunarakennus.

Historia:

Lamminranta on lohkottu Lammista vuonna 1937. Asuinrakennus on valmistunut mitä ilmeisimmin 1930-luvulla. Kiinteistötietopalvelu antaa rakennusvuodeksi 1937.

Arvio:

Asuinrakennus on säilynyt ulkoisesti sekä tyylillisiltä yksityiskohdiltaan että materiaaleiltaan hyvin. Mahdollisesti 1960-luvulla toteutettu pieni laajennus on tasapainoinen eikä riko eheää kokonaisuutta. Muutoksena laajennus on myös jo iäkäs.

Nykypidolla kookas ja maisemallisesti merkittävä ulkorakennus tulee häviämään lähitulevaisuudessa. 1900-luvun puolivälin paikkeille ajoittuva hyväkuntoiselta vaikuttava varastorakennus on rakennustaiteellisesti vaatimaton, mutta sillä on merkitystä pihapiirikokonaisuudessa.

Pihapiiri muodostaa maisemallisesti näkyvän ja ajallisesti eheän kokonaisuuden Vatajantien varteen melko harvaan rakennetussa ympäristössä. Huonokuntoinen ulkorakennus tulee kylläkin tilanteen jatkuessa vaikuttamaan maisemalliseen arvoon.

Arviointi koskee asuinrakennusta. Iäkkäämpien ulkorakennus säilyminen suotavaa, mutta varsinkin entinen eläinsuojarakennus kaipaa kunnostusta, jotta pihapiirin historialliset toiminnalliset jäljet ja ajallisesti yhtenäinen kokonaisuus säilyisivät.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

3. Rautanen, Vatajantie 245, 743-430-12-38

Kuvaus:

Rautasen tila sijaitsee Kyrönjoen pohjoisrannalla viljelysten keskellä pienessä metsäsaarekkeessa ja erottuu melko kauas avoimessa jokivarren maisemassa. Pihapiiriin kuuluu pienehkö hirsirunkoinen vinkkelin mallinen asuinrakennus sekä ulkorivi ja saunarakennus. Pihapiirin pohjakaava on hieman erikoinen: saunarakennus sekä ulkorakennus sijaitsevat tien varressa, kun taas asuinrakennus hieman kauempana pienessä saarekkeessa keskellä peltoa. Kiinteistö on ollut ilmeisesti jo jonkin aikaa tyhjillään ja rakennukset alkavat hiljalleen rapistua.

Historia:

Rautanen on lohkottu Kahilan tilasta vuonna 1931. Pihapiirissä oleva asuinrakennus on valmistunut Kiinteistötietopalvelun mukaan vuonna

1928. Varistorakennus sekä sauna ajoittuvat mitä ilmeisimmin myös näihin aikoihin.

Arvio:

1920-luvun pihapiirikokonaisuus on säilynyt pääpiirteiltään hyvin ja alkuperäinen rakennusajankohta sekä toiminnalliset jäljet ovat myös säilyneet. Rakennukset ovat olleet jo jonkin aikaa käyttämättömänä ja alkaneet jo hieman rapistua. Pihapiiri on myös melko hoitamaton. Asuinrakennus on säilynyt tyyllisiltä yksityiskohdiltaan hyvin, mutta toteutetut muutokset laskevat hieman rakennushistoriallista arvoa. Ulkorakennus ja saunarakennus ovat melko vaatimattomia ja asuinrakennuksen sijainti kauempana ulkorakennuksista rikkoo kokonaisuuden yhtenäisyyttä. Kokonaisuus ei ole nykykunnossaan rakennushistoriallisesti niin merkittävä, että sitä tarvisi huomioida kaavoituksessa, vaan sillä on lähinnä maisemallisia arvoja. Nykytilanteen jatkuessa rakennukset tulevat häviämään.

Jokivarren viljelyalueen keskellä pienessä saarekkeessa sijaitseva asuinrakennus erottuu pitkälle Vatajantien varren maisemassa.

Luokka C

Arvot:

Maisemallinen

4. Kaunismäki / Hakala, Vatajantie 112, 743-430-17-16 ja -20

Kuvaus:

Mahdollisesti 1900-luvun alkuun tai aivan alkupuolelle ajoittuva asuintilan pihapiiri viljelysten laidalla kauniin koivukujan päässä. Pihapiirin historialliset toiminnan jäljet ovat osittain säilyneet, mutta osa iäkkäistä ulkorakennuksista on päässyt huonoon kuntoon. Tilan pihapiiri koostuu kahdesta erillisesti kiinteistöstä. Päärakennus on hirsirunkoinen ja pitkänurkkainen. Julkisivulla on satulakattoinen kaaveli. Runkomalliltaan rakennus edustaa alueelle tyypillistä vuosisadan vaihteen tai 1900-luvun alkupuolen rakentamista. Pitkähkö, rungoltaan kapea ulkorivi on rakennettu mitä ilmeisimmin useammassa vaiheessa.

Arvio:

Mitä ilmeisimmin 1900-luvun alkuun tai aivan alkupuolelle ajoittuva asuintila Vatajantien varrella Kyrönjoen pohjoispuolella. Pihapiirin rakennuskanta on säilynyt ajallisesti yhtenäisenä, mutta osa rakennuksista on päässyt huonoon kuntoon ja jäävät arvioinnin ulkopuolelle.

Päärakennuksessa toteutetut laajennukset ja muutokset eivät sinänsä riko eheää kokonaisuutta, mutta vaikuttavat kohteen rakennushistorialliseen arvoon. Muutoksia on suurelta osin pyritty toteuttamaan alkuperäisilmettä kunnioittaen ja alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen selkeästi havaittavissa. Pitkänmallinen hyväkuntoinen aitan käsittävä ulkorakennus muodostaa asuinrakennuksen kanssa eheän kokonaisuuden.

Pihapiirin huonokuntoiset ulkorakennukset tulevat hyvin todennäköisesti häviämään lähitulevaisuudessa ja samalla häviää myös suurelta osin vanhan tilan historialliset toiminnan jäljet.

Pihapiiri sijaitsee maisemallisesti erittäin näkyvällä paikalla

Vatajantien varrella ja pihaan johtaa kyläkuvan kannalta merkittävä iäkäs koivukujanne, jonka säilyminen olisi suotavaa.

Arviointi koskee asuinrakennusta sekä aitan käsittävää ulkorakennusta.

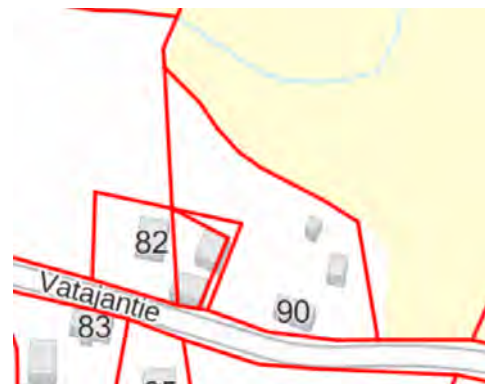
Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

5. Valee, Vatajantie 90, 743-430-9-148

Lähiympäristön muu rakennuskanta on iältään melko kirjavaa ja / tai muutettua.

Luokka C

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

Kuvaus:

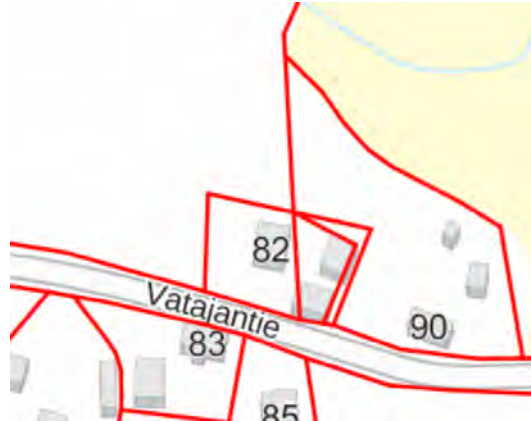
Pitkään tyhjiään ollut asuintilan pihapiiri maisemallisesti merkittävällä paikalla aivan Vatajantien varressa. Pihapiirissä on pitkänurkkainen ja lohkokiviperustainen asuinrakennus, jossa hirsikerta ulottuu harjaan saakka. Mahdollisesti hyvinkin iäkäs, viimeistään 1800-luvun loppupuolella valmistunut asuinrakennus on siirretty nykyiselle paikalleen. Pihapiiriin kuuluu myös melko huonokuntoinen pitkänurkkainen luhtiaitta.

Arvio:

Pitkään käyttämättömänä olleen pihapiirin historialliset toiminnan jäljet ovat päässeet osittain häviämään. Jäljellä olevista rakennuksista myös luhtiaitta on jo hyvin huonossa kunnossa. Päärakennus on sen sijaan vielä hyväryhtinen, mutta kaipaa kipeästi kunnostusta. Nykyisellä pidolla rakennukset tulevat häviämään.

Päärakennus on säilynyt ulkoisesti erittäin hyvin ja edustaa alueelle perinteistä rakentamista yksityiskohtineen. Rakennus sijoittuu aivan Vatajantien varteen ja sillä on maisemallista merkitystä kyläkuvassa.

6. Louhikko, Vatajantie 82, 743-430-16-28 ja -9-37

varastorakennus muodostaa asuinrakennuksen kanssa ajallisesti ja tyyllisesti yhtenäisen kokonaisuuden. Saunarakennus on valmistunut vuonna 1990 ja jää arvioinnin ulkopuolelle. Kokonaisuus on rakennustaiteellisesti vaatimaton ja sillä on lähinnä maisemallista merkitystä osana Vatajantien varren näkymää, mutta suojelulle ei ole perusteita.

Pihapiiri vaikutti olleen jo hetken aikaan autiona. Mahdollinen käyttämättömyys vaikuttaa kohteen säilyvyyteen.

Kuvaus:

Louhikon pihapiiri koostuu kahdesta samannimisestä kiinteistöstä ja käsittää mahdollisesti 1900-luvun alkupuolella valmistuneen pienen mäkitupatyypin asuinrakennuksen sekä kaksi rankorakenteista ulkorakennusta mitä ilmeisimmin 1950–60-luvulta. Asuinrakennus on mahdollisesti myös siirretty nykyiselle paikalleen 1900-luvun alkupuolella. Louhikko on lohkottu Kujalan tilasta vuonna 1936.

Arvio:

Louhikon pihapiiri edustaa pienimuotoista, alun perin viimeistään 1900-luvun alkupuolelle ajoittuvaa mäkitupatyypistä rakentamista, jota on kuitenkin muutettu melko voimakkaasti 1900-luvun puolivälin paikkeilta lähtien. Asuinrakennuksen alkuperäinen rakennus- sekä muutosajankohta on selkeästi havaittavissa, mutta muutokset ovat olleen niin mittavia, että se vaikuttaa kohteen rakennushistorialliseen arvoon. Asuinrakennus on päässyt vajaakäytöllä hieman rapistumaan. Mitä ilmeisimmin 1900-luvun puolivälin paikkeilla valmistunut

Luokka D

Arvot:

Maisemallinen

7. Sähkö XX, Vatajantie 24, 743-430-15-101

Sähkölaitoksen konttori edustaa ajallisesti sekä arkkitehtonisesti alueen myöhäisempää kerrostumaa, mikä kertoo myös lähiympäristön melko pitkään jatkuneesta, kirkonkylän ulkopuolella sijainneesta melko omavaraisesta Kylänpään alueesta.

Rakennus on säilynyt ulkoisesti autenttisenä ja jo vuosikymmeniä jatkunut asuinkäyttö ei näy rakennuksen julkisivussa. Rakennus edustaa ajankohdalleen tyypillistä arkkitehtuuria sekä yksityiskohdiltaan että materiaaleiltaan.

Kiinteistö sijaitsee maisemallisesti erittäin keskeisellä paikalla Kylänpään sillan pohjoispäässä ja kuuluu kiinteänä osana Vatajantien ajallisesti kerrostuneeseen raittimaisemaan.

Kuvaus:

Entinen sähkölaitoksen konttorirakennus maisemallisesti merkittävällä paikalla Vatajantien varressa Kylänpään sillan vieressä Kylänpään alueen kaupallisessa ja elinkeinohistoriallisesti merkittävässä keskuksessa. Vuonna 1968 valmistunut betoni- ja rankorakenteinen rakennus edustaa rakennusajankohtansa tyypillistä massoitteeltaan horisontaalista rakentamista loivine pulpettikattoineen ja nauhaikkunoineen. Rakennus on ollut jo pidempään asuinkäytössä, mutta ulkoasu on säilynyt käytännössä autenttisenä.

Arvio:

Entisen sähkölaitoksen konttorin tontti kuuluu osana Vatajantien ja nykyisen Lapuantien varsille 1920-luvulta lähtien syntyneitä kaupallista ja elinkeinohistoriallisesti merkittävää keskusta, johon liittyy myös Kyrönjoen vastarannalla sijaitseva entinen voimalaitos ja sen ympäristössä aikanaan sijainnut teollisuuskeskittymä.

Luokka C

Arvot:

Rakennushistoriallinen
historiallinen
maisemallinen

8. Sillanpää / Mäkelä / Valkama, Vatajantie 21, 743-430-14-29

Kuvaus:

Kolmen kiinteistön alueella sijaitseva, alun perin 1930-luvulle ajoittuva liikeyritys Vatajantien varressa entisessä Kylänpään kaupallisessa keskuksessa. Rakennus toimii edelleen liikeyrityksenä. Pihapiiri sijoittuu aivan entisen Kylänpään Osuusmeijerin tontin naapuriin ja yhdessä nämä rakennukset muodostavat ajallisesti 1900-luvun alkupuolen liikeyrityksen kokonaisuuden. Kiinteistö oli inventointihetkellä edelleen liikeyrityksenä ja siinä toimi Ylistaron painopalvelu.

Historia:

Rakennuksen alkuperäisessä, kaksikerroksisen osa valmistui vuonna 1935 ja siinä aloitti toimintansa Yli-Kankaanpään sekatarvikauppa. Kaupan perustaja Matti Yli-Kankaanpää (1904–1957) oli aikaisemmin pitänyt sekatarvikauppaa Järvirannalla. Yli-Kankaanpää asui ja piti rakennuksessa kauppa kuolemaansa saakka. Hänen vaimonsa Aino Yli-Kankaanpää jatkoi kauppa vielä hetken aikaa, kunnes myi liikeyrityksen vuonna 1959. Liikeyrityksen ostivat Elma ja Ville Rintamäki, jotka perustivat rakennukseen Rintamäen leipomoliikkeen, joka työllisti 1960-luvulla 12 henkilöä. Rintamäkien aikana rakennusta

laajennettiin nykyiseen runkomalliinsa. Rakennuksessa toimi inventointihetkellä vuonna 1997 perustettu Ylistaron Painopalvelu.

Arvio:

Liikeyritys oli inventointihetkellä toiminut yhtäjaksoisesti liikeyrityksenä 87 vuotta. Rakennuksen alkuperäinen, vuonna 1935 rakennettu osa on edelleen havaittavissa ja yläkerran osalta myös alkuperäisiä materiaaleja, kuten ikkunat ovat säilyneet. Rakennusta on laajennettu kahdella kookkaalla siipiosalla mitä ilmeisimmin 1970-luvulla, ja tämä on muuttanut alkuperäisilmettä huomattavasti. Vaikka laajennuksetkin alkavat olla jo iäkkäitä ovat ne arkkitehtonisessa mielessä vaatimattomia. Muutokset

vaikuttavat rakennuksen rakennushistorialliseen arvoon ja siten myös kokonaisarviointiin.

Rakennuksella on kuitenkin sekä paikallista elinkeinohistoriallista ja maisemallista arvoa osana Kylänpään historiallista ja aikanaan suhteellisen aktiivista kaupallista keskustaa. Rakennuksen alkuperäinen osa muodostaa varsinkin viereisen osuusmeijerin kanssa sekä joen toisella puolella olevan voimalaitoksen kanssa ajallisesti yhtenäisen kokonaisuuden, joka ilmentää ympäristön sotia edeltävää kehitystä. Rakennukset erottuvat pitkälle Kyrönjoen varren maisemassa.

Luokka D

Arvot:

Historiallinen (elinkeinohistoriallinen)

Maisemallinen

9. Arola ja Sähkölä, Vatajantie 20 ja 22, 743-430-14-47 ja -15-22

Kuvaus:

Kahdesta 1900-luvun alkupuolen melko pienimuotoista rakentamista edustavasta asuintontista koostuvat kokonaisuus Vatajantien varressa Kylänpäässä, ja viereinen Sähkölä kuuluvat nykyisin samaan omistukseen. Sähkölän tontilta paloi asuinrakennus noin vuosi sitten ja tallella on enää ulkorakennus 1900-luvun alkupuolelta. Kapeista tonteista johtuen kokonaisuus on kuitenkin nykyisinkin melko yhtenäinen ja ulkorakennus vaikuttaisi kuuluvan kiinteästi Arolan tonttiin. Kokonaisuus koostuu Arolan asuinrakennuksesta sekä kahdesta ulkorakennuksesta, jotka kaikki ajoittuvat 1900-luvun alkupuolelle. Arolan tontti on lohkottu Yli-Mikkilästä vuonna 1948. Sähkölä on puolestaan erotettu Latvalan maista vuonna 1936.

Arvio:

1900-luvun alkupuolen kokonaisuus edustaa alueen pienimuotoisempaa, enemmän työväestön asumiseen viittaavaa rakentamista ja sijoittuu Kylänpään vanhaan liikekeskustaa, jossa on harjoitettu 1900-luvun alkupuolelta lähtien kaupallista ja teollista toimintaa ja joka on havaittavissa edelleen ympäristössä. 1900-luvun alkupuolen kokonaisuuden alkuperäinen rakennusajankohta sekä myös

asuinrakennuksen muutosajankohdat ovat selkeästi edelleen havaittavissa. Toteutetut muutokset ovat myös jo pääosin melko iäkkäitä, joskin rakennuksen sisäpihan puolella aukotuksessa toteutetut muutokset laskevat sen rakennushistoriallista arvoa ja kokonaisuus on arkkitehtonisesti melko vaatimaton.

Kahden tontin muodostama kokonaisuus sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla Kylänpään kylän keskustan halkovan Vatajantien varrella vastapäätä entistä Meijerirakennusta ja kuuluu osana alueen 1900-luvun alkupuolen rakennuskeskittymään. Vaikka Sähkölän tontin asuinrakennus on tuhoutunut tulipalossa lähivuosina, niin siitä huolimatta jäljelle jäänyt, ja nykyisin siis samassa omistuksessa oleva ulkorakennus muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden Arolan tontin rakennusten kanssa.

Luokka D

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

10. Tulva I ja Tulva II, Vatajantie 17
743-430-13-15 ja -14-23

Kuvaus:

Entinen osuusmeijerirakennus Kylänpään 1900-luvun alkupuolen kaupallisessa keskuksessa Kyrönjoen varrella. Melko kookas puolitoistakerroksinen sementtitiili- ja hirsirakenteinen meijeri on säilynyt ulkoisesti ja osin myös sisätiloiltaan erittäin hyvin. Rakennuksessa on toiminut aikanaan myös karstaamo, kenkä- ja vaatetusliike sekä Osuuspankin Kylänpään konttori.

Historia:

Meijeri perustettiin monien vaiheiden jälkeen ja toiminta aloitettiin uudessa rakennuksessa vuonna 1928. Rakennus rakennettiin betonitiilistä ja hirsistä. Vuonna 1934 Kylänpään osuusmeijeri asetettiin konkurssitilaan ja lopulta meijeri lopetti toimintansa vuonna 1935 ja koneet sekä laitteet myytiin Lavialle. Maidot vietiin tämän jälkeen jälleen Ylistaron Osuusmeijeriin. Yläkerrassa oli aikanaan kaikkiaan neljä asuntoa, joista kaksi oli perheille ja kaksi yksiöitä. Nämä huoneistot yhdistettiin 1970-luvun remontissa, mutta tilajärjestys jäi käytännössä ennalleen. Vuonna 1940 rakennuksen osti konstaapeli Eemil Västi, joka myös asui yläkerran huoneistossa perheensä kanssa. 1940-luvun lopulla entisen meijerin tiloissa toimi jonkin aikaa Jouko Västin omistama karstaamoliike. Meijerin konttoritiloissa aloitti vuonna 1951 toimintansa Osuuspankin Kylänpään konttori. Vuonna 1951 Jouko Västi oli

perustanut entisiin meijeritiloihin myös kenkä- ja vaatetusliikkeen. Liike jatkoi toimintaansa aina vuoteen 1993

Arvio:

Rakennus ilmentää 1900-luvun alussa levinnyttä osuuskunta-aatetta. Entisen osuusmeijerin runkomalli sekä osin myös tyylliset yksityiskohdat ovat säilyneet hyvin. Rakennuksen alkuperäinen rakennusajankohta sekä historialliset elinkeinoista kertovat jäljet ovat edelleen selkeästi havaittavissa, mutta ulkoasussa toteutetut muutokset laskevat hieman rakennushistoriallista arvoa.

Rakennus kuuluu osana Kylänpään sillan ympäristöön voimalaitosta vastapäätä syntyneeseen Kylänpään kaupalliseen ja aikanaan sangen omavaraiseen keskukseseen, joka on edelleen havaittavissa Vatajantien sekä osittain myös hieman pohjoisempana Lapuantien varsien maisemassa. Osa kiinteistöistä on edelleen liikekäytössä.

Rakennuksen alkuperäinen osa muodostaa varsinkin viereisen liikekiinteistön alkuperäisen osan kanssa sekä joen toisella puolella olevan voimalaitoksen kanssa paikallisesti merkittävän ajallisesti yhtenäisen kokonaisuuden, joka ilmentää ympäristön sotia edeltävää kehitystä. Rakennukset erottuvat pitkälle Kyrönjoen varren maisemassa. Osuusmeijerin vieressä jokirannassa on edelleen havaittavissa jäänteistä vuonna 1939 sortuneesta voimalaitoksen patosillasta.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Historiallinen (elinkeinohistoriallinen)

Maisemallinen

PUKKILANTIE JA LÄHISTÖ

11. Ikola, Pukkilantie, 743-425-3-49

Kuvaus:

Ikolan asuintila on ollut autiona jo vuosikymmenten ajan. Pihapiiri sijaitsee maisemallisesti erittäin näkyvällä paikalla Kyrönjokivartta seurailevan Pukkilantien varressa. Hirsi- ja rankorakenteinen asuinrakennus edustaa runkomalliltaan 1900-luvun alkupuolen rakentamista ja ajoittuu viimeistään 1930-luvulle. Pihapiiriin kuuluu lisäksi melko vaatimattomat ja osin huonokuntoiset ulkorakennukset. Asuinrakennuksen viereissä on jo sortunut hirsirunkoinen ulkorakennus sekä hieman kauempana pyöröhirsinen lato ja varastorakennus.

Arvio:

Maisemallinen

Maisemallisella ja näkyvällä paikalla sijaitseva 1900-luvun alkupuolen asuintontti on ollut ilmeisesti jo vuosikymmenten ajan autiona ja tämä on jättänyt jälkensä rakennuksiin, joka vaikuttaa niiden

rakennushistorialliseen ja osin myös maisemalliseen arvoon. Asuinrakennus on vielä melko ryhdikäs ja säilynyt ulkoisesti autenttisenä ja sillä on edelleen maisemallista merkitystä Pukkilantien ja Kyrönjoen varressa. Ulkorakennukset ovat joko huonokuntoisia tai vaatimattomia. Niillä on kuitenkin vielä merkitystä ilmentämässä kohteen historiallisia toiminnallisia jälkiä.

Arviointi koskee asuinrakennusta.

Luokka C

Arvot:

Maisemallinen

12. Pollari, Saarelankujantie 22, 743-425-17-131

Kuvaus:

Mahdollisesti 1910-luvulle ajoittuva erittäin hyvin säilynyt ja hoidettu asuintilan pihapiiri Saarelankujantien varrella Pukkilantien eteläpuolella Kylänpäässä. Pihapiiri käsittää lohkokiviperustaisen hirsirunkoisen ja lyhytnurkkaisen asuinrakennuksen sekä kaksi vaatimattomampaa ulkorakennusta, 1900-luvun alkupuolelle ajoittuvan pienen saunan sekä kivinavetan jäänteet.

Historia:

Pollari on entinen Kahilo, joka lohkottiin Ala-Pollarin maista vuonna 1938. Ala-Pollari oli lohkottu puolestaan Pollarin kantatilasta vuonna 1900. Ala-Pollarin, nykyisen Arenttin tila sijaitsee noin 1,5 kilometriä lännempänä.

Kiinteistöpalvelun mukaan nykyinen asuinrakennus sekä vastapäinen ulkorakennus olisivat valmistuneet vuonna 1918.

Arvio:

Erittäin hyvin säilynyt ja hoidettu 1900-luvun alkupuolen pihapiirikokonaisuus. Asuinrakennus edustaa tyyllisesti ehkäpä hieman varhaisempaa rakentamista, mutta lyhytnurkkaisuus viittaa

tyyliä myöhäisempään ajankohtaan. Runkomalli, tyylliset yksityiskohdat sekä materiaalit ovat säilyneet erittäin hyvin. Rakennusta on kunnostettu ja siitä on pidetty huolta alkuperäisilmettä kunnioittaen.

Pihapiiri sijaitsee hieman syrjässä ollakseen maisemallisesti merkittävä. Vaikka piha-alueen ulkorakennukset ovat arkkitehtonisessa mielessä asuinrakennusta vaatimattomampia, on niillä edelleen kokonaisuutta ajatellen merkitystä ilmentämässä ajallisesti yhtenäisen pihapiirin historiallisia toiminnan jälkiä.

Arviointi koskee asuinrakennusta.

Luokka A

Arvot:

Rakennushistoriallinen

13. Jokikartano / Aila, Pukkilantie 178, 743-425-19-1 ja -19-37

Kuvaus:

Kantatilan pihapiiri Kyrönjoen rannassa Pukkilantien varressa. Tilan nykyisen rakennuskannan varhaisin osa ajoittuu 1800-luvun puolivälin paikkeille, mutta suurimmalta osin 1920-luvulle. Vuonna 1923 kaikki pihan ulkorakennukset tuhoutuivat tulipalossa ja rakennettiin pian uudelleen.

Huomattavan kookas päärakennus on valmistunut alun perin vuonna 1854 ja laajennettu sittemmin molemmista päistään vuonna 1894. Pihapiiriin kuuluu lisäksi 1920-luvulla paikalle siirretty puori-, liiveri- ja tallirakennus, hirsirunkoinen aitta, hirsirunkoinen saunarakennus, talourakennus 1920-luvulta sekä navettarakennus, jonka luonnonkivirunkoinen osa ajoittuu mahdollisesti 1800-1900-lukujen vaihteeseen.

Historia:

Tila on vanha Korpikosken kantatila, jonka raivasi aikanaan Korpi-Kyöstiksi kutsuttu mies. Myöhemmin ruotsalainen Krook osti tilan ja rakennutti läheiseen koskeen myllyn. Mylly on sittemmin purettu. Tila on ollut nykyisellä suvulla noin 180 vuotta.

Vuonna 1923 kaikki pihapiirin ulkorakennukset tuhoutuivat tulipalossa. Ainoastaan kahden kivinavetan kivet sekä tien toisella puolella sijainneet ulkorakennukset säästyivät.

Arvio:

Iäkäs kantatilan pihapiiri on paikoin säilynyt erittäin hyvin, mutta iäkkäitä huonokuntoisia ulkorakennuksia on viime aikoina myös hävitetty. Rungoltaan erittäin pitkä ja näyttävä päärakennus ilmentää paikallista 1800-luvun loppupuolen ja lopun rakennusperinnettä. Nykyinen uusittu ikkunamalli juontaa juurensa sodanjälkeiseen aikaan, mutta on tyyllisestä muutoksena jo iäkäs ja istuu pystyjaollisena melko hyvin rakennuksen alkuperäisilmeeseen. Sisäpihan puolella sisäänkäynneissä toteutetut muutokset ovat toisaalta hieman ristiriidassa rakennuksen alkuperäisilmeen kanssa.

Pihapiirin ulkorakennukset ovat päässeet osittain hieman rapistumaan, mutta osaa rakennuksista on myös kunnostettu alkuperäisilmettä kunnioittaen. Historialliset toiminnalliset jäljet ovat edelleen havaittavissa, mutta mikäli pihapiirin osin huonokuntoisia rakennuksia häviää enemmän, on näiden jälkien säilyminen uhattuna, joka vaikuttaa myös kohteen maisemalliseen arvoon.

Päärakennuksessa sekä pihapiirissä toteutetut muutokset vaikuttavat kohteen kokonaisarviointiin.

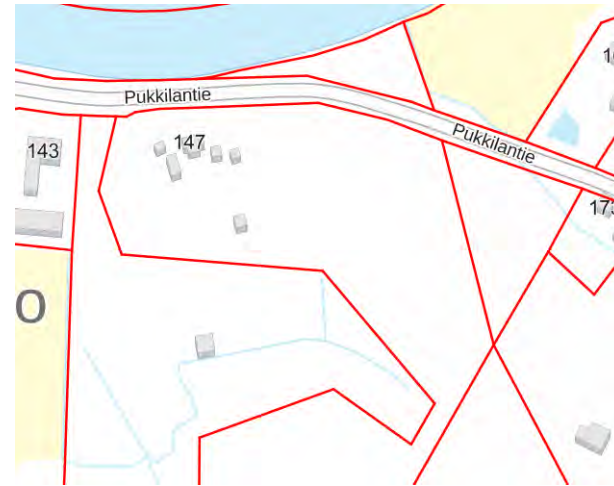
Arviointi koskee päärakennusta, ulkoriviä, navettaa sekä aittaa.

Arvoluokka A

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Historiallinen (kantatila)
Maisemallinen

14. Välitalo, Pukkilantie 147, 743-425-17-135

Kuvaus:

Hyvin säilynyt mahdollisesti 1900-luvun alkupuolelle ajoittuva

pihapiirikokonaisuus maisemallisesti näkyvällä paikalla mäen päällä Pukkilantien varressa. Pihapiiriin kuuluu hisrirunkoinen asuinrakennus, hirsi- ja rankorakenteinen ulkorakennus, osittain luonnonkivirunkoinen kellari, hisrirunkoinen saunarakennus sekä kaksikerroksinen vilja-aitta. Lisäksi piha-alueella on kavinavetan jäänteet. Asuinrakennus edustaa runkomalliltaan melko perinteistä korkeampaa puolitoistakerroksista pohjalaisrakentamista.

Historia: Välitalo on erotettu Pollarin kantatilasta vuonna 1900.

Päärakennuksessa on toteutettu muutoksia viimeistään 1960-luvulla, joka näkyy sisäpihan laajennuksesta ja rakennuksen ikkunamallista.

Arvio:

1900-luvun alkupuolen hyvin säilynyt pihapiirikokonaisuus Ookilantien varressa. Päärakennuksen runkomallissa sekä yksityiskohdissa on havaittavissa paikallista rakennusperinnettä, joskin pihan puolella oleva kookas pulpettikattoinen poikkipäätylaajennus on hieman ristiriidassa

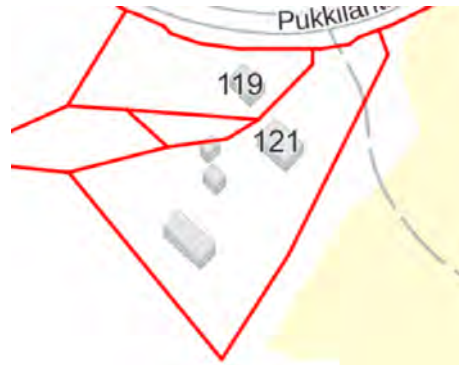
rakennuksen alkuperäisilmeen kanssa ja vaikuttaa kohteen rakennushistoriallisiin arvoihin ja kokonaisarviointiin. Toisaalta muutoksena laajennus on jo iäkäs. Samoihin aikoihin toteutettu ikkunamuutos ei ole aivan niin huomattava ja toisaalta melko tyyppillinen tämän ikäisissä rakennuksissa. Pihapiirin erittäin hyvin hoidettu ja säilynyt rakennuskanta muodostaa paikoin ajallisesta kerroksellisuudestaan huolimatta erittäin yhtenäisen kokonaisuuden, jossa myös historialliset toiminnalliset jäljet ovat säilyneet. Pihapiiri sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla mäen päällä Ookilantien varressa. Arviointi koskee pihapiiriä kokonaisuudessaan.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen
Maisemallinen**

15. Pollarinmäki, Pukkilantie 121, 743-425-77-8

Kuvaus:

1900-luvun alkupuolen asuintontti maisemallisesti merkittävällä paikalla mäen päällä Pukkilantien varressa. Pihapiiri on kokenut 2000-luvulla melko mittavia muutoksia ja vanhat ulkorakennukset ovat hävinneet ja korvattu uudisrakennuksilla, kuten saunarakennuksella sekä kookkaammalla hallirakennuksella. Vanhasta rakennuskannasta tallella on ainoastaan 1900-luvun alkupuolella valmistunut asuinrakennus, joka on säilynyt pääosin runkomalliltaan sekä tyyllisiltä yksityiskohdiltaan.

Historia:

Pollarinmäki on entinen Mäki-Pollari, joka lohkottiin Pollarin maista vuonna 1900. Päärakennus on valmistunut KTJ:n mukaan vuonna 1925, kun taas vuonna 1967 julkaistun teoksen mukaan rakennusvuosi olisi 1915. Joka tapauksessa tyylistä päätellen rakennus ajoittuu 1900-luvun alkuvuosikymmenille, viimeistään 1920-30-taitteeseen. Rakennus käsitti 1960-luvulla kuusi huonetta. Katonlapeessa oli pihan puolella pieni pulpettikattoinen kattolyhty, joka on poistettu mitä ilmeisimmin katon uusimisen yhteydessä. Myös kuisti on rakennettu uudelleen.

Arvio:

1900-luvun alkupuolella valmistunut asuinrakennus on säilynyt tyyllisesti pääosin hyvin alkuperäisessä asussaan. Rakennuksessa lähivuosina tehdyt muutokset ovat toteutettu alkuperäisilmettä kunnioittaen ja alkuperäinen rakennusajankohta sekä suurelta osin myös tyylliset yksityiskohdat ovat hyvin säilyneet. Esimerkiksi ilmeisesti kokonaan uusittu kuisti ei riko tätä kokonaisuutta. Muutokset vaikuttavat kuitenkin kohteen säilyneisyyteen ja siten rakennushistorialliseen arvoon.

Pihapiirin vanhasta maataloudesta kertovat toiminnalliset jäljet ovat hävinneet täysin pihapiirin muun rakennuskannan uusimisen seurauksena, joka vaikuttaa myös kohteen kokonaisarviointiin. Mäen päällä sijaitseva asuinrakennus erottuu pitkälle Pukkilantien ja Kyrönjoen maisemassa ja sillä on kyläkuvallista merkitystä. Arviointi koskee asuinrakennusta.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

16. Arentti, Pollarintie 2, 743-425-17-2

Kuvaus:

Arentin, entisen Ala-Pollarin tila sijaitsee Pukkilantien ja Pollarintien risteyksessä. Pihapiiri käsittää vuonna 1887 valmistuneen päärakennuksen, mahdollisesti 1800-luvun loppupuolella ajoittuvan riviaitan, 1940-luvulla valmistuneen navetan sekä 2010-luvulla valmistuneen melko kookkaan hallin. Avoimessa pihapiirissä on edelleen havaittavissa maataloustoimintaa, mutta perinteiset toiminnan jäljet ovat suurelta osin hävinneet. Kaksifooninkinen, lohkokiviperustainen ja pitkänurkkainen päärakennus on valmistunut vuonna 1887 ja on alkuperäiseltä osaltaan näyttävä. Ulkoasu on säilynyt tyyllisesti sisäpihaa lukuun ottamatta hyvin. Näkyvin muutos on ollut ilmeisesti lähivuosikymmenien aikana toteutettu kookas mansardikattoinen kuistilaajennus.

Historia:

Tila on lohkottu vuonna 1900 Pollarin tilasta ja kuulunut Arenttin suvulle vuodesta 1858. Päärakennus on valmistunut vuonna 1887. Osin punatiilinen navettarakennus on valmistunut alun perin vuonna 1949. Arentin talon on alun perin rakentanut Jaakko Arentti (Pollari). Arentin suku on siitä lähtien asunut tilaa. Tila on ostettu ruotsalaisten

omistamasta Pollarin tilasta. Talon rakentaja Jaakko Arentti oli tunnettu taitavana miehenä, hän valmisti muun muassa seinäkelloja.

Arvio:

Vuonna 1887 valmistunut komea kaksifooninkinen päärakennus edustaa paikallista rakennusperinnettä ja on säilynyt päärungon tyyllisiltä yksityiskohdiltaan melko hyvin. Muutoksia, kuten uusia ikkunoita, on toteutettu alkuperäisen mallin mukaisesti. Sisäpihan puolella kookas mansardikattoinen kuistilaajennus on kuitenkin muutoksena niin mittava ja ristiriidassa rakennuksen alkuperäisilmeen kanssa, että se vaikuttaa myös kokonaisarviointiin.

Kolmiosainen riviaitta on säilynyt sekä yksityiskohdiltaan että materiaaleiltaan hyvin ja on pihapiirissä muistuttamassa varhaisemmasta kokonaisuudesta. Entinen eläinsuojarakennus on sen sijaan muutettu niin merkittävästi, että se jää arvioinnin ulkopuolelle.

Avoimessa pihapiirissä on historialliset toiminnan jäljet päässeet hieman häviämään uudisrakentamisen seurauksena. Varsinkin päärakennus erottuu melko selkeästi viereiselle Pukkilantielle, joten sillä on myös maisemallista merkitystä kyläkuvassa ja historiallisen tielinjauksen varressa.

Arviointi koskee päärakennusta sekä aittaa.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen
maisemallinen**

17. Malkamäki, Pukkilantie 28, 743-430-16-70

Kuvaus:

1910-luvun maatalan pihapiiri maisemallisesti merkittävällä paikalla Pukkilantien varressa Kyrönjoen rannassa. Pihapiiri käsittää vielä päärakennuksen, ulkorakennuksen, tien toisella puolella sijaitsevan vilja-aitan ja hieman kauempana itäpuolella sijaitsevan riihen. 2000-luvulla piha-alueelta on purettu vanha kanala- ja varstorakennus sekä osin luonnonkivirunkoinen navetta, jonka eteläpää on edelleen pihalla oleva puurakenteinen ulkorakennus.

Aivan tien varressa sijaitseva hirsirunkoinen päärakennus on valmistunut vuonna 1914. Nykyinen ulkoasu juontaa juurensa 1950–60-luvulla toteutettuihin muutoksiin. Pihapiirin historialliset toiminnalliset jäljet ovat kokeneet melko mittavia muutoksia navetan ja kanalarakennuksen häviämisen seurauksena, mutta jäljellä oleva kokonaisuus on edelleen maisemallisesti merkittävä.

Historia:

Malkamäki on lohkottu Hietalan kantatilasta vuonna 1904. Nykyinen päärakennus on valmistunut alun perin vuonna 1914 lisäksi ja Eveliina Malkamäen rakennuttamana.

Päärakennus korjattiin perusteellisesti vuonna 1940 ja ilmeisesti vuorattiin hirsirakenteiselta osalta vasta tässä vaiheessa. Vuonna 1960 yläkertaan tehtiin kolme huonetta, jonka jälkeen rakennus käsitti 8 huonetta. Rakennuksen

länsipäähän valmistui pieni laajennusosa 1970-luvulla. Ulkoasu on säilynyt käytännössä tässä muutosasussa. Pihapiirin itäpuolella oleva riihi on valmistunut viimeistään 1900-luvun alkupuolella. Aitta sijaitsi aikaisemmin Pollarintien toisella puolella suoraan päärakennusta vastapäätä ja on siirretty nykyiselle paikalleen 1950-luvulla.

Arvio:

Malkamäen 1910-luvulle ajoittuvan maatalan pihapiiri on kokenut lähivuosina melko mittavia muutoksia iäkkäämpien ulkorakennusten häviämisen seurauksena, ja tämä on vaikuttanut osittaiseen pihapiirin historiallisten jälkien häviämiseen ja siten myös kokonaisarviointiin.

Jäljellä oleva rakennuskanta on kuitenkin edelleen varsinkin maisemallisesti erittäin merkittävä. Vuonna 1914 valmistunut päärakennus on säilynyt runkomalliltaan ja osin myös yksityiskohdiltaan, kuten ikkunoiden vuorilautojen koristeaiheiltaan ja alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen havaittavissa. Rakennuksessa 1940-luvulta 1960-luvulle toteutetut muutokset koskevat näkyvimmillään rakennuksen ikkunamallia. Näkyvin muutos on ollut 1970-luvulla toteutettu laajennus sisäpihan puolella, joka ei erityisesti riko kokonaisuutta. Laajennus on pääosin toteutettu sopimaan rakennuksen ulkoasuun. Toteutetut muutokset vaikuttavat tosin hieman rakennushistoriallisiin arvoihin.

Säilyneistä ulkorakennuksista varsinkin aitta on kyläkuvan kannalta merkittävä. Myös osittain puretun navettarakennuksen jäljelle jäänyt eteläpää on edelleen merkittävä. Hieman idempänä sijaitseva riihirakennus on sekä maisemallisesti että historiallisten toiminnallisten jälkien kannalta merkityksellinen. Hoidettu pihapiiri ja osittain tien molemmin puolin sijoittuvat rakennukset muodostavat maisemallisesti erittäin merkittävän kokonaisuuden avoimen viljelymaiseman laidalla, jossa on vielä tallella iäkkäitä tilakokonaisuuksia, jotka erottuvat selkeästi avoimessa jokivarren viljelymaisemassa.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

18. Suvela, Kytöloukontie 52, 743-425-2-101 ja -2-11

Kuvaus:

Edelleen viljelytoimintaa harjoittavan Suvelan tilan piha-alue muodostuu Suvela ja Peltola-nimisistä maa-alueista. Pihapiiri käsittää kaksi kokonaisuutta ja sen pohjoisosa koostuu 1960-luvulla valmistuneen omakotitalon ympärille ja käsittää 1990-luvulla valmistuneen kookkaan konehallin. Kaksi vuotta sitten valmistuneet viljasiilot sekä puolet kokonaisuuden eteläosassa sijaitsevasta Suvelan vanhasta pihapiiristä. Osa ulkorakennuksista jää osittain Peltolan puolelle. Vanha pihapiiri, joka on ollut asumattomana noin 20 vuotta käsittää 1800–1900-lukujen vaihteessa Viitalasta paikalle siirretyn päärakennuksen, iäkkään kaksikerroksisen vilja-aitan sekä useassa vaiheessa nykymalliinsa laajennetun kookkaan ranko ja betonirakenteisen vinkkelin mallisen ulkorakennuskokonaisuuden, jonka alkuperäinen osa ajoittuu mahdollisesti 1900-luvun alkupuolelle sekä sementtitiili- ja rankorakenteisen navettarakennuksen.

Historia:

Suvela on lohkottu Wiidan kantatilasta vuonna 1925. Tilan historia ulottuu kuitenkin halkomisten seurauksena kauemmaksi. Samassa kiinteistössä 1960-luvulla rakennetussa omakotitalossa asuvan henkilön mukaan Suvelan vanha päärakennus olisi siirretty nykyiselle

paikalleen Viitalan kylästä Takala-Viidan talosta 1800–1900-lukujen vaihteen tienoilla. Rakennus on ollut nykyisellä paikallaan viimeistään vuonna 1903. Pihapiirissä oleva aitta ja ulkorivi ajoittuvat mitä ilmeisimmin samoihin aikoihin. Vanha päärakennus on ollut käyttämättömänä noin 20 vuotta. Tilalla jatkuu edelleen viljelytoiminta ja esimerkiksi piha-alueella oleva kookkaat siilot ovat valmistuneet 2 vuotta sitten.

Arvio:

1800–1900-lukujen taitteeseen ajoittuvan tilan vanha päärakennus sekä vilja-aitta ovat säilyneet tyyllisiltä yksityiskohdiltaan ja aitan osalta myös materiaaleiltaan hyvin, mutta sekä asuinrakennuksessa että pihapiirissä tapahtuneet muutokset vaikuttavat kohteen rakennushistorialliseen arvoon ja siten kokonaisarviointiin. Vanhan pihapiirikokonaisuuden muut rakennukset ovat merkittäviä historiallisten toiminnallisten jälkien kannalta, mutta niissä toteutetut muutosten sekä nykykunnan vuoksi ne jäävät arvioinnin ulkopuolelle.

Kohde sijaitsee hieman syrjässä ollakseen maisemallisesti merkittävä, vaikka rakennusryhmä erottuukin läheiselle Kuivilantielle. Tilan rakennuskanta on iältään melko kirjavaa ja kaksi pihapiirikokonaisuutta antaa kokonaisuudelle hieman ajallisesti sekavan kuvan. Iäkäs pihapiirikokonaisuus tulee melko todennäköisesti nykytilanteen jatkuessa häviämään.

Luokka C

Arvot:

Rakennushistoriallinen

19. Kustaavala, Kuivilantie 114, 743-425-12-46

Kuvaus:

Kuivilantien varrella sijaitseva iäkäs maatilan pihapiiri, jota rajaa vanha kiviaita. Tilan historia ulottuu ainakin 1730-luvulle ja päärakennus on yksi lähiympäristön iäkkäimmistä. Hirsirunkoinen pitkänurkkainen rakennus on valmistunut alun perin ilmeisesti jo vuonna 1851. Rakennusta on mahdollisesti korotettu ja/tai jatkettu 1880-luvulla. Rakennuksen nykyasu vastaa 1800-luvun loppupuolen maatarakentamista. Pihapiiriin kuuluu lisäksi iäkkäät aitta ja entinen tallirakennus, joka on tosin jo melko huonossa kunnossa ja notkahtanut. Pitkänurkkainen talliosa on valmistunut ilmeisesti 1880-luvulla.

Historia:

Kustaavala on entinen Kustaanala, joka on lohkottu Kuivilan tilasta. Kustaanala / Kustaavala on kuulunut samalle suvulle vuodesta 1738. Tilaan on aikanaan kuulunut myös aivan lähistöllä sijainnut Kiivisen torppa. Kustaavalan nykyinen päärakennus on valmistunut ilmeisesti jo vuonna 1851. Kiinteistötietopalvelu ilmoittaa rakennusvuodeksi 1886, joten on mahdollista, että rakennusta on tässä vaiheessa esimerkiksi korotettu ja /tai jatkettu. Kivinavetta on hävinnyt ja jäljellä on enää

ainoastaan alaosan luonnonkivirunkoa. Pihapiiriin on lähivuosisikymmeninä rakennettu melko kookas kalustohalli.

Arvio:

Kuivilan tilasta aikanaan erotetun Kustaavalan, entisen Kustaanalan historia ulottuu ainakin 1730-luvulle. Ilmeisesti jo 1850-luvulla alun perin valmistunut päärakennus on yksi lähiympäristön iäkkäimmistä rakennuksista. Rakennuksen 1800-luvun loppupuolen asu on edelleen havaittavissa, mutta rakennuksessa sodan jälkeen sekä lähivuosisikymmeninä toteutetut muutokset laskevat hieman rakennushistoriallista arvoa. Myös pihapiirissä ja sen toiminnallisissa jäljissä tapahtuneet muutokset sekä esimerkiksi tallirakennuksen huono kunto vaikuttavat arviointiin.

Kustaavala sijaitsee valtavylyiltä hieman syrjässä, mutta lähiympäristöltä verrattain tiheästi rakennetun Kuivilantien vartta ajatellen maisemallisesti näkyvällä paikalla kaarteessa. Tien vartta vaikuttaisi rajaavan iäkkäs kiviaita, joka tosin oli inventointihetkellä vaikeasti havaittavissa runsaan lumen vuoksi.

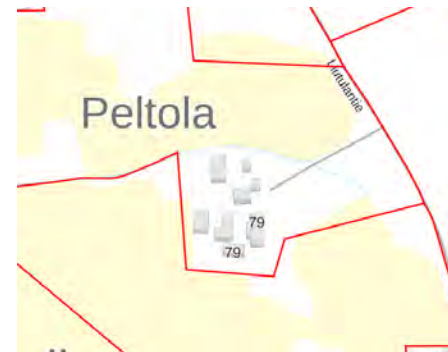
Arviointi koskee päärakennusta sekä aittaa.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

20. Raumanninmäki, Liutulantie 79, 743-425-6-2

Kuvaus:

Hyvin säilynyt vuosisadan vaihteen tienoille ajoittuva maatilan pihapiiri näkyvällä paikalla viljelysten keskellä Liutulan alueella. Nykyisin ilmeisesti ainoastaan vapaa-ajankäytössä oleva pihapiiri käsittää melko kookkaan perinteisen puolitoistakerroksisen pohjalaistalon, joka on valmistunut mahdollisesti vuosisadan vaihteen paikkeilla. Rakennus on säilynyt ulkoisesti pieniä jo iäkkäitä muutoksia huolimatta hyvin. Pihapiiriin kuuluu lisäksi toinen iäkäs, mutta huomattavasti vaatimattomampi asuinkäytössä ollut hirsirunkoinen rakennus, kaksikerroksinen vilja-aitta, hirsirunkoisen, rungoltaan vinkkelin mallisen ulkorivin sekä kolme vaatimattomampaa 1900-luvun alkupuolelle tyypillistä rankorakenteista ja satulakattoista varasto-/kalustovajarakennusta. Pihapiirikokonaisuuden historialliset toiminnalliset jäljet ovat säilyneet hyvin ja kokonaisuus erottuu pitkälle viljelymaisemassa.

Arvio:

Asuinrakennus on säilynyt ulkoisesti sekä tyylillisiltä yksityiskohdiltaan että materiaaleiltaan hyvin. Mahdollisesti 1960-luvulla toteutettu pieni

laajennus on tasapainoinen eikä riko eheää kokonaisuutta. Muutoksena laajennus on myös jo iäkäs.

Nykypidolla kookas ja maisemallisesti merkittävä ulkorakennus tulee häviämään lähitulevaisuudessa. 1900-luvun puolivälin paikkeille ajoittuva hyväkuntoiselta vaikuttava varastorakennus on rakennustaiteellisesti vaatimaton, mutta sillä on merkitystä pihapiirikokonaisuudessa.

Pihapiiri muodostaa maisemallisesti näkyvän ja ajallisesti eheän kokonaisuuden Vatajantien varteen melko harvaan rakennetussa ympäristössä. Huonokuntoinen ulkorakennus tulee kylläkin tilanteen jatkuessa vaikuttamaan maisemalliseen arvoon negatiivisesti.

Arviointi koskee asuinrakennusta. Iäkkäämpien ulkorakennus säilyminen suotavaa, mutta varsinkin entinen eläinsuojarakennus kaipaa kunnostusta, jotta pihapiirin historialliset toiminnalliset jäljet ja ajallisesti yhtenäinen kokonaisuus säilyisivät.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

21. Vainionpää, Liutulantie 47B, 743-425-6-16

Kuvaus:

Sodan aikaan ajoittuva pieni pihapiiri Liutulantien varrella. Pihapiiri käsittää pienehkön, melko vaatimattoman asuinrakennuksen, joka on rungoltaan mahdollisesti rankorakenteinen. Rakennus on ollut jo pitkään vapaa-ajankäytössä. Rakennus on säilynyt osin ulkoisesti hyvin, mutta runkomalli sekä tyylilliset yksityiskohdat eivät edusta mitään tiettyä ajankohtaa, vaan rakennuksessa on mitä ilmeisimmin rakennusajankohta huomioiden kierrätysosia. Pihapiirissä oleva pieni peiterimalaudoitettu satulakattoinen sauna on entinen savusauna, joka on myöhemmin muutettu normaaliksi saunaksi. Lisäksi pihaan kuuluu osin hirsirunkoinen satulakattoinen varistorakennus, joka on alun perin saattanut toimia myös eläinsuojana. Sauna ja varistorakennus ajoittuvat mitä ilmeisimmin myös 1940-luvulle.

Arvio:

Vainionpää edustaa alueen melko harvinaista sodanaikaista rakentamista. Vuonna 1942 valmistunut nykyisin vapaa-ajankäytössä oleva vaatimaton rankorakenteinen asuinrakennus on säilynyt runkomalliltaan sekä osin myös yksityiskohdiltaan hyvin, mutta rakennushistorialliset arvot ovat melko vähäiset.

Sauna ja varistorakennus ovat kuitenkin rakennushistoriallisesti vaatimattomia.

Liutulantien päässä sijaitsevat kaksi kiinteistöä ovat valmistuneet aikanaan samaan aikaan ja saman rakentajan toimesta. Rungoltaan saman muotoiset rakennukset ovat aikanaan muodostaneet ajallisen ja rakennushistoriallisen kokonaisuuden, mutta Vainionpäässä toteutetut muutokset sekä naapurin pihapiirin huono kunto, ovat myös vaikuttaneet näihin arvoihin. Kohde sijaitsee pihatien päässä eikä erotu pääväylille, joten sillä ei ole kyläkuvan kannalta suurta merkitystä.

Luokka D

Arvot:

Rakennushistoriallinen

22. Kujala, Liutulantie 45, 743-425-6-14

Kuvaus:

Pieni melko tiheän kuusiaidan ympäröivä hoidettu mäkituvan pihapiiri Liutulan alueella. Lähiympäristö koostuu pienimuotoisemmasta mäkitupa-asutuksesta, joista Kujala on parhaiten säilynyt. Ilmeisesti ainoastaan vapaa-ajankäytössä oleva pihapiiri käsittää pienen hirsirunkoisen ja pitkänurkkaisen kaksihuoneisen asuinrakennuksen, mahdollisesti saman ikäisen vaatimattoman varasto- ja käymälärakennuksen sekä saunarakennuksen viimeistään 1900-luvun puolivälin paikkeilta.

Arvio:

Pieni mäkituvan pihapiiri, joka ajoittuu varhaisimmilta osiltaan 1900-luvun alkupuolelle. Pihapiirissä oleva pieni saunarakennus sekä melko vaatimaton, mutta hyväkuntoinen varasto- ja käymälärakennus ajoittuvat 1900-luvun puolivälin paikkeille. Pieni asuinrakennus on kokenut lähivuosikymmeninä melko mittavia muutoksia, jotka ovat osittain ristiriidassa rakennuksen alkuperäisilmeen kanssa. Toisaalta myös alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen havaittavissa ja yhdessä hieman nuorempien saunan ja varastorakennuksen kanssa se muodostaa hyvin hoidetun pienimuotoisen kokonaisuuden, jonka säilyminen olisi suotavaa.

Pihapiiri kuuluu osaksi pienimuotoista, joskin melko runsaasti muutettua Liutulan alueen mäkitupamaista asutusta, mutta sijaitsee hieman syrjässä eikä erotu vilkkaammin liikennöidyille tieosuuksille. Ympäröivä rakennuskanta on

lisäksi kokenut sen verran mittavia muutoksia ja nykyään myös ajallisesti kerrostunutta, että kyseessä ei ole huomioitava maisemallinen aluekokonaisuus.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen

23. Kristola I, Liutulantie 38, 743-425-6-58

Kuvaus:

1800-luvun loppupuolen paikoin hyvin säilynyt asuintila Liutulantien varressa. Pihapiiri käsittää näyttävän ja melko kookkaan puolitoistakerroksisen päärakennuksen sekä iäkkäitä tilatoimintaan kuuluneita ulkorakennuksia, joista osaa on saatettu siirrellä vuosikymmenten aikana. Pihapiirin historialliset toiminnan jäljet ovat melko hyvin säilyneet. Merkittävin muutos on ollut vuonna 1984 valmistunut kalustohalli, joka peittää näkyvyyden pihapiiriin Liutulantieltä katsottuna. Hyväkuntoinen ja hoidettu päärakennus on valmistunut alun perin vuonna 1888. Pihapiiriin kuuluu lisäksi päärakennuksen vieressä oleva kaksikerroksinen pitkänurkkainen ja suoraseinäinen vilja-aitta, joka on valmistunut mahdollisesti vuonna 1849. Pihalla on myös iäkäs punamullattu pitkänurkkainen ja vuoraamaton kaksiosainen aitta. Satulakattoinen kokonaisuus on valmistunut mitä ilmeisimmin 1800-luvun loppupuolella, viimeistään 1900-luvun alussa. Pihapiirissä on lisäksi useassa vaiheessa rakennettu sekarakenteinen entinen karjasuoja- ja saunarakennus, jonka alkuperäiset luonnonkivi- ja hirsirakenteiset osat saattavat ajoittua 1800-luvulle. Varsinaisen pihapiirin ulkopuolella Liutulantien ja pihaan johtavan ajotien kulmauksessa on rakennus, joka saattaa olla entinen kuivuri / riihi. Rakennus on valmistunut mahdollisesti 1900-luvun alkupuolella.

Historia:

Päärakennuksen rakensi Jaakko Jaakonpoika Halkosaari (Kristola) vuonna 1888. Rakennus käsitti suuren tuvan ja päissä kaksi kamaria. Pihapiirissä oleva aitta on vuodelta 1849. Osittain luonnonkivirunkoinen navetta on valmistunut

ainakin kahdessa vaiheessa, joista toinen osa on vuodelta 1902. Sama vuosiluku ja nimikirjaimet J.K. on hakattu oven päällä olevaan kiveen. Pihapiiriin on kuulunut myös talli, paja, riihi ja savusauna. Päärakennus on peruskorjattu vuonna 1985.

Arvio:

1900-luvun loppupuolelle ajoittuvan maatilana pihapiirikokonaisuuden toiminnalliset jäljet ovat säilyneet osittain hyvin. Päärakennus sekä ulkorakennuksista varsinkin aittarakennukset ovat säilyneet hyvin. Päärakennuksen yksityiskohdissa on havaittavissa alueelle harvinaisempaa 1800-luvun loppupuolen nikkarityyliä. Päärakennuksen muutokset on toteutettu pääosin alkuperäistä ilmettä kunnioittaen.

Entinen karjasuoja- ja saunarakennus on sen sijaan kokenut melko mittavia muutoksia ja nykykokonaisuus on melko sekava.

Pihapiirin näkyvin muutos on ollut 1980-luvulla toteutettu melko kookas kalustohalli, joka peittää tieltä katsoen näkyvyyden pihapiiriin ja jättää myös muuta pihapiiriä tavallaan hieman puristuksiin. Päärakennuksessa sekä pihapiirissä toteutetut muutokset vaikuttavat hieman kohteen rakennushistorialliseen arvoon.

Rakennusryhmä erottuu melko selkeästi Liutulantielle, joskin sijainti on hieman syrjässä pääväyliltä.

Tila ei ollut inventointihetkellä vakituksessa käytössä, mutta vaikutti vielä hoidetulta. Nykytilanteen jatkuessa pidempään saattaa säilyminen olla uhattuna.

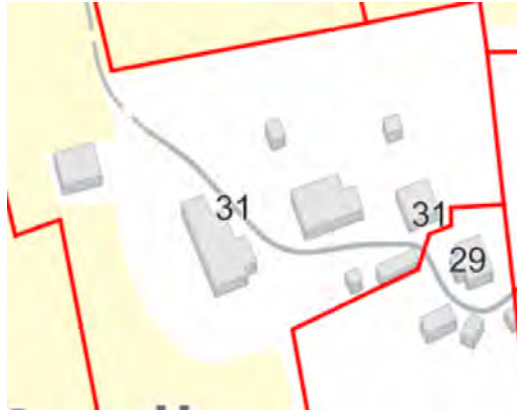
Arviointi koskee pihapiirin iästä rakennuskantaa, lukuun ottamatta entistä karjasuoja- ja saunarakennuskokonaisuutta.

Luokka A

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

24. Mäkelä, Liutulantie 31, 743-425-7-69

Kuvaus:

Mäkelä kuuluu melko tiheästi rakennettuun Liutulantien länsipuolella mäellä sijaitsevaan rakennusryhmään, joka erottuu melko selkeästi viljelysten takana Kyrönjoen suunnasta katsottuna.

Hirsirunkoinen ja pitkänurkkainen asuinrakennus on valmistunut alun perin ilmeisesti 1900-luvun alussa. Merkittävin muutos asuinrakennuksessa on pihan puolelle 1970-luvulla toteutettu pulpettikattoinen asuintila- ja pannuhuonelaajennus, joka edustaa rakennusajankohdalleen tyypillisiä ihanteita ja näin ollen vaikuttaa arvioon. Asuinrakennuksen pohjoispuolella on iäkäs ja hyvin säilynyt kaksikerroksinen, viistoseinäinen, korkeaotsainen ja poskellinen vilja-aitta. Rakennus ajoittuu mitä ilmeisimmin melko pitkälle 1800-luvun puolelle. Mäkelän rakennuksiin kuuluu myös hirsirunkoinen ja osin pitkänurkkainen sekä satulakattoinen ulkorivi mahdollisesti 1900-luvun alkupuolelta.

Arvio:

Melko tiheään rakennettu rakennusryhmä sijoittuu Liutulantien varteen alueelle, jossa on edelleen havaittavissa jäänteitä pienimuotoisemmasta mäkitupamaisesta asutuksesta sekä 1900-luvun alkupuolen asuintiloista. Rakennuskanta on tosin kokenut melko mittavia muutoksia. Useasta eri kiinteistöstä koostuva pihapiirikokonaisuus on ajallisesti kerroksellinen ja iäkkäiltä osilta suurelta osin myös muutettu. Kokonaisuus on melko sekava. Mäkelän asuinrakennus on kokenut 1970-luvulla mittavia alkuperäisilmeen kanssa ristiriidassa olevia muutoksia, mutta muutokset ovat jo melko iäkkäitä ja edustavat aikakaudelleen ominaisia ratkaisuja. Myös alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen havaittavissa. Pihapiirissä oleva komea kaksikerroksinen aittarakennus on iäkäs ja hyvin säilynyt. Pihapiirin iäkkäät ulkorakennukset ovat säilyneet osittain hyvin, mutta eivät muodosta eheää ajallista kokonaisuutta. Aittaa lukuun ottamatta rakennukset eivät ole niin merkittäviä, että ne vaikuttaisivat arviointiin.

Melko tiheään rakennettu rakennusryhmä erottuu melko kauas Kyrönjokivarren eteläpuolella avautuvassa viljelymaisemassa.

Arviointimerkintä B koskee ainoastaan iäkästä aittarakennusta.

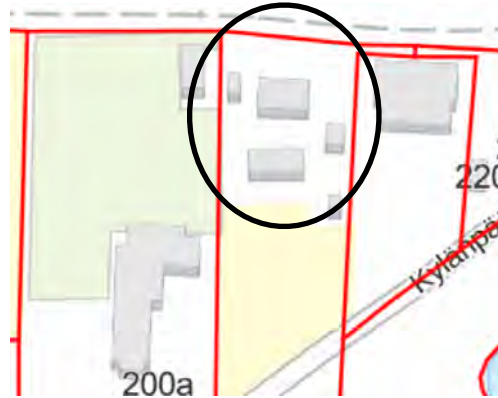
Luokka B (Arviointimerkintä B koskee ainoastaan iäkästä aittarakennusta.)

Arvot:

**Rakennushistoriallinen
Maisemallinen**

KYLÄNPÄÄNTIE JA LÄHISTÖ

25. Rinta-Toppari, Kylänpääntie 212, 743-430-12-80

suurelta osin jo iäkkäitä. Pihapiirin historialliset toiminnalliset jäljet ovat ainakin osittain edelleen havaittavissa.

Pihapiiri on jäänyt hieman kahden modernia arkkitehtuuria edustavan julkisen rakennuksen puristuksiin, mutta on siitä huolimatta melko suojaisa ja sillä on maisemallisesta merkystä Kylänpääntien raittimaisemassa Kyrönjoen pohjoisrannalla. Ulkorakennus sekä saunarakennus erottuvat myös pohjoispuolella kulkevalle Lapuantielle.

Arviointi koskee pihapiiriä uudempaa saunaa lukuun ottamatta.

Luokka B

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

Kuvaus:

Kylänpääntien varressa Ylistaron 1950-luvulla valmistuneen Topparlan koulun ja 1980-luvulla valmistuneen Ylipään nuorisoseuratalon välissä sijaitseva asuintilan pihapiiri, joka ajoittuu ilmeisesti 1850-luvulle. Pihapiiri käsittää hirsirunkoisen ja pitkänurkkaisen päärakennuksen, hirsi- ja rankorakenteisen ulkorivin, hirsirunkoisen saunarakennuksen, lähivuosisikymmeninä toteutetun saunan sekä pitkänurkkaisen kaksikerroksisen vilja-aitan. Piha-alue rajautuu lännessä koulupihaan.

Arvio:

Ilmeisesti 1800-luvun puoliväliin ajoittuvan tilan pihapiiri, joka nykyasussaan edustaa pääosin vuosisadan vaihteen ja 1900-luvun alkupuolen rakentamista. Hirsirunkoinen ja lyhytnurkkainen asuinrakennus edustaa runkomalliltaan enemmänkin 1900-luvun alun tai alkupuolen rakentamista. Rakennus on kokenut lähivuosisikymmenien aikana melko mittavia muutoksia, jotka ovat osittain ristiriidassa alueelle ominaisten perinteiden sekä rakennuksen alkuperäisilmeen kanssa, ja tämä vaikuttaa kohteen rakennushistorialliseen arvoon ja siten myös kokonaisarviointiin. Ulkorakennukset ovat säilyneet pääosin hyvin ja muutokset ovat

26. Topparlan koulu (Koulu-Toppari), Kylänpääntie 200,
743-430-10-100

Kuvaus:

1950-luvun alkupuolella valmistunut koulun pihapiiri erittäin näkyvällä paikalla Kyrönjoen varren sekä Lapuantien maisemassa. Koulutontin historia ulottuu nykyisiä rakennuksia pidemmälle. Koulu kuuluu myös kiinteänä osana Kylänpään paikallisesti merkittävän raittimaisemaan sekä sen historiaan. Tiilirunkoinen ja satulakattoinen rapattu kolmekerroksinen koulurakennus edustaa rakennusajankohdalleen tyypillistä kouluarkkitehtuuria. Rakennuksen alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen selkeästi havaittavissa, mutta 2010-luvulla toteutettu mittava remontti on vaikuttanut koulun ulkoasuun ja osa alkuperäisistä ominaispiirteistä sekä suuri osa pinnoista on hävinnyt. Rakennus pohjoispäässä on matalampi aumakattoinen mitä ilmeisimmin salin käsittävä vinkkeliosia, joka edustaa tyyllisesti varhaisempaa arkkitehtuuria ja saattaa liittyä 1930-luvulla toteutettuun alkuperäisen koulurakennuksen laajennukseen. Koulun pihapiiriin kuuluu myös viimeistään 1960-luvulla valmistunut varasto-/huoltorakennus urheilukentän vieressä.

Historia:

Kylänpäähän perustettiin uusi koulu sekä pojille että tytöille 1880-luvulla. Topparlan koulu aloitti toimintansa "Simuna Louon" omistamassa läheisessä Loukolan talossa (Kujala I) syksyllä 1884. Vuokrattu tila käsitti "tuparatin ja liiverin". Kouluun palkattiin opettajaksi Vilhelmiina "Miina" Vesa ja oppilaita tuli aluksi peräti 82.

Oma koulurakennus hankittiin vuonna 1896 Topparin talosta. Koulu hankki rakennukset sekä maata. Koulurakennus siirrettiin koulua varten sopivammalle paikalle vuonna 1897. Koulutontti käsitti entisen Topparin talon, navetta- ja aittarakennuksen sekä puotin. Oppilasmäärän kasvaessa koulu muutettiin 1900-luvun alussa kaksiohjaajaksi ja koulurakennusta laajennettiin.

Koulurakennusta laajennettiin uudelleen vinkkeliosalla vuonna 1937. Nykyinen tiilirunkoinen koulurakennus valmistui vuonna 1951.

Arvio:

Topparlan koulurakennus edustaa 1950-luvulle tyypillistä kouluarkkitehtuuria sekä edelleen toiminnassa olevana myös lähiympäristön pitkään jatkunutta koulutoimintaa. Rakennuksen alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen selkeästi havaittavissa. 2010-luvulla toteutettu kunnostus- ja muutostyöt ovat kuitenkin vaikuttaneet rakennuksen alkuperäisiin ominaispiirteisiin ja antavat rakennukselle hieman uudisrakennusmaisen ulkoilmeen. Tämä vaikuttaa rakennuksen rakennushistorialliseen arvoon ja kokonaisarviointiin. Urheilukentän laidalla sijaitseva rankorakenteinen ja satulakattoinen huolto- ja pukuhuonerakennus on säilynyt käytännössä alkuperäisessä asussaan, mutta on arkkitehtonisesti vaatimaton. Tästä huolimatta rakennus muodostaa koulun kanssa ajallisen sekä toiminnallisen kokonaisuuden. Rakennus erottuu myös selkeästi viereiselle Lapuantielle.

Koulurakennus sijaitsee erittäin näkyvällä paikalla Lapuantien ja Kylänpääntien väliin jäävän viljelyalueen laidalla. Koulu erottuu pitkälle sekä Lapuantien että eteläpuolella virtaavan Kyrönjoen maisemassa. Rakennuksella on merkitystä paikallisesti merkittäväksi katsottavassa Kylänpääntien raitin maisemassa. Tien toisella puolella oleva klassistinen 1920-luvun asuinrakennus liittyy historiallisesti kouluun ja vaikkakin rakennus edustaa hieman varhaisempaa arkkitehtuuria, muodostaa se koulurakennuksen kanssa merkittävän kokonaisuuden.

Arviointi koskee koulurakennusta sekä urheilukentän vieressä olevaa huoltorakennusta.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Historiallinen (sivistyshistoriallinen)

Maisemallinen

27. Vesa, Kylänpääntie 203, 743-430-10-41

Kuvaus:

Alun perin Topparlan koulun opettajattarelle 1920-luvun lopulla rakennettu asuintontti maisemallisesti merkittävällä paikalla Kylänpääntien varressa Kyrönjoen rannassa. Pihapiiri sijaitsee aivan Topparlan koulua vastapäätä. Tontti käsittää selkeää 1920-luvun klassismia edustavan puolitoistakerroksisen tiilirunkoisen ja satulakattoisen asuinrakennuksen sekä puurakenteisen ulkorakennuksen. Asuinrakennus edustaa alueelle harvinaista selkeää 1920-luvun klassismia. Pihapiirin sauna-/varasto- ja autokatokäytössä toimiva ulkorakennus on joko muutettu merkittävästi tai rakennettu kokonaan uudelleen 2000-luvulla. Rakennuksen nykyasu on käytännössä uudisrakennus. Mittakaava ja käytetty materiaali sopivat kuitenkin edelleen 1920-luvun pihapiiriin.

Historia:

Topparlan koulun johtokunta päätti loppuvuonna 1923 myydä koulun maihin kuuluneelta alueelta tontin opettaja Vilhelmiina "Miina" Vesalle. Kansakoulunopettajan toimen lisäksi Vesa oli perustamassa nuorisoseuroja. Tontilla oleva asuinrakennus valmistui vuosina 1927–1928. Rakennuksessa toimi sittemmin jonkin aikaa myös neuvola.

Arvio:

Asuinrakennuksen runkomalli sekä tyylilliset yksityiskohdat ovat säilyneet hyvin, joskin rakennuksessa 2000-luvulla toteutetut muutokset antavat rakennukselle hieman uudisrakennusmaisen ilmeen, joka vaikuttaa hieman myös kohteen rakennushistoriallisiin arvoihin. Ulkorakennus edustaa käytännössä nykyasussaan uudisrakentamista ja jää arvioinnin ulkopuolelle. Rakennus soveltuu kuitenkin rakennusmateriaaleiltaan sekä mittakaavaltaan edelleen 1920-luvun pihapiiriin.

Alun perin opettajattaren asuinrakennukseksi valmistunut ja sittemmin myös neuvolana toiminut kiinteistö on sekä paikallishistoriaa ajatellen sivistyshistoriallisesti että sosiaalishistoriallisesti merkittävä. Tämä seikka vaikuttaa kohteen kokonaisarviointiin.

Pihapiiri sijaitsee maisemallisesti erittäin merkittävällä ja näkyvällä paikalla Kyrönjoen rannalla edelleen toiminnassa olevaa Topparlan koulua vastapäätä. Vesan tontti on merkittävä osa jo vuosien 2001 ja 2008 inventoinneissa paikallisesti merkittäväksi ehdotettua Kylänpään raittimaisemaa.

Arviointi koskee asuinrakennusta.

Arvoluokka A

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Historiallinen (Sivistyshistoriallinen, sosiaalishistoriallinen)
Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kylänpään raittimaisema (A)

28. Suviranta, Kylänpääntie 197, 743-430-24-1

Kuvaus:

1960-luvun asuintontti maisemallisesti merkittävällä paikalla Kylänpääntien varressa Kyrönjoen rannalla. Tontti kuuluu osaksi paikallisesti merkittäväksi ehdotettua Kylänpään raittimaisemaa. Pihapiiri käsittää vuonna 1963 valmistuneen asuinrakennuksen sekä vaatimattoman ja melko huonokuntoisen varistorakennuksen, joka on valmistunut viimeistään samoihin aikoihin asuinrakennuksen kanssa.

Arvio:

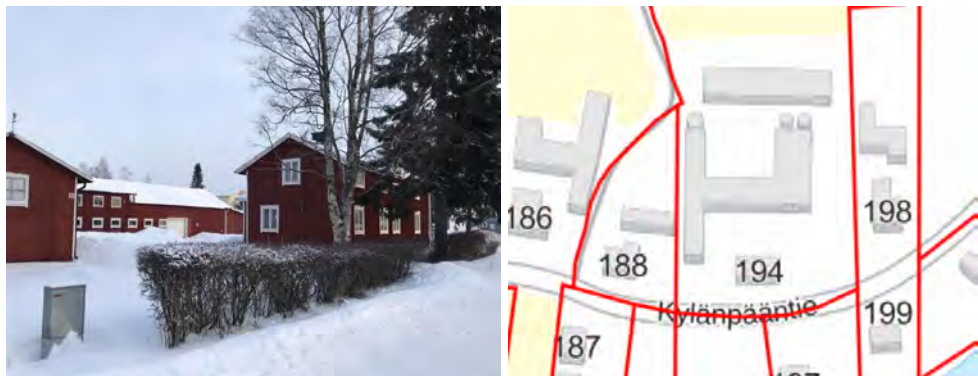
1960-luvulla valmistunut asuinrakennus on säilynyt ulkoisesti erittäin hyvin ja edustaa rakennusajankohdalle tyypillistä jälleenrakennuskauteen verrattuna pienempää ja matalampaa, joskin rakennustaiteellisesti melko vaatimatonta rakentamista ja tämä vaikuttaa myös kohteen kokonaisarviointiin. Pienet muutokset ovat toteutettu alkuperäisilmettä kunnioittaen. Pihapiirissä oleva ulkorakennus on vaatimaton ja huonokuntoinen. Pihapiiri sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla Kylänpääntien varressa Kyrönjoen rannalla ja kuuluu osana paikallisesti merkittäväksi ehdotettuun Kylänpään raittimaisemaan. Rakennus muodostaa viereisen vuonna 1958 rakennetun Jokelan tontin kanssa ajallisesti ja arkkitehtonisesti yhtenäisen kokonaisuuden. Kiinteistöä käytetään nykyisin vapaa-ajanasuntona, joten uhkaa säilymiselle ei tällä hetkellä ole. Arvio koskee asuinrakennusta.

Luokka C

**Rakennushistoriallinen
Maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kylänpään raittimaisema (A)

29. Jaakkola (Topparla), Kylänpääntie 194, 743-430-24-9

Kuvaus:

1900-luvun alkuun ajoittuva entinen sikatila Kylänpääntien varrella. Tilalla on pidetty eläimiä vielä 2010-luvun alussa. Pihapiiri käsittää hirsirunkoisen päärakennuksen, kookkaan useassa vaiheessa rakennetun puurakenteisen eläinsuojan, uudemman kalustohallin sekä uuden saunarakennuksen. Asuinrakennus ei ole enää vakituksessa asuinkäytössä, mutta hyvin hoidettu. Pihapiirin ulkorakennukset ovat ainakin osittaisessa käytössä edelleen. Päärakennus on siirretty nykyiselle paikalleen vuoden 1900 paikkeilla. Rakennusta on peruskorjattu 1960-luvulla sekä vuonna 1983. Hirsirunkoisen ja satulakattoisen rakennuksen ulkoasussa on nähtävissä varsinkin 1960-luvun muutos, mutta myös alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen havaittavissa. Asuinrakennuksen pohjoispuolella on iäkäs ja hyvin säilynyt kaksikerroksinen, viistoseinäinen, korkeaotsainen ja poskellinen vilja-aitta. Rakennus ajoittuu mitä ilmeisimmin melko pitkälle 1800-luvun puolelle. Mäkelän rakennuksiin kuuluu myös hirsirunkoinen ja osin pitkänurkkainen sekä satulakattoinen ulkorivi mahdollisesti 1900-luvun alkupuolelta.

Historia:

Tilan päärakennus on siirretty nykyiselle paikalleen Kyntäänmäestä noin vuoden 1900 paikkeilla.

Arvio:

Päärakennuksessa alkuperäinen rakennusajankohta sekä muutosajankohta ovat selkeästi havaittavissa, ja julkisivulla toteutetut muutokset ovat tyyllisesti jo iäkkäitä. Muutokset ja kuistilaajennus vaikuttavat kuitenkin kohteen rakennushistorialliseen arvoon.

Pihapiiri edustaa myös pitkään yhtäjaksoisesti jatkunutta maataloutta, jossa toiminnalliset jäljet ovat edelleen havaittavissa pihapiirissä. Sikalatoiminta on loppunut vasta kymmenen vuotta sitten. Päärakennus ja kookas ulkorakennus muodostavat nykyasussaan, jossa on selkeästi havaittavissa 1960-luvun muutos, myös ajallisesti ja osin myös arkkitehtonisesti yhtenäisen kokonaisuuden.

Kookas ulkorakennus on tilatoiminnan historian jälkien merkittävä ja tärkeä osa kyläkuva, mutta rakennushistoriallisessa mielessä melko vaatimaton.

Näkyvällä paikalla sijaitseva pihapiiri on keskeinen osa paikallisesti merkittävää Kylänpään raittimaisemaa ja edustaa lähiympäristön iäkkäämpää kerrostumaa. Ulkorakennukset erottuvat selkeästi myös melko vilkkaalle Lapuantielle.

Arviointi koskee asuinrakennusta ja eläinsuojarakennusta.

Luokka B

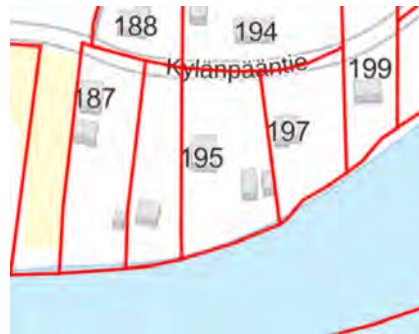
Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kylänpään raittimaisema (A)

30. Jokela, Kylänpääntie 195, 743-430-10-77

Kuvaus:

1950-luvun asuintontti maisemallisesti merkittävällä paikalla Kyrönjoen rannalla osana paikallisesti merkittävää Kylänpään raittimaisemaa. Pihapiiri käsittää vuonna 1958 valmistuneen asuinrakennuksen sekä ulkorakennuksen. Kokonaisuus on siisti ja hyvin hoidettu. Puolitoistakerroksinen asuinrakennus edustaa rakennusajankohtana paikoin vielä vallinnutta jälleenrakennuskaudelle tyypillistä massoittelua, mutta käsittää jo yksilöllisempiä piirteitä. Rakennus on säilynyt runkomalliltaan sekä tyylillisiltä yksityiskohdiltaan hyvin.

Arvio:

Vuonna 1958 valmistunut asuinrakennus edustaa rakennusajankohdalleen tyypillistä rakentamista, mutta runkomallissa on havaittavissa jo siirtymävaihetta jälleenrakennuskauden tyyppiipiirustuksista kohti yksilöllisempää ilmettä. Rakennus on säilynyt sekä runkomalliltaan että tyylillisiltä yksityiskohdiltaan hyvin ja muutokset on toteutettu pääasiassa alkuperäisilmettä kunnioittaen. Vuoraus ja aukotus on säilynyt alkuperäisenä. Alun perin vuonna 1958 valmistunutta sauna- ja autotallirakennusta on muutettu vuosien mittaan siten, että alkuperäinen rakennusajankohta ei ole juurikaan enää havaittavissa.

Tontti sijaitsee vuosien 2001 ja 2008 inventoinneissa paikallisesti merkittäväksi luokitellun Kylänpään raittimaiseman alueella. Pihapiiri muodostaa viereisen hyvin säilyneen 1960-luvun tontin kanssa rakennushistoriallisesti ehkäpä hieman vaatimattoman, mutta ajallisesti ja arkkitehtonisesti yhtenäisen kokonaisuuden. Arviointi koskee asuinrakennusta.

Luokka C

Arvot:
Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kylänpään raittimaisema (A)

31. Kiivinen, Kylänpääntie 188, 743-430-9-69

Kuvaus:

Mahdollisesti 1900-luvun alkuun tai alkuvuosikymmenille ajoittuva asuintontti Kylänpääntien varressa osana paikallisesti merkittävää Kylänpään raittimaisemaa.

Hirsirunkoinen ja satulakattoinen asuinrakennus mitä ilmeisimmin 1900-luvun alusta tai alkupuolelta. Rungoltaan pienehkö asuinrakennus edustaa alueelle tyypillistä profiililtaan korkeampaa rakentamista. Rakennus on säilynyt ulkoasultaan tyyllisesti hyvin. Tontin ulkorakennus edustaa 1900-luvun alkupuolelle tyypillistä rungoltaan suorakaiteen mallista ja osittain hirsirakenteista sauna-/varasto- ja eläinsuojarakentamista.

Asuinrakennus on remontoitu 1970-luvulla. Kiivinen on toiminut jo jonkin aikaa vapaa-ajan asuntona.

Arvio:

Alun perin mitä ilmeisimmin 1900-luvun alkuun tai alkuvuosikymmenille ajoittuva hirsirunkoinen asuinrakennus on säilynyt ulkoisesti pääosin hyvin. Näkyvimät muutokset ajoittuvat mitä ilmeisimmin 1970-luvulle, ja ovat havaittavissa lähinnä sisäpihan puoleisessa aukotuksessa. Tämä vaikuttaa kohteen

rakennushistoriallisiin arvoihin ja siten myös kokonaisuarviointiin. Myös osin hirsirunkoinen ulkorakennus on säilynyt ulkoisesti hyvin ja muutokset ovat jo iäkkäitä. Rakennuksen muodostavat yhdessä eheän 1900-luvun alkupuolen pienimuotoisempaa asumista edustavan kokonaisuuden.

Pihapiiri muodostaa varsinkin tien toisella puolella sijaitsevan, jo jonkin aikaa sitten autioituneen Mäkirannan tontin kanssa ajallisesti ja arkkitehtonisesti yhtenäisen 1900-luvun alkupuolen kokonaisuuden. Kiivinen kuuluu osana jo vuosien 2001 ja 2008 inventoinneissa paikallisesti merkittäväksi alueeksi ehdotettuun Kylänpään raittimaisemaan.

Arviointi koskee sekä asuinrakennusta että ulkorakennusta.

Luokka B

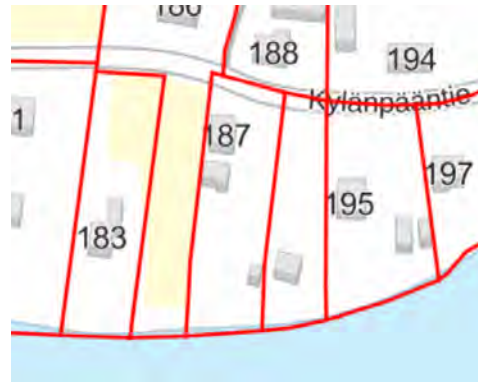
Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kylänpään raittimaisema (A)

32. Mäkiranta, Kylänpääntie 187, 743-430-9-71

Kuvaus:

1900-luvun alkupuolelle ajoittuva pihapiiri Kylänpään raittimaisemassa. Pihapiiri käsittää rungoltaan noppamaisen ulkoisesti hyvin säilyneen hirsirunkoisen ja satulakattoisen asuinrakennuksen sekä myös hyvin säilyneen, mutta melko vaatimattoman hirsirunkoisen ja pitkänurkkaisen ulkorakennuksen. Erään tiedon mukaan asuinrakennus olisi valmistunut jo vuoden 1900 paikkeilla, mutta rakennuksen runkomalli viittaa hieman myöhempään ajankohtaan. KTJ antaa rakennusvuodeksi 1921.

Pihapiiri on ollut jo pidempään käyttämättömänä ja tämä on jättänyt jälkensä varsinkin asuinrakennukseen. Lohkokiviperustainen rakennus edustaa ulkoisesti 1900-luvun alkupuolelle tyypillistä rungoltaan leveämpää rakentamista. Pihapiirissä oleva pienehkö ulkorakennus on rakennustaiteellisessa mielessä vaatimaton, mutta muodostaa asuinrakennuksen kanssa ajallisesti eheän 1900-luvun alkupuolen pihapiirikokonaisuuden.

Arvio:

Asuinrakennus on säilynyt ulkoisesti sekä yksityiskohdiltaan että materiaaleiltaan ollut jo pitkään käyttämättömänä ja se on jättänyt

jälkensä myös ulkoasuun. Tämä vaikuttaa myös kohteen kokonaisarviointiin. Ulkorakennus on paremmassa kunnossa, mutta rakennushistoriallisessa mielessä vaatimaton. Rakennus kuuluu kuitenkin kiinteänä osana kohteen 1900-luvun alkupuolen pihapiiriin.

Rakennus on edelleen rakennushistoriallisesti ja kyläkuvan kannalta merkittävä osa Kylänpääntien raittimaisemaa. Tilanteen kuitenkin jatkuessa nykyisellään hiljalleen rapistuvasta rakennuksesta saattaa tulla myös maisemallinen ongelma.

Pihapiiri muodostaa varsinkin tien toisella puolella sijaitsevan, jo jonkin aikaa sitten autoituneen Mäkirannan tontin kanssa ajallisesti ja arkkitehtonisesti yhtenäisen 1900-luvun alkupuolen kokonaisuuden.

Luokka C

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kylänpään raittimaisema (A)

33. Tuomola, Kylänpääntie 186, 743-430-9-149

Kuvaus:

Alun perin 1900-luvun alkupuolelle ajoittuva pihapiirikokonaisuus Kylänpääntien varressa osana paikallisesti merkittäväksi ehdotettua Kylänpään raittimaisemaa. Pihapiiri käsittää hirsirunkoisen ja pitkänurkkaisen asuinrakennuksen sekä kookkaan, rungoltaan monimuotoisen tiili- ja rankorakenteisen eläinsuoja- ja varastokäytössä toimineen ulkorakennuksen. Varsinkin ulkorakennus erottuu ympäristössä pitkälle esimerkiksi pohjoispuolella sijaitsevalle Lapuantielle.

Asuinrakennus on valmistunut mitä luultavimmin viimeistään 1900-luvun alkupuolella, mahdollisesti jo 1800-luvun puolella. Rakennus on kokenut sodanjälkeisinä vuosikymmeninä melko mittavia muutoksia, mutta alkuperäinen osa on edelleen havaittavissa pitkistä nurkista sekä alkuperäisen osan lohkokiviperustasta. Pohjakaavaltaan moninainen satulakattoinen ulkorakennus on valmistunut nykyiseen runkomalliinsa mahdollisesti useassa vaiheessa. Nykyinen ulkoasu viittaa materiaaleiltaan ja tyylillisesti vahvasti sodanjälkeiseen aikaan, jolloin tiilen käyttö yleisty karjasuojissa.

Arvio:

Pihapiirin rakennuksissa alkuperäiset rakennusajankohdat ovat edelleen havaittavissa, mutta asuinrakennuksessa toteutetut muutokset ja laajennus ovat niin mittavia ja ristiriidassa rakennuksen alkuperäisilmeen kanssa, että se vaikuttaa kokonaisarviointiin.

Pihapiiri ja varsinkin paremmin säilynyt kookas ulkorakennus erottuu pitkälle myös läheiselle Lapuantielle. Pihapiiri kuuluu osana jo vuosien 2001 ja 2008 inventoinneissa paikallisesti merkittäväksi ehdotettuun Kylänpään raittimaisemaan ja edustaa tien varren varhaisempaa 1900-luvun alun / alkupuolen kokonaisuutta.

Luokka D

Arvot:

Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kylänpään raittimaisema (A)

34. Kujala I (Loukola), Kylänpääntie 181, 743-430-9-98

Kuvaus:

Kylänpääntien varressa Kyrönjoen varressa sijaitseva 1800-luvun loppupuolen hyvin säilynyt maatalan päärakennus, joka on toiminut aikanaan 1800-luvun lopulla maakauppiaiden käytössä sekä koulurakennuksena.

Hirsirunkoinen ja satulakattoinen rakennus sijoittuu pitkä sivu tielle ja joelle päin. Hirsirunkoinen rakennus edustaa rakennusajankohdalle tyypillistä rungoltaan pitkän mallista puolitoistakerroksista pohjalaistaloa, mutta hirsirunko on lyhytnurkkainen. Melko kookas rakennus on säilynyt ulkoisesti hyvin ja muutokset on toteutettu alkuperäisilmettä kunnioittaen. Pihapiiriin kuuluu lisäksi melko tavanomainen 1800-luvun loppupuolella tai 1900-luvun alkupuolella valmistunut pääosin vuoraamaton hirsirunkoinen ja pitkänurkkainen ulkorivi. Lähempänä joen ranta sijaitsee myös pieni hirsirunkoinen rakennus, joka muistuttaa ulkoisesti savusaunaa, mikä saattaisi selittää rakennuksen sijoittumisen myös hieman pihapiirin ulkopuolelle. Rakennus on valmistunut mahdollisesti viimeistään 1900-luvun alkupuolella.

Historia:

Topparlan koulu aloitti tilapäisesti rakennuksessa syksyllä 1884. Oma rakennus koululle hankittiin vuonna 1896. Loukolan rakennus oli 1800-luvun lopulla myös maakauppiaiden käytössä.

Arvio:

1800-luvun loppupuolelle ajoittuva pihapiiri, jonka päärakennus on säilynyt ulkoisesti erittäin hyvin myös materiaaleiltaan ja on vielä hyvässä kunnossa. Pihasisvulla oleva iäkäs kuisti on melko näyttävä ja poikkeuksellinen. Rakennus vaikuttaa kuitenkin nykyisin olevan vajaakäytössä, mikä saattaa olla uhkana säilymiselle. Pihapiirin muut rakennukset ovat itsessään melko tavanomaisia. Varsinkin pitkänurkkainen entinen eläinsuoja- ja varstorakennus on merkittävä pihapiirin historiallisten toiminnallisten jälkien säilymisen kannalta. Päärakennuksella on sekä sivistyshistoriallista että elinkeinohistoriallista arvoa. Topparlan koulu on aloittanut aikanaan rakennuksessa ja se on toiminut myös maakauppiaiden käytössä. Maisemallisesti näkyvällä paikalla Kyrönjoen rannassa Kylänpääntien varressa sijaitseva pihapiiri kuuluu osana paikallisesti merkittäväksi esitettyä Kylänpään raittimaisemaa.

Arviointi koskee päärakennusta, mutta pihapiirin säilyminen on suotavaa.

Luokka A

Arvot:

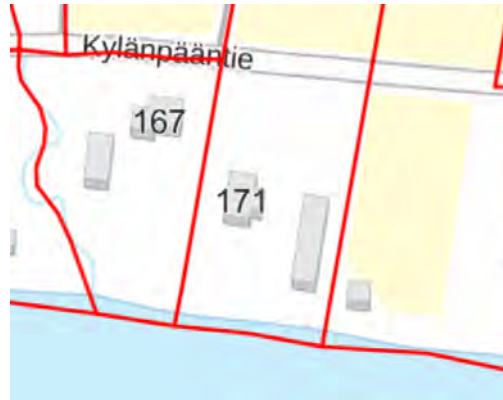
Rakennushistoriallinen

Historiallinen (sivistyshistoriallinen, elinkeinohistoriallinen)

Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kylänpään raittimaisema (A)

35. Joki-Laurila, Kylänpääntie 171, 743-430-22-2

Kuvaus:

Joki-Laurila sijaitsee Kyrönjoen rannalla Kylänpääntien varrella ja kuuluu Kylänpään alueen ajallisesti kerrokselliseen, mutta pääosin hyvin säilyneeseen rakennuskantaan, joka on rakennettu pääosin 1800-luvun loppupuolelta 1900-luvun puoliväliin.

Pihapiiri käsittää vuonna 1949 valmistuneen jälleenrakennuskaudelle tyypillisen, rungoltaan kuitenkin hieman kookkaamman ja näyttävämmän puolitoistakerroksisen asuinrakennuksen sekä samanikäisen ranko- ja betoniharkkorakenteisen entisen eläinsuoja- ja varastorakennuksen. Rakennukset muodostavat kadulta päin katsottaessa rakennushistoriallisesti ja kyläkuvallisesti eheän kokonaisuuden.

Asuinrakennus on säilynyt ulkoisesti pääosin hyvin. Isoin muutos on rannan puoleisen päädyn puurakenteinen parveke-/katoslaajennus, joka vaikuttaa arvioon. Tämä muutos on toteutettu tyylistä päätellen mahdollisesti 1980-luvulla. Ulkorakennus edustaa tyyllisesti melko tyypillistä sodanjälkeistä, melko pienimuotoista eläinsuojarakentamista ja on säilynyt ulkoisesti hyvin ja mahdolliset muutokset ovat jo iäkkäitä.

Arvio:

1940-luvun lopun jälleenrakennuskauden pihapiirikokonaisuus on säilynyt tieltä katsottuna tyyllisesti, mittakaavaltaan sekä suurelta osin myös materiaaleiltaan erittäin hyvin. Alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen selkeästi havaittavissa. Rakennukset muodostavat kadulta päin katsottaessa rakennushistoriallisesti ja kyläkuvallisesti eheän kokonaisuuden. Päärakennus edustaa jälleenrakennuskauden asuinrakentamiselle tyypillistä selväpiirteistä, mutta massaltaan kookkaampaa runkomallia. Merkittävin muutos on joen puolelle toteutettu parvekelaajennus, joka vaikuttaa kohteen rakennushistorialliseen arvoon. Ulkorakennus on säilynyt ulkoasultaan erittäin hyvin ja mahdolliset muutokset ovat jo iäkkäitä.

Pihapiiri sijaitsee näkyvällä paikalla Kyrönjoen rannalla Kylänpääntien varressa. Hyvin hoidettu kokonaisuus ilmentää Ylistaron alueen sodan jälkeistä melko voimakasta muutosta. Lähinaapurustossa sijaitsee kaksi muutakin jälleenrakennuskauden tonttia, joissa muutoksista huolimatta alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen havaittavissa. Joki-Laurila muodostaa näiden tonttien kanssa ajallisen kokonaisuuden Kylänpääntien varteen ja kuuluu laajemmin Kylänpääntien varren pääosin hyvin säilyneeseen 1800-luvun loppupuolelta 1900-luvun puolivälin paikkeille valmistuneeseen rakennuskantaan, joka sijoittuu nauhamaisesti joen varteen.

Arviointi koskee asuinrakennus sekä ulkorakennusta

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

36. Niiniranta, Kylänpääntie 143, 743-430-8-57

Kuvaus:

Niinirannan pohjamalliltaan pitkä ja kapea tontti sijoittuu Kylänpääntien varrelle Kyrönjoen rantaan. Mitä ilmeisimmin 1950-luvun loppupuolelle ajoittuva hyvin hoidettu pihapiiri vaikuttaa siltä, että se on alun alkaenkin valmistunut vapaa-ajankäyttöön. Pihaan johtaa pensasaidan ja kookkaiden koivujen rajaama pihatie, jonka varrella tien puoleinen osuus toimii hoidettuna puutarhana, jossa on kaksi pientä ja vaatimatonta vajarakennusta. Pieni vapaa-ajanasunto on säilynyt erittäin hyvin ja hyvässä kunnossa. Pihapiiriin kuuluu lisäksi rankorakenteinen ja satulakattoinen varastorakennus, joka ajoittuu mitä ilmeisimmin viimeistään 1900-luvun puolivälin paikkeille.

Arvio:

Niiniranta edustaa alueen harvoja selkeästi vapaa-ajankäyttöön tarkoitettuja kiinteistöjä ja muodostaa hyvin säilyneen ja hoidetun kokonaisuuden. Vanhempien rakennusten muutokset ja kunnostukset on toteutettu alkuperäisilmettä kunnioittaen. Arkkitehtonisesti kokonaisuus on kuitenkin hieman vaatimattomampi, mikä vaikuttaa myös kohteen kokonaisarviointiin.

Tontti sijaitsee maisemallisesti merkittävällä ja näkyvällä paikalla Kyrönjoen rannalla Kylänpääntien varrella ja kuuluu osaksi nauhamaisesti tien ja joen välissä olevaa rakennuskantaa. Lähiympäristössä on myös joitakin saman ikäisiä asuintontteja.

Arviointi koskee vapaa-ajan asuntoa ja ulkorakennusta.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

37. Martola ja Aarola, Kylänpääntie 123, 743-430-8-78 ja -72

Kuvaus:

Pihapiiri, joka koostuu sekä Martolan että Aarolan kiinteistöistä koostuu vuonna 1962 valmistuneesta rankorakenteisesta ja satulakattoisesta, melko kookkaasta asuinrakennuksesta, iäkkäästä ja nykyisin jo huonokuntoisesta riviaitasta sekä kivenavetan jäännöksistä. Pitkänurkkainen riviaita on ollut aikoinaan melko näyttävä kissanpenkkeineen ja empiretyylisine ovien ja luukkujen vuorilautoineen. Asuinrakennus edustaa tyyllisesti tyyppillistä 1950–60-lukujen vaihteen rakentamista, jossa on havaittavissa vielä samoja piirteitä jälleenrakennuskauden puolitoistakerroksisiin asuinrakennuksiin. Ulkoasu on säilynyt suurelta osin hyvin sekä tyyllisesti että materiaaleiltaan.

Arvio:

Asuinrakennus edustaa 1950–60-lukujen taitteeseen ominaista kookkaampaa omakotirakentamista, missä on vielä havaittavissa jälleenrakennuskaudelle ominaisia yksityiskohtia. Rakennus on säilynyt materiaaleiltaan ja yksityiskohdiltaan pääosin hyvin, mutta pihapiirikokonaisuuden ajallinen kirjavuus ja osin rakennusten huono kunto antavat kokonaisuudelle hieman sekavan kuvan, joka vaikuttaa

kohteen rakennushistorialliseen ja hieman myös maisemalliseen arvoon. Asuinrakennus edustaa aikansa tavanomaista rakentamista eikä omaa rakennushistoriallisesti tai -taiteellisesti erityisiä arvoja.

Historialliset tilatoiminnan jäljet ovat hävinneet pihapiiristä ja esimerkiksi vanhasta navetasta on enää jäljellä ainoastaan kivet. Iäkäs riviaita edustaa aikansa laadukkaampaa rakentamista yksityiskohtineen, mutta rakennus on nykyisin rapistunut ja melko pahasti notkahtanut. Samaan omistukseen tien toisella puolella kuuluvat kanalat ovat uudempia eivätkä rakennustaiteellisesti tai maisemallisesti merkittäviä.

Asuinrakennuksella ja pihaan johtavalla puukujanteella on kuitenkin kyläkuvan kannalta maisemallista merkitystä.

Luokka D

Arvot:

Maisemallinen

38. Wanha Markki (Punkari), Kylänpääntie 114, 743-430-5-137

Kuvaus:

Ylistarossa Kylänpääntien ja Lapuantien väliin jäävällä harjanteella sijaitseva nykyisin liikekäytössä oleva pihapiiri koostuu kolmesta kiinteistöstä: Markki, Wanha Markki ja Piippo. 1870-luvulla kahdessa vaiheessa rungoltaan pitkän ja pitkänurkkaisen päärakennuksen lisäksi pihapiiri käsittää sekä iäkkäitä ulkorakennuksia että materiaaleiltaan ja ulkoasultaan perinteiseen tyyliin toteutettuja uudisrakennuksia, jotka muodostavat maisemallisesti ja toiminnallisesti eheän kokonaisuuden. Joitakin iäkkäämpiä rakennuksia on myös siirretty pihapiirin sisällä. Rungoltaan melko kookas päärakennus on käsittänyt aikaisemmin kaksi asuntoa ja pihaan johti kaksi erillistä koivukujaa, jotka ovat edelleen havaittavissa. Pihapiirin iäkkäämmät rakennukset ovat säilyneet pääosin hyvin ja ne ovat hyvin hoidettuja.

Päärakennus edustaa alueelle tyypillistä kookkaampaa puolitoistakerroksista pohjalaisrakentamista ja sen tyylliset piirteet sekä osittain myös materiaalit ovat hyvin säilyneet. Pihapiirin iäkkäästä rakennuskannasta on parhaiten säilynyt kolme aittaa.

Historia:

Wanha Markki on ilmeisesti entinen Pungarin tila. Toisaalta paikalle on merkitty vuoden 1903 pitäjänkartassa myös Louko-niminen tila. Pihapiirissä

oleva päärakennus on valmistunut alun perin viimeistään 1870-luvulla. Kiinteistötietojärjestelmän mukaan rakennuksen itäpää on valmistunut vuonna 1875 ja länsipää 1879. Pihapiirissä on ollut aikaisemmin päärakennuksen sekä aitan välissä myös toinen asuinrakennus, joka on purettu pois. Asuinrakennus käsitti aikaisemmin kaksi asuntoa. Itäpään asunto oli joko toteutettu tai kunnostettu 1960-luvulla. Toinen asunto oli 1950-luvun asussa. Nykyiset omistajat ryhtyivät kunnostamaan päärakennusta ja pihapiiriä välittömästi.

Arvio:

lähäs, perinteistä pohjalaisrakentamista edustava päärakennus on säilynyt tyyllisiltä yksityiskohdiltaan sekä osin myös materiaaleiltaan hyvin. Pienet, alkuperäisilmeen kanssa ristiriidassa olevat muutokset ovat rakenteellisesti melko kevyitä. Pihapiirin ulkorakennuksista on parhaiten säilyneet aittarakennukset, joiden alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen selkeästi havaittavissa. Muut rakennukset ovat joko uudisrakennuksia tai muutettu merkittävästi siten, että alkuperäinen käyttötarkoitus ei ole enää selkeästi havaittavissa. Pihapiirin uudisrakennukset on toteutettu tyylikkäästi soveltumaan perinteiseen maatilamaiseen miljööseen sekä tyyllisesti, mittakaavaltaan ja materiaaleiltaan.

Vaikkakin pihapiirikokonaisuus on kokenut liiketoiminnan seurauksena mittavia muutoksia, on sillä tärkeä maisemallinen merkitys sekä vilkkaan Lapuantien että Kylänpääntien suuntiin. Pihapiiri erottuu pitkälle. Eheän kokonaisuuden muodostama maisemallinen arvo vaikuttaa myös kohteen kokonaisarviointiin

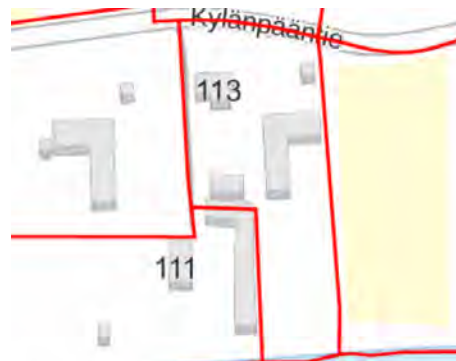
Luokka A

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

39. Punkari, Kylänpääntie 113, 743-430-5-96

Kuvaus:

Maisemallisesti merkittävällä paikalla Kylänpääntien varressa Wanha Markkia vastapäätä sijaitseva pienehkön maatilan pihapiiri, jonka rakennukset ajoittuvat viimeistään 1900-luvun alkupuolelle. Paikalla on ollut tilatoimintaa kuitenkin jo viimeistään 1800–1900-lukujen vaihteessa. Rakennukset ovat päässeet jo hieman rapistumaan. Pihapiiri käsittää hirsirunkoisen asuinrakennuksen lisäksi iäkkään vilja-aitan sekä kookkaamman rungoltaan vinkkelin mallisen rankorakenteisen kalustovajan sekä tätä hieman pienemmän varastorakennuksen.

Mitä ilmeisimmin vähintään kahdessa vaiheessa 1800–1900-lukujen vaihteen molemmin puolin valmistunut osin pitkänurkkainen asuinrakennus on säilynyt ulkoisesti pääosin hyvin, joskin aukotuksessa ja ikkunoiden puitemallissa on toteutettu muutoksia sodan jälkeen. Pihapiiriin kuuluu lisäksi iäkäs kaksikerroksinen suoraseinäinen ja pitkänurkkainen vilja-aitta. Pihapiiriin kuuluu lisäksi kaksi rankorakenteista varastoa-/kalustovajaa, jotka edustavat 1900-luvun alkupuolelle ja puolivälin paikkeille tyyppillistä yksinkertaista ja melko vaatimatonta satulakattoista ja ikkunatonta maatalousrakentamista.

Arvio:

1900-luvun alkupuolelle ajoittuvan tilan pihapiiri on säilynyt hyvin 1900-luvun alkupuolen asussaan, joskin asuinrakennuksessa on toteutettu joitakin muutoksia sodan jälkeen. Rakennusten pidempään jatkunut käyttämättömyys on kuitenkin jättänyt niihin jälkensä ja ne ovat päässeet rapistumaan. Tämä myös vaikuttaa kohteen kokonaisarviointiin.

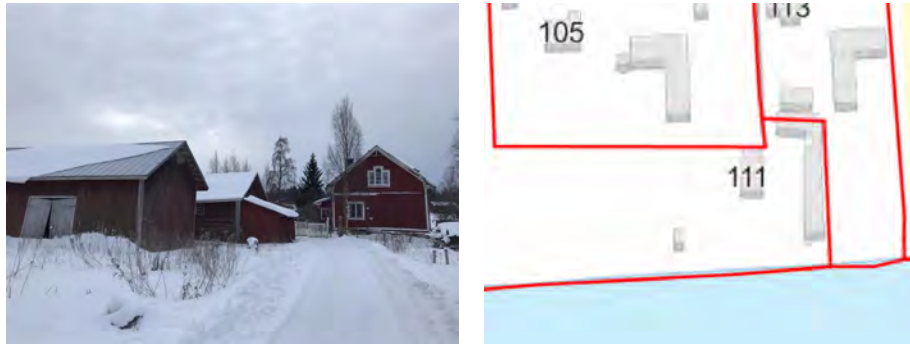
Rakennusryhmällä on vielä maisemallista arvoa Kylänpääntie varressa ja pihapiiri muodostaa yhdessä tien toisella puolella sijaitsevan Wanha Markin kanssa historiallisen raitinäkymän. Näkymää häiritsee hieman kiinteistön länsi- ja eteläpuolella ympäristössä lojuvat erilaiset työkoneet ja autot sekä kauemmassa rannassa erottuvat kontit.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen
Maisemallinen**

40. Hautalanranta, Kylänpääntie 111, 743-430-5-43

Kuvaus:

Hautalanrannan pihapiiri koostuu pääty joelle ja Kylänpääntielle sijoittuvasta hirsirunkoisesta, lohkokiviperustaisesta ja satulakattoisesta vuonna 1916 valmistuneesta asuinrakennuksesta sekä matalasta, mutta pitkästä ja rungoltaan vinkkelin mallisesta ulkorakennuksesta, joka on valmistunut alun perin ilmeisesti samoihin aikoihin.

Asuinrakennus on säilynyt pääasiassa runkomalliltaan, mutta ulkoasua on muutettu mitä ilmeisimmin sodan jälkeen. Päätykolmioissa on tallella alkuperäiset jugend-malliset koristeelliset ikkunat. Päädyssä on myös yksinkertainen räystäskoriste.

Osin hirsirunkoinen ja pitkänurkkainen ulkorakennus on valmistunut nykyiseen runkomalliinsa ilmeisesti useassa vaiheessa ja myös aukotusta on muutettu runsaasti varsinkin pihan puolelta. Muutoksista huolimatta sekä asuinrakennus että ulkorakennus muodostavat edelleen ajallisen ja osin myös arkkitehtonisen kokonaisuuden.

Arvio:

Päärakennus sekä ulkorakennukset ovat kokeneet vuosien aikana muutoksia, mutta alkuperäinen runkomalli sekä osittain myös yksityiskohdat ovat säilyneet ja alkuperäinen rakennusajankohta on

edelleen havaittavissa. Lukittua pihapiiriä ei ollut inventointihetkellä mahdollista tutkia tarkemmin, joten arviointi perustuu kauempaa toteutettuun havainnointiin. Muutoksista huolimatta sekä asuinrakennus että ulkorakennus vaikuttaisivat muodostavan edelleen ajallisen ja osin myös arkkitehtonisen kokonaisuuden.

Maisemallisesti merkittävällä paikalla Kyrönjoen varressa pitkälle näkyvä kiinteistö on pihapiiriltään siisti, mutta muistuttaa muilta osin hieman varastoaluetta. Väliön lähiympäristö on melko hoitamaton myös kiinteistön ulkopuolella Kylänpääntien eteläpuolella ja tämä vaikuttaa kokonaisuudessaan kohteen maisemalliseen arvoon.

Arviointi koskee asuinrakennusta sekä ulkorakennusta.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen

41. Anjala, Lapuantie 501, 743-430-5-80

Kuvaus:

1950-luvun loppupuolen asuintontti maisemallisesti näkyvällä paikalla Lapuantien varressa. Pihapiiriin kuuluu vuonna 1957 valmistunut rankorakenteinen ja satulakattoinen asuinrakennus sekä mitä luultavimmin samoihin aikoihin rakennettu, myöhemmin laajennettu sauna- ja varastorakennus. Hyvin säilyneet rakennukset muodostavat eheän ajallisen ja arkkitehtonisen kokonaisuuden. Pihapiiri vaikutti siltä, että se ei ole vakituksessa käytössä, mutta kuitenkin hoidettu. Asuinrakennus edustaa rakennusajankohdalleen vielä paikoin tyypillistä jälleenrakennuskaudelle ominaista puolitoistakerroksista, rungoltaan noppamaista rakentamista. Ulkorakennus on valmistunut mitä ilmeisimmin samoihin aikoihin asuinrakennuksen kanssa. Rakennus edustaa rakennusajankohdalleen tyypillistä rakentamista.

Arvio:

Anjalan 1950-luvun loppupuolen asuintontti edustaa rakennusajankohdalle tyypillistä, mutta ehkäpä laadukkaampaa rakentamista ja sekä asuinrakennus että ulkorakennus ovat säilyneet sekä tyylillistä yksityiskohdiltaan että materiaaleiltaan hyvin. Kyseessä on ajallisesti ja arkkitehtonisesti eheä ja alueelle harvinaisen hyvin säilynyt tämän aikakauden kokonaisuus, joka ilmentää Ylistaron

jälleenrakennuskauden ja sen jälkimaininkien melko voimakasta muutosta.

Kunnostukset ja muutokset on toteutettu pääasiassa alkuperäisilmettä kunnioittaen. Asuinrakennuksen takasivulla katonlappeen aurinkopaneelit ovat näkyviä mutta rakenteellisesti kevyitä.

Ulkorakennuksen myöhemmin toteutettu laajennus ei riko muilta osin eheää kokonaisuutta.

Tontti sijaitsee erittäin näkyvällä paikalla Lapuantien varressa ja erottuu pitkälle maisemassa osana tien varren nauhamaista rakennuskantaa.

Arviointi koskee sekä asuinrakennusta että ulkorakennusta.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen
maisemallinen**

42. Mylly, Kylänpääntie 61, 743-430-7-43

Kuvaus:

Nykyisin käyttämättömältä vaikuttava 1960-luvun asuintontti Kylänpääntien varressa Kyyränmäen alueella. Pihapiirin kaakkoispuolella oli aikanaan vesimylly, kuten myös joen vastarannalla. Lähiympäristön rakennuskanta on nykyisin ajallisesti kerrostunutta ja sijoittuu nauhamaisesti samansuuntaisten Kylänpääntien ja Kyrönjoen varteen.

Pihapiirissä on ulkoisesti autenttisenä säilynyt vuonna 1960 valmistunut pienehkö rankorakenteinen ja satulakattoinen omakotitalo, joka edustaa rakennusajankohdalle tyypillistä, joskin rakennustaiteellisessa mielessä melko vaatimatonta, 1950-luvun noppamaista runkoa hieman matalampaa rakentamista. Pihapiiri käsittää lisäksi kaksi melko vaatimatonta iäkkäämpää hirsirunkoista ulkorakennusta.

Arvio:

Vuonna 1960 valmistunut asuinrakennus on säilynyt ulkoisesti miltei autenttisenä ja hyväkuntoisena, joskin rakennus on arkkitehtonisessa mielessä melko vaatimaton. Pihapiirin muu rakennuskanta on vaatimattomampaa eikä muodosta asuinrakennuksen kanssa ajallisesti yhtenäistä kokonaisuutta. Nykyisin ilmeisesti käyttämättömänä oleva

pihapiiri on vielä säilynyt hyvin varsinkin asuinrakennuksen osalta, mutta käyttämättömyys on uhkana rakennuksen säilymiselle. Tämä vaikuttaa myös kohteen kokonaisarviointiin.

Pihapiiri sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Kyrönjoen rannalla. Alue on paikallishistoriallisesti merkittävä, koska viereisen Kyyränkosken molemmilla rannoilla oli vielä 1900-luvun alkupuolella vesimyllyt, joiden jäänteitä on vielä maastossa. Nämä myllyt ja niiden sijainti on huomioitu Ylistaron kaava-alueiden muinaisjäännösten inventoinnissa vuodelta 2008.

Luokka C

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

OOKILANTIE JA LÄHISTÖ

43. Hirvilammi, Ookilantie 430, 743-425-6-65

Kuvaus:

läkäs autio maatilán pihapiiri maisemallisesti merkittävällä paikalla Ookilantien varressa Kyrönjoen rannalla aivan Kylänpään sillan vieressä.

Pihapiiriin kuuluu luonnonkiviperustainen, hirsirunkoinen ja pitkänurkkainen päärakennus, joka on valmistunut viimeistään 1900-luvun alussa. Melko perinteistä 1800-1900-lukujen vaihteen maatarakentamista edustava rakennus on säilynyt runkomalliltaan 1900-luvun alun asussa, mutta päässyt hieman rapistumaan käyttämättömänä. Pihapiiriin kuuluu lisäksi kaksi, viimeistään 1900-luvun alkupuolelle ajoittuvaa iäkästä hirsirunkoista ja pitkänurkkaista ulkorakennusta, jotka ovat toimineet ilmeisesti ainakin osittain eläinsuojarakennuksina.

Historia:

Isokyröläiset Salomon ja Maria Hirvilammi muuttivat tilalle 1900-luvun alussa, joten päärakennus ja ulkorakennuksia on valmistunut

viimeistään näihin aikoihin. Teoksessa "Varrella virran – ylistarolaisten kylähistoria" mainitaan, että talo olisi kuitenkin vanhempi. Myöhemmin tila siirtyi Hirvilammien pojalle Jaakolle. Päärakennuksessa oli kaksi asuntoa, koska toisessa päässä asui hetken aikaa myös Jaakon veli perheineen. Talo siirtyi myöhemmin Hirvilammien perikunnalta nykyiselle omistajasuvulle. Asuinrakennuksessa oli vuonna 1960 otetun valokuvan perusteella vielä iäkkäät kuusiruutuiset ikkunat, joiden korkeus vastasi joen puoleisen sivun edelleen tallella olevaa kookkaampaa yhdeksänruutuista ikkunaa. Nykyiset pystyjaolliset ikkunat ovat puitteekooltaan pienemmät.

Arvio:

Viimeistään 1900-luvun alkuun ajoittuvan maatilakokonaisuuden pihapiiri on ollut jo jonkin aikaa asumattomana, ja tämä on jättänyt jälkensä rakennuksiin. Tämä seikka sekä päärakennuksessa toteutetut muutokset, vaikuttavat myös kohteen rakennushistorialliseen arvoon. Pihapiirin historialliset toiminnalliset jäljet ovat kuitenkin säilyneet. Hirvilammi sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla aivan Kylänpään sillan kupeessa Kyrönjoen etelärannalla. Kokonaisuudella on merkitystä kyläkuvassa. Nykytilanteen jatkuessa rakennusten kunto tulee heikkenemään entisestään ja tämä tulee vaikuttamaan myös kohteen maisemalliseen arvoon. Saunarakennus on jo erittäin huonokuntoinen.

Arviointi koskee päärakennusta, aittaa sekä ulkoriviä.

Luokka C

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

44. Kylänpään voimalaitos, Ookilantie 444, 743-425-6-86

Kuvaus:

Kylänpäänkosken voimalaitos sijaitsee Kyrönjoen varrella Ylistaron Kylänpäässä ja erottuu pitkälle jokivarren maisemassa. 1900-luvun alkupuolen teollisuusrakentamista edustava tiilirunkoinen rakennus on valmistunut nykyiseen malliinsa kahdessa vaiheessa vuosina 1923 ja 1927–28. Rakennuksen punatiilinen pohjakaavaltaan suorakaiteen mallinen, mutta toisesta päästä kaksikerroksinen on vuonna 1923 valmistunut alkuperäinen osa. Valkoiseksi slammattu laajennus toteutettiin aikanaan höyrykonetta varten, koska kosken teho ei riittänyt. Yksikerroksinen hallimainen laajennus on toteutettu vastaavaan tyyliin alkuperäisen osan kanssa ja muodostaa vinkkeliosan alkuperäiseen runkoon nähden.

Historia:

Ylistaron Sähköosakeyhtiö rakennutti paikalle nykyisen voimalaitosrakennuksen alkuperäisen osan vuonna 1923. Ylistaron Sähköosakeyhtiö vastasi vuonna 1923 sähkön jakelusta Ylistaron alueella sekä neljässä Ilmajoen kylässä. Voimalaitoksesta ei saatu toivottua tehoa, koska putouskorkeus ei ollut riittävä. Sähköosakeyhtiö meni vuonna 1927 konkurssiin ja suurin velkoja Ylistaron kunta huusi yhtiön omaisuuden ja otti sähköntuotannon ja -jakelun hoitaakseen. Toivottua pienemmän putouskorkeuden ja vuotamaan alkaneen padon vuoksi päädyttiin hankkimaan sahausjätettä käyttävä Lanz-merkkinen kiinteä lokomobiili, jota käytettiin apukoneena. Koneetta varten jouduttiin rakentamaan betonitiilinen laajennusosa, joka erottuu nykyisin muusta rakennuksesta vaaleasta

slammauksestaan. Virta ei kuitenkaan riittänyt 1930-luvun loppupuolella ja lopulta jouduttiin tekemään sähkön hankintasopimus Lapuan Sähkö Oy:n kanssa. Huonosti rakennetun säännöstelypadon korjaus ja korottaminen oli kuitenkin vielä otettu esille vuonna 1938. Korjaukseen ei kuitenkaan ehditty ryhtyä, kun pato lopulta sortui toukokuussa 1939. Hetken aikaa kaavailtiin uutta patoa, mutta sota sotki suunnitelmat ja lopulta oma sähköntuotanto lopetettiin. Kylänpään voimalaitoksesta tuli ainoastaan kytkinasema ja lokomobiili myytiin Rovaniemen kauppalalle vuonna 1945. Sillan korvasi väliaikainen pukkisilta, kunnes nykyinen silta valmistui vuonna 1947. Vuonna 1993 kunta myi voimalaitoksen Lapuan Sähkö Oy:lle. Epäonnisen padon jäänteitä on vielä tallella joen molemmilla rannoilla.

Arvio:

Voimalaitos on vuoden 2016–17 Maakunnallisessa rakennusinventoinnissa ehdolla maakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi.

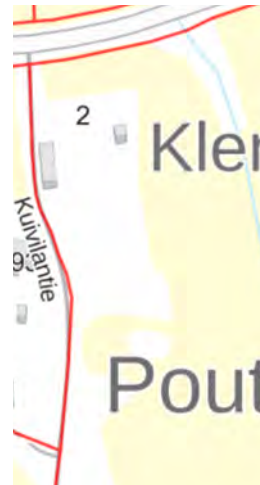
Tiilirunkoinen rakennus edustaa 1900-luvun alkupuolelle tyypillistä, mutta paikkakunnalle ehkäpä harvinaisempaa arkkitehtonisesti laadukasta teollisuusarkkitehtuuria ja siinä on havaittavissa 1920-luvun klassismille ominaisia yksityiskohtia. Rakennus on säilynyt sekä runkomalliltaan että tyylillisesti 1920-luvun lopun muutosasussaan ja ilmentää paikkakunnan varhaisempaa teollisuutta sekä 1900-luvun alkupuolen muutosta. 2000-luvulla toteutetut kookkaat metalliovet ja valeristikolliset ikkunat ovat kuitenkin hieman ristiriidassa rakennuksen alkuperäisilmeen kanssa. Rakennushistoriallisten arvojen lisäksi elinkeinohistoriallisesti merkittävän voimalaitoksen ympäristössä on aikanaan sijainnut hieman laajempi teollisuuden keskittymä, johon kuului mm. saha. Edelleen ainakin varastokäytössä toimiva hyväkuntoinen rakennus sijaitsee näkyvällä ja maisemallisesti merkittävällä paikalla Kyrönjoen rannassa ja erottuu jokimaisemassa pitkälle. Joen molemmilla rannoilla on jäänteitä vuonna 1939 sortuneesta patosillasta.

Luokka A

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Historiallinen (elinkeinohistoriallinen)
Maisemallinen

45. Klemolan / Kelton ulkorakennukset, Kuivilantie 2, 743-425-12-65

Kuvaus:

Kelton tilan pihapiiri sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Kuivilantien ja Ookilantien risteyksessä kuuluu osana Kuivilan kulttuurihistoriallisesti ja kyläkuvan kannalta merkittävään taloryhmään. Kelton vuosisadan vaihteessa paikalle siirretty päärakennus on kuitenkin siirretty jälleen pois 2010 ja vanhan tilan pihapiiristä on tallella enää mm. renkien ja piikojen majoitustilana toiminut luhtiaitta sekä kaksikerroksinen, viistoseinäinen ja otsallinen vilja-aitta. Molemmat rakennukset ajoittuvat viimeistään 1800–1900-lukujen vaihteen tienoille ja ovat säilyneet hyvin alkuperäisissä asuissaan.

Arviointi:

Ulkorakennus sekä aitta kuuluvat vuosien 2001 ja 2008 inventoinneissa paikallisesti merkittäväksi arvotettuun Kuivilan taloryhmään. Rakennukset ovat säilyneet ulkoisesti erittäin hyvin ja muutokset ovat jo hyvin iäkkäitä. Vaikka päärakennus on sittemmin hävinnyt, ovat rakennukset edelleen kiinteä osa Kuivilan taloryhmää ja sen muodostamaa kokonaisuutta.

Luhtiaitta sijoittuu aivan Kuivilantien varteen on myös tien raittinäkymän kannalta merkittävä.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kuivilan taloryhmä (B)

46. Pouttu, Ookilantie 393, 743-425-12-29

Kuvaus:

Pouttu sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla Ookilantien varressa pienellä kumpareella ja kuuluu osana vuosien 2001 ja 2008 Ylistaroa koskevissa inventoinneissa ehdotettuun paikallisesti merkittävään Kuivilan taloryhmään. Päärakennus on komea puolitoistakerroksinen pohjalaistalo, joka erottuu Kyrönjokivarren viljelymaisemassa pitkälle. Pihapiiri käsittää kookkaan päärakennuksen lisäksi lohkokivi- ja hirsirakenteisen navettarakennuksen, pienen saunarakennuksen sekä tiili- ja luonnonkivirunkoisen kellarirakennuksen. Varsinkin navettarakennuksessa on toteutettu melko runsaasti muutoksia pihapiirissä toimivan liikeyrityksen toiminnan seurauksena.

Arviointi:

1900-luvun alun pohjalaistalon osittain hyvin säilynyt pihapiirikokonaisuus, joka on osa merkittävää Kuivilan taloryhmää Kyrönjoen varren viljelymaisemassa. Komea päärakennus on säilynyt varsinkin julkisivultaan hyvin ja edustaa näyttävää paikallista

rakennusperinnettä. Toisaalta sisäpihan puolella toteutettu kuistilaajennus sekä ulkorakennuskokonaisuudessa toteutetut muutokset laskevat kohteen rakennushistoriallista arvoa ja vaikuttavat siten kokonaisarviointiin. Kokonaisuudella on kuitenkin edelleen myös rakennushistoriallisia arvoja ja pihapiirin toiminnalliset jäljet ovat osittain säilyneet. Nykyiselläänkin pihapiirin ulkorakennuksilla on tärkeä rooli myös aikaisemmissa inventoinneissa paikallisesti merkittäväksi arvioidussa Kuivilan taloryhmässä. Rakennukset erottuvat pitkälle jokivarren viljelymaisemassa.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kuivilan taloryhmä (B)

47. Kuivila, Ookilantie 389, 743-425-12-93

Kuvaus:

Hirsirunkoinen ja pitkänurkkainen rakennus on pohjakaavaltaan keskeistupatyypinen ja on valmistunut vuonna 1896. Pihapiiriin kuuluu myös monimuotoinen ja moniosainen ulkorakennus, jossa on navetta, sauna ja varastotilaa. Navetta ja sauna ovat vuodelta 1954 ja rakennuksen länsipään autotalli- varastotila 1960-luvulla.

Arviointi:

Erittäin näkyvällä paikalla historialliseen kolmen tilan muodostamaan rakennusryhmään kuuluvan pohjalaistalon hyvin säilynyt pihapiirikokonaisuus. Näyttävä puolitoistakerroksinen päärakennus on säilynyt varsinkin julkisivultaan erittäin sekä tyyllisiltä yksityiskohdiltaan että materiaaleiltaan. Pihapiirin rakennuskanta ajoittuu 1800-luvun loppupuolelta 1900-luvun puoliväliin ja kertovat pitkään jatkuneesta tilatoiminnasta. Rakennukset ovat säilyneet ulkoisesti hyvin ja pihapiirin toiminnalliset historialliset jäljet ovat edelleen havaittavissa. Kuivila sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla Ookilantien varressa pienellä kumpareella ja kuuluu osana

vuosien 2001 ja 2008 Ylistaroa koskevissa inventoinneissa ehdotettuun paikallisesti merkittävään Kuivilan taloryhmään. Arviointi koskee päärakennusta, aittaa ja navettarakennusta.

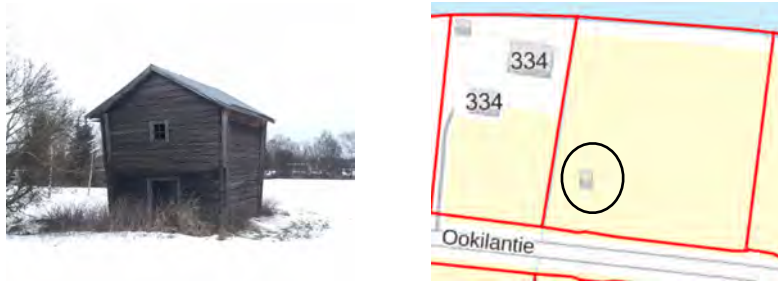
Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen
maisemallinen.**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kuivilan taloryhmä (B)

48. Jokiviita 2:n aitta, Ookilantie, 743-425-2-280

Kuvaus:

Kyrönjoen ja Ookilantien välisellä viljelykaistalla sijaitseva pitkänurkkainen, viistoseinäinen ja korkeaotsainen vilja-aitta. Rakennuksen alkuperäinen sijainti on epäselvä ja hirsissä olevan roomalaisen numeroinnin perusteella aitta on siirretty nykyiselle paikalleen. Tasaisesti levenevät viistot seinät viittaavat Etelä-Pohjanmaalla usein 1800-luvun alkupuolelle tai puolivälin paikkeille, joten aitta saattaa olla hyvin iäkäs.

Arvio:

Yksinäinen viistoseinäinen aittarakennus ei sinänsä ilmennä historiallisesti jonkin tilan pihapiirin toiminnallisia jälkiä, mutta iäkkäällä, hyvin säilyneellä aitalla on merkitystä Ookilantien ja Kyrönjoen varren melko avoimessa viljelymaisemassa ilmentämässä historiallista maataloustoimintaa.

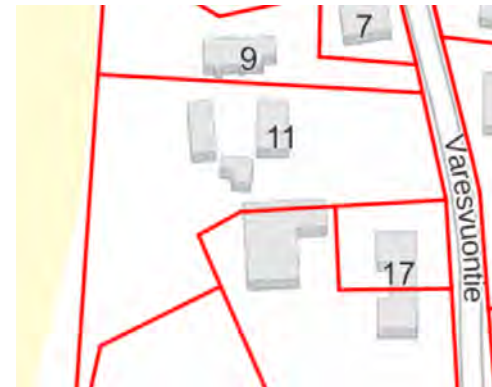
Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

49. Ala-Viita, Varesvuontie 11, 743-425-2-89

Kuvaus:

Mitä ilmeisimmin 1900-luvun alkuun ajoittuva maatalan pihapiiri maisemallisesti merkittävällä paikalla osana historiallista Viidan tilan rakennusryhmää. Piha-alue on yhtenäinen eri kiinteistöön, mutta samaan omistukseen kuuluvan 1970-luvulla valmistuneen omakotitalotontin kanssa. Ala-Viidan vanhat rakennukset ovat olleet jo jonkin aikaa käyttämättöminä ja tämä on jättänyt jälkensä myös rakennusten ulkoasuun. Hirsirunkoinen yksikerroksinen päärakennus on lohkokiviperustainen ja pitkänurkkainen. Rakennus on säilynyt hyvin sekä tyyllisiltä yksityiskohdiltaan että materiaaleiltaan.

Päärakennuksen vieressä kulmittain siihen nähden on hirsirunkoinen ja pitkänurkkainen kolmiosainen riviaitta, joka ajoittuu viimeistään 1900-luvun alkupuolelle. Pihapiiriin kuuluu myös melko vaatimaton ja paikoin huonokuntoinen, mahdollisesti eläinsuojana toiminut rankorakenteinen ulkorakennus, joka on valmistunut ilmeisesti useassa otteessa 1900-luvun alkupuolella - puolivälissä.

Arvio:

Ala-Viidan iäkkään pihapiiriin toiminalliset jäljet ovat edelleen havaittavissa, vaikka rakennukset ovat olleet jo jonkin aikaa käyttämättöminä. 1970-luvulla valmistunut, käytännössä samassa pihapiirissä sijaitseva omakotitalo antaa hieman sekavan kuvan kokonaisuudesta ja kiinteistörajoista.

Ala-Viidan päärakennus sekä aittarakennus ovat säilyneet hyvin tyyllisiltä yksityiskohdiltaan sekä materiaaleiltaan ja edustavat Viitalan rakennusryhmän melko voimakkaasti muuttuneessa ympäristössä vielä parhaiten säilynyttä kokonaisuutta.

Rakennukset erottuvat pitkälle Ookilantien ja Kyrönjokivarren historiallisessa viljelymaisemassa. Välittömässä lähiympäristössä Varesvuontien varressa Viitalan rakennusryhmä asuin- ja maatalousrakennuksineen on kuitenkin muuttunut melko runsaasti viimeisten vuosikymmenten aikana.

Nykyinen tilanne ja rakennusten käyttämättömyys ovat jo jättäneet niihin jälkensä ja ne tulevat nykyisellä pidolla todennäköisesti häviämään melko lähitulevaisuudessa. Tämä seikka vaikuttaa myös kohteen arviointiin.

Arviointi koskee vanhaa päärakennusta sekä aittaa.

Luokka: B

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

50. Jokiviita, Ookilantie 295, 743-425-71-5

Kuvaus:

Jokiviita sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla Viitalan rakennusryhmän länsilaidalla ja erottuu selkeästi Ookilantien varren viljelymaisemassa. Ookilantien ja Varesvuontien risteysalueella sijaitseva Viitalan rakennusryhmittymä on kokenut 1900-luvun jälkipuoliskolla ja lähivuosikymmenien aikana melko mittavia muutoksia.

Pihapiiriin kuuluu mahdollisesti alun perin jo vuonna 1900 valmistunut hirsirunkoinen, satulakattoinen ja betoniperustainen asuinrakennus, jossa on selkeästi havaittavissa 1920-luvun klassismiin viittaavia piirteitä. Mikäli rakennus on valmistunut alun perin vuonna 1900, ei tästä vaiheesta ole jäänyt nykyasuun mitään jäljelle. Piha-alueen iäkkäät ulkorakennukset ovat joko huonossa kunnossa tai vaatimattomia.

Arvio:

Jokiviidan tontti kuuluu osana Viitalan historialliseen rakennusryhmään, joka on kokenut melko mittavia muutoksia 1900-luvun jälkipuoliskolta aina lähivuosikymmeniin saakka. Jokiviidan asuinrakennus edustaa nykyasussaan runkomalliltaan sekä tyylillisesti 1920-luvun klassismia ja

osa alkuperäisistä yksityiskohdista on säilynyt. Ikkunamuutos laskee jonkin verran rakennushistoriallista arvoa, mutta puitteko on säilynyt alkuperäisenä. Pihapiirin iäkkäät ulkorakennukset ovat joko erittäin huonossa kunnossa tai vaatimattomia. Tämä on vaikuttanut myös pihapiirin historiallisten toiminnallisten jälkien säilymiseen ja vaikuttaa siten myös kohteen rakennushistorialliseen ja maisemalliseen arvoon.

Pienen mäen päällä sijaitseva asuinrakennus erottuu pitkälle Ookilantien historiallisessa viljelymaisemassa.

Arviointi koskee asuinrakennusta.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

51. Kallionsalo, Ookilantie 249, 743-425-1-156

Kuvaus:

Ookilantien varressa viljelyjen keskellä näkyvällä paikalla sijaitseva 1950-luvun loppupuolen maatilan pihapiiri. Pihaan johtavaa ajotietä reunustaa maisemallisesti merkittävä koivurivi.

Rakennuksen runkomalli edustaa kuitenkin ehkäpä hieman varhaisempaa, jälleenrakennuskaudelle ominaista massoittelevaa yksityiskohtineen. Rakennusajankohta osuu myös murrosvaiheeseen, jolloin alettiin siirtymään sodanjälkeisen rakentamille ominaisista piirteistä kohti 1960-luvulle ominaisempaa matalampaa omakotirakentamista.

Ulkorakennus edustaa rakennusajankohdalle melko tavanomaista rankorakenteista, mahdollisesti osin hirsirunkoista eläinsuoja- ja varastorakentamista.

Pihapiirin ulkopuolella ulkorakennuksen eteläpuolella on pieni ja iäkkäältä vaikuttava hirsirunkoinen savusauna, jossa on rankorakenteinen eteisosa.

Arvio:

Ajallisesti yhtenäinen ja hyvin säilynyt 1950-luvun lopun maatilan pihapiiri, joka edustaa maaseudun sodan jälkeen alkanutta melko voimakasta muutosta. Asuinrakennus on säilynyt erittäin hyvin ja

edustaa tyyppillistä 1950-luvun rakentamista, mutta rakennustaiteellisesti tavanomainen. Kookkaan, maisemallisesti merkittävän ulkorakennuksen huono kunto vaikuttaa pihapiirin ja siten kokonaisuuden säilyneisyyteen ja siten kokonaisarviointiin. Rakennuksen mahdollinen häviäminen vaikuttaa myös ajallisesti yhtenäisen pihapiirin toiminnallisten jälkien säilyneisyyteen. Kiinteistöön kuuluva savusauna on säilynyt hyvin, mutta rakennuksena melko vaatimaton ja ajallisesti sekä tyyllisesti irrallaan muusta pihapiiristä eikä erotu maisemassa.

Pihapiiri sijaitsee maisemallisesti erittäin näkyvällä paikalla Ookilantien varren viljelymaisemassa lähellä Kyrönjoen rantaa. Pihatietä reunustaa kyläkuvan kannalta merkittävä iäkäs koivurivi, jonka säilyminen olisi suotavaa.

Ulkorakennuksen heikon kunnan vuoksi arviointi koskee vain asuinrakennusta.

Luokka A

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

52. Tyynelä, Ookilantie 252, 743-425-2-171

Kuvaus:

Mahdollisesti 1940-luvulle ajoittuva vapaa-ajantontti maisemallisesti merkittävällä paikalla Kyrönjoen rannassa Ookilantien varressa. Pihapiiri sijaitsee jokirantaan laskevassa rinteessä ja etelän suuntaan erottuu ainoastaan vapaa-ajanasunnon katto. Tyynelään kuuluu Kiinteistöietopalvelun mukaan vuonna 1943 valmistunut hirsirunkoinen, betoniperustainen ja satulakattoinen pieni huvilarakennus, vaatimaton rankorakenteinen varasto- ja käymälärakennus sekä savusauna.

Arvio:

Vapaa-ajan asuintontti sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla aivan Kyrönjoen rannassa. Huvilarakennus erottuu selkeästi myös joen vastarannalle. Rakennus on valmistunut alun perinkin ilmeisesti vapaa-ajankäyttöön, joskin ilmoitettu rakennusajankohta 1943 tuntuu tähän hieman erikoiselta. Tyynelä edustaa alueen melko harvoja alun perin vapaa-ajankäyttöön tarkoitettuja pihapiirejä. Rakennus on säilynyt runkomalliltaan sekä osin myös yksityiskohdiltaan ja materiaaleiltaan hyvin. Eteläisivulla toteutetut muutokset vaikuttavat kuitenkin kohteen rakennushistorialliseen arvoon ja siten myös kokonaisarviointiin. Pihapiirin muu rakennuskanta on vaatimatonta. Suhteellisen iäkkäältä

vaikuttavalla savusaunalla on maisemallista merkitystä jokirannassa, mutta rakennuksen kunto on alkanut jo hieman rapistumaan.

Aivan tontin itäpuolella savusaunan vieressä on historiallinen Viitalan vesimyllyn paikka, joka on huomioitu vuoden 2008 Ylistaron kaava-alueiden muinaisjäännösinventoinnissa. Paikalla on tällöin havaittu maastossa myllyn rakenteita.

Luokka C

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

53. Virtala I, Ookilantie, 743-425-2-175

Kuvaus:

Nykyisin herättäjäyhdistyksen seuratupakäytössä toimivan, mahdollisesti 1800-luvun loppupuolelle tai vuosisadan vaihteen tienoille ajoittuva tilan avoin pihapiiri. Tila on ollut nykyisessä käytössään vuodesta 1960 ja jo tätä ennen huvilakäytössä. Kokonaisuus koostuu kahdesta eri maa-alueesta (Virtala I ja Virtala II), mutta on yhtenäinen.

Rakennuksista ainoastaan 1900-luvun puolivälin paikkeilla käymälä- ja varastorakennus sijaitsee Virtala II:n puolella.

Vanhasta tilatoiminnasta on jäljellä enää runkomallin ulkoasusta päätellen paritupapohjainen pitkänurkkainen päärakennus, jossa on edelleen havaittavissa paikalliselle rakennusperinteelle ominaisia piirteitä. Aikaisempaa huvilakäyttöä ilmentää jokirannassa oleva saunarakennus. Rakennus on valmistunut mitä ilmeisimmin 1900-luvun puolivälin paikkeilla ja säilynyt ulkoisesti erittäin hyvin myös materiaaleiltaan. Mahdollisesti 1900-luvun alkupuolelle tai puolivälin paikkeille ajoittuva vaatimaton suurelta osin satulakattoinen ja osin pulpettikattoinen varasto- ja käymälärakennus sijoittuu Virtala II:n puolelle.

Historia:

Vuonna 1960 Virtala I:n ja Virtala II:n tilat myytiin lapualaiselle Herättäjäyhdistykselle. Tätä ennen tila oli toiminut jo pidempään huvilakäytössä ja tältä ajalta periytyy myös rannassa oleva saunarakennus.

Alkuvuosina lukion rehtori Yrjö Takala piti rippikouluja Virtalassa toistakymmentä vuotta. Lisäksi Virtalassa pidettiin leirejä lapsille sekä vammaisille.

Rakennusta ryhdyttiin vuonna 1960 uusien omistajien toimesta välittömästi kunnostamaan ja muuttamaan. Alkuvuosien aikana yläkertaan toteutettiin makuutiloja, joiden käyttö kiellettiin myöhemmin paloturvallisuussyistä. Keittiöön hankittiin ajanmukaiset kodinkoneet.

Ulos on rakennettu erillinen tarjoilukatos sekä myöhemmin kodan mutoinen huvila. Rantasauna oli valmistunut jo ennen omistuksen muutosta, mahdollisesti 1900-luvun puolivälin paikkeilla.

Arvio:

Nykyisin kerhotalona toimivan kiinteistön päärakennus on säilynyt tyyllisesti pääosin hyvin ja muutokset on toteutettu suurelta osin alkuperäisilmettä kunnioittaen. Rakennuksessa on edelleen havaittavissa paikallista rakennusperinnettä. Aikaisemmasta huvilakäytöstä on jäänteinä rannassa oleva saunarakennus, joka on säilynyt sekä runkomalliltaan että vesikatetta lukuun ottamatta myös tyyllisesti ja materiaaleiltaan alkuperäisenä.

Mahdollisesti 1900-luvun puolivälin paikkeille ajoittuva käymälärakennus on rakennushistoriallisesti vaatimaton. Pihapiiri muu, uudempi rakennuskanta jää arvioinnin ulkopuolelle.

Pihapiirin historialliset maatalouselinkeinosta kertovat jäljet ovat hävinneet, mutta toisaalta nykyinen jo pitkään toiminut seuratalotoiminta avonaisine, hieman klinisine pihapiireineen on selkeästi havaittavissa. Tämä seikka sekä kerhotalossa 1960-luvulta lähtien toteutetut muutokset laskevat kohteen rakennushistoriallista arvoa ja siten myös kokonaisarvoa.

Virtalan pihapiiri sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Ookilantien varressa Kyrönjoen rannalla ja erottuu pitkälle viljely- ja jokimaisemassa.

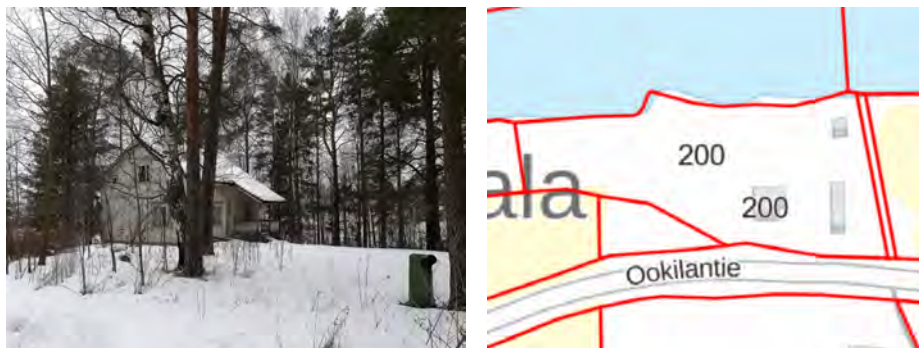
Arviointi koskee kerhorakennusta sekä saunaa.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Historiallinen (paikallinen herännäisyysliike)
Maisemallinen

54. Lapinranta, Ookilantie 200, 743-425-51-11

Kuvaus:

Asuinrakennuksen, navetan ja saunan muodostama jälleenrakennuskauden pihapiiri maisemallisesti näkyvällä paikalla Ookilantien ja Kyrönjoen väliin jäävässä rinteessä. Pihapiiri muodostaa ajallisesti eheän ja hyvin säilyneen kokonaisuuden. Joskin rakennusten ilmeinen käyttämättömyys on uhkana kokonaisuuden säilymiselle. Rankorakenteinen, betoniperustainen ja satulakattoinen asuinrakennus edustaa rakennusajankohdalleen tyypillistä hieman pienempää ja rungoltaan noppamaista puolitoistakerroksista jälleenrakennuskauden arkkitehtuuria ja on säilynyt materiaaleiltaan ja tyyllisiltä yksityiskohdiltan erittäin hyvin.

Asuinrakennusta vastapäätä sijaitsee 1940-50-luvulle tyypillinen yksityiskohdilta riisuttu ja rungoltaan suorakaiteen mallinen tiili- ja rankorakenteinen navettarakennus.

Jokirannassa rinteessä sijaitsee rankorakenteinen ja betoniperustainen saunarakennus, joka edustaa tyyllisesti 1950-luvun tyypillistä rantasaunarakentamista.

Arvio:

1940-50-luvun vaihteessa rakennettu alueelle ehkäpä poikkeuksellisen hyvin säilynyt jälleenrakennuskauden pihapiirikokonaisuus maisemallisesti näkyvällä paikalla Kyrönjoen rannalla Ookilantien varressa. Pihapiiriin rakennukset edustavat rakennusajankohdalle tyypillistä pienimuotoisempaa rakentamista. Sekä asuinrakennus, navetta että saunarakennus ovat säilyneet sekä tyyllisiltä yksityiskohdiltan että materiaaleiltaan erittäin hyvin.

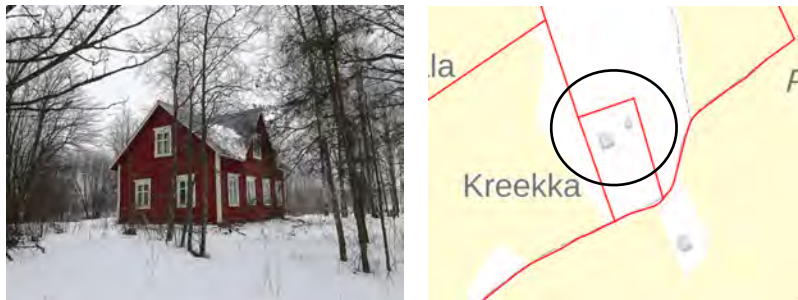
Pihapiiri on ollut ilmeisesti käyttämättömänä jo hetken aikaa ja tämä alkaa näkymään varsinkin asuinrakennuksessa. Nykytilanteen jatkuminen on myös uhkana kokonaisuuden säilymiselle ja tämä vaikuttaa myös kohteen kokonaisarviointiin.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Maisemallinen

55. Kreekka, Kirkonkyläntie, 743-425-1-80

Kuvaus:

1900-luvun alkupuolen asuintontti Kirkonkyläntien pohjoispuolella peltoaukean laidalla. Pihapiiriin johtaa pitkäkö ajotie, mutta se erottuu kuitenkin melko selkeästi Kirkonkyläntielle. Pihapiiri käsittää hirsirunkoisen, lyhytnurkkaista leveämpää ja korkeampaa runkomallia edustavan asuinrakennuksen sekä huonokuntoisen iäkkään saunan ja vaatimattoman varasto- ja käymälärakennuksen.

Ulkoisesti pääosin erittäin hyvin säilyneen asuinrakennuksen runkomalli sekä tyylilliset yksityiskohdat viittaavat siihen, että se on valmistunut aikaisintaan 1910-luvulla, viimeistään 1930-luvun alkupuolella.

Saunarakennus on mitä ilmeisimmin saman ikäinen asuinrakennuksen kanssa, mutta osittain hirsirunkoinen rakennus on päässyt huonoon kuntoon ja esimerkiksi vesikatto on osittain sortunut sisään. Pihapiirissä oleva pieni ja vaatimaton pulpettikattoinen pystylaudoitettu varasto- ja käymälärakennus ajoittuu mahdollisesti 1900-luvun puolivälin paikkeille.

Arvio:

Mitä ilmeisimmin 1900-luvun alkupuolelle ajoittuva hyväkuntoiselta vaikuttava rakennusajankohdalle tyypillinen asuinrakennus, jossa on myös eteläpohjanmaalaiselle rakentamiselle ominaisia piirteitä, on

säilynyt ulkoisesti pääasiassa erittäin hyvin. Näkyvin muutos on jo joitakin vuosikymmeniä sitten toteutettu eteläpäädyn vuoraaminen lomalaudoituksella, joka on vuoraustyyliltään ristiriidassa rakennuksen alkuperäisilmeen kanssa, mutta muutoksena kuitenkin kevyt.

Runkomalli ja suurelta osin myös materiaalit vaikuttavat alkuperäisiltä. Rakennuksen ikkunat ja sisäänkäynti ovat alkuperäiset tai paikoin kunnostettu alkuperäisen mallin mukaan.

Pihapiirin historialliset toiminnalliset jäljet ovat hävinneet ja muu jäljellä oleva rakennuskanta on joko huonokuntoista tai vaatimatonta.

Vaikka pihapiiri sijaitsee hieman kauempana Kirkonkyläntien pohjoispuolella, erottuu varsinkin asuinrakennus peltoaukean laidassa melko selkeästi kauaksi ja sillä on myös maisemallista merkitystä iäkkäässä viljelymaisemassa.

Pihapiirin nykyinen käyttötarkoitus ja siten säilymisedellytykset ei käynyt inventointihetkellä ilmi.

Arviointi koskee asuinrakennusta

Luokka A

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

56. Töylinmäki (Rinta-Taarikkala), Kuismasentie 15, 743-425-1-337

Kuvaus:

Viimeistään 1900-luvun alkuvuosikymmenille ajoittuva asuintilan pihapiiri avoimen peltomaiseman laidalla. Pihapiirin rakennuskanta on kokenut melko mittavia muutoksia. Hirsirunkoinen lyhytnurkkainen päärakennus on säilynyt runkomalliltaan hyvin, mutta yksityiskohdat ovat muuttuneet lähivuosien aikana.

Pihapiiriin kuuluu lisäksi pieni saunarakennus, jota on laajennettu massaltaan miltei samankokoisella pulpettikattoisella kuisti/terassiosalla, jossa on saatettu käyttää iäkkäämpiä rakennusosia. Asuinrakennusta vastapäätä sijaitsee hirsirunkoinen ja pitkänurkkainen, matala ja pitkä kolmiosainen ulkorivi, joka on toiminut aikanaan mahdollisesti varasto- ja eläinsuojakäytössä.

Arvio:

Ilmeisesti 1900-luvun alkuun tai alkupuolelle ajoittuva pienimuotoinen asuintilan pihapiiri, joka on kokenut lähiaikoina melko mittavia muutoksia. Päärakennuksessa on osittain säilynyt iäkkäämpiä pintoja, kuten vuorausta ja lohkokiviperusta, mutta aukotus, ikkunat ja vesikate on uusittu. Muutoksissa on käytetty rakennuksen alkuperäisilmeelle ja paikalliselle perinteelle ristiriitaisia ratkaisuja. Pihapiirissä oleva saunarakennus on muutettu niin merkittävästi, että alkuperäinen

rakennusajankohta ei ole enää havaittavissa. Hirsirunkoinen ja pitkänurkkainen ulkorivi on säilynyt parhaiten ominaispiirteiltään, joskin muutoksia kokeneena. Rakennuksissa toteutetut muutokset vaikuttavat kohteen rakennushistorialliseen arvoon ja siten myös kokonaisarviointiin.

Pihapiiri sijaitsee maisemallisesti erittäin näkyvällä paikalla avoimen peltoaukean laidalla ja rakennuksissa toteutetuista muutoksista huolimatta sillä on merkitystä osana perinteistä viljelymaisemaa.

Luokka C

Arvot:

Maisemallinen

57. Lehto, Kirkonkyläntie 31, 743-425-4-97

Kuvaus:

hyvin hoidettu pihapiiri sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla Kirkonkyläntien varressa ja edustaa alueen aikanaan melko runsasta pienimuotoisempaa työväestölle ominaista rakentamista.

Pihapiiri käsittää rungoltaan kapean hirsi- ja rankorakenteisen ja satulakattoisen asuinrakennuksen, joka on valmistunut alun perin ilmeisesti 1900-luvun alussa tai alkupuolella tyyppilliseksi huoneen ja kamarin asunnoksi. Rakennusta on jatkettu huoneella ja muutettu nykyiseen ulkoasuunsa tyylistä päätellen sodan jälkeen, mitä ilmeisimmin 1950-luvulla. Nykyinen runkomalli vastaa käytännössä perinteistä paritupapohjaa.

Pihapiiriin kuuluu lisäksi rankorakenteinen, mahdollisesti osittain hirsirakenteinen sauna- ja ulkorakennus, joka on säilynyt hyvin ja on hyvin hoidettu. Vinkkelin mallisen rakennuksen toinen siipi käsittää saunan, jossa on kaunis kuistisyvennys.

Arvio:

Kohde ilmentää alueen 1900-luvun alkupuolen pienimuotoista työväestölle ominaista mäkitupa-asutusta sekä myös alueen sodanjälkeistä muutosta. Hyvin hoidetun pihapiirin nykyilme on

säilynyt erittäin hyvin iäkkäässä sodanjälkeisessä muutosasussaan sekä yksityiskohdiltaan että materiaaleiltaan ja rakennuksen muodostavat tasapainoisen ja eheän, rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävän kokonaisuuden. Asuinrakennuksessa on muutoksista huolimatta edelleen havaittavissa myös alkuperäinen rakennusajankohta. Kunnostukset on tehty rakennusten muutosajankohdan ulkoasu huomioiden. Kokonaisuus on kuitenkin rakennushistoriallisessa mielessä hieman vaatimaton, mikä vaikuttaa kohteen kokonaisarviointiin.

Kohde kuuluu vielä 2001 ja 2008 inventoinneissa paikallisesti merkittäväksi esitettyyn Kirkonkyläntien varressa sijaitsevaan Kriikkulan mäkitupa-asutukseen. Alue on kuitenkin kokenut sittemmin niin merkittäviä muutoksia sekä uudisrakentamisen että vanhemman rakennuskannan osittaisen rapistumisen seurauksena, että aluetta ei voi enää pitää merkittävänä kokonaisuutena.

Arviointi koskee sekä asuinrakennusta että ulkorakennusta.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Maisemallinen

58. Latvala, Kirkonkyläntie 4, 743-425-9-259

Kuvaus:

Pieni 1900-luvun alkupuolen mäkituvan pihapiiri maisemallisesti merkittävällä paikalla Oukilantien ja Kirkonkyläntien risteyksen läheisyydessä.

Nykyisin ilmeisesti vapaa-ajankäytössä toimivassa hoidetussa pihapiirissä on pieni, ilmeisesti ainoastaan tuvan ja kamarin käsittävä melko tyypillinen 1900-luvun alun luonnonkiviperustainen, hirsirunkoinen ja satulakattoinen asuinrakennus sekä rungoltaan pitkä ja matala ulkorivi, joka ajoittuu mitä ilmeisimmin myös 1900-luvun alkupuolelle. Asuinrakennus, jonka rakennusvuosi on ilmeisesti 1913, on säilynyt runkomalliltaan alkuperäisenä. Piha-alueella oleva pitkä ja matala ulkorivi muodostaa asuinrakennuksen kanssa ajallisesti eheän kokonaisuuden. Tontin kulmassa asuinrakennuksen taakse hieman peittoon jäävä saunarakennus on valmistunut ilmeisesti 1990-luvulla.

Arvio:

Latvala edustaa alueen aikanaan runsasta ja vielä paikoin maisemassa selkeästi havaittavaa pienimuotoista mäkitupa-asutusta. Pihapiiri on säilynyt melko hyvin ja jälkikäteen toteutettu saunarakennus ei juurikaan riko kokonaisuutta. Asuinrakennuksessa toteutetut

muutokset, kuten valeristikolliset ikkunat, ovat kuitenkin ristiriidassa rakennuksen alkuperäisilmeen kanssa ja vaikuttavat rakennushistorialliseen arvoon ja kokonaisarviointiin.

Pihapiiri sijaitsee maisemallisesti erittäin näkyvällä paikalla Kirkonkyläntien ja Oukilantien risteyksen läheisyydessä ja ilmentää ajallisesti kerrostuneessa, melko tiheään rakennetussa lähiympäristössä alueen iäkkäämpää säilynyttä pienimuotoista rakentamista.

Kohde kuuluu vielä 2001 ja 2008 inventoinneissa paikallisesti merkittäväksi esitettyyn Kirkonkyläntien varressa sijaitsevaan Kriikkulan mäkitupa-asutukseen. Alue on kuitenkin kokenut sittemmin niin merkittäviä muutoksia sekä uudisrakentamisen että vanhemman rakennuskannan osittaisen rapistumisen seurauksena, että aluetta ei voi enää pitää merkittävänä kokonaisuutena.

Arviointi koskee asuinrakennusta sekä ulkoriviä.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen
Maisemallinen**

59. Kontturi, Huhtakuja 6, 743-430-4-217

Kuvaus:

Kontturin pihapiiri sijaitsee Pouttulan mäkitupa-asutusalueella ja on yksi alueen säilyneistä 1800- ja 1900-luvun pohjalaistaloista. pihassa on neljä rakennusta: vuonna 1808 valmistunut asuinrakennus, aitta vuodelta 1857, arviolta 1950-luvulla rakennettu vajarakennus sekä uusi 2000-luvun ulkorakennus. Umpinaisen pihapiirin ulkopuolella on vielä vanhan kivenavetan kiviseinät, jotka sijaitsevat pihan pohjoispäässä, uuden ulkorakennuksen takana. Asuinrakennus on puolitoistafooninkinen, perinteinen pohjalaistalo. Aitta on tyypillinen kaksikerroksinen vilja-aitta, jossa sivuseinät jatkuvat poskiksi ja yläosa ulkonee otsaksi. Vajarakennus on luultavasti 1900-luvun alun ja puolivälin välillä valmistunut yksikerroksinen ja satulakattoinen rakennus, jossa on kaksi osaa. Uusi 2000-luvun ulkorakennus on rakennettu vanhan ulkorivin paikalle.

Historia:

Omistajat vuodesta 1914 olivat Jaakko Kontturi ja puolisonsa Alina (o.s. Kukila). Tuolloin tila oli ollut isännän suvulla 41 vuotta ja sitä olivat omistaneet 1889 Tuomas Tuomaanpoika Kontturi ja vaimo Maria Jaakontytär; 1889-1890 Matti Juhanpoika Kontturi ja vaimo Kreetta Juhantytär; 1890 Juho Jaakonpoika ja vaimo Ida Juhontytär ja heidän jälkeen Jaakko ja Alina. He olivat omistajina vuoteen 1945. Päärakennuksessa, joka oli valmistunut vuonna 1808 oli vuonna 1933 kuusi huonetta. Asuinrakennusta on uusittu 1910. Maatilaan kuului vuonna 1933 neljäntoista lehmän kivenavetta vuodelta 1904 (uusittu 1921) ja viiden hevosen talli (uusittu 1908). Tilalta myytiin viljaa, karjantuotteita, perunoita, pellavia, rehuja ja timotein sekä apilansiemeniä

paikkakunnalle, maito osuusmeijeriin. Jaakko oli maatilan viimeinen isäntä ja Alina jäi asumaan taloon Jaakon kuoltua. Alinan jälkeen tilalla on ollut kesäkäyttöä ja 1970-luvulla tilalla on asunut nykyisen omistajan kolme tättä. Jaakko Kontturi oli nykyisen omistajan isän eno. Aitan sisäseinässä on vuosiluku 1872. Ulkorakennuksia purettiin 1970-luvulla. Asuinrakennuksessa tehtiin peruskorjaus vuonna 1974. Tuolloin muun muassa rakennettiin nykyinen kuisti, vaihdettiin ikkunat ja tehtiin ulkolaudoitus (rakennus oli ollut tätä ennen aina hirsipinnalla).

Arviointi:

Kontturin tila sijaitsee Pouttulan alueen eteläraunalla ja kahden viereisen pohjalaistalon kanssa se muodostaa reuna-alueelle pienen pohjalaistalokokonaisuuden, joka näkyy erityisen hyvin Lapuantielle. Pihapiirissä on säilynyt tilatoiminnoista kertovia vanhoja rakennuksia alkuperäisillä paikoillaan, kuten vanha vilja-aitta ja vanhan kivenavetan jyrkät seinärakenteet.

Kontturin päärakennus on perinteinen pohjalaisen maatilan päärakennus, jossa on kuitenkin tehty joitain korjauksia, jotka hieman vaikuttavat arvioon. Muutoin tehdyt korjaukset pääosin sopivat rakennuksen alkuperäiseen tyyliin ja esimerkiksi rakennuksen muoto ja ikkunajako ovat säilyneet alkuperäisenä. Rakennus on ryhdikäs ja hyväkuntoinen.

Aitta on säilynyt täysin alkuperäisessä asussaan, laudoitus on todennäköisesti uudempi, mutta sekin jo hyvin iäkäs. Aitta on hyväkuntoinen. Uusi 2000-luvulla vanhan ulkorivin paikalle rakennettu ulkorakennus sopii pihapiiriin tyyliinsä ja mittakaavansa puolesta: se on vanhojen kuvien perusteella massansa puolesta melko saman kokoinen kuin aiemminkin paikalla ollut rakennus.

Arvio koskee kaikkia muita rakennuksia, paitsi uutta ulkorakennusta.

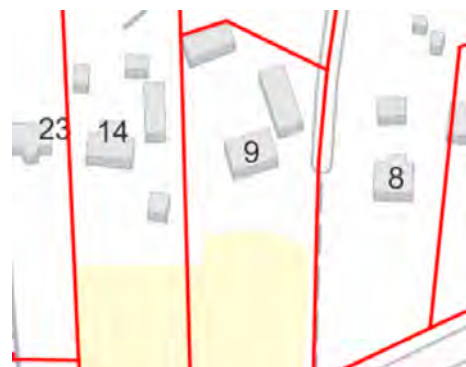
Luokka B

Arvot:

rakennushistoriallinen
maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pouttulan mäkitupa-asutus ja kantatalot (C)

60. Pouttula, Pouttulantie 9, 743-430-3-197

Kuvaus:

Pouttulan pihapiiri sijaitsee Pouttulan mäkitupa-asutusalueella ja on yksi alueen säilyneistä 1800- ja 1900-luvun pohjalaistaloista. Pouttulan molemmin puolin on säilynyt myös Kontturin ja Kotirinteen pohjalaistalojen pihapiirit ja näiden kolmen tilan päärakennukset ovat kaikki lähekkäin ja Lapuantien suuntaisesti, jolloin maisemallisesti muodostuu pieni pohjalaistalojen kokonaisuus. Pouttulan pihapiirissä on 1850 valmistuneen komean kaksifooninkisen lisäksi kolmiosainen ulkorivi ja luultavasti 1950-luvulta oleva traktoritalli/vaja. Rakennukset rajaavat pihan kolmelta sivulta. Pouttulan päärakennus on kaksifooninkinen, korkea hirsirakenteinen pohjalaistalo. Pihan itäreunalla on vanha kolmiosainen, hirsirakenteinen ulkorivi.

Historia:

Pouttula on ollut osa Poutun vuodesta 1867 olemassa ollutta kantatila, josta se on erotettu vuonna 1930. 1920-1930 aikoihin isäntänä on ollut Matti Pouttu. Tila on historiallisesti ollut Poutun suvun kotitalo. Pouttula on ollut suuri maatila, johon on kuulunut lähes kolmekymmentä rakennusta, jotka jakautuivat mies- ja karjapihoihin. Miespihan ympärillä olivat nykyinen asuinrakennus ja puoririvi sekä niiden lisäksi pikkutupa ja pieni talli. Pihan pohjoispäässä oli karjapiha, jota ympäröivät muiden muassa navetat, ladot, sikala, sauna ja liiveri. Kaikki rakennukset on purettu kaksifooninkisen ja puoririviä lukuunottamatta. Pikkutupa sijaitsi miespihan länsireunalla ja pohjaltaan se oli hyvin saman tyyppinen kuin ison tuvan. Pikkutuvassa oli vain yksi kerros ja iso puorihuone, kuisti, porstua, köökki, kamari ja porstuakamari. Kaksifooninkinen on siirretty Lapuan Tiistenjoelta 1850-luvulla. Peruskorjaus tehty 1982. Rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan. Ainoastaan

ikkunoita on vaihdettu ja yksi uusi ikkuna-aukko avattu itäpäättyyn. Katteet on kunnostettu, alkuperäinen materiaali oli päre, nykyisin katteena pelti. Tilalla on asuttu lähes jatkuvasti, ainoastaan 2000-luvulla oli lyhyt aika kun se oli tyhjiällä. Nykyiset asukkaat ovat kunnostaneet asuinrakennusta, pihaa ja suoristaneet aittarivin. Asuinrakennuksen tuvan lattia on avattu ja perustukset kunnostettu. Yläkerran ikkunat ovat iäkkäitä ja mahdollisesti 1920-luvulta. Alakerran ikkunat 1980-luvulta. Kesällä 2022 alakerran ikkunoita kunnostettiin siten, että ne tuotiin ulkoseinän kanssa samaan tasoon, kuten yläkerran ikkunatkin. 1920- ja 1930-luvulla arkkitehti Yrjö Laine-Juva tallensi eri puolella Suomea rakennustaitteen parhaita ja tyyppillisimpiä esimerkkejä valokuvaten ja tehden mittapiirroksia. Pouttulan tila oli yksi näistä paikoista.

Arvio:

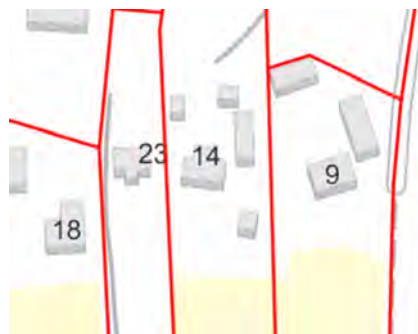
Pouttulan tila sijaitsee Pouttulan alueen eteläraunalla ja kahden viereisen pohjalaistalon kanssa se muodostaa reuna-alueelle pienen pohjalaistalokokonaisuuden, joka näkyy erityisen hyvin Lapuantielle. Näistä kolmesta keskimmäisenä oleva Pouttula erottuu suurikokoisimpana ja parhaiten alkuperäisen ulkonäkönsä säilyttäneenä. Kaksifooninkinen asuinrakennus on muodoltaan säilynyt täysin alkuperäisenä. Siihen ei ole rakennettu lisäosia tai purettu mitään oleellista. Ikkuna-aukotukset ovat pysyneet alkuperäisenä, alakerran uudet ikkunat pääosin sopivat kokonaisuuteen. Laudoitus on vanha ja kuistilla olevat pariovet hyvin vanhoja sisäänpäin aukeavia peiliovia. Myös puoririvi kuuluu maatilalla alkuperäisiin rakennuksiin ja on säilynyt hyväkuntoisena ja alkuperäisenä. Ainoastaan traktoritalli/vajarakennus on uudempi, mutta sekin luultavasti jo 1950-luvulta. Se myös tuo pihapiiriin perinteistä umpipihamaisuutta, joka oli kadonnut vanhojen maatalousrakennusten purkamisen yhteydessä. Arvio koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia.

Luokka A

Arvot: Rakennushistoriallinen maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pouttulan mäkitupa-asutus ja kantatalot (C)

61. Kotirinne, Huhtakuja 14, 743-430-3-169

Kuvaus:

Kotirinteen pihapiiri sijaitsee Pouttulan alueella ja on yksi alueen säilyneistä 1800- ja 1900-luvun pohjalaistaloista. Kotirinteen naapureina on säilynyt myös Pouttulan ja Kontturin pohjalaistalojen pihapiirit. Näiden kolmen tilan päärakennukset ovat kaikki lähekkäin ja Lapuantien suuntaisesti, jolloin maisemallisesti muodostuu pieni pohjalaistalojen kokonaisuus. Kotirinteen pihapiiri sijaitsee puiden ympäröimänä pienen Huhtakujasta erkaantuvat pihatien päässä. Tästä syystä pihapiiri ei näy lainkaan Huhtakujan varteen.

Kotirinteessä on säilynyt vanha umpipihamainen miljöö. Rakennukset reunustavat sitäkaikilta sivuilta, eteläreunalla on asuinrakennus (asuinrakennus valmistunut 1828). Tämän lisäksi on kaksi kookkaampaa ulkorakennusta sekä yksi pienempi. Asuinrakennus on perinteinen puolitoistafooinkinen pohjalaistalo. Pihan puolelle, sisäänkäynnin edustalle on rakennettu kookas lisäosa/kuisti, jossa on tasakatto. Tasakatossa on hyvin vahvat räystääsotsat ja se jatkuu sisäänkäynnin yläpuolelle katokseksi ja kapenee loppua kohti. Taloa peruskorjattiin ja laajennettiin 1969-1972.

Historia:

Tilan asuinrakennus on vuodelta 1828. Sen osti vuonna 1931 maanviljelijä Matias (Matti) Pouttu opettajana toimineen vaimonsa Annan (o.s. Koskenniemi) kanssa. Tilaa viljeltiin vuoteen 1965 saakka. Matin ja Annan poika Tuomo ja vaimonsa Hilikka ostivat talon vuonna 1969 ja sitä peruskorjattiin ja laajennettiin 1969-1972.

Arvio:

Kotirinteessä on säilynyt vanhoja ulkorakennuksia sekä iäkäs pohjalaistalo, jotka muodostavat umpinaisen pihapiirin Pouttulan alueen eteläreunalle. Lähistöllä on myös muita vanhoja pohjalaistaloja, joiden kanssa Kotirinne muodostaa maisemallisen kokonaisuuden Lapuantieltä katsottuna. Rakennukset ovat pääosin hyväkuntoisia ja ne kertovat ajasta, jolloin tilalla on ollut vielä maanviljelyä ja kotieläimiä. Asuinrakennusta ja kanalaa lukuunottamatta rakennukset ovat hyvin alkuperäisessä asussaan. Asuinrakennusta ja kanalaa on laajennettu niihin sopimattomilla lisäosilla. Kanalan arvoihin kevyeltä vaikuttava lisäosa ei vaikuta niin paljoa kuin päärakennuksen etualalle lisätty raskaan ja tyylillisesti sopimattoman näköinen lisä-/kuistiosa. Tämä vaikuttaa kohteen kokonaisarviointiin. Muuten asuinrakennukseen tehdyt korjaukset sopivat kokonaisuuteen hyvin.

Arviointi koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pouttulan mäkitupa-asutus ja kantatalot (C)

62. Jaakkola, Huhtakuja 25, 743-430-3-85

Kuvaus:

Jaakkolan pihapiiri sijaitsee Pouttulan mäkitupa-asutusalueella, Huhtakujasta erkanevan pienen pihatien varressa, jonka varrella on kaksi muuta saman tyyppistä pienasumusta. Jaakkola on heti Huhtakujan ja pihatien risteyksessä ensimmäisenä, Köykän pihapiiri pikkutien samalla puolella seuraavana ja tien päässä on Taka. Jaakkolan pihapiirissä on vuonna 1935 valmistunut pieni mäkitupa ja luultavasti samanikäinen ulkorakennus. Asuinrakennus on Huhtakujan suuntaisesti, pääty pikkutietä kohti ja ulkorakennus pihan toisella puolella samansuuntaisesti.

Arvio:

Jaakkola on osa Pouttulan alueella säilynyttä mäkitupa-asutusta. Pihapiiri täydentää pienimuotoisten pihapiirien kokonaisuutta ja etenkin Huhtakujasta erkanevat pienen tien kolmen pihapiirin ryhmää. Huhtakujan tienvarressa Jaakkola on keskeisellä ja näkyvällä paikalla. Asuinrakennuksessa on tapahtunut muutoksia, jotka vaikuttavat sen nykyiseen ulkonäköön. Suurin näistä mahtaa olla seinien lisäeristys, joka on tehty ulkopuolelle. Muutoin muutokset sopivat rakennuksen luonteeseen ja eivät merkittävästi vaikuta sen arvoon. Rakennuksen

alkuperäinen hahmo on vielä hyvin tavoitettavissa. Kaiken kaikkiaan piharakennuksineen Jaakkola on hyvin säilynyt pieni mäkituvan pihapiiri, joka on tärkeä osa Pouttulan aluetta. Rakennukset hyväkuntoisia.

Arvio koskee asuinrakennusta ja ulkorakennusta.

Luokka B
Rakennushistoriallinen
maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pouttulan mäkitupa-asutus ja kantatalot (C)

63. Köykkä, Huhtakuja 27, 743-430-3-82

Kuvaus:

Köykan pihapiiri sijaitsee Pouttulan mäkitupa-asutusalueella, Huhtakujasta erkanevat pienen tien varrella, joka sijaitsee keskellä metsää, joka kostuu korkeista havu- ja lehtipuista. Tien varrella on Köykan molemmin puolin kaksi muuta pienasumusta, jotka ovat Köykan pihapiirin kanssa hyvin samankaltaisia.

Köykan pihapiirissä on vuonna 1939 nykyiselle paikalle siirretty asuinrakennus ja pihan toisessa päässä, asuinrakennusta vastapäätä 1960-luvulta olevat sauna, puuliiteri, autotalli ja leikkimökki.

Asuinrakennus on alkuperäisellä paikallaan ollut tyyppillinen hirsirakenteinen pohjalaistalo. Nykyisin rakennus ilmentää enemmän 1950-1960 -lukujen pientalojen tyyliä. Pihan toisessa päässä pienessä ryhmässä ovat pihapiirin muut rakennukset.

Historia:

Köykkä on erotettu Punkarin tilasta vuonna 1939. Punkarin tila on ollut osa Poutun kantatilaa vuoteen 1915.

Köykan talo on siirretty nykyiselle paikalleen vuonna 1939. Tätä ennen se on sijainnut Herttualan alueella, osoitteessa Reinintie 90. Kyrönjoen toisella puolella on sitä vastapäätä sijainnut tuolloin muun muassa Aila, Kyntäjä ja Ylkänen. Nykyisellä paikallaan rakennukseen on uusittu ikkunat 1950-luvun

loppupuolella, umpikuisti rakennettu 1960-luvun alussa ja seinät laudoitettu 1960-luvun puolivälissä.

Sauna on rakennettu 1960, puuliiteri 1961, autotalli 1963 ja leikkimökki 1963.

Arvio:

Köykan asuinrakennus on siirretty nykyiselle paikalleen vuonna 1939. Koko pihapiirin nykyinen muoto edustaa 1900-luvun puolivälin pienasutusta, johon ei ole kuulunut maataloutta. Rakennukset ovat tässä 1950-1960 -lukujen asussaan erittäin hyvin säilyneitä ja hyväkuntoisia. Rakennusten historia ja kunnostushistoria ovat hyvin tiedossa. Asuinrakennuksen alkuperäinen paikka on ollut Kyrönjoen rannalla Herttualan alueella. Alkuperäiseltä asultaan se on ollut pieni hirsiasumus, vanhojen kuvien perusteella koristeaiheiltaan empiretyyppinen, ja näin alkuperäinen rakennusaika on saattanut olla 1800-luvun puolivälin tienoilla. Tätä asua ei nykyisestä rakennuksesta enää tunnista, mutta näin asuinrakennus kertoo Pohjanmaalla aiemmin hyvin yleisestä rakennusten siirtämiskulttuurista.

Pouttulan alueen maisemassa pihapiiri täydentää pienimuotoisten pihapiirien kokonaisuutta ja etenkin Huhtakujasta erkanevat pienen tien kolmen pihapiirin ryhmää.

Arvio koskee kaikkia rakennuksia, paitsi leikkimökkiä. Leikkimökki kuitenkin suositellaan säilyttämään pihapiirissä.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pouttulan mäkitupa-asutus ja kantatalot (C)

64. Taka, Huhtakuja 29, 743-430-3-72

Kuvaus:

Takan pihapiiri sijaitsee Pouttulan mäkitupa-asutusalueella, Huhtakujasta erkanevat pienen pihatien varrella, jossa näkyy ainoastaan ajourat. Ympäriällä on metsää, joka kostuu korkeista havu- ja lehtipuista. Tien varrella on ennen Takan pihaa kaksi muuta pienasumusta, jotka ovat Takan pihapiirin kanssa hyvin samankaltaisia; Jaakkola ja Köykkä.

Takan pihapiirissä on asuinrakennuksen lisäksi kaksi ulkorakennusta. Asuinrakennus on poikittain pihapiirin takaosassa ja se näkyy jonkin verran pihatielle. Pihan sivuja rajaavat muut rakennukset.

Arvio:

Takan pihapiiri ei ole maisemallisesti keskeisellä paikalla, sillä se sijaitsee pienen pihatien perällä eikä näy ympäristöön.

Takan pihapiiri on pienen pihatien päädyssä metsän keskellä sijaitseva tyypillinen vaatimaton pienasumuksen pihapiiri. Ulkorakennukset ovat hyvin alkuperäisessä asussaan säilyneitä, mutta ovat vaatimattomia ja vaikuttavat hieman huonokuntoisilta. Asuinrakennuksessa on tehty suurempia muutoksia ja näistä erityisen näkyvä on uusitut ikkunat, jotka vaikuttavat arvioon.

Rakennukset hyväkuntoisia (arvio 2022).

Arvio koskee kaikkia pihan rakennuksia.

Luokka D

ei erityisiä kulttuurihistoriallisia arvoja

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pouttulan mäkitupa-asutus ja kantatalot (C)

65. Aroma, Huhtakuja 35, 743-430-3-48

Kuvaus:

Aromaan pihapiiri sijaitsee Pouttulan alueen pohjoisreunalla, Huhtakujasta erkanevan pihatien päässä. Pihapiirissä on asuinrakennuksen lisäksi kaksi ulkorakennusta. Asuinrakennus sijaitsee pienen mäen päällä Huhtakujan suuntaisesti ja se on maisemallisesti hyvin keskeisessä osassa. Muut rakennukset ovat pihan perällä asuinrakennusta vastapäätä. Pihapiiriä ympäröi metsikkö ja asuinrakennuksen edustalla on puutarhaa.

Asuinrakennus on rekisteritietojen mukaan valmistunut vuonna 1920, mutta todennäköisesti rakennus on vanhempi, ehkä 1900-luvun alkupuolelta.

Arvio:

Aromaan pihapiiri on yksi Pouttulan alueella säilyneistä 1900-luvun alkupuolen mäkituvista. Sen lähistöllä on myös muita samantyyppisiä, hieman pienempiä asuinrakennuksia pihapiireineen. Aromaan asuinrakennus on yksi Huhtakujan varren merkittävimmistä maisemallisesti, sillä pienen mäen päältä se näkyy hienosti ohi kulkevalle kujalle.

Asuinrakennus on hyväkuntoinen, Etelä-Pohjanmaalle perinteinen rakennus, johon on kuitenkin tehty muutoksia, jotka eivät täysin sovi paikalliseen perinteiseen maalaistyyliin, näistä näkyvimpana ikkunoita ympäröivät listat.

Luokka B

Arvot:

Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pouttulan mäkitupa-asutus ja kantatalot (C)

66. Kulmala, Huhtakuja, 743-430-3-46

Luokka B

Arvot:
rakennushistoriallinen
maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pouttulan mäkitupa-asutus ja kantatalot (C)

Kuvaus:

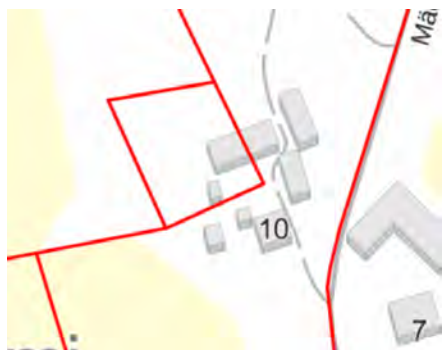
Pouttulan mäkitupa-asutusalueella, aivan Huhtakuja kyljessä, kujan suuntaisesti on lähes täysin alkuperäisenä säilynyt, tyhjillään oleva pieni mäkitupa, joka on mahdollisesti 1920-luvun kieppeiltä. Talon ympärillä ei ole muita rakennuksia.

Arvio:

Harvinaisen hyvin alkuperäisessä asussaan säilynyt pieni kamarin ja tuvan kokoinen mäkitupa Pouttulan mäkitupa-asutusalueella. Aivan Huhtakujan vieressä oleva tupa on maisemallisesti merkittävä. Ulkorakennuksia ei ole säilynyt, mutta siitä huolimatta kohde kertoo alueen mäkitupahistoriasta ja ajan rakennustavat ovat hyvin nähtävillä.

Vaikka kohde on ollut luultavasti jo kauankin tyhjillään, on sen kunto kuitenkin päällisin puolin katsottuna melko hyvä: katosta on huolehdittu, joten sen kautta tuskin on vuotanut vettä sisätiloihin; runko on erittäin ryhdikäs, salvokset tiiviit ja hirret sekä nurkkien päät hyväkuntoiset. Osa ikkunoista on rikkoutunut, joten niiden kautta on saattanut päästä jonkin verran kosteutta sisälle. Tämä tila ei kuitenkaan tule pysymään kauaa jos rakennukselle ei löydetä käyttöä.

67. Mäki-livari, Mäenpäänloukontie 10, 743-430-1-107

Kuvaus:

Pouttulan alueen länsireunalla, hieman syrjässä Mäenpäänloukontien varressa sijaitsee Mäki-livarin maatilapihapiiri. Mäki-livarin asuinrakennus näkyy tielle hyvin ja sen edustalla on koivukujanne ja puutarhaa. Mäki-livarin tila on erotettu livarin kantatilasta vuonna 1905.

Asuinrakennus on rekisteritietojen mukaan rakennettu 1920, mutta rakennuksen ikä on todennäköisesti tätä vanhempi (Päätykolmioon jäänyt alkuperäinen jugendtyylinen ikkuna, jonka perusteella voitaisiin ajoittaa 1900–1910-lukujen kieppeille). Asuinrakennuksen lisäksi tilaan kuuluvat vanha vilja-aitta, pikkutupa, navetta/talli/traktoritalli-rakennus, traktori- ja konesuoja, vajarivi sekä uudempi saunarakennus vuodelta 1994. Rakennukset rajaavat pihapiiriä joka reunalta, jolloin syntyy umpinainen pihapiiri.

Arvio:

Mäki-livarin tila sijaitsee Pouttulan alueella, mäkitupa-asutusalueesta hieman länteen. Se on kuulunut livarin kantatilaan ja erotettu siitä vuonna 1905. Arviolta tältä ajalta on myös tilan vanhimmat rakennukset.

Tila on maisemallisesti näkyvällä paikalla Mäenpäänloukontien sivussa. Etenkin asuinrakennus näkyy tielle hyvin. Vieressä on 1950-luvun livarin maatila, ja nämä kaksi pihapiiriä muodostavat tien varteen pienen maatilakokonaisuuden.

Mäki-livarin rakennukset ovat rakentuneet 1800-luvun lopun ja 1950-luvun välillä ja kaikki ovat säilyttäneet alkuperäisen ilmeensä tai niihin tehdyt muutokset ovat iäkkäitä ja sopivat rakennusten ulkonäköön. Pihapiiri on kerroksellinen kohde, joka kertoo ajalleen tyypillisestä maatilatoiminnasta ja sen kehityksestä. Rakennukset muodostavat umpinaisen ja eheän pihapiirin, josta on luettavissa tilalla olleet maatilatoiminnot.

KTJ-rekisteritietojen mukaan tila on tyhjillään. Rakennukset ovat vielä varsin hyväkuntoisia tästä huolimatta.

Arvio koskee kaikkia tilan hirsirunkoisia vanhimpia rakennuksia, ei vuonna 1994 valmistunutta saunaa. 1900-luvun puolen välin talousrakennukset suositellaan säästämään, mutta niihin ja huonokuntoisimpiin ulkorakennuksiin voi myös soveltaa lievempiä määräyksiä mikäli niiden korjaaminen ei ole mahdollista.

Luokka B

Arvot:

**rakennushistoriallinen
maisemallinen**

68. Mäkiranta, Mäenpäänloukontie 37, 743-430-1-116

Kuvaus:

Pieni pihapiiri Mäenpäänloukontiellä, näkyvällä paikalla. Mäenpäänloukontien alue kokonaisuutena on hieman sivummalla vilkkaammilta kulkuväyliltä.

Pihassa on pieni asuinrakennus 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä, hirsirunkoinen ulkorakennus sekä kaksi uudempaa ulkorakennusta. 1950-luvun ilmakuviin mukaan paikalla on ollut ainoastaan asuinrakennus, joten muut rakennukset on rakennettu/siirretty paikalle myöhemmin.

Arvio:

Pieni pihapiiri sivussa Ylistaron vilkkaimmilla alueelta, mutta keskeinen Mäenpäänloukontien varressa, metsäisten maisemien keskellä.

Pihapiirissä on kaksi pääosin hyvin alkuperäisasussaan säilynyttä vanhaa rakennusta: asuinrakennus ja ulkorakennus. Ulkorakennuksen ikää on vaikeaa arvioida, vanhojen ilmakuviin mukaan se ei ole ollut nykyisellä paikallaan vielä vuonna 1950, joten se on luultavasti siirretty muualta.

Asuinrakennukseen on tehty pieniä muutoksia, kuten ikkunat on vaihdettu. Vaihdetut ikkunat ovat selkeästi uudet, mutta ne ovat rakennuksen tyyliin sopivat. Rakennuksen rungon muoto on todennäköisesti pysynyt alkuperäisenä. Ulkorakennus on tyypillinen pieni hirsirunkoinen ulkorakennus, joka on uutta ikkunaa lukuunottamatta alkuperäisessä kunnossaan.

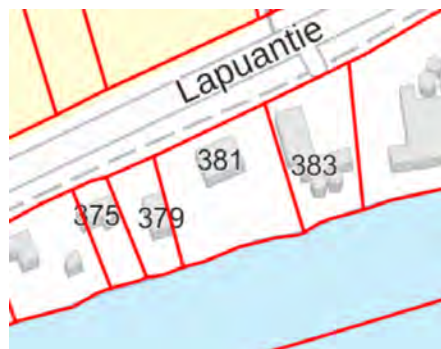
Pihapiirissä on myös kaksi uudempaa rakennusta, jotka sopivat pihapiiriin mittakaavaan hyvin.

Arvio koskee asuinrakennusta ja vanhaa ulkorakennusta.

Luokka C

Arvot:
Rakennushistoriallinen,
maisemallinen

69. Pouttula, Lapuantie 381, 743-430-3-99

Kuvaus:

Lapuantien varrella maisemallisesti näkyvällä paikalla on Pouttulan asuin-liiketalo. Rakennuksessa on 1950-luvun liikerakennuksille tyypillisesti asuintilat yläkerrassa. Samantyyppisiä liikerakennuksia on useampia Kaukolanraitin varrella.

Liikerakennuksessa on kaksi kerrosta ja ullakko. Rakennus on puurunkoinen ja se on rapattu sileäksi ja maalattu valkoiseksi. Kaikki ikkunat ovat alkuperäisiä. Alakerran näyteikkunat on peitetty. Itäpäädyssä on parveke, jossa on yksinkertaiset metalliputkikaiteet. Ovet sekä parvekkeelle että liiketilaan ovat alkuperäiset. Pihapiirissä on myös autotallirakennus, joka on luultavasti 1960/1970-luvulta.

Arvio:

Pouttula on vuonna 1950 valmistunut entinen liikerakennus, jonka yläkerrassa on kaksi asuntoa. Rakennus on tyypiltään hyvin tavallinen 1950-luvun liikerakennus, joiden yläkerrassa yleisesti olivat asuintilat. Rungoltaan puinen rakennus on rapattu sileäksi. Aivan 1950-luvun alussa valmistuneessa rakennuksessa on vielä hyvin lyhyet räystäät, joka oli varsinkin 1940-luvulla tavallista.

Rakennus on säilynyt alkuperäisessä asussaan, eikä siihen ole tehty esimerkiksi laajennuksia tai muita näkyviä muutoksia. Ikkunat ja aukotus ovat alkuperäiset, näyteikkunat on tosin peitetty. Pihapiirissä on myös uudempi pulpettikattoinen autotallirakennus, joka voidaan jättää arvion ulkopuolelle. Maisemallisesti rakennus on näkyvällä paikalla Lapuantien varrella. Rakennus lähiympäristön ainoa kaksikerroksinen liikerakennus, naapurissa on muun muassa viljavarastoja ja -kuivaajia. Ylistarossa rakennustyyppi on melko yleinen, sillä esimerkiksi keskustassa Kaukolanraitin varrelta löytyy useita vastaavanlaisia liike/asuinrakennuksia.

Arvio koskee liike/asuinrakennusta.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

70. Keski-livari, livaalantie 8, 743-430-1-167 ja -169

Kuvaus:

Keski-livari sijaitsee lähellä Lapuantien vartta ja näkyy tielle hyvin. Ympäristö on nykyään teollisuusvoittoista ja aivan Keksi-livarin tilan naapurissa on useampia suuria hallirakennuksia. Tilalla on jäljellä ainoastaan vuonna 1896 valmistunut puolitoistakerroksinen pohjalaistalo ja aivan tien vieressä oleva pieni ulkorakennus. Pohjoissivulla, eli pihan puolella uusi yksikerroksinen umpikuisti. Pihan puolelta sisäänkäynnin edestä on purettu joko kokonainen kuisti tai portaat, sillä ovi ei vaikuta olevan käytössä, eikä sen edustalla ole mitään.

Historia:

Keski-livarin omistajina oli vuodesta 1964 Mauno Matias Pajula ja vaimo Terttu Maria (o.s. Lemponen). Matias Pajula oli ostanut tilan Niilo livarilta, joka oli viljellyt sitä vuosina 1946-1964. Ensimmäinen osa tilasta ostettiin 1955 ja siihen kuului päätilan lisäksi Riistakorpi, Pajula ja Humalainen. Asuinrakennusta on korjattu vuonna 1957 ja siinä oli tuolloin seitsemän huonetta. Pihapiirissä on ollut myös vuonna 1936 valmistunut hirsinavetta, jossa oli myös kalustusuoja sekä kolme vanhaa aittaa ja sauna vuodelta

1828. Kaikki ulkorakennukset yhtä lukuun ottamatta on purettu sittemmin. Tilalla pidettiin karjaa, sikoja ja kanoja. Myöhemmin talossa on harjoitettu majoitustoimintaa.

Arvio:

Keski-livari sijaitsee näkyvällä paikalla Lapuantien varren läheisyydessä ja on sen tähden maisemallisesti merkittävä. Rakennus ei istu nyky-ympäristöönsä, joka koostuu suurista teollisuushalleista.

Lapuantieltä katsottaessa rakennus vaikuttaa hyvin autenttiselta perinteiseltä pohjalaistalolta. Rakennuksen ikkunoita on vaihdettu, mutta ne sopivat kokonaisuuteen hyvin, kuten yleisesti rakennuksessa käytetyt korjausratkaisut. Pihan puolella oleva uusi kuisti tuo tyyllillisesti mieleen empiren sen ikkunoiden, laudoituksen ja värin vuoksi. Kokonsa puolesta kuisti on melko sopusuhtainen, joten se sopii rakennukseen.

Tilan muut rakennukset on lähes kaikki purettu, joten tilatoiminnoista kertovia rakennuksia ei enää ole jäljellä ja tämä vaikuttaa arvioon. Tien vieressä on säilynyt yksi pieni ulkorakennus, joka alkaa olla huonokuntoinen.

Arvio koskee asuinrakennusta. Tien vieressä oleva pieni ulkorakennus suositellaan säästämään, mutta mikäli sitä ei enää pysty korjaamaan, siihen voidaan soveltaa lievempiä suojelumääräyksiä.

Luokka B

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

71. Jokirinne, Ruuskalantie 99, 743-430-2-27

Kuvaus:

Jokirinteen talo on Ruuskalantien itäpäädyssä, aivan lähellä on Lapuantien risteys. Pihapiiri onkin siten hyvin näkyvällä paikalla. Ympäristössä on muun muassa teollisuushalleja ja jonkin matkan päässä keskustaa kohti mennessä Tervakallio. Kyrönjoki virtaa pihamaan kaakkoispuolella. Pihapiirissä on vuonna 1949 valmistunut puolitoistakerroksinen ja tiilirunkoinen asuinrakennus sekä liiverirakennus. Asuinrakennus on pääty kohti tietä ja pieni liiveri on sen vieressä peremmällä pihassa poikittain. Asuinrakennus on puolitoistakerroksinen ja siinä on varsin jyrkävä tiilirunko. Seiniä ei ole rapattu, vaan ne on jätetty tiilipinnalle.

Historia:

Asuinrakennus on valmistunut vuonna 1949. Sen on rakentanut nykyisen omistajan isä, joka on itse veljensä kanssa tehnyt tiilet, joista talo rakennettiin. Tiiliä on myyty myös Vaasaan rakennustyömaille. Seinärakenteisiin on käytetty yhteensä noin 100 000 tiiltä ja seinät on muurattu siten, että niiden sisällä on kaksi tuuletusväliä. Tästä syystä seinärakenteet ovat erityisen paksut. Talon rakentaja toimi autoilijana, ja nykyisten näyteikkunoiden kohdalla on ollut autotallin ovi. Perhe aloitti talossa myös leipomotoiminnan ja leipomon yhteydessä toimi pieni myymälä. Leipomotoiminta siirtyi vuokralaisten pyörittäväksi vuonna 1954 ja muun muassa Ylistaron Osuuskauppa on leiponut talossa 1960-luvulle saakka, kunnes sen toiminta liitettiin Seinäjoen

yhteyteen. Leipomossa oli puulämmitteiset uunit ja leipomotila muutettiin toiminnan loputtua pieneksi huoneistoksi. Pihapiiriin ainoat ulkorakennukset ovat olleet nykyisinkin paikalla olevat liiverit. Talon peltikatto on maalattu kesällä 2021.

Arvio:

Maisemallisesti keskeisellä paikalla Ruuskalantien ja Lapuantien risteysalueella oleva poikkeuksellisen hieno 1900-luvun puolivälin kohde. Jyrkävä vuonna 1949 rakennettu tiilitalo on säilynyt alkuperäisessä asussaan lähes täysin. Muutokset koskevat pääasiassa leipomon tarpeisiin vaihdettua ovea ja näyteikkunaa, mutta nämä muutokset ovat iäkkäitä ja kertovat rakennuksen aiemmasta käytöstä ja pikemminkin nostavat rakennuksen arvoa. Muut rakennuksen ikkunoista ovat alkuperäisiä. Asuinrakennuksessa on myös hienoja yksityiskohtia, kuten koristeelliset räystäänaluset päädyissä sekä hieno sisäänkäynti. Talossa ei juuri nyt asuta, mutta siitä pidetään huolta ja tulevaisuuden suunnitelmia sen varalle on. Pieni liiverirakennus täydentää pihapiiriä. Se on vaatimaton rakennus, johon voidaan soveltaa asuinrakennusta löyhempiä suojelutoimenpiteitä. On kuitenkin suositeltavaa säilyttää myös ulkorakennus.

Arvio koskee asuinrakennusta.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen
maisemallinen**

72. Tervakallio, Ruuskalantie 71, 743-403-16-38

Kuvaus:

Tervakallio sijaitsee Ruuskalantien varrella, pienellä niemekkeellä Kyrönjoen rannassa. Pihapiiriin käydään hienoa koivukujaa pitkin. Tervakallion asuinrakennus näkyy hienosti Ruuskalantielle koivukujan päässä. Pihapiirissä vanhojen koivujen ympäröimänä on erityisen komea 1920-lukua henkivä tiilitalo, joka on rapattu valkoiseksi. Pääjulkisivu on näyttävä, sillä sitä on korostettu frontonein ja parvekkein. Rakennuksessa on säilynyt hyvin paljon alkuperäisiä materiaaleja ja kaikki korjaukset on tehty vanhan mallin mukaan hyvin laadukkaasti. Rannan puolella on uudempi ulkorakennus.

Historia:

Tervakallio on Ylistarossa merkittävästi eri aloilla vaikuttaneen Riku Rängen (oikealta nimeltään Richard Rängman s. 1878, k. 1927) rakennuttama. Tervakallio valmistui vain vähän ennen Riku Rängen kuolemaa. Hän oli ollut vuoden 1927 itsenäisyyspäivän vartiossa sankaripatsaalla ja oli vilustunut niin pahasti, että menehtyi 21 päivää myöhemmin keuhkokuumeeseen. Talon on suunnitellut arkkitehti Alfred Wilhelm Stenfors. Tontti erotettiin Ruuskalan sotilasvirkaatalosta numero kahdeksan, jonka päärakennus sijaitsi toisella puolen tietä. Rikun isovelji Ruben asui siellä ja toimi muun muassa sotilasvirkaalojen tarkastajana. Rubenin ja Rikun isä Johan Rängman oli

tukkukauppias ja kotoisin Kokemäeltä. Johanin puoliso oli Emelie Molin Kokemäen kartanon pehtoorin tytär. Fanny ja Yrjö Vannas ostivat talon perikunnalta 1933. Yrjö oli ammatiltaan kauppias. Heillä oli ottopoika Keijo. Ossi ja Pirkko Salo ostivat talon 1975. Nykyisille omistajille se tuli 2003. Talo oli vuonna 2005 vapaa-ajan asuntona.

Tervakallion on suunnitellut arkkitehti Alfred Wilhelm Stenfors, joka toimi muun muassa Vaasan lääninrakennuskonttorin esimiehenä vuodesta 1922. Vaasan lääninarkkitehtina Stenfors toimi vuoteen 1934 asti. Hän piti myös yksityistä arkkitehtitoimistoa. Stenfors kuoli Vaasassa vuonna 1952. Stenforsin suunnittelema rakennuksia ovat muun muassa Vaasan kauppahalli, Vaasan kaupunginteatteri, Onkilahden konepaja, Palosaaren kirkko sekä lukuisat muut rakennukset Vaasassa.

Arvio:

Tervakallion asuinrakennus on yksi Ylistaron komeimmista 1900-luvun alkupuolen rakennuksista. Se noudattelee klassismin ihanteita, ja on Ylistarossa poikkeuksellinen rakennus. Pihapiiriin johdattaa hieno koivukuja. Maisemallisesti merkittävällä paikalla Kyrönjoen rannalla, josta se näkyy joen toiselle puolelle Ookilaan saakka ja myös Ruuskalantielle. Pihapiirissä on myös ulkorakennus, joka on rakennettu asuinrakennusta myöhemmin, rakennus ei näy juurikaan pihapiiriin ja ympäristöön. Asuinrakennus on säilynyt alkuperäisessä asussaan. Siinä on alkuperäinen muoto, ikkunat ja ovet. Rakennuksen on suunnitellut merkittävä arkkitehti Alfred Wilhelm Stenfors, jonka suunnitelmia on paljon Pohjanmaalla, mutta Etelä-Pohjanmaalla ei tiettävästi ole montakaan Tervakallion lisäksi. Arvio koskee asuinrakennusta.

Luokka A

Arvot:

Rakennushistoriallinen
historiallinen (henkilöhistoria)
maisemallinen

73. Rukoushuone (Kotiranta), Lahdentie 7, 743-403-7-5

Kuvaus:

1900-luvun alkuvuosille ajoittuva rukoushuone sijaitsee Ylistaron asemakaavoitetulla alueella maisemallisesti erittäin näkyvällä paikalla Lahdentien ja Ruuskalantien risteyksessä ja erottuu pitkälle moneen suuntaan. Rakennus muodostaa läheisen osuusmeijerin ja vanhan pankkirakennuksen kanssa 1900-luvun alun julkisen rakentamisen kokonaisuuden. Lohkokiviperustainen ja hirsirunkoinen rakennus on entinen käräjätalo, joka on siirretty nykyiselle paikalleen rukoushuoneeksi Orismalasta vuonna 1908. Rakennus liittyy myös vuoden 1918 tapahtumiin ja se toimi jonkin aikaa venäläisten joukkojen majoitustilana. Lohkokiviperustaisen rakennuksen nykyinen ulkoasu on seurausta vuonna 1961 toteutetusta melko mittavasta muutoksesta.

Historia:

Rukoushuoneen rakennus on entinen käräjätalo, joka ostettiin Orismalan Laurilasta 1907 ja siirrettiin nykyiselle paikalleen 1908. Rakennus vihittiin käyttöön marraskuussa 1908. Sisällissodan alkaessa talossa majaili venäläisiä sotilaita, joiden aseistariisuminen oli yksi Ylistaron valloituksen päätapahtumia. Rakennus oli alunperin punamullatulla hirsipinnalla. Julkisivua hallitsi molemmissa päissä olevat poikkipäätymäiset kaksiruutuiset kuistiosat. Ne olivat nykyisiä kuistiosia kapeammat. Rakennus remontoitiin vuonna 1961, jolloin se muutettiin suurelta osin nykyiseen asuunsa. Remontissa tehtiin kuistien välille pulpettikattoinen eteislaajennus ja viimeistään tässä yhteydessä myös kuisteja laajennettiin. Itäpäädyn ullakon ikkunaa lukuun ottamatta vanhat pieniruutuiset ikkunat korkeampiin vaakajakaisiin ikkunoihin.

Haukanikkunat ja salin itäpäädyn ikkunat rakennettiin umpeen. Ulkokuorausta uusittiin vain tarpeellisilta osin. Viimeinen ulkomaalaus on tehty 1996. Talossa pidettiin suuri osa seurakunnan tapahtumista ennen uuden seurakuntatalon valmistumista. Tämän jälkeen käyttö on vähäistä, vain muutamia tapahtumia kesässä. Myös Osuusmeijerin yleisiä kokouksia on pidetty talossa. Talonmiehen asunto on ollut tyhjiillään 1970-luvun puolesta välistä lähtien. Pihapiiristä on 2000-luvulla purettu vuonna 1963 valmistunut saunan, puuvaraston ja käymälän sisältävä ulkorakennus. Jokirannan täyttäminen on vienyt rantaa kauemmas rakennuksesta.

Arvio:

Maakunnallisesti merkittävässä ympäristössä sijaitseva historiallisesti merkittävä rukoushuone on toiminut samassa käytössä siitä lähtien, kun rakennus vuonna 1908 sijoitettiin nykyiselle paikalleen. Rakennuksella on paikallista historiallista merkitystä myös vuoden 1918 sisällissodan tapahtumissa. Rakennus on kokenut melko mittavia ja osittain myös alkuperäisilmeeseen sopimattomia muutoksia vuoden 1961 remontin yhteydessä. Alkuperäinen rakennusajankohta on kuitenkin edelleen jotenkuten havaittavissa. Muutos on kuitenkin jo melko iäkäs ja rakennuksessa ei ole myöskään tapahtunut ulkoisia muutoksia tämän jälkeen. Vaikka muutos vaikuttaa rakennushistoriallisiin arvoihin, vaikuttaa sen keskeinen sijainti osana maakunnallisesti merkittäväksi ehdolla olevaa rakennettua kulttuuriympäristöä kokonaisarviointiin. Toisaalta rakennuksen nykyinen selkeä vakaakäyttö saattaa olla uhkana sen säilymiselle.

Rukoushuone sijaitsee maisemallisesti erittäin näkyvällä paikalla Lahdentien ja Ruuskalantien risteyksessä ja erottuu pitkälle moneen suuntaan. Rakennus muodostaa läheisen osuusmeijerin ja vanhan pankkirakennuksen kanssa 1900-luvun alun julkisen rakentamisen kokonaisuuden.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Historiallinen
Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkosillan ympäristö (E)

74. Rantala I (entinen osuusmeijerin konttori- ja asuinrakennus),
Lahdentie 5, 743-403-4-21

Kuvaus:

Maisemallisesti merkittävällä paikalla Ylistaron asemakaavoitetulla alueella sijaitseva arkkitehti Jermo Laosmaan suunnittelema entinen osuusmeijerin konttorirakennus. Aivan osuusmeijerin vieressä sijaitseva tiilirunkoinen ja satulakattoinen rakennus edustaa jälleenrakennuskaudelle tyypillistä, mutta arkkitehtuuriltaan laadukkaampaa puolitoistakerroksista rakentamista. Rakennus on säilynyt sekä runkomalliltaan että tyylillisiltä yksityiskohdiltan hyvin. Hieman alempana jokirannassa on alkuperäisessä asussaan säilynyt mahdollisesti rankorakenteinen ja satulakattoinen saunarakennus, joka edustaa yksityiskohdiltan myös 1950-luvulle tyypillistä rakentamista.

Historia:

Nykyisen Rantala I:n rakennuksen suunnitteli Valion rakennusosaston hoitajana toiminut arkkitehti Jermo Laosmaa. Rakennus valmistui viereisen Osuusmeijerin asuin- ja konttorirakennukseksi vanhan juustokellarin päälle. Rakentajana toimi Hemminki & Vuorenmaa. Rakennus on sittemmin muutettu konaisuudessaan asuinrakennukseksi ja sijaitsee nykyään omalla tontillaan. Vuosituhannen vaihteessa kaikki

asunnot olivat käytössä. Nykyisin rakennus toimii vapaa-ajan majoituskäytössä.

Arvio:

Ulkoisesti lähes alkuperäisessä asussaan säilynyt arkkitehti Jermo Laosmaan suunnittelema entinen toimistorakennus edustaa rakennusajankohdalleen tyypillistä, mutta samalla myös laadukkaampaa ja näyttävämpää arkkitehtuuria. Yhdessä myös erittäin hyvin säilyneen saunarakennuksen kanssa se muodostaa ajallisesti ja arkkitehtonisesti yhtenäisen kokonaisuuden, joka liittyy historiallisesti ja yhtenäisen piha-alueen seurauksena myös fyysisesti viereiseen osuusmeijerirakennukseen.

Rakennus sijaitsee maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla maakunnallisesti merkittäväksi ehdotetussa Ylistaron vanhan keskustan alueella ja kuuluu osaltaan osuusmeijerin, entisen pankin ja naapuritontilla olevan rukoushuoneen kanssa alueen historialliseen julkisen rakentamisen kerrostumaan.

Arviointi koskee sekä asuinrakennusta että saunarakennusta.

Luokka A

Arvot:

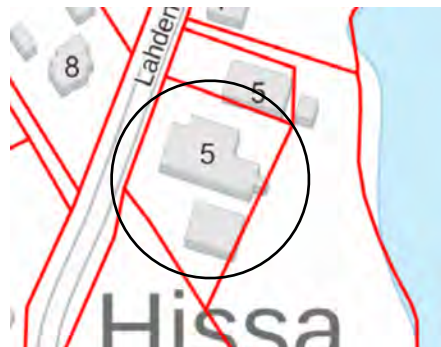
Rakennushistoriallinen

Historiallinen (elinkeinohistoriallinen)

Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkosillan ympäristö (E)

75. Rantala (Entinen Osuusmeijeri), Lahdentie 5, 743-403-4-15

Kuvaus:

Vuonna 1908 valmistunut melko kookas pääosin tiilirunkoinen alueelle harvinaista jugendtyyliä edustava meijerirakennus, joka sijaitsee maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla Ylistaron vanhassa keskustassa. Rakennuksen on suunnitellut maatalousrakentamisen kehittäjänä tunnettu arkkitehti Heikki Helin (1868-1923).

Näyttävän tiilirunkoisen ja taitekattoisen rakennuksen ulkoasussa on havaittavissa rakennusajankohdalle tyypillisiä, joskin melko riisuttuja jugendvaikutteita varsinkin aumakatossa sekä alakerroksen kookkaampien ristikarmiikkunoiden puitemallissa.

Meijerin vieressä länsipuolella on 1970-luvulle ajoittuva rankorankenteinen ja satulakattoinen varastorakennus. Nauhaikkunoilla varustettu rakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan, mutta on rakennushistoriallisessa mielessä melko vaatimaton.

Historia:

Ylistaron Osuusmeijerin perustava kokous pidettiin 24.2.1906. Meijerin tontti ostettiin kirkonvartija Silfverbergiltä. Mallia otettiin Ilmajoen Alapään tiilimeijeristä ja rakennustoimikunta tilasi arkkitehti Heikki Heliniltä suunnitelmat tiilirakennuksesta, mutta myös puisesta meijeristä. Osuuskunta hyväksyi kivisen vaihtoehdon ja rakennusurakka annettiin kurikkalaiselle rakennusmestari S. Hakolalle. Koneisto tilattiin Hankkijalta. Meijeri oli valmis vastaanottamaan maitoa 10.2.1908. Vuonna 1916 rakennettiin meijerille

halkovaja ja juustola sekä juustokellarit sekä ostettiin maantien vastakkaisella puolella ollut asuinrakennus Mikko Kaupilta.

Osuuskunta sulautui Isonkyrön Osuusmeijeriin 1985, jolloin meijeritoiminta rakennuksessa loppui ja koneisto purettiin. Rakennus jäi kylmilleen. Ylistaron osuusmeijeri myi kiinteistön eteenpäin vuonna 1998.

Arvio:

Maakunnallisesti merkittäväksi ehdolla olevan Ylistaron vanhan keskustan alueella sijaitseva näyttävä meijerirakennus edustaa Ylistarossa harvinaista jugend-tyyliä ja sen ulkoasu on säilynyt tyyllisiltä yksityiskohdiltaan hyvin, joskin rakennuksen alkuperäiselle rakennusajankohdalle sekä -tyylille ominaisia yksityiskohtia on hieman yksinkertaistettu kunnostuksen yhteydessä. Yläkerrassa erottuu melko selkeästi 1900-luvun puolivälin paikkeilla toteutettu asuintilojen laajennus, joka on säilynyt tyyllisesti tässä asussa eikä riko alkuperäistä kokonaisuutta. Lisäksi muutos on jo iäkäs.

Rakennus edustaa historiallisessa mielessä alueen varhaista teollisuutta sekä vuosisadan vaihteen osuusliikeaatetta.

Meijerirakennus sijaitsee maisemallisesti erittäin keskeisellä paikalla ja on muodostaa viereisen säästöpankin talon kanssa ajallisesti ja tyyllisesti yhtenäisen sekä koko maakunnallisesti merkittäväksi ehdotetun alueen merkittävimmän kokonaisuuden Ylistaron vanhan keskustan alueella.

Meijerin vieressä sijaitseva 1970-luvulla valmistunut varastorakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan, mutta se on rakennushistoriallisessa ja maisemallisessa mielessä vaatimaton.

Arviointi koskee meijerirakennusta.

Luokka A

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Historiallinen (teollisuushistoriallinen)

Maisemallinen

Suojeltu lailla rakennusperinnön suojelemisesta.

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkosillan ympäristö (E)

76. Latva-Kriikku, Ookilantie 5, 743-425-4-107

Kuvaus:

Latva-Kriikku sijaitsee näkyvällä paikalla Ookilantien varressa. Tien toisella puolella on Kriikun tila.

Pihapiirissä on vuonna 1930 valmistunut asuinrakennus, vanha kaksikerroksinen vilja-aitta, suurikokoinen kivinavetta ja pieni saunarakennus. Ainakin saunarakennus ja vilja-aitta ovat arviolta saman ikäisiä asuinrakennuksen kanssa. Navetan vanhimmat osat valmistuneet ennen vuotta 1950 ja sitä on laajennettu ainakin vuonna 1986. Navetan yhteydessä on autokatos ja kaksikerroksinen ulkorakennus, joiden iästä ei ole tietoa. Latva-Kriikun tila on erotettu Rintakriikusta vuonna 1931.

Arvio:

Hieno 1930-luvun pihapiiri, jossa on säilynyt asuinrakennus, navetta ja vilja-aitta. Sauna saattaa olla hieman uudempi, mutta myös pihapiiriä täydentävä rakennus.

Asuinrakennus on muodoltaan pääosin säilynyt, sen toiseen päähän on rakennettu lisäosa, joka kuitenkin jää tieltä katsottuna hieman taustalle, eikä näin vaikuta rakennuksen massaansa liiaksi. Rakennukseen

on tehty korjauksia ja muutoksia ja tästä syystä alkuperäisiä materiaaleja on menetetty. Rakennuksen yksinkertainen 1930-luvulle tyypillinen perusilme on kuitenkin vielä löydettävissä.

Navettaa on laajennettu alkuperäisestä, mutta alkuperäinen osa on erotettavissa edelleen. Muut pihapiirin rakennuksista ovat alkuperäiskunnossaan.

Pihapiiri on maisemallisesti keskeinen Ookilantien Kirkkosillan puoleisen pään maisemassa. Tien toisella puolella on 1920-luvun Kriikun tila ja pihapiirit muodostavat hienon 1900-luvun alkupuolen kokonaisuuden.

Arvio koskee asuinrakennusta, vilja-aittaa, navetan alkuperäisiä osia ja saunarakennusta.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkosillan ympäristö (E)

77. Kriikku, Ookilantie 6, 743-425-4-157

Kuvaus:

Kriikun tila sijaitsee Ookilantien varrella, Kyrönjoen eteläpuolella ja Kirkkosillan itäpuolella. Melko suuri tontti on jakautunut kahteen pihapiiriin, Ookilantie A ja B pihoihin (B-piha omalla kiinteistöllään ja siihen kuuluu ainoastaan uusi asuinrakennus). Ookilantie B -pihaan on rakennettu uusi asuinrakennus ja molemmille yhteinen autokatos on A-pihan puolella. Tontilla on siis vuonna 1920 valmistuneen asuinrakennuksen lisäksi uudempia rakennuksia sekä muita vanhoja rakennuksia. Vanhoja rakennuksia ovat kivinavetta, sen joen puoleisessa päädyssä oleva pieni ulkorakennus ja aittarakennus. Asuinrakennus on A-pihan puolella, hieman kauempana tiestä, mutta silti hyvin näkyvällä paikalla. Asuinrakennus on tien suuntaisesti. Kivinavetta jakaa pihojen alueet, sillä se on niiden keskikohdassa pääty kohti tietä. Aittarakennus on B-pihan pihatien ja Ookilantien vieressä, pääty kohti Ookilantietä.

Historia:

Paikalla on aiemmin ollut Jaakko O. Kriikun ja Sannan talo, joka on purettu vuonna 1920. Samana vuonna rakennettiin nykyinen talo. Kriikun tila on ollut samalla suvulla syyskuusta 1920. Ensimmäinen isäntäpari Ylkästen suvusta oli Matti ja Maria Ylkänen. Tilan tuotantosuuntana on ollut kasvinviljely.

Vielä vuonna 1950 tilalla on ollut enemmän ulkorakennuksia esimerkiksi Ookilantietä on reunustanut asuinrakennuksen edustalla kaksi rakennusta, joiden vaikutuksesta on syntynyt umpipihamainen tila.

Arvio:

Maakunnallisesti merkittävään Kirkkosillan ympäristöön ja usean maakunnallisesti tai valtakunnallisesti merkittävän rakennuskohteen yhteyteen liittyvä suuri maatalon pihapiirikokonaisuus, jossa myös vanhoja tilatoimintoja on säilynyt, esimerkiksi vanha kookas kivinavetta ja iäkäs aittarakennus. Asuinrakennus edustaa 1920-luvulla tapahtunutta muutosta jugendin/kansallisromantiikan ihanteista yksinkertaisempaan klassismiin. Kriikun asuinrakennuksessa on nähtävillä vielä jugendin koristeaiheet, mutta myös klassinen symmetrisyys. Rakennukset ovat hyväkuntoisia.

Maisemallisesti pihapiiri on yksi Ookilantien Kirkkosillan puoleisen pään keskeisistä kohteista. Pihapiirissä on useampia uudempia rakennuksia, kuten autokatos ja hallirakennus. Hallirakennus on mittasuhteiltaan hieman liian suuri pihapiiriin, mutta se sijaitsee hieman sivussa. Autokatoksen tieltä on purettu vanhempi ulkorakennus. Katos on muodoltaan ja mittasuhteiltaan pihaan sopiva.

Arvio koskee asuinrakennusta, kivinavetta ja aittarakennusta.

Luokka A

Arvot: Rakennushistoriallinen, maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkosillan ympäristö (E)

78. Koskenranta, Kaukolanraitti 54, 743-425-4-24

Kuvaus:

Aivan Kotirannan vehnämyllyn vieressä oleva autiotalo, joka on pieni pohjalaistyyppinen puolitoistakerroksinen asuinrakennus. Rakennettu KTJ:n mukaan 1920-luvulla, mutta pitkät nurkat ja vuoliaisilla oleva katto kertovat, että rakennus on todennäköisesti jopa 1800-luvun puolelta. Pihapiirissä myös pieni ulkorakennus.

Tilan rakennukset ovat säilyneet melko alkuperäisenä, ikkunoita on vaihdettu ja muita pieniä muutoksia on tehty. Rakennukset ovat molemmat hyvin huonokuntoisia ja myös pihamaa on huonossa kunnossa. Asuinrakennuksessa oli myös tulipalo sisätiloissa vuoden 2022 keväällä, joten rakennuksen pelastaminen vaatisi suuria kunnostustoimenpiteitä.

Arvio:

Pieni pihapiiri maisemallisesti merkittävässä paikassa on päässyt melko huonoon kuntoon, sillä se on ollut vuosikymmeniä tyhjillään. Tämän

lisäksi rakennuksiin on kohdistunut paljon ilkivaltaa ja vuoden 2022 aikana rakennuksessa on ollut kaksi tulipaloa. Muuten hieno ja perinteinen pieni pohjalaistalo, mutta kuntonsa vuoksi siitä on tullut maisemallinen häirittejä ja korjauskustannukset tulisivat olemaan suuret.

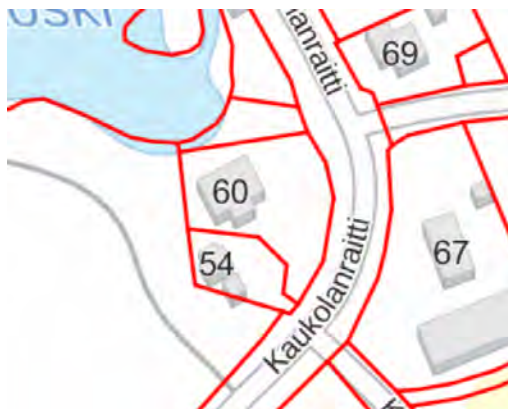
Luokka D

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkosillan ympäristö (E)

79. Kotiranta vehnämylly, Kaukolanraitti 60, 743-425-4-32

Kuvaus:

Kyrönjoen rantaan laskevassa rinteessä sijaitseva rankorakenteinen ja satulakattoinen, osin neljäkerroksinen vehnämylly on valmistunut vuonna 1939 (KTJ 1940). Kirkkosillan pielessä sijaitseva korkea rakennus erottuu pitkälle Kyrönjokivarren maisemassa ja kuuluu osaksi maakunnalliseksi merkittäväksi ehdotettua Ylistaron vanhan keskustan kulttuuriympäristöä.

Betoniperustainen rakennus edustaa ulkoisesti tyyppillistä ja selväpiiteistä aikansa rakentamista.

Rakennus on päässyt viime vuosina hieman rapistumaan käytön puutteen ja rikottujen ikkunoiden vuoksi. Nykytilanne uhkaa rakennuksen säilymistä.

Arvio:

Vehnämylly on merkitty osaksi maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi esitettyä Ylistaron vanhaa keskustaa. Rakennus

mainitaan myös vuoden 2008 rakennusinventoinnissa yhdeksi Kirkkosillan ympäristön merkittävimmistä rakennuksista.

Ulkoasultaan runkomalliltaan sekä materiaaleiltaan käytännössä alkuperäisessä asussaan säilynyt mylly edustaa ajankohdalleen tyyppillistä rakentamista melko riisuttuine yksityiskohtineen. Toistaiseksi suhteellisen hyvässä kunnossa olevan rakennuksen ulkoasu on viime aikoina jonkin verran kärsinyt vajaakäytöstä sekä ilkivallasta ja nykytilanteen jatkuminen on uhkana rakennuksen säilymiselle. Viereinen iäkäs pieni tupa pihapiireineen on jo niin huonossa kunnossa, että siitä on tullut maisemallinen häirtatekijä.

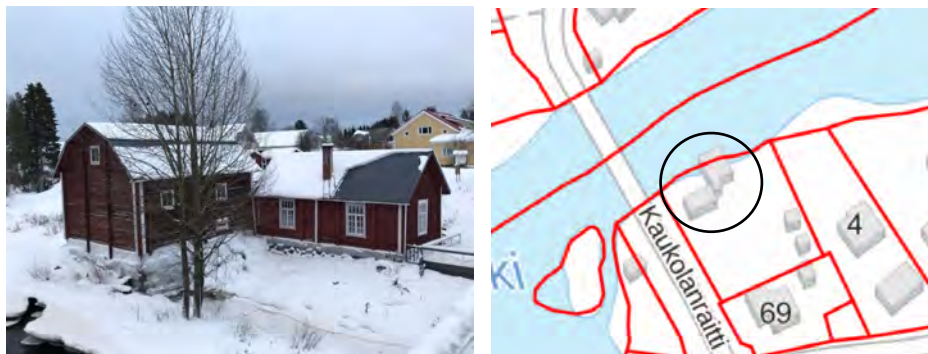
Korkea rakennus erottuu pitkälle Kyrönjoen varren maisemassa ja sillä on tärkeä merkitys ilmentämässä alueen elinkeinohistoriaa. Kiinteistön välitön lähiympäristö kaipaa kuitenkin jäsentämistä ja siistimistä.

Luokka A

Rakennushistoriallinen
Historiallinen (elinkeinohistoriallinen)
Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkosillan ympäristö (E)

80. Kriikun mylly, Kaukolanraitti 71, 743-425-4-35

Kuvaus:

Valtakunnallisesti merkittävä myllyrakennus, joka on valmistunut 1870-luvulla. Myllyyn kuuluu korkeampi mansardikattoinen osa, jossa itse myllykoneisto on ollut ja sen edustalla oleva matala yksikerroksinen osa, joka nykyään palvelee kesäkahvilana. Parkkialueelle on siirretty kaksi vanhaa aittaa kahvilan käymälätiloiksi.

Mylly on maisemallisesti erityisen merkittävällä paikalla Kirkkosillan kupeessa ja aivan vesimyllyjen tapaan aivan joen partaalla. Rakennus näkyy hyvin joen molemmille puolille.

Historia:

Mylly on valmistunut 1870-luvun lopulla. Myllyssä on ollut neljä kiviparia, krynikone leipäviljaa varten ja jonkin aikaa generaattori, joka on tuottanut sähköä lähitaloille. Myllyn avulla on saatu myös vettä lähellä sijaitseviin taloihin. Mylly on pyörittänyt myös pärehöylää. Kolmikerroksisessa myllyssä on myös ollut hissilaite, joka kulki kerrosten väliä. Hissiin saatiin voima myllystä.

Myllyn katto uusittiin kesällä 1976, mutta tästä huolimatta vuonna 1983 mylly on ollut melko rapistuneessa kunnossa. Tuolloin peruskorjaus oli kuitenkin jo suunnitteilla.

Mylly on edelleen perustajasuvun Kriikun omistuksessa. Omistajat ovat kunnostaneet ja entisöineet suojellut rakennukset; myllyn ja myllytupa-ravintolan matkailukäyttöön. Pihapiiriin on rakennettu vanhan ajan sepän paja nykyajan puitteisiin.

Kriikun mylly on yksi harvoista säilyneistä Ylistaron vesimyllyistä. Jäljellä on Kriikun lisäksi enää Pelmaan mylly.

Arvio:

Kriikun mylly on toinen Ylistaron Kyrönjoen varrella säilyneistä vesimyllyistä (toinen on Pelmaan mylly). Mylly on kunnostettu viime vuosikymmenien aikana, ja se on matkailukäytössä, joten sen kunto on hyvä ja säilyvyys taattu. Mylly sijaitsee aivan Kirkkosillan kupeessa erittäin näkyvällä paikalla ja onkin siten maisemallisesti hyvin merkittävä kohde. Kriikun mylly on osa maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi esitettyä Ylistaron vanhaa keskustaa. Arviointi koskee myllyn kaikkia osia.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (elinkeinohistoriallinen),
maisemallinen.**

Suojeltu lailla rakennusperinnön suojelemisesta.

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkosillan ympäristö (E)

81. Kahrala, Sankarinkuja 1, 743-403-3-24

Kuvaus:

Kahralan talo sijaitsee Sankarinkujan ja Kirkkokujan risteyksessä aivan vanhan keskustan tuntumassa. Pihapiiri rajautuu Kyrönjokeen eteläpuolella.

Maisemallisesti Kahrala on hyvin keskeisellä paikalla, sillä se täydentää Kirkkokujan maisemia, mutta näkyy myös erittäin hienosti Kyrönjoen toiselle puolelle.

Asuinrakennus on vuodelta 1905 ja pihapiirissä on myös nykyisten asukkaiden paikalle siirtämä kaksikerroksinen vanha hirsinen aittarakennus. Asuinrakennus on ollut perinteinen harjakattoinen puolitoistafooinkinen talo, mutta se on käynyt läpi suuria muutoksia.

Historia:

Kahralan pohjalaistalo on rakennettu vuonna 1905 toisen rakennuksen purkuhirsistä. Tila on lohkottu Ojalan verotalosta vuonna 1928.

Rakennuksessa toimi vuosina 1905-1984 Ylistaron ensimmäinen kirjakauppa. Augusta ja Vilho Kahra toimivat kirjakauppiaina neljänkymmenen vuoden ajan.

Rakennuksessa on tehty paljon muutoksia aikojen saatossa. Kirjakaupan sisäänkäynnin kohta on vaihdellut. Ikkunat rakennukseen on vaihdettu 1940-

luvulla. Tämän lisäksi olohuoneen ikkunat ovat 1980-luvulta. Vuonna 1952 rakennukseen on tehty kellari ja sitä on myös korotettu tuolloin. Vuonna 1984 on tehty perusteellinen remontti, jolloin talo eristettiin ulkopuolelle. Rakennuksessa on rankarakenteinen lisäosa ja ulko-ovi on myös vaihdettu. Nykyiset omistajat muuttivat taloon vuonna 1993 ja sen jälkeen on pihasta purettu lautavaja ja asuinrakennusta korjattu laajasti.

Arvio:

Hyvin keskeisellä paikalla oleva historiallisestikin merkittävä rakennus, joka on aiemmin ollut kirjakauppana noin kahdeksan vuosikymmenen ajan. Rakennus näkyy erityisen hyvin Kyrönjoen Kaukolanraitin puolelle ja se myös täydentää kirkkokujan ja Sankarinkujan näkymiä, sillä se rajaa Sankarinkujaa tien suuntaisesti. Toiminnallisen historiansa vuoksi rakennus on läpikäynyt hyvin suuria muutoksia, jotka ovat muuttaneet sen alkuperäistä ilmettä. Seinien lisäeristäminen ulkopuolelle on jättänyt ikkunat syvennykseen ja poikkipäätymäinen lisäosa sekä frontoni ovat muuttaneet rakennuksen perinteisen pohjalaistalon muodon. Ikkunat on uusittu. Myös tie on vuosien aikana noussut huomattavasti alkuperäistä korkeammalle, joten rakennus ikään kuin uppoaa maastoon.

Arvio koskee asuinrakennusta ja aittarakennusta.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (liiketoiminta),
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkosillan ympäristö (E)

82. Osula, Lahdentie 1, 743-403-4-46

Kuvaus:

Vuonna 1913 rakennettu jugendtyylinen näyttävä rakennus on puolitoistakerroksinen. Alakerran vanhat ikkunat ja ovet on säilytetty ja kunnostettu. Liiketilän ovet ovat todennäköisesti 1950-luvulta. Julkisivut ovat muuten lähes alkuperäisessä asussaan. Pihapiirissä sijaitsee myös entinen osuuskaupan ulkorakennus, jonka tienpuoleisessa lautarakenteisessa päädyssä oli osuuskaupan rautamakasiini. Toinen pääty on kaksiosainen ja hirsirakenteinen. Joen puoleinen osa oli suolamakasiinina ja keskimmäisessä osassa säilytettiin jauhoja ja säkkejä. Rakennus on ilmeisesti siirretty pihapiiriin kaupparakennuksen talousrakennukseksi tai sitten se on Hanhikosken talon entinen ulkorakennus.

Historia:

Vuoden 1912 lopulla ostettiin Kirkonkylästä Maija Hanhikosken tila, johon J. Huhtamaa rakensi osuuskaupalle oman myymälätalon urakkana seuraavana vuonna. Osuuskaupan toiminta rakennuksessa loppui 1970-luvulla, jonka jälkeen rakennuksessa toimi mm. huonekaluverhoomo. Vuoden 1980 peruskorjauksen yhteydessä yläkertaan tehtiin saunatilat. Yläkerran ikkunat uusittiin vanhan mallin

mukaan. Alakerran vanhat ikkunat ja ovet ovat säilytetty ja kunnostettu.

Arvio:

Maakunnallisesti merkittävässä ympäristössä sijaitseva osuuskaupan entinen myymälärakennus, jossa on osuuskauppatoiminnan loputtua ollut muuta liiketoimintaa. Nykyään toimii asuinrakennuksena. Entisessä liikerakennuksessa on tehty joitain korjauksia ja esimerkiksi liiketilän ovet ovat todennäköisesti 1950-luvulta. Julkisivut ovat muuten lähes alkuperäisessä asussaan. Maisemallisesti erityisen merkittävällä paikalla Kirkkosillan kupeessa Kyrönjoen rannalla. Liittyy myös Ylistaron vanhan keskustan ympäristöön ja ajallisesti liittyy myös vanhaan meijerirakennukseen sekä säästöpankin taloon. Arviointi koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (elinkeinohistoriallinen),
maisemallinen.**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkosillan ympäristö (E)

83. Wälimäki, Lahdentie 4, 743-403-4-20

Kuvaus:

1910-luvulle ajoittuva asuin- ja liiketontti maisemallisesti merkittävällä paikalla Ylistaron vanhan hautausmaan vieressä maakunnallisesti merkittäväksi ehdotetussa Ylistaron vanhan keskustan rakennetussa kulttuuriympäristössä. Kiinteistö käsittää viimeistään 1910-luvulla valmistuneet asuin- ja liikerakennuksen (KTJ 1913) ja ulkorakennuksen (1915), jotka muodostavat yhtenäisen elinkeinohistoriallisen kokonaisuuden merkittävässä miljöössä. Liiketoiminta on loppunut kiinteistössä jo jonkin aikaa sitten. Hirsirunkoisen ja pitkänurkkaisen asuin- ja liikerakennuksen ulkoasu on kokenut mittavia muutoksia viimeistään 1940–50-lukujen paikkeilla, mutta alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen havaittavissa. Toisaalta pitkät nurkat saattaisivat viitata myös aikaisempaan rakennusajankohtaan. Rakennus on muutettu nykyiseen, yksiruutuisine näyteikkunoineen selkeää liikekäyttöä ilmentävään ulkoasuunsa viimeistään 1900-luvun puolivälin paikkeilla. 1900-luvun alkuun tai alkupuolelle ajoittuva ulkorakennus on säilynyt ulkoisesti erittäin hyvin ja se muodostaa liikerakennuksen kanssa kyläkuvan kannalta merkittävän kokonaisuuden.

Historia:

Rakennuksessa toimi aikanaan Juho Emil Välimäen Rauta- ja sekatarvakauppa. Liiketoiminta alkoi vuonna 1913 ja jatkui vuoteen 1989 saakka. Juhon kuoleman jälkeen (1944) toimintaa hoiti hänen poikansa Leevi kaupan lopettamiseen sakka.

Tien toisella puolella olevalla aukealla kentällä oli aikanaan myös liikerakennus sekä muita rakennuksia. Meijerin kaupan välissä oli rautakauppa, jonka tavarat Juho Emil osti omaan kauppaansa ja näin toiminta laajeni. 1960-lvulle saakka kaupan toimialana oli rautatarvikkeet, kengät, tekstiilit ja ruoka. Liiketilojen yläkerrassa on asuntotilat, joissa kauppiaat asuivat perheineen. Liikerakennusta on muutettu melko runsaasti 1940-50-lukujen paikkeilla.

Arvio:

Maakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi ehdolla olevan Ylistaron vanhan keskustan alueella sijaitseva entinen liikerakennus sekä siihen liittyvä ulkorakennus ovat säilyneet käytännössä 1900-luvun alkupuolella ja puolivälin paikkeilla toteutettujen muutosten asussa. Kiinteistö oli liikekäytössä 1910-luvulta 1990-luvulle. Runsaammin muutetussa liikerakennuksessa alkuperäinen rakennusajankohta on siitä huolimatta edelleen havaittavissa ja muutokset, kuten näyteikkunat, ovat iäkkäitä ja liittyvät rakennuksen elinkeinohistoriaan. Samalla nykyasu ilmentää vanhan keskusta-alueen historiallista kaupallista merkitystä ennen sodan jälkeen alkanutta muutosta sekä liikkeen myöhempiä kehitysvaiheita. Muutokset ovat olleet kuitenkin niin mittavia, että nykyasu, mielenkiintoisesta kerroksellisuudestaan huolimatta, on hieman sekava ja vaikuttaa kohteen rakennushistorialliseen arvoon.

Kookas vinkkelin mallinen kauppaan liittynyt varastorakennus on säilynyt erittäin hyvin 1900-luvun alkupuolen asussaan ja muodostaa liikerakennuksen kanssa merkittävän kokonaisuuden kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa ympäristössä. Välimäki sijaitsee maisemallisesti erittäin keskeisellä paikalla ja muodostaa entisen osuuskaupan, osuusmeijerin ja pankkirakennuksen kanssa elinkeinohistoriallisesti merkittävän kokonaisuuden.

Arviointi koskee sekä entistä liikerakennusta että ulkorakennusta.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Historiallinen (elinkeinohistoriallinen)
Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkosillan ympäristö (E)

84. Pankki, Lahdentie 6, 743-25-56-1

Kuvaus:

Ylistaron vanhassa keskustassa sijaitseva jugendin ja varsinkin klassismin piirteitä omaava vuonna 1916 valmistunut entinen säästöpankin talo tontteineen. Pihapiiriin kuuluu pankkirakennuksen lisäksi 1920-luvulla valmistunut sauna sekä 2000-luvulla pihalle siirretty lottakioski, joka on käsitelty vuoden 2022 inventoinnissa erillisenä kohteena.

Näyttävä pankkirakennus pihapiireineen sijaitsee maisemallisesti erittäin keskeisellä paikalla Risteysalueella vastapäätä vanhaa Välimäen kauppaa. Rakennuksen on suunnitellut rakennusmestari Ahto Sippola, mutta jugendin ja klassismin piirteitä omaavan rakennukset julkisivut ovat arkkitehti Wäinö Gustaf Palmqvistin käsialaa. Rakennusta on laajennettu Matti Björklundin (Visanti) suunnitelmien mukaan 1920-luvulla mitä ilmeisimmin sisäpihan puolelta. Pihapiirissä on lisäksi arkkitehtonisesti laadukas tiilirunkoinen, suurelta osin valkoiseksi rapattu klassistinen aumakattoinen saunarakennus, jossa on jäljitelty pankkirakennuksen tyyliä. Mahdollisesti Björklundin suunnittelema sauna on valmistunut vuonna 1928.

Historia:

Vuonna 1915 päätettiin rakentaa pankille uusi rakennus. Rakennus toteutettiin kuitenkin rkm Ahto Sippolan suunnitelmien mukaan, ainoastaan julkisivu tehtiin arkkitehti Wäinö Gustaf Palmqvistin piirustusten mukaan. Rakennustyöt aloitettiin syksyllä 1915 Sippolan johtaessa työtä. Tiilet tuotiin Ylistaron tiilitehtaalta. Vuoden 1916 lopulla pankki siirtyi uuteen taloonsa. Vuonna 1919 muodostettiin suuri pankkisali purkamalla väliseinät ja vaihdettiin pariovet yhteen ulko-oveen. Muutoksen suunnitteli ark Vähäkallio. Seuraava korjaus

tehtiin vuonna 1928, jolloin rakennusta myös laajennettiin arkkitehti Björklundin suunnitelmien mukaan. Pankin edessä Suomen senaatti ja armeijan johto vastaanotti vuoden 1918 sodan ensimmäisen paraatin sen jälkeen, kun venäläiset joukot oli riisuttu aseista.

Arvio:

Rakennus muodostaa läheisen jugendtyylisen Osuusmeijerirakennuksen kanssa ajallisesti ja arkkitehtonisesti yhtenäisen julkisen rakentamisen kokonaisuuden. Rakennus edustaa yhdessä entisen osuusmeijerin kanssa 1900-luvun alkupuolen melko harvinaista arkkitehtonisesti korkealaatuista rakentamista, jossa sekoittuu jugendin ja klassismin piirteitä, jälkimmäisen ollessa hallitsevana. Julkivisun tyylliset yksityiskohdat ja osin myös materiaalit ovat alkuperäiset ja runkomalli on säilynyt 1920-luvun asussaan.

Rakennus on säilynyt ulkoasultaan erittäin hyvin sekä materiaaleiltaan että yksityiskohdiltaan. Alun perin pankiksi valmistunut rakennus on historiallisesti merkittävä elinkeinohistoriallisten arvojen lisäksi myös vuoden 1918 tapahtumien johdosta. Rakennus on toiminut aikanaan myös muussa liikekäytössä ja hetken aikaa esimerkiksi poliisilaitoksena.

Pihapiirissä sijaitseva mahdollisesti Matti Björklundin (Visanti) suunnittelema klassistinen saunarakennus on säilynyt ulkoisesti hyvin ja edustaa arkkitehtonisesti laadukasta suunnittelua. Saunarakennus muodostaa pankin kanssa arkkitehtonisesti laadukkaan ja yhtenäisen kokonaisuuden. Pankki sijaitsee maakunnallisesti merkittäväksi ehdotetussa Ylistaron vanhan keskustan alueella maisemallisesti erittäin keskeisellä paikalla Risteysalueella vastapäätä vanhaa Välimäen kauppaa. Pankki muodostaa läheisen Osuusmeijerin ja vanhan rukoushuoneen kanssa julkisten rakennusten keskittymän.

Luokka A

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Historiallinen (mm. elinkeinohistoriallinen)

Maisemallinen

Asemakaavassa suojelumerkintä sr-2.

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkosillan ympäristö (E)

85. Lottakioski, Lahdentie 6, 743-25-56-1

Kuvaus:

1930-luvulle ajoittuva aumakattoinen, rankorakenteinen ja satulakattoinen Lotta Svärdin käytössä ollut kioskirakennus, joka on sijainnut alun perin kirkkokosken partaalla, hautausmaan portin vieressä, mutta siirretty nykyiselle paikalleen entisen Ylistaron säästöpankin talon pihapiiriin ja kunnostettu 2000-luvun alussa. Rakennus on kunnostettu alkuperäisilmettä kunnioittaen.

Historia:

Lottien kioskirakennus on valmistunut vuonna 1934 ja rakennus on kunnostettu vuonna 2001.

Rakennus on alun perin sijainnut Kirkkokosken partaalla sankarihautausalueen vieressä. Kioskissa myytiin punaista limsaa, kahvia ja jäätelöä. Lotilla oli myös oma leipomo, josta myytiin leipää ja leivonnaisia myös muihin liikkeisiin.

Alun perin kioskirakennuksen kyltissä ei ollut Lotta Svärdin tunnusta.

Arvio:

Entinen kioskirakennus on kunnostettu alkuperäisilmettä ja -materiaaleja kunnioittaen ja alkuperäinen rakennusajankohta sekä käyttötarkoitus on edelleen havaittavissa. Rakennuksella on entisenä Lotta Svärdin kioskimyymälänä historiallista arvoa.

Vaikka rakennus ei enää sijaitsekaan alkuperäisellä paikallaan Kirkkokosken partaalla, on sillä siitä huolimatta edelleen historiallisten arvojen lisäksi myös maisemallista arvoa Ylistaron vanhan keskustan alueella maakunnallisesti merkittäväksi ehdolla olevassa rakennetussa kulttuuriympäristössä. Rakennus mainitaan myös erikseen Yaluekuvauksessa. Maakunnallisen inventoinnin toteuttanut Kirsi Niukko toteaa raportissaan, että "Etelä-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön yhtenä erityispiirteinä ovat myös useat suojeluskuntahistoriaan liittyvät Lotta - kioskit eri puolilla maakuntaa, esimerkiksi Alahärmässä ja Ylistarossa."

Luokka A

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Historiallinen (suojeluskunta- ja lottaperinne)

Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkosillan ympäristö (E)

86. Museomakasiinit, Kaskiontie, 743-403-41-2

Kuvaus:

Ylistaron vanhan keskusta alueella, aivan vanhan pankkirakennuksen ympäristössä on kolme museokäytössä olevaa viljamakasiinia, jotka muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Aitat on rakennettu muistitiedon mukaan nykyiselle paikalleen 1800-luvulla. Aitat ovat ryhmittyneet siten, että toisella puolella tietä on kaksi aitoista, toisella puolella yksi.

Historia:

Aitat on rakennettu muistitiedon mukaan nykyiselle paikalleen 1800-luvulla. Kahteen aitoista on koottu verona kuntalaisilta jyviä, joista on maksettu muun muassa virkamiesten palkka. Aitat olivat ns. pitäjänmakasiineja.

Kolmas makasiini on manttaalikunnan makasiini, joka on rakennetty lainajvästöksi.

Kuntalaiset olivat velvoitettuja osallistumaan makasiinin rakennustöihin. Makasiinit on laadittu valtion piirustusten mukaan

Arvio:

Kolme erittäin hyvin säilynyttä makasiinirakennusta Kaskiontien molemmin puolin. Makasiinirakennukset kuuluvat tärkeänä osana Ylistaron vanhan keskustan rakennuskantaan. Niillä on vahva historiallinen merkitys, sillä ne ovat toimineet Ylistarolaisten viljamakasiineina ja tämän jälkeen jo vuosikymmenien ajan museorakennuksina.

Maisemallisesti tien molemmin puolin sijaitsevat makasiinit (kaksi toisella puolella yksi toisella puolella) rajaavat katualuetta ja näkyvät hyvin Kirkkosillan suuntaan.

Rakennusten kunto on pääosin hyvä, pieniä korjauksia kaivattaisiin muun muassa kattorakenteisiin.

Arvio koskee kaikkia kolmea makasiinirakennusta.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkosillan ympäristö (E)

87. Laurila, Kaskiontie 8, 743-403-4-171

Kuvaus:

Laurilan pihapiiri sijaitsee Kaskiontiellä, lähellä Kirja-Matin koulua ja museomakasiineja. Pihassa on pääty tielle päin oleva 1800-luvun lopun pohjalaistalo, tien suuntaisesti oleva aittarakennus, jota on jatkettu lautarakenteisella osalla sekä tallirakennus vuodelta 1842. Rakennukset muodostavat kolmelta sivulta umpinaisen pihapiirin. Pihaa ympäröi korkea vanha puusto, joka pääasiassa koivua.

Historia:

Tila erotettiin aikoinaan Ojalan tilasta. Talo oli seurakunnan. Kanttori Nils Sarelius (s. 1821) lunasti sen 1800–1900-luvun vaihteessa. Hän oli kunnanvaltuuston puheenjohtaja ja valtuutettuna kunnan edustajana 1800-luvun lopulla Aleksanteri II:n muistopatsaan paljastustilaisuudessa Helsingissä. Hän toimi myös viljamakasiinien hoitajana. Hänen vaimonsa oli Josephina (o.s. Holmström). Heidän jälkeensä tilan omistivat heidän poikansa Nils (Niilo, s. 1852) ja tämän vaimo Susanna (o.s. Perä). Paikan omistivat myös Nilsin ja Susannan tytär Helmi (o.s. Sarelius, 1893-1973) sekä hänen puolisonsa Aarne Vainio (1891-1965). Sirkka Granlundille (o.s. Vainio) talo tuli vuonna 1973. Siitä lähtien tila on ollut kesäkäytössä.

Arvio:

Hieno perinteinen 1800-luvun pohjalaistalon pihapiiri aivan Kirkkokujan ympäristön ja Ylistaron vanhan keskustan välissä. Maisemallisesti hieman sivussa Kaskiontien varrella, mutta silti tärkeä ja ajallista kerroksellisuutta tuova kohde. Rakennukset ovat hyväkuntoisia ja etenkin ulkorakennukset ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan. Asuinrakennus on myös muodoltaan perinteinen ja siinä on alkuperäiset ikkunat. Rakennuksen väri ei ole perinteisesti pohjalaistaloissa käytetty, mutta palautettavissa oleva seikka ei vähennä rakennuksen arvoa.

Pihapiirissä säilyneet maatalon rakennukset kertovat tilan toiminnallisesta historiasta.

Tila on vapaa-ajan käytössä ja hyväkuntoinen.

Arvio koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkosillan ympäristö (E)

88. Isokoivu, Kaskiontie 9, 743-403-4-96

Kuvaus:

Kaskiontien varressa arviolta 1950-luvulla valmistunut asuinrakennus, jota on laajennettu vuonna 1972 (KTJ). Pihapiirissä asuinrakennuksen lisäksi pieni ulkorakennus, joka on rekisteritietojen mukaan valmistunut vuonna 1942 ja näiden lisäksi uudempi huvimaja.

Asuinrakennus on puolitoistakerroksinen jälleenrakennuskauden talo, jossa on pihan puolella on 1970-luvun lisäosa. Lisäosassa on loiva pulpettikatto, pienet matalat yksiruutuiset ikkunat ja 1970-luvulle tyypillinen ulko-ovi.

Ulkorakennus on peremmällä pihassa ja se on yksikerroksinen ja toisessa päässä on autokatos.

Pieni kuusikulmainen huvimaja on arviolta 1990-luvulta.

Arvio:

Arviolta 1950-luvun pihapiiri Kaskiontien varrella näkyvällä paikalla. Asuinrakennuksen alkuperäinen muoto on löydettävissä. 1970-luvulla rakennettu lisäosa kuuluu myös tyypillisesti rintamamiestalojen myöhempisiin vaiheisiin. Lisäosa kuitenkin tässä tapauksessa on kookas suhteessa muuhun rakennukseen ja se on noussut hyvin näkyvälle paikalle ja näin muuttaa asuinrakennuksen alkuperäistä asua ja mittasuhteita. Rakennuksen uudet ikkunat osittain sopivat rakennuksen

ilmeeseen, mutta erottuvat kuitenkin selkeästi myöhempänä lisäyksenä.

Pientä ulkorakennusta on kunnostettu 2000-luvun puolella ja siinä on hieman uudisrakennusmainen asu nykyään. Huvimaja on 1990-luvulta.

Isokoivu on rekisteritietojen mukaan tyhjiään ja myös pihapiiri antaa asumattoman vaikutelman. Rakennukset ovat päällisin puolin hyväkuntoisia ja niitä on kunnostettu vielä 2000-luvun aikana.

Arvio koskee asuinrakennusta.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

89. Finnilä, Kaskiontie 13, 743-403-4-87

Kuvaus:

Finnilän pihapiiri sijaitsee Kaskiontien päädyssä, lähellä Lapuantietä. Lapuantielle pihapiiri tosin ei näy. Finnilän pihapiirissä on vuonna 1938 nykyiselle paikalleen siirretyn asuinrakennuksen lisäksi piharakennus, joka sijaitsee pihan perällä, tien suuntaisesti olevaa asuinrakennusta vastapäätä. Rakennusten väliin jää oleskelupihaa.

Asuinrakennuksessa on suorakaiteen mallinen perusrunko, joka on puolitoistakerroksinen. Pihan puolella olevat kaksi vierekkäistä poikkipäätymäistä osaa ovat kaikei myöhempiä lisäyksiä, mahdollisesti ne on lisätty alkuperäiseen paikalle siirrettyyn runkoon vuonna 1938. Pieni umpikuisti ja sen yllä oleva parveke ovat todennäköisesti 1950-luvun lisäyksiä. Ikkunoita on vaihdettu, alkuperäisessä rungossa on nyt melko pienikokoiset standardi-ikkunat.

Historia:

Tontti on kuulunut Lahden perintötalo no. 4. Finnilän asuinrakennus on entinen syytinkitorppa, joka on siirretty Ylihärmästä nykyiselle paikalleen vuonna 1938. Rakennuksen alkuperäinen kivijalka on edelleen Ylihärmässä entisellä paikallaan.

Finnilän ensimmäinen asukas oli Ylistarolainen poliisi, Juho Eino Finnilä. Finnilä oli ensin naimisissa Taimi Amalia (o.s. Järvi) kanssa. He

ostivat tontin vuonna 1938 ja siirsivät talon. Tämän jälkeen Juho meni naimisiin Taimin siskon, Laura Susannan kanssa. Finnilän perhe asui talossa vuoteen 1968 kunnes myivät talon ja muuttivat Kirkkokujalle. Tämän jälkeen talon saivat häälahjaksi Eino ja Irja Salo, jotka asuivat Finnilässä kuolemaansa saakka. Tässä välissä talo oli hetken tyhjiällä, kunnes nykyiset omistajat ostivat sen vuonna 2015.

Peruskorjaus on tehty vuonna 1978. Lisäksi rakennuksesta on korjattu lattiasieni ja kattoja on madallettu. Lisäksi luultavasti ainakin eteinen on laajennus 1950-luvulta. Kesällä 2022 rakennuksessa korjattiin hermoja ja ikkunoiden alustoja.

Ulkorakennus on rakennettu samaan aikaan talon kanssa, vuonna 1938.

Arvio:

Finnilän pihapiiri sijaitsee Kaskiontien päädyssä, maisemallisesti hieman sivussa. Se kuitenkin täydentää ajallisesti kerroksellista rakennusjoukkoa Kaskiontiellä.

Asuinrakennukseen on tehty muutoksia ja korjauksia useamman kerran, ja tämän johdosta kokonaisuus on kerroksellinen. Alkuperäistä muotoa on tosin hieman vaikea hahmottaa ja muun muassa osa ikkunoista on uudenaikaisia.

Pihapiirin ulkorakennus on säilynyt alkuperäiskunnossaan. Rakennukset ovat hyväkuntoisia ja asuttuja.

Arvio koskee pihamaan molempia vuonna 1938 valmistuneita rakennuksia.

Luokka C

Arvot:

Rakennushistoriallinen

90. Mäkialsta, Kaskiontie 14, 743-403-4-93

Kuvaus:

Pieni pihapiiri Kaskiontien perällä, maisemallisesti hieman sivussa. Pihassa vuonna 1949 valmistunut asuinrakennus, joka kartoitettiin vain pintapuolisesti, sillä ulkoasultaan rakennus on muuttunut niin, että alkuperäistä ilmettä on vaikea hahmottaa.

Arvio:

Luokka D

ei erityisiä kulttuurihistoriallisia arvoja

91. Pohjan Kone -pajarakennus, Kaskiontie 15, 743-403-4-110

Kuvaus:

Aivan Kaskiontien päädyssä Lapuantien tuntumassa on Pohjan vanha konepaja 1950-luvulta. Rakennus on vinkkelin muotoinen, toinen osa on

lautarakenteinen ja toinen tiilirakenteinen (savitiili). Puurakenteisen osan päädyssä on suuri pariovi, josta on saatu vietyä sisälle suurempaa teollisuustavaraa.

Historia:

Konepaja "Pohjan Kone" perustettiin vuonna 1950 ja pajarakennus on valmistunut samana vuonna. Se oli Ylistaron ensimmäinen konepaja. Sen perustaja oli Kauko Pohja, joka asui lähistöllä Kaskionmäellä Mäki-Pohjan talossa.

Konepajatoiminta oli hyvin menestyksekkästä ja pajaa haluttiin laajentaja, mutta Ylistaron kunta ei myöntänyt siihen lupaa. Paikallisten tietojen mukaan syynä oli pelko, että paikkakunnalle tulisi pajateollisuuden myötä lisää työläisiä, joiden vaikutuksesta työväenliikkeet saattaisivat vahvistua Ylistarossa.

Pohjan Koneen muutettua rakennuksessa on ollut vielä ajoittain pienimuotoista pajatoimintaa ja siellä on toiminut lisäksi muun muassa koulun metalli- ja puukäsityöluokka sekä kaupan varasto. Lisäksi rakennus on ollut henkilökohtaisena varastona.

Myös pajan edustalla on joskus ollut pieni asuinrakennus. Sen purkamisajankohdasta ei ole tarkempaa tietoa.

Arvio:

Hyvin alkuperäisessä asussaan säilynyt 1950-luvun konepaja on maisemallisesti merkittävällä paikalla Lapuantien varressa. Myös Kaskiontien rakennuskantaa konepajarakennus täydentää, vaikka onkin siihen nähden hieman sivummalla.

Edustaa pienimuotoista teollisuusrakentamista jälleenrakennuskaudella.

Luokka C

Arvot: Rakennushistoriallinen, historiallinen (pienteollisuus ja elinkeino), maisemallinen

92. Toivikko, Pappilankuja 3, 743-403-49-0

Kuvaus:

Toivikon pihapiiri sijaitsee Pappilankujalla, lyhyen pihatien päässä. Pihatietä reunustaa molemmin puolin mäntyrivistö. Pihapiiri näkyy vain hieman Pappilankujalle, sillä se on korkean puuston suojissa.

Pihassa on asuinrakennus, joka on valmistunut arkkitehti Sulo Kalliokosken suunnitelmien mukaan vuonna 1964. Lisäksi on pieni vajarakenus. Asuinrakennus on kaksikerroksinen ja siinä on hyvin loiva satulakatto. Alempi kerros on betonirunkoinen ja sen yläpuolella on puurakenteinen yläkerta. Varsinaiset asuintilat ovat yläkerrassa. Yläkerrassa on myös koko pääjulkisivun pituinen parveke, joka ulkonevat hieman sisäänkäynnin ylle. Yläkerran ikkunat on vaihdettu 1970-luvulla ja ne ovat ajalleen tyyppillisiä yksiruutuisia tuuletusikkunallisia standardi-ikkunoita. Ikkunat kuitenkin sopivat kokonaisuuteen hyvin.

Historia:

Seurakunta on rakennuttanut talon kappalaiselle arkkitehti Sulo Kalliokosken piirustusten mukaan vuonna 1964. Talossa ovat asuneet

seurakunnan vuokralaisina muun muassa kappalainen Arvi Kallio, kanttori Tellervo Lemponen ja seurakuntapastori Esko Kallio. Vuodesta 1993 talossa ovat asuneet kirkkoherra Markku Toivio ja hänen vaimonsa Leena perheineen. Markku Toivio oli kirkkoherrana Ylistarossa vuodesta 1984 eläköitymiseensä saakka vuoteen 2012.

Rakennuksen ikkunat on uusittu ja pintaremonttia tehty ainakin 1970-luvulla.

Arvio:

Maisemallisesti hieman sivussa oleva Toivikko on arkkitehti Sulo Kalliokosken suunnittelema, hieman tyyppillisestä poikkeava 1960-luvun asuinrakennus. Rakennus on säilyttänyt alkuperäisen muotonsa ja suuren osan alkuperäisistä materiaaleistaan. Asukkaina on ollut Ylistaron seurakunnan merkkihenkilöitä ja rakennus on seurakunnan rakennuttama.

Arvio koskee asuinrakennusta.

Luokka A

Arvot: Rakennushistoriallinen, historiallinen (henkilöt: arkkitehti Sulo Kalliokoski, seurakunnan henkilöt)

93. Ojalan pappila, Pappilankuja 5, 743-403-11-34

Kuvaus:

Ojalan pappila on suurikokoinen rakennus Pappilankujan päässä.

Rakennus näkyy hyvin myös Lapuantielle.

Entinen pappila on kohdannut suuri muutoksia ja sen alkuperäistä hahmoa on hyvin vaikea hahmottaa. Tähän vaikuttavat etenkin myöhemmät laajennukset, joita on luultavasti tehty ainakin 1950-luvulla. Myös ikkunat ovat pääosin uusia standardi-ikkunoita. Lähes kaikki vanhat materiaalit on menetetty.

Pihamaalla on yksi ulkorakennus, joka on todennäköisesti rakennettu sotien jälkeen.

Historia:

Seurakunta osti vanhan Ojalan sotilastorpan kirkkoherralle 1880-luvulla ja pappila rakennettiin vuonna 1878. Se on ollut kirkkoherrojen asuntona yhtäjaksoisesti vuoteen 1993 asti. Muun muassa kirkkoherra Markku Toivio asui pappilassa vuosina 1984-1993. Vuoteen 1986 asti pappilassa oli myös kirkkoherranvirasto. Nuorten ja lasten tilaksi se muutettiin viimeisen pappilassa asuneen kirkkoherran muutettua pois.

Nykyisin pappila on Ylistaron kappeliseurakunnan lapsi- ja nuorisotila, jossa kokoontuu mm. päivä- ja perhekerhoja, pyhäkoulu sekä tyttö- ja poikakerhoja.

Pappilan pihamaalla on ollut myös pihatupa, joka oli rakennettu 1800-luvulla. Rakennus purettiin vuonna 1964.

Arvio:

Maisemallisesti erittäin näkyvällä paikalla sijaitseva suurikokoinen entinen pappila. Rakennuksen valmistumisvuosi 1878, mutta muutosten ja laajennusten vuoksi alkuperäistä muotoa on hyvin vaikea hahmottaa. Historiallisesti merkittävä, entinen sotilastorpan paikka, jonne pappila myöhemmin rakennettiin. Toimi seurakunnan kirkkoherrojen asuntona vuoteen 1993 saakka.

Pihapiirissä jäljellä ainoastaan piharakennus arviolta 1960-1970-luvulta. Muut pappilan rakennukset on purettu, muun muassa pappilan pihatupa vuonna 1964. Vanhoista tilatoiminnoista ei ole enää merkkejä pihapiirissä.

Arvio koskee vanhaa pappilaa.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (seurakuntatoiminta, entinen sotilastorpan tila),
maisemallinen**

94. Sippola (rek.nimi Rantalahti), Kärkimäentie 2, 743-403-4-165

Kuvaus:

Sippolan pihapiiri sijaitsee Lapuantien ja Kärkimäentien kulmauksessa. Hieno kaksifooninkinen asuinrakennus näkyy hyvin Lapuantielle, joten sillä on keskeinen maisemallinen asema Kaskionmäen ympäristössä.

Sippolan pihapiiriin kuuluu 1800-luvun asuinrakennuksen lisäksi viisi muuta rakennusta. Pihan perällä on kaksi kaksikerroksista aittaa, joista toinen on vuodelta 1804. Aitat ovat aivan vierekkäin ja ne näkyvät hyvin Kärkimäentielle. Pihan perällä on myös jo hieman huonoon kuntoon päässyt hirsirakenteinen, pitkänurkkainen lato, jonka seinät levenevät ylöspäin mentäessä. Pihan keskellä pitkittäin, asuinrakennuksen suuntaisesti on yksikerroksinen ulkorakennus, joka ikään kuin jakaa pihamaan kahteen osaan. Näiden lisäksi on vielä saunarakennus, joka sijaitsee asuinrakennuksen lounaispäädyn puolella. Sippolan päärakennus on rekisteritietojen mukaan valmistunut vuonna 1800, mutta on todennäköisesti vanhempi, eli 1700-luvulta. Se on hirsirunkoinen, kaksifooninkinen suurikokoinen rakennus.

Historia:

Sippola, eli Rantalahti on erotettu Mäkilahdesta vuonna 1981. Mäkiähti on osa historiallista Lahden tilaa. Asuinrakennuksen tarkkaa rakennusajankohtaa ei tiedetä, mutta on varmaa, että rakennus kuuluu Ylistaron vanhimpiin. Talon vintillä on sijainnut Ylistaron ensimmäinen kauppa. Kauppiasta on kutsuttu nimettömäksi. Vuonna 1983 talossa asui maanviljelijä Esa Sippola, joka oli muuttanut taloon vuonna 1908.

Asuinrakennuksessa on alun perin ollut tuohikate, jonka päälle on myöhemmin laitettu nykyinen tiilikate. Rakennuksen perustus on kiveä, joka on myöhemmin päällystetty sementillä. Toinen aittarakennus on vuodelta 1804, toisen rakennusajankohtaa ei tiedetä. Rakennukset on todennäköisesti siirretty muualta. Tilan aitat ovat historiallisten ilmakuviin perusteella vielä 1950-luvulla sijainneet Kärkimäentien varrella vierekkäin. Pihaan on tuolloin tullut myös kaksi sisäänkäyntiä, toinen suoraan asuinrakennuksen edustalle ja toinen aittojen välistä pihan peräosaan. Piha on siis vielä tässä vaiheessa jakautunut ns. miespihaan ja maatalouspihaan. Lapuantietä ei tuolloin vielä ollut ja Kärkimäentie sekä Kaskiontie olivat yhtenäisen väylä aina jokirantaan Kirkkokujalle saakka. Tila on siis tuolloin vielä ollut sijainniltaan hieman syrjemmässä peltojen keskellä, eikä vilkkaan tien varrella.

Arvio:

Hieno kaksifooninkinen asuinrakennus näkyy hyvin Lapuantielle, joten sillä on keskeinen maisemallinen asema Kaskionmäen ympäristössä. Rakennukset hyvin säilyneitä, korjaukset iäkkäitä ja ne sopivat rakennuksien alkuperäiseen ilmeeseen. Pihapiirissä on jäljellä maataloustoimintaan liittyviä rakennuksia, mm. iäkäs aitta. Vilja-aittoja todennäköisesti siirretty alkuperäisiltä paikoiltaan. Asuinrakennuksessa on toiminut Ylistaron ensimmäinen kauppa. Tila tyhjillään, mutta vielä hyväkuntoinen.

Arviointi koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia paitsi pihan perällä olevaa huonokuntoista latoa.

Luokka A

Arvot:
Rakennushistoriallinen,
maisemallinen,
historiallinen (elinkeinohistoriallinen)

Asemakaavassa merkintä sr-1

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaskionmäen raittimaisema ja mäkitupa-asutus (D)

95. Ojares (rek.nimi Rinne), Kärkimäentie 4, 743-403-4-100, -4-16, -29-7

Kuvaus:

Ojareksen pihapiirissä on vuoden 1900 tienoilla rakennettu puolitoistafooninkinen asuinrakennus ja pihan peränurkassa vinkkelinmallinen ulkorakennus, joka on 1950-luvun paikkeilta. Pihapiiriä ympäröi melko sankka puusto ja kasvusto, sillä tila on tyhjä. Ojareksen talon pääty on kohti Kärkimäentietä, jonka toisella puolella on Korven mäkitupa. Ojareksen lähistöllä Kaskionmäen alarinteessä Lapuantien varressa on myös Sippolan pohjalaistalon pihapiiri.

Ojareksen talo on puolitoistafooninkinen, pitkänurkkainen hirsirakennus, jonka satulakattolla on peltikate. Eteläisellä pitkällä sivulla on korkea frontoni ja pohjoispuolella on lähes rakennuksen korkuinen, poikkipäätymäinen umpikuisti. Kuistia ja haukkaikkunoita lukuunottamatta kaikki ikkunat on vaihdettu luultavasti 1950-luvulla. Yläkerrassa on kaksipuitteiset ikkunat ja alakerrassa suuriruutuiset tuuletusluukulliset ikkunat, 1950-luvun standardimallia. Itäpäädyssä on todennäköisesti 1950-luvulla rakennettu satulakattoinen (jolla huopakate) pieni lisäosa, jossa on todennäköisesti huussi. Pihan takanurkassa sijaitseva ulkorakennus kuuluu selkeästi pihapiiriin, mutta sijaitsee pääosin eri kiinteistössä (Mäkirinne 743-403-29-7).

Ulkorakennus on lautarakenteinen, vinkkelinmallinen ja siinä on ainakin konesuoja, todennäköisesti sauna ja pieniä vajoja.

Historia:

Rinteen kiinteistö on lohkottu Mäkilahdesta vuonna 1927. Mäkilähti taas on ollut osa Lahden kantatilaa vuoteen 1901 saakka.

Ojareksen talo on kauppias Mikko Kaupin 1900-luvun vaihteen tienoilla rakennuttama. Talossa on asunut mm. Orvokki Autio vanhempineen. Ei ole tiedossa mitä ulkorakennuksia pihapiirissä on ollut, mutta viimeisimmät suurimmat muutokset niin Ojareksen asuinrakennuksessa kuin pihapiirissä ovat tapahtuneet 1950-luvulla. Tuolloin on ainakin rakennettu pihan ulkorakennus, vaihdettu ikkunat ja rakennettu asuinrakennuksen itäpäätyyn huussi. Tila on ollut tyhjä mahdollisesti jo pidemmän aikaa, mutta rakennukset ovat vielä päällisin puolin pääosin hyväkuntoisia. Käyttämättömyys on kuitenkin selkeä uhka rakennuksen säilyvyydelle ja olisi suotavaa löytää sille käyttötarkoitus pikaisesti.

Arvio:

Ojareksen talo sijaitsee Kaskionmäen raittimaisemassa. Ojares edustaa alueen vanhempaa rakennuskantaa yhdessä Sippolan pohjalaistalon kanssa. Pihapiiri on keskeinen osa Kärkimäentien näkymiä, sillä se näkyy tielle hyvin ja täydentää raittia reunustavaa rakennusjonoa, joka jatkuu koko raitin pituudelta Kaskionmäen pohjoispuolelle.

Asuinrakennus edustaa 1900-luvun vauraamman väestön asuinrakentamista. Rakennus on massaltaan ja muodoltaan varsin hyvin säilynyt, mutta muita muutoksia talon ulkoasuun on tehty 1950-luvulla. Ikkunat vaihdettiin tuolloin aiempaa pienempiin standardi-ikkunoihin, joka on vaikuttanut kohteen ulkonäköön joissain määrin. Toisaalta muutoksetkin ovat jo iäkkäitä ja 1900-luvun puolivälin henkeä pihapiiriin tuo myös pihapiirin pohjois- ja länsireunaan reunustava ulkorakennus. Välittömästi Kärkimäentielle näkyvä pieni 1950-luvun lisäosa vaikuttaa hieman epäsovivalta muuhun rakennukseen nähden. Rakennuksen kunto vaikuttaa arvioon.

Arviointi koskee asuinrakennusta sekä pääosin viereisellä kiinteistöllä olevaa ulkorakennusta.

Luokka C

Arvot: rakennushistoriallinen, maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaskionmäen raittimaisema ja mäkitupa-asutus (D)

96. Korpi, Kärkimäentie 5, 743-403-4-39

Kuvaus:

Korpi on aivan Kärkimäentien kyljessä seisova pieni mäkituvan asuinrakennus, jonka rakennusaika on KTJ:n mukaan 1920, mutta tämä ei välttämättä ole oikea rakennusaika. Korpi on lohkottu lahden kantatilasta vuonna 1927. Vuosi 1927 voisi hyvin olla tuvan tarkempi rakennusvuosi. Pihapiirissä on aiemmin ollut myös pieni ulkorakennus, mutta se on viime vuosina purettu. Myös tien samalla puolella, Korven eteläpuolella sijainnut, Mieltyn pieni mäkitupa on purettu vuosien 2010 ja 2013 välillä. Pieni yksinäinen Korven talo antaa nykyään hieman irrallisen vaikutelman.

Korven tupa erottuu tien reunassa lähes heti Kärkimäentielle saavuttaessa. KTJ:n tietojen mukaan 1920-luvulla valmistunut pieni mökki on tien suuntaisesti. Rakennuksessa on yksi kerros ja runko on pitkille nurkille veistetyistä hirrestä.

Arvio:

Korven mäkitupa liittyy Kaskionmäen raittimaisemaan ja mäkitupa-asutukseen. Vuoden 2008 FCG Planeko Oy:n arvioissa todettiin, että "...raittimaisema koostuu katkelmasta vanhaa kylätietä ja sen varressa säilyneistä kahdesta pohjalaistalon pihapiiristä sekä kahdesta aivan

tien reunassa nököttävästä vanhasta pikkutuvasta. Pikkutuvat luovat raitin varteen intiimiä mittakaavaa ja niiden säilyminen on raittimaiseman ilmeelle elintärkeää." Tämän arvion jälkeen kaikki muut mäkitupalaisrakennukset sekä Korven pihapiirin ulkorakennukset ovat kadonneet ja jäljellä niistä on vain yksinäinen Korven asuinrakennus. Tämä vaikuttaa suuresti kohteen arviointiin, sillä ympäristöstä on vaikea lukea enää alueen tai kohteen historiaa. Itse rakennus on säilynyt melko hyvin, se on selkeästi edelleen pieni vuosisadan alun pieni mäkitupa. Suurimmat korjaukset on kaiketi tehty 1950-luvun tienoilla ja etenkin ikkunoiden vaihtaminen yksiruutuisiin vaikuttaa kohteen ulkonäköön. Rakennus on kesäkäytössä ja siitä huolehditaan.

Arviointi koskee asuinrakennusta.

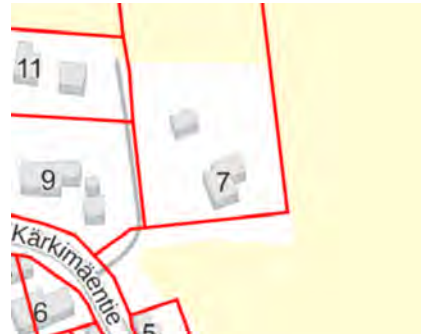
Luokka C

Arvot:

Rakennushistoriallinen, maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaskionmäen raittimaisema ja mäkitupa-asutus (D)

97. Mäkiniemi, Kärkimäentie 7, 743-403-29-1

Kuvaus:

Kaskionmäen itäreunalla oleva jälleenrakennuskauden kohde. Pihapiiri näkyy todella hyvin Lapuantielle, sillä tien ja pihapiirin välissä on vain aukeaa peltomaisemaa. Tämän lisäksi se näkyy hyvin myös Kärkimäen raitille, vaikka se sijaitseekin hieman tiestä kauempana ikään kuin omalla saarekkeellaan pellon reunassa. Pihapiirissä on asuinrakennus, uudehko huvimaja ja pieni ulkorakennus, joka on luultavasti 1960-1970-luvulta.

Asuinrakennus on tyypillinen jälleenrakennuskauden talo. Noppamaiselta muodoltaan ja rakennustavoiltaan hyvin tyypillinen aikansa asuinrakennus. Rakennuksen itäpäädyssä on yksikerroksinen elintasosiipi, joka sopii hyvin kokonaisuuteen, sillä se on materiaaleiltaan yhtenäinen rakennuksen alkuperäisen osan kanssa.

Arvio:

Mäkiniemen pihapiiri sijaitsee maisemallisesti hyvin merkittävällä paikalla Kaskionmäen itäreunalla. Rakennukset näkyvät hyvin lapuantielle ja Kärkimäentielle.

Pihassa on hyvin tyypillinen hyvin säilynyt rintamamiestalo, johon myös hyvin tyypillisesti on 1970-luvulla lisätty pieni elintasosiipi, jossa todennäköisesti on wc-tilat, pesuhuoneet ja mahdollisesti sauna. Elintasosiipi rintamamiestalossa tulivat 1970-luvulla tapahtuneen elintason nousun yhteydessä niin yleiseksi, että niiden voidaan katsoa kertovan aikakauden muutoksesta ja yhteiskunnan vaurastumisesta.

Pihapiirin ulkorakennus on asuinrakennusta uudempi, pieni vaatimaton autokatos, luultavasti 1970-luvulta. Tämän lisäksi on uudempi huvimaja. Pihapiiristä ei löydy viitteitä tilan alkuperäisistä toiminnoista, voi olla, että ulkorakennuksia ei ole ollut.

Tilan rakennukset ovat hyvin säilyneitä, mutta kokonaisuutena se ei ole niin merkittävä, että se vaatisi tarkempaa suojelua. Maisemallisesti se on näkyvällä paikalla. Kuitenkin rakennustyyppi on Ylistarossa vielä yleinen, joten ainoastaan alkuperäisimmät kohteet voidaan huomioida kaavassa.

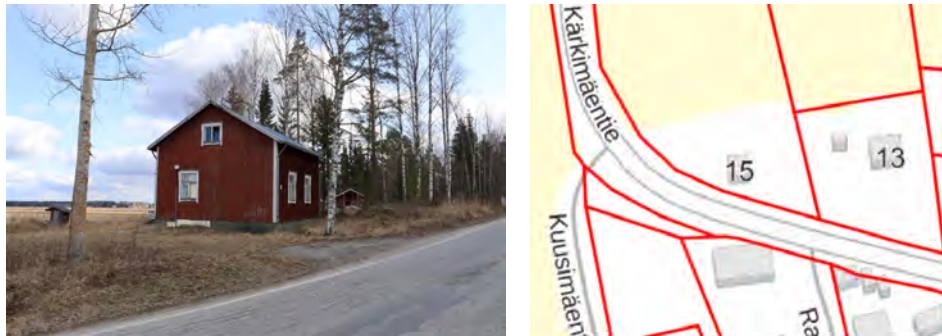
Arviointi koskee asuinrakennusta.

Luokka D

Arvot: Rakennushistoriallinen, maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaskionmäen raittimaisema ja mäkitupa-asutus (D)

98. Mäkiluoma, Kärkimäentie 15, 743-403-28-1

Kuvaus:

Mäkiluoman pientilan pihapiiri sijaitsee Kaskionmäen alueella aivan mäen pohjoisosan alarinteessä, laajojen peltoaukioiden rajauksessa. Asuinrakennus on maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla, sillä se näkyy pitkälle Kärkimäentielle ja pelloille. Tien toisella puolella sijaitsevat Raumalantien viljankuivaajat.

Mäkiluoman pihapiirissä sijaitsevat ainoastaan asuinrakennus, vanha pieni huussi sekä uudehko tynnyrisauna. Asuinrakennus on lähellä tietä sen suuntaisesti ja sauna pihan itäreunalla. Huussi on aivan pellon reunassa. Pihan vierestä alkava peltosarka kuuluu Mäkiluoman kiinteistöön.

Asuinrakennus on valmistunut vuonna 1948. Se on puolitoistakerroksinen ja todennäköisesti rankorakenteinen aikakauden rakennustapojen mukaisesti.

Historia:

Mäkiluoman tila on vuonna 1960 lohkottu Ojalan tilasta, joka on ollut olemassa vuodesta 1874 saakka.

Vuoden 1950 ilmakuvan perusteella pihapiiristä on ollut suora kulku Mäkiluoman peltosaralle. Kulkureitin sivulla on ollut jokin ulko-/talusrakennus.

Arvio:

Mäkiluoma talo on kaikesti ollut pienviljelijän tila, jossa on harjoitettu maanviljelystä. Kaikki maanviljelykseen viittaavat ulkorakennukset ovat kadonneet pihapiiristä, joten tilan toiminnallista historiaa on vaikea pihapiiristä enää lukea. Tien toisella puolella, samalta aikakaudelta olevan viljankuivaamon kanssa Mäkiluoma muodostaa pienen 1900-luvun puolivälin maanviljelyksestä kertovan kokonaisuuden.

Asuinrakennus on tyhjillään, mutta toistaiseksi vielä korjattavassa kunnossa. Tämä tulee muuttumaan lähivuosina, mikäli tyhjillään olo jatkuu. Rakennus edustaa jälleenrakennuskauden omakotirakentamista, mutta siinä on ajalle poikkeavia piirteitä, kuten ikkunat, jotka vaikuttavat alkuperäisiltä. Ne on mahdollisesti otettu jostain vanhemmasta rakennuksesta.

Tilan tärkein arvo tällä hetkellä on sen maisemallinen merkitys. Kaskionmäkeä pohjoisesta viljelysalueitten läpi lähestyessä, Mäkiluoma näkyy aivan peltojen rajauksessa hieman niitä korkeammalla Kaskionmäen reunalla. Taustalla kohoaa Kaskionmäki, joka peltojen keskelle näyttäytyy puustoisena saarekkeena. Osana Kaskionmäen aluetta Mäkiluoma myös täydentää alueen rakennuskantaa ja pienten pihapiirien jatkumoa.

Arviointi koskee ainoastaan asuinrakennusta.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaskionmäen raittimaisema ja mäkitupa-asutus (D)

99. Kaskionmäen viljankuivaajat, Raumalantie 1, 743-403-51-0

Kuvaus:
Kaskionmäen korkeimmalla kohdalla sijaitsevat Ylistaron Kirkonkylän Maamiesseura RY:n omistuksessa olevat viljankuivausrakennukset. Rakennukset ovat yhteisessä pihapiirissä alueen pohjoispäässä, Kärkimäentien ja Raumalantien risteyksessä.

Vanhempi viljavarasto on todennäköisesti 1950-luvun paikkeilta, peltikuorinen pienempi varastorakennus on uudempi. Vanha kuivaaja on Kärkimäentien varressa tien suuntaisesti ja uudempi Raumalantien suuntaisesti pihan eteläosassa. Vanhempi, Kärkimäentietä rajaava kuivaaja on kaksiosainen: Korkeassa osassa sijaitsevat viljasäiliöt ja matalammassa on muita tiloja. Uudempi kuivaaja on peltikuorinen rakennus, joka on perustettu betonille.

Arvio:

Kaskionmäen korkeimmalla kohdalla sijaitseva vanhempi kuivaajarakennus on maisemallisesti merkittävällä paikalla Kärkimäentien varren raittimaiseman päätepisteenä yhdessä

aikalaisensa, tien toisella puolella sijaitsevan Mäkiluoman kanssa. Kuivaaja näkyy jonkin verran myös peltojen keskelle Kaskionmäen pohjoispuolella. Uudemalla kuivaajalla ei niinkään ole maisemallista merkitystä, sillä se sijaitsee paikalla, jossa se jää vanhemman kuivaajarakennuksen taakse.

Kuivaajat liittyvät Ylistaron maanviljelyshistoriaan. Maanviljelys on koko Ylistaron historian ajan ollut yksi tärkeimmistä elinkeinoista ja mahdollisesti suurin tekijä paikkakunnan rakennetun ympäristön ja perinnemaisemien muokkautumisessa.

Rakennustapojensa kautta kuivaajat kertovat maanviljelystekniikoiden kehityksestä. Rakennukset ovat ajalleen tyypillisiä yhteiskuivureita, joita esimerkiksi maanviljelijät osuuskunnittain tai maamiesseuroittain rakennuttavat.

Arviointi koskee molempia kuivaajia.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (maatalous),
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaskionmäen raittimaisema ja mäkitupa-asutus (D)

100. Mäki-Pohja, Raumalantie 4, 743-403-29-8

Kuvaus:

Mäki-Pohjan pihapiiri sijaitsee Raumalantien päässä Kaskionmäen alueella. Pihapiiri sijoittuu käytännössä aivan Kaskionmäen keskelle. Sen naapurissa idässä on Ojareksen talo, pohjoisessa Korkiamäki ja lännessä ja etelässä pihapiiriä reunustaa metsäinen alue.

Pihapiiriin tullaan Raumalantietä pitkin, joka on lyhyt, pieni hiekkatie ja sen varrella ei ole muita rakennuksia kuin aivan alkupäässä olevat viljankuivaajat ja Korkiamäen hallirakennus. Mäki-Pohjan pihapiirissä on asuinrakennus ja vinkkelinmallinen ulkorakennus. Asuinrakennus on pihan lounaisnurkassa ja ulkorakennus koillisnurkassa.

Asuinrakennus on valmistunut vuonna 1950 ja se on melko tyyppinen jälleenrakennusajan rintamamiestalo. Massaltaan rakennus on kuutiomainen. Runko on todennäköisesti rankorakenteinen, perustuksena on betoni ja satulakaton on peltikate. Ulkorakennus on alun perin ollut pitkänmallinen rakennus, johon on myöhemmin lisätty katosmainen osa, jolloin rakennuksesta on tullut vinkkelinmallinen.

Historia:

Pihapiiri on rakentunut jälleenrakennuskauden aikana, vuonna 1950. Mäki-Pohja on erotettu Mäkiniemestä vuonna 1960.

Mäki-Pohja on ollut Pohjan konepajan omistaja Kauko Pohjan kotitalo.

Arvio:

Mäki-Pohja sijaitsee aivan Kaskionmäen keskellä, joten sitä ympäröivät niin muut rakennukset kuin puustokin. Tästä syystä Mäki-Pohjan rakennuksilla ei ole suurta maisemallista arvoa, mutta omalla kiinteistöllään se muodostaa pienen, yhtenäisen ja hyvinhoidetun pihapiirin.

Asuinrakennus on varsin hyvin säilynyt ja siinä on säilynyt muun muassa alkuperäiset ikkunat ja aikakauden tyylipiirteet. Vaikka rakennukseen on myöhemmin lisätty elintasosiipi, on se rakennettu rakennuksen taakse, jolloin pihaan saavuttaessa sitä ei voi helpostikaan havaita. Rakennus on edelleen selvästi jälleenrakennuskauden talo.

Pihapiiriä täydentää 1950-luvulla valmistunut piharakennus, joka on myös säilynyt hyvin aikakauden asussaan myöhemmin lisätystä katososasta huolimatta.

Kaskionmäellä sijaitsee muitakin jälleenrakennuskauden pihapiirejä sekä saman aikakauden viljankuivaaja, joten Mäki-Pohja myös täydentää tätä joukkoa.

Rekisteritietojen (KTJ) mukaan kohde on tyhjillään, mutta paikalla on selvästi käyty aivan viime aikoina. Lisäksi pihapiiri rakennuksineen ovat niin hyvin hoidettuja, että Mäki-Pohja varmastikin toimii vähintäänkin vapaa-ajan asuntona.

Arviointi koskee asuinrakennusta, myös ulkorakennus suositellaan säilyttämään.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaskionmäen raittimaisema ja mäkitupa-asutus (D)

101. Nikkarinmäki, Kuusimäentie 7, 743-25-88-3

Kuvaus:

Nikkarinmäen pihapiiri sijaitsee Kaskionmäellä, vanhalla mäkitupalaisasutusalueella, Kuusimäentien varressa. Vieressä on vuonna 2019 rakentunut pihapiiri ja lähistöllä myös Niemen mäkitupa. Nikkarinmäki sijaitsee Kaskionmäen reunalla, pellon rajauksen lähellä ja pihapiiristä on hienot näkymät Ylistaron komialle kirkolle.

Nikkarinmäen pihapiiri on lohkottu Leppälahdesta vuonna 1932. Pihapiirissä on pieni asuinrakennus vuodelta 1931, luonnokivi- ja lautarakenteinen ulkorakennus, joka sijaitsee aivan tien vieressä ja sen suuntaisesti, sekä pieni sauna. Ulkorakennukset ovat arviolta samanikäisiä asuinrakennuksen kanssa.

Asuinrakennus on puolitoistakerroksinen, pinta-alaltaan pieni talo, joka on vinkkelinmuotoinen. Pihapiirin ulkorakennus on mahdollisesti toiminut muun muassa maakellarina. Se on hyvin matala ja alaosastaan se on ladottu luonnonkivistä. Saunarakennus on kooltaan hyvin pieni ja se on luultavasti lautarakenteinen.

Arvio:

Erittäin hyvin säilynyt mäkituvan pihapiiri hienolla paikalla Kaskionmäen länsireunalla. Korjaukset sopivat rakennukseen ja ovat jo iäkkäitä. Maisemallisesti melko piilossa suuremmilta liikenneväyliltä, mutta muodostaa Kaskionmäen reuna-alueelle maisemallisen kokonaisuuden yhdessä toisen hyvin säilyneen mäkituvan, naapuripihapiiri Niemen kanssa. Vapaa-ajan käytössä, joten kohteesta pidetään huolta.

Arvio koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia.

Luokka A

Arvot: Rakennushistoriallinen, maisemallinen.

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaskionmäen raittimaisema ja mäkitupa-asutus (D)

102. Niemi, Kotimäentie 5, 743-403-4-37

Kuvaus:

Niemen mäkitupalaistalo sijaitsee Kaskionmäellä. Ympäristössä on myös muita mäkitupia, muun muassa Nikkarinmäen pihapiiri aivan naapurissa. Lähistöllä on myös uudempaa asutusta.

Niemen talo pihapiiri sijaitsee Kotimäentien perällä, pellon laidalla. Lounaassa erottuu Ylistaron komia kirkko hyvin. Kotimäentie ei jatku pihapiiriin saakka, joten pihaan ei tule kunnollista tietä, vaan pieni polku pienen metsäkaistaleen läpi. Pihapiiri jakautuu useammalle pienelle kiinteistölalalle, mutta rakennukset kuuluvat selkeästi yhteen kokonaisuuteen. Pihapiiriin kuuluu 1927 rakennetun asuinrakennuksen lisäksi pieni vajarakenus, mahdollisesti vanha talli sekä uudempi tynnyrisauna (1991). Rakennukset sijaitsevat pihassa melko tiiviisti ja vapaassa järjestyksessä. Ulkorakennukset sijaitsevat asuinrakennuksen etualalla.

Niemen asuinrakennuksen kaikki sivut ovat suurin piirtein yhtä pitkiä, joten se on pohjaltaan hyvin neliömäinen. Siinä on yksi kokonainen kerros, ullakolla ainakin päädyissä on mahdollisesti lisähuoneita. Sisäänkäynnin puolella on satulakattoinen umpikuisti, joka on vuorattu pystyrimalautoituksella ja peiliparioivat on maalattu tumman- ja vaaleanruskeiksi. Umpikuistin edustalle on myöhemmin lisätty uusi

avokuisti. Pihapiirin suurempi ulkorakenus on mahdollisesti vanha talli. Pienempi ulkorakenus on vajamainen matala, muutaman neliön kokoinen rakennus. Pihapiirissä on myös tynnyrisauna 1990-luvulta.

Arvio:

Hyvin säilynyt mäkituvan pihapiiri hienolla paikalla Kaskionmäen länsireunalla. Asuinrakennukseen on tehty korjauksia todennäköisesti 2000-luvun puolella. Ikkunat on vaihdettu ja asuinrakennuksen edustalle on rakennettu uusi avokuisti. Eniten näistä korjauksista rakennuksen ulkonäköön vaikuttaa kuisti, joka on onneksi melko keveä, eikä näin ollen liiaksi vie huomiota talon alkuperäisistä osista. Uudet ikkunat on tehty vanhan tyylin mukaisesti, joten ne sopivat kokonaisuuteen tarpeeksi hyvin. Pihapiirin ulkorakennukset ovat käytännössä täysin alkuperäisessä asussaan. Maisemallisesti melko piilossa suuremmilta liikenneväyliltä, mutta muodostaa Kaskionmäen reuna-alueelle maisemallisen kokonaisuuden yhdessä toisen hyvin säilyneen mäkituvan, naapuripihapiiri Nikkarinmäen kanssa. Lehdettömään aikaan näkyy kauas Tuulivuoren pelloille. Vapaa-ajan käytössä, joten kohteesta pidetään huolta.

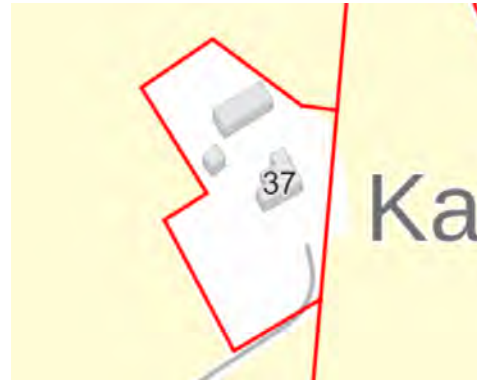
Arvio koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia, paitsi uudempaa tynnyrisaunaa.

Luokka A

Arvot: rakennushistoriallinen, maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaskionmäen raittimaisema ja mäkitupa-asutus (D)

103. Kalmisto, Tuulivuorentie 37, 743-403-10-90

Kuvaus:

Kalmiston asuinrakennus on vuodelta 1949. Se on maisemallisesti hienolla paikalla, puustoisella saarekkeella keskellä Tuulivuoren peltoalueilta.

Asuinrakennus on tyypillinen jälleenrakennuskauden talo. Siinä on puolitoista kerrosta ja muodoltaan se on noppamainen. Rakennukseen on lisätty suurehko kuisti ja sen yläpuolelle on tehty sisäänvedetty parveke. Ikkunat on vaihdettu ja ulkokuuloitus myös. Päätykolmioiden yläosaan on lisätty jugendtyyliset puukoristeet. Väriltään rakennus on keltainen ja se on perustettu betonille.

Pihamaalla on myös ulkorakennus ja huvimaja.

Historia:

Kalmiston asuinrakennus on valmistunut vuonna 1949. Sen ensimmäiset omistajat olivat Urho Loukola ja vaimo Mirjami (o.s. Kivistö). Asuinrakennuksessa oli aluksi neljä huonetta. Tilalla viljeltiin rehua ja pidettiin karjaa.

Arvio:

Maisemallisesti hienolla paikalla Tuulivuoren alueella, pitkän pihatienpäässä oleva pihapiiri. Sijaitsee laakeiden peltojen keskellä omalla puuston ympäröimällä "saarekkeellaan". Pihapiirin tärkein arvo onkin sen maisemallinen sijainti, sillä vuonna 1949 valmistunut asuinrakennus on kohdannut suuria muutoksia. Sen perusmuoto on vielä selkeästi alkuperäinen, mutta alkuperäisiä materiaaleja ei juurikaan ole jäljellä. Sen toiseen pätyyn on tehty sisäänvedetty parveke ja suuri terassi, jotka muuttavat rakennuksen luonnetta. Rakennukseen on myös lisätty pieniä tyyllisiä muutoksia, kuten lisätty yleisesti jugendrakennuksissa käytetty räystäskoristeet päätyihin. Etenkin maisemallisesti hieno kohde, mutta ei anna korvaamatonta tietoa aikansa rakentamistavoista tai materiaaleista.

Luokka D

Arvot:

maisemallinen

104. Kulmala, Kirkkokuja 26, 743-403-4-114

Kuvaus:

Maisemallisesti näkyvällä paikalla Ylistaron vanhassa keskustassa sijaisteva 1950-luvun kaksikerroksinen asuin- ja liikerakennus, joka on edelleen liikekäytössä. Kirkkokujan ja Kaskiontien risteyksessä sijaitseva rankorakenteinen ja satulakattoinen rakennus edustaa rakennusajankohdalle tyypillistä asuin- ja liikerakentamista sekä massoitteeltaan että tyyllisiltä yksityiskohdiltaan. Näkyvin muutos on toteutettu mitä ilmeisimmin 1970-luvulla, jolloin on valmistunut nykyisin autokorjaamon tiloina toimiva laajennus, jota on puolestaan laajennettu jonkin aikaa myöhemmin vielä lisää. Laajennusosa on yksikerroksinen ja katon profiili on alkuperäistä osaa loivempi.

Historia:

Kulmalan asuin- ja liikerakennus valmistui 1950-luvun alkupuolella. Tontti on lohkottu Perustus-nimisestä tilasta vuonna 1954. Rakennusajankohdaksi on ilmoitettu sekä 1951 että 1954 (KTJ). Rakennusta on laajennettu matalammalla korjaamo-osalla, joka on valmistunut mitä ilmeisimmin 1970-luvulla. Laajennus ei ole näkyvillä vielä vuoden 1969 peruskartassa.

Rakennus käsitti 1960-luvulla yhteensä 13 huonetta. Omistajana oli 1960-luvulla ylipostimies Helge Virtanen, jonka vaimo Raili Virtanen omisti myös Kyrönvirran autoliikkeen.

Inventointihetkellä rakennuksessa toimi Autokorjaamo MO-service sekä siihen liittyvä myymälä.

Arvio:

Kulmalan liikerakennus edustaa Ylistaron kirkonkylän alueen 1950-luvun melko voimakasta muutosta sekä alueen senaikaista vilkasta liiketoimintaa, joten kohde on elinkeinohistoriallisesti arvokas. Kohteen arvoa kohottaa myös se, että se on edelleen alkuperäisessä käytössään. Rakennuksen alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen havaittavissa ja tyylliset yksityiskohdat ovat säilyneet varsinkin julkisivulla. Mitä ilmeisimmin 1970-luvulla toteutettu laajennus ei juurikaan riko kokonaisuutta, mutta sisäpuolella sittemmin toteutetut muutokset ovat ristiriidassa rakennuksen alkuperäisilmeen kanssa ja tämä vaikuttaa kohteen rakennushistorialliseen arvoon.

Kulmalan kiinteistö sijaitsee maisemallisesti erittäin näkyvällä paikalla Ylistaron vanhassa keskustassa alueella, jota on ehdotettu maakunnallisesti merkittäväksi. Rakennus kuuluu liikerakennusten keskittymään, johon kuuluvat 1900- ja 1910-luvulla valmistuneet osuusmeijerin ja säästöpankin rakennukset sekä nk. Wälimäen kauppa. Lisäksi Kulmala liittyy lännenpänä sijaitsevaan melko yhtenäiseen 1950-60-lukujen rakennuskeskittymään.

Luokka C

Rakennushistoriallinen

Historiallinen (elinkeinohistoriallinen)

Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkokujan ympäristö (F)

105. Kirja-Matin koulu, Kirkkokatu 20, 743-403-56-0

Kuvaus:

Kirja-Matin koulu toimii Ylistaron keskustaajaman alakouluna. Alun perin Kirkonkylän kouluna tunnettu rakennus valmistui vuonna 1957 Eino Niemelän suunnittelemana. Koulurakennuksen Kirkkokujan puoleiseen siipeen kiinni rakennettiin vuosina 2002–2004 kookas "Kirmaushalli". Alkuperäinen koulurakennus on remontoitu muutama vuosi tämän jälkeen. Alkuperäinen koulusiipi edustaa rakennusajankohdalle tyypillistä 3-kerroksista ja selkeäpiirteistä, melko tavanomaista koulurakentamista. Luokkatilat sijoittuvat keskikäytävän molemmin puolin.

Historia:

Kansakoulujen uudisrakennustyöt nähtiin 1950-luvulla vuosikymmenen suurimmaksi kunnalliseksi rakennustehtäväksi. Kirkonkylän koulu valmistui vuonna 1957 Eino Niemelän suunnittelemana. Oululainen diplomi-insinööri, sittemmin tekniikan tohtori Eino Niemelän (Suunnittelu Oy E. Niemelä) toimisto oli erikoistunut etenkin koulurakennuksiin ja suunnitteli varsinkin Oulun alueella, mutta myös Etelä-Pohjanmaalla. Seinäjoelle sekä kaupungin ympäristöön toimisto suunnitteli lisäksi esimerkiksi Pohjan koulun (1958), Nurmon Valkiavuoren koulun (1950-luku) sekä Seinäjoen Maakuntatalon (1956) ja sen läheisyydessä olevan Puistopolku 12 asuinkerrostalon (1958). Vuonna 1994 koulu nimettiin ylistarolaisen talonpoikaistaustaisen kirjankeräilijä Matti Pohdon (1817-1857) mukaan Kirja-Matin kouluksi. Koulurakennukseen kiinni valmistui vuosina 2002-2004 kookas Kirmaushalli. Koulu remontoitiin vuosina 2006-2007.

Arvio:

Maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi ehdotetun Ylistaron vanhan keskustan alueella sijaitseva Eino Niemelän suunnittelema koulurakennus on kokenut melko mittavia muutoksia 2000-luvulla, mutta alkuperäinen rakennusajankohta sekä aikakauden kouluarkkitehtuurille tyypilliset tyylliset piirteet ovat edelleen selkeästi havaittavissa. 2000-luvulla toteutetun mittavan kunnostuksen yhteydessä pintamateriaalit ovat uusittu ja ulkoasu on hieman uudisrakennusmainen. 2000-luvulla kouluun kiinni toteutettu kookas Kirmaushalli on arkkitehtoniselta tyyliältään täysin ristiriidassa alkuperäisen koulurakennuksen kanssa ja peittää sen lähes kokonaan idän suunnasta katsottuna. Laajennus sekä alkuperäisessä koulurakennuksessa toteutetut muutokset vaikuttavat kohteen säilyneisyyteen, rakennushistoriallisiin arvoihin ja siten kokonaisarvointiin. Sivistysthistoriallisesti merkittävä Kirja-Matin koulu edustaa yhdessä joen toisella puolella sijaitsevan yläkoulun iäkkäämmän osan sekä samalla vuosikymmenellä valmistuneen Topparlan koulun kanssa 1950-luvun maaseudun muutosta ja paikallista kehitystä sekä suurten ikäluokkien synnyttämää kansakoulujen uudistustarvetta. Koulu muodostaa Kirkkokujan varren 1950–60-lukujen asuintonttien kanssa ajallisesti ja arkkitehtonisesti eheän näkymän, jollaisia ei juurikaan ole Ylistarossa iäkkäämmän rakennuskannan keskuudessa. Koulurakennus erottuu pitkälle Kyrönjoen varren maisemassa ja muodostaa vastarannalla sijaitsevan, lähivuosina merkittävästi muutetun yhteiskoulun kanssa kouluarkkitehtuurikokonaisuuden, joka on muutoksista huolimatta edelleen myös ajallinen yhteys. Arviointi koskee alkuperäistä koulurakennusta

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Historiallinen (sivistysthistoriallinen)
Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkokujan ympäristö (F)

106. Majakka ja Ellilä, Kirkkokuja 19 ja 21 743-403-3-15 ja -21

Kuvaus:

Majakkan ja Ellilän pihapiirit sijaitsevat Kyrönjoen Kirkonlahden pohjoispuolella, Kirkkokujalla. Samoille omistajille kuuluvat niin Majakan pihapiiri (Kirkkokuja 19), jossa on vuonna 1937 valmistunut asuinrakennus ja Ellilä (Kirkkokuja 21), jossa sijaitsee vuonna 1952 rakennettu ja toimintansa aloittanut kehräämö. Kohteet käsitellään yhdessä, sillä ne muodostavat selkeän kokonaisuuden ja yhtenäisen pihapiirin. Majakka on vuonna 1937 valmistunut asuintalo, joka on rakennettu Kyrönjokea kohti viettävään rinteeseen siten, että Kirkkokadun puolella siinä on kaksi kerrosta ja Kyrönjoen puolella kolme kerrosta. Majakka nimen talo on saanut siitä, että valmistuessaan se on näyttäytynyt Kyrönjoen puolelle korkeana ja erottavana kohteena. Taloa on laajennettu ennen 1950-lukua, tuolloin länsipäätyyn valmistui toinen asunto-osa.

Ellilän tontilla oleva vuonna 1952 valmistunut kehräämö on pitkä yksikerroksinen rakennus, joka on pääty Kirkkokujalle päin. Päädyssä on rakennuksen pääsisäänkäynti ja sen yläpuolella kyltti, jossa lukee "Ylistaron kehräämö".

Historia:

Majakka on rakennettu vuonna 1937 ja sen rakennuttajana oli Ruben Rängman. Tontti on erotettu Ojalasta vuonna 1928. Paikan omistivat Ruben Rängman puolisoineen 1928-1939, Tuomas ja Lea Vehkaoja, Matti ja Hanna

Latvalahti 1940-1952. Omistus siirtyi Lauri ja Helmi Latvatalolle vuonna 1952. Laurin kuoltua vuonna 1967 hänen perikuntansa omisti talon, mutta se myytiin nykyiselle omistajalle, pojalle Pekalle vuonna 1985.

Lauri Latvatalo hankki itselleen vuonna 1952 Majakan lisäksi myös Ellilän. Latvatalo oli aloittanut Lauri Latvatalon Karstaamon jo toisaalla osuuskaupan vuokratiloissa, mutta kiinteistö paloi ja Latvatalon oli siirrettävä liiketoimintansa muualle. Hän rakennutti nykyisen Ellilän tontilla olevan kehräämörakennuksen vuonna 1952 ja asui perheineen Majakassa. Vuonna 1978 kehräämön omistus siirtyi Laurin pojalle Pekalle.

Majakkan asuinrakennukseen on tehty peruskorjaus vuonna 1976 ja korjauksen suunnitteli rakennusmestari Pentti Perälä.

Arvio:

Maisemallisesti erittäin näyttävä pihapiirikokonaisuus, johon kuuluu 1930-luvun lopun asuinrakennus ja 1950-luvun kehräämörakennus. Kokonaisuus on maisemallisesti tärkeä sekä Kirkkokujan miljöössä, että Kyrönjoen jokinäkyvässä.

Asuinrakennus on kokenut muutoksia, mutta sen perusilme on säilynyt ja lisäksi laadukkaasti tehdyt muutokset lisäävät asuinrakennuksen rakennushistoriallista kerroksellisuutta. Näkyy poikkeuksellisen hienosti Kyrönjoen toiselle puolelle. Rakennus liittyy historiallisesti myös Ylistarossa vaikuttaneen Rängmanin suvun vaiheisiin.

Kehräämörakennus kertoo Ylistaron elinkeinoelämästä ja se täydentää kokonaisuutta. Rakennukset ovat käytössä ja hyväkuntoisia.

Arvio koskee asuinrakennusta ja kehräämörakennusta.

A - suojeltava

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (pienteollisuus ja elinkeino, henkilöhistoria),
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkokujan ympäristö (F)

107. Markkola, Kirkkokuja 18, 743-403-3-51

Kuvaus:

Markkolan pihapiiri sijaitsee Kirkkokujan ja Pappilankujan risteyksessä. Pihassa on ainoastaan asuinrakennus ja pieni katosrakennus.

Markkolan asuinrakennus on puolitoistakerroksinen, malliltaan tyyppinen tiilirunkoinen jälleenrakennuskauden talo, joka on rapattu ja maalattu vaaleankellertäväksi. Kirkkokujan puolella on satulakattoinen avokuisti, jota ympäröi rimalaudoista tehdyt koristeelliset ristikot. Pihan puolella on pulpettikattoinen pieni varasto-osa, johon liittyy myös sisäänvedetty umpikuistimainen sisäänkäynti. Tämä osa todennäköisesti lisätty myöhemmin.

Historia:

Markkolan on rakennuttanut Äyräpään ja Hauhon entinen kirkkoherra, joka kuoli yllättäen junamatkalla vuonna 1952. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Kallio Helsingistä (Mahdollisesti Kauno S. Kallio, joka on samaan aikaan suunnitellut myös Kitinojan kirkon tai hänen veljensä Oiva Kallio). Rakennus on maalattu vuonna 1973 ja lisäksi siihen on laitettu maalämpö ja salaojat. Lisäksi sähköt on uusittu ja sisätiloja kunnostettu.

Arvio:

Pihapiiri on maisemallisesti tärkeä osa Kirkkokujan miljöötä, joka koostuu useista jälleenrakennuskauden aikana tai vähän sitä ennen rakentuneista kohteista.

Asuinrakennuksen on suunnitellut arkkitehti Kallio Helsingistä. Asuinrakennuksessa on tehty peruskorjauksia, mutta ei suuria muutoksia esimerkiksi laajennusten muodossa, joten se on säilynyt pääosin alkuperäisenä. Rakennus on valmistunut asuinkäyttöön, joten piharakennuksia ei ole ollut.

Arvio koskee asuinrakennusta.

Luokka B

**Arvot: Rakennushistoriallinen,
historiallinen (henkilöhistoria),
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkokujan ympäristö (F)

108. Ojala, Kirkkokuja 17, 743-403-3-59

Kuvaus:

Ojalan pihapiiri sijaitsee Kirkkokujan varrella ja on yksi kuja 1950-luvulla rakentuneista rintamamiestaloista. Pihapiirissä ei asuinrakennuksen lisäksi ole kuin pieni ulkorakennus. Pihapiiri rajautuu Kyrönjokeen. Piha viettää jokea kohti ja siellä on vehmasta puutarhaa.

Asuinrakennus on perinteinen jälleenrakennuskauden tyyppitalo, jossa on puolitoista kerrosta. Ikkunat on vaihdettu, mutta ne ovat silti rakennukseen sopivia yksiruutuisia ikkunoita, joissa on tuuletusikkuna sivulla. Kyrönjoen puolella avokuisti, jonka ylle katto jatkuu. Rakennuksen itäpäädyssä on yläkerrassa parveke. Itäpäädyssä on myös satulakattoinen lisäosa, joka sulautuu rakennukseen hyvin.

Historia:

Nykyisillä omistajilla talo on ollut vapaa-ajanasuntona vuodesta 2016. Tätä ennen vuosina 1980-2016 taloa asui heidän sukulaisensa, jolta omistus siirtyi nykyisille.

Pihassa on ollut navetta, joka on myöhemmin purettu.

Rakennuksen alkuperäinen väri oli keltainen ja listat olivat valkoisia. Nykyisiin väreihin rakennus maalattiin vuonna 1993.

Arvio:

Ojalan perinteinen rintamamiestalo on tärkeä osa Kirkkokujan jälleenrakennusajan kerrostumaa. Ojala on hyvin säilynyt kohde, jossa iäkkäät muutokset sopivat rakennuksen luonteeseen hyvin. Maisemallisesti keskeisellä paikalla, sillä näkyy hyvin niin Kirkkokujalle kuin Kyrönjoen toiselle puolelle. Pihapiirissä on ollut navetta, joka on purettu, joten tilatoiminnoista kertovia rakennuksia ei ole enää jäljellä.

Arvio koskee asuinrakennusta.

Luokka C

Arvot: Rakennushistoriallinen, maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkokujan ympäristö (F)

109. Kotila, Kirkkokuja 15, 743-403-3-71

Kuvaus:

Kotilan jälleenrakennuskauden pihapiiri sijaitsee Kirkkokujalla muiden saman ikäisten rakennusten keskellä.

Kotilan asuinrakennus on tontilla Kirkkokujan puolella tien suuntaisesti. Tämän lisäksi peremmällä pihassa pääty tielle päin on matala ja pitkähäkö ulkorakennus, joka vaikuttaa melko uudelta, mutta asuinrakennuksen kanssa yhtenevien materiaaliensa se sopii pihaan hyvin.

Asuinrakennus on perinteinen jälleenrakennuskauden kohde, vaikkakin sen runko on melko kookas. Rakennus on valmistunut vuonna 1959.

Historia:

Ruben Rängmanin perheen Ojala-niminen asuinrakennus 1800-luvulta on sijainnut Kirkkokuja 15:n kohdalla. Rakennus oli puolitoistakerroksinen perinteinen pohjalaistalo, mutta se tuhoutui tulipalossa vuonna 1934.

Arvio:

Kotilan pihapiiriin kuuluu tyypillinen rintamamiestalo, joten se täydentää Kirkkokujan jälleenrakennuskauden kerrostumaa. Asuinrakennus on säilyttänyt ainakin kadulta katsottuna alkuperäisen muotonsa, mutta pihan puolelle on rakennettu hyvin kookas kuisti, joka peittää lähes koko julkisivun. Lisäksi ikkunat on vaihdettu, mutta ne sopivat rakennuksen tyyliin aivan hyvin. Rakennus on hyväkuntoinen.

Arvio koskee asuinrakennusta.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkokujan ympäristö (F)

110. Sarparanta, Kirkkokuja 14, 743-25-49-2

Kuvaus:

Sarparannan pihapiiri sijaitsee Kirkkokujan keskivaiheilla sen pohjoispuolella. Pihassa on ainoastaan vuonna 1964 valmistunut ajalle hyvin tyypillinen pientalo. Naapurin Tapiola (Kirkkokuja 12) on hyvin saman tyyppinen ja valmistunut vuonna 1964, joten rakennukset muodostavat kirkkokujan varrelle 1960-luvun taloparin. Rakennukset sijaitsevat hyvin lähellä yhteisen pihatien päässä ja niiden pihat ovat yhtenäisiä. Taloja ympäröi alava nurmikenttä, jossa on joitain puskia ja pienehköjä puita. Tapiola on Kirkkokujan suuntaisesti ja Sarparanta pääty kohti Kirkkokujaa. Sarparannan talo on matala yksikerroksinen rakennus, jossa on betoniperustus ja loiva satulakatto.

Arvio:

Hyväkuntoinen ja hyvin säilynyt 1960-luvun asuinrakennus. Täydentää ajallista kerrostumaa Kirkkokujan maisemassa, jonka rakennuskanta alkoi kasvaa 1950- ja 1960-luvuilla. Viereisen, samanikäisen ja -tyyppisen Tapiolan asuinrakennuksen kanssa muodostaa sievän 1960-luvun taloparin.

Luokka C

Arvot: rakennushistoriallinen, maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkokujan ympäristö (F)

111. Tapiola, Kirkkokuja 12, 743-25-49-3

Kuvaus:

Tapiolan pihapiiri sijaitsee Kirkkokujan keskivaiheilla sen pohjoispuolella. Pihassa on ainoastaan vuonna 1964 valmistunut ajalle hyvin tyypillinen pientalo. Naapurin Sarparanta (Kirkkokuja 14) on hyvin saman tyyppinen ja valmistunut vuonna 1968, joten rakennukset muodostavat kirkkokujan varrelle 1960-luvun taloparin. Rakennukset sijaitsevat hyvin lähellä yhteisen pihatien päässä ja niiden pihat ovat yhtenäisiä. Taloja ympäröi alava nurmikenttä, jossa on joitain puskia ja pienehköjä puita. Tapiola on Kirkkokujan suuntaisesti ja Sarparanta pääty kohti Kirkkokujaa. Tapiolan talo on matala yksikerroksinen rakennus, jonka runko on rankorakenteinen ja perustus betonia. Katto on loiva satulakatto.

Arvio:

Hyväkuntoinen ja hyvin säilynyt 1960-luvun asuinrakennus. Täydentää ajallista kerrostumaa Kirkkokujan maisemassa, jonka rakennuskanta alkoi kasvaa 1950- ja 1960-luvuilla. Viereisen, samanikäisen ja -tyyppisen Sarparannan asuinrakennuksen kanssa muodostaa sievän 1960-luvun taloparin.

Luokka C

Arvot: Rakennushistoriallinen, maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkokujan ympäristö (F)

112. Maijula, Kirkkokuja 13, 743-403-3-54

Kuvaus:

Maijula sijaitsee Kyrönjoen rantavyöhykkeellä, Kotilan (Kirkkokuja 15) takana, pienen pihatien päässä. Pihapiirissä on ainoastaan asuinrakennus vuodelta 1965, eikä se näy Kirkkokujalle saakka juurikaan.

Asuinrakennus on tyypillinen 1960-luvun rakennus. Se on matala betonille perustettu talo, jossa on asunto-osa ja siihen vinkkelimäisesti liittyvä autotalli/varasto-osa. Rakennuksen etualalle on rakennettu patio, johon liittyy melko kevyeltä vaikuttava katos sekä pergola.

Historia:

Maijulan tontti on erotettu Ojalan verotalosta vuonna 1928. Tila on nimetty Rängmanin perheen tyttären Maijun mukaan. Ylistaron kanttori Nuutinen on rakentanut talon. Kalle ja Sanna Seppälä ostivat talon Nuutisen perikunnalta vuonna 1998 ja peruskorjasivat sen vuonna 1999.

Arvio:

Rakennus on tyypillinen 1960-luvun matala asuinrakennus, jossa on tehty joitain muutoksia. Perushahmo ja alkuperäinen muoto ovat

edelleen hyvin nähtävissä, vaikkakin rakennuksen edustalla oleva pergolarakenne vähän peittääkin julkisivua.

Maisemallisesti melko sivussa pienen pihatien päässä, joten ei ole erityisen keskeinen kohde esimerkiksi Kirkkokujan maisemassa, mutta täydentää silti Kirkkokujan sotien jälkeen rakentunutta aluetta.

Luokka C

Arvot:

rakennushistoriallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkokujan ympäristö (F)

113. Ainola, Kirkkokuja 11, 743-403-3-53

Kuvaus:

Ainolan pihamaalla on ainoastaan vuonna 1954 valmistunut rintamamiestalo. Rakennus näkyy hyvin hyvin Kirkkokujalle, sillä se rajaa Kirkkokujan eteläpuolta. Ympäristössä on muita 1950- ja 1960-luvun rakennuksia.

Asuinrakennus on tyyppillinen muodoltaan noppamainen rintamamiestalo, jossa on betoniperustus ja satulakatto. Seinät on vuorattu keltaiseksi maalatulla pystyrimalaudoituksella. Ikkunat ovat kaksi- ja kolmeruutuisia, jossain vaiheessa uusittuja. Ikkunat kuitenkin sopivat kokonaisuuteen hyvin. Kivijalassa on pieniä yksiruutuisia kellarin ikkunoita. Rakennuksen avokuisti on etelää kohti. Rakennuksen ympärillä on puutarhaa.

Historia:

Ainola on lohkottu Maijulasta vuonna 1956. Tila on saanut nimensä Rängmanin perheen tyttären, Ainon mukaan.

Arvio:

Kirkkokujan varteen hyvin näkyvä tyyppillinen rintamamiestalo, joka on pääosin säilynyt alkuperäisenä. Joitain korjauksia ja muutoksia on tehty, mutta ne pääosin sopivat rakennuksen luonteeseen.

Kirkkokujan miljöössä rakennus täydentää eheänä jatkuvaa jälleenrakennuskauden talojen rivistöä, joten sen maisemallinen merkitys on huomattava.

Arvio koskee asuinrakennusta.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkokujan ympäristö (F)

114. Ojalannurkan Aitta, Ojalankuja 2, 743-403-3-68

Kuvaus:

Ojalannurkan pihapiirissä on vanha, 1800-luvulta oleva kaksikerroksinen aitta sekä vuonna 1962 valmistunut aikakaudelle tyypillinen matala yksikerroksinen ja satulakattoinen asuinrakennus. Aitta on perinteinen maatalan aitta, joka on siirretty nykyiselle paikalleen. Siirron ajankohdasta ei ole tarkempaa tietoa, mutta se on tapahtunut 1950-luvun jälkeen. Tätä ennen paikalla on ollut peltoa. Aitta näkyy hyvin Kirkkokujalle, sen takaseinä on kohti kujaa. Aitta on kaksikerroksinen pitkänurkkainen hirsirakennus, jonka seinät ovat selkeästi liuhat, eli ylöspäin levenevät.

Arvio:

Erittäin hyväkuntoinen aitta, joka saattaa olla hyvinkin iäkäs. Tyypillinen pohjalainen aittarakennus, joka on osa Kirkkokujan maisemaa ja tuo alueelle ajallista kerroksellisuutta. Aitta kertoo myös alueella aiemmin olleesta maataloustoiminnasta, joka on sittemmin suurelta osin hävinnyt.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen,
historiallinen (maatalous)**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkokujan ympäristö (F)

115. Hissa (Niementila), Kirkkokuja 9, 743-403-4-193

Kuvaus:

Niementilan pihapiiri sijaitsee Kirkkokujan varrella ja sen eteläpuolella virtaa Kyrönjoen Kirkonkoski. Lehmuskuja päättyy juuri ennen Niementilan pihaa.

Pihapiirissä sijaitsee vuonna 1963 valmistuneen asuinrakennuksen lisäksi yhteensä neljä vanhempaa rakennusta, joita on vaikea ajoittaa tarkasti, mutta ne ovat luultavasti 1900-luvun alkupuolelta (ehkä 1920- tai 1930-luku). Uusi asuinrakennus on aivan pihan perällä ja sitä ympäröivät vanhemmat rakennukset, siten, että pitkä ulkorakennus ja vanha pieni tupa ovat päädyt Kirkkokujaa kohti pihan itäreunassa ja vanha talli sekä sauna ovat tupaa ja ulkorakennusta vastapäätä. Uusi 1960-luvun asuinrakennus muistuttaa vielä muodoltaan jälleenrakennuskauden puolitoistakerroksista taloa, mutta on hieman kookkaampi. Vanha tupa on heti ulkorakennuksen jälkeen pihan perällä. Se on pieni talo, jossa on luultavasti tuvan lisäksi vain yksi kamari.

Historia:

Niementilan tontti on lohkottu Lahden kantatilan maista vuonna 1998. Pihapiirin vanha pikkutupa on vanha syytinkitupa. Alkuperäinen asuinrakennus on palanut.

Arvio:

Pihapiirissä on säilynyt useita vanhoja rakennuksia, muun muassa vanha pieni syytinkitupa. Myös osa vanhoista tilatoiminnoista kertovista rakennuksista on säilynyt. Edellinen asuinrakennus on palanut, mutta sen tilalle on rakennettu uusi 1960-luvulla. 1960-luvun asuinrakennus sopii Kirkkokujan ympäristöön, joka koostuu suurimmalta osalta jälleenrakennuskauden pihapiireistä. Rakennukset ovat pääosin hyväkuntoisia, eikä niihin ole tehty häiritseviä muutoksia. Maisemallisesti tärkeä osa Kirkkokuja ympäristöä ja tuo kerroksellisuutta alueen rakennuskantaan, sillä tilan vanhat rakennukset ovat kujan vanhimpia.

Arviointi koskee koko pihapiiriä, mutta asuinrakennuksen kohdalla voidaan soveltaa kevyempiä määräyksiä.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkokujan ympäristö (F)

116. Kanttorila, Kirkkokuja 1, 743-403-55-0

Kuvaus:

Kanttorila sijaitsee Kirkkokujalla, aivan Lapuantien risteyksessä. Ylistaron kirkko on Lapuantien toisella puolella. Ympäristössä on muita Kirkkokadun varren 1900-luvun puolivälin tienoilla valmistuneita rakennuksia ja muutama uudempi omakotitalo. Kirkonlahti on aivan Kanttorilan eteläpuolella. Kanttorilan pihapiirissä asuinrakennuksen lisäksi on pitkä piharakennus ja puutarhaa. Asuinrakennuksen pitkä sivu reunustaa Kirkkokujaa ja piharakennus on sitä vastapäätä idän puolella pääty kohti Kirkkokujaa. Asuinrakennus on korkea (kellari, kaksi kokonaista kerrosta ja korkea ullakko) tiilirakenteinen talo, jossa on peltikatettu satulakatto, betoniperustus sekä sileäksi rapatut ja vaaleankeltaiseksi maalatut seinät. Myös kivijalka on rapattu seinäpinnan kanssa samaan tasoon ja niiden välissä on noin viiden sentin paksuinen ura. Ulkorakennus on yksikerroksinen, betonille perustettu pitkä rakennus, jossa on peltikatettu satulakatto

Historia:

Kanttorila on valmistunut vuonna 1946. Muistitiedon mukaan rakennustöissä meni useampi vuosi. Rakennuksen on rakennuttanut Ylistaron seurakunta ja nimensä mukaisesti siellä on asunut seurakunnan kanttoreita ja muuta henkilökuntaa. Rakennuksessa on ollut useampi pieni asunto. Alkuperäisiin rakennuspiirustuksiin on piirretty alakertaan myös leipomo ja leivinuuni, mutta nämä eivät koskaan toteutuneet. Kirkkokujan ympäristö on tuolloin suurelta osin ollut vielä seurakunnan omistuksessa ja toiminnassa on ollut muun muassa vanha pappila.

Kanttorilassa on tietävästi asunut muun muassa taiteilija Antti Maasalo. Eteläpohjalainen kirjailija Orvokki Autio on kuvannut kirjassaan matkoja Kanttorilaan. Hän kertoo esimerkiksi kuinka hevoset kiinnitettiin pihassa edelleen paikoilleen olevaan palkkiin, kun ruustinnalle toimitettiin kankaita Kanttorilaan. 1970-luvulta lähtien oli tavallisempaa, että kirkon työntekijät eivät enää asuneet seurakunnan kiinteistöissä, vaan omissa taloissaan, joten Kanttorilaan otettiin ulkopuolisia vuokralaisia. Seurakunta laittoi Kanttorilan myyntiin kun uusi seurakuntakeskus valmistui kirkon liepeille 1980-luvun alussa. Nykyiset omistajat ovat ostaneet talon vuonna 1990. Tuolloin uudet omistajat kunnostivat sisätiloja. Sisällä oli aiemmin tapahtunut muun muassa pattereiden jääytymisestä ja halkeamisesta johtuvia vesivahinkoja, jotka korjattiin tuolloin. Myös katto kunnostettiin ja ikkunat vaihdettiin. Muistitiedon mukaan rakennus on maalattu viimeksi noin 50 vuotta sitten. Ulkorakennuksesta ei ole tehty suuria muutoksia, ainoastaan pitkältä sivulta ovet on poistettu tai uusittu.

Arvio:

Seurakunnan 1946 rakennuttama vankka ja melko kookas tiilirakennus aivan Lapuantien risteyksessä. Liittyy Ylistaron seurakunnan historiaan, sillä asuinrakennus on toiminut nimensä mukaisesti muun muassa kanttorien asuntona.

Maisemallisesti tärkeä osa niin Lapuantien kuin Kirkkokujan maisemia ja täydentää etenkin Kirkkokujan miljöötä, vaikka onkin hieman erillään yhtenäisemmästä rakennusjoukosta.

Asuinrakennus on säilynyt alkuperäisenä ja siinä on hienoja yksityiskohtia, kuten 1940–1950 -lukujen tyyliin sopivat kuistien paneloinnit ja pyöreät ikkunat päätykolmioissa. Rakennukset hyväkuntoisia ja asuttuja.

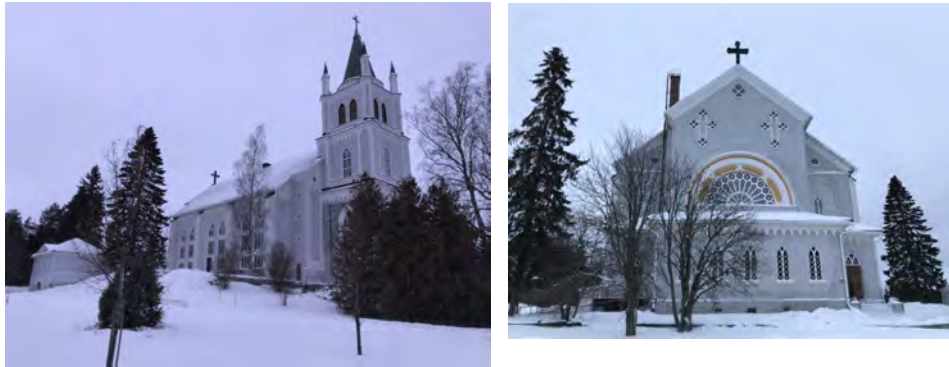
Arvio koskee koko pihapiiriä.

Luokka A

Arvot: Rakennushistoriallinen, historiallinen (seurakunta), maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kirkkokujan ympäristö (F)

117. Ylistaron kirkko, Lapuantie 138, 743-403-881-2

Kuvaus:

Ylistaron uusgoottilaistyylinen kirkko - jota kutsutaan komiaksi kirkoksi - sijaitsee Ylistaronkeskustan lähistöllä, Kyrönjoen rantamilla Kirkkokosken kohdalla. Kirkon editse kulkee Lapuantie. Kirkko on valmistunut vuonna 1852 ja sen on suunnitellut arkkitehti Ernst Lohrmann. Rakennuksessa on muun muassa uusgotiikalle tyypillisiä torneja sekä kookkaat koristeelliset puupuitteiset kaari-ikkunat, sisäänkäynnin päällä ruusuikkuna sekä takapäädyssä kookas koristeellinen lunettimallinen ikkuna. Lähiympäristössä on siunauskappeli, hautausmaan toimisto, vanha ruumiinavaushuone (vuonna 1983 toimi ulkotarjoiluhuoneena), varastorakennus, seurakuntatalo, sekä neljään osaan jakautuva neljän hehtaarin hautausmaa.

Historia:

Ylistaron edellinen kirkko oli pieni puukirkko. Se oli käytössä noin sata vuotta. Tilanpuutteen takia tehtiin anomus Keisari Nikolai I:lle suuremman kirkon rakentamista varten. Vuonna 1847 valmistuivat piirustukset, ja rakennustyöt aloitettiin välittömästi. Rakennuksen suunnitteli arkkitehti Ernst Lohrman. Kirkko valmistui toukokuussa 1852. Rakennusmestarina oli Jaakko Kuorikoski. Työvoima rakennukselle saatiin siten, että talot palkkasivat työmiehet manttaaleittain.

Ensimmäiset suuret korjaukset toimeenpantiin vuonna 1936, jolloin kirkon alle kallioon tehtiin lämpökeskus, kirkko sähköistettiin, penkit uusittiin ja kirkko maalattiin. Tämän jälkeen on tehty suurempi peruskorjaus vuonna 1970, jolloin kirkko maalattiin sisältä, valaistusta uusittiin, tehtiin uusi alttarikaide jne.

Arvio:

Ylistaron tärkein maamerkki, joka näkyy kilometrien päähän jokaiseen ilmansuuntaan. Valtakunnallisesti merkittävä kirkkoympäristö. Kirkkorakennuksen suunnitteli arkkitehti Ernst Lohrman. Kirkko valmistui toukokuussa 1852. Rakennusmestarina oli Jaakko Kuorikoski. Alkuperäisessä asussaan säilynyt kirkko.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen,
maisemallinen**

Suojelutilanne:

Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallisesti arvokas kohde (RKY 2009)

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Ylistaron kirkko lähiympäristöineen (G)

118 & 119 Seurakuntatalo ja seurakunnan virastotalo, Markinsalontie 2
743-403-10-95

Seurakuntatalo (kohdenumero 112.) vasemmalla,
Virastotalo (kohdenumero 113.) oikealla

Kuvaus:

Seinäjokelaisen arkkitehtitoimisto Aulis Jääskeläisen suunnittelemat seurakuntatalo (1974) ja seurakunnan virastotalo (1986) sijoittuvat valtakunnallisesti merkittävään Ylistaron kirkon rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY). Rakennukset erottuvat pitkälle avoimessa maisemassa ja vaikka kirkko ja virastorakennukset edustavatkin täysin eri aikakautta sekä rakennustyyliä, on kyseessä siitä huolimatta tasapainoinen ja arkkitehtonisesti korkealaatuinen kokonaisuus. Molemmat virastorakennukset edustavat 1970–80-luvulle tyypillistä massoittelultaan matalampaa ja melko horisontaalista rakentamista, jossa on havaittavissa aikakaudelle ominaista laitosrakentamisen tyyliä.

Historia:

Seurakuntatalon ruokasaliosaa laajennettiin vuonna 1980. Rakennusta laajennettiin ja kunnostettiin myös vuonna 2009. Mitä ilmeisimmin tässä yhteydessä myös kattomalli muuttui.

Virastotalon muutokset liittyvät lähinnä rakennuksen sisätiloihin.

Arvio:

Arkkitehtitoimisto Aulis Jääskeläisen suunnittelemat seurakuntatalo ja seurakunnan virastotalo muodostavat ajallisesti ja arkkitehtonisesti yhtenäisen kokonaisuuden valtakunnallisesti merkittävässä rakennetussa kulttuuriympäristössä.

Seurakuntatalossa toteutetut muutokset ovat hieman vaikuttaneet rakennuksen alkuperäisten ominaispiirteiden säilymiseen, mutta alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen selkeästi havaittavissa. Virastotalo on säilynyt ulkoisesti käytännössä alkuperäisenä. Rakennuksen edustavat arkkitehtonisesti laadukasta suunnittelua, jossa on havaittavissa myös aikauden laitosrakentamiselle ominaisia piirteitä.

Rakennukset erottuvat pitkälle avoimessa maisemassa ja vaikka kirkko ja virastorakennukset edustavatkin täysin eri aikakautta sekä rakennustyyliä, on kyseessä siitä huolimatta tasapainoinen ja arkkitehtonisesti korkealaatuinen kokonaisuus.

Rakennusten sijoittuminen valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön vaikuttaa myös kokonaisarviointiin. Arviointi koskee molempia rakennuksia.

Luokka A

**Arvot: Rakennushistoriallinen,
Historiallinen,
Maisemallinen**

Kohteet kuuluvat aluekokonaisuuteen: Ylistaron kirkko lähiympäristöineen (G)

120. Asu, Kaukolanraitti 65, 743-425-9-236

Kuvaus:

Asun suuri maatilana pihapiiri sijaitsee Kaukolanraitin itäpäässä, aivan yläastetta ja lukiota vastapäätä, melko lähellä Kirkkosiltaa. Pihapiiri on ajallisesti hyvin kerroksellinen maatalo, jossa on kaksi talousrakennusta luultavasti 1900-luvun alusta, iso navetta 1900-luvun alusta, 1960-luvulla valmistunut asuinrakennus aivan Kaukolanraitin kyljessä ja tämän lisäksi hieman erillään kaksi kuivaajarakennusta sekä uusi traktorihalli aivan perimmäisenä pihassa.

Asuinrakennus on lähimpänä tietä. Se on tyypillinen puolitoistakerroksinen asuinrakennus, joka on aivan jälleenrakennuskauden lopulta ja hieman normaalia kookkaampi ja korkeampi. Asuinrakennuksen kaakkoispuolella, hieman peremmällä pihassa on suurikokoinen ja korkea navettarakennus. Rakennuksen alaosa on muurattu hyvin suurista kivenlohkareista ja punatiilestä, yläosa on puurakenteinen. Pihan keskellä on melko korkea kaksiosainen ulkorakennus, jonka toinen pää on hirsirakenteinen aitta ja toinen pää lautarakenteinen konesuoja. Navetan suuntaisesti on vielä kaksiosainen ulkorakennus, joka matala hirsi- ja lautarakenteinen. Vanhojen rakennusten lisäksi pihapiirissä on myös koillisreunalla kaksi viljankuivaajaa, lähempänä asuinrakennusta on myös pieni tynnyrisauna, leikkimökki sekä uusi traktorihalli.

Arvio:

Asun monimuotoinen pihapiiri sijaitsee Kaukolanraitin itäpäässä ja muun muassa 1960-luvun asuinrakennus näkyy raitin varrelle hyvin.

Ajallisesti kerrokselliseen rakennuskokonaisuuteen kuuluu asuinrakennuksen lisäksi useampi maatalousrakennus: vanha kivinavetta (muussa maatalouskäytössä nykyään), aitta-konesuoja, liiterirakennus, kaksi viljankuivaajaa, uusi traktoritalli, leikkimökki ja uusi tynnyrisauna.

Asuinrakennus ja navettarakennus ovat hyväkuntoisia. Vanhemmat puurakenteiset maatalousrakennukset ovat perustukseltaan liikkuneet ja hieman huonokuntoisia, mutta edelleen kunnostettavissa olevia.

Asuinrakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan, eikä siihen ole tehty häiritseviä laajennuksia. Navettarakennusta on muutettu melko paljon, mutta sen alkuperäiset navettarakenteet ovat edelleen hyvin löydettävissä ja tehdyt muutokset kertovat edelleen toiminnassa olevan tilan kehityksestä. Myös pienemmät puurakennukset ovat säilyneet melko alkuperäisessä kunnossaan.

Asu on yksi viimeisistä Ylistaron keskustassa toimivista maataloista ja siihen kuuluu peltoalueita kaakossa aukeavilta peltolakeuksilta. Joidenkin rakennusten kunto ja niissä tehdyt muutokset vaikuttavat arvioon, mutta pihapiiri on silti tärkeä osa Ylistaron Kaukolanraitin maisemaa.

Arvio koskee asuinrakennusta, entistä navettaa, aitta-konesuojarakennusta ja liiterirakennusta.

Luokka C

Arvot: Rakennushistoriallinen, maisemallinen

121. Pajaranta, Kaukolanraitti 52, 743-425-9-115

Kuvaus:

Pajarannan pihapiiri on Kaukolanraitin varrella, lähellä Kirkkosillan aluetta. Asuinrakennus näkyy hyvin raitinvarteen. Yläkoulun ja lukion piha-alue on aivan pihapiirin vieressä ja se ikäänkuin rajaa tonttia kolmelta puolelta. Pihapiirissä on puolitoistakerroksinen asuinrakennus vuodelta 1955 ja ulkorakennus, jonka rakennusaika ei ole tiedossa. Pihapiiri on koulua vanhempi, joten alue on ollut sen rakentuessa melko erilainen. Ympäristössä on koulun lisäksi myös muita 1950-luvun rakennuksia, kuten Kaukolanraitin liikerakennukset ja tien toisella puolella muutama asuinrakennus. Pajarannan asuinrakennus täydentää tätä ajallista kerrostumaa.

Asuinrakennus on muodoltaan tyyppillinen lähes noppamainen jälleenrakennuskauden talo. Sen edustalla pihan puolella on alkuperäinen satulakattoinen kuisti.

Arvio:

Pensasaidan ympäröimä pihapiiri on viereisen koulupihan laajentuessa ikäänkuin jäänyt pussiin pihan ja Kaukolanraitin väliin. Asuinrakennus näkyy hyvin raitille. Pajarannan asuinrakennus täydentää Kaukolanraitin itäpään 1950-luvun ajallista kerrostumaa.

Lähes alkuperäisessä asussaan on säilynyt Pajarannan pienellä tontilla oleva asuinrakennus 1950-luvun puolivälistä. Rakennus kuvastaa aikakauden rakennustapoja ja suuri osa materiaaleista on alkuperäisiä. Muodoltaan rakennus on alkuperäiskunnossaan, eikä siihen ole tehty laajennuksia. Nykyiset lisäykset ovat kevytrakenteisia ja ne eivät vaikuta arvoon.

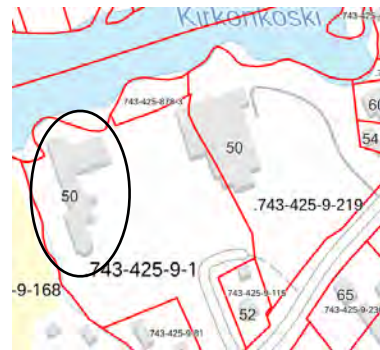
Arvio koskee asuinrakennusta.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

122. Ylistaron yläkoulu ja lukio, Kaukolanraitti 50, 743-425-9-219, 743-425-9-1

Kuvaus:

Kaukolanraitin varrella sijaitsee Ylistaron yläkoulu ja lukio. Rakennuksen vanhin osa on hyvin tyypillinen 1950-luvun tiilirunkoinen koulurakennus, joita rakennettiin tiuhaan jälleenrakennuskaudella. Vanha osa koostuu kahdesta osasta: lähempänä Kyrönjokea on kolmikerroksinen luokkaosa, joka on ns. sivikäytävämallia. Toisessa osassa on muun muassa juhlasali. Osia yhdistää matala sisäänkäyntiosa. Rakennuksessa on satulakatto ja seinät on rapattu vaaleankeltaiseksi. Tämä osa koulusta on hyvin tunnistettavasti vielä aikakautensa koulurakennus, mutta sitä on viime vuosina laajennettu melko kookkaalla lisäosalla, joka vaikuttaa rakennuksen massaan ja vanha osa jää hieman alisteisen asemaan. Uudistuksien alta on purettu pois vanhoja 1962 rakennettuja koulutiloja. Peruskorjauksen yhteydessä koulupihan itäreunassa oleva vuoden 1962 osa korjattiin ja sitä uudistettiin suuresti muun muassa vaihtamalla vuorausmateriaalit. Rakennusta on nykyään vaikea tunnistaa 1960-luvun rakennukseksi.

Historia:

Koulu toimi aluksi Ylistaron kunnan lahjoittamassa palokunnan talossa, joka kunnostettiin koulukäyttöön soveltuvaksi. Oma koulutalo valmistui 1955, laajennus 1962. Koulu toimi aluksi neliluokkaisena. Sai laajentumisluvan viisiluokkaiseksi 26.4.1951 ja 8-luokkaiseksi 26.5.1955. Valtioneuvosto antoi 19.5.1971 luvan muuttaa keskikoulun kunnalliseksi keskikouluksi.

Laaja peruskorjaus 2016-2018. Vanhaa purettiin, uutta rakennettiin ja opetustiloja päivitettiin vastaamaan paremmin nykyopetuksen tarpeita. Koulukeskuksen entinen niin sanottu kipsikoulu purettiin uuden alta pois. Jäljelle jääneitä vanhoja tiloja saneerattiin yli kahden tuhannen kerrosneliön verran.

Koulun edustalta purettiin vuonna 2018 vuonna 1913 rakennettu talo, joka tunnettiin alun perin kansallismielisten talona. Nykypolville se oli Puukoulu, yksi Ylistaron koulukeskuksen pihapiirin rakennuksista.

Arvio:

Ylistaron yläkoulun ja lukion rakennuskokonaisuus on maisemallisesti keskeisessä paikassa ja se näkyy hyvin niin Kaukolanraitin ympäristöön kuin Kirkkokadun ympäristöön Kyrönjoen toiselle puolelle.

Koulun ympäristö on viime vuosina kohdannut suuria muutoksia. Vuonna 2018 aloitetun peruskorjaushankkeen yhteydessä purettiin vanha puukoulu, joka oli aiemmin ollut sr-1 merkitty kohde, sillä aiemmin se oli palvellut muun muassa Ylistaron suojeluskuntatalona. Tämän lisäksi purettiin vuonna 1962 rakennettu osa, joka rajasi piha-alueita Kyrönjoen puolella. Pihan itäpuolella oleva vuoden 1962 osa muuttui korjausten yhteydessä ulkonäöltään suuresti. Vuoden 1956 rakennus on pääosin säilynyt hyvin ja se on tunnistettavissa jälleenrakennuskauden tyypilliseksi koulurakennukseksi. Uusi lisäosa jättää vanhan osan hieman alisteiseen asemaan kokonsa vuoksi.

Sivistyshistoriallisesti merkittävä koulurakennus koulu edustaa yhdessä joen toisella puolella sijaitsevan Kirja-Matin koulun iäkkäämmän osan sekä samalla vuosikymmenellä valmistuneen Topparlan koulun kanssa 1950-luvun maaseudun muutosta ja paikallista kehitystä sekä suurten ikäluokkien synnyttämää kansakoulujen uudistustarvetta.

Arvio koskee vuoden 1956 koulurakennuksen osia (ympyröity kartassa).

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (koulutus),
maisemallinen**

123. Hyypä (Lepola), Kaukolanraitti 48, 743-425-9-81

Kuvaus:

Hyypän pihapiiri sijaitsee Kaukolanraitin itäpäässä pienen Myllyojan sillan kupeessa, ja aivan liikealueen läheisyydessä. Pihapiirin pohjoispuolella sijaitsee Ylistaron yläkoulun alue. Pihapiirissä on puolitoistakerroksinen asuinrakennus, joka on valmistunut vuonna 1936 sekä pitkä ja matala ulkorakennus. Asuinrakennus sijaitsee tontin keskiosassa Kaukolanraitin suuntaisesti ja ulkorakennus tontin länsireunassa. Rakennukset muodostavat kahdelta reunaltaan umpinaisen pihapiirin, jota ympäröi pensasaita. Pihamaalla on myös vanha kaivo ja neliön muotoinen vesiallas. Myös asuinrakennuksen ja Kaukolanraitin väliin jää pensasaitaa ja pihamaata. Pihapiirin länsireunalla kulkee pieni Myllyoja, joka saa alkunsa Kyrönjoesta. Pihapiiriin käydään tontin itäpuolella sijaitsevan portin kautta. Hyypän asuinrakennus on puolitoistakerroksinen lyhytnurkkainen, hirsirakenteinen talo, jonka eteläpuolella on aumakattoinen poikkipääty.

Historia:

Hyypän (rekisterinimi Lepola) on lohkottu Ilomäen tilasta vuonna 1935.

Sotien aikana Hyypän talo toimi matkustajakotina. Vihollisen pommikoneet pommittivat Ylistaroa ensimmäisen kerran 17.2.1940. Hyypän liiketaloon osunut pommi surmasi Sanna Kosken ja Maija Hyypän. Pommituksessa loukkaantui neljä ihmistä ja vaurioitui noin 20 rakennusta. Ylistarossa ei ollut sotilaallisia kohteita. Pommitusten syytä ei tiedetä. Hyypän talo korjattiin rauhan tultua.

Arvio:

Maisemallisesti hyvin keskeisellä ja näkyvällä paikalla Kaukolanraitin varressa sijaitseva näyttävä hirsirakennus, jossa on toiminut myös majatalo. Joutui sotien aikana pommituksen kohteeksi, mutta korjattiin rauhan tultua entisen kaltaiseksi, tämän jälkeen suuria muutoksia ei ole tehty. Muodostaa samanikäisen ulkorakennuksen kanssa kauniin pihapiirin.

Arviointi koskee koko pihapiiriä.

Luokka A

Arvot:
rakennushistoriallinen,
historiallinen,
maisemallinen

124. Västinkartanon palvelukeskuksen palveluasunnot ja vuokratilat,
Västilänkuja 8, 743-425-10-154

Kuvaus:

Västilänkuja 8:n Ylistuvan vuokra- ja palveluasunnot ovat osa Västinkartanon palvelukeskusta, joka sijaitsee osoitteessa Västilänkuja 10.

Vuokra-asunnot sijaitsevat rivitaloissa A ja B, jotka ovat vierekkäin Aittakujan suuntaisesti, pääty Västilänkujalle. Niiden edustalla hieman kauempana on pieniä varastorakennuksia, jotka ovat valmistuneet vuoden 2010 kieppeillä. A ja B talot on rakennettu vuonna 1979 ja ne ovat kokonaisuuden vanhimmat. Molemmissa taloissa on kymmenen asuntoa. Talot ovat yksikerroksisia, puurunkoisia, hyvin tyypillisiä aikakautensa rivitaloja.

Ylistuvan palveluasuntola on vuokra-asuntoja vastapäätä. Siinä on monta rappua (C, D, E, F ja G) ja pohjaltaan rakennus muodostaa H-kirjaimen. Luoteispuolella on pääsisäänkäynti, josta saavutaan palvelutilaan, jonka kautta on käynti kaikkiin muihin rappuihin. KTJ:n tietojen mukaan koko kompleksin on rakennettu vuonna 1981, mutta vanhojen ilmakuvien perusteella paikalla on alun perin ollut neljä erillistä rivitaloa, joista on vuosien 2004-2006 välillä muodostettu nykyisenkaltainen kokonaisuus. Yksi rivitaloista on kaiki tuolloin purettu ja sen tilalle on rakennettu D- ja G-raput yhdistämään kaikkia muita vanhoja rivitaloja. Västinkuja 8:n kokonaisuuteen kuuluu myös useampia varasto-, huolto- ja ulkorakennuksia.

Historia:

1970-luvun lopussa ja 1980-luvun alussa paikalle rakentui kuusi saman kokoista rivitaloa. Kaksi niistä (A ja B talot) on säilynyt melko alkuperäisinä ja ne ovat nykyään käytössä vuokra-asuintoina.

Muihin taloihin on kohdistunut 2000-luvun puolivälissä suuria muutoksia, kun niistä on tehty yksi palvelutalokokonaisuus yhdistelemällä eri taloja lisäosilla ja purkamalla kokonaan yksi alkuperäisistä rivitaloista. Nyt kokonaisuus muodostaa H-kirjaimen muotoisen kompleksin, jossa on useampi rappu palveluasuntoineen, ryhmäasuntoineen ja palvelutiloineen.

Arvio:

Hyvin tyypilliset rivitaloasunnot, joita on osittain paljonkin muutettu. Kuuluvat Västinkartanon vanhainkodin yhteyteen, mutta eivät ole erityisen merkittäviä.

Luokka D

ei erityisiä kulttuurihistoriallisia arvoja.

125. & 126. Västinkartanon palvelukeskus ja vanha terveyskeskus,
Västilänkuja 10, 743-425-10-154 ja -153

Vasemmallalla palvelukeskus (kohde 119), oikealla terveyskeskus (kohde 120)

Kuvaus:

Osoitteessa Västilänkuja 10 on vuonna 1982 valmistunut palvelukeskus, jota on laajennettu 1990-luvulla. Västilänkuja 10:ssä on vielä eri kiinteistöillä (Terveysasema 743-425-10-153) sijaitseva Ylistaron entinen terveyskeskus (valmistunut 1983), jossa on nykyään muun muassa hammashoitola. Koska vanha terveyskeskus ja Västilänkartanon päärakennus muodostavat selkeän yhtenäisen kokonaisuuden, ne käsitellään yhtenä kohteena.

Västilänkartanon palvelukeskuksen päärakennus on osoitteessa Västilänkuja 10. Se on 1970-luvulla rakennettu vanhainkoti, joka on pääosin ajalleen tyyppillisesti hyvin matalarunkoinen, yksikerroksinen rakennus, jossa on tasakatto. Pohjaltaan rakennus on U:n muotoinen ja sen etualalla olevan osan keskiosassa on pääsisäänkäynti sekä ruokalaosa, jotka korostuvat muusta rakennuksesta: ruokala sijaitsee korkeassa kuutionmallisessa osassa, jossa on suuri ikkunavyöhyke. Rakennuksen pohjoispäätyyn on tehty laajennus. KTJ antaa laajennuksen valmistumisvuodeksi 1983, mutta se on selkeästi rakennettu myöhemmin, melko varmasti 1990-luvulla, sillä sen tyyli viittaa suomalaiseen 1990-luvulla vielä valloillaan olleeseen postmodernismiin. Entinen terveyskeskus sijaitsee Västilänkartanon päärakennusta vastapäätä ja se on valmistunut KTJ:n mukaan vuonna 1983. Se on pohjaltaan suorakulmainen

rakennus, jossa on yksi kerros ja loiva muotopeltikatettu aumakatto. Rakennus on yksityiskohdiltaan hyvin samanlainen kuin Västilänkartanon päärakennus: julkisivumateriaalit ovat samanlaisia, ikkunat tummapuitteisia 1980-luvun standardi-ikkunoita ja niiden väleissä votsilimityksellä ladotut tiilet. Molemmat rakennukset on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Jääskeläinen, joka on suunnitellut Ylistaroon useampia kohteita.

Historia:

Vuonna 1982 valmistunut Västilänkartanon vanhainkoti syrjäytti tätä ennen käytössä olleen Mäkipohdon kunnalliskodin. Kunnalliskodin asukkaat muutettiin Västilänkartanoon vuoden 1982 alussa.

Västilänkartanon päärakennuksen remontti tilojen saamiseksi tehostettuun palveluasumiseen soveltuviksi aloitettiin syksyllä 2016. Asukaspaikat vähenivät kymmenellä paikalla. Tuolloin asennettiin ajanmukaiset hoitajakutsu- ja kulunvalvontalaitteet sekä automaattiset palosammutusjärjestelmät.

Vanhan terveyskeskuksen historiaan liittyy vuonna 1972 voimaan astunut kansanterveyslaki, joka velvoitti kuntia rakentamaan terveyskeskuksia joko yksin tai muodostamalla kuntainliittoja naapurikuntien kanssa. Suomeen siis syntyi lain määräämisen jälkeen paljon uusia terveyskeskusrakennuksia, ja

Ylistaron vuonna 1983 valmistunut vanha terveyskeskus kuuluu tähän joukkoon.

Arvio:

Eri kiinteistöillä, mutta samassapihapiirissä toisiaan vastapäätä sijaitsevat Västinkartanon palvelukeskus sekä Ylistaron vanha terveyskeskus. Rakennuksien suunnittelija on suurella todennäköisyydellä ollut sama, sillä rakennukset ovat hyvin yhteneväisiä ja niissä on paljon samanlaisia yksityiskohtia. Ne ovat tyypillisiä aikakautensa terveydenhoitotarkoituksiin rakennettuja massaltaan hyvin matalia rakennuksia. Palvelukeskuksen rakennus on pääosin 1980-luvun asuaan vastaavassa tilassa. Ainoa suurempi muutos on sen koillispäättyyn luultavasti 1990-luvulla rakennettu laajennusosa. Laajennus jää vanhojen osien taakse niin, että sitä ei esimerkiksi paikoitusalueelta näy. Laajennusosa on myös aikakautensa vaalean posmodernismin hyvä edustaja, joten se rakennushistoriallisesti jopa täydentää vanhaa osaa, vaikka onkin tyyliltään hyvin erilainen. Kun Västinkartanon palvelukeskus valmistui, muuttivat asukkaat Mäkipohdon kunnalliskodista uuteen palvelutaloon. Vanha terveyskeskus on tyyliltään hyvin samanlainen kuin palvelukeskus, joten ne täydentävät toisiaan ja muodostavat pihapiiristä yhtenäisen kokonaisuuden. Vanhan terveyskeskuksen historiaan liittyy vuonna 1972 voimaan astunut kansanterveyslaki, joka velvoitti kuntia rakentamaan terveyskeskuksia joko yksin tai muodostamalla kuntainliittoja naapurikuntien kanssa. Suomeen siis syntyi lain määräämisen jälkeen paljon uusia terveyskeskusrakennuksia, ja Ylistaron vanha terveyskeskus kuuluu tähän joukkoon. Maisemallisesti hyvin keskeisellä paikalla Västilänkujan maisemassa, mutta näkyy peltojen yli hyvin kauas myös esimerkiksi Kriikkulaan saakka.

Arvio koskee vanhaa terveyskeskusta ja Västinkartanon palvelukeskusta.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (terveydenhoito),
maisemallinen.**

127. Tiensivu, Västilänkuja 12, 743-425-10-100

Kuvaus:

Tiensivun 1940-luvun lopun pihapiiri sijaitsee Västilänkujalla, maisemallisesti erittäin keskeisellä ja näkyvällä paikalla. Vieressä on Västinkartanon vanhainkoti ja Ylistaron entinen terveyskeskus. Tiensivun tontti rajautuu alaviin peltomaisemiin. Pihapiirissä on vuonna 1947 valmistunut jälleenrakennuskauden asuinrakennus sekä luultavasti samoihin aikoihin valmistuneet liiterirakennus ja navetta/konesuoja.. Saunarakennus ja sen vieressä oleva autotalli ovat mahdollisesti hieman uudempia. Lähimpänä tietä on pieni leikkimökki ja sen jälkeen asuinrakennus tien suuntaisesti. Asuinrakennus, liiterirakennus ja navetta muodostavat kolmelta sivulta umpinaisen pihapiirin, autotalli ja sauna sijaitsevat niiden taka-alalla, kauimpana tiestä.

Arvio:

Maisemallisesti keskeisellä paikalla Västilänkujan varressa laajojen peltoaukeiden rajauksessa oleva erityisen hyvin säilynyt jälleenrakennuskauden maatila, jossa on säilynyt kolmelta sivulta umpinainen pihamaa. Kaikki rakennukset ovat säilyttäneet alkuperäisen muotonsa ja suuren osan materiaaleistaan. Muutokset

ovat iäkkäitä ja sopivat rakennusten luonteeseen ja perinteiseen pohjalaiseen maisemaan. Rakennukset kertovat tilalla olleista maatilatoiminnoista.

Tila on tyhjiällä ja osa rakennuksista on osittain pahoin kärsineitä. Kaikista huolestuttavin on navettarakennuksen täysin kulunut katto, joka varmasti on päästänyt runsaasti vettä sisätiloihin. Muissa rakennuksissa katon tila tai kunto yleensäkin ei vaikuta vielä niin huonolta etteikö niitä voisi vielä kunnostaa. Kunnostuksista tulisi tosin huolehtia mahdollisimman pikaisesti jos rakennukset halutaan säästää.

Västilänkujan maisemassa Tiensivu on yksi harvoista jälleenrakennuskauden pihapiireistä ja niistä kaikista se on parhaiten säilynyt. Muutoin rakennuskanta koostuu 1970-luvun rakennuskannasta ja aivan viime vuosikymmenen aikana rakentuneista uudiskohteista.

Arvionti koskee asuinrakennusta, navettaa ja liiterirakennusta. Navetan suojelua voidaan harkita jos se on liian huonokuntoinen kunnostettavaksi. Sauna, autotalli ja leikkimökki on suositeltavaa säilyttää.

Luokka B

Arvot:
rakennushistoriallinen,
maisemallinen

128. Elokuvateatteri Matin tupa (Lehtimäki), Puhelinkuja 4,
743-425-1-138

Kuvaus:

Ranko-, mahdollisesti osittain tiilirakenteinen ja aumakattoinen elokuvateatterirakennus valmistui 1950-60-lukujen taitteessa tulipalossa tuhoutuneen, sodan aikana valmistuneen elokuvateatterin tilalle. Rakennus on säilynyt runkomalliltaan sekä tyylillisiltä yksityiskohdiltaan pääosin alkuperäisenä. Rakennuksen julkisivulla on matalampi poikkipäätymainen sisäänkäynti ja eteisosa, joka muodostaa vinkkelin rakennuksen päärungon kanssa.

Elokuvateatterissa on 201 paikkainen sali, jossa on tallella alkuperäiset pehmustetut ja taittavat puupenkit.

Historia:

Ylistarolainen liikemies Matti Luoma sai idean elokuvateatterin avaamiseksi vuonna 1928. Hanke sai lopulta tuulta alleen vasta vuonna 1939, jolloin valettiin elokuvateatterin perusta. Ensimmäinen elokuva "Urhojen tie" esitettiin vielä keskeneräisessä teatterissa välirauhan aikana tammikuussa 1941. Matti Luoman poika Aake Luoma ryhtyi sodan jälkeen johtamaan elokuvateatteria ja nimesi teatterin Matin-tuvaksi. Vanha elokuvateatteri tuhoutui tulipalossa vuonna 1959, mutta Aake Luoma rakennutti paikalle

nopealla aikataululla uuden elokuvateatterin. Tämä rakennus on edelleen alkuperäisessä käytössään.

Arvio:

Edelleen toiminnassa oleva elokuvateatteri Matin-Tupa edustaa jatkumoa alun perin vuonna 1941 avatulle, mutta 1959 tulipalossa tuhoutuneelle alkuperäiselle elokuvateatterille. Samana vuonna valmistunut nykyinen teatterirakennus edustaa rakennusajankohdalle tyypillistä, mutta ehkä hieman arkista ja nopeasti toteutettua arkkitehtuuria. Rakennuksen ulkoasu on pyritty saamaan juhlavammaksi kaarevilla metallikatoksilla, jotka ovat kuitenkin ristiriidassa rakennuksen alkuperäisen arkkitehtuurin kanssa, mutta rakenteellisesti kevyitä.

Rakennus on säilynyt pääosin hyvin sekä materiaaleiltaan että tyylillisiltä yksityiskohdiltaan. Mahdolliset muutokset on toteutettu alkuperäistä ilmettä kunnioittaen ja alkuperäinen rakennusajankohta on edelleen selkeästi havaittavissa. Rakennuksen historiallinen merkitys sekä edelleen jatkuva alkuperäinen käyttö vaikuttavat kokonaisarviointiin.

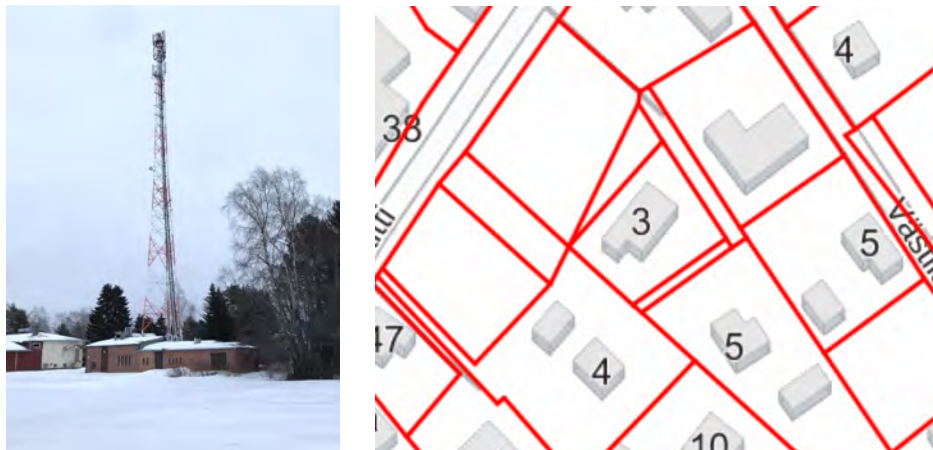
Elokuvateatteri Matin-Tupa on osa Ylistaron keskustan Kaukolanraitin varren 1950-60-asuin- ja liikekeskustaa ja ilmentää myös kulttuuritoiminnan rakennuksena Ylistaron alueen sen aikaista kasvua. Rakennus sijaitsee erittäin näkyvällä paikalla aukion laidalla ja muodostaa viereisen puhelinasema- ja teletornin kanssa näkyvän kokonaisuuden.

Luokka A

Arvot:

Rakennushistoriallinen
Historiallinen (kulttuuri)
Maisemallinen

129. Keskus (Puhelinasema ja tukimasto), Puhelinkuja 3,
743-425-1-176

Kuvaus:

Tiilirunkoinen, osittain betonirakenteinen ja tiilivuorattu puhelinasema maisemallisesti näkyvällä paikalla Kaukolanraitin varrella elokuvateatteri Matin-Tuvan vieressä. Rakennus on valmistunut alun perin viimeistään 1950-luvulla ja sen alkuperäinen muodostaa nykyisen rakennuksen keskiosan. Rakennusta on sittemmin laajennettu molemmista päistä, mutta laajennukset on toteutettu sopimaan rakennuksen alkuperäisilmeeseen. Laajennukset on toteutettu mitä luultavimmin eri aikoina, länsipää mahdollisesti 1960-luvulla ja itäpää tyylistä päätellen 1980-luvun paikkeilla. Alkuperäisen osan kapea ikkunamalli toistuu myös itäpään laajennuksessa, mutta hieman profiililtaan korkeampana. Ikkunoissa on savulasit. Rakennuksen viereen on myöhemmin valmistunut kookas tele-/tukimasto.

Arvio:

Puhelinasema ilmentää Ylistaron sodanjälkeistä melko voimakasta muutosta ja keskustan siirtymistä Kaukolanraitin varrelle. Rakennuksen alkuperäinen osa sekä sen tyyllisesti toteutetut laajennukset muodostavat lähiympäristön asuin- ja liiketonttien kanssa ajallisesti eheän kokonaisuuden. Aikataulusyistä kohteen ajoittaminen perustui ainoastaan silmämääräisen arviointiin. Rakennuksessa toteutetut laajennukset ovat toteutettu alkuperäisilmettö kunnioittaen, mutta vaikuttavat kohteen rakennushistorialliseen arvoon.

Varsinaisella rakennuksella on maisemallista merkitystä Kaukolanraitin varressa ja se sekä viereinen elokuvateatteri Matin-tupa erottuvat selkeästi ympäristössä nykyisin avonaisen viheralueen takana. Kookas tukimasto jää arvioinnin ulkopuolelle.

Luokka B

Arvot:

Historiallinen

Maisemallinen

130. KOP:n talo, Kuuselantie 1, 743-425-10-112

Kuvaus:

Arkkitehti Aarne Ervin suunnitelma entinen KOP:n talo sijaitsee Kaukolanraitin varrella, 1950- ja 1960-luvun liikekeskityksessä. Rakennus on raitin suuntaisesti, kuten muutkin Kaukolanraitin liikerakennukset. Rakennuksen yläkerrassa on asuinhuoneistoja ja alakerrassa liiketiloja. Sisäpihalla on pieni ruskeaksi maalattu, puuverhoiltu ulkorakennus. KOP:n rakennus on betonirunkoinen ja harjakattoinen. Sisäänkäynnit ovat lähes maan tasolla, joten rakennuksessa on perustuksena kaiketi maanvarainen laatta. Julkisivumateriaaleina on vaalea tiili ja yläosassa ikkunarivistöjä kehystää aaltokuparilevyt sekä ilmeisesti puiset, tummat ritilät. Pääjulkisivun alakerran liiketiloissa on suuret näyteikkunat ja yläkerrassa pienemmät ajalleen tyypilliset nauhamaiset ikkunat

Historia:

Kansallispankin Ylistaron konttori avattiin Ylistarossa vuonna 1918. Taustalla oli eräiden paikallisten kauppiaiden, liikemiesten ja maanviljelijöiden aloite, mm. Ylistaron kunnalliselämän tuon ajan vahvin mies Tuomas Holkko oli ajamassa asiaa. Kansallispankki aloitti vuokralaisena osuusmeijerin omistamassa liiketalossa 1918 ja vuonna 1924 se siirtyi kauppias Yrjö Vartiolta ostamaansa kiinteistöön. Tässä talossa pankki toimi siihen asti kunnes toiminta käynnistyi Aarne Ervin suunnittelemissa toimitalossa Kuuselantiellä

16.4.1956. KOP:n talo kohtasi rakennusvaiheessa suuria vaikeuksia, sillä talvi 1955-1956 oli ollut erityisen kova ja pakkasena oli vaurioittanut perustuksia pahasti. Jo pitkälle edennyt rakennustyö jouduttiin aloittamaan aivan alusta, jotta rakennuksesta saatiin kestävä ja turvallinen.

Vuoteen 1934 toimintaa oli hoitanut kauppias Mikko Kauppi, joka oli yksi pankkia paikkakunnalle hankkineista aloitteentekijöistä. Kaupin jälkeen pankkia johti mm. Veikko Säyrä.

Vuodesta 1964 alkaen rakennuksessa toimi Saaren kenkäkauppa, jota piti Karijoelta lähtöisin ollut Elma Saari.

Arvio:

KOP:n talo kuuluu Kaukolanraitin 1900-luvun puolivälin jälkeen rakentuneeseen liikekeskitykseen. Rakennus on hyvin näkyvällä paikalla Kaukolanraitin varrella tien suuntaisesti, kuten muutkin liikerakennukset. Sen suunnitteli arkkitehti Aarne Ervi, jonka muita suunnitelmia ovat esimerkiksi Espoon Tapiolan keskustasuunnitelma.

Rakennuksen ulkomuoto ja suuri osa materiaaleista on säilynyt alkuperäisenä. Suurimmat muutokset ovat tapahtuneet pääjulkisivun puolella, jossa näyteikkunoita on muutettu melko paljon. Ennen keveitä näyttäneitä suuria ikkunoita on pienennetty melko huomattavasti. Tämä muuttaa julkisivun ulkonäköä melko paljon.

Arvio koskee liike-asuinrakennusta.

Luokka B

Arvot:

maisemallinen,
historiallinen (henkilöhistoriallinen Aarne Ervi),
rakennushistoriallinen

131. Kirjakauppa, Kuuselanatie 2, 743-425-1-313

Kuvaus:

Kirjakaupan rakennus on valmistunut Kaukolanraitin varteen 1950-luvulla. Rakennus on tien suuntaisesti samassa akselissa kuin muutkin raitin sodanjälkeiset liikerakennukset. Kirjakaupan talossa on kaksi kerrosta: alakerrassa liiketilat ja yläkerrassa asuintilat.

Rakennukseen on tehty melko paljon muutoksia, esimerkiksi julkisivut on verhoiltu levyillä, joissa on hieno sirotepinta. Aiemmin rakennus on ollut rapattu ja vaaleaksi maalattu. Osa ikkunoista on säilynyt alkuperäisenä, mutta vanhojen kuvien perusteella voi nähdä, että ainakin liiketilojen ikkunat ovat muuttuneet. Ulko-ovet ja niiden paikat ovat myös alkuperäisiä. Materiaalien ja värien perusteella voisi arvioida, että korjaukset on tehty 1970-1980-luvulla. Muodoltaan rakennus on samanlainen kuin alun perinkin.

Historia:

Kirjakauppa Ylistaroon on perustettu jo vuonna 1905 keisarillisen ylihallituksen lupakirjan turvin. Lupa on päivätty 4.3.1905. Tarkkaa liikkeen avajaispäivää ei ole tiedossa, mutta ilmeisesti melko pian

kuitenkin luvan saamisen jälkeen. Alkuperäinen kirjakaupan talo on Kahrala, osoitteessa Sankarinkuja 1.

Liikkeen perustajat olivat Augusta ja Vilho Kahra. He pitivät liikettä yli 40 vuotta.

Vuonna 1946 tuli liikkeen omistajiksi Helena ja Pentti Korpela. Korpelat pitivät liikettä 38 vuotta.

Helmikuun alussa 1984 tuli liikkeen omistajiksi nykyiset omistajat Kirsi ja Jari Kreeka. Samalla liike muutti nykyiseen toimipaikkaan.

Syksyllä 1986 Ylistaron Kirjakauppa liittyi valtakunnallisen KIPA-kirjakauppaketjun jäseneksi. Saman vuoden marraskuulla tuli kirjakaupan käyttöön nykyisin käytössä oleva liiketila.

Arvio:

Kaukolanraitia rajaava, 1950-luvulla valmistunut kirjakaupan rakennus, joka on ajalleen tyypillinen asuin-liikerakennus, jossa on liiketilat alakerrassa ja asuintilat yläkerrassa. Maisemallisesti keskeinen, sillä on osa Kaukolanraitin itäpään sodanjälkeistä liikekeskusta, joka kokonaisuutena on muuttunut paljon vuosien aikana.

Rakennukseen on tehty paljon muutoksia, jotka vaikuttavat arvioon. Myös koko Kaukolanraitin 1950-1960-lukujen liikerakennusryhmän arvojen heikkeneminen vaikuttaa arvioon.

Luokka C

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

132. Pekkala, Kuuselantie 3, 743-425-10-134

palolaitos. Rakennukset muodostavat ajallisesti ja arkkitehtonisesti yhtenäisen kokonaisuuden.

Luokka D

**Arvot:
rakennushistoriallinen**

Kuvaus:

Vinkkelinmallinen pieni ja matala 1960-luvun asuinrakennus on Kuuselantien varrella ja tien toisella puolella on sen aikainen, Ylistaron vanha paloasema.

Pekkalen talo on pihapiirin ainoa rakennus. Sen toisessa osassa on asuintilat ja toisessa autotalli. Se on rakennustavoiltaan ja -materiaaleiltaan hyvin tyypillinen ajalleen: loiva satulakatto, seinillä minerit-vuoraus, maanvarainen betonilaatta perustuksena ja yksiruutuiset ikkunat.

Arvio:

1960-luvulla valmistunut asuinrakennus on säilynyt ulkoisesti erittäin hyvin ja edustaa rakennusajankohdalle tyypillistä jälleenrakennuskauteen verrattuna pienempää ja matalampaa, joskin rakennustaiteellisesti melko vaatimatonta rakentamista.

Vaativattomuus vaikuttaa myös kohteen kokonaisarviointiin.

Pihapiirissä ei ole muita rakennuksia ja ottaen huomioon tontin koon, niitä on tuskin koskaan ollutkaan.

Pihapiiri sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla Kuuselankujan varrella, tien toisella puolella on sen aikainen, Ylistaron entinen

133. Ylistaron vanha paloasema, Kuuselantie 4, 743-425-1-334

Kuvaus:

Ylistaron ensimmäinen palolaitokseksi valmistunut rakennus sijaitsee Kuuselantien keskivaiheilla, Kirjakaupan ja Töylin pihapiirin välissä. Valmistunut vuonna 1967. Rakennus koostuu kahdesta osasta: Kuuselantien puolella on paloautotalli ja letkunkuivatustorni ja toisessa päässä kaksikerroksinen osa, jossa nykyään asuntotiloja. Pihapiirissä myös uudempi autotallirakennus.

Historia:

Ylistarossa ei ollut paloasemaa ennen Kuuselantien paloaseman valmistumista. Tätä ennen paloautot olivat tilapäisissä suojissa: toinen osuuskassan liiterissä ja toinen Kaskionmäellä vanhassa makasiinissa. Erityisen vaikeaa oli letkujen kuivaaminen ilman kunnollista kuivaustornia. Niinpä Ylistaron kunta alkoi rakennuttaa paloasemaa ostamalleen tontille syksyllä 1967. Rakennus valmistui vuonna 1968 ja nyt saatiin käyttöön kunnan kuivaustorni. Jossain vaiheessa paloautojen talliosaa on laajennettu hieman pihaan päin. Paloasema oli käytössä 2000-luvun alun kieppeille, jolloin se muutti uusiin tiloihin Asulan alueelle. Pelastuslaitoksen muutettua Vaasantien

risteykseen on Ylistaron keskustassa sijaitseva Vanha paloasema saanut uuden käyttötarkoituksen. Kiinteistön päärakennukseen on etsiytynyt vuokralaisiksi bändejä ja hallia on lohkottu pienempiin osiin vuokralaisten tarpeiden mukaan.

Arvio:

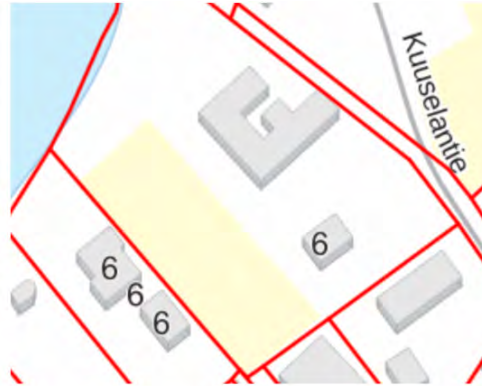
Ylistaron ensimmäinen palolaitosrakennus. Poistunut pelastuslaitoksen käytöstä 2000-luvulla. Nykyään rakennuksessa on tiloja bändikämpiksi ja muuhun harrastekäyttöön sekä asuntotiloina. Tyypillinen rakennus niin 1960-luvun tuotoksena kuin palolaitoksenakin, eikä siihen ole tehty suuria muutoksia. Kaukolanraitin näkymien kannalta ei erityisen merkittävässä asemassa, mutta Kuuselantiellä keskeinen rakennus. Rakennukset hyväkuntoisia.

Arviointi koskee vanhaa paloasemarakennusta.

Luokka C

**Arvot: Rakennushistoriallinen,
historiallinen (pelastuslaitos),
maisemallinen**

134. Töyli, Kuuselantie 6, 743-425-1-248

Kuvaus:

Töylin tilaan kuuluu vuonna 1945 valmistunut asuinrakennus pihapiireineen. Tontti jatkuu aivan Kyrönjoen rantaan saakka. Tiilirunkoinen asuinrakennus on säilynyt alkuperäisessä asussaan ja on poikkeuksellisen näyttävä jälleenrakennuskauden kohde. Asuinrakennus on myös hyväkuntoinen. Pihapiirissä suurikokoinen samanikäinen ulkorakennus, jossa on muun muassa navetta ja traktoritalli. Ulkorakennusta laajennettu myöhemmin, laajennus sopii alkuperäiseen rakennukseen. Rakennus sijaitsee Kuuselantien päässä, eikä se ole maisemallisesti erityisen keskeisellä paikalla. Ennen palolaitoksen ja Kirjakaupan rakentamista on näkynyt pellon yli Kaukolanraitille.

Historia:

Tila on kantatila vuodelta 1785.

Arvio:

Hieno ja laadukas jälleenrakennuskauden kohde, jonka 1940-luvun rakennukset ovat säilyneet alkuperäisessä kunnossaan pääosin ja ne

ovat silmämääräisesti arvioituna hyväkuntoisia, eikä suuria muutoksia niihin ole tehty.

Maisemallisesti tila on jäänyt piiloon myöhemmän rakennuskannan taakse.

Tilalla on myös historiallista arvoa, sillä Töylin tila ollut olemassa vuodesta 1785 saakka ja se on yksi Ylistaron kantatiloista.

Arviointi koskee asuinrakennusta.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (kantatila)**

135. Rauhala, Kalevankuja 4, 743-425-1-338

Kuvaus:

Rauhalan pihapiiri sijaitsee Kaukolanraitista erkanevan pienen kujan varrella. Naapurissa on muun muassa Lahden talo, joka oli 1950-luvulle saakka elokuvateatterina. Myös Kaukolanraitin 1950-luvun liikekeskus on aivan lähistöllä. Pihapiirissä on 1952 valmistunut asuinrakennus ja samanikäinen ulkorakennus. Tontti on melko pieni ja rakennukset ovat vierekkäin ja melko lähekkäin. Asuinrakennus on korkealla betonikivijalalla seisova jälleenrakennuskauden talo, jossa on puolitoista kerrosta ja kuituaaltosementtikatettu (varttikate) satulakatto. Pääjulkisivussa on satulakattoinen frontoni, johon liittyy parveke. Parvekettä kannattelee pyöreät valkoiset pilarit ja parvekkeen alle muodostuu näin avokuistimainen suoja sisäänkäynnin ylle. Ulkorakennus on rungoltaan pitkäkoko ja siinä on yksi kerros.

Historia:

Asuinrakennus valmistunut 1952, alakerta ensin ja yläkerta rakennettiin vasta myöhemmin. Huonejako on rakennuksessa pysynyt samana alkuperäisestä, lukuunottamatta yläkertaan myöhemmin rakennettuja huoneita.

Rakennuksessa on alun perin ollut pärekatto, mutta se vaihdettiin 1950-luvulla tiilikatteeseen. Luoman perhe pyöritti tuolloin jo Matin Tupa nimistä elokuvateatteria ja 1950-luvulla julkaistun Armi Kuuselan tähdittämän elokuvan tuotoilla perhe osti kattotiilet. Vartti-levyt katteeksi asennettiin 1990-luvulla. Ikkunat on vaihdettu 2020 tai 2021 vanhan mallin mukaisina. Seinät on sisätiloissa levytetty.

Arvio:

Ylistaron keskusta-alueella maisemallisesti hieman sivussa oleva, pienen kujan päässä oleva jälleenrakennuskauden kohde, johon kuuluu 1952 valmistunut asuinrakennus ja saman ikäinen ulkorakennus. Pihapiirissä ei ole ollut muita rakennuksia, sillä Rauhala on ollut ainoastaan asuinkäytössä.

Asuinrakennus on pääosin tyypillinen jälleenrakennuskauden omakotitalo, mutta sen sisäänkäynti on pylväineen, parvekkeineen ja frontoneineen tavallista komeampi. Rakennukseen on tehty korjauksia ja muutoksia, esimerkiksi ikkunat on vaihdettu aivan muutama vuosi sitten. Korjaukset on kuitenkin tehty vanhan mallin mukaisesti, joten ne sopivat jälleenrakennuskauden tyyliin.

Ulkorakennus on aivan alkuperäisessä asussaan, katetta lukuunottamatta.

Kohteessa asutaan ja rakennukset ovat hyväkuntoisia.

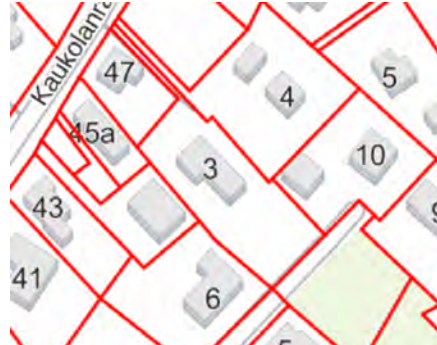
Arvio koskee asuin- ja ulkorakennusta.

Luokka C

Arvot:

Rakennushistoriallinen

136. Lahti (rek.nimi Vaarala), Kalevankuja 3, 743-425-1-302

Kuvaus:

Lahden talo sijaitsee Kaukolanraitista erkanevan lyhyen sivutien, Kalevankujan päässä. Rakennuksen rakennusaika ei ole saatavilla KTJ-rekisteritiedoista ja sitä on myös vaikea arvioida. Rakennus on valmistunut luultavasti noin 1900-luvun puolivälin aikoihin. Naapureina on muun muassa Rauhalan 1950-luvun talo. Tontilla on ainoastaan asuinrakennus.

Lahden talo on hyvin monimuotoinen asuinrakennus. Siinä on osittain kaksi kerrosta ja osittain puolitoista kerrosta ja takaosassa on pitkä matala varasto-osa. Rakennus on tiilirakenteinen, varasto-osa on lautarakenteinen. Pääjulkisivun edustalla on pieni umpikuisti, joka on kaiketi 1980-luvun lisäys. Varasto-osa on yhden matalan kerroksen korkuinen.

Historia:

Rakennuksen on rakentanut Matti Luoma. Talossa oli kaksi asuntoa, toinen yläkerrassa ja toinen alakerrassa ja sitä asuttivat Matti Luoma ja hänen poikansa Lauri. Matti Luoma oli aloittanut elokuvatoiminnan 1920-luvulla, joko vuonna 1926 tai 1928. Matti Visanti oli piirtänyt hänelle elokuvateatterin, mutta se ei koskaan toteutunut. Elokuvia

esitettiin Lahden talossa vuodesta 1941 vuoteen 1959, kunnes talo paloi. Elokuvateatterille rakennettiin nykyinen Matin Tupa ja Lauri Luoma korjasi Lahden talon, asuinhuoneet korjattiin ja yläkerta rakennettiin lähes kokonaan uudelleen. Elokuvateatterisalin paikalle rakennettiin kanala ja varastoja vuonna 1959. Kanala muutettiin varastoksi 1960-luvun alussa.

Lauri Luoma asui talossa 1980-luvun lopulle. Perusteellinen korjaus on tehty asunto-osassa vuonna 1983. Vuonna 1993 omistus siirtyi Juho ja Kirsti Lahdelle.

Arvio:

Suuresti muuttunut rakennus, joka on maisemallisesti melko syrjässä. Pihapiirissä ei ole muita rakennuksia.

Rakennus on historiallisesti merkittävä, sillä siellä on vuosina 1941-1959 sijainnut Ylistarossa edelleen toimiva Luoman perheen elokuvateatteri. Lahden talossa sattuneen tulipalon vuoksi elokuvateatteri muutti lähistöllä sijaitsevaan Matin Tupaan.

Rakennuksessa on tehty paljon korjauksia ja muutoksia, osa juuri tulipalon vuoksi. Alkuperäisiä osia ja muotoa on hankala hahmottaa ja materiaalit ovat uusiutuneet suurelta osin, etenkin rakennuksen varasto-osan osalta. 1980-luvun peruskorjauksen yhteydessä on kaiketi rakennettu uusi kuisti ja lisätty pieni parveke rakennuksen pätyyn.

Luokka D

Arvot:

historiallinen

137. Alanko ja Praskila, Kaukolanraitti 45 A ja 47, 743-425-1-56 ja -1-307

Kuvaus:

Alanko ja Praskila sijaitsevat eri kiinteistöissä, mutta ne muodostavat selkeän yhteisen pihapiirin ja niillä on myös sama omistaja, joka asuu Praskilassa. Rakennukset sijaitsevat Kaukolanraitin varrella, Alanko pääty kohti raittia ja Praskila raitin suuntaisesti. Etenkin Alanko näkyy raitille hyvin, Praskilaa taas ympäröi hyvin sankka kasvillisuus, joka peittää näkyvyyttä tehokkaasti. Alanko on melko mielenkiintoinen rakennus, sillä siinä yhdistyy asuinrakennus, varastotilat ja luultavasti autotallit. Rakennus on pitkä ja siinä on puolitoista kerrosta. Autotalliosan runko on tiiltä, joka on vuorattu sileällä rappauksella. Sen yläpuolella oleva asunto-osa ja rakennuksen pääty ovat luultavasti rankorakenteisia.

Praskila on 1940-luvulla valmistunut talo. Pohjaltaan talo on lähes neliönmallinen ja siinä on puolitoista kerrosta. Kaukolanraitin suuntaisella sivulla pulpettikattoinen frontoni. Katto on suhteellisen jyrkkä ja päätyneen räystäiden alla on vahva umpilistoitus. Alakerran ikkunat on vaihdettu, mutta päätykolmioiden ikkunat ovat alkuperäiset tai iäkkäät. Alakerran ikkunat ovat hyvin saman tyyppisiä (T-puite, jossa ylälasi jaettu kolmeen pieneen ruutuun) kuin yläkerran ikkunat, joten ne sopivat kokonaisuuteen hyvin. Pihan puolella on rakennuksen kokoon nähden hyvin kookas, kahden kerroksen korkuinen umpikuisti, joka on myöhempi lisäys luultavasti 1960- tai 1970-luvulta. Sen katto on satulakatto, jonka räystäät ja päätykolmio ovat hyvin vahvat

Historia:

Praskilan tila on lohkottu Töylin kantatilasta (ollut olemassa vuodesta 1785) vuonna 1931. Myös Alangon maat olivat alunperin osa Töyliä, mutta välissä on tehty useita jakotoimituksia ja Alanko on lopulta erotettu Viertolan tilasta vuonna 1949.

Arvio:

Kahdella eri kiinteistöllä olevat mielenkiintoiset rakennukset 1940-luvulta. Vaikka rakennukset ovat eri kiinteistöllä, ne muodostavat hyvin yhtenäisen pihapiirin, joka maisemallisesti hyvin keskeisellä paikalla Kaukolanraitin varrella.

Etenkin Alangon talo, jossa on monia erilaisia toimintoja on Ylistarossa harvinaisuus. Alankoon ei ole juurikaan tehty muutoksia. Siinä on jäljellä paljon alkuperäisiä materiaaleja ja kunnoltaan se on pääosin hyvä, vaikkakin joitain vaurioita on.

Praskila on tyyppisempi 1940-luvun asuinrakennus. Praskilaan tehdyt muutokset ovat suurempia, esimerkiksi ikkunat on vaihdettu osassa taloa, mutta uudet sopivat tyyliin hyvin. Arvioon vaikuttaa pihan puolella oleva kookas kuistiosa.

Arvio koskee Alangon ja Praskilan rakennuksia.

Luokka B

Arvot:
rakennushistoriallinen,
maisemallinen

138. Värri, Korteelantie 1, 743-425-1-206

Kuvaus:

Värin 1960-luvulla valmistunut asuinrakennus sijaitsee Korteelantiellä, mutta se näkyy melko hyvin Kaukolanraitille, vaikkakin rakennuksen ja tien välissä on hieman pihaa puustoitteineen ja kasveineen. Pihapiiri on pieni ja asuinrakennuksen lisäksi siellä on ainoastaan pieni autotalli, huvimaja ja vanha lipputanko. Asuinrakennus on Kaukolanraitin suuntaisesti ja aivan pihapiirin tuntumassa on Kaukolanraitin 1950-1960 -lukujen liikekeskusta. Aivan naapurissa ja tien toisella puolella on muita omakotitaloja.

Asuinrakennus on yksikerronksinen puurakenteinen talo. Ikkunat ja ulko-ovet ovat alkuperäisiä yhtä ulko-ovea lukuun ottamatta.

Kaukolanraitin puoleisella sivulla on avokuisti ja vierekkäin kolme suurehkoa 1960-luvulle tyypillistä yksiruutuista ikkunaa, joissa on myös tuuletusikkuna. Pihan puolella rakennuksen koillispäädyssä erkanee pieni varasto-osa. Pihan puolella on myös kaksi sisäänkäyntiä, toinen koillispäässä ja toinen rakennuksen keskiosassa.

Arvio:

Hyvin alkuperäisessä asussaan säilynyt 1960-rakennettu pieni omakotitalo. Kuvastaa ajalleen tyypillistä taajama-asutusta, kun muuttoliike maalta kaupunkeihin ja kirkonkyltiin oli aluillaan. Rakennus tyhjillään, mutta luultavasti ei ole ollut kovinkaan kauaa, sillä on vielä hyväkuntoinen.

Arviointi koskee asuinrakennusta.

Luokka C

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

139. Paananen, Kaukolanraitti 43, 743-425-1-183

Arvio:

Hyvin suuresti muutettu jälleenrakennuskauden kohde. Alkuperäisiä osia on vaikea hahmottaa. Jälleenrakennuskauden kohteet ovat Ylistarossa vielä yleisiä, joten suojeltavana voidaan huomioida vain alkuperäisessä kunnossaan säilyneet.

Luokka D

ei erityisiä kulttuurihistoriallisia arvoja.

Arvio:

Nykyisin vuokratalona toimiva Paanasen talo on rakennettu vuonna 1953. Se sijaitsee aivan Kaukolanraitin varrella ja on siten hyvin keskeisessä osassa raitin maisemassa. Naapurissa ovat Tonttilan vuonna 1978 valmistunut asuinrakennus sekä Alangon asuin- ja talousrakennus vuodelta 1943.

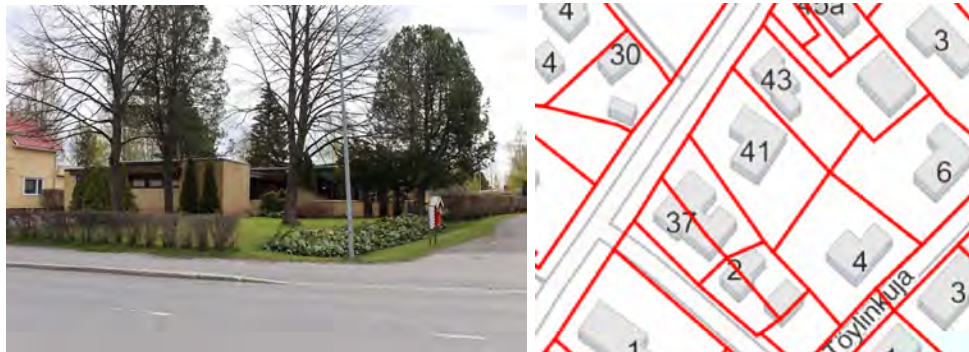
Paanasen talossa on vielä jäljellä 1950-luvun rakennukselle tyypillisiä piirteitä, mutta muutoksia on tehty paljon.

Historia:

Asuinrakennus on valmistunut vuonna 1953 ja nykyiset asukkaat ovat ostaneet sen vuonna 1968. Heidän aikanaan rakennusta on laajennettu 1973, jolloin rakennuksen alakerta meni melkein kokonaan uusiksi. Myös elintasoosiipi rakennettiin tuolloin. Ovet ja ikkunat on vaihdettu joko 2008 tai 2009 kesällä. Rakennus maalattiin kokonaan vuonna 2021.

Rakennus toimii nykyään vuokratalona.

140. Tonttila I, Kaukolanraitti 41, 743-425-1-187

Kuvaus:

Tonttilan pihapiiri sijaitsee keskeisellä paikalla Kaukolanraitin varressa. Tontilla on ainoastaan vuonna 1978 valmistunut matala ja tasakattoinen rakennus, joka poikkeaa massaltaan suuresti Kaukolanraitin muusta rakennuskannasta, joka on yleisesti Tonttilaa korkeampaa ja satulakattoista. Tonttilan naapurissa on Lemposen mahdollisesti 1980-luvulla rakennettu satulakattoinen rakennus sekä Paanasen 1953 valmistunut ja sittemmin laajennettu kaksikerroksinen rakennus.

Tonttilan asuinrakennus on puurunkoinen rankorakenteinen, kahdelle maanvaraiselle betonilaatalle perustettu yksikerroksinen rakennusajankohdalleen tyypillinen rakennus. Sen seinät on vuorattu kellertävällä tiilellä, jossa on juoksulimitys. Ikkunat on vaihdettu vuonna 2008, mutta ne vastaavat hyvin 1970-luvulla käytettyjä yksiruutuisia standardi-ikkunoita. Rakennuksen etualasta erkanee kohti Kaukolanraittia autotalliosia ja sen taakse jää pohjaltaan neliömäinen asuinosa. Rakennuksen edessä on tiilialta, jossa on ruskeasta puusta tehtyjä ristikkomaisia osia. Aita jatkuu rakennuksen lounaissivulle, pation edustalle. Aitaan liittyy myös sen päällä olevat alkuperäiset ulkovalaisimet, joiden varjostinosa on kuparia. Ovet ovat alkuperäisiä, autotallin nosto-ovea lukuun ottamatta.

Asuinrakennuksen on suunnitellut arkkitehti Aulis Jääskeläinen vuonna 1978. Aulis Jääskeläisen toimisto on suunnitellut myös Västinkartanon palvelukeskuksen, Ylistaron seurakuntatalon ja seurakunnan virastotalon.

Nykyiset asukkaat ovat rakennuttaneet talon, joten se on toiminut vasta yhden perheen kotina. Rakennuksessa ei ole tehty suuria korjauksia. Ikkunat on vaihdettu vuonna 2008, mutta ne sopivat alkuperäiseen tyyliin hyvin. Tuolloin myös autotallin nosto-ovi uusittiin automaattiseen oveen, myös tämä sopii tyyliin hyvin. Vuonna 2008 talon lämmitysjärjestelmä muutettiin öljylämmityksestä kaukolämpöön. Katolle on asennettu myös aurinkopaneeleja noin viisi vuotta sitten, mutta ne eivät ole juurikaan havaittavissa. Sisällä on maalattu seinä ja lattiat on uusittu, mutta mitään tilamuutoksia ei ole tehty.

Arvio:

Tonttilan vuonna 1978 valmistunut asuinrakennus on rakennusajankohdalleen tyypillinen niin rakennustapojensa kuin arkkitehtuurinsa puolesta. Rakennus on kuitenkin suunniteltu normaalia tyyppitaloa laadukkaammin arkkitehti Aulis Jääskeläisen toimesta. Jääskeläinen on suunnitellut Ylistarossa myös Seurakuntatalon ja seurakunnan virastotalon, joten Tonttila täydentää Jääskeläisen tuotantoa Ylistarossa.

Maisemallisesti Tonttila sijaitsee keskeisellä paikalla Kaukolanraitin varrella, johon se tuo ajallista kerrostumaa olemalla yksi harvoista raitin varrella olevista 1970-luvun rakennuksista. Myös massaltaan rakennus poikkeaa raitin muusta rakentamista ja se erottuu ympäristöstä selvästi muita matalampana. Tämä tuo vaihtelevuutta mittakaavaan. Rakennus on säilynyt lähes täysin alkuperäisessä asussaan, muutokset koskevat ikkunoita, jotka on uusittu vanhan mallin mukaisiksi. Rakennus liittyy aikakauteen, jolloin rakentaminen Suomessa oli yhteiskunnan rakennemuutoksien vuoksi huipussaan. Se ei siis erotu harvinaisuudellaan, vaan hyvällä säilyneisyydellään ja laadukkaana aikakautensa edustajana, johon liittyy mielenkiintoisia arkkitehtonisia yksityiskohtia.

Luokka A

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

141. Kiinteistö Oy Kotola, Viertolankuja 5, 743-425-3-126

Kuvaus:

Kiinteistö Oy Kotolaan kuuluu kolme rakennusta: 5A, 5B ja 5C. A-talo on vuodelta 1965, B-talo vuodelta 1964 ja C-talo vuodelta 1961.

A ja C talot ovat lähes yhtä suuria, mutta A-talo on kuitenkin hieman pidempi, koska siinä on kolme asuntoa ja C-talossa on vain kaksi asuntoa. Rakennukset ovat matalia ja ne sijoituvat tontilla vastakkain toisiinsa nähden, pääty Viertolankujalle päin. Niiden keskelle on myöhemmin rakennettu pienempi rakennus, jossa on yksi asunto. Tämä sijaitsee tien suuntaisesti pihan takaosassa. Rakennukset muodostavat siis U:n muotoisen pihapiirin. Pihapiiri sijaitsee pellon laidalla, joten se näkyy hyvin Kaukolanraitille saakka.

A ja C talot ovat keskenään samankaltaisia, yksikerroksisia, maanvaraiselle betonilaatalle rakennettuja rakennuksia. Rakennusten runko on puuta, mutta ne on vuorattu suurilla sirotepintaisilla laatoilla, jolloin syntyy vaikutelma 1960-luvulla ihannoidusta betonirakenteisesta talosta. Taloissa on pulpettikatto, joka on lounaspäädystä naamioitu jatkamalla päätyseinää siten, että se peittää pulpettikaton taakseen kokonaan, jolloin syntyy mielikuva tasakatosta. Viertolankujan päätyihin tällaista keinoa ei ole käytetty, vaan katot näyttävät pulpettikatoilta. Kattojen sivustat ja korkeamman puolen etumus (A-talossa luoteen puolella ja C-talossa koillisen puolella) on levytetty valkoisilla levyillä, tästä syystä katon korkeimmasta kohdasta syntyy vahva otsamainen vyöhyke jolloin rakennus näyttää todellista korkeammalta. B-talo

on taloyhtiön pienin. Siinä on vain yksi asunto ja mahdollisesti taloyhtiön varastotiloja. Rakennus on hyvin samanlainen kuin taloyhtiön suuremmatkin rakennukset: siinä on peltikatettu pulpettikatto, yksiruutuiset ruskeapieliset ikkunat ja ruskealla levyllä peitetty valesokkeli. Seinät tässä rakennuksessa on kuitenkin vuorattu valkoisella pystylaudoituksella.

Arvio:

Pieni rivitaloyhtiö, joka liittyy Viertolan- ja Västiläkujan maastoon rakentuneeseen 1960-1970 -lukujen alueeseen. Rakennukset ovat säilyneet tärkeimmiltä osiltaan alkuperäisenä ja pihapiirissä on ainoastaan 1960-luvulla rakennetut alkuperäiset rakennukset. Mahdollisesti ensimmäisiä Ylistaroon rakennettuja rivitaloyhtiöitä. Näkyy hyvin myös Kaukolanraitin varteen alavan peltoalueen yli.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

142. Tienvieri, Lääkärintie 1, 743-425-3-178

Kuvaus:

Kartoitettu kohde.

Tienvieri sijaitsee Kaukolanraitilta erkanevan Lääkärintien alkupäässä ja näkyy raitin varrelle hyvin. Pihapiirissä on ainoastaan vuonna 1974 valmistunut ajalleen tyypillinen matala asuinrakennus.

Arvio:

Tienvierin asuinrakennus on hyvin tyypillinen 1970-luvun rakennus, joka kartoitettiin sen keskeisen sijainnin vuoksi. Pääosin säilynyt, mutta materiaaleja vaihdettu. Ylistarossa on paljon samankaltaisia rakennuksia samalta aikakaudelta, joten Tienvierin talossa ei ole erityisiä arvoja, joiden vuoksi sille tulisi kaavoituksessa antaa suojelumerkintä.

Luokka D

ei erityisiä kulttuurihistoriallisia arvoja.

143. Kamppinen, Lääkärintie 4-6, 743-425-3-119

Kuvaus:

Kamppisen kiinteistö käsittää Lääkärintie 4-6 sijaitsevan 1970-luvun lopulla valmistuneen paritaloyhtiön sekä osoitteessa Kaukolanraitti 20 olevan jälleenrakennuskauden kohteen. Kaukolanraitti 20:n rakennukset on arvioitu omana kohteena.

Lääkärintien pihapiirissä on vierekkäin kaksi matalaa 1970-luvun lopun pientaloa sekä vuonna 1998 valmistunut suuri hallirakennus. Pihapiiri on sivummalla vilkkaammista väylistä, mutta ainakin nro 6 näkyy hyvin muiden rakennusten lomitse Kaukolanraitille.

Vierekkäin olevat asuinrakennukset ovat keskenään hyvin saman kaltaisia, mutta eivät aivan samanlaisia. Lääkärintie 4 on rakennettu vuonna 1978 ja se on näistä kahdesta hieman pienempi. Lääkärintie 6 on valmistunut vuonna 1979. Rakennukset sijaitsevat vierekkäin ja niihin kuuluu asunto-osa ja autotalliosa.

Arvio:

Hyvin säilynyt kohde, jossa kaksi samantyyppistä rakennusta 1970-luvun lopulta. Rakennukset kuvastavat hyvin 1970-luvun rakennustapoja maanvaraisine laattoineen, materiaaleineen ja loivine kattolinjoineen. Muodostavat hienon yhtenäisen taloparin.

Maisemallisesti kohde on hieman sivummalla Lääkärintien perällä, mutta näkyy myös Kaukolanraitille. Pihaan rakentunut suuri halli hieman rikkoo pihapiirin ilmettä ja vaikuttaa näkymään etenkin Lääkärintieltä katsoessa.

Rekisteritietojen mukaan molemmat rakennukset ovat tyhjiillään, mutta vaikuttavat asutuilta ja hyväkuntoisilta.

Arvio koskee Lääkärintie 4:n ja Lääkärintie 6:n asuinrakennuksia autotalleineen.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen

144. Kamppinen, Kaukolanraitti 20, 743-425-3-119

Kuvaus:

Kamppisen pihapiiri sijaitsee näkyvällä paikalla Kaukolanraitin varrella, Prykyntien risteyksessä, joten se on keskeisessä paikassa raitin maisemassa.

Kamppisen kiinteistö jatkuu lähes Kyrönjoen rantaan saakka ja se käsittää myös osoitteessa Lääkärintie 4-6 sijaitsevan 1970-luvun lopulla valmistuneen paritaloyhtiön sekä 1998 vuodelta olevan hallirakennuksen. Lääkärintien kohteet on arvioitu omana kohteenaan. Kamppisen Kaukolanraittia rajaavassa pihapiirissä on vain kaksi rakennusta: vuonna 1959 valmistunut rintamamiestalo ja uudehko pienikokoinen ulkorakennus.

Rintamamiestalo on tyypillinen jälleenrakennuskauden lopun tyyppitalo: massaltaan kuutiomainen ja satulakattoinen rakennus, joka on perustettu betonille. Alakerran ikkunat on uusittu tuuletusikkunalliseksi malliksi, jossa on yksi suurehko ikkunaruuu. Yläkerran päätykolmioiden kolmipuitteiset ikkunat ovat alkuperäisiä. Rakennuksen pihan puolella on pienikokoinen umpikuisti, joka on todennäköisesti alkuperäinen, tosin puiset portaat ovat melko uudet.

Historia:

Kamppinen on ollut osa Kamppilan kantatilaa, josta se on lohkottu vuonna 1926. Vuoden 1950 ilmakuvan perusteella Kamppinen on ollut suuri maatila, sillä rakennuksia kiinteistön alueella on paljon. Tila on myös kuvien perusteella jakautunut tuolloin vielä ns. miespihaan ja karjapihaan. Paikalla on tuolloin kaiketi ollut myös nykyistä vanhempi asuinrakennus.

Arvio:

Kamppisen asuinrakennus on säilynyt alkuperäisessä asussaan varsin hyvin ja siten se on hyvä esimerkki jälleenrakennuskauden tyyppitalosta.

Vaikka Kaukolanraitilla onkin tämä pieni jälleenrakennuskauden talojen keskittymä, ja Kamppisen voidaan katsoa kuuluvan tähän ryhmään, on Kamppinen kuitenkin muista näistä jälleenrakennuskauden pihapiireistä selkeästi erillään. Lisäksi sen tilatoiminnot ovat täysin kadonneet, joten jäljellä on ainoastaan asuinrakennus.

Kamppisen kiinteistö käsittää myös osoitteessa Lääkärintie 4-6 sijaitsevan 1970-luvun lopulla valmistuneen paritaloyhtiön sekä 1998 vuodelta olevan hallirakennuksen. Lääkärintien rakennukset on arvioitu omana kohteenaan. Tämä arvio koskee ainoastaan Kaukolanraitti 20 asuinrakennusta.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

145. Ykköstalo, Prykyntie 2, 743-425-3-201

Kuvaus:

Ykköstalo sijaitsee Kaukolanraitin varrella. Talo näkyy raitille erittäin hyvin, sillä sen edessä ei ole näköesteenä mitään. Koko rakennuksen pihapiiri on kauttaaltaan asfaltoitu ja pihassa on etupäässä vain parkkipaikkoja. Muita rakennuksia ei ole. Prykyntien päässä, Ykköstalon takana on suurehko 1980-luvun rakennus, jossa toimii päiväkotia.

Ykköstalo on suurehko liiketalo, jossa on useita pieniä liiketiloja. Muodoltaan rakennus on vinkkelinmallinen ja siinä on yksi kerros. Perustuksena on maanvarainen betonilaatta ja runkomateriaalina puu ja vuorausmateriaalina vaalea tiili, jossa on juoksulimitys. Rakennus on verrattain melko matala. Aumattu satulakatto on katettu tummilla profiloituilla tiilillä. Katon räystäs jatkuu seinälinjaa pidemmälle, jolloin talon etualalle ja itänurkkaan syntyy liiketilojen edustalle katettu käytävämäinen tila. Ikkunat ja ovet ovat kaikesti alkuperäisiä. Liiketilojen ikkunoiden yläpuolella on 1980-luvulle tyypillisiä pallovalaisimia. Rakennuskiellossa inventointihetkellä.

Arvio:

Pääosin alkuperäisessä muodossaan oleva 1984 valmistunut liikerakennus. Hyvin tyyppillinen ajalleen ja edelleen alkuperäisessä käytössään. Rakennuksessa on hienoja yksityiskohtia, kuten liiketilojen edustan katettu käytävämäinen osa ja siihen liittyvät pilarit.

Kuuluu Kaukolanraitin uudempaan rakennuskantaan ja kertoo liikelämän kehityksestä ja sen siirtymisestä Ylistaron vanhasta keskustasta Kaukolanraitin varteen. Ei ole kuitenkaan iältään vielä kovin vanha, eikä kohteena erityinen, joten ei vaadi suojelua kaavassa.

Luokka D

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

146. Vähäkangas, Kamppilankuja 9, 743-425-3-176

Kuvaus:

Vähäkankaan pihapiiri sijaitsee Kamppilankujalla, jossa omakotitalojen pihapiirit reunustavat kujaa molemmin puolin. Tonavan luoma kulkee pihapiirin lounaisreunalla. Pihapiiriä ympäröivät vanhat koivut. Vähäkankaan päärakennus on vuodelta 1938. Sen lisäksi pihapiirissä on kivenavetta, jota on jatkettu lautarakenteisella osalla, sekä hirsi- ja lautarakenteinen ulkorakennus, jonka hirsiosa on päädyssä olevan vuosiluvun mukaan vuodelta 1841. Pihaa jakaa keskellä punainen korkeahko lauta-aita. Navetan vierustalle on rakennettu viime vuosien aikana pieni saunarakennus. Pihapiirin päärakennus on vuonna 1938 valmistunut todennäköisesti lyhytnurkkainen hirsirakennus, joka on perustettu suurille lohkokiville. Ikkunat on pääosin uusittu. Pihan puolella luoteisella pitkällä sivulla on jäljellä yksi luultavasti alkuperäinen kuusiruutuinen ikkuna sisäänkäynnin vieressä. Tästä ikkunasta voidaan nähdä, että uudet ikkunat ovat selkeästi vanhoja suurempia. Oven suojana on pieni pulpettikatos. Kamppilankuja suuntaisesti olevassa ulkorakennuksessa on luoteispäädyssä pitkänurkkainen hirsiosa, joka on mahdollisesti vanha talli. Hirsiosan päädyssä on valkoisella maalatussa vuosiluku 1841. Navetta on päädykkäin talli-vaja-rakennuksen kanssa Kamppilankujan suuntaisesti. Sen luoteispääty on punatiilirakenteinen alaosa ja yläosa on lautaa. Rakennusta on jatkettu lautaosalla kaakkoon päin. Saunarakennus on aivan viime vuosina valmistunut, laudoista salvottu kaksihuoneinen ja satulakattoinen pieni mökki.

Historia:

Vähäkangas on lohkottu Kamppilan kantatilasta vuonna 1929. Asuinrakennus on rakennettu vuonna 1938, navetta mahdollisesti samoihin aikoihin tai hieman myöhemmin, kuitenkin ennen vuosisadan puoliväliä. Vuonna 1950 otetun ilmakuvan perusteella Vähäkankaan pihapiiri on vielä jakautunut ns. miespihaan ja karjapihaan: navetan kanssa pihan perällä on ollut vielä kaksi muuta ulkorakennusta, ja nämä rakennukset ovat keskenään muodostaneet kolmelta sivulta umpinaisen karjapihan, jossa Tonavan luoman puoleinen sivu oli avoin. Muut rakennukset vaikuttavat olleen samoilla paikoillaan ainakin tuosta saakka.

Arvio:

Vähäkankaan pihapiiri sijaitsee Kamppilankujan muiden pienten pihapiirien keskellä. Pihapiiri täydentää kujan rakennuskantaa ja on Kamppilankujan alkupään vanhimpia säilyneitä kohteita. Maisemallisesti Vähäkangas on kujalla hyvin näkyvällä paikalla. Tilan rakennukset näkyvät myös kauas peltojen yli Nyrhilän uudelle asuinalueelle, esimerkiksi Alatalonkujalle hyvin selvästi. Itse kohde on hyvin säilynyt entinen maatalan pihapiiri, jossa on harjoitettu ainakin karjankasvatusta. Tästä ovat edelleen kertomassa vanha navettarakennus traktoritalleineen ja vuodelta 1841 peräisin oleva hirsirakennus, jossa on mahdollisesti ennen ollut talli. Maatiloimintaan liittyviä rakennuksia on purettu ja tämä on vaikuttanut ainakin siihen, että entinen mies- ja karjapihajako on kadonnut. Tilatoiminnallinen historia on silti vielä luettavissa. Asuinrakennus on pääosin säilynyt alkuperäisessä kunnossaan, eikä siinä ole tehty muita ulospäin näkyviä kunnostuksia kuin ikkunoiden uusiminen. Uudet ikkunat poikkeavat alkuperäisestä, mutta ne eivät myöskään merkittävästi vähennä rakennuksen arvoa. Myös muut ulkorakennukset ovat pääosin hyväkuntoisia, etenkin talli-vaja. Navetan tiili runko ja perustukset ovat ilmeisesti jonkin verran liikkuneet, sillä niissä on havaittavissa halkeamia. Muutoin rakennus on hyväkuntoinen.

Arvio koskee kaikkia muita pihapiirin rakennuksia, paitsi uutta saunaa.

A - suojeltava

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

147. Hautahaka, Kamppilankuja 7, 743-425-3-39

Kuvaus:

Hautahaka sijaitsee Kamppilankujan varrella, Vähäkankaan naapurissa. Tonavan luoma kulkee pihapiirin lounaisreunalla. Pihapiirissä 1920-luvun aikana valmistunut pieni asuinrakennus sekä pieni ulkorakennus tiensuuntaisesti. Hautahaan asuinrakennus on 1920-luvun pieni pohjalaistyyppinen 1 1/2 kerroksinen tupa, johon on lisätty myöhemmin lisäosa ja avokuisti. Nämä ovat muuhun rakennukseen nähden kookkaita ja ne peittävät lähes kokonaan sisäänkäynnin puoleisen julkisivun. Ikkunat on vaihdettu ja sininen maali ei ole perinteisesti ollut käytössä tämän tyyppisissä rakennuksissa. Ulkorakennusta on vaikea ajoittaa, se ei ole vielä ainakaan vuonna 1950 ollut tällä paikalla, mutta se sopii hyvin ympäristöön ja asuinrakennuksen pariin.

Historia:

Taloa on peruskorjattu vuonna 1950 ja 1990.

Arvio:

Hyvin hoidettu pihapiiri näkyvällä paikalla Kamppilankujan varrella. Kohde on kujan vanhimpia, mutta sen ulkonäkö on korjausten myötä muuttunut sen verran, että se vaikuttaa arvioon.

Pihapiiristä ei saa vihjeitä alkuperäisistä toiminnoista, sillä jäljellä on ainoastaan pieni ulkorakennus, joka ei ole alkuperäinen, vaan siirretty paikalle vuoden 1950 jälkeisenä aikana, siten se ei kerro juurikaan alkuperäisistä tilatoiminnoista.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

148. Tukikohta - Ylistaron tekninen varasto, Lakiankuja 3,
743-425-3-149

Kuvaus:

Lakiankujan varrella sijaitseva 1950-luvun pienteollisuutta / teknistä huoltoa edustava tontti, joka on säilynyt paikoitellen erittäin hyvin. Kiinteistön alkuperäinen käyttötarkoitus ei selvinnyt inventoinnin yhteydessä. Kiinteistö on toiminut ilmeisesti jo pitkään Ylistaron teknisenä varastona. Pihapiiri käsittää kaksi kookasta satulakattoista ja rungoltaan melko pitkää tyypillistä 1950-luvun arkkitehtuuria edustavaa huolto- ja varastorakennusta. Tien puolella sijaitseva on varsinainen päärakennus, joka on rapattu ja säilynyt yksityiskohdiltaan hyvin. Rakennus on mahdollisesti tiilirunkoinen ja roiskerapattu. Aukotus on säilynyt varsinkin ikkunoiden osalta hyvin. Rakennuksen toisessa päässä sijaitsee toimisto-osa, joka on saattaa olla myös entinen asunto. Päärakennusta vastapäätä sijaitsee samansuuntaisesti samankokoinen puurakenteinen varasto- ja huoltorakennus. Myös tämä rakennus on valmistunut mitä ilmeisimmin 1950-luvun aikana. Rakennus on säilynyt ulkoisesti lähes alkuperäisessä asussaan ja edustaa rakennusajankohdalle tyypillistä rakentamista yksityiskohtineen.

Arvio:

1950-luvulle ajoittuva pienteollisuustontti, joka on toiminut pitkään teknisenä varastona. Pihapiirissä olevat kaksi melko kookasta huolto- ja varastorakennusta on säilynyt erittäin hyvin alkuperäisasussaan ja ulkoisesti hyväkuntoisina. Sekä yksityiskohtia että materiaaleja on säilynyt runsaasti. Muutokset eivät juurikaan riko eheää kokonaisuutta.

Kohteella on historiallista arvoa ilmentämässä alueelle melko harvinaista teollisuusrakentamista, elinkeinohistoriaa sekä mahdollisesti entisen Ylistaron kunnan toimintaa.

Rakennukset erottuvat lähiympäristön melko avonaisessa maisemassa melko pitkälle ja erittäin selkeästi esimerkiksi Kaukolankatuille, jossa sijaitsee myös jonkin verran 1950-luvun rakennuskantaa. Käyttötarkoituksesta johtuen pihapiiri on muilta osin melko sekava ja varastomainen, mutta kokonaisuudella on siitä huolimatta myös maisemallista merkitystä.

Arviointi koskee kahta 1950-luvulla valmistunutta teollisuusrakennusta.

Luokka A

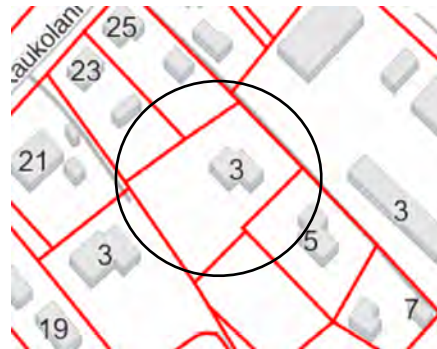
Arvot:

Rakennushistoriallinen

Historiallinen (teollisuushistoriallinen)

Maisemallinen

149. Marttila, Kamppilankuja 3, 743-425-3-158

taajamiin kiihtyi. Rakennuksen historiasta ei juuri ole tietoa, mutta silmämääräisesti arvioiden siinä on muutoksia, jonka vuoksi alkuperäisiä materiaaleja ei ole paljoa jäljellä. Myös kohteen vaatimattomuus vaikuttaa arvioon.

Luokka D

ei erityisiä kulttuurihistoriallisia arvoja

Kuvaus:

Kamppilankujalla 1961 valmistunut pientalo muiden omakotitalojen joukossa. Rakennus on matala yksikerroksinen ja siinä on satulakatto, jonka katteena saumapelti. Pohja-alaltaan pieni rakennus koostuu kahdesta osasta: etualalla on eteisen ja varaston muodostama pienempi osa ja varsinainen asuinosa on tämän takana. Sisäänkäynnin suojana on pieni satulakattoinen avokuisti. Rakennuksen ikkunat on vaihdettu, muutta nykyiset sopivat kokonaisuuteen. Seinät on vuorattu sirotepintaisilla puulevyillä. Päätykolmioissa on ruskeaksi maalattu pystylauditus. Perustuksena on todennäköisesti betoni, mutta sokkeli on peitetty tummanruskeilla puulevyillä.

Peremmällä pihamaalla on pieni punainen vajarakennus ja uusi liuhaseinäinen hirsivaja.

Arvio:

Maisemallisesti Kamppilankujalla sijaitseva rakennus jää hieman sivuun. Pihapiiri on tyypillinen 1960-luvun pienimuotoinen taajama-alueen asumus, jollaisia alettiin rakentamaan kun muuttoliike maalta

150. Jussila, Kamppilankuja 2, 743-425-3-116

Kuvaus:

Jussilan pihapiiri sijaitsee Kamppilankujan ja Kaukolanraitin risteyksessä ja se on keskeisessä paikassa Kaukolanraitin maisemassa. Juuri tällä kohdalla Kaukolanraittia sijaitsee pieni jälleenrakennuskauden talojen keskittymä ja vuonna 1948 valmistunut Jussila täydentää tätä joukkoa.

Jussilan pihapiirissä sijaitsevat vuonna 1948 rakennetut asuinrakennus sekä ulkorakennus. Asuinrakennus sijaitsee Kaukolanraitin suuntaisesti. Ulkorakennus on Kamppilankujan suuntaisesti, pääty Kaukolanraittia kohti. Tiilirunkoinen asuinrakennus on perustettu betonille. Massaltaan ja pohjaltaan rakennus on jälleenrakennuskauden tyyppitaloa pidempi, jolloin se on muodoltaan suorakulmiomainen, eikä kuutiomainen.

Pihan puolelle on myöhemmin rakennettu pieni laajennusosa, joka on korkeudeltaan yhden kerroksen korkuinen ja leveydeltään noin puolet rakennuksen rungosta. Lisäosan jatkeena on samankorkuinen avokuisti. Kuisti ja lisäosa muodostavat yhteensä koko rakennusrungon pituisen osan, jonka päällä on pulpettikatto.

Ulkorakennus on pitkänomainen yksikerroksinen rakennus, joka on todennäköisesti rankorakenteinen.

Arvio:

Kohde kuuluu Kaukolanraitin jälleenrakennuskauden pieneen kokonaisuuteen. Maisemallisesti näkyvällä paikalla. Asuinrakennus on rakennettu tiilestä, mikä ei ole ollut kaikista yleisin pientalojen rakennustapa jälleenrakennuskauden materiaalipulan vallitessa, joten tästä syystä kohde ei ole aivan täysin tyyppillinen. Asuinrakennus on Kaukolanraitilta katsottuna säilynyt varsin hyvin alkuperäisessä asussaan ja siinä on hienoja pieniä yksityiskohtia kuten pieni avokuisti. Pihan puolelta rakennusta on kuitenkin uudistettu hyvin voimakkaasti ja sen edustalle on rakennettu koko julkisivun peittävä lisäosa, johon kuuluu suurehko terassi ja umpinainen betoninen kuistiosa.

Asuinrakennus on hyväkuntoinen ja asuttu. Ulkorakennus on säilynyt alkuperäisyyden kannalta asuinrakennusta paremmin, eikä siihen ole juurikaan tehty korjauksia. Se täydentää ja rajaa pihapiiriä. Arvio koskee pihapiirin molempia rakennuksia.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaukolanraitin länsipään vanha asutus (H)

151. Onnela, Kaukolanraitti 16, 743-425-3-268

Kuvaus:

Onnelan pihapiiri sijaitsee Kaukolanraitin varrella ja näkyy raitille varsin hyvin. Juuri tällä kohdalla Kaukolanraittia sijaitsee pieni jälleenrakennuskauden talojen keskittymä ja vuonna 1947 valmistunut Onnela täydentää tätä joukkoa.

Onnelan vuonna 1947 asuinrakennus on melko tyyppinen jälleenrakennuskauden talo. Betonille perustettu rakennus on muodoltaan kuutiomainen ja siinä on satulakatto. Sisäpihalla on umpikuisti, jonka päällä lepää pieni parveke, jossa on sirot metallikaiteet. Kaiteet ovat mahdollisesti alkuperäiset. Koska talossa on aiemmin toiminut niin kauppa kuin poliisilaitoskin, niin koillispuoleisessa on ollut toinen sisäänkäynti, jonka kohta on vielä laudoituksessa näkyvillä. Oven paikalla on nykyään ikkuna. Taloon on rakennettu yksikerroksinen elintasoosiipi, joka sijoittuu rakennuksen länsinurkan kohdalle ja jatkuu sisäpihalle. Materiaaleiltaan länsi-osiipi on samankaltainen kuin alkuperäinen rakennuskin ja sointuu siksi kokonaisuuteen hyvin.

Pihapiirin muut rakennukset sijaitsevat pihan koillisreunalla: vierekkäin ovat ilmeisesti 1950-luvun ulkorakennus sekä 1800-luvun puolivälin aitta. Aitta on otsassa olevan laatan mukaan vuodelta 1863. Koska laatta on huomattavasti aittaa uudempi, tämä ei välttämättä pidä paikkaansa, mutta tyyli- ja muotoiltaan aitta kyllä sopii ajoitukseen: siinä on liuhat seinät ja hirsirunko on pitkänurkkainen, sivuseinät jatkuvat sivuille poskiksi ja yläosassa on otsa.

Historia:

Onnelan tontti on lohkottu viereisestä Ristilästä vuonna 2005, jolloin Ristilän tilan omistajat myivät tilan nykyisille omistajille. Ristilä on ollut osa Kampin kirkon kantatilaa vuoteen 1910 saakka.

Onnelassa on toiminut aiemmin kauppa ja poliisilaitos. Tästä syystä rakennuksen koillispuoleisessa on ennen ollut asiakassisäänkäynti. Sisäänkäynti on myöhemmin suljettu ja oven paikalle on asennettu ikkuna.

Arvio:

Onnelan pihapiiri on rakentunut 1950-luvulla ja se onkin pääosin hyvin tyyppinen hyvin säilynyt jälleenrakennuskauden kohde, jonka pihaan on myös siirretty 1800-luvun kaksikerroksinen perinteinen aitta.

Masemallisesti merkittävällä paikalla, pienessä jälleenrakennuskauden keskittymässä sijaitseva Onnela on yksi kokonaisuuden parhaiten säilyneistä kohteista. Asuinrakennuksessa on säilynyt alkuperäiset ikkunat ja suuri osa alkuperäisistä piirteistä. Puoleisessa ollut vanha sisäänkäynti on suljettu, elintasoosiipi rakennettu ja pihan puoleisen sisäänkäynnin edustalle rakennettu uusi puuterassi, mutta näistä huolimatta asuinrakennus välittää alkuperäistä olemustaan hyvin. Tätä täydentää vielä hyvin alkuperäisenä säilynyt ulkorakennus ja leikkimökki. Vanha aitta on siirretty muualta, mutta sopii kokonaisuuteen ja on hyväkuntoinen.

Rakennuksella on myös paikallishistoriallisia arvoja, sillä siellä on toiminut muun muassa Ylistaron poliisin toimipiste.

Arvio koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia, paitsi leikkimökkiä. Leikkimökkikin suositeltavaa kuitenkin säästää.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaukolanraitin länsipään vanha asutus (H)

152. Omakoti, Kaukolanraitti 25, 743-425-3-128

Kuvaus:

Omakoti sijaitsee maisemallisesti näkyvällä ja merkittävällä paikalla Kaukolanraitin varrella aivan Veikkolan pihapiirin naapurissa. Rakennukset muodostavat ikään kuin taloparin, ja asuinrakennukset ovat keskenään hyvin saman tyyppisiä.

Kiinteistössä sijaitsee pieni ulkorakennus ja vuonna 1953 valmistunut asuinrakennus. Asuinrakennus on Kaukolanraitin suuntaisesti ja ulkorakennus Kamppilankujan suuntaisesti. Asuinrakennus on tyypillinen rintamamiestalo, jossa on puolitoista kerrosta. Kaukolanraitin puolella on sisäänkäynnin lisäksi yksi suurempi yksiruutuinen ikkuna, sillä rakennuksessa on ollut enemmän liiketoimintaa. Pihan puolella on toinen sisäänkäynti, jonka edustalla on umpikuisti ja sen päällä parveke. Kuistin ja parvekkeen yllä on pulpettikatto. Parvekkeen kaiteet puuttuvat. Kaikki ovet ovat alkuperäisiä.

Historia:

Omakoti on erotettu Vähäkankaasta vuonna 1953. Tätä ennen Vähäkangas kuului vuoteen 1929 saakka Wähäkankaaseen, joka taas on ollut osa Kamppilan kantatilaa.

Rakennuksessa on toiminut Paperiliike Lyyli Myllymäki.

Arvio:

Omakoti on hyvin hyvin tyypillinen jälleenrakennuskauden rintamamiestalo. Kiinteistöllä tuskin on ollut maatilatoimintaa, sillä piha on hyvin pieni. Paikka onkin todennäköisesti rakennettu asuin- ja liiketoimintaa varten. Pihapiirissä on tämän vuoksi tuskin ollut montaa ulkorakennusta. Pihapiirin rakennukset ovat nykyään ilman asuinkäyttöä ja ne toimivat lähinnä viereisen, samalla omistajalla olevan Veikkolan pihapiirin varastorakennuksina. Käyttämättömyyden vuoksi asuinrakennus on toisaaltaan pysynyt hyvin alkuperäisessä asussaan, mutta tämä on myös vaikuttanut sen kuntoon, joka on osittain jo huono. Esimerkiksi katon pihan puoleinen lape on huono: huopa on repeytynyt suurelta osalta ja vettä kaiketi pääsee sisätiloihin. Muutoin rakennus vaikuttaa vielä varsin ryhdikkäältä ja hyväkuntoiselta. Jos sisäänpäässeeseen veden vaikutuksesta syntyneet vauriot ovat korjattavissa, pystytään tämä rakennus vielä kunnostamaan. Olisi siis hyvä saada rakennukseen jälleen asuinkäyttöä. Myös ulkorakennus on vielä hyväkuntoinen päällisin puolin. Maisemallisesti pihapiiri on merkittävällä paikalla Kaukolanraitin varressa muiden jälleenrakennuskauden kohteiden yhteydessä.

Arviointi koskee molempia rakennuksia, sillä ulkorakennus täydentää jälleenrakennuskauden kokonaisuutta.

Luokka D

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen.**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaukolanraitin länsipään vanha asutus (H)

153. Veikkola, Kaukolanraitti 23, 743-425-3-129

Kuvaus:

Veikkola sijaitsee maisemallisesti näkyvällä ja merkittävällä paikalla Kaukolanraitin varrella aivan Omakoti-nimisen pihapiirin naapurissa. Rakennukset muodostavat ikään kuin taloparin, ja asuinrakennukset ovat keskenään hyvin saman tyyppisiä.

Veikkolan pihapiirissä on ainoastaan asuinrakennus ja sitä vastapäätä pihan perällä matala ulkorakennus.

Veikkolan vuonna 1952 valmistunut asuinrakennus on hyvin tyyppinen rintamamiestalo, joka on puolitoistakerroksinen, massaltaan kuutiomainen, satulakattoinen rakennus.

Veikkolan ulkorakennus on rekisteritietojen (KTJ) mukaan vuodelta 1991, mutta se vaikuttaa olevan tätä vanhempi, ehkä 1970-luvulta. Se on matala kaksiosainen rakennus, jossa on peltikatettu satulakatto, pystylaudoitus ja alkuperäiset ruskeat ovet.

Arvio:

Kaukolanraitin varrella vierekkäin sijaitsevat Veikkola ja Omakoti muodostavat jälleenrakennuskauden taloparin, jotka ovat myös samassa omistuksessa. Talopari kuuluu myös Kaukolanraitin pieneen jälleenrakennuskauden kokonaisuuteen.

Veikkolan asuinrakennus on alkuperäisenä säilynyt niin muodoltaan kuin materiaaleiltaan. Piha ja rakennus ovat kuitenkin hieman huonosti hoidettuja ja etenkin kuisti sekä parveke ovat kärsineet erilaisista purkamistoimenpiteistä. Kuisti onkin nykyään pääosin avoin ja sitä on verkotettu ja pressutettu. Kadulle päin rakennus kuitenkin näyttyy siistimpänä.

Pihapiirin ulkorakennus on asuinrakennusta uudempi. Se sopii mittakaavaltaan rintamamiestalon pariaksi, mutta ei ole muuten merkittävä, eikä täydennä pihapiirin tai alueen jälleenrakennuskauden kerrostumaa. Tästä syystä arvio koskee ainoastaan pihapiirin asuinrakennusta.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaukolanraitin länsipään vanha asutus (H)

154. Ala-Kamppinen (Ala-Kantti), Kaukolanraitti 14, 743-425-3-4

Kuvaus:

Kaukolanraitin varrella olevaan Ala-Kamppilaan kuuluu asuinrakennus vuodelta 1917, vanhempi pohjalaistyylinen pikkutupa sekä vanha kivinavetta. Rakennukset muodostavat kolmelta sivulta umpinaisen pihapiirin, jossa uudempi asuinrakennus on lähimpänä Kaukolanraittia tien suuntaisesti. Sitä vastapäätä pihan perällä on navetta ja niiden lounaispuolella on vanhempi asuinrakennus.

Vuonna 1917 valmistunut asuinrakennus ilmentää jugendin ja klassismin tyyliä. Se on massaltaan symmetrinen, kuten klassismin tyyliin sopii, mutta koristeaiheet ovat enemmän jugendhenkisiä.

Pihapiirissä sijaitsee pääty Kaukolanraitille päin myös pienikokoinen, pohjalaistyylinen asuinrakennus, joka on rakennettu 1800-luvulla. Talossa on luultavasti vain tupa, porstua ja kamari. Hirsirakenteinen talo on perustettu lohkokiville, siinä on satulakatto, tiilikate, pystyrima vuoraus, neliruutuiset ikkunat, kaksiruutuiset haukkaikkunat ja luultavasti myöhemmin lisätty pulpettikattoinen umpikuisti. Pihan perällä, saman suuntaisesti uudemman asuinrakennuksen kanssa on navetta. Navetan runkomateriaalina on sementtitiili, joten se voi olla samoihin aikoihin rakennettu kuin uudempi asuinrakennus. Yläosassa on myös lautarakennetta ja päätykolmiot ovat lautarakenteisia.

Historia:

Ala-Kamppisen tila on vuonna 1921 lohkottu Kamppisen kantatilasta, joka on ollut olemassa vuodesta 1785.

Vanhempi, 1800-luvulla rakennettu asuinrakennus on aikoinaan ollut Jaakko W. Kamppisen talo.

Arvio:

Maisemallisesti keskeisellä paikalla Kaukolanraitin varrella. Rakennus näkyy raitille hyvin selkeästi, sillä sen edessä ei ole mitään kasvillisuutta. Edustaa 1920-luvun vaihdetta ja siinä on selkeästi näkyvillä jugendista hiljalleen uusklassismiin vaihtuvaa tyyliä. Pääosin alkuperäisenä säilynyt rakennus, jonka ikkunoita tosin on vaihdettu. Alakerran ikkunat ovat mahdollisesti olleet enemmän jugendtyyliset kuten yläkerran ikkunat, mutta niitä uudistettaessa on vaihdettu enemmän uusklassismille tyypilliset kuusiruutuiset ikkunat ja niihin sopivat vahvat listoitukset. Tämä vaikuttaa rakennuksen ulkonäköön melko paljon, mutta ikkunoiden koko on kaikeksi pysynyt alkuperäisenä. Vaikkakin tilan muut rakennukset ovat kunnoltaan asuinrakennusta heikompia, ovat myös ne rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittäviä, sillä niihin kohdistuvat muutokset ovat olleet hyvin pieniä tai niitä ei juurikaan ole tehty. Kummastakin on nähtävillä alkuperäinen tyyli ja rakennustavat. Etenkin navettarakennus on melko komea jyrkän kattonsa ansiosta ja lisäksi se kuvastaa 1900-luvun alun navettarakentamista, jolloin sementtitiili alkoi syrjäyttää savitiiltä rakennusmateriaalina. Arviointi koskee koko pihapiiriä.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaukolanraitin länsipään vanha asutus (H)

155. Anjala, Kaukolanraitti 21, 743-425-3-170

kulttuurihistoriallisia arvoja, joiden vuoksi sille tulisi kaavoituksessa antaa suojelumerkintä.

Luokka D

ei erityisiä kulttuurihistoriallisia arvoja

Kuvaus:

Anjalan pihapiiri sijaitsee näkyvällä paikalla Kaukolanraitin varrella. Kiinteistöllä on vuonna 1973 valmistunut liikerakennus, joka on nykyään asuinkäytössä. Sen takapuolelle on valmistunut vuonna 2019 pieni ulkorakennus. Pihamaa on asfaltoitu, eikä rakennuksen etupuolella ole kasvillisuutta.

Anjalan asuinrakennus on tiilirunkoinen, hyvin tyypillinen 1970-luvun talo. Sen kerroskorkeus on hyvin matala ja sen loiva pulpettikatto on piilotettu räystäärakenteiden taakse, jolloin se näyttää tasakatolta. Ikkunat on uusittu. Myös ovet ovat uusia. Rakennuksen takapuolella on uusi satulakattoinen ulkorakennus.

Arvio:

Anjalan asuin/liikerakennus on hyvin tyypillinen 1970-luvun rakennus, joka kartoitettiin sen keskeisen sijainnin vuoksi. Pääosin säilynyt, mutta materiaaleja vaihdettu. Ylistarossa on paljon samankaltaisia rakennuksia samalta aikakaudelta, joten Anjalassa ei ole erityisiä

156. Vehkaoja, Kaukolanraitti 17, 743-425-3-104

Kuvaus:

Vuonna 1948 valmistunut Vehkaoja sijaitsee Kaukolanraitin varrella hyvin näkyvällä ja keskeisellä paikalla. Raitin lounaispään uudempien liikerakennusten ohelle on jäänyt myös useampi vanhempi rakennus, jotka on rakennettu vuosien 1915 ja 1948 välillä.

Vehkaojan pihapiirissä sijaitsee asuinrakennuksen lisäksi vinkkelinmallinen ulkorakennus. Tontti on pitkä ja kapea, joten rakennukset ovat toisiaan vastapäätä siten, että asuinrakennus rajaa Kaukolanraittia ja ulkorakennus on peremmällä pihassa.

Rekisteritietojen (KTJ) mukaan asuinrakennuksessa on nykyään kaksi asuntoa. Asuinrakennus on tiilirunkoinen, pohjaltaan neliömäinen ja puolitoistakerroksinen. Satulakatto on jyrkkä ja sen katteena on vanhat valssitiilet, räystäät ovat näyttävät profiloituneet umpiräystäät, jotka päättyvät päädyissä kissanpenkkeihin. Rakennuksen Kaukolanraitin ja pihan puolella on pulpettikattoinen frontoni. Myös pulpettikattojen räystäiden alusta on profiloitu umpiräystä. Umpikuistin edustan suojaksi on myöhemmin lisätty avokuisti, jossa on satulakatto, puiset portaat ja valkoiseksi maalatut paneloidut umpinaiset kaiteet. Ikkunat rakennuksessa on vaihdettu.

Historia:

Vehkaojan pihapiiri on lohkottu Ala-Kamppisen tilasta vuonna 1943. Ala-Kamppinen taas on ollut osa Kampinilan kantatilaa vuoteen 1921 saakka.

Talon ovat rakennuttaneet Aarre ja Sanelma Vehkaoja. Tila valmistui asuinkäyttöön, mutta pihapiiriin rakennettiin myös tiilirakenteinen navetta. Muistitiedon mukaan asuinrakennus rakennettiin tiilestä, koska asukkaat halusivat siitä palonkestävän. Lisäksi on mahdollista, että Sanelman muurariveli olisi voinut vaikuttaa asiaan. Tiilet ovat Ylistaron tiilitehtaalta, joka tuohon aikaan oli vielä toiminnassa (toiminta loppunut 1952). Ulkorakennus on valmistunut samaan aikaan asuinrakennuksen kanssa. 1980-luvun aikana rakennusta on korjattu ja luultavasti ikkunat on vaihdettu tuolloin. Koska väliseinätkin on muurattu tiilestä, on huonejako pysynyt samana.

Arvio:

Vehkaojan vuonna 1948 valmistunut asuinrakennus on poikkeuksellisen komea jälleenrakennuskauden asuinrakennus. Jyrkän satulakattonsa ansiosta rakennus myös näyttää Kaukolanraitin maisemassa muuta rakennuskantaa korkeammalta. Maisemallisesti rakennus on keskeisellä paikalla ja näkyy Raitille erittäin hyvin. Pihapiiri koostuu asuinrakennuksesta ja ulkorakennuksesta, jotka ovat molemmat rakennettu samaan aikaan. Pihaan ei ole tämän jälkeen rakennettu uusia rakennuksia. Asuinrakennuksen alkuperäiseen ilmeeseen on vaikuttanut 1980-luvun ikkunaremontti, mutta muutoin rakennus on varsin hyvin säilyttänyt alkuperäisen luonteensa. Ikkunoiden vaihtaminen ei kuitenkaan merkittävästi vaikuta rakennuksen arvoon. Alkuperäinen tiilikate alkaa olla korjauksen tarpeessa, jotta se voitaisiin säästää. Ulkorakennus on kaikei lähes alkuperäisessä asussaan. Kunnoltaan se on asuinrakennusta huonompi.

Arvio koskee asuinrakennusta ja ulkorakennusta, mikäli ulkorakennus on mahdoton korjata, siihen voidaan soveltaa lievempiä määräyksiä.

Luokka B

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaukolanraitin länsipään vanha asutus (H)

157. Luoma & Tuomela, Kaukolanraitti 15, 743-425-3-20 ja -24

Kuvaus:

Luoman ja Tuomelan kiinteistöillä on rakennus, jonka vanha osa on Luoman tontilla ja lisäosa Tuomelan tontilla. Pihapiiri on Kaukolanraitin länsipäässä, hyvin näkyvällä paikalla muiden 1900-luvun alkupuolen rakennusten ryhmässä. Lähellä on muun muassa Salmela ja vanha apteekki.

Asuinrakennukseen kuuluu puolitoistakerroksinen asuinrakennus, jota on laajennettu länsipäädyn puolelle lisäosalla, jossa ennen toimi sähköliike. Luoma on erotettu Kaukolasta vuonna 1921 ja tämä on mahdollisesti myös lähellä rakennuksen alkuperäisen osan valmistumisajankohtaa. Tuomelan rakennusaika 1952 (KTJ) on luultavasti lisäosan rakennusaika tai korjausaika.

Koska lisäosa on ollut liikekäytössä, on se hyvin näkyvä ja se rajaa raittia. Alun perin lisäosassa on ollut pulpettikatto, jonka korkea puoli on ollut kadulle päin. Vanhan kattokorkeuden pystyy vielä erottamaan alkuperäisen osan seinästä erkanevasta ulokkeesta, joka on jääne katon madalluksesta.

Alkuperäisessä osassa on säilynyt joitain alkuperäisiä tai ainakin iäkkäitä osia, kuten esimerkiksi kellarin ikkunoita. Muutoin ikkunat on

uusittu, mutta nykyiset sopivat tyyliin. Tien puolella satulakatos on kookas frontoni.

Arvio:

Melko paljon muuttunut kohde aivan Kaukolanraitin kyljessä, hyvin näkyvällä paikalla. Entinen sähköliikkeen talo. Liike toiminut laajennusosassa, jota on muutettu paljon, muun muassa madallettu. Alkuperäinen osa on säilynyt paremmin. Ikkunat on pääosin vaihdettu, mutta nykyiset sopivat tyyliin.

Lisäosa ei enää kerro entisistä liiketoiminnoista. Lisäosa on alkuperäiseen runkoon nähden hieman liian kookas ja liian näkyvällä paikalla.

Luokka C

Arvot: Rakennushistoriallinen, maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaukolanraitin länsipään vanha asutus (H)

158. Vanha apteekki (Koivuluoma), Kaukolanraitti 10, 743-25-200-1

Kuvaus:

Ylistaron vanha apteekki eli Koivuluoman talo sijaitsee hyvin keskeisellä paikalla Kaukolanraitin varrella, aivan Tonavanluoman sillan kupeessa. Suuri vuonna 1920 valmistunut jugendtyylinen rakennus rajaa Kaukolanraittia tiensuuntaisesti. Pihapiirissä on nykyisin asuinrakennuksena toimivan apteekin lisäksi pitkä ulkorakennus, joka on luultavasti saman ikäinen kuin apteekkirakennuskin. Näiden lisäksi on vielä pienempi ulkorakennus, joka on yhdistetty pidempään pulpettikattoisella katososalla. Ranta-alue kuuluu Seinäjoen kaupungin omistukseen, mutta se kuuluu kuitenkin samaan pihapiiriin. Aivan rannan tuntumassa on vanha tupa, jolla ei ole käyttöä.

Historia:

Vuonna 1897 Isonkyrön apteekin apteekkari K.A Chydenius perusti haara- apteekin Ylistaroon ns. Säntin taloon. Apteekkari Chydeniuksen kuoltua v. 1904 ylistarolaiset kunnanlääkäri Klemolan johdolla anoivat lääkintöhallitukselta Ylistarolle itsenäistä apteekkia. Ylistaron apteekki sai perustamisluvan keisarilliselta senaatilta 17.4.1905. Ensimmäinen apteekkari Ylistarossa oli vuosina 1905 -1937 Edvard Adiel Snellman (s. 8.9.1863 – k.30.1.1937). Tämän jälkeen apteekkareina toimivat muiden muassa Gunnar Olof Strömmer vuosina 1937 – 1957 sekä Astrid Lindfors vuosina 1957 – 1976. Paikallisten asukkaiden tietojen mukaan apteekin laajennuksen on suunnitellut Tampereen kaupunginarkkitehtinakin toiminut Bertel Strömmer. Nykyisen omistajan tietojen mukaan lasikuistilla on ollut kuvioidut ikkunalasit, jotka on myyty Ruotsiin. Nykyisen puuterassin tilalla on ollut kiviraput.

Päärakennus on apteekkitoiminnan loputtua toiminut kunnan teknisenä toimistona, kun Ylistaron kunta oli vielä itsenäinen. Rakennuksessa on ollut myös kampaamo. Seinäjoen kaupungilta apteekkikiinteistön omistus siirtyi nykyiselle omstajalle vuoden 2020 tienoilla. Tämän jälkeen rakennuksessa on tehty kahden vuoden aikana suuri kuunnostusprojekti. Projektin suunnittelijana oli arkkitehti Strahl Seinäjoelta. Nykyisen omistajan mukaan rakennus oli edellisen kerran kunnostettu toimistokäyttöön, joten kaikki pinnat oli uusittu. Korjauksessa palautettiin sisätiloissa joitain asioita ja esimerkiksi suuri osa sisäovista on alkuperäisiä. Rakennus jaettiin tuolloin seitsemään huoneistoon. Ulkopuolelta ilme on säilynyt lähempänä alkuperäistä. Laudoitus, joka ei ole aivan alkuperäinen (alussa rakennus ollut hirsipinnalla) maalattiin vuoden 2021 kesällä.

Arvio:

Erityisen näyttävä ja kookas entinen apteekkirakennus sijaitsee Kaukolanraitin varrella maisemallisesti hyvin merkittävällä paikalla. Ympäristössä on muitakin ennen 1900-luvun puoliväliä rakentuneita merkittäviä rakennuksia ja apteekki täydentää tätä joukkoa. Ulkoa päärakennus on ulkopuolelta säilynyt hyväkuntoisena ja sen tärkeimmät tyylipiirteet ovat edelleen tallella. 1980-luvulla tehty laajennus erottuu massasta, mutta seurailee tyyllisesti alkuperäistä rakennusta, joten se ei vaikuta niin paljoa, että se vaarantaisi apteekkirakennuksen arvoja. Pihapiirin ulkorakennukset ovat hyväkuntoisia ja käytössä, Seinäjoen kaupungin omistamaa rannassa olevaa tupaa lukuun ottamatta. Pihapiirissä on ennen ollut apteekin puutarha ja siitä on jäljellä edelleen hyvin suuria ja iäkkäitä puita.

Arvio koskee koko pihapiirin rakennuksia, Seinäjoen kaupungin omistuksessa olevan tuvan kohdalla voidaan käyttää harkintaa.

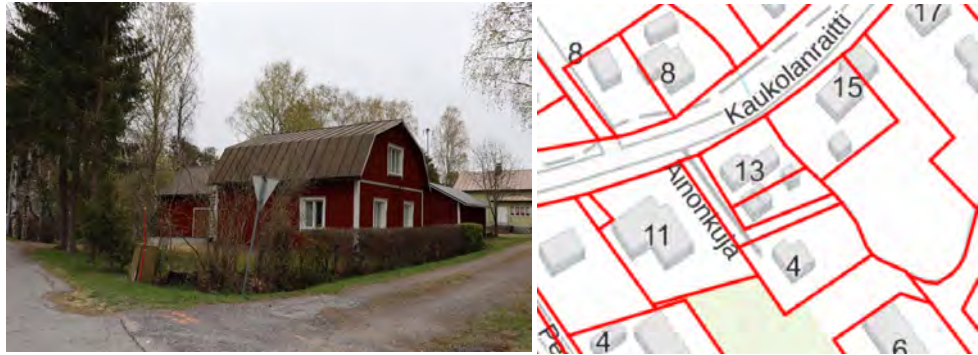
Luokka A

Arvot: rakennushistoriallinen, historiallinen (liiketoiminta), maisemallinen

Asemakaavassa suojeltu: sr-2

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaukolanraitin länsipään vanha asutus (H)

159. Salmela, Kaukolanraitti 13, 743-425-11-53

Kuvaus:

Salmelan pihapiiri sijaitsee aivan Kaukolanraitin vieressä, asuinrakennus on tien suuntaisesti. 1920-luvun alkupuolella valmistunut asuinrakennus on maisemallisesti keskeisellä paikalla ja sen läheisyydessä sijaitsee myös sen aikainen, vanha apteekkirakennus. Salmelan itäpuolella kulkee Tonavan luoma, joka on kaivettu 1920-luvulla.

Pihapiirissä on asuinrakennuksen lisäksi pieni mökki, joka sijaitsee asuinrakennuksen takana Ainonkujan suuntaisesti, pääty asuinrakennusta kohti.

Asuinrakennus on hirsirakenteinen kaksikerroksinen, mansardikattoinen rakennus. Ikkunat on vaihdettu. Talon takapihan puolella mansardikaton alataite ikään kuin nousee pulpettikattomaiseksi katokseksi ja sen alla on ollut jossain vaiheessa parveke, mutta se on poistettu ja jäljelle on jäänyt vain parvekeelle vienyt ovi, mahdollisesti 1970-luvulta. Talon itäpäätyyn on rakennettu uusi avokuisti, jonka päällä on parveke. Rakennusta on myös laajennettu itään yksikerroksisella osalla, jota ei näy vuoden 1950-ilmakuvassa, joten se on rakennettu vasta tämän jälkeen.

Historia:

Salmela on rekisteritietojen mukaan rakennettu vuonna 1920, ja vielä havaittavissa olevien tyylipiirteiden perusteella tämä on ainakin lähellä oikeaa rakennusvuotta. Salmelan tila on lohkottu Kaukolasta vuonna 1924.

Vuoteen 1924 saakka talossa asui Maria Wästi, joka toimi puhelinkeskuksen hoitajana. Vuodesta 1924 taloa asuivat Väinö ja Jenny Sippola, jotka myivät talon nykyisen omistajan vanhemmille, Anselmi Sippolalle ja Sointu Ojalalle vuonna 1938. Anselmi Sippola oli kotoisin Lapualta ja hän oli ammatiltaan kelloseppä. Salmelan talossa toimikin hänen kelloseppänverstaansa. Tuolloin sisäänkäynti oli vielä Kaukolanraitin puolella. Nykyiselle omistajalle, Anselmin ja Soinnun tyttäreille ja hänen puolisolleen talon omistus siirtyi vuonna 1961.

Arvio:

Salmelan pihapiiri sijaitsee Kaukolanraitin varrella, Ainonkujan risteyksessä, aivan Tonavan sillan kupeessa ja itse Tonavan luoma kulkee pihapiirin itäpuolella. Rakennus on maisemallisesti hyvin keskeisellä paikalla, sillä se näkyy raitille erittäin hyvin ja täydentää muuta 1900-luvun alussa rakentunutta Kaukolanraitin länsipäätä. Ympäristössä muita asuinrakennuksen aikaisia ovat esimerkiksi vanha apteekki tien toisella puolella ja naapurissa sijaitseva Tuomela. Rakennus on valmistunut asuinkäyttöön, eikä siellä ole harjoitettu esimerkiksi maanviljelystä. Tästä syystä ulkorakennuksia ei ole juurikaan ollut. Asuinrakennuksessa on tehty paljon muutoksia, joista suurimmat on ilmeisesti tehty 1950-1960-luvuilla. Hyvin vähän, jos lainkaan alkuperäisistä materiaaleista on hirsirungon lisäksi jäljellä ja tämä vaikuttaa rakennuksen ulkonäköön ja siten myös arvoon. Päärungon muoto on kuitenkin säilynyt siinä määrin, että siitä on edelleen nähtävissä sen alkuperäinen rakennusaika. Historiallisesti rakennus liittyy Ylistaron keskustan käsityöläisammattihistoriaan, sillä siinä on sijainnut paikallisen kelloseppän verstaas 1930- ja 1940-luvulla.

Arvio koskee koko pihapiiriä.

Luokka C

Arvot:

Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaukolanraitin länsipään vanha asutus (H)

160. Koivikko, Ainonkuja 4, 743-425-11-156

Kuvaus:

Koivikon pihapiiri sijaitsee Kaukolanraitista erkanevan pienen Ainonkujan päässä. Pihapiirissä on ainoastaan vuonna 1954 valmistunut jälleenrakennuskauden asuinrakennus. Asuinrakennus on tyypillinen jälleenrakennuskauden puolitiostakerroksinen noppamainen talo, joka on todennäköisesti rankarakenteinen. Rakennukseen ei ole tehty tälle rakennustypille yleistä lisäosaa, edustalla on vain pieni umpikuisti, jossa on aumakatto. Seinillä on vaaleanvihreäksi maalattu pystyrimalaudoitus. Ikkunat vaikuttavat alkuperäisiltä. Ne ovat ajalle tyypillisiä yksiruutuisia standardi-ikkunoita, joissa on tuuletusikkuna. Yläkerran kolmipuitteisten ikkunoiden molemmin puolin on pienet neliöikkunat. Kuistin ikkunat ovat nauhamaisia, niissä on useampi pystypuitetta vierekkäin. Ulko-ovi on uusittu.

Arvio:

Kaukolanraitista erkanevan pienen koivujen reunustaman Ainontien päässä oleva yksinäinen, vuonna 1954 valmistunut jälleenrakennuskauden talo. Ei näy esimerkiksi Kaukolanraitille, sillä jää Salmelan talon taustalle.

Rakennus on runkomalliltaan hyvin säilynyt, eikä siihen ole esimerkiksi tehty elintasosiipilisäyksiä. Kuisti, laudoitus ja ikkunat vaikuttavat alkuperäisiltä. Kaikkiaan alkuperäiskunnossaan oleva hyväkuntoinen rakennus, joka tosin on rekisteritietojen mukaan tyhjillään. Piharakennuksia ei ole, eikä ole tietoa onko niitä ollut. Tontti on pieni, joten siellä on tuskin ainakaan kookkaita rakennuksia ollut.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaukolanraitin länsipään vanha asutus (H)

161. Aaltola, Pelimannintie 3, 743-425-11-308

Kuvaus:

Aaltolan pihapiiri sijaitsee Ylistaron keskustan lounaisosassa, Kaukolanraitin tuntumassa Pelimannintiellä. Pihapiiristä ainoastaan päärakennus erottuu Kaukolanraitille saakka. Pihaan vie koivurivistön reunustama kuja, jonka molemmin puolin on ennen kasvanut vuonna 1915 istutettuja koivuja. Pihapiiriin kuuluu asuinrakennuksen lisäksi vinkkelinmallinen talousrakennus vuodelta 1927 sekä kaksikerroksinen makasiinirakennus ja kolmiosainen, kaksikerroksinen aitta, jotka ovat 1800-luvulta. Näiden lisäksi makasiinirakennuksen vieressä on kaksikerroksinen rakennelma, joka on toiminut mäkihypyyn harjoituspaikkana. Rakennukset muodostavat lähes umpinaisen pihapiirin, jolloin niiden keskellä jää oleskelupihaa. Tontti jatkuu kuitenkin aivan Kyrönjoen rantaan.

Tilan päärakennus on muistitiedon mukaan siirretty nykyiselle paikalle vuonna 1915. Se on kaksikerroksinen hirsirakenteinen talo, jossa on peltikatettu mansardikatto, jonka päädyt on aumattu. Kaukolanraitin puoleisella pitkällä sivulla on myös mansardikattoinen frontoni, jonka yläosassa on puinen päätykoriste. Vuonna 1927 valmistunut talousrakennus on vinkkelinmallinen ja sen alaosa on tiilirakenteinen. Päärakennusta vastapäätä oleva makasiini on kaksikerroksinen, lyhytnurkkainen hirsirakenteinen rakennus. Kulmittain makasiinirakennuksen kanssa on tilan kaksikerroksinen aitta, joka on kolmiosainen: sivuilla on tavara- ja nukkuma-aittoja ja keskellä sauna. Rakennus on jossain vaiheessa nostettu uusille betoninurkkakiville.

Historia: Aaltola on erotettu Rinta-Kaukolan kantatilasta vuonna 1958. Tila oli Pertun suvulla 1760-luvulta saakka. Nykyisille omistajille tila on tullut 1990-

luvulla. Asuinrakennus on valmistunut vuonna 1914-1915. Muistitiedon mukaan runko on siirretty Nyrhilästä, nykyisen Ravintola Taron paikalta. Tilan ulkorakennukset (makasiini ja aitta) on tiettävästi siirretty pihapiiriin samaan aikaan kun asuinrakennus on rakennettu, eli vuonna 1915. Piha on aiemmin ollut ns. ympärirakennettu eli siellä on ollut muitakin ulkorakennuksia, jolloin pihasta on muodostunut umpipiha. Osa rakennuksista on purettu ennen vuotta 1990. Talousrakennus, jossa nykyään sijaitsee pieni kanala on rakennettu tiilestä ja puusta vuonna 1927 ja sitä on kunnostettu vuonna 1963. Talousrakennuksessa on toiminut urheiluvälineitä valmistava verstaas. Aitassa olevaan saunaan erikoisen kiukaan on tehnyt Reijo Jokinen. Ulkorakennukset on maalattu kerran vuoden 1990 jälkeen ja asuinrakennuksessa on muun muassa rakennettu uusi kuistiosa ja ikkunat vaihdettu.

Arvio:

Rinta-Kaukolan kantatilasta muodostettu maatalon pihapiiri, jossa on vuonna 1915 paikalle siirretyt asuinrakennus, makasiini ja aitta sekä vuonna 1927 rakennettu talousrakennus. Yhtenäinen pihapiiri, jossa on mielenkiintoisia rakennuksia. Asuinrakennusta on muutettu jonkin verran, mutta sen alkuperäinen hahmo on hyvin löydettävissä ja muutokset on tehty niin, että ne aivan hyvin sopivat rakennukseen. Ikkunoiden vaihtaminen enemmänkin uusrenessanssityyliseksi on ehkä ulkonäköön eniten vaikuttava asia. Asuinrakennus näkyy Kaukolanraitille, joten sillä on myös maisemallista merkitystä. Ulkorakennukset ovat pääosin alueelle tyypillisiä, mutta niissä on paljon erityisiä yksityiskohtia. Pihapiiri on yhtenäinen ja hyvin hoidettu. Omistajat jatkavat rakennuksien korjaamista ja niistä huolehtimista, joten uhkaa säilymiselle ei ole.

Arviointi koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia, mäkihypyyrakennelmaa lukuun ottamatta.

Luokka A

Arvot: rakennushistoriallinen, maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaukolanraitin länsipään vanha asutus (H)

162. Jomotus, Kaukolanraitti 11, 743-425-11-202 ja -25-17-2

Kuvaus:

Jomotuksen kiinteistöllä on vuonna 1966 rakennettu asuinrakennus ja viereisellä kiinteistöllä suurin piirtein samanikäinen autotallirakennus. Autotallirakennus on pohjaltaan melko kookas. Rakennukset sijaitsevat Kaukolanraitin reunamilla vierekkäin ja saman suuntaisesti. Massaltaan matalat rakennukset muodostavat ajalleen tyyppillisten horisontaalin rakennusparin. Asuinrakennus on yksikerroksinen, rungoltaan puinen ja huonekorkeudeltaan matala rakennus. Siinä on hyvin loiva pulpettikatto, joka on kuitenkin piilotettu korkeiden räystääslaudoitusten taakse, jolloin syntyy mielikuva tasakatosta. Autotalli on muodoltaan ja rakennustavoiltaan samankaltainen kuin asuinrakennus: maanvarainen laatta perustuksena, tasakatoksi naamioitu pulpettikatto, vaaleaksi maalattu pystyponttilaudoitus, tummanruskeat räystääslaudoitukset ja punaruskeat yksityiskohdat.

Historia:

Asuinrakennus valmistunut 1966. Sitä on KTJ:n tietojen mukaan laajennettu 68m² kokoisella lisäosalla vuonna 1969. Lisäosaan tuli muun muassa saunatilat.

Arvio:

Jomotuksen pihapiiriin kuuluu vuonna 1966 rakennettu asuinrakennus ja suurin piirtein samanikäinen autotallirakennus. Vierekkäin sijaitsevat rakennukset muodostavat voimakkaasti horisontaalisuuntaisen taloparin aivan Kaukolanraitin varteen.

Rakennukset ovat eräät raitin ympäristön parhaiten alkuperäisessä asussaan säilyneistä 1960-luvun rakennuksista. Niiden muoto on pysynyt samana ja materiaalit ovat pääosin alkuperäisiä. Alueella on paljon samanikäistä rakennuskantaa, mutta keskeisen sijaintinsa ja alkuperäisyytensä vuoksi Jomotus on erityisen edustava kohde.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaukolanraitin 1970-1980 -luvun liikekeskusta (I)

163. Erkintontti, Kaukolanraitti 6, 743-425-11-206

Kuvaus:

Erkintontti sijaitsee Ylistaron Kaukolanraitin varrella ja on maisemallisesti erityisen keskeinen ja näkyvä kohde. Pihapiirissä on ainoastaan vuonna 1969 valmistunut näyttävä yksikerroksinen asuinrakennus. Pihapiiri liittyy Kaukolanraitin länsipäädyn 1960-1980-luvuilla rakentuneeseen alueeseen, joten se on osa ajallista kokonaisuutta.

Erkintontin asuinrakennus on matala yksikerroksinen talo, joka on kuitenkin suuri pohja-alaltaan. Kaukolanraitin päässä on asuinosa ja toisessa päässä autotalliosa. Rakennus on hyvin monimuotoinen ja siinä on erilaisia ulokkeita ja kattokulmia, erilaisia ikkunanauhoja ja yksittäisiä yksiruutuisia ikkunoita. Rakennus on tiilirakenteinen ja sen katot ovat tasakattoja. Länsipuolella on myös pulpettikattoinen korkeampi osa, jonka otsassa on ikkunanauha. Länsipuolella on pihamaa, jossa tiilirakenteinen umpinainen aita rajaa terassialueen taakseen.

Arvio:

Asuinrakennus liittyy Kaukolanraitin länsipäädyn 1960-1980 välillä rakentuneeseen liike- ja asuinympäristöön ja on yksi kokonaisuuden näyttävimmistä kohteista. Suuria muutoksia rakennukseen ei ole tehty. Kaikki ikkunat ja ovet vaikuttavat olevan alkuperäisiä ja värimaailma sopii rakennusajankohtaan.

Erkintontin asuinrakennus on hieno esimerkki 1960-luvun rakentamisesta, joka ei perustu tyyppitalorakentamiseen, vaan arkkitehdin suunnitelmiin. Kyseessä on siis aikakauden laadukas ja monimuotoinen asuinrakennus.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaukolanraitin 1970-1980 -luvun liikekeskusta (I)

164. Ylistaro-talo (Kunnantalo), Kaukolanraitti 5, 743-425-5-32

Kuvaus:

Vuonna 1966 valmistunut, Maaseudun Keskusrakennustoimiston suunnittelema matala, mutta pinta-alaltaan melko kookas tiili- ja betonirakenteinen entinen kunnantalo Ylistaron liikekeskustassa. Kuntaliitoksen seurauksena rakennuksen käyttötarkoitus on muuttunut ja se toimii nykyisin monitoimikäytössä "Ylistaro-talona" ja sisältää mm. kirjaston. Rakennus edustaa rakennusajankohdalleen tyyppillistä matalarunkoista, massoitteeltaan suorakaiteen mallista julkista rakentamista ja alkuperäiset tyylipiirteet, kuten nauhajulkisivut ovat säilyneet pääasiassa hyvin. Julkisivumateriaalina on tiilivuoraus sekä räystäslijnassa julkisivulevyt, jotka ovat olleet alun perin mitä ilmeisimmin mineriittiä. Rakennuksen ominaispiirteet ovat jonkin verran muuttuneet 2009 toteutetussa käyttötarkoituksen muutoksessa ja osa muutoksista on hieman ristiriidassa alkuperäisilmeen kanssa.

Historia:

Rakennus otettiin käyttöön lokakuussa 1966. Tässä vaiheessa välitön lähiympäristö oli vielä aukeaa peltomaisemaa. Näihin aikoihin kunnan keskuksen siirtyminen joen toiselta puolelta Kaukolanraitin varrelle oli jo alkanut.

Kunnanvirasto oli käytössä vielä 2000-luvun alussa, mutta osa kunnan toiminnoista oli siirretty läheiseen valtion virastotaloon.

Kuntaliitoksen seurauksena rakennuksen käyttötarkoitus muuttui. Vuonna 2009 valmistui muutostyöt palvelutoimistoksi, jonka tehtävänä oli turvata ylistarolaisten palvelut. Muutos vaikutti myös rakennuksen ulkoasuun ja 1960-luvulle ominaiset piirteet hävisivät osittain uusien sisäänkäynnin katosrakennelman ja kookkaiden IV-konehuoneiden seurauksena. Peruskorjauksen suunnitteli Arkkitehti- ja insinööritoimisto Motiivi Oy Seinäjoelta. Rakennus toimi inventointihetkellä mm. kirjastona.

Arvio:

Alun perin vuonna 1966 kunnantaloksi valmistunut rakennus edustaa rakennusajankohdalleen tyyppillistä julkista rakentamista ja sen ominaispiirteet ovat säilyneet melko hyvin. Rakennuksessa on tosin toteutettu käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä joitakin alkuperäisilmeen kanssa ristiriidassa olevia muutoksia, jotka vaikuttavat kohteen rakennushistoriallisiin arvoihin ja siten myös kokonaisarvointiin. Rakennus on entisenä Ylistaron kunnantalona historiallisesti merkittävä ja sen käyttö julkisena rakennuksena on jatkunut nykypäivään saakka. Rakennus ilmentää Ylistaron sodan jälkeen alkanutta kehitystä sekä kaupallisen ja hallinnollisen keskuksen siirtymistä Kaukolanraitin varrelle. Rakennus sijaitsee erittäin näkyvällä paikalla Kaukolanraitin varrella ja sillä on tärkeä merkitys osana Ylistaron kaupallista ja entistä hallinnollista keskusta. Rakennus muodostaa läheisen entisen valtion virastotalon kanssa modernia arkkitehtuuria edustavan hallinnollisen kokonaisuuden.

Luokka C

Arvot:

Rakennushistoriallinen

Historiallinen

Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaukolanraitin 1970-1980 -luvun liikekeskusta (I)

165. Ravintola Taro, Kaukolanraitti 3, 743-425-5-122

Kuvaus:

Ravintola Taron rakennus on Kaukolanraitin länsipäässä ja se on yksi keskeisistä kohteista Kaukolanraitilla olevassa 1970-1980 -lukujen liikekeskustassa. Rakennuksessa on 1970-luvulla toiminut muun muassa Säästöpankki ja Ravintola Taro on ollut toiminnassa jo silloin. Naapurissa on esimerkiksi Ylistaro-talo, joka on nykyinen Ylistaron kirjasto.

Rakennus edustaa rakennusajankohdalleen tyypillistä matalarunkoista, massoitteeltaan suorakaiteen mallista liikerakentamista, johon kuuluu myös asuntoja. Rakennukseen kuuluu Kaukolanraitin suuntaisesti oleva liikeosa, jossa toimii muun muassa ravintola. Kohti kaakkoa on rakennuksessa pitkä asunto-osa. Kohde on tyypillinen 1970-luvun rakennus ja molemmissa rakennuksen osissa on käytetty samanlaisia rakennustapoja ja materiaaleja. Liiketiloiissa on mahdollisesti alkuperäiset tummapuitteiset ikkunat, mutta ainakin osaan asunnoista on vaihdettu uudet ikkunat, joissa on valkoiset puitteet. Liiketilojen ovet ovat alkuperäisiä. Rakennuksen näkyvin osa on siis säilynyt erittäin hyvin alkuperäisessä asussaan.

Arvio:

Ravintola Taron rakennus on valmistunut Kaukolanraitille 1970-luvulla. Se kuuluu keskeisesti Kaukolanraitin 1970-1980 -lukujen aikana rakentuneeseen liikekeskustaan.

Rakennus on säilynyt hyvin tyypillisenä 1970-luvun liikerakennuksena, eikä siihen ole tehty mitään suuria muutoksia, ainoastaan joitain ikkunoita on vaihdettu. Rakennuksen näkyvin osa, Kaukolanraitille avautuva liiketilojen osa on alkuperäisessä asussaan ja siinä on säilynyt näyteikkunat ja jopa ravintolan alkuperäiset valomainokset.

Historiallisesti rakennus on merkittävä osa Ylistaron liike-elämän kehitystä. Keskeiset palvelut alkoivat 1970-luvulta eteenpäin keskittyä Kaukolanraitin länsipäättyyn, kun tätä ennen liikekeskusta oli ollut ensin Kirkkosillan tienoilla, alueella, jota nykyään kutsutaan vanhaksi keskustaksi. Tämän jälkeen painopiste siirtyi sillan toiselle puolelle, Kaukolanraitin 1950-1960 -lukujen aikana kehittyneelle liiketoimintojen alueelle ja siitä sitten edelleen nykyiseen paikkaan.

Luokka C

**Arvot: Rakennushistoriallinen,
historiallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaukolanraitin 1970-1980 -luvun liikekeskusta (I)

166. Valtion virastotalo, Rapakuja 1, 743-425-95-0

Kuvaus:

Maisemallisesti eräällä Ylistaron näkyvimmällä paikalla sijaitsee entinen valtion virastotalo. Rakennusta rajaa kolme tietä: Lapuantie, Rapakuja sekä Matinpäälantie. Tämän lisäksi rakennus on Kaukolanraitin päätepiirteenä lännessä.

Harvinainen ja suurikokoinen, pienipiirteisyydessään italialaishenkinen liikerakennusten kokonaisuus. Matalat, monimuotoiset rakennukset muodostavat tiiviin, koillista kohti avautuvan aukion, jonka kiintopisteenä on avautumissuunnassa sijaitseva lämpökeskuksen piippu.

Historia:

Pienemmille paikkakunnille rakennetuissa valtion virastotaloissa haettiin usein tiloja kuntien tai muiden tilantarvitsijoiden kanssa yhteishankkeina rakennetuista kiinteistöosakeyhtiöistä.

Arkkitehtitoimisto Kari Järvinen & Timo Airas suunnitteleman Kiinteistö Oy Ylistaron virastotalon rakennuskokonaisuus valittiin vuonna 1989 rakennushallituksen vuoden rakennushankkeeksi ja sen katsottiin edustavan hallinnon, toiminnan ja arkkitehtuurin puolesta erinomaista

esimerkkiä siitä, miten valtio, kunta ja yksityiset tahot voivat yhdessä saada aikaan tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Arvio:

Ulkoisesti tyyllisesti lähes autenttisenä säilynyt 1980-luvun lopun postmodernismia edustava Valtion virastotaloksi valmistunut rakennuskokonaisuus, joka on ehdolla maakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi. Rakennuskokonaisuutta on kunnostettu 2000-luvulla alkuperäisilme huomioiden. Kokonaisuus on laadukas omana aikakautensa arkkitehtuurin edustaja ja laajuudestaan huolimatta suhteellisen pienipiirteisenä istuu mittakaavallisesti hyvin ympäristöönsä.

Entisenä Valtion virastotalona rakennuksella on historiallista merkitystä. Arkkitehtitoimisto Kari Järvinen & Timo Airas suunnittelema rakennuskokonaisuus valittiin vuonna 1989 rakennushallinnon vuoden rakennushankkeeksi.

Kokonaisuus sijoittuu keskeiselle ja näkyvälle paikalle VT 18:sta varten ja on merkittävä osa Ylistaron modernia julkisten ja kaupallisten palveluiden keskusta.

Luokka A

Arvot:

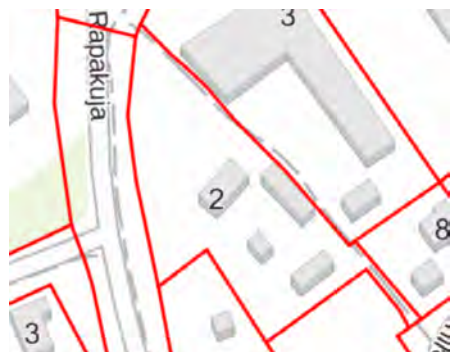
Rakennushistoriallinen

Historiallinen

Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kaukolanraitin 1970-1980 -luvun liikekeskusta (I)

167. Nyrhinen, Rapakuja 2, 743-425-5-216

Kuvaus:

Nyrhisen pihapiiri sijaitsee Rapakujan varrella, Ravintola Taron tontin länsipuolella. Nyrhisen pihapiiri on ainoa säilynyt 1800-luvun maatilapihapiiri Kaukolanraitin länsipäässä.

Pihapiiriin tullaan Rapakujan puolelta, pientä pihatietä pitkin. Pohjoisreunalla on 1880 valmistunut asuinrakennus, itäpuolella 1914 valmistunut aitta, eteläreunalla ulkorivi ja länsireunalla uudempi saunarakennus. Rakennusten keskellä jää avoin pihamaa.

Vuonna 1880 valmistunut asuinrakennus on tyypillinen puolitoistafooninkinen pohjalaistalo. Vuonna 1914 rakennettu aitta on pitkänurkkainen ja yksikerroksinen. Sitä on myöhemmin jatkettu lautarakenteisella porttimaisella lisäosalla, joka toimii nykyään autokatoksena. Pitkä ulkorivi on pihan perällä. Siinä on heinälatoja ja puuliivereitä. Sauna on rakennettu 1950-luvun lopulla entisen navetan paikalle ja sinne tuli myös rakennuksen tuolloinen lämpökeskus.

Historia:

Nyrhinen on vuodesta 1785 saakka olemassa ollut kantatila, josta on erotettu useita eri tiloja. Tila on ollut asuttu jo vuonna 1750 ja se on periytynyt Nyrhisen suvussa näihin päiviin saakka.

Nykyinen asuinrakennus on rakennettu vuonna 1880, mutta tuolloin se oli nykyistä pienempi. Omistajana vuodesta 1926 oli Jooseppi Nyrhisen perikunta, pääosakkaana leskiemäntä Maria Nyrhinen (o.s. Ylkänen)

vuodesta 1910. Tuolloin tila oli ollut isäntävainajan suvulla 178 vuotta ja siitä oli erotettu 4 tilaa, yht. 3 ha. Puolitoistafooninkisessa päärakennuksessa oli 6 huonetta ja sitä oltiin uusittu 1906, joten laajennusosa on kaikesti tehty tuolloin. Pihassa oli kolmentoista lehmän navetta ja neljän hevosen talli, jotka oli tehty vuonna 1903. Navetta sijaitsi nykyisen saunan paikalla. Tilalta myytiin viljaa, lihaa ja rehuja paikkakunnalle, maito osuusmeijeriin. Nykyisinkin pihassa olevan aitan hirressä on vuosiluku 1914, joten se on luultavasti rakennettu silloin. Siinä on ollut heinälato ja puuliiveri. Pihassa on ollut myös syytinkitupa lähellä Rapakujaa. Lämpökeskus on ollut vuodesta 1959 saunassa, joka valmistui silloin.

Arvio:

Yksi harvoista Ylistaron keskusta-alueella säilyneistä 1800-luvun maatilapihapiireistä. Suuri osa tilatoimintoihin liittyvistä rakennuksista on purettu, mutta pihapiirissä on silti vielä muutamia ulkorakennuksia eri aikakausilta ja ne täydentävät pihapiiriä. Rakennukset ovat hyväkuntoisia. Nyrhisen asuinrakennus on perinteinen pohjalaistalo, jonka ulkomuodossa on tapahtunut joitain muutoksia. Suurin osa muutoksista on jo hyvin iäkkäitä ja uudemmat sopivat pääosin kokonaisuuteen eivätkä alenna kohteen arvoa. Myös muiden rakennusten alkuperäinen muoto ja käyttötarkoitus on edelleen nähtävillä.

Nyrhisen tila on yksi Ylistaron kantatiloista ja tiedossa on, että paikalla on asuttu jo vuonna 1750. Tila on lisäksi pysynyt suvun hallussa näihin päiviin saakka.

Maisemallisesti Rapakujan varressa oleva maatila tuo kerroksellisuutta alueelle ja kertoo sen historiasta — nykyään alueella on etupäässä 1970-luvulla valmistuneita rakennuksia.

Arvio koskee asuinrakennusta, aittaa ja ulkoriviä. Sauna on suositeltavaa säästää osana pihapiiriä, sillä myös se kertoo tilan kehityksestä, mutta sitä ei kuitenkaan ole tarpeellista laittaa suojelun piiriin.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (kantatila),
maisemallinen**

168. Rinta-Kaukola, Kaukolanranta 1, 743-425-11-180

Kuvaus:

Rinta-Kaukolan tila sijaitsee Kaukolanrannassa, Lapuantien ja Kyrönjoen välisellä alueella, lähellä Ylistaron uudemmaa keskustaaajamaa.

Pihapiirissä on suuri kaksifooninkinen pohjalaistalo vuodelta 1836, vuonna 2021 valmistunut asuinrakennus, kaksi ulkorakennusta ja hieman pihapiirin ulkopuolella vanha sauna. Tontilla olevat rakennukset muodostavat umpinaisen pihapiirin, jota ympäröivät vanhat koivut.

Rinta-Kaukolan tila on Kaukosesta vuonna 1917 erotettu tila, jonka päärakennus on vuodelta 1836. Kaksifooninkinen hirsirakennus on perustettu suurille lohkokiville. Asuinrakennukseen on aiemmin kuulunut siipiosa, jossa oli iso väentupa "trenkitupa" ja yläkerrassa palvelusväen majoitustiloiksi. Siipi sijaitsi pihan puoleisella pitkällä seinällä joen puoleisessa päässä.

Historia:

Asuinrakennuksessa on toiminut Ilmajoen tuomiokunnan Isonkyrön ja Ylistaron pitäjien kihlakunnanoikeuden käräjäpaikka vuosina 1936-1948. Siltavouti A.G. Borg piti vuosina 1880-1881 talossa tyttökoulua, jota varten Rinta-Kaukolasta vuokrattiin yksi koulusali, kaksi kamaria ja keittiö yläkerrasta sekä tarpeelliset ulkotilat. 1920-luvulla rakennuksessa on toiminut myös kotikoulu. Rinta-Kaukolassa on ollut myös nuorisoseuratoimintaa, karjanhoitokursseja, talon tiloja on käytetty myös kunnan tarvitsemina tilapäis- ja lisätiloina ja yläkerrasta on vuokrattu tiloja kansalaisopiston kudontapiirille. Tämän lisäksi joissain lähteissä mainitaan, että Rinta-Kaukolassa olisi pidetty kutsuntoja ja että talossa olisi ollut sota-aikana synnytyks-sairaskoti. Pihapiirissä

on ollut useita ulkorakennuksia ja maat ovat jatkuneet Kaukolanraitille saakka. Rinta-Kaukolaan rakennettiin uusi navettarakennus vuonna 1936, navetta on edelleen pystyssä. Pihapiiriin rakennettiin uusi asuinrakennus vuonna 1973. Vanha pohjalaistalo jäi tuolloin pois asuinkäytöstä. Uuden asuinrakennuksen suunnitteli Åke Enlund. Talo purettiin vuonna 2020 ja sen tilalle on vuonna 2021 valmistunut uusi hirsirakenteinen talo.

Arvio:

Vanhan perinteisen komean kaksifooninkisen pohjalaistalo pihapiiri on kohdannut suuria muutoksia aikojen saatossa. Suuri osa rakennuksista on kadonnut ja tilukset pienentyneet, mutta tästä huolimatta päärakennuksen lisäksi joitain perinteisiä maatilan rakennuksia on säilynyt.

Itse Rinta-Kaukolan talo on erittäin hieno kaksifooninkinen pohjalaistalo, joka on säilyttänyt tärkeimmät piirteensä varsin hyvin. Massaltaan näyttävässä talossa on poikkeuksellisen hienoja hammaslistakoristeluja ja muita yksityiskohtia, kuten ulko-ovi, umpiräystäät ja kissanpenkit. Tyyllisesti rakennus on pääosin säilyttänyt alkuperäisen empiretyyliin sopivan symmetrisen ulkonäkönsä, vaikkakin pääjulkisivun puolelta muutokset oven sijainnissa ja lisäsiiven purkamisen hieman vaikuttavatkin tähän. Taloon tehdyt korjaukset ovat jo iäkkäitä ja ne sopivat alkuperäisiin osiin hyvin.

Ulkorakennukset ovat hieman uudempiä ja vaatimattomampia kuin päärakennus, mutta ne kertovat tilan maataloushistoriasta sekä täydentävät ja rajaavat pihaa. Uusi asuinrakennus erottuu selvästi joukosta, mutta pihamaalle avautuvan matalan julkisivunsa vuoksi se ei kuitenkaan vie liiaksi huomiota vanhalta rakennuskannalta.

Rinta-Kaukolan historia on merkittävä osa vanhaa Ylistaroa, sillä se on yksi paikkakunnan kantatiloista ja sen historiaan mahtuu paljon erilaista toimintaa, kuten koulutoimintaa ja käräjätoimintaa. 1800-luvulla Rinta-Kaukola oli yksi Ylistaron merkittävimmistä taloista.

Arvio koskee kaikkia pihapiiriin rakennuksia, uutta asuinrakennusta lukuun ottamatta.

Luokka A

**Arvot: Rakennushistoriallinen,
historiallinen,
maisemallinen**

169. Tuokonranta, Kaukolanranta 2, 743-425-15-126

Kuvaus:

Maisemallisesti hieman piilossa oleva jälleenrakennuskauden kohde vuodelta 1952. Laajennettu useamaan kertaan. Kartoitettu kohde.

Arvio:

Tuokonranta on entinen eläinlääkärin talo. Rakennus on valmistunut vuonna 1952 Kaukolanrantaan ja se näkyy joissain määrin Lapuantielle, mutta puusto kuitenkin pääasiassa peittää sen.

Asuinrakennukseen on tehty suuria muutoksia ja laajennuksia. Alkuperäinen runko on edelleen tunnistettavasti jälleenrakennuskaudelta, mutta siihen tehty pulpettikattoinen avokuisti on mittasuhteiltaan verrattaen iso.

Kaukolanrannan puoleiseen pätyyn on lisäksi arviolta 1960-luvulla lisätty matala lisäosa, jonka päällä on koko lisäosan kokoinen parveketasanne. Tämä lisäosa on rakennuksesta kaikkein näkyvimmällä paikalla. Ikkunat koko rakennuksessa on vaihdettu ja laudoitukset ja katteet uusittu.

Pihassa on myös ulkorakennus, jota on vaikea ajoittaa. Se sopii pihapiiriin, mutta silläkään ei ole erityisiä arvoja.

Luokka D

ei erityisiä kulttuurihistoriallisia arvoja

170. Jokiranta, Rantatie 9, 743-425-16-288

Kuvaus:

Rantatien varrella vuonna 1950 valmistunut asuinrakennus, jonka pihapiirissä ei ole muita rakennuksia. Kyrönjoki virtaa aivan pihapiirin pohjoispuolella. Asuinrakennus on melko kookas ja sen keskiosassa pitkällä sivulla molemmilla puolilla on korkea satulakattoinen frontoni. Pihan puolella on pulpettikattoinen kuisti, jossa on kaksi ovea. Lähes alkuperäisessä asussaan.

Arvio

Vuonna 1950 valmistunut asuinrakennus Rantatiellä. Maisemallisesti hieman valtävyylistä sivummalla ja Rantatien maisemassa puuston takana piilossa. Pihaa ympäröivät suuret vanhat kuuset. Kyrönjoki virtaa pihapiirin pohjoispuolella ja tien toisella puolella on Asun 1800-luvun pihapiiri. Jokiranta on ajallisesti kerroksellisen Rantatien ainoa jälleenrakennuskauden kohde. Asuinrakennus on normaalia hieman kookkaampi, mutta tyyppillinen puolitoistakerroksinen 1950-luvun rakennus, joka on säilynyt erittäin hyvin alkuperäisessä asussaan. Ainakin ikkunat, ovet, ulkolaudoitus ja kuisti ovat alkuperäisiä. Rakennukseen ei myöskään ole tehty laajennuksia. Pihapiirissä ei ole muita rakennuksia. Kohde on tyhjillään ja tämä alkaa näkyä sen kunnossa materiaalien rapautumisena. Runko vaikuttaa ryhdikkäältä ja katto hyväkuntoiselta, joten rakennus on vielä kunnostettavissa.

Luokka B

Arvot:

Rakennushistoriallinen

171. Lahdelma, Rantatie 13, 743-425-16-11

Kuvaus:

Kartoitettu pieni rakennus Rantatien varrella ja aivan Kyrönjoen rannassa. Rakennettu 1963, pihapiirissä ei ole muitarakennuksia.

Arvio:

Rakennus on hyvin tyyppillinen aikansa talo, joita on Ylistarossakin jäljellä vielä runsaasti. Tästä syystä ei kaipaa suojelumerkintää.

Luokka D

Arvot:

rakennushistoriallinen

172. Asu, Rantatie 8, 743-425-16-284

Kuvaus:

Asun perinteikäs pihapiiri sijaitsee Rantatien ja Lapuantien väliin jäävällä kaistaleella, Pelmaan raittimaisemassa. Osa rakennuksista on aivan Lapuantien vieressä ja näkyvät kasvillisuuden seasta osittain hyvin. Pihapiirissä on neljä rakennusta ja ne on ryhmitelty siten, että syntyy kaikilta reunoiltaan umpinainen pihapiiri, jonka keskelle jää nurmen peittämää oleilupihaa ja puutarhaa. Rantatien suuntaisesti pihatien molemmin puolin on kaksi hirsirakenteista ja satulakattoista rakennusta. Toinen näistä on kaksikerroksinen, kolmiosainen aittarivi. Pihatien toisella puolella on mahdollisesti vanha hirsirakenteinen paja. Itse asuinrakennus, joka on valmistunut vuonna 1910 on perinteinen pohjalainen puolitoistafooninkinen, johon on tehty joitain muutoksia. Sen edustalle on rakennettu suurikokoinen lisäosa, jossa on puolitoista kerrosta. Ikkunat eivät ole alkuperäisiä ja niiden otsalautoissa on puuveistoskoristeita. Aittaa vastapäätä on vielä yksi ulkorakennus, jossa on saattanut olla talleja ja navetta. Rakennus on hirsirakenteinen, kolmiosainen pitkä rakennus.

Historia:

Omistajana Matti Teofilus Asu vuodesta 1885 ja puolisonsa Albertiina (o.s. Karhunmäki) v:sta 1904. Tila oli jo tuolloin ollut isännän suvulla useita sukupolvia, se oli ollut sukutilana jo vuodesta 1623. Nykyinen asuinrakennus rakennettiin vuonna 1910. Kuusihuoneinen asuinrakennus korjattiin perusteellisesti vuonna 1952-1953. Kahdenkymmenenneljän lehmän navetta oli rakennettu 1908 tai 1910 (lähteestä riippuen) ja kuuden hevosen talli 1909.

Navetta on korjattu vuonna 1960. Kaikki rakennukset navettaa lukuun ottamatta on siirretty Ylistaron entisen virastotalon paikalta. Tilalta myytiin maitoa osuusmeijeriin sekä viljaa, rehuja ja lihaa paikkakunnalle.

Asun talossa on toiminut kansakoulu. Viimeisin peruskorjaus asuinrakennuksessa tehtiin 1980-luvulla.

Asukkaana oli myös Matti Asu (ainakin vuonna 2005), joka oli Matti Teofilus Asun lapsenlapsi. Tila oli vuonna 2005 jo 11. sukupolven hallussa.

Arvio:

Asun perinteinen maatilan pihapiiri sijaitsee lähellä Ylistaron keskustaajamaa ja on osa Pelmaan raittimaisemaa, mutta sijaitsee hieman erillään Alapääntien kohteista. Maisemallista merkitystä pihapiirillä on etenkin Rantatien ja Lapuantien maisemissa. Naapurissa säilyneen Kaukosen maatilan kanssa Asu muodostaa Rantatien varrelle 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun maatilatoiminnasta kertovan kokonaisuuden.

Asun pihapiirissä on asuinrakennuksen kanssa säilynyt useampi tilatoimintoista kertova vanha rakennus, kuten navetta ja vanha aittarivi. Pihassa on säilynyt perinteinen umpipihajärjestys. Asun asuinrakennus on kohdannut rakennuksista suurimmat muutokset ja siihen on tehty joitain suuriakin muutoksia. Esimerkiksi kahden kerroksen korkuinen 1980-luvun kuisti on hieman kookas alkuperäisen rakennuksen mittasuhteisiin nähden. Alkuperäinen kuisti oli yhtä korkea, mutta ei aivan yhtä leveä. Lisäksi ikkunat on vaihdettu ja niiden uusi ympärystöitusten tyyli ei ole yleisesti pohjalaistaloissa käytetty. Rakennuksesta on kuitenkin edelleen löydettävissä sen alkuperäinen muoto ja uudistukset kuitenkin noudattelevat perinteisiä pohjalaisia tapoja.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pelmaan raittimaisema (J)

173. Kaukonen, Rantatie 10, 743-436-4-44

Kuvaus:

Kaukosen tila sijaitsee Pelmaan raitilla, lähellä Kyrönjoenrantaa. Tila jää Lapuantien ja Rantatien väliselle kaistaleelle ja sen naapurissa on Asun tila. Kaukosen rakennusryhmä näkyy hyvin Lapuantielle. Asun pihapiiri muodostaa kolmelta sivulta umpinaisen pihapiirin, ainoastaan Kyrönjoen puoleinen eli pohjoinen sivu on avoin kohti Rantatietä. Pihapiiriin kuuluu useita rakennuksia: asuinrakennus (1989, navetta (1922), talli (1914 tai 1922), vilja-aitta (1841) ja puoririvi. Tilan asuinrakennus on pihan itäreunassa. Se on puolitoistakerroksinen pohjalaistalo, joka on siirretty nykyiselle paikalleen vuonna 1898. Rakennuksen edustalla on melko kookas umpikuisti mahdollisesti 1950-luvun kieppeiltä. Vuonna 1936 valmistunut navetta on varsin kookas, vinkkelinmallinen rakennus. Se on muurattu poltetusta savitiilestä ja yläosa on lautarakenteinen. Vilja-aitta, joka on valmistunut vuonna 1841, on alueelle tyyppillinen pitkänurkkainen hirsirakennus, jossa on satulakatto. Sivuseinät jatkuvat lyhyiksi poskiksi ja yläosa ulkonee lyhyeksi otsaksi. Vilja-aitan vieressä oleva puoririvi on kolmiosainen yksikerroksinen rakennus. Tallirakennus puoririvin toisella puolella on yksikerroksinen pitkänurkkainen rakennus, jossa on satulakatto. Vuonna 1914 valmistunut talli on kaikista rakennuksista huonokuntoisin, sillä se on liikkunut melko paljon ja etenkin etuseinä on osittain romahtanut.

Historia: Omistajat vuodesta 1984 olivat Juho ja Helvi (o.s. Plukka) Kaukonen. Tuolloin tila oli ollut isännän suvulla yli 200 vuotta, vuodesta 1736.

Puolitoistafooninkisessa päärakennuksessa oli tuolloin kuusi huonetta. Rakennus oli valmistunut 1802 ja uusittu (siirretty nykyiselle paikalleen) 1898. Perusteellinen kunnostus tehty 1944. Tämän lisäksi vuonna 1933 pihapiirissä oli lisäksi kaksi muuta asuinrakennusta, joissa oli yhteensä seitsemän huonetta. Kahdenkymmenenlehden lehmän navetta oli vuodelta 1914 (ilmeisesti vanha navetta, jonka tilalle rakennettu uusi?) ja kuuden hevosen talli vuodelta 1922. Tilalla viljeltiin maata ja pidettiin kotieläimiä, vuonna 1933 oli 4 hevosta, 8 lehmää, 2 sikaa, 2 lammasta ja 20 kanaa. Viljaa, lihaa ja rehuja myytiin paikkakunnalle, maito osuusmeijeriin. Tiilinavetta on vuodelta 1936.

Arviointi:

Tilatoiminnoiltaan erittäin hyvin säilynyt maatalan pihapiiri, jonka vanhimmat rakennukset ovat 1800-luvulta. Pihapiiriin kuuluvat asuinrakennuksen lisäksi vilja-aitta, puoririvi, navetta ja talli. Rakennukset muodostavat umpinaisen ja yhtenäisen pihapiirin, joka näkyy hyvin etenkin Lapuantien puolelle. Rantatien puolella näkyvyyttä haittaa runsas kasvillisuus.

Osa rakennuksista on hyvässä kunnossa, kuten asuinrakennus ja vilja-aitta. Muissa rakennuksissa on huomattavissa etenkin perustusten liikkumisesta johtuvaa vaurioitumista, joka näkyy seinärakenteiden romahtamisena ja halkeiluna. Erityisen huonokuntoiseksi on päässyt tallirakennus.

Rekisteritietojen mukaan tila on tyhjillään. Hoitamattomuus näkyy lähinnä ulkorakennuksissa. Tilalle olisi hyvä saada pikaisesti jonkinlaista toimintaa, jotta rakennusten vaurioituminen ei etenisi enempää.

Arviointi koskee koko pihapiirin rakennuksia.

Luokka A

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pelmaan raittimaisema (J)

174. Vilja-aitta, Rantatie 12, 743-436-4-54

Kuvaus:

Alapääntien vieressä vanha hyväkuntoinen aittarakennus, joka kuuluu Rantatie 12:n pihapiiriin, mutta on erillään muista rakennuksista. Todennäköisesti rakennus on alun perin 1800-luvun puolelta. Perustettu betonisille nurkkakiville, joten on siirretty nykyiselle paikalleen luultavasti myöhemmin. Aitassa on kaksi kerrosta. Sen seiniä ei ole vuorattu, mutta pitkät nurkat on koteloitu. Ovi ja luukku ovat siniset, seinät on maalattu punamullalla. Oven ja yläluukun otsalistassa on hammaslista koristelua. Päätykolmiossa on lunetti-ikkuna.

Arvio:

Maisemallisesti hyvin näkyvällä paikalla oleva vanha vilja-aitta. Rakennus on säilynyt alkuperäisessä asussaan, vaikka se mahdollisesti on siirretty nykyiselle paikalleen, tai sen perustus on muutettu betoninurkkakiville kunnostuksen yhteydessä. Liittyy saumattomasti Pelmaan raittimaiseman muiden perinteisten maatalousrakennusten joukkoon ja täydentää raitin maisemaa.

Luokka A

Arvot: rakennushistoriallinen, maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pelmaan raittimaisema (J)

175. Suvantola, Alapääntie 30, 743-436-5-57

Kuvaus:

Entinen Ylistaron Osuuskaupan päämyymälä rajaa Alapääntietä Pelmaan raittimaisemassa. Rakennus on maisemallisesti hyvin merkittävällä paikalla.

Entinen kaupparakennus on luultavasti 1800-luvulta oleva perinteinen puolitoistafooninkinen pohjalaistalo. Pihamaalla on myös muita vanhempia kulttuurihistoriallisesti mielenkiintoisia rakennuksia, mutta omistajan toiveesta pihamaalla ei kuvattu, eikä muita rakennuksia inventoitu.

Historia:

Ylistaron Osuuskauppa osti Suvantolan poliisi Juho Kamppiselta vuonna 1905. Tuota ennen rakennuksessa oli ollut virvoitusjuomatehdas. Suvantolaan tuli Ylistaron Osuuskaupan päämyymälä ja siihen tehtiin vuonna 1905 tarpeelliset korjaukset. Kaupparakennusta korjattiin myös sota-ajan keskellä vuonna 1942. Tuolloin tehtiin välttämättömiä ja pikaisesti tarpeellisia muutoksia ja kangasosasto erotettiin erilliseksi kangasmyymäläksi. Osuuskauppa toimi rakennuksessa vielä vuonna 1953. Nykyisen ulko-oven kohdalla

on ollut kaupan sisäänkäynti ja oven molemmin puolin oli suuret yksiruutuiset näyteikkunat.

Arviointi:

Maisemallisesti hyvin näkyvällä ja keskeisellä paikalla oleva entinen Ylistaron Osuuskaupan päämyymälärakennus, jossa kauppatoiminta alkoi 1900-luvun alussa. Tätä ennen siinä oli ollut virvoitusjuomatehdas. Rakennus on muutoksista huolimatta edelleen tunnistettavasti tyypillinen puolitoistafooninkinen pohjalaistalo, mutta kaikki kauppatoiminnasta kertovat yksityiskohdat, kuten sisäänkäynti ja näyteikkunat on poistettu ja niiden tilalle on rakennettu uudenaikainen sisäänkäynti ja sen edustalle pieni terassimainen osa. Näyteikkunoiden tilalle on laitettu uudet kuusiruutuiset ikkunat ja muutkin ikkunat on muutettu saman mallin mukaisesti. Muutokset vaikuttavat arvioon.

Arvio koskee ainoastaan vanhaa kaupparakennusta, sillä muita rakennuksia ei voitu tarkemmin inventoida.

Luokka B

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
historiallinen (elinkeinohistoria, osuuskauppatoiminta),
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pelmaan raittimaisema (J)

176. Ylkänen-Poussu, Alapääntie 43, 743-436-5-72

Kuvaus:

Ylkänen-Poussun tila sijaitsee Pelmaan raittimaisemassa aivan Alapääntien kyljessä. Tilaa ympäröi alava peltomaisema, joten rakennusryhmä on erittäin näkyvällä paikalla ja tien toisella puolella olevan Kyntäjän tilan kanssa se muodostaa raittia rajaavan taloparin. Kyrönjoki virtaa tilan pohjoispuolella.

Pihapiirissä on asuinrakennus sekä kolme ulkorakennusta ja rakennukset rajaavat tonttia sen kaikilta reunoilta. Näin syntyy rakennusten keskelle jäävä umpipiha. Rakennusten ikä ei ole tiedossa, mutta ne ovat arviolta 1800- ja 1900-lukujen vaihteesta. Asuinrakennus on tontin itäreunassa, pääty kohti tietä. Pohjoisessa Kyrönjoen puolella on vanha aittarivi, länsireunalla traktori- ja konesuoja sekä eteläreunalla Alapääntietä rajaava T:n mallinen navettarakennus.

Arviointi:

Ylkänen-Poussun pihapiiri on hyvin tärkeä maisemallinen osa Pelmaan raittimaisemaa ja se muodostaa viereisen Kyntäjän pohjalaistalon kanssa raitin varteen hienon taloparin.

Perinteisessä pihapiirissä on hyväkuntoinen ja melko autenttinen pohjalaistalo sekä useampi vanha ulkorakennus. Tilatoiminnoista kertovat rakennukset kuvaavat aikansa maatalousrakentamisen tapoja. Kaikki tilan rakennukset ovat hyväkuntoisia.

Pihan perällä oleva traktoritali suositellaan säilyttämään osana pihapiiriä, mutta sillä ei sen vaatimattomuuden vuoksi ole yhtä suuria arvoja kuin pihapiirin vanhemmilla rakennuksilla, joten se ei tarvitse erityistä suojelua. Arvio koskee asuinrakennusta, navettaa ja aittariviä.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pelmaan raittimaisema (J)

177. Kyntäjä (rek.nimi Haave), Alapääntie 54, 743-436-3-116

Kuvaus:

Kyntäjän tila sijaitsee merkittävässä Pelmaan raittimaisemassa. Tien toisella puolella sijaitsee Ylkäsen maatalo. Yhdessä nämä tilat muodostavat Pelmaan raitille hienon parin.

Kyntäjän 1900-luvun alussa valmistunut asuinrakennus on pääty kohti Alapääntietä, joten se erottuu maisemassa koko pituudeltaan. Rakennus onkin varsin pitkä ja perinteinen puolitoistafooninkinen.

Pihassa on asuinrakennuksen lisäksi korkea peltikuorinen kuivaajarakennus 1970-luvulta sekä vastikään paikalleen siirretty pieni vanha hirsirunkoinen vajarakennus. Pihassa oleva kuivaajarakennus on melko hallitsevassa osassa. Se on kuitenkin melko mielenkiintoinen tapaus, sillä osa siitä on ollut navettana ja navetan vanhat tiilirakenteet ovat edelleen peltikuoren sisällä.

Historia:

Nykyisen Haaveen alkuperäinen nimi on ollut Kyntäjä ja se oli samannimisen suvun sukutila. Pihamaalla oli neljäntoista lehmän navetta, joka oli rakennettu tiilistä vuonna 1928. Tilalla oli myös neljän hevosen talli, jonka rakennusajankohta ei ole tiedossa, mutta se oli uusittu 1925. Talossa toimi aikoinaan myös Pelmaan posti, jolloin ikkunan paikalle tehtiin ovi. Tila ehti

olla vuosia tyhjänä, kunnes nykyiset omistajat ostivat sen vuoden 2020 tienoilla. Rakennus on kunnostettu.

Arvio:

Maisemallinen sijainti on entisen Kyntäjän talon — nykyiseltä nimeltään Haave — tärkein arvo. Se sijaitsee peltoaukealla Alapääntien varrella, pääty kohti tietä. Rakennus näkyy pitkälle ja viereisen Ylkäsen asuinrakennuksen kanssa Kyntäjän talo muodostaa raitin varrelle erityisen hienon parin, jotka rajaavat Alapääntietä sen molemmilta puolilta.

Vanha Kyntäjän talo ehti olla vuosia tyhjiään, mutta se on nyt kunnostettu. Rakennus on tyyppillinen esimerkki pohjalaisesta rakentamisesta ja korjauksien jälkeen se on hyväkuntoinen. Korjaukset eivät muuttaneet rakennuksen ulkonäköä, vaikka esimerkiksi ikkunat on vaihdettu. Osa vanhemmista muutoksista on myös edelleen näkyvässä, joten rakennuksessa on myös ajallista kerroksellisuutta. Pihapiirissä ei ole vanhoja maatalousrakennuksia, 1970-luvun kuivaajarakennusta ja myöhemmin paikalle siirrettyä pientä aittaa lukuunottamatta.

Kuivaajarakennus on sinällään mielenkiintoinen ja kertoo maatalouden kehityksestä. Sen sisällä on myös vanhoja navettarakenteita. Rakennus ei kuitenkaan sovi pihapiiriin mittasuhteisiin.

Arvio koskee asuinrakennusta.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pelmaan raittimaisema (J)

178. Kyntäjä (rek.nimi Silvendoin), Alapääntie 56, 743-436-3-115

Kuvaus:

Hieman kauempana Alapääntien varresta, pihatien päässä on Kyntäjän pihapiiri, johon kuuluu asuinrakennus vuodelta 1958 ja pitkänmallinen ulkorakennus, joka on mahdollisesti 1960-1980 -luvulta. Rakennukset ovat pihassa toisiaan vastapäätä.

Historia:

Asuinrakennus on valmistunut vuonna 1958 ja siinä oli valmistuessaan kuusi huonetta mukavuuksineen sekä sauna ja autotalli. Tämän lisäksi oli vilja-aitat ja kalustusuojia. Omistajana vuodesta 1957 oli Veikko Jaakob Ylkänen sekä vaimo Elli Susanna (o.s. Kyntäjä). Kyntäjä oli ollut Ellin suvulla vuodesta 1853 ja heitä edeltävä omistaja oli ollut vuosina 1911-1927 Jaakko Ylkäsen perikunta.

Arviointi:

Kyntäjän pihapiiri on Alapääntiestä erkanevan pihatien päässä, koivujen ympäröimällä tontilla. Rakennus kuitenkin näkyy hyvin Pelmaan raittimaisemiin ja täydentää nauhamaista asutusjonoa. Pihassa on ainoastaan 1950-luvun asuinrakennus ja sitä hieman

uudempi ulkorakennus, jota on myös todennäköisesti myöhemmin laajennettu.

Asuinrakennus on erittäin hyvin alkuperäisessä asussaan säilynyt rintamamiestalo. Vanhojen kuvien perusteella muutoksia ei ole juurikaan tapahtunut, sillä kuisti ja parveke, ikkunat, laudoitus ja ulkovärit ovat samanlaiset kuin alkuvuosina. Ulko-ovet on tosin vaihdettu ja kuistin edustalle on noussut mittasuhteiltaan hieman liian kookkaat puuportaat. Tätä ennen kuistin edessä oli hieman sirommat rappuset, joissa oli metalliputkikaiteet. Alakerran autotalli on muutettu toiseen tarkoitukseen ja sinne on nykyään normaali ulko-ovi. Pihapiirissä on ennen ollut muun muassa vilja-aittoja ja kalustusuojia. Nämä ovat kaikki sittemmin hävinneet pihapiiristä. Nykyinen ulkorakennus sopii asuinrakennuksen pariin, sillä se noudattelee tyypillisiä maaseudun rakennustapoja.

Arvio koskee asuinrakennusta.

Luokka B

Arvot: rakennushistoriallinen, maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pelmaan raittimaisema (J)

179. Aila, Alapääntie 61, 743-436-2-2

Kuvaus:

Pelmaan raittimaisemassa 1800-luvun puolivälin maatilapihapiiri, jossa on vuonna 1862 valmistunut kaksifooninkinen pohjalaistalo, tätä uudempi tiilinaavetta, puoti-vajarakennus, myöhemmin paikalle siirretty luhtiaitta ja uudehko saunarakennus. Pihapiirin takana on vielä useita uudempia maatilarakennuksia, kuten kuivaaja, viljasiiloja ja pitkä konehalli. Lähistöllä ovat muun muassa Kyntäjän ja Ylkäsen pihapiirit sekä Pelmaan mylly.

Historia:

Asuinrakennus on rakennettu vuonna 1862 (tuolloin viisi huonetta), navetta on vuodelta 1958. Asuinrakennusta on kunnostettu vuonna 1933. Jaakko Talso (1883-1943) osti tilan vuonna 1933 palattuaan Amerikasta.

Arviointi:

Maisemallisesti keskeisellä paikalla Pelmaan raittimaisemassa oleva maatilapihapiiri. Aivan lähistöllä on myös muita pohjalaistalojen pihapiirejä sekä Pelmaan mylly. Ailan pihapiirin asuinrakennus on muodoltaan ja piirteiltään pääosin säilynyt perinteisenä

pohjalaistalona. Alkuperäisiä rakennusosia ja materiaaleja ei tosin juurikaan vaikuta enää olevan tallella. Suurin muutos, joka vaikuttaa arviointiin on etualalle rakennettu kookas kuistin ja parvekkeen yhdistelmä. Ulkorakennuksista 1950-luvun navetta ja tien vieressä oleva, mahdollisesti 1900-luvun alusta oleva ulkorivi ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan varsin hyvin. Ulkorakennukset myös kertovat tilan maataloustoiminnasta. Maataloustoiminta vaikuttaa tilaan edelleen, sillä sen taustalle on noussut uudempiä maatalousrakennuksia. Nämä ovat kuitenkin varsinaisen pihapiirin ulkopuolella, joten ne eivät sinällään vaikuta pihamiljööseen. Pihaan aivan hiljattain siirretty luhtiaitta on rakennettu ns. kesämajaksi, joten siinä on suurehko terassi etualalla ja takaseinään on puhkaistu useampi ikkuna-aukko. Näin ollen se ei juurikaan kerro rakennustyyppin tai maatilojen historiasta.

Arvio koskee asuinrakennusta, asuinrakennusta vastapäätä olevaa ulkoriviä ja navettaa.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pelmaan raittimaisema (J)

180. Myllypaikka/ Pelman jakokunnan vesialue ja Köykän myllynpaikka, 743-436-878-3

Kuvaus:

Pelmaan myllynä tunnettu 1800-luvun lopun rakennus on mainittu sekä seutukaavassa 1978 että 2005 maakuntakaavan kohteena. Hyvin säilynyt hirsirunkoinen rakennus sijaitsee kahden eri kiinteistön alueella, Myllypaikassa ja Pelmaan jakokunnan vesialueella. Valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella sijaitsevan myllyn vieressä oleviin rantakallioihin on 1800-luvulla tehty kaiverruksia, joista erottuu ainakin vuosiluku 1895. Vastarannalla sijaitsee vanha Köykkälän myllyn paikka, jossa vielä 1978 oli mylly.

Historia:

Herttua niminen mies on rakennuttanut myllyn 1800-luvun lopulla. 1970-luvun lopulla mylly myytiin Jyllinkosken Sähkö Oy:lle, joka entisöi ja korjasi myllyn alkuperäiseen asuunsa museotarkoituksiin. Pelmaan mylly on yksi harvoista säilyneistä Ylistaron myllyistä. Jäljellä on Pelmaan lisäksi enää Kriikun mylly. Ylistaron vesimyllyt kirkolta ylöspäin ovat olleet: Köykkälän mylly (purettu 1978), Pelmaan mylly, Muurimäen mylly, Ala-Kriikun mylly, Kriikkulan mylly, Ojalan mylly, Kyynärkosken

mylly, Keski eli kriikun mylly, Virtalan mylly, Malkamäen mylly (myös saha), Iso-Malkamäen mylly, Kelttola eli Tamppimylly, Korpelan mylly.

Arvio:

Maisemallisesti erityisen hienolla paikalla oleva vanha myllyrakennus, joka näkyy niin Alapääntien varteen kuin vastarannallekin. Kriikun myllyn lisäksi Ylistaron ainoa jäljellä oleva vesimylly Kyrönjoen rannalla. Rakennuksella ei ole käyttöä, ja tämä näkyy sen kunnossa. Esimerkiksi kaikki ikkunat ovat rikkoutuneet.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Pelmaan raittimaisema (J)

181. Herttualan koulu, Reiniläntie 45, 743-403-5-112

Kuvaus:

Entinen koulurakennus on valmistunut vuonna 1875. Rakennus on hyvin näyttävä ja sen pitkä sivu rajaa Reiniläntietä. Rakennus on puolitoistakerroksinen ja sen satulakatto on melko jyrkkä. Rakennuksen molemmissa päädyissä on poikittain olevat satulakattoiset osat, jotka ovat vuoden 1894 laajennuksia ja niitä yhdistää pitkä alkuperäinen osa. Pihan puolelle on lisätty 1960-1970-luvulla pulpettikattoinen umpikuisti. Muutenkin rakennuksen kuistit ovat hyvin monimuotoisia ja sisäänkäyntejä on monia. Yksityiskohdiltaan rakennus on nykyasussaan jugendtyylinen. Aittarakennuksessa on saunaosa, joka on hirsirunkoinen ja pitkänurkkainen. Muut aitan osat ovat lyhytnurkkalle veistettyä hirttä.

Historia:

Isonkyrön lukkarin poika Herman Lagus rakennutti talon 1875 ja piti talossa kauppaa, joka myi parin vuoden päästä. Seuraava omistaja Järnström piti kauppaa myös pari vuotta ja myi talon Husbergille, joka lähti Amerikkaan ja myi talon kunnalle koulurakennukseksi vuonna 1881. Ylistaron ensimmäinen kansakoulu sai siten aloittaa toisen lukukautensa omissa vakinaisissa tiloissaan oltuaan sitä ennen väliaikaisissa tiloissa. Vuoden 1894 laajennuksessa huonejakoa avarrettiin ja koulun kumpaakin päätyä jatkettiin opettajan asunnolla. Talo oli tällöin tavallisen puolitoistakerroksisen pohjalaistalon näköinen, kuitenkin normaalia pidempi. Vuosina 1904-1909 rakennuksessa toimi Ylistaron ensimmäinen Säästöpankki. Muutoskorjauksessa 1919 luokkahuoneiden ikkunoita laajennettiin ja koulu sai pyöröikkunat,

kattolyhdyn sekä listoituksen. Rakennus toimi kouluna 1970-luvun lopulle asti, jonka jälkeen se oli muutaman vuoden huonekalutehtaana. Vuodesta 1980 lähtien talo oli asuntona, ateljeena ja taidenäyttelytilana. Nykyään yksityisomistuksessa.

Ulkorakennus on rakennettu kauppakartanon aikana ja se on sijainnut alunperin pihan koillislaidalla, josta se on siirretty nykyiselle paikalleen. Herttualan koulun aikana rakennuksessa on ollut koulun keittola, sauna ja varastotilat. Venäjän vallan viime vuosina oli koululle majoitettuna venäläissotilaita. Vuoden 1918 sodan alussa ylistarolaiset taistelivat sahasivat venäläisten asevarastona toimineen päätyaitan seinään reiän ja veivät venäläisten aseet pääarakennuksessa olleiden sotilaiden huomaamatta. Rakennus oli tällöin vielä vanhalla paikallaan. Koulussa majailleiden venäläisten riisuminen aseista oli eräs tärkeimmistä tapahtumista Ylistaron valtauksessa.

Arvio:

Erittäin keskeisellä paikalla Reiniläntien varrella on Herttualan entinen koulurakennus, joka toimii nykyään yksityisenä asumuksena. Pihapiirissä maakunnallisesti merkittävä koulurakennus, joka on muuttunut alkuperäisestä asustaan, mutta nykyinen jugendtyylinen asu on iäkäs ja historiallisesti arvokas kerrostuma.

Pihapiiriin kuuluu myös aittarakennus, joka on säilynyt alkuperäisessä asussaan ja täydentää pihapiiriä.

Tilan toiminnallinen historia on paikallisesti ja maakunnallisesti merkittävää. Historiaan kuuluu niin koulutustoimintaa, liiketoimintaa ja tila liittyy myös sotahistoriallisesti merkittävät vuoden 1918 Tammissunnuntain tapahtumat. Maakunnallisesti merkittävä kohde.

Arvio koskee pihapiirin molempia rakennuksia.

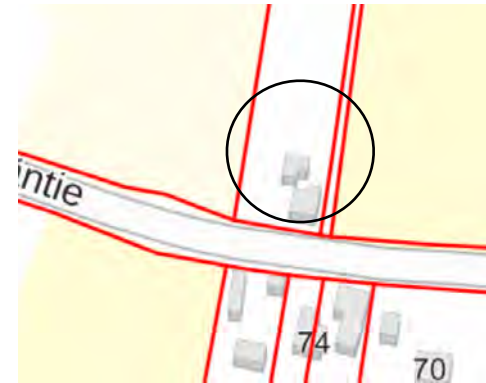
Luokka A

Arvot:

**Historiallinen (koulutushistoria, sotahistoria),
Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Asemakaavassa suojelumerkintä sr-1

182. Latva-aho, Reiniläntie 75, 743-403-2-232

Kuvaus:

Pienasumus Reiniläntien varressa, joka on valmistunut arviolta 1920-1930-luvulla. Pihapiirissä pieni asuinrakennus ja vinkkelinmuotoinen ulkorakennus.

Asuinrakennus on todennäköisesti hirsirunkoinen, puolitoistakerroksinen talo, jossa on satulakatto. Pihan puolelle on rakennettu kuusikulmainen umpikuisti, jonka materiaalit noudattelevat alkuperäisiä rakennusmateriaaleja.

Pihan perällä on perinteinen pieni ulkorakennus, joka on vinkkelinmuotoinen. Toinen osa on hirsirakenteinen ja siinä on pitkät nurkat. Toinen osa lautarakenteinen.

Arvio:

Latva-ahon pieni asuinrakennus on aivan Reiniläntien kyljessä, kuusiaidan takana, mutta erottuu tielle silti hyvin. Piha-aluetta ympäröivät myös vanhat koivut.

Pihapiiri on hyvin säilynyt. Asuinrakennuksen alkuperäinen muoto on säilynyt pihan puolelle rakennetusta uudemmasta kuistista huolimatta. Muita laajennuksia tai suuria muutoksia taloon ei ole tehty. Laudoitus ja ikkunat ovat alkuperäiset tai ainakin iäkkäät ja sopivat rakennuksen tyyliin.

Pieni piharakennus täydentää pihapiiriä ja se on säilynyt hyvin.

Rakennukset ovat käytössä ja hyväkuntoisia.

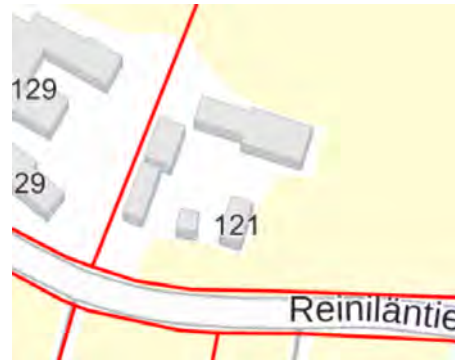
Arvio koskee pihapiirin molempia rakennuksia.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

183. Yli-Pohto, Reiniläntie 121, 743-403-2-213

profiloitune umpiräystäineen ja hammaslistakoristeineen, muut rakennukset ovat vaatimattomampia talousrakennuksia, mutta ne täydentävät pihapiiriä ja kertovat vanhoista tilatoiminnoista. Maisemallisesti etenkin asuinrakennus on hyvin merkittävä, sillä Reiniläntietä idästä tultaessa, tienmutkassa oleva rakennus on kiintopisteenä näkyen kauas Reiniläntielle. Naapurin Hölsön kanssa Yli-Pohto muodostaa hienon perinteisen taloparin, joita alkaa Reiniläntien alueella olemaan kovin vähän. Rakennukset ovat rekisteritietojen mukaan tyhjillään, mutta niillä on ainakin jotain maatilantoimintaan liittyvää käyttöä.

Rakennukset ovat vielä kunnostettavissa.

Kuvaus:

Yli-Pohdon tila sijaitsee Reinintien varrella ja on maisemallisesti hyvin keskeinen osa tienvarren maisemaa. Tila on pienessä tienmutkassa, jonka vuoksi se näkyy Reiniläntietä pitkälle itään ja on maisemallisena kiintopisteenä idästä katsottuna. Lisäksi naapurissa on toinen erityisen hyvin säilynyt pohjalaistalo, Hölsö.

Yli-Pohdon pihapiirissä on säilynyt mahdollisesti 1800-luvun lopulta olevan pohjalaistalon lisäksi kaksi vanhaa pitkää hirsirakenteista ulkorakennusta, yksi hieman pienempi vanha hirsirakenteinen ulkorakennus sekä yksi hieman uudempi (mutta kuitenkin iäkäs) lautarakenteinen ulkorakennus, jota on jatkettu aivan viime vuosina uudella halliosalla. Rakennukset muodostavat neljältä sivulta rakennetun lähes umpinaisen pihapiirin.

Arvio:

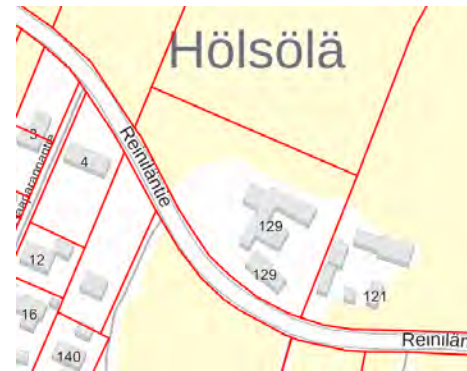
Yli-Pohdon tila on yksi Reiniläntien parhaiten säilyneistä perinteisistä pohjalaispihapiireistä. Pihassa on säilynyt umpipihajärjestys. Tilan rakennukset ovat säilyneet lähes täysin alkuperäisessä asussaan. Asuinrakennus on keskimääräistä hieman komeampi pohjalaistalo

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

184. Hölsö, Reiniläntie 129, 743-403-2-281

Kuvaus:

Hölsön pihapiiri sijaitsee Reiniläntien varrella. Kookkaan kaksifooninkisen lounaisjulkisivu on kohti tietä. Tietä rajaa talon kohdalla hieno vanha koivurivistö. Naapurissa on säilynyt toinen pohjalaistalon pihapiiri, Yli-Pohto. Hölsön asuinrakennus on valmistunut vuonna 1867. Tämän lisäksi pihapiirissä on vielä jäljellä iso ulkorakennus, jota on muutosten vuoksi vaikea ajoittaa. Osa rakennuksesta on ainakin 1950-luvulta.

Asuinrakennus on kaksifooninkinen pitkä pohjalaistalo, jonka tielle näkyvä julkisivu on hyvin symmetrinen ja siinä on rivissä seitsemän ikkunaa ylä- ja alakerrassa.

Historia:

Asuinrakennus on valmistunut kuusihuoneiseksi vuonna 1867 ja sitä on korjattu 1924. Talousrakennus valmistunut 1962, rakennettu mineriitistä ja puusta. Tila on kuulunut samalle suvulle vuodesta 1895.

Arvio:

Hölsön 1800-luvun pohjalaistalo pihapiireineen on maisemallisesti hyvin keskeinen Reiniläntien maisemassa. Viereisen Yli-Pohdon tilan kanssa Hölsö muodostaa yhden Reiniläntien varren yhtenäisimmistä pohjalaistalopareista.

Hölsön pihapiiriin kuuluu komea kaksifooninkinen vuodelta 1867 sekä ulkorakennus. Pohjalaistalo on säilynyt lähes alkuperäisenä. Siihen tehdyt korjaukset ovat iäkkäitä ja huomaamattomia. Vanhoja materiaaleja on säilynyt paljon. Asuinrakennus on kaiketi ollut tyhjillään jo pidemmän aikaan, joten tämä on yksi selitys sen hyvään säilyneisyyteen. Rakennus on kuitenkin vielä hyvässä

kunnossa ja korjattavissa.

Ulkorakennus on vanhojen tietojen mukaan vuodelta 1962, mutta tilalla on vanhojen ilmakuvioiden perusteella ollut jo aiemmin saman mallinen ulkorakennus, iän määrittäminen on tässä tapauksessa vaikeaa. Tähän rakennukseen tehdyt muutokset ovat melko suuria ja kokonaisvaikutelma on hieman sekava.

Arvoluokitus koskee 1800-luvun pohjalaistaloa.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

185. Tutkimusasema, Alapääntie 104: 743-436-6-2 & Vakkilantie 3:
743-436-6-9

Kuvat: vasemmalla vanha päärakennus on vuodelta 1866, keskellä karja- ja talousrakennus vuodelta 1930, oikealla toimisto-/asuinrakennus vuodelta 1927.

Kuvaus ja Historia:

Etelä-Pohjanmaan kasvinviljelyasema perustettiin vuonna 1927 valtion omistamalle entiselle Vakkisen sotilasvirkatilalle. Talo maineen oli tuolloin vuokrattuna Aukusti Kärnälle. Sotilasvirkatilana tila toimi jo vuonna 1737, jolloin Vakkinen oli ns. majurin komppanian varusmestarin puustelli. Tilan vanha päärakennus on vuodelta 1866 ja siirretty myöhemmin nykyiselle paikalleen. Se toimi pitkään koeaseman laboratoriona. Rakennuksen ulkoasun alkuperäiset piirteet on säilytetty. Koeaseman perustamisen yhteydessä rakennettiin kaksikerroksinen johtajan asunto- ja toimistorakennus professori Jussi Paatelan suunnitelmien mukaan. Maisteri O. J. Saarenheimo toimi koeaseman ensimmäisenä johtajana (1927-31) ja hänen johdolla suoritettiin pääosa rakennustöistä. Toimisto-/asuinrakennus vuodelta 1927 on hänen suunnittelemansa. Hän suunnitteli myös rakennusten sijoituksen ja piha-alueen järjestelyn. Koeaseman alue on säilyttänyt 1930-luvun perusrakenteensa, vaikka osa ulkorakennuksista on jo purettu ja tilalle on rakennettu uusia. Rakennusten väleissä on useita väljästi rajautuvia piha-alueita. Säilyneistä ulkorakennuksista ovat Saarenheimon suunnittelema koeuimala/kellari vuodelta 1930,

työväen asuinrakennus vuodelta 1932 (uudistettu 1981) sekä todennäköisesti myös vaakahuone vuodelta 1931 (uudistettu 1979). Pihapiirin kookkain rakennus on vuonna 1930 rakennettu osittain tiilinen karja- ja talousrakennus, jonka ulkoasu on käytön mukana muuttunut alkuperäisestä. Uudempaa rakennuskantaa edustavat vuonna 1986 rakennetut konehalli/ korjaamorakennus ja rivitalo.

2021 tutkimusaseman rakennukset myytiin ja se siirtyi juomatehtaan omistukseen ja juomatehdastoiminta alkoi. Entinen tehtaanjohtajan asunto/ toimistorakennus menivät eri omistajalle. Vielä vuonna 2001 paikalla oli vuonna 1930 rakennettu koeuimala Vakkilantien varressa, suurin piirtein korjaamorakennusta vastapäätä. Tämä rakennus on sittemmin purettu.

Arvio:

Tutkimusasema sijaitsee paikallisesti arvokkaan Pelmaan raittimaiseman läheisyydessä ja näin alue täydentää Alapääntien varren arvokkaan rakennuskannan joukkoa. Maisemallisesti merkittäviä ovat etenkin raitin varrelle hyvin näkyvät asuin-toimistorakennus, vanha sotilasvirkatalo, aitta ja navetta.

Ylistaron tutkimusaseman historia on moninainen, sillä ennen toimimistaan kasvintutkimuslaitoksena, alueella oli Vakkilan sotilasvirkatalo. 2000-luvulle

jatkunut koeasematoiminta alkoi vuonna 1927, jonka jälkeen alue on kehittynyt, mutta siellä on edelleen myös sotilasvirkatalon aikaista rakennuskantaa. Alue onkin hyvin ajallisesti kerroksellinen, sillä se käsittää rakennuksia aina vuodesta 1866 1980-luvulle.

Rakennuksista suurin osa on säilynyt ainakin ulkopuolelta hyvin alkuperäisessä asussaan. Asuin- ja toimistorakennus välittää edelleen 1920-luvun lopun ihanteita ja vanha asuinrakennus vuodelta 1866 on pääosin alkuperäinen. Navettarakennuksessa on tapahtunut kenties suurimmat muutokset, sillä sitä on 1980-luvulla uudistettu ja tämän seurauksena sen etualalle rakentui tuolle ajalle tyypillinen lisäosa. Alkuperäisessä osassa ollut vellikello on tämän uuden osan katolla nykyään.

Rakennuksissa tapahtuneiden muutosten lisäksi on useampi rakennus purettu, näistä viimeisimpänä koepuimala, joka oli maisemallisesti suuressa osassa keskeisen sijaintinsa ja kokonsa vuoksi.

Arvio koskee toimisto-/asuinrakennusta, navettaa, aittaa, liiveriä, vanhaa sotilasvirkataloa ja vaakahuonetta. 1980-luvun rakennukset täydentävät koeaseman rakennuskantaa ja kertovat sen jatkuvasta muutoksesta ja kehityksestä. Ne suositellaan säilyttämään, mutta eivät ole rakennushistoriallisesti, maisemallisesti tai historiallisesti niin merkittäviä, että ne vaatisivat erillisen suojelumerkinnän.

Luokka A

Arvot:

**historiallinen,
rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

186. Mäkipohto (entinen kunnalliskoti), Tuulivuorentie 233, 743-403-1-203

Kuvat ylhäällä vasemmalta oikealle: Mäkipohto eli entinen kunnalliskoti (1898), entinen talonmiehen asuinrakennus (1951), aittarakennus (1953) ja sauna/pyykkirakennus (1910-luku ja uusittu 1952 sekä 1998), entinen sairausosasto (1916 ja uusittu 1983) Alla: Toisella puolella tietä sijaitseva aitta/varastorakennus.

Kuvaus:

Ylistaron kunnalliskoti perustettiin vuonna 1911 vanhan kunnallislautakunnan esimiehen Matti Ojarin taloon, joka on rakennettu vuoden 1898 tienoilla. Alun perin kunnalliskotia kutsuttiin vaivaistaloksi. Myöhemmin nimitys muuttui vanhainkodiksi, jona Pohtola toimi 1980-luvulle saakka. Kunnalliskodin rakennus on näyttävä ja kookas puutalo, jossa on näkyvissä 1800-luvun lopun kertaustyylien aiheita, kuten uusrenessanssin jäsentelyjä ja uusgotiikan suippoikkunoita. Rakennus on ollut tyhjillään pitkään ja tämä näkyy sen kunnossa. Rakennuksen sivulle on 1960-luvulla rakennettu betonirakenteinen ja pulpettikattoinen lämpökeskusosa, joka eroaa tyyliltään täysin kunnalliskodin tyylistä.

Pihapiirissä sijaitsee lisäksi vuonna 1951 rakennettu entinen tilanhoitajan/talonmiehen asuinrakennus Tuulentupa, joka toimi vuonna 2001 asuntona ja matkailualan yrityksen toimitilana. Entinen kunnalliskodin sairausosastorakennus vuodelta 1916 muutettiin asuintiloiksi vuonna 1983. Nykyään rakennus on majoitustiloina. Kunnalliskodin alkuaikoina rakennetussa sauna- ja pyykkirakennuksessa oli alun perin myös leivintupa. Rakennusta uusittiin vuosina 1952 ja 1998 ja vuonna 2001 se toimi kunnan edustustiloina. Pihapiiriin kuuluu myös vuonna 1953 rakennettu aitta sekä vuonna 1956 rakennettu kalustovaja

Muu tieto: Vanhan kunnalliskodin purkua on esitetty (2022) rakennuksen huonon kunnan vuoksi. Toisaalta paikallisten keskuudessa on tahtoa säilyttää rakennus. Seinäjoen kaupunginarkkitehti Jussi Aittoniemi on käynyt paikallisten kanssa keskusteluja ja ollut tarkistamassa rakennuksen kunnan ja todennut, että se on vielä todennäköisesti kunnostettavissa.

Arvio:

Erityisen merkittävä kohde Ylistaron historiassa. Mäkipohdon päärakennus on toiminut valmistumisensa jälkeen toiminut ensin asuinrakennuksena ja sen jälkeen vuosikymmenien ajan Ylistaron kunnalliskotina. Vanhainkotitoiminta on loppunut vasta 1980-luvulla. Tilan näyttävin rakennus, kunnalliskoti on tästä lähtien ollut tyhjillään ja nykyisin osittain huonokuntoinen. Sen kyljessä on myös erittäin huonokuntoinen lisäosa 1960-luvulta ja se ei sovi kokonaisuuteen. Suurikokoinen puurakennus on muutoin erityisen näyttävä puurakennus, jonka tyylipiirteissä on nähtävillä kertaustyyliin kuuluvien uusrenessanssin ja uusgotiikan aiheita.

Muut tilan rakennuksista ovat huomattavasti paremmassa kunnossa kuin päärakennus, sillä niillä on ollut erilaisia käyttötarkoituksia, esimerkiksi joissain rakennuksissa on ollut hotellitoimintaa. Entinen talonmiehen asuinrakennus Tuulentupa ja aittarakennus ovat säilyneet hyvin alkuperäisessä asussaan. Enemmän muutoksia on tapahtunut sauna/pyykkirakennuksessa ja entisessä sairasosaston rakennuksessa, joiden ulkoasu on peräisin pääosin 1980- ja 1990-lukujen korjauksista. Rakennusten muoto on kuitenkin säilynyt alkuperäisenä.

Tuulentupa ja Mäkipohto näkyvät kauas Reiniläntielle ja muodostavat maisemallisesti yhden Ylistaron komeimmista näkymistä. Tuulivuorentielle rakennukset muodostavat kerroksellisen historiallisen ja maisemallisen kokonaisuuden.

Kunnalliskoti: luokka A (lukuunottamatta 60-luvun laajennusta)

Talonmiehen asunto: luokka B

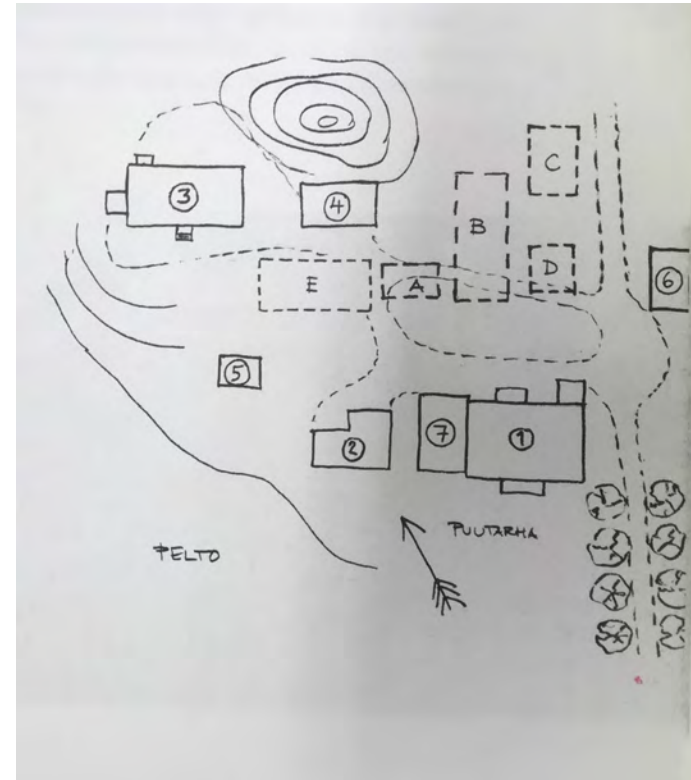
Aittarakennus luokka: B

Aitta/varastorakennus: luokka B

Sauna/pyykkirakennus ja sairasosasto on syytä säilyttää, mutta niihin voidaan soveltaa lievempiä suojelumääräyksiä.

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen,
maisemallinen**

Asemapiirros (Piirtänyt Märijärvi, Juha-Matti 2001)

1: entinen kunnalliskoti

2: entinen talonmiehen asuinrakennus

3: entinen sairasosasto

4: sauna-/pyykkirakennus

5: aitta

6: kalustovaja

7: lämpökeskus

Puretut/tuhoutuneet rakennukset

A: aitta

B: kiviavetta

C: betonisikala

D: talli

E: työtupa

187. Rinta-Holkko, Alapääntie 145, 743-437-4-86

Kuvaus:

Rinta-Holkko kuuluu merkittävään Torkkolan taloryhmään. Pihapiirin rakennuksiin kuuluu asuinrakennus vuodelta 1898, aitta vuodelta 1778 sekä vanha hirsi- ja lautarakenteinen ulkorakennus, jossa on aittoja ja liivereitä. Rakennukset naapuritonttiin kuuluvien rakennusten kanssa muodostavat näyttävän umpipihamaisen kokonaisuuden.

Asuinrakennus on perinteinen puolitoistakerroksinen pohjalaistalo, joka rajaa Kyrönjokea ja on myös siten maisemallisesti hyvin merkittävä. Rakennus on aukotuksineen hyvin symmetrinen. Etualalla on pieni umpikuisti, joka ei ole alkuperäinen, mutta sopii hyvin rakennuksen tyyliin. Rakennukseen on tehty korjauksia ja esimerkiksi ikkunat on vaihdettu, mutta kaikki korjaukset on tehty vanhan mallin mukaan ja sopivat rakennukseen hyvin.

Kaksikerroksinen aittarakennus vuodelta 1778 on kunnostettu perusteellisesti Seinäjoen ammattikorkeakoulun konservattoriopiskelijoiden toimesta. Siinä on pitkänurkkainen hirsirunko ja yläosa jatkuu lyhyeksi otsaksi ja sivuseinät poskiksi. Satulakatolla on vanha tiilikate.

Hirsi- ja lautarakenteinen ulkorakennus on pihapiirin muodostuksen kannalta hyvin tärkeä, mutta se on melko huonokuntoinen, etenkin lautaosien osalta.

Historia:

Vuonna 1928 Rinta-Holkon omistajana oli Eino Rinta-Holkko, hänen puolisonsa Aune (o.s. Ekola) tuli tilalle vuonna 1932. Tätä ennen tila oli ollut Rinta-Holkkojen suvussa jo yli 140 vuotta. Vuonna 1933 puolitoistafofoninkisessa oli kahdeksan huonetta. Lisäksi tilalla oli 24 lehmän navetta ja viiden hevosen talli vuodelta 1913. Vuonna 1982 asuinrakennuksessa on tehty peruskorjaus, jolloin sitä korjattiin sisätiloista,

ikkunat vaihdettiin ja lämmitys muutettiin vesikiertoiseksi. Pannuhuone on ulkorakennuksessa, joten sieltä meni lämmitysputket taloon. Vuonna 2010 taloon laitettiin maalämpö. Pihaan tulevan ajotien varrella on rivi aittoja, joista ainoastaan Rinta-Holkon taloa lähimpänä oleva kuuluu pihapiirin rakennuksiin. Rinta-Holkon aittaa on kunnostettu mittavasti vuonna 2005. Silloinen asukas oli saanut Museoviraston avustuksen aitan kunnostamista varten.

Arvio:

Tila kuuluu erääseen Ylistaron parhaiten säilyneeseen rakennuskokonaisuuteen, joka on maisemallisesti erityisen keskeinen. Taloryhmä näkyy Alapääntien varteen ja hienosti myös Kyrönjoen toiselle puolelle Reiniläntielle. Rinta-Holkon asuinrakennuksen pitkä sivu sekä ulkorakennuksen joen puoleinen osa rajaavat Kyrönjokea ja ovat erityisen näyttäviä joen toiselta puolelta katsottuna.

Rinta-Holkon rakennukset ovat perinteisiä ja tyypillisiä pohjalaiselle talonpoikaisrakentamiselle. Asuinrakennus on säilyttänyt perinteisen muotonsa ja korjauksista huolimatta se kuvastaa sen alkuperäistä tilaa. Erityisen hyvin on säilynyt vanha kaksikerroksinen vilja-aitta, joka on korjattu museoviraston avustuksen turvin ja työn on suorittanut rakennuskonservattoriopiskelijat. Ulkorakennus, jonka alkuperäisessä hirsirakenteisessa osassa on useampi aitta ja muita tilatoimintoihin liittyviä tiloja on huonommassa kunnossa, sillä se on notkahtanut useasta kohdasta etenkin pihan puolelta. Alkuperäistä L:n muotoista hirsirunkoa on jatkettu myöhemmin lautarakenteisilla osilla, jotka ovat iäkkäitä ja sinällään osa tilan rakennushistoriaa ja kehitystä. Nämä lautarakenteiset osat ovat kuitenkin hyvin huonokuntoisia ja vaikuttavat vaikeasti korjattavilta.

Tilalla ei asuta tällä hetkellä, mutta siitä pidetään huolta ja uutta käyttöä etsitään. Arvoluokitus koskee asuinrakennusta, kaksikerroksista vilja-aittaa ja ulkorakennusta. Ulkorakennuksen huonokuntoisten osien kohdalla voidaan käyttää harkintaa, mikäli niiden korjaaminen osoittautuu mahdottomaksi.

Luokka A

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Torkkolan taloryhmä (K)

188. Latva-Holkko, Alapääntie 147, 743-437-4-80

Historia & kuvaus:

Latva-Holkko sijaitsee vanhan jokea seurailevan maantien varressa, perinteisen asunsa säilyttäneessä Torkkolan taloryhmässä. Tila on Holkon vanha kantatila, joka on ollut nykyisellä suvulla vuodesta 1662. Talon nimi on aikaisemmin ollut Holfast johtuen Simon Antinpoika Holfastista, joka oli 1609-10 koko pohjoisen rovastikunnan vouti. Hänen poikansa Arvid Holfast sai talon 1621 paikkeilla ja laajensi sitä sitten ostamalla mm. Aholan ja Pirjolan. Hänet nimitettiin vuonna 1636 Kyrön nimismieheksi ja myöhemmin Uudenkaarlepyyn voudiksi. Vuonna 1641 hän sai taloonsa kestikievarin ja postin. Kestikievarina talo toimi myös 1700-luvulla.

Kaikki pihapiirin rakennukset tuhoutuivat tulipalossa vuonna 1843. Seuraavana kesänä niiden tilalle rakennettiin tai siirrettiin muualta samankaltaiset rakennukset, joista useimmat ovat säilyneet. Vanha päärakennus kuitenkin purettiin vuonna 1964, jolloin nykyinen asuinrakennus valmistui aivan sen taakse. Miespiha on siten ollut talon leveyden verran ahtaampi, kuin nykyään. Tallirakennus jakaa kartanon mies- ja karjapihaan, jolla on ollut talon tunkio ja hirsinavetta. Asuintalon länsipäässä on puurunkoisella vajalla katettu vanha kaivo. Pihan itäreunaa rajaa kolme vanhaa komeaa aittaa, ja työkaluliiveri.

Jauhoaitta on perimätiedon mukaan siirretty paikalleen Haapasalosta torpan pihasta. Joen puolimmainen aitta kuuluu Rinta-Holkon taloon, jonka rantatöyräällä seisova päärakennus on vuodelta 1898. Aitan päädyssä on vuoden 1843 tulipalon mustuttamia hirsisiä. Aittarivi takana on hirsirakenteinen sauna 1940-luvulta päädyissään puurunkoiset puulato ja kanasuoja.

Arvio:

Tila kuuluu erääseen Ylistaron parhaiten säilyneeseen rakennuskokonaisuuteen, joka on maisemallisesti erityisen keskeinen. Taloryhmä näkyy Alapääntien varteen ja hienosti myös Kyrönjoen toiselle puolelle Reiniläntielle. Latva-Holkon tilan useat vanhat perinteiset hirsirakennukset liittyvät hienosti tähän kokonaisuuteen ja ajallista kerroksellisuutta tuo hyväkuntoinen ja alkuperäisenä säilynyt 1960-luvun puinen asuinrakennus, joka kuitenkin erottuu muista perinteisemmistä rakennuksista. Pihapiirissä on säilynyt myös historiallinen karja- ja miespihajako.

Kaikki tilan rakennukset ovat säilyneet alkuperäisenä ja niitä on kunnostettu perinteisin menetelmin.

Tila on historiallisesti merkittävä, sillä se on vanha kantatila, joka on ollut nykyisellä suvulla aina 1600-luvulta saakka. Tilalla on asunut myös merkkihenkilöitä ja siellä on ollut kievaritoimintaa.

Luokka A

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
historiallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Torkkolan taloryhmä (K)

189. Yli-Torkko, Alapääntie 151, 743-437-5-137

Kuvaus:

Yli-Torkko sijaitsee Kyrönjoen rannalla Torkkolan perinteisen kylämaiseman keskellä. Kaksifooninkinen päärakennus on kylän näkyvin rakennus tien suuntaan. Sen rakennutti taloon vävyksi tullut Kustaa Ylitorkko vuonna 1885. Yläkerrassa asui 1880-luvun lopulla vuokralla kunnan nimismies. Aikaisempi päärakennus on todennäköisesti purettu pian uuden valmistumisen jälkeen. Päärakennuksen vieressä sijaitseva vilja-aitta on 1800-luvun alusta tai jopa vanhempi. Aitta on tyypiltään kaksikerroksinen poskiaitta, jonka seinät ovat hieman liuhalla.

Päärakennusta vastapäätä sijaitseva ulkorakennus koostuu 1940-luvun loppupuolella rakennetusta puurunkoisesta heinäladosta sekä neljästä 1800-luvun pitkänurkkaisesta hirsiosasta.

Rantatöyrällä sijaitsee talon 1940-luvulla rakennettu sauna, joka on tehty aikaisemman saunan hirsistä edellistä pienemmäksi.

Historia:

Yli-Torkon tila on ollut nykyisen omistajan suvussa aina.

Naapurin Latvaholkon kanssa vuorotellen on pidetty kestikievaria Yli-Holkossa. Myös Ylistaron nimismies on asunut talossa ja pitänyt siellä myös toimistoaan. Myös Ylistaron Koeaseman johtaja on asunut Yli-Torkossa ennen kuin johtajalle rakennettiin koeaseman alueelle oma asuinrakennus vuonna

1927. Yksi talon asukkaista oli Yrjö Torkko, joka oli neljän sodan veteraani ja opiskellut Vöyrin sotakoulussa.

Yli-Holkko on ollut kesäasuntona 1980-luvulta saakka. Nykyisille omistajille rakennus tuli noin muutama vuosi sitten. Edelliset asukkaat olivat maalanneen taloa ja korjanneet katon. Nykyiset omistajat jatkavat talon kunnostusta perinteisin menetelmin ja säilyttäen niin paljon kuin on mahdollista.

Tila on nykyisin kesäkäytössä ja sitä korjataan entistävasti ja kaikki mahdollinen pyritään säästämään. Saunan ovi on vaihdettu korkeammaksi vuoden 2022 kesällä.

Arvio:

Tila kuuluu erääseen Ylistaron parhaiten säilyneeseen rakennuskokonaisuuteen, joka on maisemallisesti erityisen keskeinen. Taloryhmä näkyy Alapääntien varteen ja hienosti myös Kyrönjoen toiselle puolelle Reiniläntielle. Yli-Torkon asuinrakennus on maisemallisesti yksi taloryhmän näkyvimmistä, sillä se on ainoa kaksifooninkinen pohjalaistalo ja näin ryhmän korkein. Tilan historiaan liittyy useampi merkkihenkilö, kuten Ylistaron entinen nimismies ja Ylistaron koeaseman johtaja. Tilalla on ollut myös kievaritoimintaa. Rakennukset muodostavat perinteisen pohjalaisen pihapiirin, jossa on säilynyt tilatoiminnoista kertovia rakennuksia ja komea asuinrakennus. Rakennukset ovat säilyneet alkuperäisessä kunnossaan, eikä rakennusosia ole juurikaan vaihdettu. Rakennuksilla on kesäkäyttöä ja niitä kunnostetaan hiljalleen vanhojen rakennustapojen mukaisesti. Arvoluokitus koskee pihapiirin kaikkia rakennuksia, paitsi myöhemmin paikalle siirrettyä latoa, joka kuitenkin suositellaan myös säilyttämään.

Luokka A

Arvot:

rakennushistoriallinen,
historiallinen,
maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Torkkolan taloryhmä (K)

190. Torkko, Alapääntie 155, 743-437-5-1

Kuvaus:

Torkkolan taloryhmään liittyvä merkittävä pihapiiri, johon käydään komean aittarivin reunustamaa pihatietä pitkin. Yhtenäisen pihapiirin nykyinen päärakennus on rakennettu vuonna 1945 arkkitehtien Lappi-Seppälä ja Marttas suunnitelmien mukaan. Kivinavetta on vuodelta 1856. Navetta ja ulkorakennukset muodostavat eheästi rajatutuvan pihapiirin, joka varsinkin joen puolelle erottuu yhtenäisenä ja edustavaan kokonaisuutena. Ulkorakennuksista merkittävimmät ovat lutti (1770) ja kolmiosainen vilja-aitta (1800-luvun alku).

Historia:

Torkko on yksi vanhan Torkkolan kylän kantataloista. 1700-luvulla Torkon talo toimi Kyrönkankaantien kestikievarina ja postitalona. Vuonna 1839 rakennettu kaksifooninkinen päärakennus paloi vuonna 1943. Samalla tuhoutui myös talon kaksikerroksiseen kuistiin kerätty museotavaroiden kokoelma. Ulkorakennukset kuitenkin säästyivät. Tulipalon aikana kuistin katolta kumisten pudonnut vellikello on nykyisin vanhan kivinavetan katolla. Lutin alakerta toimi tulipalon jälkeen isäntäväen väliaikaisasuntona uuden talon valmistumiseen asti. Lutin keskimmaisessä osassa oli tällöin sauna ja pukuhuone ja itäpäädyssä karjakeittiö, jotka muutettiin kamareiksi ja tuvaksi. Tila on ollut edistysellinen maanviljelystila ja se on toiminut maatalouden kannattavuustutkimustilana ja maanviljelys- ja karjanharjoittelutilana. Vuoden 1918 sodan alussa Torkko oli Ylistaron valtauksen aikana esikuntana. Sinne

myös vietiin turvaan Helsingistä matkustaneet senaattorit, joiden matka keskeytyi Seinäjoen ja Ylistaron välillä, kun venäläisten sotilasjunaksi luultu postijuna suistettiin kiskoilta.

Arvio:

Torkko kuuluu maisemallisesti ja historiallisesti Ylistaron alueella erittäin merkittävään Torkkolan taloryhmään. Rakennusryhmästä erottuu hienosti Torkon 1940-luvun päärakennus, joka tuo koko ryhmään ajallista kerroksellisuutta.

Torkkolan asuinrakennus on rakennettu palaneen pohjalaistalon tilalle ja sen on suunnitelleet arkkitehdit Lappi-Seppälä ja Marttas. Rakennuksen tyylipiirteet pohjautuvat 1920-luvun klassismiin sekä paikalliseen rakennusperinteeseen ja se on hyvin näyttävä ja tyyppiltään harvinainen Ylistaron alueella. Tilan ulkorakennukset ovat pääosin tyyppisiä, mutta niissä on myös mielenkiintoisia erikoisuuksia, kuten asuinrakennukseksi muutettu lutti. Kaikki rakennuksiin tehdyt muutokset ovat iäkkäitä ja/tai rakennusten tyyliin sopivia. Tilalla on myös rikas historia. Torkko on yksi Torkkolan kylän kantataloista ja tilalla on ollut muun muassa kestikievari- ja postitoimintaa. Myös vuoden 1918 sodan tapahtumat liittyvät tilan historiaan ja siellä oli Ylistaron valtauksen aikainen esikunta. Maataloushistoriallisesti Torkko on ollut merkittävä Ylistarossa, sillä edistyksellisellä tilalla oli maatalouteen liittyvää tutkimus- ja harjoittelutoimintaa. Arvoluokitus koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen,
maisemallinen**

Torkko on maakunnallisesti merkittävä kohde.

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Torkkolan taloryhmä (K)

191. Viluksela, Alapääntie 163, 743-437-5-129

Kuvaus:

Yksinäinen asuinrakennus Alapääntien varrella, näkyvällä paikalla. Rekisteritietojen mukaan rakennus on vuodelta 1951, mutta se ei ole tälle ajalle kovinkaan tyyppillisen näköinen ja vaikuttaa vanhemmalta. Vanhojen karttojen mukaan rakennuspaikka on ollut kuitenkin tyhjä vielä vuonna 1950, joten rakennus on esimerkiksi saatettu siirtää jostain.

Arvio:

Vuonna 1951 rakennettu tai nykyiselle paikalle siirretty asuinrakennus on nykyisin ainoa tontilla oleva rakennus. Aiemmin ympärillä on ollut muutama pieni ulkorakennus, mutta ne on purettu pois viimeisen kymmenen vuoden sisällä. Alkuperäinen pihapiiri siis ei enää ole ennallaan. Maisemallisesti asuinrakennus täydentää Alapääntien jonomaisena jatkuvaa asutusketjua ja sopii kylätien ympäristöön. Rakennus ei ole ajalleen tyyppillinen, sillä esimerkiksi sen ikkunat ovat vanhempaa kuusiruutuista tyyppiä ja rakennuksen matala runko ei ole jälleenrakennuskaudella erityisen yleinen malli, tapana oli tehdä noppamaisia puolitoistakerroksisia asuinrakennuksia. Suuria muutoksia rakennukseen ei kaikeksi ole tehty, sillä materiaalit vaikuttavat iäkkäiltä.

Rekisteritietojen mukaan tila on tyhjillään, mutta vaikuttaa kuitenkin asutulta. Asukkaita ei kuitenkaan käyntihetkellä näkynyt.

Luokka C

**Arvot:
maisemallinen**

192. Ala-Torkko, Alapääntie 169, 743-437-5-144

Kuvaus:

Ala-Torkko sijaitsee Alapääntien varressa, aivan lähellä Torkkolan taloryhmää. Maisemallisesti näkyvällä paikalla on rintamamiestalon tyyppinen asuinrakennus, jonka taustalle jää Kyrönjoen varressa oleva mielenkiintoinen maatalousrakennus.

Ala-Torkon asuinrakennus on pienen pihatien päässä, mutta näkyy erinomaisesti Alapääntielle ja aina Vaasaan vievän valtatie varteen. Rakennus on tiilirunkoinen, satulakattoinen ja muodoltaan tyyppinen jälleenrakennuskauden rakennus.

Aivan Kyrönjoen rannassa on Ala-Torkon talousrakennus, joka on yhdistelmä viljavarastoa, navettaa ja tallia. Alaosa on hirsirakenteinen (lyhytnurkka) ja perustuksena on betoni. Tässä osassa on kaikei olleet tilan navetta ja talli. Molemmista tiloista on sivuovet ulos samaan kohtaan ja tähän on luotu eläinten jätökset. Samalle kohdalle on rakennettu myös ihmisten huussi, joka on lautarakenteinen ja yhdistyy yläosastaan yläosan lautarakenteiseen osaan. Lautarakenteinen yläosa jatkuu alaosa pidemmälle kohti asuinrakennusta, jolloin rakennuksen edustalle syntyy katos. Yläosaa kannattelevat hirsipilarit.

Arvio:

Alapääntien varrella lyhyen koivukujan päässä Kyrönjoen varrella oleva vuonna 1946 valmistunut tiilirunkoinen jälleenrakennuskauden kohde. Tämän lisäksi pihapiirissä jäljellä erikoinen navetta/talli/viljavarasto rakennus, joka on luultavasti rakennettu samoihin aikoihin asuinrakennuksen kanssa.

Tilan maisemallinen sijainti on hyvin keskeinen osana Alapääntien maisemaa ja tämän lisäksi se näkyy erittäin hyvin Vaasantielle saakka. Asuinrakennus on runkomalliltaan tyyppinen jälleenrakennuskauden talo ja se on pääosin säilynyt alkuperäisessä asussaan, mutta se on maalattu alkuperäistä tummemmalla keltaiseksi sopimattomalla maalilla, joka on rapauttanut rappausta ja jopa tiilirunkoa. Ikkunat on uusittu vanhan mallin mukaan. Pihan puolella oleva pulpettikattoinen umpikuisti on todennäköisesti myöhempi lisäys ja mittasuhteiltaan hieman iso, mutta muutoin ihan sopiva.

Rannassa oleva ulkorakennus on hyvin mielenkiintoinen ja epätyypillinen yhdistelmä navettaa, tallia, viljavarastoa ja käymälää. Tämän lisäksi sen edustalla on vielä katosmainen osa. Rakennus on täysin alkuperäiskunnossaan.

Tilalla on ollut muitakin rakennuksia, mutta ne on purettu.

Tilatoiminnoista on kuitenkin jotain jäljellä, jolloin tilan maataloushistoria tulee edelleen esiin.

Arvio koskee asuinrakennusta ja rannassa olevaa ulkorakennusta.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

193. Holkko, Alapääntie 171, 743-437-5-25

Kuvaus:

Holkon pihapiiri sijaitsee Alapääntien varressa, Kyrönjoen rantamalla. Pihapiirissä on vuonna 1964 valmistunut pieni asuinrakennus, vanhempi aitta (luultavasti siirretty tälle paikalle) sekä lähimpänä tietä 1966 valmistunut ulkorakennus. Pihamaa oli inventointihetkellä niin pahasti kasvillisuuden vallassa, että lähempi tutkiminen ei onnistunut. Asuinrakennus on lähimpänä Kyrönjokea, joen suuntaisesti. Se on hyvin tyypillinen 1960-luvun asuinrakennus: matala ja todennäköinen rankarakenteinen. Katto on loiva satulakatto. Pihassa keskimmäisenä olevaa aittarakennusta oli hyvin vaikea arvioida, mutta se on luultavasti kaksikerroksinen vilja-aitta, jossa yläosatyöntyy otsaksi ja otsassa on luukku. Vuonna 1966 valmistunut ulkorakennus on satulakattoinen, yksikerroksinen tyypillinen 1960-luvun ulkorakennus.

Historia:

Holkko erotettu naapurutilasta Ala-Torkosta vuonna 1927. Rakennuksen on piirtänyt sen entinen asukas, tunnettu taidemaalari Veikko Vionoja.

Arvio:

Pieni pihapiiri Alapääntiestä erkanevan pihatien päässä, ei maisemallisesti ainakaan tällä hetkellä merkittävä, sillä jää täysin puuston ja kasvillisuuden taakse. Asuinrakennus on pieni keltainen 1960-luvulle tyypillinen pikkutupa.

Rakennuksen tärkeimmät arvot liittyvät sen asukkaaseen taidemaalari Veikko Vionojaan, joka on myös itse suunnitellut talon.

Arvio koskee koko pihapiirin rakennuksia.

Luokka C

Arvot:

**Historiallinen (henkilöhistoria),
rakennushistoriallinen**

194. Holkko IV, Alapääntie 181, 743-437-4-44

Kuvaus:

Holkon tila sijaitsee Alapääntien varrella, hieman sivussa tiestä. Pihatietä reunustaa suuret vanhat kuuset. Pihapiirissä on vuonna 1900 valmistunut asuinrakennus sekä pitkä suurikokoinen lautarakenteinen ulkorakennus traktoritalleineen ja vinkkelinmallinen navettarakennus. Tila on ollut tyhjillään selvästi vuosikausia, jopa vuosikymmeniä. Tämä näkyy selvästi rakennusten ja pihamaan kunnossa. Pihakasvien ja heinikon vuoksi rakennusten arviointi oli vaikeahkoa ja esimerkiksi rakennusten perustuksia oli mahdotonta määrittää. Asuinrakennuksen katto on huonokuntoinen ja sisälle on varmasti päässyt reilusti kosteutta. Lisäksi kuisti on osittain romahtanut.

Historia:

Tila on ollut samalla suvulla vuodesta 1662. Omistajana ollut muun muassa kunnallisneuvos Tuomas Holkko vuodesta 1899 ja puolisonsa Sanna (o.s. Kujala) vuodesta 1916. Tuolloin tila oli ollut isännän suvulla yli 300 vuotta. Rakennukset oli aiemmin siirretty nykyiselle paikalleen ja uusittu vuonna 1907. Päärakennuksessa oli tuolloin seitsemän huonetta. Navettaan sopi 14 lehmää ja talliin 5 hevosta.

Arviointi:

Tila on ollut tyhjillään selvästi vuosikausia, jopa vuosikymmeniä. Tämä näkyy selvästi rakennusten ja pihamaan kunnossa. Pihakasvien ja heinikon vuoksi rakennusten arviointi oli vaikeahkoa ja esimerkiksi rakennusten perustuksia oli mahdotonta määrittää. Asuinrakennuksen katto on huonokuntoinen ja sisälle on varmasti päässyt reilusti kosteutta. Lisäksi kuisti on osittain romahtanut.

Kauniin kuusikujan päässä sijaitseva yhtenäinen maatila 1900-luvun alusta ja puolivälistä on säilynyt eheänä ja alkuperäisenä, mutta sen säilyttäminen vaatii suuria kunnostustoimenpiteitä. Maisemallisesti tärkeä kohde, sillä tila jatkaa Alapääntien nauhamaisena jatkuvaa rakennusryhmää.

Luokka B

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

195. Kotiranta, Alapääntie 193, 743-437-4-51

Kuvaus:

Alapääntieltä erkanevan pihatien päässä, Kyrönjoen rannalla on jälleenrakennuskauden talo vuodelta 1950 sekä pieni ulkorakennus. Pihatien alkupäässä on autotalli, joka on todennäköisesti 1970-luvulta.

Asuinrakennus on alkuperäiskunnossaan oleva tyypillinen jälleenrakennuskauden pientalo. Siinä on puolitoista kerrosta sekä koko kerrosalan kokoinen kellari. Pihan puolella on pulpettikattoinen frontoni, johon liittyy pieni parveke. Parvekkeen alapuolella on umpikuisti, jonka ovi on alkuperäinen.

Pienessä ulkorakennuksessa pihan perällä on sauna ja kaksi liiveriä.

Lähellä tietä on autotallirakennus, joka on muita rakennuksia uudempi, mahdollisesti 1970-luvulta, mutta voi olla myös 1960-luvulta.

Arvio:

Täysin alkuperäiskunnossaan oleva jälleenrakennuskauden pihapiiri, johon kuuluu 1950-luvun asuinrakennus ja ulkorakennus sekä lähempänä Alapääntietä oleva autotallirakennus (1960-/1970-luku). Asuinrakennuksessa on säilynyt alkuperäinen muoto täysin, eikä siihen ole lisätty ns. elintasosiipeä. Ikkunat, satulakaton kate, kuisti, parveke ja kaikki ovet ovat alkuperäisiä.

Myös ulkorakennukset ovat alkuperäisasussaan, niihin ei ole tehty muutoksia eikä suuria korjauksia. Muita ulkorakennuksia ei ole ollut, sillä tontti on pieni, eikä siellä ole harjoitettu maanviljelystä.

Maisemallisesti pihapiirin asuinrakennus ja pieni ulkorakennus ovat hieman kauempana Alapääntiestä, mutta näkyvät silti. Autotallirakennus taas on aivan tien vieressä.

Alueellisesti kohde jää Torkkolan taloryhmän ja Sutelan raittimaiseman väliselle alueelle, jossa on useita autioita kohteita. Kotiranta on asuttu. Katto, laudoitus ja ikkunanpuitteet ovat kunnostuksen tarpeessa.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

196. Peltovainio, Alapääntie 216, 743-437-3-46

Kuvaus:

Alapääntien eteläpuoleisten peltoaukioiden rajauksessa oleva jälleenrakennuskauden pihapiiri, johon kuuluu vuonna 1952 valmistunut asuinrakennus ja samanikäinen navetta.

Asuinrakennus on tyypillinen rintamiestyypinen rakennus, jossa on puolitoista kerrosta. Satulakatolla on säilynyt vanha tiilikate. Ikkunat on vaihdettu, mutta ne sopivat hyvin kokonaisuuteen. Pihan puolelle on rakennettu melko kookas lisäosa, jossa on loiva satulakatto.

Navettarakennus on peremmällä pihassa asuinrakennusta vastapäätä. Rakennus on vinkkelinmallinen ja sen runko on todennäköisesti rankarakenteinen. Rakennusta on mahdollisesti laajennettu peltoa kohti jossain vaihessa. Satulakaton katteena on säilynyt vanha tiilikate. Seinillä on pystyrimalaudoitus, joka on maalattu punaiseksi. Ikkunat ovat pieniä yksiruutuisia neliöikkunoita.

Arvio:

Alapääntien kaarteessa avautuu hieno näkymä kohti Peltovainion pihapiiriä, joka sijaitsee pellon reunalla. Kohteen naapurissa Alapääntien pellon puolella ei tällä kohtaa ole muita rakennuksia.

Pihapiiri on tyypillinen jälleenrakennuskauden maatila, johon kuuluu asuinrakennuksen lisäksi kookas navettarakennus. Tärkeimmät tyylipiirteet ovat molemmissa rakennuksissa edelleen nähtävissä.

Asuinrakennuksen edustalle, pihan puolelle on rakennettu tyypillinen lisäosa, jonka materiaalit sointuvat alkuperäisiin osiin. Kooltaan lisäosa on melko suuri, mutta tielle päin rakennuksesta näkyy ainoastaan alkuperäiset osat. Ikkunoita on vaihdettu asuinrakennuksessa, mutta esimerkiksi vanha tiilikatto on säilynyt.

Arvio koskee asuinrakennusta ja navetan alkuperäisiä osia.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

197. Pirjola, Alapääntie 219, 743-437-2-88

Kuvaus:

Pirjola sijaitsee Torkkolan alueella Alapääntien varressa. Kyrönjoki kulkee pihapiirin pohjoispuolella ja tie eteläpuolella. Pirjolan pihapiiriin kuuluu asuinrakennus vuodelta 1901 ja vanha hirsinen tallirakennus. Asuinrakennus on tien suuntaisesti ja talli pääty kohti tietä asuinrakennuksen länsipuolella. Asuinrakennus on perinteinen puolitoistafooninkinen pohjalaistalo, jossa on tehty joitain muutoksia. Tallirakennus on lohkokiville perustettu, pitkänurkkainen hirsirakennus. Näiden lisäksi pihamaalla sen takaosassa on pieni rakennus, jossa on todennäköisesti sauna.

Historia:

Talon hirret on tuotu muualta ja sillä on ollut useita omistajia. Eero Loukon perikunnalta Pirjola siirtyi Veikko ja Pirjo Punkarille vuonna 2003. Tuolloin rakennuksen entisöintiä aloiteltiin. Ainakin ikkunat on vaihdettu ja ulkolaudoitus uusittu. Punkareiden jälkeen talo on vaihtanut omistajia.

Arvio:

Alapääntiellä maisemallisesti merkittävä 1900-luvun alun pohjalaistalon pihapiiri, johon kuuluu komea asuinrakennus, vanha hirsitali sekä pieni saunarakennus.

Asuinrakennukseen on tehty joitain muutoksia. Esimerkiksi ikkunat on uusittu vanhan mallin mukaan. Suurimmat muutokset ovat tapahtuneet pihan puolella, jonne on rakennettu mansardikattoinen kuisti, jonka yläosassa on parveke sekä pienempi mansardikattoinen umpikuisti toisen sisäänkäynnin edustalle. Etenkin toinen kuisteista on mittasuhteltaan suuri. Mansardikattoisia kuisteja myös harvoin on perinteisesti ollut pohjalaistaloissa. Kuistit eivät näy tielle, jolloin maisemaan jää näkyville julkisivut, jotka välittävät perinteisen pohjalaistalon tyyliä.

Tallirakennus on pääosin alkuperäisessä kunnossa, siihen on tehty lautarakenteinen lisäosa ja pulpettikattoinen suoja hevosille, mutta nämä muutokset ovat jo iäkkäitä ja sopivat rakennukseen.

Pieni sauna on säilynyt alkuperäisessä muodossaan ja se täydentää pihapiiriä. Pihapiiri on yhtenäinen ja siinä on edelleen jäljellä joitain tietoja maatilan toiminnoista.

Arvio koskee asuinrakennusta, saunaa ja tallirakennuksen alkuperäisiä osia.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

198. Lemponen (Linkku-Lemponen), Alapääntie 237, 743-437-1-124

Kuvaus:

Linkku-Lemponen sijaitsee Sutelan raittimaisemassa maisemallisesti näkyvällä kohdalla. Asuinrakennus näkyy erittäin hyvin myös Kyrönjoen toiselle puolelle Reiniläntien varteen. Tilan päärakennus on rakennettu vuonna 1799 ja uusittu 1899. Vuonna 1770 rakennettiin kymmenen lehmän navetta, viiden hevosen talli valmistui 1793 ja sikala 1920. Navetta ja talli uusittiin vuonna 1900. Kaikki ulkorakennukset on myöhemmin purettu. Lemposen suvun talo oli seissyt tyhjillään 1956-2014, kunnes nykyiset omistajat ostivat ja kunnostivat sen. Tilan lempinimi "Linkku-Lemponen" tulee asuinrakennuksen vinkkelistä muodosta. Asuinrakennusta on kunnostettu laajasti viime vuosina, sillä se oli hyvin huonokuntoinen ja lähellä romahduspistettä. Rakennus on puolitoistakerroksinen pohjalaistalo. Satulakaton räystäät jatkuvat päädyssä kissanpenkeiksi. Vinkkeliosassa on melko kookas avokuisti, jonka tyyli on tietojen mukaan tuotu Amerikasta. Pihassa oleva luhtiaitta on siirretty nykyiselle paikalleen aivan viime vuosina. Iäkäs luhti täydentää pihapiiriä hyvin.

Historia:

Vuodesta 1913 Lemponen oli Juho Lemposen omistuksessa. Jo ennen tuota tila oli ollut suvussa jo 450 vuotta. Tilan päärakennus on

rakennettu vuonna 1799 ja uusittu 1899. Vuonna 1770 rakennettiin kymmenen lehmän navetta, viiden hevosen talli valmistui 1793 ja sikala 1920. Navetta ja talli uusittiin vuonna 1900. Kaikki ulkorakennukset on myöhemmin purettu.

Lemposen suvun talo oli seissyt tyhjillään 1956-2014, kunnes nykyiset omistajat ostivat ja kunnostivat sen. Talon joenpuoleinen nurkka oli laskenut puoli metriä. Katto oli säilynyt kunnossa, joten nopeasti pahaa vahinkoa tekevä vesi ei ollut päässyt talon sisälle ja vain yksi hirsi piti vaihtaa.

Arviointi:

Maisemallisesti erittäin keskeisellä paikalla Kyrönjoen maisemissa oleva juuri kunnostettu Lemposen suvun talo on mittavista korjauksista huolimatta säilyttänyt alkuperäisen muotonsa ja on edelleen selkeästi perinteinen, muodoltaan kuitenkin hieman erilainen pohjalainen puolitoistafooninkinen. Myös näyttävä "amerikantuliaisena" tuotu kuisti on säilytetty ennallaan. Korjausratkaisuissa on noudatettu perinteisiä tapoja.

Alkuperäiset tilatoiminnoista kertovat ulkorakennukset ovat kadonneet jo vuosikymmeniä sitten, mutta on hyvin tärkeää saada edes asuinrakennus säilymään osana Sutelan raittimaisemaa.

Arvio koskee asuinrakennusta, mutta myös luhtiaitta suositellaan säilytettäväksi.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Sutelan raittimaisema (L)

199. Pohto (ent. Yli-Perttula), Alapääntie 251, 743-437-2-73

Kuvaus:

Pohdon pihapiiri sijaitsee Sutelan raittimaisemissa, Alapääntien varrella. Kyrönjoki kulkee aivan pihan pohjoispuolella ja lähinaapureita ovat muun muassa Linkku-Lemponen, Lemponen ja Perttula. Pihapiirissä on vuonna 1950 valmistunut asuinrakennus, vuonna 1928 valmistunut hirsinavetta sekä mahdollisesti 1950-luvulla valmistunut ulkorakennus, jossa on muun muassa konesuoja.

Kuvaus:

Tila on erotettu Perttulan kantatilasta ja kuulunut suvulle vuodesta 1905. Vuodesta 1914 isäntänä oli Stefan Pohto, joka poikansa Pentti Pohdon kanssa rakensi asuinrakennuksen hirrestä vuonna 1950. Asuinrakennuksessa on tehty peruskorjaus vuonna 1984 ja keittiö on uusittu viime aikoina.

Arviointi:

Pohdon pihapiiri on osa Sutelan raittimaisemaa ja se täydentää tiiviinä jatkuvaa asuinrakennusten sarjaa. Pohto on yksi raitin nuoremmista taloista. Sen 1950 valmistunut asuinrakennus on valmistunut hirrestä,

vaikka ajalle tyypillisin rakennustapa oli rankarakenteinen tyyppitalo. Asuinrakennus on kohdannut joitain muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet sen ulkonäköön, esimerkiksi ikkunat eivät ole sen rakennusajalle tyypillisiä. Myös uusi kuisti erottuu selvästi muuta rakennusta uudempaan osana. Asuinrakennus on kuitenkin hyväkuntoinen ja sen perusmuoto on säilynyt. Pihapiiriä täydentää tilatoiminnoista kertova ulkorakennus, jota on tilan toimintojen muuttuessa laajennettu, Laajennukset ovat iäkkäitä ja kertovat maataloustoiminnan kehityksestä.

Arvio koskee asuinrakennusta ja hirsinavetta.

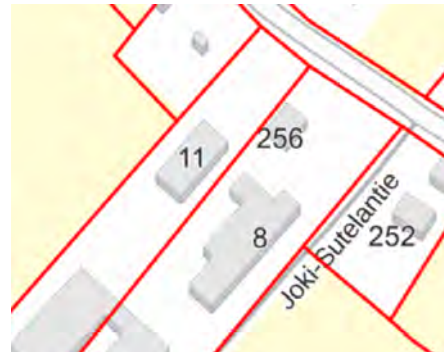
Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Sutelan raittimaisema (L)

200. Mäkysenkallio, Alapääntie 256, 743-437-3-62

Kuvaus:

Mäkysenkallion pihapiiri on osa Sutelan raittimaiseman uudempaa kerrostumaa. Pihapiirissä on 1950-luvun tyyppinen rintamamiestalo sekä arviolta samanikäinen vinkkelinmallinen yksikerroksinen ulkorakennus (luultavasti navetta, konesuoja ja liivereitä), jota on tosin laajennettu kohti Kyrönmaantietä. Laajennus jää vanhemman osan taustalle, eikä siten näy Alapääntielle juurikaan. Muita ulkorakennuksia ovat muun muassa uudemmat hallirakennukset, jotka kokonsa vuoksi jättävät alkuperäiset rakennukset hieman varjoonsa. Alkuperäiset rakennukset ovat hyvinsäilyneitä, eikä esimerkiksi asuinrakennukseen ole tehty suuria laajennuksia, jotka rintamamiestalojen yhteydessä ovat hyvin tyyppisiä. Asuinrakennuksen ikkunat ja kuisti vaikuttavat alkuperäisiltä tai hyvin suunnitelluilta korjauksilta. Pihapiiri on maisemallisesti keskeisellä paikalla ja sen lähistöllä on toinen 1950-luvun pihapiiri, Pohto.

Arvio:

Mäkysenkallion 1950-luvun pihapiiri on osittain hyvin säilynyt osa Sutelan raittimaisemaa, jossa se edustaa alueen uusinta kerrostumaa. Maatila on laajentunut alkuperäisestä huomattavasti ja sen ympärille

on noussut mittakaavaltaan liian suuria hallimaisia rakennuksia. Alkuperäiset rakennukset ovat säilyneet pääosin alkuperäisessä asussaan ja edustavat näin jälleenrakennuskauden maatarakentamista.

Arvio koskee asuinrakennusta ja sen viereisen ulkorakennuksen alkuperäisiä osia.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Sutelan raittimaisema (L)

201. Suomalainen (rek.nimi Jokiranta), Alapääntie 259, 743-437-9-2

Kuvaus:

Suomalaisen pieni pihapiiri sijaitsee Alapääntien varressa, Sutelan raittimaisemassa. Lähitaloja ovat muun muassa Linkku-Lemponen, Lemponen ja Perttu.

Jokirannan asuinrakennus on tontilla raitin suuntaisesti ja maisemallisesti näkyvä osa maisemaa. Sen lisäksi pihapiirissä on asuinrakennusta vastapäätä oleva ulkorakennus. Asuinrakennus on hyvin perinteinen pieni puolitoistafooninkinen pohjalaistalo. Sen rakennusvuosi KTJ:n mukaan on 1920, mutta se on todennäköisesti vanhempi.

Historia:

Omistajana vuodesta 1900 M.e. ja Josefiina (o.s. Korpi Suomalainen. Vuonna 1933 tila oli ollut isännän suvussa kolmen sukupolven ajan. Asuinrakennuksessa oli tuolloin neljä huonetta. Navettaan sopi kuusi lehmää ja talliin kolme hevosta. Jokiranta on lohkottu Suomalaisen kantatilasta, joka on ollut olemassa vuodesta 1770 saakka. Jakotoimitus suoritettiin vuonna 2003. Vuonna 1950 otetun ilmakuvan perusteella pihapiirissä on ollut pitkä ulkorakennus, joka on

mahdollisesti ollut navetta tms. Asuinrakennusta vastapäätä oleva ulkorakennus ei ole ollut nykyisellä paikallaan ainakaan 1950-luvulla, vaan se on siirretty myöhemmin.

Arvio:

Suomalaisen pihapiiri on osa Sutelan raittimaisemaa, johon kuuluu useita 1800-luvun ja 1900-luvun pohjalaistalokohteita. Jokiranta on raitin pienempiä ja uudempia pohjalaistaloja. Alapääntien suuntaisesti oleva perinteinen pohjalaistyylinen asuinrakennus pihapiireineen on tärkeä raittimaisemaa täydentävä osa.

Asuinrakennus ja ulkorakennus muodostavat yhtenäisen pihapiirin ja rakennukset ovat hyvin säilyneitä ja niissä on nähtävillä niiden alkuperäinen muoto ja tyylipiirteet. Ulkorakennus on tosin siirretty nykyiselle paikalleen joskus 1950-luvun jälkeen ja osa alkuperäisistä rakennuksista on hävinnyt. Asuinrakennuksen ikkunat on vaihdettu aivan viimeaikoina, mutta uudet ikkunat noudattelevat alkuperäisten ikkunoiden kokoa ja tyyliä, joten ne eivät liiaksi vaikuta kohteen ulkonäköön.

Arvio koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Sutelan raittimaisema (L)

202. Lepola, Alapääntie 262, 743-437-1-75

Kuvaus:

Lepolan vanha torppa sijaitsee aivan Sutelan raittimaisemassa Alapääntien kyljessä, asuinrakennus tien suuntaisesti. 1800-luvun lopulla valmistuneen asuinrakennuksen lisäksi pihamaalla on pieni ulkorakennus.

Asuinrakennus on pieni puolitoistakerroksinen pohjalaistyypinen talo, jossa on tiilikatettu satulakatto ja pitkänurkkainen hirsirunko.

Ulkorakennus on pihassa pääty tielle päin. Se on luultavasti asuinrakennusta melko paljon uudempi, ehkä 1900-luvun puolivälin paikkeilta. Se on yksikerroksinen ja siinä on peltikatettu satulakatto.

Historia:

Tienposken pienessä torpassa on ollut asukkaita kiertokoulunopettajasta leipuriin ja opettajasta insinööriin. Pienessä talossa toimi aikoinaan kotileipomo. Tontilla oli 1950-luvulla paljon omenapuita. Taloon uusittiin hella 1960-luvulla. Alma Lemponen sai talon perintönä, ja seuraava omistaja oli hänen sisarensa Suoma Katajamäki (o.s. Lemponen). Talo oli hetken myös Kalevi Katajamäellä.

Nykyiselle omistajalle se tuli vuonna 2000. Talo on nykyään kesälomakäytössä.

Pihassa on aiemmin ollut myös pieni saunarakennus, mutta se on purettu 2000-luvun puolella. Sen rakennusajankohdasta ei ole tietoa, mutta se on ollut kaiketi asuinrakennusta ja ulkorakennusta uudempi.

Arvio:

Erittäin hyvin säilynyt pieni torppa merkittävällä Sutelan raittimaiseman alueella. Maisemallisesti erittäin näkyvällä paikalla aivan Alapääntien vieressä. Pihapiiriä ei myöskään peitä kasvillisuus. Asuinrakennus on alueelle perinteinen ja se täydentää ympäristössä olevaa samanikäistä rakennuskantaa. Korjaukset iäkkäitä ja sopivat rakennukseen hyvin. Vanhimmat ulkorakennukset ovat tosin pihapiiristä kadonneet, mutta käyttöhistorian perusteella pihassa ei välttämättä ole ollut esimerkiksi maatalousrakennuksia. Nykyinen ulkorakennus on uudempi, mutta sekin jo iäkäs ja täydentää pihapiiriä.

Arvio koskee molempia pihapiirin rakennuksia.

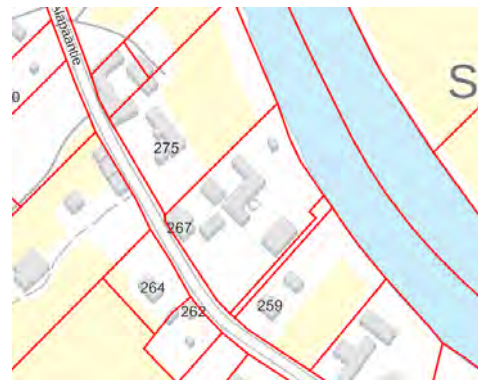
Luokka A

Arvot:

**Maisemallinen,
rakennushistoriallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Sutelan raittimaisema (L)

203. Ahola (Lemponen), Alapääntie 267, 743-437-11-3

Kuvaus:

Sutelan kylän taloista Lemposen talo on näkyvimällä paikalla. Se sijaitsee kumpareen laella aivan tienreunassa tien suuntaisesti. Talo on säilynyt alkuperäisessä asussaan ja se on poikkipäätyineen ja listoituksineen tyypillinen 1800-luvun puolivälin varakkaan talonpoikaistalon päärakennus. Asuinrakennus on puolitoistafooinkinen, mutta talon keskikohdassa tielle päin oleva poikkipääty antaa siitä korkeamman vaikutelmaa. Myös korkea lohkokivistä kasattu kivijalka lisää korkeuden vaikutelmaa. Pihapiiri on umpinainen kolmelta sivulta: asuinrakennusta vastapäätä on pitkäkö yksikerroksinen tiilivuorattu vuonna 1983 valmistunut ulkorakennus, sen vieressä erottuu muista rakennuksista hieman taka-alalle jäävä navetta vuodelta 1933, joka on alaosa tiilirakenteinen ja yläosa lautarakenteinen. Asuinrakennuksen kaakkoispäädyn kanssa vastakkain on kolmiosainen aittarivi, joka on todennäköisesti 1900-luvun alusta.

Historia:

Omistajana oli Sameli Lemponen vuodesta 1894 ja puolisonsa Matilda (o.s. Suomalainen) vuodesta 1895. Tila oli ollut isännän suvulla

vuodesta 1847. Vuonna 1933 pihamaalla olleeseen navettaan sopi kaksitoista lehmää ja talliin neljä hevosta.

Arvio:

Yksi Sutelan raittimaiseman näyttävimmistä kohteista, jonka asuinrakennus on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan. Ikkunat ovat selkeästi uudet, mutta ne istuvat kokonaisuuteen tarpeeksi hyvin, eivätkä näin merkittävästi vaikuta kohteen ulkonäköön. Pieni umpikuisti ei täysin sovi rakennuksen ilmeeseen, mutta sen koon vuoksi se ei hallitse sen pihan puoleista julkisivua, lisäksi muodoiltaan ja mittakaavaltaan se on melko perinteisen tyyppinen.

Pihapiirissä on kerroksellisuutta, sillä siellä on säilynyt vanha aittarivi, joka on mahdollisesti 1900-luvun alkupuolelta, sekä vuodelta 1933 oleva, myöhemmin laajennettu navettarakennus. Vuonna 1983 valmistunut piharakennus sopii muodoltaan, mittakaavaltaan ja materiaaleiltaan pihapiiriin.

Arvio koskee asuinrakennusta, aittariviä sekä navettaa.

Luokka A

Arvot: rakennushistoriallinen, maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Sutelan raittimaisema (L)

204. Perttu (rek.nimi Tynkä), Alapääntie 275, 743-437-2-81

Kuvaus:

Pertun pihapiiri sijaitsee Sutelan raittimaisemassa siten, että asuinrakennus on hieman peremmällä pihassa pitkä sivu kohti raittia. Sen lounaispuolella, aivan raitin kyljessä on näyttävä ja kookas vinkkelinmuotoinen kivinavetta. Pihan kaakkoisreunalla on näiden lisäksi pieni yksikerroksinen liiverirakennus. Rakennukset rajaavat pihamaata kolmelta reunalta, joten näkymä pihapiiriin aukeaa Alapääntieltä.

Vuonna 1835 nykyiselle paikalleen siirretty asuinrakennus on puolitoista kerroksinen pohjalaistalo, johon on tehty muutoksia, mutta nämä muutokset ovat jo iäkkäitä ja antavat rakennukselle hyvin persoonallisen ilmeen.

Rakennuksen keskivaiheilla on kaksikerroksinen lasikuisti, joka ikkunatyylisiä päätellen on mahdollisesti 1900-luvun alkupuolen lisäys. Kuistin toisella puolella on toinen sisäänkäynti, jonka suojana on hyvin mielenkiintoinen pyramidityyppinen katos, jonka profiloituissa räystäslistoissa on myös hammaslistakoristelua. Aivan talon kaakkoispäätyyn on lisätty myös pulpettikattoinen pieni lisäosa, jonka ikkunat ovat muun rakennuksen kanssa yhteneväisiä, mutta kuusiruutuisia.

Pieni liiverirakennus on kaksiosainen ja satulakattoinen.

Navettarakennus on hyvin kookas ja vinkkelinmallinen siten, että lyhyempi osa rajaa pihamaata ja pidempi Alapääntietä. Navettaa on luoteispäädystä jatkettu myös lautarakenteisella osalla, joka on yksikerroksinen ja luultavasti noin 1900-luvun puolivälistä.

Tien toisella puolella oleva kolmen aitan rivi kuuluu Pertun rakennuskantaan.

Historia:

Tila on sukutila. Juha Perttu tuli aikoinaan Ylistaroon Ilmajoelta. Hänen sukunimensä oli Talvitie, mutta hän vaihtoi nimensä tilan mukaiseksi. Talo siirrettiin nykyiselle paikalleen parin sadan metrin päästä. Talossa työskennelleet kulkumiehet rakensivat laajennuksen nälkävuosina. Peruskorjaus tehtiin 1980. Tila siirtyi 1964 Jaakko Pertulle, joka asui tilalla sisarensa kanssa. Tilalla oli maataloutta vuoteen 2002 saakka

Arvio:

Perttu on yksi Sutelan raittimaiseman näyttävimmistä kohteista. Tietä rajaa kookas ja näyttävä kivinavetta ja taaempaa pihassa on vuonna 1835 valmistunut puolitoistafooninkinen pohjalaistalo. Näiden lisäksi pihaa rajaa kaakkoispuolella pieni liiverirakennus. Lounaaseen aukeava pihapiiri jää avoimeksi ja päärakennus näkyy hyvin Alapääntielle. Päärakennuksen pitkä koillissivu näkyy erittäin hyvin myös Reiniläntielle, Kyrönjoen vastarannalle. Asuinrakennukseen on tehty joitain muutoksia ja laajennuksia. Näistä näkyvimpänä mainittakoon kuistit ja toista sisäänkäyntiä suojaava katos, jotka ovat jo iäkkäitä lisäyksiä ja antavat rakennukselle persoonallisen ilmeen. Muutoin asuinrakennus on säilynyt alkuperäisessä kunnossaan ja se on erittäin hieno kohde Sutelan maisemissa.

Kookas kaksikerroksinen navetta hallitsee pihapiiriä raitilta katsottaessa, sillä sen suuri navettaosa rajaa Alapääntietä. Rakennus on tyypillinen lohkokivistä rakennettu navettarakennus, johon on tehty pieniä muutoksia, lähinnä ovia on vaihdettu. Tämän lisäksi rakennusta on laajennettu kohti luotettava, luultavasti 1950-luvulla. Muutokset siis ovat melko iäkkäitä ja sopivat pääosin rakennuksen ilmeeseen ja kertovat maataloustoiminnan kehityksestä.

Pieni liiverirakennus täydentää pihapiirin rakennuskantaa.

Arvio koskee asuinrakennusta, navetan alkuperäisiä osia ja liiverirakennusta.

Luokka A

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Sutelan raittimaisema (L)

205. Ahola, Alapääntie 281, 743-437-2-53

Kuvaus:

Isokylän raittimaisemaan liittyvä kohde. Alapääntiestä erkanevan lyhyen koivukujanteen päässä oleva pieni maatalon pihapiiri, johon kuuluu vinkkelinmallinen asuinrakennus vuodelta 1920 (KTJ), T:n mallinen navetta/ulkorakennus sekä pieni saunarakennus. Kyrönjoki virtaa pihapiirin koillisreunalla.

Asuinrakennus on puolitostakerroksinen vinkkelinmallinen rakennus, jonka lounaisjulkisivu näkyy hyvin Alapääntielle. Ulkorakennus on matala T:n muotoinen rakennus pihan luoteisreunalla. Siinä on vajoja ja konesuojia. Pihan kaakkoisreunalla on pieni saunarakennus.

Arvio:

Aholan pihapiiri on maisemallisesti osa Isokylän raittimaisemaa, jossa se täydentää Kyrönjoen puoleista rakennusten ketjua. Asuinrakennus on muodoltaan säilyttänyt perinteisen asunsa, mutta myöhemmät korjaukset sekä julkisivumateriaaleissa tapahtuneet muutokset laskevat rakennuksen arvoa. Ikkunat ovat lisäeristämisen jälkeen jääneet hieman upoksiin ja verhoiluun käytetty materiaali ei sovi perinteiseen pohjalaiseen rakentamiseen. Ikkunoiden ympärillä ei ole listoitusta ja tästä syystä talo näyttää tavallaan keskeneräiseltä.

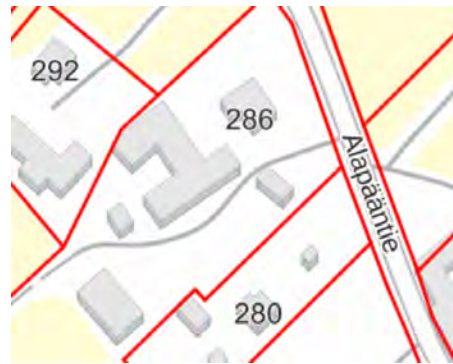
Saunarakennus ja ulkorakennus ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan. Ne ovat alueelle tyypillisiä ja perinteisiä, mutta eivät erityisiä. Arvio koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia.

Luokka C

Arvot:
maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Isokylän raittimaisema (M)

206. Veskula, Alapääntie 286, 743-437-13-1

ihanteisiin. Rakennus on säilyttänyt alkuperäisen muotonsa, vaikkakin pihan puolelle on rakennettu melko kookas kuistiosa. Tilatoimintoja on edelleen käytössä olevan maatilan pihapiirissä säilynyt ja esimerkiksi kookas navetta on näyttävä rakennus. Pihan sivulla oleva pikkutupa on niin ikään säilyttänyt perinteisen muotonsa ja värityksensä, mutta uudet yksiruutuiset ikkunat eivät sovi tähän tyyliin. Pikkutupa on kuitenkin kaikesti pihapiirin vanhin rakennus ja kertoo tilan kehityksestä. Tämän lisäksi se täydentää pihapiiriä.

Arvio koskee asuinrakennusta, navettaa ja pikkutupaa.

Kuvaus:

Veskulan pihapiiri sijaitsee Alapääntien varressa Isokylän raittimaisemassa. Lähistöllä olevia kohteita on esimerkiksi Isokylän koulu.

Pihapiirissä on kivirakenteinen asuinrakennus, kookas navettarakennus sekä pikkutupa. Asuinrakennus on tien suuntaisesti ja sen taustalle jää navetta. Pikkutupa on näistä katsottuna pihan kaakkoislaidalla.

Asuinrakennus on puolitoistakerroksinen tiilirakenteinen talo, luultavasti 1920-luvulta. Navetta todennäköisesti 1950-luvulta, mutta sitä on laajennettu myöhemmin. Pikkutupa on mahdollisesti 1900-luvun alusta.

Arvio:

Veskulan pihapiiri on osa Isokylän raittimaisemaa, joka koostuu eri-ikäisistä rakennuksista. Veskula on tässä joukossa yksi harvoista aikakautensa ja lajinsa edustajana ja lisäksi maisemallisesti hyvin merkittävä.

Asuinrakennus on erittäin hyväkuntoinen ja näyttävä tiilirakennus muuten puutalovaltaisella alueella. Sen symmetriset julkisivut ja tyyllilliset yksityiskohdat viittaavat 1920-luvulle ja aikakauden

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Isokylän raittimaisema (M)

207. Ala-Lemponen, Alapääntie 293, 743-437-1-1

Kuvaus:

Alapääntien varrella, hieman kauempana tiestä koivujen reunustaman pihatien päässä on Ala-Lemposen talo, joka on valmistunut vuonna 1837. Talo näkyy hyvin Alapääntielle ja sen naapurissa on muun muassa Isokylän koulu. Asuinrakennus on tontilla tien suuntaisesti. Se on iäkäs puolitoistafooninkinen pohjalaistalo. Ikkunat olivat kesällä 2022 ilmeisesti juuri korjauksen alla, eli ne vaihdettiin uusiin. Uudet ikkunat ovat vanhan mallin mukaisia kuusiruutuisia, mutta erottuvat selkeästi uusina. Osa räystäiden alla olevista haukkaikkunoista on suljettu, tielle päin vain yksi on avoinna. Myös maalaamaton pystyrimalaudoitus on ilmeisesti vaihdettu aivan vastikään. Pihamaa on kolmelta sivulta umpinainen: Luoteisreunalla on vanha kolmiosainen aittarivi, jonka keskiosassa on portti. Asuinrakennusta vastapäätä on toinen vanha ulkorakennus, luultavasti vanha navetta. Pihan puolella on uusi umpikuisti. Pihapiirissä on säilynyt myös kaksi vanhaa ulkorakennusta, joista ainakin aittarivi on luultavasti 1800-luvun puolelta.

Historia:

Ala-Lemponen on erotettu Lemposen tilasta vuonna 1910.

Asuinrakennus vuodelta 1837, kunnostettu 1965.

Talourakennus vuodelta 1810 ja uusittu vuonna 1948.

Tilalla on ollut kattotiilivalimo.

Arvio:

Ala-Lemposen talo on osa Isokylän raittimaisemaa ja täydentää sen vanhojen pohjalaistalojen kantaa. Asuinrakennus on parhaillaan [kesä 2022] korjausvaiheessa ja siihen on vaihdettu uudet ikkunat vanhan mallin mukaan, joten ne sopivat rakennukseen. Räystään alla olevia haukkaikkunoita on suljettu ainakin toistaiseksi, mahdollisesti väliaikaisesti. Runkomalliin ei ole tehty muutoksia, mutta uusi kuisti on rakennettu pihan puolelle. Kuisti on mittasuhteiltaan ja ulkonäöltään sopiva vanhaan pohjalaistaloon.

Tilalla on säilynyt muutamia vanhoja ulkorakennuksia, joiden ansiosta syntyy perinteinen umpipihamainen vaikutelma. Ulkorakennukset ovat perinteisiä ja hyväkuntoisia.

Arvio koskee kolmea pihapiirissä olevaa rakennusta, mutta lähempänä Kyrönjokea olevat rakennukset eivät olleet inventoinnin piirissä.

Luokka B

Arvot:

**maisemallinen,
rakennushistoriallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Isokylän raittimaisema (M)

208. Lehtomäki, Alapääntie 300, 743-437-1-99

Luokka C

Arvot:
rakennushistoriallinen,
maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Isokylän raittimaisema (M)

Kuvaus:

Sijaintinsa vuoksi kartoitettu kohde. Alapääntien varrella oleva pieni jälleenrakennuskauden pihapiiri, johon kuuluu vuonna 1947 valmistunut asuinrakennus ja vinkkelinmallinen ulkorakennus. Pihapiiri on hieman kauempana tien varresta, pihatien päässä.

Asuinrakennus on tyypillinen jälleenrakennuskauden puolitoistakerroksinen talo, jossa on satulakatto, luultavasti rankarakenteinen runko ja betoniperustus. Katteena on alkuperäinen tiilikate, mutta muuten asuinrakennukseen on tehty suurehkoja muutoksia.

Ulkorakennus on pääosin säilynyt alkuperäisessä asussaan.

Arvio:

Lehtomäen pihapiiri on periaatteessa hyvä esimerkki pienimuotoisesta maatilasta jälleenrakennuskauden alkupuolelta. Asuinrakennukseen tehdyt muutokset kuitenkin muuttavat sen massaa ja esimerkiksi ikkunat ovat tyylillinen muutos alkuperäiseen verrattuna. Ulkorakennus on hieno, mutta tyypillinen ja samanlaisia on Ylistarossa paljon.

209. Isokylän koulu, Alapääntie 303, 743-437-1-14

Kuvaus:

Rakennuksia on yhteensä kolme: koulun päärakennuksen rakennusvuosi on 1907 (Motiivi Oy) tai 1913 (Sjk kaupunki) tiedoista riippuen. Pienempi koulurakennus on valmistunut vuonna 1930. Näiden lisäksi pihassa on hirsirakennus, jossa on sauna ja varastotiloja. Tämän rakennusaika ei ole tiedossa, mutta luultavasti on 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä. Rakennukset ovat pihassa siten, että kukin rajaa tonttia eri reunalta, joten syntyy kolmelta sivulta rakennettu pihamaa. Tämä umpipihamainen kokonaisuus on kuitenkin alkuperäisestä muuttunut, koska saunarakennuksen toisessa päädyssä on ennen ollut pitkäkö ulkorakennus, joka on purettu. Isompi koulurakennus on kaksikerroksinen ja vinkkelinmuotoinen. Sen epäsymmetriset aukotukset, kattolinjat ja niiden eri muodot viittaavat jugend-/kansallisromanttiseen tyyliin, joka oli valtatyylinä juuri koulun rakentamisen aikoihin 1910-luvun kieppeillä. Isoa osaa vastapäätä on koulun pieni osa, joka on valmistunut vuonna 1930. Tämä rakennus on huomattavasti tyyliältään klassisempi kuin jugendtyylinen iso osa ja se henkii 1920-luvun tyyliä muutoksista huolimatta. Pihapiirin kolmas rakennus on pieni sauna-varastorakennus, joka on rakennettu hirrestä. Toisessa päädyssä on pieni lautarakenteinen osa.

Historia:

Koulun suurin osa on vanhin ja se on rakennettu 1910-luvun vaihteen aikoihin. Rakennukseen on tehty peruskorjaus ja laajennus vuonna 1976. Korjausten suunnittelijana oli Markku Heiska. Tuolloin rakennukseen tehtiin uusi pieni tasakattoinen lisäosa, johon tuli uudet WC-tilat sekä pannuhuone. Keittiötilat kunnostettiin ja pihan puolelle rakennettiin pieni kylmiöosa. Myös toisessa

kerroksessa oleva talonmiehen asunto kunnostettiin. Pihan puolelle rakennettiin sadekatos.

Pienempi koulurakennus valmistui vuonna 1930 Etelä-Pohjanmaan maanviljelysseuran rakennustoimiston piirustusten mukaan. Myös pienempi koulurakennus peruskorjattiin vuonna 1976. Kaiketi tuolloin vaihdettiin kaikki ikkunat ja ovet molempiin rakennuksiin. Koulutoiminta Isokylän koululla päättyi vuoden 2015 tienoilla ja tämän jälkeen se myytiin yksityiselle omistajalle.

Arvio:

Yksi Alapääntien keskeisimmistä ja näyttävimmistä kohteista. Isomassa koulurakennuksessa on edelleen selvästi nähtävillä sen rakennusaikakauden ihanteet, vaikkakin melko suuriakin muutoksia on tehty ja nämä vaikuttavat arvioon. Muutokset ovat vielä palautettavissa joissain määrin ja tämän lisäksi rakennuksen muodot ja massa ovat säilyneet. Kaikista eniten rakennuksen ulkonäkö on muuttunut lisäysten ja laajennusten myötä. Jugend on tyylinä maaseuduilla melko harvinainen, sillä se ei ole ollut yleinen asuinrakennusten tyyli, joten tavallisesti sitä näkee maalla vain julkisissa rakennuksissa. Isokylän maisemissa on myös toinen jugendtyylinen rakennus, Isonkylän nuorisoseurantalo. Suurten julkisten tilojen rakentaminen samanaikaisesti kertoo kyläkehityksestä 1910-luvun aikoihin.

Myös pienempään koulurakennukseen on tehty korjauksia ja muutoksia, mutta se edustaa jossain määrin edelleen aikakautensa klassista suuntausta, joka oli vallallaan sen rakennusaikaan. Rakennuksen koko ja perusmuoto on pysynyt alkuperäisenä, mutta esimerkiksi ikkunat on vaihdettu yksiruutuisiin ja rakennuksen keskiakselia korostavan frontonin ja kuistin eteen on rakennettu satulakattoinen katos. Alkuperäisimpänä on säilynyt pikku varastorakennus. Yksi suuri koulutoimintaan liittyvä rakennus on hävinnyt pihapiiristä.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (koulutushistoria),
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Isokylän raittimaisema (M)

210. Töyli, Alapääntie 306, 743-437-5-155

Kuvaus:

Näkyvällä paikalla Isokylän raittimaisemassa puolitoistakerroksinen, puurakenteinen vuonna 1951 valmistunut jälleenrakennuskauden asuinrakennus, johon liittyy suurinpiirtein saman ikäinen navettarakennus.

Alapääntietä rajaava asuinrakennus on rapattu ja siitä tulee kivitormalainen vaikutelma. Ikkunat on mahdollisesti joskus vaihdettu, sillä moniruutuinen ikkunamalli 1950-luvun rakennuksessa on harvinaista. Pihan puolella on mahdollisesti myöhemmin laajennettu kuistiosa, joka materiaaleiltaan noudattelee alkuperäistä osaa. Navetta on osittain laajennettu. Pihan puoleinen vanha osa on tiili- ja lautarakenteinen ja satulakatolla on vanha tiilikate jäljellä.

Arvio:

Isokylän raittimaisemaan liittyvä jälleenrakennuskauden kohde, joka on hyvin näkyvällä paikalla aivan Alapääntien varressa. Tien toisella puolella on Isokylän koulu.

Vuonna 1951 valmistunut puurunkoinen rakennus on rapattu. Näyttävä rakennus, sillä se on rapattu ja siitä tulee kivitormalainen vaikutelma. Pihan puolella olevan kuistiosan parveketta laajennettu

todennäköisesti myöhemmin. Ikkunat uusittu, mutta ei välttämättä vanhan mallin mukaisesti. Ne kuitenkin sopivat rakennukseen. Navettarakennus on laajennettu 2010-luvun alkupuolella, jolloin siitä on tullut vinkkelinmuotoinen. Alkuperäinen osa on säilynyt tiilikatettaan myöden alkuperäisenä, ainoastaan yksi ovi on kaikesti vaihdettu. Vanhojen ilmakuva perusteella pihapiiri on pysynyt samanlaisena jo vuosikymmeniä.

Arvio koskee asuinrakennusta ja navettarakennuksen alkuperäisiä osia.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Isokylän raittimaisema (M)

211. Koti I, Alapääntie 316, 743-433-3-77

Kuvaus:

Isokylän raittimaisemassa sijaitseva jälleenrakennuskauden kohde, johon kuuluu vuonna 1958 valmistunut asuinrakennus ja samanikäinen navetta-/ulkorakennus. Näiden lisäksi pellon puolella on vielä uudempia maatalousrakennuksia, jotka eivät juurikaan näy Alapääntien puolelle. Pihapiiri on maisemallisesti näkyvällä paikalla.

Asuinrakennus on tyyppinen rintamamiestalo-tyyppinen, puolitoistakerroksinen talo, jonka edustalle on kaiketi 1970-luvun kieppeillä rakennettu elintasosiipi.

Navettarakennus on lähes Z:n muotoinen. Pihassa etualalla on pääty, jossa on pieni tiilirakenteinen navettaosa, muutoin rakennus on lautarakenteinen. Siinä on osittain jäljellä vanha tiilikate, osassa on peltikate.

Arvio:

Maisemallisesti Alapääntien varren peltojen puolella sijaitseva tila on merkittäväällä paikalla. Pihapiiri on tyyppinen jälleenrakennuskauden maatila, johon kuuluu asuinrakennuksen lisäksi navettarakennus. Tärkeimmät tyylipiirteet ovat molemmissa rakennuksissa edelleen nähtävissä ja myös alkuperäisiä materiaaleja on säästynyt.

Asuinrakennuksen edustalle, pihan puolelle on rakennettu tyyppinen lisäosa, jonka materiaalit sointuvat alkuperäisiin osiin. Kooltaan lisäosa on melko sopusuhtainen.

Hyvä esimerkki jälleenrakennuskaudella alkunsa saaneesta, mutta edelleen kehittyvästä maatilasta. Kohdetyyppi on kuitenkin niin yleinen Ylistarossa vielä, ainoastaan parhaimmat kohteet on syytä huomioida kaavoituksessa.

Luokka D

Arvot:

Maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Isokylän raittimaisema (M)

212. Jauhola (Alapääntien mylly), 743-433-3-86

Kuvaus:

Alapääntien varrella sijaitsee vanha mylly, josta ei ole paljoa tietoa. Läheisyydessä on muun muassa Alapään nuorisoseurantalo. Vanhoja rakennuksia on paikalla kaksi, joista mylly on lähempänä tietä. Se on kaksikerroksinen, satulakattoinen rakennus. Alapään myllyn rakennusaika ei ole tiedossa. Myllyssä on ollut kaksi kiviparia ja kuorimakone. Toiminta on muistitiedon mukaan loppunut 1960-luvun tienoilla.

Arvio:

Maisemallisesti näkyvällä paikalla oleva myllyrakennus on todennäköisesti 1900-luvun alkupuolelta. Vaatimaton mylly on historiallisesti merkittävä, sillä se on ollut Alapään asukkaille tärkeä maataloustoimintaan liittyvä paikka ja se kertoo aikansa tuotantotavoista. Harvinaistuva rakennustyyppi. Rakennus on alkuperäisessä kunnossaan, mutta ikkunat on peitetty. Myllyllä ei ole ollut käyttöä 1960-luvun jälkeen, mutta sen kunnosta on huolehdittu. Myllyn taustalla oleva rakennus täydentää näkymää, mutta sen historiasta ei ole tarkempaa tietoa. Arvio koskee myllyrakennusta.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (maatalous),
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Isokylän raittimaisema (M)

213. Toimela, Alapääntie 323, 743-433-6-10

Kuvaus:

Toimelan talo sijaitsee Isokylän raittiaiseman alueella, Jauholan myllyn ja Alapään nuorisoseuran välissä. Pihapiirissä on asuinrakennuksen lisäksi pieni ulkorakennus.

Asuinrakennus on melko pieni talo, jossa on aumakatto. Katteena on pelti. Katossa on pieni pulpettikattoinen frontoni, jossa on ikkuna. Rakennuksen sivussa on poikkipäätymäinen osa, jossa on sisäänkäynti. Sisäänkäynnin edustalle on rakennettu kevytrakenteiselta vaikuttava, leca-harkoille perustettu kuisti, jonka materiaalit ovat nykyaikaisia. Rakennuksen seinät on vuorattu uudelleen ja ikkunat on vaihdettu. Väri on aiemmin ollut vaalea, mutta aivan alkuperäisestä väristä ei ole varmuutta.

Historia:

Toimelassa on aikoinaan toiminut puhelinvaihte.

Arvio:

Toimelan entinen puhelinvaihteen talo sijaitsee merkittävällä paikalla Isokylän raittiaisemassa lähellä tietä ja nuorisoseuran naapurissa. Esimerkiksi nuorisoseuran pihaan Toimela näkyy hyvin.

Muodoltaan talo on pysynyt alkuperäisenä ja siinä on myös säilynyt iäkäs peltikate. Ulkovuoraus, sen väri ja ikkunat ovat uudet, mutta ne noudattelevat vanhaa mallia tai muuten sopivat pohjalaiseen perinteeseen.

Ulkorakennus on yksinkertainen lautarakenteinen ja satulakattoinen, joka on arviolta valmistunut noin 1950-luvun aikoihin tai vähän ennen sitä. Rakennusta on tien puoleisessa päässä jatkettu uudemmilla pienillä lisäosilla.

Arvio koskee asuinrakennusta, mutta ulkorakennus suositellaan säästämään osana pihapiiriä.

Luokka C

Arvot:
rakennushistoriallinen,
maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Isokylän raittiaisema (M)

214. Toiminiemi (Ylistaron Alapään nuorisoseura), 743-433-6-9

Kuva: Kirsi Niukko 2016.

Kuvaus:

Alapääntien varresta hieman kauempana on Kyrönjoen rantaa lähellä oleva nuorisoseuratalo, jonka alkuperäinen osa on vuoden 1920 kieppeiltä. Rakennusta on myöhemmin laajennettu useamman kerran ja tämä on vaikuttanut rakennuksen massaan. Esimerkiksi itäisivulle on rakentunut pulpettikattoinen matala osa. Ulko-ovet on vaihdettu, samoin suurin osa ikkunoista. Silti rakennuksessa on vielä joitain viitteitä sen rakennusaikaan ja jugendtyyliin, kuten kattolyhty. Nuorisoseuratalon itäisivulla on vanha painikäppä, joka on tyyliältään vaatimattomampi. Se on yksikerroksinen ja satulakattoinen puurakenus, jonka etualalla on pieni umpikuisti. Rakennus on säilynyt erittäin hyvin alkuperäisessä asussaan.

Historia:

Ylistaron Alapään nuorisoseura r.y. on perustettu 1909. Rakennus on maalattu viimeksi vuonna 2014 ja sisätiloja on kunnostettu 2021.

Arvio:

Ylistaron Alapään nuorisoseura liittyy nuorisoseuraliikkeen historiaan, joka on etenkin maaseudulla ollut hyvin näkyvä ja merkittävä ilmiö. Alapään

nuorisoseura on rekisteritietojen mukaan valmistunut vuonna 1920. Tyyliältään sen alkuperäiset osat noudattelevat jugendtyyliä, joka on yleisesti maaseudulla melko harvaan ilmenevä. Isokylässä on lähekkäin kaksi jugendtyylistä rakennusta, Isokylän koulun vanhempi osa ja Alapään nuorisoseura. Voidaan sanoa, että nuorisoseuran talo ja koulurakennus muodostavat kylänraitille pienen tyyllisen kokonaisuuden. Myös nuorisotalon maisemallisesti keskeinen sijainti nostaa sen arvoa: Alapääntien raitin lisäksi se näkyy Kyrönjoen toiselle puolelle Reiniläntielle erittäin hyvin.

Nuorisoseurataloa ei kuitenkaan voi kutsua hyvin säilyneeksi, sillä siihen on tehty suuria muutoksia ja laajennuksia. Joiltain osin on vaikea sanoa missä vanhat osat loppuvat ja uudemmat alkavat. Näkyvin ja tyyllisesti melko sopimaton on pihan puolelle rakennuksen sivuun rakennettu lisäosa, jossa on pulpettikatto ja yksiruutuiset ikkunat. Aivan sisäänkäynnin eteen on lisätty tasakattoinen eteis-/tuulikaappiosa, joka standardimallisine lasiovineen ei sovi rakennukseen lainkaan. Alkuperäisestä jugendtyylistä kertovat vielä katon muoto ja siihen lisätyt erilaiset frontonit ja kattolyhty. Ikkunat on pääosin uusia, yksi vanha on rakennuksen etuosassa tallella. Nuorisoseurarakennuksen vieressä on painikämppä, joka on alkuperäisessä asussaan. Tyyliältään se on vaatimattomampi, mutta kertoo nuorisoseuratoimintaan liittyneestä urheilusta. Arvio koskee nuorisoseurataloa ja painikämppää.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (nuorisoseuraliike),
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Isokylän raittimaisema (M)

215. Inkeri, Alapääntie 336, 743-433-4-67

Kuvaus:

Sijaintinsa vuoksi kartoitettu kohde Alapääntien varrella, Isokylänraittimaisemassa. Pihapiiri sijaitsee pihatien päässä, peltoaukeiden rajalla.

Pihapiirissä voimakkaasti uudistunut jälleenrakennuskauden asuinrakennus, joka on valmistunut vuonna 1956. Muodoltaan alkuperäinen runko tyyppinen noppamainen puolitoistakerroksinen asuinrakennus. Satulakatolla uusi peltikate. Alapääntielle näkyvään pätyyn rakennettu lisäosa, joka peittää alkuperäisen rungon suurelta osin.

Pihapiirissä pieni ulkorakennus, jossa peltikatettu satulakatto ja punaiseksi maalatut seinät.

Arvio:

Jälleenrakennuskauden tyyppinen pihapiiri, jossa on 1950-luvun asuinrakennus ja ulkorakennus. Asuinrakennus on voimakkaasti

uudistettu ja suurin arvioon vaikuttava seikka on tien puolelle rakennettu lisäosa, joka peittää alkuperäisen osan suurelta osin. Tyyppiltään pihapiiri on hyvin yleinen Ylistarossa ja vain parhaiten säilyneet on syytä huomioida kaavoituksessa.

Luokka D

Ei erityisiä kulttuurihistoriallisia arvoja

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Isokylän raittimaisema (M)

216. Anjala (Ylinen), Alapääntie 341, 743-433-4-64

Kuvaus:

Anjalan pihapiiriin kuuluu perinteinen pohjalainen puolitoistafooninkinen vuodelta 1899 sekä 1900-luvun puolelta oleva tiilinavetta. Tila sijaitsee aivan Alapääntien vieressä ja asuinrakennuksen pitkä sivu rajaa tietä. Navetta on peremmällä pihassa asuinrakennuksen suuntaisesti. Piha on yhtenäinen ja muodostaa maisemallisesti merkittävän kokonaisuuden Isokylän raittimaisemaan.

Asuinrakennus on säilyttänyt perinteisen ilmeensä: satulakatto, punaiseksi maalattu pystyrimalaudoitus, neliruutuiset ikkunat, kaksiruutuiset haukkaikkunat ja lohkokiviperustus. Ikkunat on vaihdettu, mutta ne noudattelevat perinteistä mallia ja aukotus on säilynyt alkuperäisenä. Toiseen päähän on rakennettu uusi lisäosa ja sen yhteyteen kuisti. Uudet osat noudattelevat perinteisten pohjalaistalojen tyyliä.

Tiilinavetta on myös tyyppillinen ja perinteinen.

Historia:

Anjalan asuinrakennus on valmistunut vuonna 1899. Hirret rakennukseen kerättiin ympäri Ylistaroa. Rakennus oli valmistuessaan nykyistä suurempi, osa siitä on siirretty muualle.

Tila on ollut saman suvun omistuksessa koko ajan. Nykyisen omistajan isovanhemmat ostivat sen sukulaismieheltä vuonna 1957. Nykyisen omistajan vanhemmat omistivat talon vuodesta 1983, kunnes se siirtyi nykyisten

omistajien haltuun noin kahdeksan vuotta sitten. Vielä nykyisen omistajan isovanhemmilla on ollut tilalla karjaa ja ovat muistitiedon mukaan rakentaneet navetan.

Nykyiset asukkaat ovat tehneet pihan puolelle uuden laajennusosan terasseineen ja sisäänkäynnin. Uudisosa on noussut suurin piirtein samalle paikalle, josta aiemmin on siirretty osa pois, joten uusi osa sopii kokonaisuuteen ulkonäkönsä lisäksi myös historiallisesti. Nykyiset asukkaat ovat myös uusineet lämmitysjärjestelmän ja tehneet pintaremonttia.

Arvio:

Maisemallisesti Alapääntien viertä rajaava, vuonna 1899 valmistunut Anjalan talo on hyvin keskeisellä paikalla ja pihapiiriä täydentää 1900-luvun alkupuolen navettarakennus.

Rakennuksessa on ollut koulutoimintaa, joten sillä on myös historiallisia arvoja.

Asuinrakennus on säilynyt perusolemukseltaan hyvin, mutta toiseen pätyyn on rakennettu viime vuosina laajennusosa. Laajennusosa sopii rakennukseen hyvin ja sillä on myös historialliset perusteet: rakennus on ollut alun perin vinkkelinmallinen ja nykyisen laajennuksen kohdalta on aikoinaan purettu osa, josta hirret on annettu yhdelle tilan pojista. Rakennuksen ikkunat on vaihdettu, uudet sopivat kokonaisuuteen melko hyvin. Muutokset kuitenkin vaikuttavat arvioon.

Navettarakennus on säilynyt alkuperäisessä asussaan ja se kertoo tilalla olleista toimintoista.

Arvio koskee asuinrakennusta ja navettarakennusta.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (koulutoiminta),
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Isokylän raittimaisema (M)

217. Rasku (Rauhala), Alapääntie 349, 743-433-5-33

Kuvaus:

Raskun pihapiiri sijaitsee Isokylän raittimaisemassa hyvin keskeisellä paikalla, Heikkolan riippusillan vieressä Alapääntien puolella. Pihapiiri, joka käsittää pohjalaistyyppisen asuinrakennuksen vuodelta 1912 ja pitkän kookkaan aittarivin, jota on jatkettu myöhemmin lisäosilla näkyy hyvin sekä Alapääntielle että Reiniläntielle Kyrönjoen toiselle puolelle ja myös riippusillalle. Asuinrakennus on puolitoistakerroksinen pohjalaistalo, joka on käynyt läpi muutamia merkittäviä korjauksia ja muutoksia.

Historia:

Omistajana vuodesta 1952 Jouko Kustaa Ylinen ja vaimo Elvi Hevilla Susanna (o.s. Marttila). Tila on kantatila, joka on ollut suvulla vuodesta 1919. Ennen Joukoa ja Elviä isäntänä oli vuodesta 1920 livari Ylinen. Asuinrakennus on vuodelta 1912 ja siinä oli valmistuessaan kahdeksan huonetta. Pihapiiriin on kuulunut myös vuonna 1936 valmistunut sementtitiilinen karjarakennus.

Vanhoista 1970–1980-luvuilla Erkki Ailan ottamien kuvien perusteella voidaan päätellä että asuinrakennuksen frontonit on lisätty jo ennen

tätä, mutta rakennus on tuolloin ollut väriltään vaalea, eikä pohjoispäädyn parveketta oltu vielä tehty.

Aittarakennuksen pohjoispäättyyn lisätty poikittainen osa on myös valmistunut vasta kuvien ottamisen jälkeen.

Arvio:

Raskun tilan tärkeimmät arvot liittyvät sen maisemalliseen sijaintiin Heikkolan riippusillan kupeessa. Raskun ja Isorehdon vanhan kaupan pihapiirit rajaavat käynnin riippusillalle ja näkyvät tämän ja sillan lisäksi erittäin hyvin Kyrönjoen toiselle puolelle Reiniläntielle.

Itse asuinrakennus on läpikäynyt suuret peruskorjaukset, jolloin sitä on luultavasti laajennettu, lisäeristetty, ikkunat on vaihdettu ja katteet sekä laudoitukset uusittu. Kaikki korjaukset sopivat alkuperäiseen tyyliin hyvin, mutta ne ovat muuttaneet alkuperäistä ulkonäköä sen verran, että ne vaikuttavat arvioon. Rakennus on silti vielä tunnistettavasti pohjalaistalo ja sen perusmassa ja muoto on säilynyt rakennustyyppilleen tavallisena. Rakennus on erittäin hyväkuntoinen. Aittarivi on säilynyt hyvin alkuperäisenä ja alueelle tyyppisenä. Sitä on laajennettu lisäosilla pohjoispäähän, jolloin alkuperäiset osat jäävät edelleen näkyvimälle paikalle Alapääntien viereen. Aittarakennus on hyväkuntoinen. Arviointi koskee asuinrakennusta ja aittarakennuksen alkuperäisiä osia.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Isokylän raittimaisema (M)

218. Isorehto, Alapääntie 353, 743-433-2-26

Kuvaus:

Isorehdon vanha kaupparakennus on maisemallisesti erittäin merkittävällä paikalla Alapääntien varressa ja Heikkolan riippusillan kupeessa. Rakennus näkyy Isokylän raitin lisäksi myös Heikkolan kylän puolelle. Pihapiirissä on kaupparakennuksen lisäksi yksikerroksinen ulkorakennus, joka on todennäköisesti 1950-luvun kieppeiltä. 1920-luvun kaupparakennus on pohjaltaan neliömäinen ja siinä on yksi kerros. Katto on aumattu satulakatto, mutta hyvin jyrkkä ja näyttää lähes pyramidikatolta. Katon tielle näkyvillä sivuilla on pienet aumakattoiset frontonit, joissa on kaksi pientä ikkunaa. Rungoltaan rakennus on tiilinen ja seinät on rapattu sileäksi sekä maalattu valkoiseksi. Tien puolella on suuret näyteikkunat ja entinen kaupan sisäänkäynti. Pihan puolella on pieni aumakattoinen umpikuisti, joka on mahdollisesti myöhempi lisäys. Myöhempi lisäys on todennäköisesti myös pihan puolella katossa oleva suurehko pulpettikattoinen frontoni, jossa on nauhamainen ikkunarivistö. Pihapiirin ulkorakennus on yksikerroksinen ja siinä on peltikatettu satulakatto. Rakennuksessa on vielä jäljellä vanhat valaisimet.

Historia:

Talo on valmistunut vuonna 1926. Siinä toimi osuuskauppa vuosina 1936-1984. NurkkaHuoneessa oli posti, jonne oli oma sisäänkäynti. Taloon laitettiin keskuslämmitys 1970-luvulla.

Arvio:

Vuonna 1926 valmistunut tiilirunkoinen entinen kaupparakennus sekä pihapiirissä oleva ulkorakennus sijaitsevat Isokylän raittimaiseman ehkä keskeisemmällä paikalla, aivan tien vieressä ja Heikkolan riippusillan kupeessa. Kaupparakennuksessa on nähtävillä jo 1920-luvulla alkanut muutos kohti puhtaslinjaista funktionalismia, mutta siinä on myös vielä 1920-luvun klassismin piirteitä, kuten aumakatto frontoneineen. Pihan puolella oleva pulpettikattoinen frontoni, johon liittyy funktionalismin ihanteisiin kuuluva nauhamainen ikkunarivistö on luultavasti 1930-luvun lisäys. Alapääntien puolelle avautuvat näyteikkunat kertovat rakennuksen kauppahistoriasta. Ikkunat eivät ole alkuperäisiä, mutta ne ovat kuitenkin hyvin iäkkäät. Nykyisin asuinkäytössä oleva rakennus vaikuttaa hyväkuntoiselta, vaikkakin muun muassa ikkunat, katto ja rappaukset kaipaavat kunnostusta.

Pihassa oleva ulkorakennus on vaatimaton yksikerroksinen vaja/liiterirakennus ja luultavasti kaupparakennusta uudempi. Se täydentää pihapiiriä. Arvio koskee kauppa/asuinrakennusta. Ulkorakennus suositellaan säästämään.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (liiketoiminta),
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Isokylän raittimaisema (M)

219. Uusi-Kauppila, Alapääntie 358, 743-433-2-88

Kuvaus:

Uusi-Kauppilan pihapiiri liittyy Isokylän raittimaisemaan. Tila sijaitsee aivan Heikkolan riippusillan tuntumassa. Pihapiiriin kuuluu arviolta 1800-1900 vaihteesta oleva pohjalaistyylinen puolitoistafooninkinen asuinrakennus, hirsirakenteinen ulkorakennus, kivenavetta sekä muutama arviolta 1950-luvun ulkorakennus peltojen puolella. Asuinrakennus on pääty kohti Alapääntietä, mutta ei aivan tien vieressä. Rakennus on säilyttänyt alkuperäisen muotonsa, eikä siinä ole kuistia. Rakennukseen ei myöskään ole rakennettu lisäosia. Ikkunat on vaihdettu ja ne ovat 1950-luvun tyyllisiä yksiruutuisia, joiden sivulla on tuuletusikkuna.

Asuinrakennusta vastapäätä on iäkäs yksikerroksinen hirsiaittarakennus, jossa on pitkät nurkat.

Pihan eteläreunalla on vinkkelinmuotoinen navetta, jonka alaosa on muurattu ja rapattu sileäksi. Yläosa on puurakenteinen ja puuosat on maalattu punaiseksi. Navettarakennusta on jatkettu peltojen, eli etelän puolelle mahdollisesti 1950-luvun kieppeillä.

Muut pienet ulkorakennukset ovat tyyppillisiä 1900-luvun puolivälin kieppeiltä olevia maatalon ulkorakennuksia: puurakenteisia, satulakattoisia ja niiden seinät on maalattu punaiseksi.

Arvio:

Uusi-Kauppilan tila liittyy maisemallisesti merkittävään Isokylän raittiin ja se täydentää Alapääntien pohjalaistalojen joukkoa. Pihapiiri on rakennettu kolmelta sivulta ja rakennukset muodostavat yhtenäisen ja hyvin hoidetun pihapiirin.

Asuinrakennukseen on tehty joitain muutoksia, esimerkiksi ikkunat on vaihdettu ja ne ovat enemmänkin tyyppillisiä 1950-luvulle. Rakennuksen runko taas on säilynyt erinomaisesti ja muut korjaukset on tehty vanhojen mallien mukaisesti.

Asuinrakennusta vastapäätä olevasta aitasta on purettu melko suuri osa, mutta jäljellä oleva osa on säilynyt alkuperäisenä. Rakennuksessa on vaurioita, esimerkiksi perustukset ovat liikkuneet jonkin verran ja katto kaipaisi kunnostusta.

Navetta on hyväkuntoinen ja hyvin säilynyt.

Arvio koskee asuinrakennusta, hirsiaittaa ja navettaa. Muut rakennukset suositellaan säilyttämään osana vanhaa maatalan pihapiiriä, mutta niihin voidaan soveltaa lievempiä suojelumääräyksiä.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Isokylän raittimaisema (M)

220. Jokela, Alapääntie 385, 743-433-10-2

Kuvaus:

Jokela sijaitsee Alapääntiellä näkyvällä paikalla Isokylän raittimaisemassa ja on pitkästi jatkuvan raittimaiseman viimeinen kohde länsipäästä katsoen. Aivan lähistöllä ei ole juurikaan muuta samanikäistä rakentamista, ainoastaan 1990-luvun aikoihin rakennettuja pihapiirejä sekä yksi vanhempi pihapiiri. Pihapiirissä on lähellä Kyrönjoen rantaa oleva 1950-luvun rintamamiestalo ja aivan Alapääntien vierellä oleva vanhempi (mahdollisesti 1900-luvun alusta) hirsirakenteinen ulkorakennus. Pihaan asuinrakennukselle johtaa hieno koivukuja ja koko tontti on muutenkin vanhojen koivujen ympäröimä. Asuinrakennus on hyvin tyyppillinen rintamamiestalo, joka on puolitoistakerroksinen ja massaltaan kuutiomainen. Katto on satulakatto, jonka katteena on vanha aaltopelti. Aivan Alapääntietä rajaavassa ulkorakennuksessa on monta eri-ikäistä osaa. Vanhin osa on luultavasti tien mukaisesti oleva hirsiosa. Sitä on jatkettu lautarakenteisella osalla sekä tien suuntaisesti, että kohti pihamaata, jolloin rakennuksesta on tullut T:n mallinen.

Arvio:

Maisemallisesti Jokela on melko näkyvällä paikalla oleva pihapiiri, jonka asuinrakennus on hyvin tyyppillinen rintamamiestalo. Asuinrakennus on säilynyt hyvin alkuperäisasussaan, eikä siihen ole tehty suuria laajennuksia, kuten monesti rintamamiestaloihin esimerkiksi 1970-luvulla tehtiin. Korjaukset ovat iäkkäitä tai ne sopivat hyvin rakennuksen alkuperäiseen tyyliin.

Ulkorakennus, joka rajaa Alapääntietä on osittain vanhempi kuin asuinrakennus, mutta sitä on laajennettu luultavasti juuri 1950-luvun aikana ja sen jälkeen useamman kerran. Tilalla ei ole säilynyt muita tilatoiminnoista kertovia rakennuksia.

Kaikkiaan hyvin alkuperäisessä asussaan säilyneet rakennukset ovat hieman irrallaan muusta Isonkylän historiallisesta rakennuskannasta, joten ne eivät ole osa suurempaa kokonaisuutta. Myös rakennusten tyyppisyys ja vaatimattomuus vaikuttaa arvioon

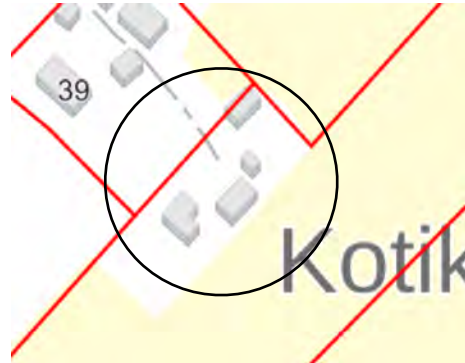
Arvio koskee asuinrakennusta sekä tietä rajaavaa ulkorakennusta.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

221. Kotikulma, Einonkuja, 743-423-1-105

Kuvaus:

Kotikulman pihapiiri sijaitsee Heikkolan kylässä Einonkujalla, aivan Toiskan pihapiirin parina. Pihapiirin rakennukset muodostavat kolmelta sivulta umpinaisen pihapiirin. Asuinrakennusta vastapäätä on kaksiosainen ulkorakennus sekä pihan koillislaidalla portillinen ulkorakennus. Pellon laidalla muiden rakennusten taka-alalla on kolmas ulkorakennus, jossa on varasto-osa ja toisessa päädyssä mahdollisesti sauna.

Kotikulman asuinrakennus on luultavasti laajennettu ja korotettu. Vaikuttaa siltä, että siinä on vanha rakennusrunko mahdollisesti 1800-1900 -lukujen taitteesta. Tämä osa on perinteinen pohjalaistalo, jossa on ollut 1 1/2 kerrosta. Tähän on myöhemmin lisätty pihan puolelle uusi kaksikerroksinen osa, jolloin rakennuksesta on tullut vinkkelinmallinen. Laajennusosan ikkunoiden perusteella laajennusajankohta voitaisiin ajoittaa mahdollisesti 1920-luvulle. Ulkorakennukset ovat arviolta aivan 1900-luvun alkupuolelta. Asuinrakennusta vastapäätä on kaksiosainen ulkorakennus. Asuinrakennuksen koillissivun puolella on toinen pitkänmallinen ulkorakennus. Kotikulman kolmas ulkorakennus sijaitsee pihapiirin taka-alalla peltoaukion reunalla. Pellon puoleinen pääty on tasakertaan

hirsirakenteinen, pihanpuoleinen pääty on lautarakenteinen. Hirsirakenteisessa päädyssä on mahdollisesti sauna.

Arvio:

Kotikulman pihapiiri on yhtenäinen kokonaisuus, jossa rakennukset muodostavat kolmelta sivulta umpinaisen pihapiirin. Pihapiirin naapurissa on myös toinen A-kohde, Toiskan pihapiiri.

Asuinrakennusta on laajennettu ja muunneltu, mutta muutokset ovat iäkkäitä ja ne sopivat alkuperäiseen rakennusrunkoon hyvin. Maisemallisesti merkittävällä paikalla, näkyy hienosti Reiniläntielle. Rakennukset toisaalta runsaan puuston suojissa, jolloin näkyvyys heikkenee kesäaikaan. Toiskan pihapiirin kanssa ne muodostavat hienon taloparin Heikkolan kylän peltomaiseman keskelle.

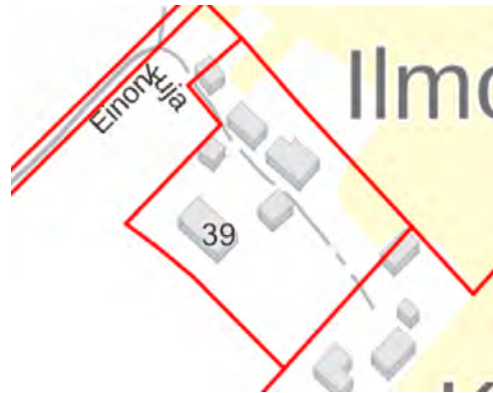
Arviointi koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

222. Toiska, Einonkuja 39, 743-423-1-138

Kuvaus:

Toiskan pihapiiri sijaitsee Reiniläntieltä kääntyvän Einonkujan päässä ja aivan vieressä sijaitsee saman omistajan toinen pihapiiri, Kotikulma. Toiskan taloryhmää ympäröivät pellot ja vanha puusto. Puuston vuoksi rakennusryhmää on vaikea havaita Reiniläntieltä.

Toiskan pihapiirissä sijaitsee perinteisen puolitoistakerroksisen pohjalaistalon lisäksi saunarakennus, kaksikerroksinen yksinäisäita, kaksikerroksinen luhtiaitta, pieni vajarakennus ja kaksi hirsirakenteista aittaa, joista toisen keskellä on lautarakenteinen porttiosa.

Asuinrakennus KTJ:n mukaan vuodelta 1927, mutta on luultavasti vanhempi, 1800-luvun lopulta. Ulkorakennukset todennäköisesti samanikäisiä asuinrakennuksen kanssa. Punamultamaalilla maalatut rakennukset muodostavat umpinaisen ja eheän pihapiirin.

Arvio:

Eheänä säilynyt todennäköisesti 1800-luvun lopulla rakentunut pihapiiri. Punamultamaalilla maalatut rakennukset muodostavat umpinaisen ja eheän maatilapihapiirin, jossa toiminnallinen historia on edelleen nähtävissä. Maisemallisesti merkittävällä paikalla, näkyy

hienosti Reiniläntielle. Rakennukset toisaalta runsaan puuston suojissa, jolloin näkyvyys heikkenee kesäaikaan. Yhdessä Kotikulman pihapiirin kanssa ne muodostavat hienon taloparin Heikkolan kylän peltomaiseman keskelle.

Arvio koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen.**

223. Sainio, Reiniläntie 377, 743-423-6-29

Kuvaus:

Sainion entinen kaupparakennus sijaitsee Heikkolan riippusillan Reiniläntien puolella, aivan sillalle vievän tien päässä. Maisemallisesti tila onkin hyvin näkyvällä paikalla. Pihapiirissä on 1960-luvulla laajennettu asuinrakennus, jonka alkuperäiset osat on 1900-luvun alusta. Tämän lisäksi on 1928 valmistunut ulkorakennus. Asuinrakennuksen pitkä sivu rajaa Reiniläntietä. Rakennuksen alkuperäinen rungonmuoto on vielä jokseenkin hahmotettavissa, mutta sitä on myös laajennettu useampaan kertaan ainakin 1960-luvulla. Uudemmat osat ovat aikansa tyyppillistä rakentamista ja siitä syytä täysin eri tyyliä alkuperäisten osien kanssa. Lisäosiin on tehty julkisivu kunnostuksia viime vuosien aikana.

Historia:

Asuinrakennus on rakennettu vuonna 1915 ja siinä oli tuolloin kolme huonetta, keittiö ja konttori. Rakennuksessa on toiminut kauppa. Rakennusta on uusittu vuonna 1963. Talousrakennus on vuodelta 1928 ja sitä on kunnostettu vuonna 1937.

Arvio:

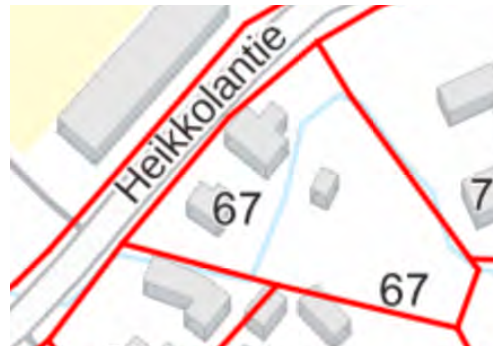
Maisemallisesti erittäin keskeisellä paikalla Heikkolan riippusillan tien päässä oleva entinen kaupparakennus ja ulkorakennus, nykyisin asuinkäytössä. Asuinrakennus vuodelta 1915, ulkorakennus 1928. Asuinrakennus on hyvin monimuotoinen ja muutamaan kertaan muutettu ja laajennettu. Tästä huolimatta rakennuksen alkuperäinen muoto on laajennusten eri tyylin vuoksi vielä hahmotettavissa ja vanhoja materiaalejakin on säilynyt. Laajennukset kertovat rakennuksessa olleesta kauppatoiminnasta ja sen kehityksestä. Ulkorakennuksen vaiheita on hieman vaikeampi määritellä, mutta sen runko on säilynyt alkuperäisessä mallissaan pääosin. Arvio koskee asuinrakennusta ja ulkorakennusta.

Luokka C

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
historiallinen,
maisemallinen**

224. Ranta, Heikkolantie 67, 743-423-1-19

Rannan pieni asuinrakennus näkyy hienosti Heikkolantielle. Rakennusta on muuteltu jonkin verran, mutta se välittää edelleen 1900-alun pienasumuksen tyyppillisiä piirteitä. Ikkunat on vaihdettu ja aukotusta muutettu jonkin verran ja rakennuksen edustalle on rakennettu lisäosa. Tehdyt muutokset ja laajennukset vaikuttavat arvioon, mutta ne sopivat rakennuksen ilmeeseen ja tyyppiin. Pihapiirissä on uudempia rakennuksia.

Arvio koskee asuinrakennusta.

Kuvaus:

Willa-Rannaksi nimetty pieni pihapiiri sijaitsee Heikkolantien varrella, aivan tien vieressä. Pihapiiri on näkyvällä paikalla ja se jakautuu kahteen osaan: 1900-luvun alun asuinrakennus ja uusi kookas ulkorakennus ovat tien puolella ja tontti jatkuu Alhonojan toisella puolella, jossa on vielä saunarakennus ja maakellari.

Asuinrakennus, joka on entinen mäkitupa on alun perin ollut yksinkertainen suorakaiteen muotoinen puolitoistakerroksinen pikkutupa, mutta sitä on laajennettu puolitoistakerroksisella, poikkipäätymäisellä kuistiosalla, jolloin rakennuksesta on tullut vinkkelinmuotoinen. Laajennusosa noudattelee rakennuksen alkuperäisiä rakennustapoja ja materiaaleja, joten se sopii rakennukseen hyvin. Alkuperäisessä osassa on pitkänurkkainen hirsirunko

Arvio:

Maanviljelymaisemassa Heikkolantiellä sijaitseva Rannan pieni pihapiiri on maisemallisesti keskeisellä paikalla ja osa Heikkolantien varren asutusryhmää, jossa muut talot ovat joko huomattavasti uudempia tai muutettuja.

Luokka C

**Arvot:
rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

225. Keski-Hirvi, Reiniläntie 415, 743-423-18-4

Kuvaus:

Keski-Hirven pihapiiri sijaitsee osana Heikkolan taloryhmää Heikkolan kylässä. Kasvillisuuden keskellä olevaa pihapiiriä on vaikea huomata kauempaa.

Pihapiirissä on 1900-luvun alun asuinrakennus ja aittarivi, joka on mahdollisesti suurin piirtein samanikäinen. Rakennukset ovat pihassa toisiaan vastapäätä.

Asuinrakennus on alunperin ollut perinteinen puolitoistafooninkinen pohjalaistalo, jota on viime vuosina uudistettu paljon. Ainakin ikkunat on vaihdettu. Ulkolaudoitus on vaihdettu ja samalla rakennuksen väri on vaihtunut punaisesta vihreäksi.

Pihassa oleva hirsirakenteinen aittarivi on toisaalta pysynyt alkuperäisenä. Siinä on kolme kaksikerroksista osaa.

Historia:

Tilalla on 1930-luvulla pidetty kanoja ja karjaa sekä viljeltiin rehua. Asuinrakennus on rakennettu 1900-luvun puolella ja sitä on peruskorjattu vuosien mittaan.

Arvio:

Keski-Hirvi kuuluu Heikkolan kylän taloryhmään, joka on historiallinen maatalojen keskittymä. Maisemallisesti Keski-Hirven pihapiiri jää nykyään sivulliseksi ja kasvillisuuden vuoksi tällä hetkellä myös piiloon Heikkolan puolelta katsottuna.

Asuinrakennuksen muutokset ovat melko suuria, ja ne vaikuttavat rakennuksen luonteeseen niin, ettei sitä enää tunnista perinteiseksi pohjalaistaloksi ja tämä vaikuttaa arvioon.

Tilatoimintoja ei ole juurikaan säästynyt. Ainoa vanha piharakennus on melko hyvin säilynyt aittarivi, joka yksinään ei kuitenkaan pysty kertomaan paljoakaan entisistä tilatoiminnoista. Aitta on kunnoltaan pääosin hyvä, mutta se on hieman pitkältä sivultaan päässyt notkahtamaan.

Arvio koskee koko asuinrakennusta ja aittariviä.

Luokka C

Arvot:

Rakennushistoriallinen

226. Keski-Kiikka, Heikkolantie 22, 743-423-11-116

Kuvaus:

Keski-Kiikan tila sijaitsee Heikkolan taloryhmässä, Heikkolan kylässä. Tilasta katsottuna Kyrönjoki ja Reiniläntie ovat jonkin matkan päässä etelässä ja Alhonojan aivan tilan vieressä länsipuolella. Naapureina ovat Keski-Heiskan ja Keski-Hirven pihapiirit.

Keski-Kiikan pihapiiriin kuuluu nykyään uusi nykyaikainen asuinrakennus, joka on korvannut vanhan perinteisen puolitoistafooninkisen 2010-luvulla. Pihapiirissä on myös vanha sementtitiilinavetta vuodelta 1938 ja muutama muu maatalousrakennus, jotka ovat arviolta 1950-luvulta tai hieman uudempia.

Historia:

Vuodesta 1930 tila oli Jaakko Oskari Kiikan ja vaimo Naimi Esterin (o.s. Herranen) omistuksessa. Tila oli erotettu Kiikan kantatilasta ja kuulunut suvulle vuodesta 1896. Edellinen isäntä oli ollut Jaakko Oskari Kiikka vanhempi. Tilalla on ollut kaksi aiempaa asuinrakennusta. Ensimmäinen paloi vuonna 1932 ja Jaakko Oskari Keski-Kiikka rakensi tilalle heti uuden, perinteisen puolitoistafooninkisen pohjalaistalon,

jossa oli viisi huonetta Talo on purettu ja sen tilalle on rakennettu uusi nykyaikainen asuinrakennus 2010-luvulla.

Sementtitiilinavetta on rakennettu vuonna 1938. Siinä oli karjatilojen lisäksi sauna.

Tilalla on viljelty leipä- ja rehuviljaa sekä pidetty karjaa. Tila oli myös maatalouden harjoittelutila.

Arvio:

Keski-Kiikan tilalla on vanha asuinrakennus purettu ja sen tilalle rakennettu nykyaikainen uusi talo. Tämä vaikuttaa arvioon siten, että tilaa ei voida enää pitää alkuperäiskuntoisena.

Alueen osana vanhoilla maatilarakennuksilla on edelleen maisemallisia arvoja, vaikkakin ne ovat hyvin tyypillisiä ja melko vaatimattomia.

Arvio koskee vanhoja maatilarakennuksia.

Luokka D

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

227. Keski-Heiska, Reiniläntie 413, 743-423-1-143

Kuvaus:

Keski-Heiskan tila on taloryhmästä lähellä Reiniläntietä ja hyvin näkyvällä paikalla. Tila on edelleen toiminnassa oleva viljelystila, ja siihen liittyy vanhan, vuonna 1882 valmistuneen kaksifooninkisen pohjalaistalon lisäksi myös uudempia maatalousrakennuksia. Tila on Heikkolantien ja pienen pihatien välissä. Asuinrakennus on pitkä sivu Reiniläntielle päin pian länsireunassa ja sen vieressä on vanha vinkkelinmuotoinen kivinavetta. Pihatietä reunustaa vanha hirsirakenteinen aittarivi. Pihan keskellä on hirsirakenteinen, kaksikerroksinen ulkorakennus ja näiden lisäksi uudempia maatalousrakennuksia, kuten viljasiilot ja -kuivaaja.

Asuinrakennus on lohkokiville perustettu pitkä ja korkea kaksifooninkinen. Ikkunat on uusittu jossain vaiheessa, ne ovat neliruutuiset ja noudattelevat vanhaa mallia. Reiniläntien puolella ja päädyissä aukotus on hyvin symmetrinen.

Pihatien varrella oleva hirsirunkoinen aittarivi on mahdollisesti hyvin iäkäs. Siinä on kolme osaa ja selkeästi liuhat seinät. Seiniä ei ole vuorattu, mutta nurkat on koteloitu. Rakennuksen eteläpäässä olevan aitan keskiosa on notkahtanut. Navetta, joka on vuodelta 1905, on hyvin suuri rakennus, jonka alkuperäinen osa on kaiketi kivirakenteinen osa, joka on heti asuinrakennuksen vieressä. Kivinavettaa on jatkettu lautarakenteisella osilla siten, että siitä on tullut vinkkelinmallinen. Navetan takana on vielä vanha kaksikerroksinen ja hirsirunkoinen rakennus. Vuonna 1905 valmistuneessa rakennuksessa on satulakatto, jossa katteena vanha tiili.

Tämän lisäksi navetan takana myös tiilirakenteinen sikala vuodelta 1932, jonka yläosa on punaiseksi maalattua lautaa.

Historia:

Tila on ollut samalla suvulla vuodesta 1697. Vuodesta 1941 omistajina olleet Matti Keski-Heiska ja vaimo Annikki Marja (o.s. Rauru). Tätä ennen tilaa piti vuodesta 1911 Juho Keski-Heiska.

Asuinrakennus on vuodelta 1882. Rakennuksessa oli valmistuessa kymmenen huonetta, työtupa ja sauna. Rakennusta on korjattu ainakin vuosina 1964-1966. Talousrakennus on rakennettu vuonna 1905 ja uusittu vuonna 1967. Kivinavetta on vuodelta 1905 ja se on korjattu vuonna 1964.

Arvio:

Vanha maatila, jonka historia ulottuu 1600-luvulle saakka. Asuinrakennus on vuodelta 1882, siihen on tehty korjauksia, mutta alkuperäinen hahmo ja tyyli on edelleen jäljellä. Pihan puolelle on rakennettu uusi kohtalaisen kookas kuisti, joka kuitenkin noudattelee perinteistä rakennustapaa.

Tilatoiminnoista kertovia rakennuksia on säilynyt useita, esimerkiksi vanha kivinavetta ja aittarivi. Navettaan on tehty vuosien aikana laajennuksia ja kunnostuksia, jotka ovat vaikuttaneet sen alkuperäiseen asuun. Eri osien aikakaudet on kuitenkin tavoitettavissa ja navetan vanhin osa on edelleen tunnistettavasti aikakautensa rakennus. Aittarivi taas on alkuperäisessä kunnossa, mutta hieman huonokuntoinen. Uudemmat maatalousrakennukset vaikuttavat perinteisen maatalon alkuperäiseen luonteeseen ja ilmeeseen, mutta toisaalta kertovat maatalouselinkeinon kehityksestä.

Maisemallisesti kookas tila on hyvin näkyvällä paikalla Heikkolan kyläkuvassa. Keskeisimmät rakennukset eli asuinrakennus ja kivinavetta ovat kohti Reiniläntietä ja uudemmat isot rakennukset jäävät taka-alalle. Näin asuinrakennus ja navetta edelleen välittävät alueelle perinteistä maatilamaisemaa.

Arvio koskee pihapiirin vanhempaa kerrostumaa, eli asuinrakennusta, aittariviä, pihan keskellä olevaa viljavarastoa, sikalaa ja navetan alkuperäisiä osia.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

228. Yli-Karhu, Reiniläntie 396, 743-423-2-86

Arvio:

Yli-Karhun asuinrakennus on perinteinen pohjalaistalo, joka on valitettavasti ollut jo pidemmän aikaa tyhjiällä. Tyhjiällä olo näkyy rakennuksen kunnossa ja tämä vaikuttaa arviointiin. Vanhat talousrakennukset ovat kadonneet pihapiiristä ja jäljellä on ainoastaan myöhemmin rakennettu navetta-traktorivajarakennus, joten maatilan toiminnallinen historia on suurelta osin kadonnut.

Kuvaus:

Yli-Karhun tila sijaitsee Reinintien varrella, aivan Kyrönjoen Köykänkosken rannalla. Ympäriällä on alavaa peltomaisemaa ja Alapääntie erottuu vastarannalla. Lähistöllä, hieman idässä päin on myös Heikkolan riippusilta.

Yli-Karhun pihapiirissä on puolitoistakerroksinen asuinrakennus vuodelta 1886 ja punatiilinen navettarakennus, joka on luultavasti vuodelta 1926. Asuinrakennus sijaitsee tontin perällä joen suuntaisesti suuntaisesti ja navetta siten, että sen pääty on kohti asuinrakennusta, Reiniläntieltä katsoessa asuinrakennuksen edessä.

Rakennukset ovat säilyneet erityisen hyvin.

Historia:

Yli-Karhu on lohkottu Karhun tilasta vuonna 1905. Karhun tila oli perustettu vuonna 1789.

Yli-Karhun omistivat vuodesta 1912 Juha ja Maria (o.s.) Marttila (yli-Karhu). Tilaan oli aiemmin liitetty Karhulan ja Mettälän palstat. Asuinrakennuksessa oli valmistumisvuonna 1886 viisi huonetta. 15 lehmän navetta ja neljän hevosen talli oli tehty tiilistä vuonna 1926.

Maisemallisesti Yli-Karhun talo on hyvin merkittävällä paikalla, ja se näkyy hyvin Reiniläntielle sekä Kyrönjoen yli Alapääntielle.

Tila kuuluu Heikkolan kylässä sijaitsevaan jokivarren asutukseen, joka on osin muodostunut 1800-luvun puolivälistä alkaen. Tila on lohkottu vuonna 1905 vuodesta 1789 saakka olemassa olleesta Karhun tilasta.

Arviointi koskee asuinrakennusta ja navettarakennusta.

Luokka B

Arvot:

**maisemallinen,
rakennushistoriallinen**

229. Kallio, Reiniläntie 418, 743-423-8-53

Luokka C

Arvot:
Rakennushistoriallinen,
maisemallinen

Kuvaus:

Reiniläntien varressa, Heikkolan kylän jälkeen on Kallion pieni pihapiiri, johon kuuluu asuinrakennus ja ulkorakennus.

Asuinrakennus on puolitoistakerroksinen 1920-1930-luvulta ja siinä on peltikatettu satulakatto. Rakennuksessa on säilynyt paljon alkuperäisiä tai iäkkäitä materiaaleja, esimerkiksi ikkunat. Pihan puolella on pieni satulakattoinen umpikuisti. Laajennuksia ja suuria muutoksia rakennukseen ei ole tehty, joten sen alkuperäinen rungon malli on hyvin nähtävillä.

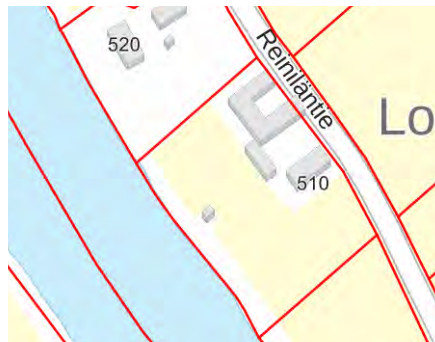
Arvio:

Ennen sotia valmistunut Kallion asuinrakennus sijaitsee Heikkolan kylässä, lähellä riippusiltaa. Asuinrakennus on näkyvällä paikalla. Lisäksi rakennus on säilynyt melko alkuperäisessä kunnossaan, eikä siihen ole tehty suuria laajennuksia tai muutoksia.

Pihapiirissä on 1950-luvun jälkeen valmistunut ulkorakennus, joka täydentää pihapiiriä, mutta vaatimattomuutensa vuoksi siihen voidaan soveltaa löyhempiä suojelumääräyksiä.

Arvio koskee asuinrakennusta.

230. Louko, Reiniläntie 510, 743-423-5-64

Kuvaus:

Juuri ennen Isokyrön rajaa Reiniläntien varressa on erityisen hyvin säilynyt Loukon pohjalaistalon pihapiiri. Komea puolitoistakerroksinen asuinrakennus on valmistunut vuonna 1906 ja se on maisemallisesti erittäin merkittävä, sillä se näkyy kauas Reiniläntielle. Asuinrakennuksen lisäksi pihapiiriin kuuluu vanha aittarivi, joka on mahdollisesti samanikäinen asuinrakennuksen kanssa vanhimmilta osiltaan, sekä sementtitiilinen navetta vuodelta 1928. Kaikki rakennukset ovat pääosin säilyneet alkuperäisessä asussaan. Asuinrakennukseen on esimerkiksi vaihdettu ikkunat, mutta korjaukset on tehty laadukkaasti. Navettaa on laajennettu mahdollisesti 1900-luvun puolenvälin paikkeilla.

Historia:

Louko on lohkottu Loukkon kantatilasta vuonna 1966. Loukko on ollut olemassa vuodesta 1789 saakka. Loukon omistajina vuodesta 1910 eteenpäin olivat Jaakko Loukola ja vaimo Sanna (o.s. Soini). Tätä ennen Louko oli ollut isännän suvussa 60 vuotta, vuodesta 1865 lähtien. Tilan päärakennus oli rakennettu vuonna 1906. Siinä oli tuolloin seitsemän huonetta. Karjasuoja rakennettiin sementtitiilistä vuonna 1928 ja siinä oli yhdentoista

lehmän navetta, neljän hevosen talli sikala ja kahdensadan kanan kanala. Kotieläiminä oli 3 hevosta, 7 lehmää, 1 sika, 7 lammasta ja 125 kanaa. Maitoa myytiin osuusmeijeriin sekä munia, viljaa ja lihaa paikkakunnalle. Vuonna 1932 tilan pelloilla viljeltiin ruista, vehnää, kauraa, ohraa, perunaa, pellavaa, rehua ja heinää. Asuinrakennusta uusittu vuonna 1957.

Jaakon ja Sannan jälkeen tila siirtyi pojalle Alpo Loukolalle vuonna 1965. Vuonna 1967 tilalla oli myös AIV-siilo.

Arvio:

Loukon pihapiiri on maisemallisesti erittäin näyttävä, sillä Reiniläntieltä etelästä katsotaessa päärakennus muodostaa hienon kiintopisteen peltojen keskelle.

Kaikki rakennukset ovat hyvin perinteisiä maatarakennuksia. Ne ovat myös hyväkuntoisia ja ne ovat säilyneet lähes alkuperäisessä asussaan. Tilatoiminnoista kertovia rakennuksia on säästynyt, joten tilan historiaa pystyy edelleen lukemaan.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

231. Vuorenmaa, Isonkyläntie 35, 743-433-10-7

Luokka C

Arvot:
Rakennushistoriallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kotivuoren mäkitupa-asutus (N)

Kuvaus:

Kotivuoren pohjoispuolella, lähellä Kyrönmaantietä pieni pihapiiri, jossa on mansardikattoinen asuinrakennus, autotalli ja ulkorakennus. Tiilirunkoinen, rapattu asuinrakennus vuodelta 1938 ja ulkorakennus 1950-luvun kieppeillä/jälkeen valmistunut.

Asuinrakennuksen ikkunat on uusittu, nykyinen malli on yksiruutuinen. Rakennuksen eteläpuolella on yksikerroksinen, koko rungon pituinen pulpettikattoinen lisäosa/kuisti, luultavasti 1970-luvulta.

Arvio:

Pieni pihapiiri jää maisemallisesti hieman sivuun, sillä se sijaitsee Isonkyläntiestä Kotivuoren pohjoispuolelle erkanevan pihatien varrella, ei näy Isonkyläntielle tai Vaasantielle.

Asuinrakennus on säilyttänyt alkuperäisen muotonsa, mutta siinä on myös tehty muutoksia. Ikkunat on vaihdettu ja toiselle pitkälle sivulle on rakennettu melko kookas pulpettikattoinen kuistiosa ja nämä vaikuttavat arvioon. Täydentää kuitenkin Kotivuorta ympäröivää asutusjonoa.

Arvio koskee asuinrakennusta.

232. Rintämäki, Isonkyläntie 31, 743-433-10-6

Kuvaus:

Kohteessa tyypillinen jälleenrakennuskauden asuinrakennus vuodelta 1957, pieni saunarakennus Isonkyläntien puolella sekä asuinrakennusta vastapäätäsuuri navettarakennus, jota on laajennettu. Rakennukset muodostavat yhtenäisen jälleenrakennuskauden pihapiirin. Asuinrakennuksen Kyrönmaantien puoleiseen pätyyn tehty pieni lisäosa, joka sopii rakennukseen materiaalien ja mittasuhteittensa puolesta. Asuinrakennus korjattu viimeisen kymmenen vuoden sisällä, suuri osa materiaaleista on vaihtunut, mutta muoto on pysynyt alkuperäisenä.

Arvio:

Maisemallisesti keskeisellä paikalla oleva maatilan pihapiiri, sillä se näkyy erittäin hyvin vilkkaan Kyrönmaantien varteen. Etenkin navetta on erityisen näkyvä. Myös Isonkyläntiestä erkanevan pienen pihatien varteen rakennus näkyy hyvin. Pihapiiri on hyvin tyypillinen ja Ylistarossa vielä yleisenä rakennustyyppinä säilynyt jälleenrakennuskauden maatila. Rakennuksiin

on vaihdettu ikkunoita, mutta muodoltaan ne ovat pääosin säilyneet hyvin. Asuinrakennusta ja navettaa on laajennettu, mutta laajennukset ovat iäkkäitä ja rakennustyyppeihin sopivia. Rintämäki on hyvä jälleenrakennuskauden kohde, mutta mäkitorppalaisalueen yhtenäisyyden kannalta se ei ole erityisen tärkeä ja lisäksi rakennustyyppi on edelleen hyvin yleinen Ylistarossa.

Luokka C

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kotivuoren mäkitupa-asutus (N)

233. Niemelä, Isonkyläntie 39, 743-433-10-8

Kuvaus:

Niemelä mäkitupa sijaitsee Kotivuoren alueella, jossa on säilynyt muitakin mäkitupalastaaloja. Niemelä sijaitsee Isonkyläntien varrella, Kotivuoren itäreunalla. Rakennukset näkyvät hyvin tielle.

Pihapiirissä on arviolta 1920-luvulla rakennettu mäkitupa ja sitä vastapäätä arviolta samanikäinen navetta. Navetta on pääty kohti Isonkyläntietä.

Asuinrakennus on puolitoistakerroksinen, pohjaltaan melko pieni tupa. Sen edustalla on rakennusrungon korkuinen poikkipäätymäinen kuistiosa.

Pihapiirin navetta on melko mielenkiintoinen rakennus. Navettaosa on rakennuksen itäpäädyssä ja länsipäädyssä on puurakenteisia vajoja ja varastoja. Navettaosan runko on muuta osaa leveämpi ja se on valettu betonista. Seinillä on hyvin nähtävissä puumuottien kuviot. Seinät on maalattu ohuesti valkoisella maalilla. Seinien yläosat ovat puusta ja katto on mielenkiintoinen, hyvin loiva mansardikatto.

Arvio:

Niemelän pihapiiri sijaitsee Isonkyläntien varrella, Kotivuoren mäkitupa-asutusalueella. Niemelä on yksi alueen 1900-luvun mäkituvista.

Pihapiirissä on 1920-luvun asuinrakennus ja navetta. Molemmat rakennuksista ovat säilyttäneet alkuperäiset ominaispiirteensä erinomaisesti. Asuinrakennus on Etelä-Pohjanmaalle tyypillinen yksinkertainen pienehkö tupa. Pihassa säilynyt navetta kertoo pientilan toiminnoista. Varsinkin navetta on mielenkiintoinen, sillä siinä on valettu betonirunko ja erikoinen mansardikatto. Rakennuksissa tehdyt korjaukset pääosin sopivat tyyliin ja osa niistä on jo hyvin iäkkäitä. Maisemallisesti rakennus on keskeisessä osassa Kotivuoren maisemassa, sillä se on Kyrönmaantieltä tullessa alueen ensimmäinen pihapiiri ja se näkyy hyvin tielle.

Arvio koskee sekä asuinrakennusta että navettarakennusta kaikkine osineen.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kotivuoren mäkitupa-asutus (N)

234. Knookala, Isonkyläntie 40, 743-433-8-15

Kuvaus:

Knookalan pihapiiri on yksi Kotivuoren vanhoista mäkitupalaispihoista. Pihapiirissä on 1880 valmistunut mäkitupa ja uudempi ulkorakennus. Rakennukset ovat maisemallisesti erittäin näkyvällä paikalla tien vieressä, vaikkakin etenkin asuinrakennus on nykyisin sankan kasvillisuuden takana.

Knookalan asuinrakennus on pieni vinkkelinmallinen talo, jossa on alun perin ollut vain suorakaiteen muotoinen, puolitoistakerroksinen runko. Rakennusta on myöhemmin laajennettu pihaa kohti puolitoistakerroksisella kuistiosalla. Laajennuksen iästä ei ole tietoa, mutta sekin on jo melko iäkäs.

Pihamaan näkyvin osa on uudempi ulkorakennus, joka sijaitsee pääty kohti asuinrakennusta, ja on tien suuntaisesti. Se on puolitoistakerroksinen ja suorakaiteen muotoinen rakennus, joka on massaltaan jopa asuinrakennusta isompi.

Arvio:

Knookalan vanha mäkitupa pihapiireineen on näkyvällä paikalla Isonkyläntien varressa, kasvillisuus tosin peittää rakennukset tällä hetkellä tieltä katsottuna.

Mäkituvan vanhin osa on vuodelta 1880 ja se on yksi Kotivuoren alueen vanhimmista säilyneistä rakennuksista. Kotivuoren kokonaisuuden kannalta on tärkeää, että rakennus säilyy. Rakennuksen etualalle tehdyn laajennuksen ikää on vaikea määrittellä, mutta se pääosin sopii rakennukseen ja on luultavasti jo melko iäkäsikin. Ikkunat on ainakin suurimmilta osin uusittu. Kuistiosassa on yksiruutuiset ikkunat, mutta korjaukset on alkuperäisessä osassa tehty vanhojen mallien mukaisesti ja ne sopivat rakennukseen. Mäkitupa on hyväkuntoinen ja rekisteritietojen mukaan lomakäytössä.

Pihapiirin uudempi ulkorakennus on massaltaan hieman iso vanhaan tupaan verrattuna, joten asuinrakennus jää pihapiirissä alisteiseen asemaan.

Arvio koskee asuinrakennusta

Luokka C

Arvot:
maisemallinen,
rakennushistoriallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kotivuoren mäkitupa-asutus (N)

235. Kotivuori, Isonkyläntie 43, 743-433-3-111

Luokka C

Arvot:
Rakennushistoriallinen,
maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kotivuoren mäkitupa-asutus (N)

Kuvaus:

Kotivuoren mäkitupa-alueella sijaitseva jälleenrakennuskauden pihapiiri, jonka asuinrakennus on valmistunut vuonna 1957. Pihapiirissä myös arviolta saman ikäinen ulkorakennus. Rakennukset sijaitsevat Kotivuoren itäpuolella nousevassa rinteessä.

Arvio:

Asuinrakennus on tyypillinen jälleenrakennuskauden puolitoistakerroksinen talo, jonka alkuperäinen runko on säilynyt hyvin. Siinä on alkuperäiset ikkunat ja kuisti vaikuttaa olevan alkuperäinen. Rakennuksen etualalle on tosin rakentunut laajennusosa, joka osittain peittää jälleenrakennuskauden osan tieltä katsottaessa. Toisaalta lisäosat jälleenrakennuskauden kohteissa on tyypillinen muutos, joka kertoo elintason noususta 1960- ja 1970-luvulla, jolloin se ei periaatteessa vaikuta arvoon. Lisäosa on kooltaan melko sopusuhtainen ja sen materiaalit noudattelevat alkuperäistä osaa. Pieni ulkorakennus on tyypillinen jälleenrakennuskauden pihapiirin rakennus ja se on säilynyt alkuperäisenä. Pihapiiri täydentää Kotivuoren alarinnettä kiertävää pientalojen ryhmää.

Arvio koskee koko pihapiiriä.

236. Keskimäki, Isonkyläntie 51, 743-433-3-112

Kuvaus:

Kotivuoren mäkitupa-asutusalueella, kallioisen kotivuoren itäreunalla, aivan Isonkyläntien varressa näkyvällä paikalla. Pihapiiriin kuuluu nykyiselle paikalle 1800-luvulla rakennettu hirsirunkoinen talo. Talon mustuneista hirsistä voi päätellä, että ne ovat olleen ehkä aikaisemmin riihen hirsistä. Sitä on vuosien varrella muutettu ja nykyaikaistettu. Tontilla on lisäksi vanha hirsistä rakennettu sauna ja ulkorakennus. Lisäksi rakennuspaikalle on siirretty 1990-luvulla yli 200 vuotta vanha luhtiaitta Isostakyröstä. Tilalla on ennen sotia ollut lukuisia muitakin mäkitupia, joissa on asunut muun muassa eri ammattaje harjoittaneita käsityöläisiä. Asuinrakennus ja luhti ovat pihassa vastakkain, päädyt kohti tietä. Näiden lisäksi kallion suuntaisesti on tilan ulkorakennus ja sauna on pihan eteläreunalla. Asuinrakennus on vanha mäkitupa. Se on puolitoistakerroksinen hirsirakennus. Pihan puolella on umpikuisti, jonka yllä satulakaton frontonissa on parveke. Kuisti ja parveke ovat myöhempiä lisäyksiä 1990-luvulta. Rakennuksen länsipäässä on laajennusosa 1970-luvulta. Laajennus ei välittömästi näy tielle, sillä se jää muun rakennuksen taakse.

Arvio:

Keskimäki on osa Kotivuoren mäkitupalaisaluetta ja maisemallisesti näkyvällä paikalla. Keskimäki on ollut mäkitupalaisen talo. Pihapiiri täydentää Kotivuoren alarinnettä kiertävää pientalojen ryhmää. T Asuinrakennus on muuttunut alkuperäisestä paljon ja suuri osa materiaaleista on uusittu. Rakennusta on myös laajennettu. Alkuperäisimpänä on säilynyt pitkä ulkorakennus sekä kolmen lehmän navetta, joka on rakennettu kallion sisään. Tämä "bunkkeri" on mielenkiintoinen ja harvinainen rakennelma. Pihapiiriin siirretty luhtiaitta on osittain alkuperäisessä asussaan, mutta myös siihen on tehty muutoksia, jotka vaikuttavat arvioon. Rakennukset ovat hyväkuntoisia ja kaikilla on käyttöä. Arvio koskee koko pihapiirin rakennuksia.

Luokka C

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kotivuoren mäkitupa-asutus (N)

237. Rantamäki, Isonkyläntie 55, 743-433-3-113

Kuvaus:

Kotivuoren mäkitupa-alueen itälaidalla mäkituvan pihapiiri, jossa on asuinrakennus, puuvaja/ulkorakennus sekä sauna. Pihapiiri sijaitsee Kotivuoren juurella, nousevassa rinteessä ja näkyy erittäin hyvin Isonkyläntien varteen. Rakennusten iästä ei ole tietoa, mutta ne ovat kaikki todennäköisesti 1900-luvun alusta, mahdollisesti 1920-luvulta. Asuinrakennus on pihassa etummaisena, pääty kohti tietä. Se on hirsirakenteinen pieni, luultavasti tuvan ja kamarin kokoinen yksikerroksinen tupa. Asuinrakennuksen taustalla poikittain on puuvaja/ulkorakennus. Se on lautarakenteinen ja mansardikattoinen. Sauna on aivan pihan perällä metsän rajalla. Se on tyypillinen pieni satulakattoinen saunarakennus.

Ilmeisesti osa rakennuksista on hävinnyt viime vuosina, sillä kartassa näkyy enemmän kohteita kuin tontilla on.

Arvio:

Rantamäen pihapiiri on osa Kotimäen mäkitupa-asutusalueetta. Pihapiirissä on kolme rakennusta, jotka ovat kaikki säilyttäneet alkuperäisen asunsa ja materiaalinsakin ainakin suurelta osin. Pihapiiri kertoo mäkitupalaiasten vaatimattomista asuintavoista.

Mäkitupia on ollut alueella melko paljon enemmän, joten Rantamäki on yksi harvoista säilyneistä. Tärkein mäkitupien keskittymä on juuri Kotivuoren itäreunalla, Isonkyläntien varressa, jossa Rantamäki sijaitsee. Tämän kannalta olisi hyvin tärkeää, että Rantamäki säilyisi osana aluetta.

Tila on ollut tyhjiällä luultavasti jo vuosia ja tämä näkyy rakennusten kunnossa ja tämä vaikuttaa arvioon. Etenkin puuvaja/ulkorakennus on uhattuna ja sen seinät ja katto ovat alkaneet antaa periksi.

Luokka B

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kotivuoren mäkitupa-asutus (N)

238. Ainola, Isonkyläntie 61, 743-433-3-106

Kuvaus:

Ainolan pienasumuksen pihapiiri sijaitsee Kotivuoren alueella, joka on vanhaa mäkitupa-asutusaluetta. Aivan Ainolan pihapiirin vieressä on muun muassa Rantamäen mäkitupa.

Ainola sijaitsee aivan Isonkyläntien ja kotivuorentien risteyksessä. Pihapiiri on siisti, eikä sen näkyvyyttä risteykseen haittaa puusto tai muu kasvillisuus. Pihassa on asuinrakennus vuodelta 1949 sekä kaksi yksikerroksista ulkorakennusta, jotka on maalattu punamullalla. Piharakennukset on luultavasti rakennettu samoihin aikoihin asuinrakennuksen kanssa.

Asuinrakennus on puolitoistakerroksinen, tyypillinen 1940-luvun asuinrakennus

Arvio:

Kotivuoren mäkitupa-alueeseen liittyvä jälleenrakennuskauden kohde, johon kuuluu vuonna 1949 rakennettu asuinrakennus sekä kaksi noin saman ikäistä ulkorakennusta. Hieno kohde, jonka asuinrakennus on pääosin alkuperäisessä asussaan. Pienet muutokset tai korjaukset on

tehty tyyliin sopivalla tavalla ja ne ovat jo iäkkäitä. Asuinrakennus on ajalleen tyypillinen, rintamamiestalo-tyyppinen kohde.

Ulkorakennukset täydentävät pihapiiriä. Niitä on ennen ollut enemmän ja suuremmasta ulkorakennuksesta on purettu osia. Ulkorakennukset ovat muutoin säilyneet hyvin ja niiden rakentamisajankohta ilmenee ulkoasusta edelleen hyvin. Mäkitupa-alueen osana Ainola edustaa alueen uudempaa rakennuskantaa. Sen sijainti Kotivuoren itäreunalla on maisemallisesti keskeinen ja se jatkaa ja täydentää Kotivuoren juurta kiertävää asutusjonoa.

Arvio koskee koko pihapiiriä.

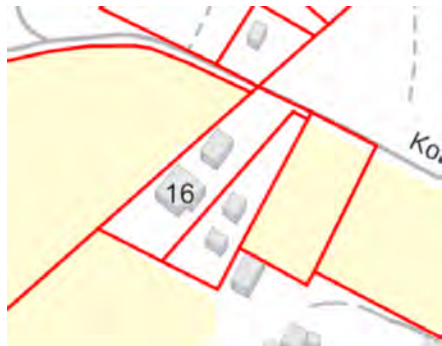
Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kotivuoren mäkitupa-asutus (N)

239. Jakola, Kotivuorentie 16, 743-433-3-152

Kuvaus:

Jakolan pihapiiri sijaitsee Kotivuoren mäkitupa-asutusalueella, Kotivuorentien varrella. Läheistöllä on muun muassa Ainolan pienasumus sekä suuri maatalo, johon kuuluu paljon eri rakennuksia. Jakolan ympärillä aukeaa laajat peltoaukeat.

Asuinrakennus on rakennettu ennen vuotta 1950, mutta tämän tarkempaa tietoa ei ole. Rakennusta on laajennettu käytännössä joka ilmansuuntaan ja alkuperäinen rakennusrunko on jäänyt laajennusten sisään, joten siitä voidaan erottaa ainoastaan satulakatto sekä tielle päin näkyvä päätykolmio. On mahdollista, että Jakola on ollut mäkitupa, mutta varmuutta ei inventointihetkellä saatu.

Kaikki muut pihapiirin rakennukset ovat luultavasti 1980-luvulta. Aivan muutaman metrin päässä asuinrakennuksesta on pieni peltinen autotallirakennus ja pihan perällä on toinen. Näiden lisäksi on myös 1980-luvun pyöreähirsinen sauna sekä pieni leikkimökki.

Arvio:

Pihapiiri on melko näkyvällä paikalla Kotivuorentielle ja mittakaavaltaan se sopii edelleen osittain mäkitupamaiseen maisemaan. Hyvin paljon muuttunut asuinrakennus on kohdannut

useita korjauksia ja laajennuksia, jolloin alkuperäistä muotoa on lähes mahdotonta hahmottaa. Rakennus on osittain myös hyvin huonokuntoinen, joten sen korjaaminen kaikilta osin tuskin on mahdollista. Tila on tyhjillään.

Ulkorakennukset ovat melko uusia, eivätkä ne kerro tilan aiemmasta historiasta mitään. Ne kertovat kuitenkin, että kaiketä 1970-luvun tienoilla tilasta on vielä huolehdittu ja sinne on rakennettu uusia ulkorakennuksia.

Arviointi koskee koko pihapiiriä.

Luokka D

ei erityisiä kulttuurihistoriallisia arvoja

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Kotivuoren mäkitupa-asutus (N)

240. Koivuniemen aitta, Mällikkäläntie 34, 743-425-5-204

säilynyttä maatilaa, jossa tosin ei ole enää jäljellä kuin uudempia rakennuksia (asuinrakennus 1970-luvulta).

Luokka B

**Arvot:
rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kuvaus:

Tien varressa säilynyt vanha vilja-aitta, joka kuuluu Koivuniemen tilan rakennuskantaan. Tilan asuinrakennus on 1960-luvun lopulta. Koivuniemen tila sijaistee Kainastonluoman varrella, kylätien varren nauhamaisessa asutusketjussa.

Aitta on perinteinen kaksikerroksinen vilja-aitta, jossa sivuseinät jatkuvat poskiksi ja yläosassa on ulkoneva otsa. Satulakatolla on aaltopeltikate. Otsassa on ikkuna-aukko, jossa ei tosin ole enää lasia, mutta kuusiruutuinen puite on edelleen jäljellä. Ovi on vanha lautarakenteinen ovi, johon muodostuu vinoruutukuvio. Oven kamana on hieman kaareva. Seiniä ei ole verhoiltu, mutta nurkat on koteloitu. Seinät on maalattu punamultamaalilla, ovi on keltainen ja listat valkoiset.

Arvio:

Vanha ja hyväkuntoinen perinteinen aitta on hieman sivussa maisemallisesti Mällikkäläntien perukassa. Se kuitenkin ilmentää alueen historiallista maataloustoimintaa ja on osa Alhojoentiellä

241. Uutela, Koskikuja 11, 743-425-5-21

Arvio koskee asuinrakennusta, ulkorakennus suositellaan säilyttämään pihapiirissä

Luokka A

**Arvot:
Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kuvaus:

Mällikkälän alueella Ylistaron keskustasta asemalle vievän vanhan kylätien ja kainastonluoman varrella oleva pieni pihapiiri, johon kuuluu 1940- tai 1940-luvulla tälle paikalle siirretty pieni asuinrakennus sekä pihan perällä oleva ulkorakennus, joka on mahdollisesti 1950-luvulta.

Historia:

Talo on entinen Roosin mökki, joka siirrettiin 1930–1940-luvulla Hietikon koulun paikkeilta.

Arvio:

Pienessä pihapiirissä sijaitsee asuinrakennus ja ulkorakennus, noin 1940-luvun kieppeiltä. Pihapiiri on keskustasta päin katsottuna Koskikujan ensimmäinen, mutta maisemallisesti paikka ei ole kovin näkyvä. Lisäksi pihamaata reunustavat suuret vanhat kuuset. Asuinrakennus on puolitoistakerroksinen pieni asuinrakennus, joka on säilynyt alkuperäisessä asussaan varsin hyvin.

242. Koskela, Mällikkäläntie 62, 743-425-5-30

Kuvaus:

Mällikkäläntien ja Koskikujan risteyksessä pienessä notkossa sijaitseva pikkutupa on maisemallisesti hieman piilossa. Rakennus on pieni yksikerroksinen tupa, jossa on satulakatto. Rakennukseen on tehty korjauksia ja muun muassa ikkunat on luultavasti vaihdettu, mutta ne sopivat rakennuksen tyyliin kyllin hyvin. Rakennuksen eteläisessä päätykolmiossa ikkuna ei ole aivan keskellä, joten se on mahdollisesti uusi aukko tai aukotusta on muutettu.

Pihamaalla on muutamia pieniä uudempia vajarakennuksia.

Arvio:

Pienasumus 1930-luvulta sijaitsee Mällikkäläntien ja Koskikujan risteyksessä, aivan kainastonluoman rannalla.

Maisemallisesti hieman sivussa sijaitseva pienasumus. Pikkutupa on pihapiirin ainoa rakennus muutamaa pientä vajaa lukuun ottamatta. Asuinrakennus on 1930-luvulta, mutta siinä ei ole paljoakaan alkuperäisiä materiaaleja jäljellä. Yksikerroksinen runko on todennäköisesti säilyttänyt alkuperäisen muotonsa.

Kohde on melko vaatimaton ja lisäksi se on rekisteritietojen mukaan tyhjiällä.

Rakennus on tyhjiällä, mutta se on päällisin puolin vielä melko hyväkuntoinen.

Luokka D

ei erityisiä kulttuurihistoriallisia arvoja

243. Nyrhinen, Koskikuja 28, 743-425-5-214

Kuvaus:

Maatilan pihapiiri 1900-luvun alkupuolelta. 1930-luvulla rakennettu päärakennus on tiilirunkoinen ja rapattu. Ikkunauudistusta lukuunottamatta säilynyt kohtalaisen hyvin alkuperäisessä asussa. Päärakennuksen lisäksi pihapiirin vanhaa rakennuskantaa ovat karjarakennus sekä yksi talousrakennus. Karjarakennuksen päästä on purettu pihaa pohjoispuolelta rajannut osa pois.

Historia:

Paikalla on ollut vanha Nyrhisen päärakennus. Sulo Nyrhinen on rakentanut nykyisen talon, jossa on tehty tiiliä sodan jälkeen. Paikalla on ollut vanha Nyrhisen päärakennus.

Nykyinen asuinrakennus on vuodelta 1936 ja siinä on alunperin ollut seitsemän huonetta. Talousrakennus rakennettiin vuonna 1934.

Arvio:

Maisemallisesti erittäin keskeisellä paikalla oleva pihapiiri. Sijoittuu Koskikujan ja Seinäjoentien väliselle alueelle ja näkyy pitkälle Seinäjoentielle.

Pihapiirin rakennukset muodostavat 1930-luvun rakennuskokonaisuuden, jossa on edelleen yhtenäisyyttä, vaikkakin karja-talouksrakennuksesta on viime vuosina purettu melko iso ja maisemallisesti merkittävä osa pois.

Asuinrakennukseen on tehty joitain muutoksia, esimerkiksi ikkunat on vaihdettu, mutta muutoin rakennuksen muoto ja osa materiaaleista on säilynyt, ja sen historiallinen asu on edelleen tunnistettavissa. Rakennuksessa on melko paljon klassimin tyylipiirteitä, kuten sen symmetrinen muoto, profiloituneet räystäänaluset ja maalatut nurkat, jotka imitoivat julkisivuja jäsentäviä pilastereita.

Arvio koskee asuinrakennusta, navettaa ja pientä ulkorakennusta.

Luokka A

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

244. Tuomikallio, Mällikkäläntie 125, 743-425-11-19

Kuva: Tiina Lehtisaari 2016.

Kuvaus:

Mällikkäläntiellä Pampunmäen juurella hieman maisemallisesti sivussa oleva perinteinen pohjalainen pihapiiri, johon kuuluu asuinrakennus, L:n muotoinen ulkorakennus, pieni vaja ja vanha kaksikerroksinen vilja-aitta. Pihaan kuljetaan Mällikkäläntiestä erkanevaa pihatietä pihaa pitkin, jonka varrella vilja-aitta on. Rakennukset muodostavat umpipihaan.

Asuinrakennus on rakennettu 1913, ulkorakennus on luultavasti vanhimmilta osiltaan suurin piirtein saman ikäinen, mutta sitä on myös laajennettu. Vilja-aitta on mahdollisesti 1800-luvun puolelta.

Historia:

Venäjän armeijan vääpeli ja poliisi Juho Töyli meni Amerikkaan ja sieltä palattuaan osti Kamppiselta tilan Pampunmäeltä. Tilalle hän rakensi talon valmiista hirsikehikosta. Juhon vaimo oli Maria (o.s. Kuusisto), jonka äidille Maria Kuusistolle rakennettiin pieni mökki pihapiiriin. Tila on laajentunut sukupolvien myötä. Tilalla on pidetty lypsykarjaa. Peruskorjausta on tehty vähitellen.

Arvio:

Mällikkäläntiellä Pampunmäen juurella hieman maisemallisesti sivussa oleva perinteinen pohjalainen pihapiiri, johon kuuluu asuinrakennus, L:n muotoinen ulkorakennus, pieni vaja ja vanha kaksikerroksinen vilja-aitta. Pihaan kuljetaan Mällikkäläntiestä erkanevaa pihatietä pihaa pitkin, jonka varrella vilja-aitta on. Rakennukset muodostavat umpipihaan. Asuinrakennus on rakennettu 1913, ulkorakennus on luultavasti vanhimmilta osiltaan suurin piirtein saman ikäinen, mutta sitä on myös laajennettu. Vilja-aitta on mahdollisesti 1800-luvun puolelta.

Asuinrakennukseen on tehty pieniä korjauksia, mutta ne ovat iäkkäitä tai sopivat rakennuksen tyyliin. Muutoin säilynyt selkeästi perinteisenä puolitoistakerroksisena pohjalaistalona, jossa on säilynyt paljon myös alkuperäisiä materiaaleja.

Pihapiirissä on säilynyt useampi tilatoiminnoista kertova vanha rakennus ja piha on edelleen umpipiha.

Asuinrakennus on hyväkuntoinen, mutta muissa rakennuksissa on jonkin verran vaurioita. Monet katoista kaipaavat kunnostusta. Tilalla asutaan.

Arvio koskee vilja-aittaa, asuinrakennusta ja L:n muotoisen ulkorakennuksen alkuperäisiä osia.

Luokka A

Arvot:

Rakennushistoriallinen

245. Soini, Mällikkäläntie 131, 743-425-13-159

Kuvaus:

Soinin talo sijaitsee Pampunmäen alueella, Mällikkäläntien varrella. Pihapiirissä on vuonna 1950 valmistunut asuinrakennus, joka on pitkä sivu kohti Mällikkäläntietä. Asuinrakennuksesta hieman peremmällä, pihan pohjoislaidalla on samalta vuodelta ulkorakennus, jossa on sauna, verstaas ja puuvaja. Peremmällä pihassa on pikkutupa vuodelta 1961. Siinä on 2h+k ja rakennusta on pidetty aiemmin vuokralla. Asuinrakennus on tyyppillinen 1950-luvun puolitoistakerroksinen rakennus. 1950-luvun ulkorakennus on yksikerroksinen satulakattoinen rakennus, jossa on vanha tiilikate ja seinillä punaiseksi maalattu pystyrimalaudoitus.

Historia:

Asuinrakennus on valmistunut vuonna 1950. Se rakennettiin Isonkyrön silloisen Osuuskaupan johtajan J. Soinin ja hänen vaimonsa Lainan kodiksi. Rakennuksen lisäosa on valmistunut vuonna 2000 ja korjausta rakennukseen on tehty 2012. Kuisti on purettu ja terassikaiteet on otettu parvekkeelta pois.

Ulkorakennus, jossa on sauna, verstaas ja puuvaja on valmistunut asuinrakennuksen kanssa samaan aikaan, vuonna 1950.

Talusrakennus on vuodelta 1961. Siinä on 2h + keittiö ja sitä on pidetty aikoinaan vuokralla.

Arvio:

Soinin pihapiiri on Mällikkäläntien varrella. Mällikkäläntien varrella on muitakin 1950-luvun taloja, Soini on näistä parhaiten säilynyt. Pihapiiri on melko näkyvällä paikalla, mutta tien ja asuinrakennuksen väliin jäävä vehmas puusto ja puutarha peittävät pihapiirin näkyvyyttä joissain määrin.

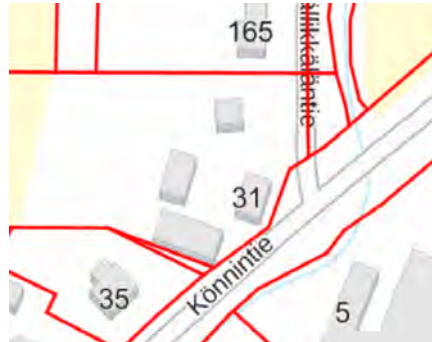
Asuinrakennus on rakennettu entinen Osuuskaupan johtajan asunnoksi vuonna 1950. Tilaa ei ole käytetty maanviljelyyn, joten ulkorakennuksia ei ole alun perinkään ollut kuin yksi. Myös ulkorakennus on säilynyt osana pihapiiriä. Rakennukset ovat säilyneet lähes alkuperäisessä asussaan. Suurimmat muutokset asuinrakennuksen osalta ovat tapahtuneet pihan puoleisella julkisivulla, josta on alkuperäinen kuisti purettu ja rakennettu vuonna 2000 sen tilalle uusi kuisti sekä siihen liittyvä pieni lisäosa, johon tuli kodinhoitohuone, tämä vaikuttaa arvioon. Muutoin rakennus on säilyttänyt alkuperäisen muotonsa ja suuren osan alkuperäisistä materiaaleista. Myös pieni ulkorakennus on edelleen tyyppillinen 1950-luvun sauna-vaja-verstaasrakennus, jossa on jäljellä suuri osa alkuperäisistä materiaaleista. Pihan perällä oleva pikkutalo asuntoineen on tyyppillinen 1960-luvun rakennus. Soini on hieno kohde, mutta koska rakennustyyppi on alueella niin yleinen vielä.

Arvio koskee asuinrakennusta ja 1950-luvun ulkorakennusta.

Luokka C

Arvot: Rakennushistoriallinen, maisemallinen

246. Pikari (entinen Meijeri), Könnintie 31, 743-425-13-13

Kuvaus:

Pikarin entisen meijerirakennuksen pihapiiri sijaitsee aivan Könnintien vieressä Ylistaron asemaseudulla. Pihapiiriin kuuluvat vuonna 1928 valmistunut kaksikerroksinen meijerirakennus, joka nykyisin toimii asuinrakennuksena. Pääty kohti tietä on vanha ulkorakennus, joka on arviolta 1920-1930 -luvulta. Pihassa perimmäisenä on uusi autotallirakennus. Piha on kokonaisuudessaan kivetty sekä tien ja asuinrakennuksen väliin on rakennettu uusi betonirakenteinen aita, jossa on samantyyliä koristeaiheita kuin asuinrakennuksessa. Asuinrakennus on kaksikerroksinen tiilirunkoinen rakennus, jossa on aumakatto ja sileäksi rapatut harmaat julkisivut. Tyyli on 1920-luvun klassismille tyypillinen. Vuonna 1928 valmistunut ulkorakennus on hiljattain kunnostettu. Rakennuksessa on betoniperustus, satulakatto ja puolitoista kerrosta. Pihassa myös uusi autotalli ja uusi saunarakennus, jotka sopivat materiaaleiltaan ja mittasuhteiltaan muihin rakennuksiin.

Historia:

Pikarin asuinrakennus on valmistunut vuonna 1928. Alun perin se on toiminut meijerinä. Talosta osa on palanut, jolloin sitä on uusittu ja laajennettu vuonna 1928. Meijerin lisäksi siellä on toiminut myös sekatarvakauppa, jota on pitänyt Kanerva.

Meijerirakennus muutettu asuinrakennukseksi 2000-luvun alussa. Tontilta on purettu ulkorakennus, jossa oli toisessa päässä navetta. Tämän tilalle rakennettiin uusi autotalli-varastorakennus. Lisäksi asuinrakennuksesta (eli vanhasta meijeristä) on purettu yksikerroksinen hirsirakenteinen osa, joka oli luultavasti 1920-luvulta.

Arvio:

Entinen meijeri- ja kauppapiha on maisemallisesti erittäin keskeisellä paikalla Mällikkäläntien ja Könnintien risteyksessä. Suurikokoinen entinen meijerirakennus ja kookas varastorakennus ovat aivan tien vieressä.

Meijeri- ja kaupparakennus toimii nykyään asuinrakennuksena ja siihen on tehty joitain muutoksia. Muutokset on tehty vanhan mallin mukaan, mutta alkuperäisiä materiaaleja on menetetty. Ikkunat ovat uudet, mutta aukotus ja tyyli on pysynyt vanhanmallisena. Rakennuksesta on purettu puolitoistakerroksinen hirsirakenteinen osa, muutoin rakennus on säilyttänyt alkuperäisen muotonsa. Tyyllisesti rakennus edustaa edelleen 1920-luvun symmetristä ja yksinkertaista uusklassismia.

Pihapiiristä on purettu joitain vanhoja ulkorakennuksia, mutta suuri varastorakennus on säilynyt. Uudisrakennukset sopivat pihapiiriin tyyllisesti ja mittakaavallisesti.

Arvio koskee nykyistä asuinrakennusta ja puista vanhaa ulkorakennusta.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen,
maisemallinen**

247. Viljanmaan nahkatehdas, Viljanmaantie 5, 743-425-16-1

Kuvaus:

Viljanmaan nahkatehdas on Viljanmaantien ja Könnintien rajaama kookas teollisuuskiinteistö. Paikalla on jäljellä osia alkuperäisistä, vuonna 1933 rakennetuista tehtaan osista, mutta koko kompleksia on vuosien varrella laajennettu useaan kertaan ja paljon alkuperäistä on purettu. Vanhimmat osat ovat tehtaan länsipäässä, jossa on satulakattoinen, mahdollisesti hirsirunkoinen osa sekä uudempien rakenteiden sisään jääneitä tiilirunkoisia osia. Tämän lisäksi on 1980-luvun peltikuorisia osia ja 1960-luvun tiilivuorattuja osia. Könnintietä rajaava satulakattoinen osa on laajennuksien yhteydessä yhdistynyt tehdasrakennukseen.

Uusimmat osat ovat 1980-luvulta ja ne ovat peltikuorisia suuria halleja. Alkuperäisten osien hahmottaminen on vaikeaa.

Historia:

Viljo Viljanmaa perusti Peräseinäjoelle nahkatehtaan vuonna 1923. Tehdas siirtyi vuonna 1933 Ylistaroon ja toiminta laajeni. 1970-luvulla työntekijöitä oli tehtaassa noin sata ja määrä pysyi vakaana 1980-luvulle. 1980-luvulla tuotantotiloja oli 4000 neliometriä. Tehtaassa

käsiteltiin lampaan- ja karitsan nahkaa, josta osa meni Norjaan ja osa kotimaan vaateteollisuudelle. Nahkapukuteollisuuden tarpeisiin tehtaassa käsiteltiin myös lehmän ja lampaan nahkoja. Tehtaan toiminta on lakannut vuonna 2008.

Arvio:

Viljanmaan nahkatehdas on maisemallisesti hyvin näkyvällä paikalla ja Könnintien alkupäässä hyvin kokonsa vuoksi hyvin keskeinen. Näkymää hallitsevat nykyään pääasiassa 1960- ja 1980-luvulla rakennetut osat ja hallirakennukset, joiden alta on purettu paljon vanhaa. Aivan Könnintietä kuitenkin rajaa luultavasti 1930-luvulta peräisin oleva, hyvin alkuperäisenä säilynyt satulakattoinen osa, jonka alkuperäinen käyttötarkoitus ei selvinnyt. Itäpäässä jäljellä myös 1960-luvun osia, jotka ovat säilyneet melko hyvin alkuperäisessä asussaan. Kaikkiaan tehdaskompleksi on ajallisesti hyvin kerroksellinen, mutta melko sekava kokonaisuus.

Viljanmaan tehdas on teollisuushistoriallisesti merkittävä paikka, sillä sen juuret ovat 1920-luvulla ja toiminta jatkui Ylistarossa vuosikymmeniä. Tehdas on työllistänyt monia ylistarolaisia.

Ainakin osassa rakennusta toimii nykyään Lakeuden mehustamo.

Suositellaan Könnintietä rajaavan satulakattoisen osan säilyttämistä.

Luokka C

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (teollisuus),
maisemallinen**

248. Perkiö, Möllintie 26, 743-434-8-46

Kuvaus:

Perkiön pihapiiri sijaitsee Möllintien varrella. Möllintien rakennuskanta koostuu nykyään pääosin uudemmasta rakennuskannasta, joten Perkiö on selvästi Möllintien vanhimpia taloja. Ylistarontie kulkee pihapiirin pohjoispuolella, mutta puuston vuoksi Perkiö ei juurikaan sinne näy.

Pihassa on kaksi rakennusta: tien suuntaisesti 1920-luvun asuinrakennus, joka on KTJ:n tietojen mukaan valmistunut vuonna 1929 ja pian perällä vinkkelinmuotoinen talousrakennus. Asuinrakennus on betonille perustettu, kaksikerroksinen rakennus, jossa on peltikatettu mansardikatto, toinen kerros jää taitekaton alle. Tienpuoleisessa julkisivussa on sisäänvedetty parveke, jonka mansardikatto muodostaa kattoon frontonin.

Arvio:

Hieno, 1920-luvun mansardikattoinen asuinrakennus on pääosin säilynyt alkuperäisessä asussaan. Ikkunat on vaihdettu ja pihan puolelle rakennetut lisäosa ja kuisti poikkeavat rakennuksen

alkuperäisestä tyylistä, mutta nämä eivät kuitenkaan vaikuta liiaksi rakennuksen arvoihin.

Pihapiiriä täydentää tyypillinen ulkorakennus jossa on säilytystiloja ja porttiosa, joka on nykyisin autotallina. Pihapiirin yhtenäisyyden kannalta ulkorakennus on tärkeä. Muutoin tilatoiminnoista kertovat ulkorakennukset ovat kadonneet.

Perkiö sijaitsee aivan vilkkaan Ylistarontien vieressä, mutta rakennukset eivät puuston vuoksi näy tielle. Möllintielle näkymiä kesällä estää runsas kasvillisuus, mutta siitä huolimatta rakennus täydentää tien rakennuskantaa ja on tien vanhimpiin kuuluvia pihapiirejä.

Arvios koskee pihapiirin asuinrakennusta ja ulkorakennusta.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

249. Osuuskaupan viljavarasto, Könnintie, 743-425-16-29

Kuvaus:

Kohde sijaitsee vaasa - seinäjoki radan varrella, lähellä Ylistaron asemaa. Kohteessa 1940-1950 luvuilla rakennetut lautarakenteiset viljavarastot, joista itäisempi on hieman iäkkäämpi, vuonna 1949 rakennettu. Pihapiiri on asfaltoitu ja siinä sijaitsee myös vanha Osuuskaupan myymälärakennus 1950-luvulta, joka arvioidaan erillisenä kohteena. Vaikka korkeat viljavarastot onkin rakennettu eri aikaan, ovat ne hyvin saman kaltaisia keskenään. Viljavarastot ovat puurunkoisia ja ne on vuorattu keltaiseksi maalatulla pystyrimalaudoituksella.

Historia:

Nykyinen viljavarasto aseman seudulle päätettiin rakentaa 1940-luvun lopulla. Vuonna 1947 syksyllä aloitettiin ajanmukaisen viljavarastorakennuksen pohjapaalutustyöt. Viljavarastoa rakennettiin koko vuoden 1948, ja siihen käytettiin varoja n. 6.6 milj. markkaa. Varasto saatiin lopullisesti valmiiksi vuonna 1954. 1950-1951 Rautatiehallitus vaati siirtämään koko suurta viljavarastorakennusta Ylistaron asemalla kaksi metriä taaksepäin, koska se oli sen verran rautatien alueella. Tässä asiassa kuitenkin päästiin vuokrasopimukseen vuonna 1951.

Aivan viljavaraston vieressä on sijainnut myös osuuskaupan 1920-luvun kaupparakennus, joka on purettu 1950-luvulla, kun uusi kaupparakennus valmistui samalle tontille.

Nykyisin varastot ovat pääosin ilman käyttöä.

Arvio:

Entiset Osuuskaupan viljavarastot sijaitsevat Vaasa-Seinäjoki radan varrella, Asemanseudun alueella. Asemanseutu on ehdolla maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristökohteeksi. Maisemallisesti viljavarastot ovat hyvin keskeisessä asemassa, sillä kokonsa vuoksi ne näkyvät pitkälle asemanseudun maisemassa. Ne myös reunustavat junarataa, jossa on vilkasta liikennettä.

Rakennuksena varasto edustaa yksinkertaista 1940-luvun lopun ja 1950-luvun maatalousteollisuuden rakentamista. Viljavarastot ovat säilyneet hyvin alkuperäisessä asussaan. Suurimpina muutoksina voidaan pitää niiden ympäristössä tapahtuneita muutoksia, kuten uudempien siilojen rakentamista niiden edustalle. Uudet siilot peittävät osan varastojen julkisivusta. Historiallisesti varasto liittyy Ylistaron osuuskauppa-liikkeen historiaan ja siten paikalliseen elinkeinohistoriaan.

Arviointi koskee 1940- ja 1950-luvulla valmistunutta viljavarastorakennusta.

Luokka A

Arvot:

rakennushistoriallinen,
historiallinen (elinkeinohistoria),
maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Ylistaron asema-alue (O)

250. Nevala (Vanha Agrimarket), Könnintie 55, 743-425-16-286

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Ylistaron asema-alue (O)

Kuvaus:

Jälleenrakennusajan asuinrakennus, jota on laajennettu mahdollisesti 1960-luvulla matalalla liikerakennusosalla. Liikerakennuksessa on toiminut Agrimarket. Asuinrakennus on vakituksessa asuinkäytössä. Rakennus on valmistunut Osuuskaupan kaupparakennukseksi vuonna 1959. Viljavarastojen vieressä ollut 1920-luvun kaupparakennus purettiin uuden rakennuksen valmistuttua.

Arvio:

Viljavarastojen vieressä sijaitseva jälleenrakennuskauden kohde, joka on valmistunut Osuuskaupan kaupparakennukseksi vuonna 1959. Toiminut kauppana ja Agrimarketina, nykyisin asuinkäytössä. Matalampi osa on asuinosa uudempi. Jälleenrakennuskauden osa on uusiutunut materiaaleiltaan vahvasti. Matala nykyisin autokauppana toimiva osa on säilynyt alkuperäisempänä.

Luokka C

**Arvot: historiallinen,
maisemallinen**

251. Ylistaron asema, Asematie 1, 743-425-5-5

Kuva: Tiina Lehtisaari 2007

Kuvaus:

Tyyliältään pääosin uusrenessanssia edustava, vuosien 1881–1883 välillä rakennettu asemarakennus sijaitsee Ylistaron asemanseudulla. Maisemallisesti merkittävä asemarakennus näkyy hyvin ympäristöönsä ja etenkin rautatielle, jossa on edelleen vilkasta liikennettä. Rakennuksessa on keskikohdalla radan suuntainen alkuperäinen osa, jota on jatkettu vuonna 1893 molempiin päihin poikkipäätyosilla. Rakennuksessa on satulakatto, jonka katteena on pelti. Seinillä on leveä vaakaponttilaudoitus, päätykolmioissa pystyrimalaudoitus. Ikkunat ovat monimuotoisia, ja sopivat yleisesti uusrenessanssi tyyliin T-puitteineen. Radan puoleisissa päätykomioissa on yksityiskohtaisesti veistetyt päätykoristeet. Asemarakennuksen itäpäätyyn on vaihdettu uudet ikkunat. Ruutujako on uusissa ikkunoissa sama kuin vanhoissa, mutta ne on asennettu väärin päin. Myös ovia on vaihdettu. Rakennuksen väriytyy poikkeaa alkuperäisestä. Ylistaron asemarakennuksen väriytyy on alun perin ollut uusrenessanssityylille tyypillinen: listoitukset ja niihin liittyvät jäsentelyt maalattiin peruspintaa tummemmiksi. Nyt rakennuksen peruspinta on vaaleankeltainen ja listat sekä ikkunanpuitteet valkoiset.

Historia:

Vuosien 1882-1883 välisenä aikana käyttöön otetun Tampere-Vaasa- radan varressa sijaitseva Ylistaron asema nimettiin alun perin Kaukolaksi. Asemarakennus rakennettiin Vaasan rautatien pysäkin piirustusten perusteella mutta sitä laajennettiin vuonna 1893 molempiin päätyihin tehdyillä poikkipäädyillä.

Vaasan radan sähköistämispäätös tehtiin kesällä 2008. Tämän jälkeen raidenopeudet välillä kasvoivat ja Seinäjoki-Vaasa väliltä poistettiin käytöstä useita asemia, mukaan lukien Ylistaron asema. Asema on nykyisin asuinkäytössä.

Arvio:

Maisemallisesti ja historiallisesti erityisen tärkeä kohde. Näkyy laajalle alueelle Asemanseudulla ja Tapanin alueella sekä ohikulkeviin juniin. Ajalleen tyypillinen uusrenessanssityylinen asemarakennus, Vaasan aseman piirustusten mukaan toteutettu. Asemarakennus on säilynyt pääosin alkuperäisessä asussaan, vaikka joitain epäedullisia muutoksia onkin tehty. Esimerkiksi muoto on säilynyt muuttumattomana 1890-luvun laajennusten jälkeen. Asemanseudun alue on rakentunut 1880-luvun alussa valmistuneen rautatieaseman ympärille, joten koko alueen olemassaolo kulminoituu asemarakennukseen.

Luokka A:

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
historiallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Ylistaron asema-alue (O)

252. Vr-rakennuksia, Asemantie 8, 743-425-5-5

Luokka A

Arvot:
rakennushistoriallinen,
historiallinen,
maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Ylistaron asema-alue (O)

Kuva: Tiina Lehtisaari 2007

Kuvaus:

Asemarakennusta vastapäätä oleva vanha VR:n rakennus, joka toimii nykyään asuinrakennuksena. Säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan ja täydentää jäljellä olevien rautatierakennusten kokonaisuutta.

Maisemallisesti hieman sivulla asemarakennukseen verrattuna, mutta tärkeä kokonaisuuden kannalta, sillä Asematien miljöössä kohde on asemarakennuksen maisemallinen pari.

Arvio:

Tärkeä osa historiallisesti merkittävää asema-aluetta. Suuri osa rautatierakennuksista on kadonnut, joten on sitäkin tärkeämpää suojella jäljellä olevat. Hyvin säilynyt hyväkuntoinen pihapiiri.

253. Työväentalo, Könnintie 67, 743-425-16-119

Kuvaus:

Lähes täysin alkuperäisessä asussaan oleva vanha työväentalo sijaitsee Könnintiellä ja näkyy tienvarteen, vaikkakin sen edustalle on puusto kasvanut melko tiheäksi. Rakennus on tyhjillään ollut ilmeisesti jo pitkään. Tästä johtuen rakennuksessa on vaurioita, mutta silmämääräisesti se vaikuttaa edelleen korjattavalta. Pihapiirissä ei ole muita rakennuksia.

Historia:

Pampunmäelle oli rakennettu työväentalo vuonna 1907, mutta se oli poltettu vuonna 1932. Monien vaiheiden jälkeen vuonna 1950 ostettiin eräältä kauppiaalta talon kehikko ja sen ympärille alettiin tehdä työväentaloa. Rahat kuitenkin loppuivat kesällä 1951 kesken töiden. Vasta vuosien päästä Helsingin työväen säästöpankki myönsi lainan, jonka avulla talo viimein saatiin valmiiksi vuonna 1954. Työväentalon toiminta ajautui myöhemmin taloudellisiin vaikeuksiin ja se jouduttiin pakkohuutokauppaamaan vuonna 1965.

Arvio:

Asemanseudun työväentalo on valmistunut vuonna 1954. Rakennus on ollut tyhjillään pitkään ja muun muassa tästä syystä se on edelleen täysin alkuperäisessä asussaan. Tyhjilläänolo ja korjaamattomuus kuitenkin on vaikuttanut rakennuksen kuntoon ja tämä vaikuttaa arvioon.

Rakennuksella on historiallista arvoa, sillä se on rakennettu Pampunmäeltä poltetun työväentalon korvaajaksi ja liittyy näin historiallisesti merkittävään suomalaiseen työväenliikkeeseen ja aikaan, jolloin työväentalot olivat vielä yleisiä. Työväenliikkeen käytössä rakennus oli vain kymmenen vuoden ajan.

Rakennus on näkyvällä paikalla Könnintien varrella. Se on lisäksi lähellä Ylistaron asema-aluetta ja täydentää näin muutenkon historiallisesti merkittävän alueen rakennuskantaa ja maisemaa.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (työväenliike),
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Ylistaron asema-alue (O)

254. Koskikeltto, Könnintie 69, 743-425-16-149

Arvio koskee asuinrakennusta, mutta myös ulkorakennus on hyvä säilyttää pihapiiriä täydentämässä.

Luokka C

Arvot:
Rakennushistoriallinen,
maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Ylistaron asema-alue (O)

Kuvaus:

Koskikeltto sijaitsee aivan Könnintien vieressä ja asuinrakennus on näkyvä osa maisemaa. Kohteessa mansardikattoinen päärakennus, joka on KTJ-rekisteritietojen mukaan vuodelta 1947. Rungon muodosta päätellen rakennus voisi kuitenkin olla n. 1900-luvun alusta. Tämän lisäksi pihapiirissä ulkorakennus, joka on uudempi, mahdollisesti 1950-1970 -luvulta.

Arvio:

Koskikelton pihapiiri sijaitsee aivan Könnintien vieressä ja on siten maisemallisesti keskeinen.

Pihapiirissä oleva asuinrakennus on luultavasti 1900-luvun alusta, mutta se on kohdannut melko paljon muutoksia. Rungon muoto vastaa alkuperäistä, eikä rakennukseen ole tehty suuria laajennuksia, jotka vaikuttaisivat sen arvoon. Materiaaleista suurin osa on kuitenkin vaihdettu, jolloin rakennuksen ulkonäkö on muuttunut. Ikkunat viittaavat 1950-luvun tyyliin. Tästä huolimatta hyväkuntoinen rakennus viittaa vielä selkeästi 1900-luvun alun rakennustapoihin ja alkuperäiset tyylipiirteet ovat palautettavissa.

255. Nurmi, Tapanintie 29, 743-425-16-45

Kuvaus:

Kohteessa paikkakunnalle tyypillinen 1920-luvun loppupuolella rakennettu mansardikattoinen, pienehkö asuinrakennus sekä talourakennus.

Tontti on pieni ja asuinrakennus on pääty kohti Tapanintietä, aivan tien vieressä. Rakennus on kaksikerroksinen mansardikattoinen talo ja pihan puolella on kaksikerroksinen mansardikattoinen kuistiosa. Toisella pitkällä sivulla sisäänvedetty parveke.

Arvio:

Nurmen pihapiiri sijaitsee Tapanin pientaloalueella, joka on osa Asemanseutua. Tapanintien rakennuskanta koostuu 1900-luvun alun pientalorakentamisesta ja suuri osa on jälleenrakennuskaudelta. Nurmi on yksi Tapanin alueen harvoista 1920-luvun kohteista ja niistä se on parhaiten säilynyt. Asuinrakennus vaikuttaa säilyneen varsin alkuperäisenä ja siinä on hienot ajalleen tyypilliset ikkunat koristelutoineen. Myös sisäänvedetty parveke itäpuolella on hieno yksityiskohta.

Maisemallisesti Nurmen asuinrakennus on keskeinen ja kerroksellisuutta tuova kohde Tapanin alueen rakennuskannassa.

Arvio koskee asuinrakennusta.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Ylistaron asema-alue (O)

256. Vainio, Tapaninkuja 11, 743-425-16-41

Kuvaus:

Tapaninkujan varrella oleva pienasumus arviolta 1900-luvun alusta. Lähistöllä on mahdollisesti Vainionpää kanssa samoihin aikoihin valmistunut Tapaninlinna, eli Tapanin nuorisotalo. Pihapiirissä on pienen asuinrakennuksen lisäksi ulkorakennus, joka on pääty kohti kujaa. Asuinrakennus on yksikerroksinen tupa, joka on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan. Muun muassa ikkunat vaikuttavat olevan alkuperäiset tai ainakin iäkkäät. Korjaukset ovat iäkkäitä ja ne sopivat rakennukseen.

Ulkorakennusta ei päästy kovin hyvin tutkimaan, sillä se on tiheän kasvillisuuden ympäröimä. Sen verran rakennuksesta oli nähtävissä, että voidaan todeta sen olevan alkuperäisessä kunnossaan. Pihapiiri oli käyntihetkellä sen näköinen, että siellä ei ole viimeaikoina käyty, joten pihapiiri on ilmeisesti tyhjillään.

Arvio:

Vainion pieni pihapiiri, johon kuuluu pikkutupa ja ulkorakennus luultavasti 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä, on maisemallisesti näkyvä osa Tapaninkujan maisemaa ja se täydentää pienen tien varsilla

jatkuvaa asutusjonoa ja on alueen parhaiten säilyneitä kohteita. Lähistöllä aikalainen, Tapaninlinna.

Pihapiirin rakennukset ovat alkuperäisessä asussaan. Päädyssä on pieni pulpettikattoinen osa, joka ei vaikuta arvioon, sillä se vaikuttaa kevytrakenteiselta. Vaikuttaa siltä, että rakennuksilla ei ole paljoakaan käyttöä ja tämä alkaa näkyä rakennusten kunnossa, mutta ne ovat edelleen korjattavissa.

Luokka A

Arvot:

**maisemallinen,
rakennushistoriallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Ylistaron asema-alue (O)

257. Pikilinna, Tapaninkuja 15, 743-425-16-117

Arvio:

Hyvin paljon muutettu asuinrakennus, jonka alkuperäisiä tyylipiirteitä on vaikea hahmottaa.

Luokka D

ei erityisiä kulttuurihistoriallisia arvoja

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Ylistaron asema-alue (O)

Kuvaus:

Mansardikattoinen 1929 rakennettu asuinrakennus sijaitsee asemaseudun 1900-luvun alkupuolella, tiiviisti rakennetulla asuinalueella. Kohteen naapurissa on Karpalon pihapiiri ja aivan tien toisella puolella Tapaninlinna.

Pikilinnan asuinrakennuksen lisäksi pihapiirissä on ulkorakennus, joka rekisteritietojen mukaan on valmistunut asuinrakennuksen kanssa samaan aikaan, vuonna 1929.

Etenkin kohteen asuinrakennuksen ulkoasu muuttunut ja uudistunut.

Historia:

Talo on tehty alun perin Viljo Viljanmaan nahkatehtaan pikisuutarille. Ahti ja Toini Juupajärvi ovat entisiä omistajia, samoin Lempi ja Vihtori Juupajärvi. Ennen yläkerrassa on ollut pieniä huoneita, ja portaat ovat johtaneet sisään ulkokautta. Juupajärvien aikana on tehty portaat sisäpuolelle sekä sauna yläkertaan, seiniä on poistettu ja pintoja uusittu. Ainakin Aune Tietäväinen on asunut yläkerrassa vuokralla. Ulkorakennuksessa on ollut mattokutomo.

258. Karpalo, Tapaninkuja 17, 743-425-16-118

Kuvaus:

Kohde sijaitsee asemansseudun pientalovaltaisella, tiiviillä asuinalueella, jonka rakennuskanta on lähinnä 1900-luvun alkupuolella. RHR-rekisterin perusteella talo on rakennettu vuonna 1950. Ulkoasun tyyliin perusteella se saattaa olla myös vanhempi. Asuinrakennuksessa on satulakatto, jonka molemmilla lappeilla on mansardikattoiset frontoniosat. Oletettavasti rakennus on alun perin ollut pohjaltaan neliömäinen ja sitä on laajennettu mahdollisesti 1950-luvulla kaakkoon. Lisäksi ihan viime vuosina rakennuksen edustalle on laitettu suurikokoinen avokuisti.

Karpalon pihapiiri sijaitsee aivan Tapaninlinnan naapurissa.

Arvio:

Hyvin paljon muutoksia läpikäynyt rakennus, jonka alkuperäistä muotoa on vaikea hahmottaa. Suuri osa rakennusosista uusittu viime vuosina ja edustalle on rakentunut uusi kookas terassi. Vanhat ulkorakennukset kadonneet, uudet ovat asuinrakennukseen nähden melko kookkaita.

Luokka D

ei erityisiä kulttuurihistoriallisia arvoja

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Ylistaron asema-alue (O)

259. Tapaninlinna (Asemanseudun Nuorisoseurantalo), Tapaninkuja 18, 743-425-5-39

Kuvaus:

Tapaninkujan perukoilla, matalan kallion päällä on näyttävä tiilitalo, joka on Tapaninlinnana tunnettu nuorisoseurantalo. Pihapiirissä sivummalla on myös pieni vajarakennus.

Nuorisoseurantalo on muodoltaan suorakulmainen ja siinä on satulakatto. Edustalla on sisäänkäynnin suojana katos, jonka yllä on parveke. Tiilirunko on slammattu/rapattu ohuelti ja maalattu keltaiseksi. Ikkunat ovat yläosastaan kaarevat. Rakennus on tyyliältään pelkistetty ja sen harvoja koristeaiheita ovat räystäiden alla kulkevat hammaslistakoristeet, jotka on muurattu tiilestä.

Historia:

Asemanseudulle perustettiin oma nuorisoseura vuonna 1927. Kainaston nuorisoseuran kanssa oli neuvoteltu yhteisestä seurasta ja seurantalosta, mutta kun yhteisymmärrykseen ei päästy, perustettiin Asemanseudulle oma seura. Talo rakennettiin heti vuonna 1928, tupaantuliaiset järjestettiin marraskuussa 1928 ja vihkiäisjuhla saman vuoden tapaninpäivänä. Rakennuksen suunnitteli arkkitehti Artturi Ortela, joka oli valmistunut arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta 1916. Nuorisoseuran tontin vierestä kulki rautatieasemalle tiilitehtaan pikkupaana, jota pitkin hevoset vetivät valmiit tiilet rakennuspaikalle. Tiilet kuljetettiin talkootyönä tehtaan tiilivaunuilla. Talon rakensivat paikalliset muurarit kökkävään avustamana. Vaikka talkootyötä käytettiin, tuli talo tästä huolimatta hyvin kalliiksi, eikä

huvitoiminnan tuloilla pystytty maksamaan velkoja. Velkojen vuoksi talo ulosmitattiin ja pakkohuutokaupattiin talvella 1935. Uusi nuorisoseura kuitenkin perustettiin seuran aktiivien toimesta ja yksi heistä valtuutettiin huutamaaan Tapaninlinna seuran nimiin. Talvi- ja jatkosodan aikana Karjalan evakkoja majoitettiin väliaikaisesti Tapaninlinnaan.

Linna toimii nykyään Ylistaron alueella suosittuna juhlapaikkana. Linna pidetään voimissa Tapanin nuorisoseuran voimin. Nuorisoseura on hakenut linnan kunnostukseen tukea ja linnaa onkin viime vuosina kunnostettu ahkerasti, noin kymmenillä tuhansilla euroilla ja isolla määrällä talkootyötä. Tapaninlinna mm. uudelleen maalattiin ja sen seiiniin tulleet rapistumat korjattiin. Takaovelle johtavat portaat vaihdettiin uusiin ja terassit ja ranskalainen parveke korjattiin. Kunnostusta suunniteltiin yhdessä mm. Seinäjoen ammattikorkeakoulun rakennustekniikan opiskelijoiden kanssa.

Arvio:

Tapaninlinna valmistui asemanseudun nuorisoseuran taloksi 1928. Rakennuksen suunnitteli arkkitehti Artturi Ortela, joka oli valmistunut arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta 1916. Rakennus on erittäin näyttävä ja laadukas tiilirunkoinen talo, jolla on rikas historia. Nuorisotalojen yleisestä rakennustavasta poiketen, Tapaninlinna on rakennettu tiilistä eikä hirrestä. Rakennus on säilynyt alkuperäisessä asussaan, parhaillaan kunnostetaan ikkunoita.

Vaikka Tapaninlinna ei maisemallisesti olekaan keskeinen Ylistaron maisemassa, on se erittäin keskeinen osa Tapanin aluetta, sillä muuta rakentamista selkeästi suurempana ja korkealle kohdalle sijoittuvana kohteena se hallitsee Tapaninkujan näkymiä.

Arviointi koskee ainoastaan Tapaninlinnaa

Luokka A

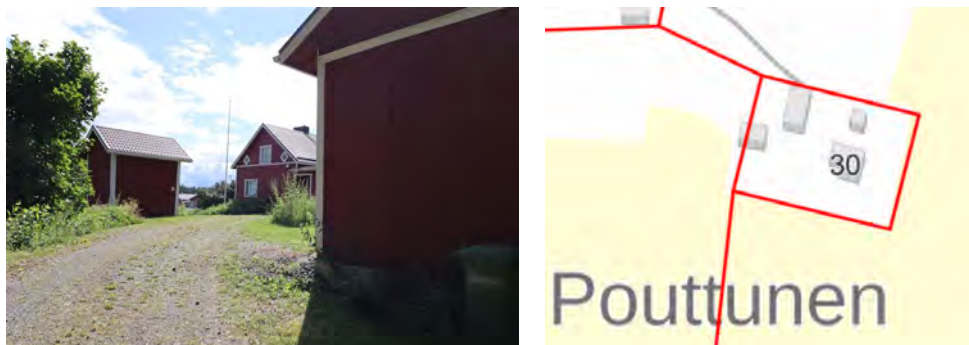
Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
historiallinen (sosiaalihistoria, sotahistoria),
maisemallinen.**

Maakunnallisesti merkittävä kohde.

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Ylistaron asema-alue (O)

260. Pouttunen, Tapaninkuja 30, 743-425-5-45

Kuvaus:

Kohde sijaitsee asemanseudun pientalovaltaisella, tiiviillä asuinalueella, jonka rakennuskanta on lähinnä 1900-luvun alkupuolelta. Pihapiirissä asuinrakennus 1930-luvulta, hirsirunkoinen vilja-aitta ja talousrakennus. Rakennukset muodostavat aivan Tapaninkujan päähän pienen yhtenäisen pihapiirin. Asuinrakennuksen ulkoasua on uudistettu. Rakennuksen sivuun on rakennettu lisäosa, jossa on sisäänvedetty kuisti. Kooltaan lisäosa on hieman iso.

Asuinrakennuksessa on tehty paljon korjauksia, jotka ovat rakennukseen melko sopivia, mutta alkuperäisiä materiaaleja ei ole juurikaan jäljellä. Ikkunat on vaihdettu, ulkolaudoitus vaikuttaa uudelta ja peltikate on uusi.

Pieni hirsiaitta on pääosin alkuperäisessä kunnossaan. Hirsirunko on etelän puolelta kärsinyt auringonpaahteessa, sillä rakennus on hyvin alavalla paikalla peltojen reunalla.

Talousrakennuksessa on tiilirunkoinen navettaosa, jossa on säilynyt paljon alkuperäistä, kuten yhdeksänruutuiset ikkunat ja vanhat ovet. Toinen pää on puurakenteinen ja siinä on muun muassa autokatos.

Historia:

Talon alkuperäinen rakentaja on Isosalo. Juho Pouttu siirsi talon vuonna 1935 Viljo Viljanmaan alueelta nykyiselle paikalleen Jussi Nyrhiseltä ostetulle tontille.

Arvio:

Tapaninkujalta katsoessa Pouttusen pihapiiri on hieman sivussa, sillä se sijaitsee aivan viimeisenä tien päässä. Tapanin alueen takana oleville peltoalueille tila taas näkyy erittäin hyvin.

Pihapiiri on yhtenäinen kokonaisuus, jossa on jäljellä vanhoja tilatoiminnoista kertovia rakennuksia asuinrakennuksen lisäksi.

Asuinrakennus on kohdannut paljon muutoksia ja siinä on muun muassa lisäosa, joka vaikuttaa arvioon. Asuinrakennuksessa on tehty paljon korjauksia, jotka ovat melko sopivia, mutta alkuperäisiä materiaaleja ei ole juurikaan jäljellä.

Muut pihapiirin rakennuksista ovat säilyneet lähempänä alkuperäistä asuaan, mutta ne ovat tyypiltään melko yleisiä Ylistaron alueella, joten ne eivät tuo suurta suojelupainetta pihapiiriin.

Luokka C

Arvot:

**maisemallinen,
rakennushistoriallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Ylistaron asema-alue (O)

261. Peltola, Könnintie 81, 743-425-16-17

Kuvaus:

Kartoitettu pihapiiri sijaitsee Könnintieltä erkanevan pihatien päässä, eikä sen näy juurikaan ympärisöön.

Pihapiirissä on pieni asuinrakennus ja ulkorakennus. Asuinrakennus on luultavasti 1900-luvun alusta, mutta siihen on tehty paljon korjauksia, joiden vuoksi rakennusaikaa on vaikea päätellä tarkemmin. Perumuoto on vielä löydettävissä, mutta alkuperäisiä materiaaleja ei ole juurikaan säästynyt.

Ulkorakennus pihapiirissä vaikuttaa uudelta.

Arvio:

Suuresti uusiutunut pihapiiri on myös maisemallisesti sivussa.

Luokka D

ei erityisiä kulttuurihistoriallisia arvoja

262. Kahila, Könnintie 83, 743-425-16-38

Kuvaus:

Sementtitiilinavetta Kahilan pihapiirissä, pienen mäen päällä Könnintien varrella, mutta maisemallisesti sivussa. Rakennettu 1900-luvun alkupuolella, mutta tarkempi aika ei ole tiedossa. Pihapiirissä ei ollut muita inventoitavia rakennuksia.

Arvio:

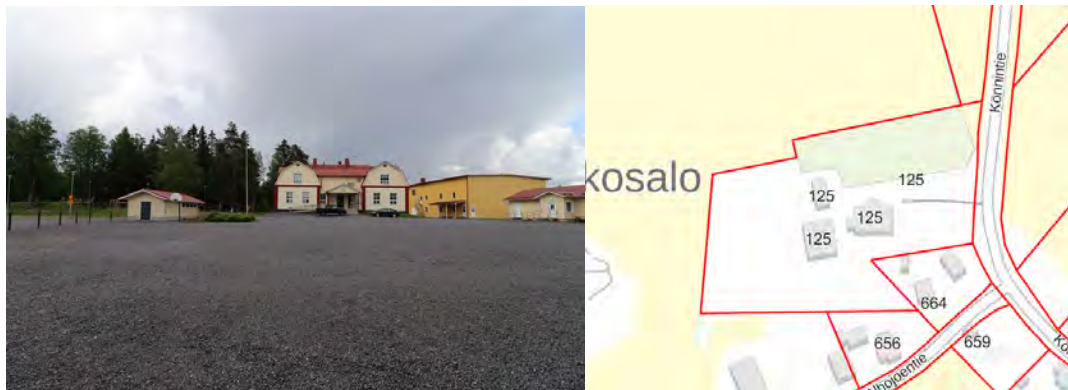
Yksittäinen pieni navettarakennus hieman sivussa Könnintien maisemista. Hieman vaurioitunut rakennus on säilynyt erittäin hyvin alkuperäisessä kunnossaan. Toimii nykyään koirasuojana. Mielenkiintoinen rakennus, jollaisia ei inventointialueella ollut muita.

Arvio koskee navettarakennusta

Luokka C

**Arvot:
rakennushistoriallinen**

263. Aseman koulu, Könnintie 125, 743-436-4-1

Kuvaus:

Könnintien ja Alhojoentien risteysalueen lähistöllä on Aseman koulu, joka on valmistunut vuonna 1922. Rakennus on kaksikerroksinen ja melko kookas tiilitalo, jossa on klassismin tyyliä. Rakennuksessa on pitkä päärunko ja sen edustalla kaksi poikkipäätyä, joiden välissä on sisäänkäynti. Rakennuksen ikkunat on vaihdettu, mutta uudet ovat rakennuksen tyyliin sopivat. Seinät on rapattu ja maalattu vaaleankeltaiseksi, yksityiskohdat ovat punaiset.

Historia:

Vuonna 1921 tuli voimaan uusi oppivelvollisuuslaki, joka velvoitti 7-13-vuotiaat kansakouluun. Koulujen rakentaminen siirtyi kyläläisten vastuulta kunnan vastuulle. Myös Aseman koulupiiri erotettiin omaksi piiriksi vuonna 1921, sillä läheinen Tiilitehdas Oy loi oman asutusalueensa ja lasten joukko alueella kasvoi. Aseman koulun väliaikaiseksi kouluhuoneistoksi vuokrattiin, tosin ilman maksua Ylistaron Tiilitehdas Oy:ltä Metodistikirkon kokoushuone ja asuinhuoneet opettajalle. Aseman koulurakennus valmistui vuonna

1922. Se on rakennettu lähellä sijainneen tiilitehtaan valmistamista tiilistä. Koulurakennukset valmistuivat rakennusmestari Hakalan piirustusten mukaan. Sinne tuli täysi yläkoulu ja 36-viikkoinen alakoulu. Laaja peruskorjaus on valmistunut alkuvuonna 2020. Kylätalo tontille valmistui vuonna 2009 ja hallirakennus 2018.

Arvio:

Vuoden 1921 oppivelvollisuuslakiin ja Ylistaron tiilitehtaan ympärille rakentuneeseen yhteisöön liittyvä kansakoulurakennus vuodelta 1922.

Vankka 1920-luvun tiilirakennus, joka on kokenut muutoksia vuosien varrella, mutta alkuperäinen muoto on edelleen helposti löydettävissä. Koulurakennuksen ympärille on viime vuosina valmistunut uudisrakennuksia, joista ainakin urheiluhalli on mittakaavaltaan hieman suuri.

Koulu on edelleen alkuperäisessä käytössään ja hyväkuntoinen, joten uhkaa säilymisen kannalta ei ole.

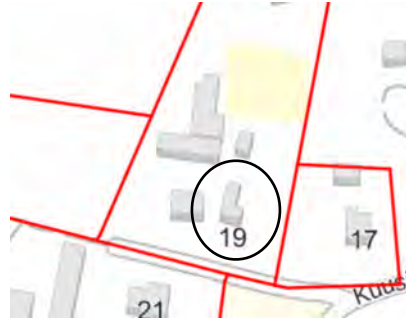
Maisemallisesti keskeisellä paikalla Könnintien varrella.

Luokka A

Arvot:

**Maisemallinen,
historiallinen**

264. Mäkirinnan pienasumus, Kuusinevantie 19, 743-434-10-98

Luokka C

Arvot:
maisemallinen,
rakennushistoriallinen

Kuvaus:

Kohde sijaitsee Kuusinevalle johtavan tien varressa, neljän jälleenrakennusajan talon ryhmässä. Kohteen kanssa samassa pihapiirissä on myös toinen asuinrakennus, jonka ikää on vaikea määrittellä.

Pienasumus on yksikerroksinen ja siinä on satulakatto. Rakennus on perustettu betonille ja sitä on myöhemmin laajennettu melko kookkaalla lisäosalla pohjoispäässä. Ikkunat on uusittu.

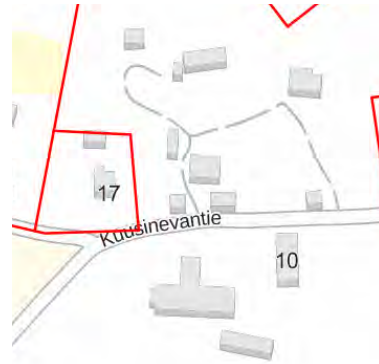
Arvio:

Pieni asuinrakennus, joka on rakennettu todennäköisesti 1900-luvun alkupuolelta sijaitsee aivan Kuusinevantien reunalla ja se on maisemallisesti näkyvällä paikalla Kuusinevantien miljöössä. Rakennusta on laajennettu melko suurella lisäosalla, jolloin siitä on tullut vinkkelinmuotoinen. Lisäosa vaikuttaa arvioon. Myös ikkunat on rakennuksessa vaihdettu, mutta ne sopivat kyllin hyvin rakennuksen tyyliin. Alkuperäisen rungon muoto ja koko on säilynyt alkuperäisenä.

265. Ristimäki, Kuusinevantie 10, 743-434-10-76

Kuva: Tiina Lehtisaari 2007

Kuvaus:

Kuusinevantien varren alkupäässä sijaitsevassa Ristimäen tilan pihapiirissä on säilynyt useita hirsisiä ulkorakennuksia, kuten vilja-aitta. Asuinrakennus on uusi (1980-luku) ja karjarakennus 1951 ja traktori- ja puimuritallit 1958. Hirsirunkoiset, vanhat ulkorakennukset sijaitsevat pihapiirin läpi kulkevan kylätien pohjoispuolella ja asuin sekä karja- ja talousrakennus tien eteläpuolella.

Historia:

Ristimäen suvun päätilaan on liitetty useampia tiloja. Vanha 1800-luvun päärakennus on purettu ja tilalle on rakennettu samantyylinen talo vähän kauemmaksi tiestä vuonna 1986.

Omistajina vuodesta 1946 Ahti Valdemar Ristimäki ja Laila (o.s. Kaukosalo), he pitivät tilalla karjaa. Tila oli tuolloin ollut suvulla jo kolmessa polvessa ja sen edellinen isäntä oli ollut Viljam Ristimäki (Liljeqvist). Alkuperäinen asuinrakennus oli vuodelta 1895 ja siinä oli kahdeksan huonetta. Karjarakennus on valmistunut vuonna 1951 ja

siinä on kotieläintilojen lisäksi sauna. Sittemmin siirryttiin karjankasvatuksesta maanviljelyyn. Traktori- ja puimuritallit ovat vuodelta 1958.

Arvio:

Ristimäen tila sijaitsee Könnintiestä erkanevan Kuusinevantien varrella ja tilan rakennukset rajaavat tietä sen molemmilla puolilla. Asuinrakennus on valmistunut vuonna 1986, mutta tilatoiminnoista kertovia vanhojakin maatilan rakennuksia on säilynyt pitkältä ajalta. Vanhimmat ovat hirsirunkoiset aitat ja lato luultavasti 1800-luvun ja 1900-luvun taitteesta. Näiden lisäksi on myös 1950-luvun maatarakentamista, esimerkiksi suurehko navetta vuodelta 1951. Rakennukset ovat ajalleen tyypillisiä, alkuperäisessä kunnossaan säilyneitä ja kaikki niistä ovat hyväkuntoisia. Vaikka maisemallisesti tila on hieman sivussa, Kuusinevantien varteen se luo hienon ja kerroksellisen maatilakokonaisuuden, joka kertoo maanviljelyn kehityksestä 1900-luvun alkupuolella. Asuinrakennus on rakennettu 1980-luvulla, mutta se noudattelee perinteisen pohjalaistalon mittasuhteita ja rakennustapoja ja sopii näin ollen hyvin pihapiiriin.

Arvoluokitus koskee maatarakennuksia 1900-luvun taitteesta ja 1950-luvulta. Asuinrakennus on vielä iältään sen verran nuori, että siihen voidaan soveltaa keveämpiä suojelumääräyksiä. Suositeltavaa on säilyttää asuinrakennus nykyisentyypisenä, sillä se sopii hyvin perinteisen maatilapihapiiriin osaksi.

Luokka B

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

266. Lehtola, Haapojantie 7, 743-425-13-63

Kuvaus:

Haapojantien varrella oleva pieni pihapiiri. Ympäristössä on myös muita 1900-luvun alkupuolen pihapiirejä, jotka liittyvät tiilitehtaan työläisten historiaan.

Lehtolan pihapiirissä on asuinrakennuksen lisäksi pieni sauna, vaja ja puoririvi. Asuinrakennus, puoririvi ja vaja ovat lähellä tietä, sauna on kauempana pihan perällä.

Asuinrakennus on rekisteritietojen mukaan 1950-luvulta. Muodoltaan satulakattoinen, puolitoistakerroksinen ja pohjaltaan neliönmallinen rakennus muistuttaa jälleenrakennuskauden taloa, mutta yksityiskohdat (esim. ikkunat) ovat eri tyyliä. Vanhojen ilmakuvien perusteella vuonna 1948 pihapiirissä on ollut hieman lähempänä taloa nykyistä pienempi asuinrakennus. Tässä valossa rakennusvuosi 1954 vaikuttaa todennäköiseltä.

Arvio:

Tehtaanmäen historiallisella tiilitehtaan alueella sijaitseva asuinpihapiiri. Pihapiirissä kaiketi ei ole ollut maanilarakennuksia, sillä alueen talot ovat olleet yleisesti tiilitehtaan työntekijöiden koteja,

joten suurempaa maatilatoimintaa niillä ei ole ollut. Tämän kannalta pihapiiri kokonaisuutena on hyvin säilynyt.

Rakennukset ovat alkuperäisenä säilyneitä. Asuinrakennuksessa on säilynyt sen alkuperäinen muoto.

Maisemallisesti tärkeä osa Haapojantien länsipäässä sijaitsevien pientalojen pihapiirien joukkoa.

Arvio koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia.

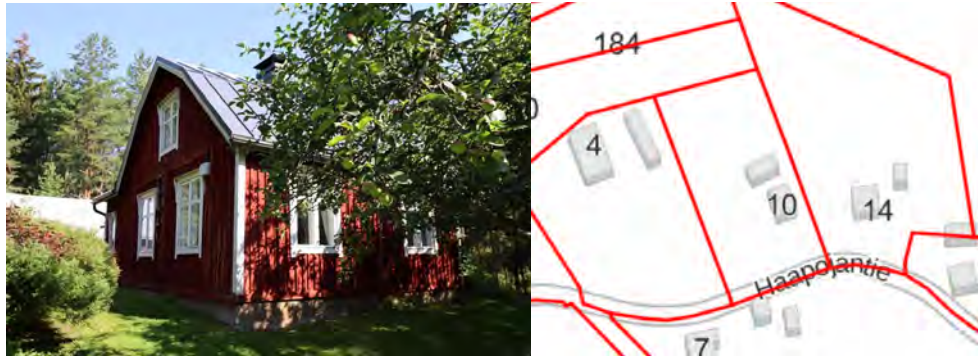
Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Tehtaanmäen pienasutus (P)

267. Vuorenmaa, Haapojantie 10, 743-425-13-139

Kuvaus:

Kohteessa mansardikattoinen pienasumus, joka sijaitsee Tehtaanmäellä, metsäselänteen reuna-alueella. Tehtaanmäen rakennuskanta koostuu lähinnä n. 1900-luvun alussa rakennetuista pienasumuksista ja jälleenrakennusajan rakennuskannasta. 1930-luvun asuinrakennuksen lisäksi tontilla on ainoastaan 1950-luvun ulkorakennus, jossa on varastotiloja ja saunatilat.

Historia:

Asuinrakennus on alunperin rakennettu Alhojoelle vuonna 1926, josta se on siirretty nykyiselle paikalle 1930-luvulla (tarkempi vuosi on ollut 1932 tai 1936). Rakennus perustettiin nykyisellä paikallaan betonille ja sitä laajennettiin 1950-luvulla (rakennuksen pihan puolella oleva satulakattoinen osa). Myös kuisti tehtiin 1950-luvulla. Rakennuksen ikkunat ovat alkuperäiset.

Arvio:

Tehtaanmäen historiallisella tiilitehtaan alueella sijaitseva asuinpihapiiri, jossa on alkuperäisenä säilyneet 1930-luvun asuinrakennus ja 1950-luvun ulkorakennus. Pihapiirissä kaiketi ei ole

ollut maatilarakennuksia, sillä alueen talot ovat olleet yleisesti tiilitehtaan työntekijöiden koteja, joten suurempaa maatilatoimintaa niillä ei ole ollut. Tämän kannalta pihapiiri kokonaisuutena on hyvin säilynyt.

Maisemallisesti tärkeä osa Haapojantien länsipäässä sijaitsevien pientalojen pihapiirien joukkoa.

Asuinrakennus on hyvin säilynyt, ja muoto, jonka se sai siirron yhteydessä 1930-luvulla on edelleen selkeä. 1950-luvun laajennukset tuovat rakennukseen kerroksellisuutta ja ne myös sopivat kokonaisuuteen.

Ulkorakennus täydentää pihan 1950-luvun kerrostumaa ja sen säilyminen on suotavaa.

Arvio koskee asuinrakennusta, ulkorakennus suositellaan kuitenkin myös säästämään.

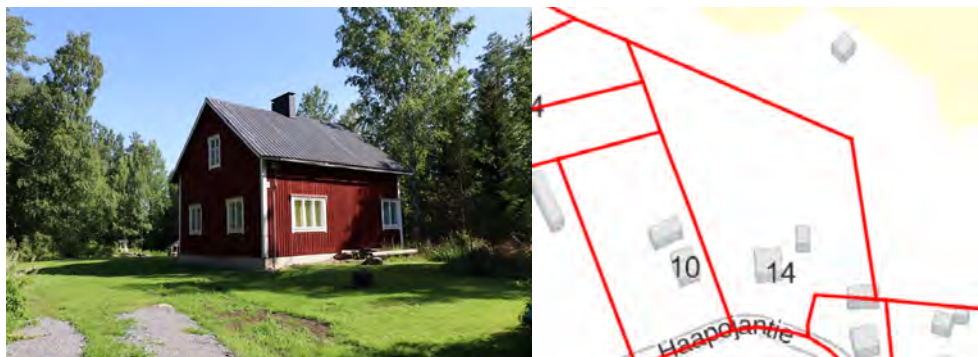
Luokka A

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Tehtaanmäen pienasutus (P)

268. Pouttu, Haapojantie 14, 743-425-13-79

Maisemallisesti tärkeä osa Haapojantien länsipäässä sijaitsevien pientalojen pihapiirien joukkoa.

Luokka A

Arvot:
rakennushistoriallinen,
maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Tehtaanmäen pienasutus (P)

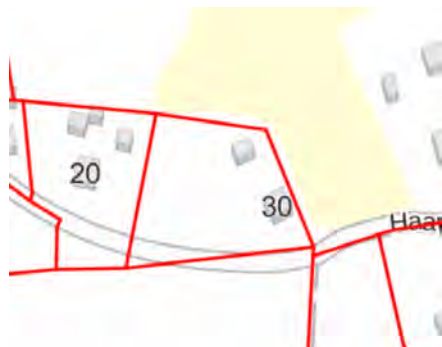
Kuvaus:

Poutun pihapiiri sijaitsee Tehtaanmäen alueen eteläosassa, Haapojantien varressa. Alueella on muitakin pieniä asuinpihapiirejä. Poutun tontilla on ainoastaan tien lähellä sijaitseva asuinrakennus vuodelta 1954 ja sen itäpuolella oleva saunarakennus 1950-luvulta. Pihamaa on lehtipuiden ympäröimä ja se on pääasiassa tasaista nurmikenttää. Pihan perällä on kaivo ja pieni leikkimökki. Asuinrakennus on tyypillinen puolitoistakerroksinen jälleenrakennuskauden talo, joka on säilynyt alkuperäisessä kunnossaan. Pihan puolella on pieni umpikuisti.

Arvio:

Tehtaanmäen historiallisella tiilitehtaan alueella sijaitseva asuinpihapiiri, jossa on alkuperäisenä säilyneet asuin- ja saunarakennus. Rakennukset ovat tyypillisiä 1950-luvun jälleenrakennuskaudelle. Pihapiirissä kaiketi ei ole ollut maatilarakennuksia, sillä alueen talot ovat olleet yleisesti tiilitehtaan työntekijöiden koteja, joten suurempaa maatilatoimintaa niillä ei ole ollut. Tämän kannalta pihapiiri kokonaisuutena on hyvin säilynyt.

269. Laaksola, Haapojantie 30, 743-425-13-34

Kuvaus:

Laaksolan pieni pihapiiri sijaitsee Haapojantien varrella, ja se liittyy tien länsipäässä olevien Tehtaanmäen pienasumusten joukkoon.

Pihapiirissä asuinrakennus ja ulkorakennus. Laaksolan asuinrakennus on rakennettu KTJ-tietojen mukaan 1920, ja ulkonäöstään päätellen rakennusaika saattaa olla lähes oikein. Talossa on yksi kerros ja pohjaltaan se on pieni. Runko on hirttä ja nurkat ovat pitkät. Ikkunat ovat alkuperäisiä. Ikkunoiden otsalistassa on pieniä puisia yksityiskohtia. Pihan puolella on avokuisti, jossa on satulakatto. Ulkorakennus on vuodelta 1953.

Arvio:

Laaksolan pieni tupa on maisemallisesti keskeisellä paikalla Haapojantien vierellä, metsän rajalla. Pihapiiri kuuluu myös Tehtaanmäen pienasumusten joukkoon, jolloin se on osa myös historiallisesti kerroksellista pienasumusten kokonaisuutta.

Asuinrakennus on säilynyt alkuperäisessä asussaan varsin hyvin. Siinä on alkuperäinen muoto jäljellä ja tämän lisäksi suuri osa materiaaleista on jo iäkkäitä ja ainakin ikkunat ovat alkuperäiset.

Pientä pihapiiriä täydentää tyypillinen 1950-luvun liiterirakennus.

Vaikka pihapiiri oli käyntihetkellä tyhjänä, ovat rakennukset hyväkuntoisia ja niistä on selvästi pidetty huolta vuosien aikana.

Arvio koskee asuinrakennusta, liiterirakennukseen voidaan tarvittaessa soveltaa löyhempiä suojelumääräyksiä, mutta sekin suositellaan säästämään.

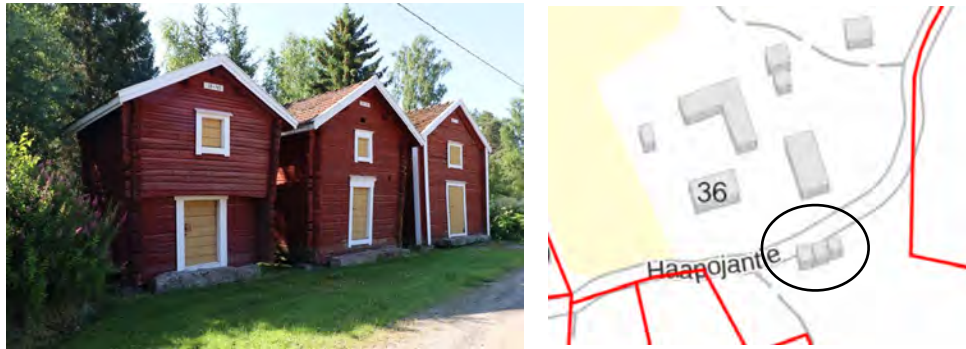
Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Tehtaanmäen pienasutus (P)

270. Haapojan aitat, Haapojantie 36, 743-425-13-4

Luokka A

Arvot:
rakennushistoriallinen,
maisemallinen

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Haapojantien varren pohjalaisrakennusten ryhmä (Q)

Kuvaus:

Haapojan maatilán pihapiiri sijaitsee Ylistaron asemansseudun tehtaánmáellá. Tilán rakennuskanta on uudistunut, mutta pihapiiriá vastapäätä, haapojantien toisella puolella on säilynyt kolme aittaa 1800-luvun alkupuolelta.

Aittojen tienpuoleisissa päätykolmioissa on vuosiluvut. Keskimmäinen aitta on vanhin vuodelta 1818. Idän puoleisen, otsallisen aitan rakentamisvuodeksi on merkitty 1845 ja lännenpuoleisin aitta on nuorin v. 1851.

Arvio:

Kolme hyväkuntoista ja iäkástä aittaa, jotka rajaavat Haapojantietä ja ovat siten maisemallisesti hyvin näkyvällä paikalla. Itse Haapojan maatala on pääosin uudistunut, mutta aitat ovat hyvin alkuperäisessä kunnossaan ja kertovat alueen maataloushistoriasta ja perinteisten aittarakennusten 1800-luvun rakennustavoista.

271. Franssila, Haapojantie 87, 743-425-13-144

Kuva: Tiina Lehtisaari 2007

Kuvaus:

Franssilan tilaan kuuluu useita perinteisiä maatilan rakennuksia. Tila sijaitsee Tanelinmäen itäreunalla, Haapojantien varrella siten, että rakennukset sijoittuvat tien molemmiin puolin. Näin ollen maatilan rakennukset rajaavat tietä sen molemmilla puolilla ja ovat siten erittäin hyvin näkyvillä ja maisemallisesti merkittäviä. Tien eteläpuolella on tilan asuinrakennus, joka on valmistunut vuonna 1902 ja tämän lisäksi on kookas tiilinavetta/tallirakennus ja kolmiosainen aitta. Nämä rakennukset muodostavat pihan eteläosaan kolmelta sivulta umpinaisen pihapiirin. Tien pohjoispuolella on aittarivi, johon kuuluu kaksiosainen korkeampi aitta ja yksiosainen matalampi aitta. Aittarivin vieressä on saunarakennus. Kauempana metsän reunalla on vielä kaksikerroksinen vilja-aitta vuodelta 1867 sekä huonokuntoinen vajarakennus.

Historia:

Tontti kuului Kaukola-Sorvari 13 -nimiseen tilaan. Juho Mäenpää (1858-1926) osti tilan 1870–1880 -lukujen taitteessa. Paikalla oli tuolloin pieni tupa. Tilan nimi oli ennen Klinkku, mutta nimi muutettiin lohkomisen yhteydessä Franssilaksi Frans Mäenpään mukaan.

Arvio:

Franssilan maatilaa kuuluu useita historiallisia rakennuksia, joista suurin osa on 1900-luvun alusta tai puolivälistä. Tämän lisäksi on myös 1800-luvun puolivälin vilja-aitta. Asuinrakennukseen on tehty melko suuria muutoksia, joista suurin osa sopii hyvin perinteiseen pohjalaiseen rakentamistyyliin. Ainoastaan uusi kuistin ja parvekkeen yhdistelmä on massaltaan hieman liian kookas ja tyyllisesti uudenaikainen. Tämä vaikuttaa arvioon. Muut tilan rakennuksista ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan, osa niistä on hieman huonokuntoisia, mutta silti vielä korjattavissa. Maisemallisesti Franssila on erittäin merkittävä kohde Haapojantien varrella. Pihapiiri rajaa tietä sen molemmilla puolilla ja etenkin asuinrakennus näkyy kauas viljelyalueille. Lähistöllä on myös muita perinteisiä pohjalaisia pihapiirejä, joten ne muodostavat tien varteen ajallisen kokonaisuuden.

Arvio koskee koko pihapiirin rakennuksia. Huonokuntoisempiin voidaan soveltaa kevyempiä suojelutoimenpiteitä mikäli ne eivät enää ole korjattavissa.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Haapojantien varren pohjalaisrakennusten ryhmä (Q)

272. Mäkiranta, Haapojantie 138, 743-434-7-57

Kuvaus:

Mäkirannan tila on osa Haapojan taloryhmän kokonaisuutta, johon kuuluu vuosisadan alkupuolen ja 1800-luvun lopun perinteisiä maatiloja. Lähistöltä on 2010-luvun aikana purettu maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti merkittävä Varismäen pohjalaistalon pihapiiri. Vuonna 1930 valmistuneen asuinrakennuksen pitkä sivu rajaa tietä ja pihapiiriin kuuluu tämän lisäksi kookas navettarakennus ja kaksiosainen aittarakennus. Rakennukset muodostavat umpinaisen perinteisen pihapiirin.

Historia:

Mäkiranta on erotettu Haapojan kantatilasta vuonna 1931. Haapojan tilan historia ulottuu ainakin vuoteen 1785.

Arvio:

Mäkirannan 1930-luvun pihapiiri Haapojantien varrella edustaa perinteistä umpipihallista maatilaa, johon kuuluu hieno asuinrakennus, navetta ja aittarakennus. Tila on maisemallisesti keskeisellä paikalla ja sen lähistöllä on muun muassa Franssilan ja Pikku-Haapojan perinteiset pohjalaistalojen pihapiirit. Näin Mäkirannan tila on osa kokonaisuutta,

johon kuuluu vuosisadan alkupuolen ja 1800-luvun lopun perinteisiä maatiloja. Jotta kokonaisuus säilyy, on jokainen pihapiiri tärkeä, sillä esimerkiksi Varismäen pohjalaistalo ulkorakennuksineen on purettu. Asuinrakennus edustaa perinteistä ja tyypillistä 1930-luvun rakentamista. Rakennuksen alkuperäinen muoto on säilynyt ja siinä on vielä jäljellä vanhoja alkuperäisiä ikkunoitakin. Tehdyt korjaukset noudattelevat vanhoja rakennustapoja ja sopivat sen vuoksi rakennukseen hyvin.

Navetta on myös säilynyt hyvin alkuperäisenä, eikä siihen ole tehty suuria korjauksia tai muutoksia. Porttiosa on yhdistetty rakennukseen myöhemmin, tai se on uudempi lisäys, mutta se sopii kokonaisuuteen ja tuo pihapiiriin umpipihamaista ilmettä.

Aittarakennus on perinteinen maatilarakennus, johon ei ole tehty muutoksia.

Kaikkien rakennusten kunto on hyvä ja tila on asuttu, joten siihen ei tällä hetkellä kohdistu mitään uhkia.

Arvio koskee asuinrakennusta, navetan alkuperäisiä osia ja aittarakennusta. Myös tien varrella oleva vaja suositellaan säästämään.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Haapojantien varren pohjalaisrakennusten ryhmä (Q)

273. Pikku-Haapoja, Haapojantie 151, 743-434-7-39

Kuvaus:

Pikku-Haapojan pihapiiri on maisemallisesti keskeisellä paikalla Juoksukallion eteläpuolella, Haapojantien varrella. Pikku-Haapoja on osa kokonaisuutta, johon kuuluu sen lisäksi 1900-luvun alkupuolen ja 1800-luvun lopun perinteisiä maatiloja. Pikku-Haapojan pihapiiriin kuuluu puolitoistafooninkinen pohjalaistalo vuodelta 1870, navetta/liiterirakennus sekä kaksi vanhaa vilja-aittaa. Pihaan tullaan idästä, pientä pihatietä pitkin ja heti sen alkupäässä on kaksikerroksinen vilja-aitta. Tiiviimpi pihapiiri on pihatien toisessa päässä. Asuinrakennus on pääty kohti Haapojantietä, seuraavana on toinen vilja-aitoista ja pihan länsipäässä on navetta.

Muodoltaan asuinrakennus on säilynyt alkuperäisenä, mutta seiniä on lisäeristetty ulkopuolelle ja ikkunat on uusittu. Uudet ikkunat ovat vanhan mallin mukaisia ja kuusiruutuisia, pohjoispäädyn päätykolmiossa on uudenaikaiset pystysuuntaiset kolmiruutuiset ikkunat, niitä on kaksi vierekkäin. Talon länsipuolella on uusi kuisti, jossa on pieni umpinainen eteisosa ja sen edustalla avokuisti.

Historia:

Haapojan kantatilasta on vuonna 1910 erotettu Wähä-Haapoja niminen tila. Wähä-Haapojasta erotettiin vielä 1989 Pikku-Haapoja.

Arvio:

Yhtenäisenä säilynyt pohjalaistalon pihapiiri 1800-luvun loppupuolelta. Tila on maisemallisesti keskeisellä paikalla ja sen lähistöllä on muun muassa Franssilan perinteinen pohjalaistalo pihapiireineen, Mäkirannan 1930-luvun pihapiiri ja Haapojan pienasumus. Näin ollen Pikku-Haapoja on osa kokonaisuutta, johon kuuluu sen lisäksi vuosisadan alkupuolen ja 1800-luvun lopun perinteisiä maatiloja. Jäljellä olevien rakennusten säilyminen on tärkeää, sillä kokonaisuudesta on 2010 -luvulla kadonnut jo maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti arvokas Varismäen tila.

Pikku-Haapojan vuonna 1870 valmistunut komea puolitoistafooninkinen on uusiutunut melko voimakkaasti. Siihen on laitettu lisäeristettä ulkopuolelle, ikkunat on vaihdettu ja kuisti on uusittu. Alkuperäisiä materiaaleja ei juurikaan ole jäljellä, mutta korjaukset on kuitenkin toteutettu perinteisten ajatusten ja tyylipiirteiden mukaan, joten rakennus on edelleen selkeästi tyyppillinen pohjalaistalo.

Tilan muut rakennukset ovat säilyneet alkuperäisenä, eikä niihin ole tehty suuria muutoksia. Kaiken kaikkiaan pihapiiri on perinteinen ja se välittää edelleen pohjalaisia maatalan rakennustapoja.

Arvio koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia.

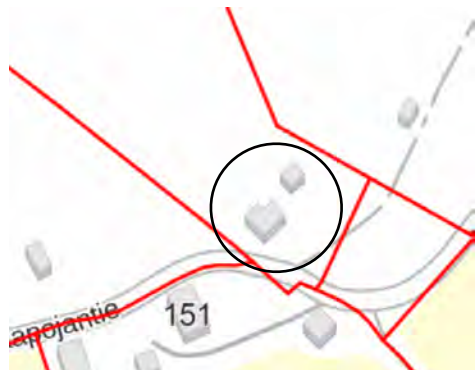
Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Haapojantien varren pohjalaisrakennusten ryhmä (Q)

274. Haapojan pienasumus, Haapojantie, 743-434-7-29

Kuva: Tiina Lehtisaari 2007

Kuvaus:

Haapojan pieni tupa on maisemallisesti keskeisellä paikalla ja sen lähistöllä on muun muassa Franssilan ja Pikku-Haapojan perinteiset pohjalaistalojen pihapiirit. Näin Haapojan pienasumus on osa kokonaisuutta, johon kuuluu sen lisäksi vuosisadan alkupuolen ja 1800-luvun lopun perinteisiä maatiloja. Pihapiirissä on 1900-luvun alun (arvio) pikkutuvan lisäksi yksi pieni aittarakennus, joka on arviolta noin samanikäinen kuin tupakin.

Arvio:

Haapojan taloryhmässä sijaitsee pienasumus, luultavasti 1920-1930-luvulta, johon kuuluu pikkutupa ja aittarakennus.

Haapojan pieni tupa on maisemallisesti keskeisellä paikalla ja sen lähistöllä on muun muassa Franssilan ja Pikku-Haapojan perinteiset pohjalaistalojen pihapiirit. Näin Haapojan pienasumus on osa kokonaisuutta, johon kuuluu sen lisäksi vuosisadan alkupuolen ja 1800-luvun lopun perinteisiä maatiloja. Jäljellä olevien rakennusten

säilyminen on tärkeää, sillä kokonaisuudesta on 2010-luvulla kadonnut jo maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti arvokas Varismäen tila. Pienen tilan rakennukset ovat säilyneet täysin alkuperäisessä asussaan, laajennuksia tai muutoksia ei ole tehty. Tila kuvastaa siis hienosti pienimuotoisempaa perinteistä maaseutuasumista Etelä-Pohjanmaalla. Tyhjiillään olevan pihapiirin rakennuksissa alkaa näkymään asumattomia, mutta ainakin asuinrakennus on vielä silmämääräisesti arvion perusteella korjattavissa. Katteet on korjattu molemmissa rakennuksissa, joten niistä on myös huolehdittu. Suurimmat uhkat liittyvät rakennusten perustusten kuntoon, sillä ne alkavat osittain oppoamaan kerrostumaa maa-ainekseen.

Arvio koskee asuinrakennusta ja aittaa.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kohde kuuluu aluekokonaisuuteen: Haapojantien varren pohjalaisrakennusten ryhmä (Q)

KÖNNINTIE JA YMPÄRISTÖ

275. Laitinen, Könnintie 168, 743-425-13-50

Kuvaus:

Pihapiirissä pienen asuinrakennuksen lisäksi kaksi ulkorakennusta, rakennukset muodostavat kolmelta sivulta umpinaisen, hyvin yhtenäisen pihan. Kaikki rakennukset ovat mittasuhteiltaan sopivia pihapiiriin, punaiseksi maalattuja satulakattoisia rakennuksia. Ne ovat arviolta 1900-luvun alkupuolelta, mutta varmaa tietoa niiden rakennusajasta ei ole. Maisemallisesti keskeinen kohde, aivan Könnintien vieressä.

Asuinrakennuksen vanhempi osa on säilynyt hyvin alkuperäisenä ja korjaukset on laadukkaasti. Laajennusosa on tyyllisesti sopiva, eikä vaikuta kohteen arvoon. Ulkorakennukset ovat myös säilyneet alkuperäisenä. Rakennukset ovat hyväkuntoisia ja niillä on käyttöä.

Arvio:

Sievä ja yhtenäinen pihapiiri sijaitsee maisemallisesti keskeisellä paikalla aivan Könnintien vieressä.

Rakennukset ovat säilyneet pääosin alkuperäiskunnossaan. Asuinrakennusta on laajennettu, mutta laajennusosa sopii alkuperäiseen osaan mittasuhteiltaan ja materiaaleiltaan hyvin. Rakennukset ovat hyväkuntoisia ja niillä on käyttöä, joten niihin ei kohdistu välittömiä uhkia. Arvio koskee asuinrakennusta ja kahta piharakennusta.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

276. Varismäki, Könnintie 172, 743-425-13-82

Kuvaus:

Kohde sijaitsee Tehtaanmäellä, Könnintien varrella. Tehtaanmäen rakennuskanta koostuu lähinnä n. 1900-luvun alussa rakennetuista pienasumuksista ja jälleerakennusajan rakennuskannasta.

Kohteessa asuinrakennus 1940-luvun lopusta ja peremmällä pihassa saman ikäinen, pienikokoinen talousrakennus. Pihapiiri ja etenkin asuinrakennus ovat keskeisessä osassa Könnintien maisemia, sillä se sijaitsee aivan tien vierellä.

Asuinrakennus on ajalleen tyypillinen yksinkertainen satulakattoinen puolitoistakerroksinen asuinrakennus. Se on säilynyt erittäin hyvin alkuperäisessä asussaan: ikkunat ja laudoitus ovat alkuperäiset eikä rakennukseen ole tehty suuria laajennuksia tai muita suuria muutoksia.

Myös ulkorakennus on säilynyt alkuperäisenä.

Arvio:

Vuonna 1947 valmistunut jälleerakennuskauden kohde Könnintien varrella hyvin näkyvällä paikalla. Täydentää tienvarren molemmin puolin jatkuvaa pienten omakotitalojen jonoa. Asutuksen joukossa myös useampi muu jälleerakennuskauden kohde, Varismäki on yksi parhaiten säilyneistä.

Pihapiirissä on alkuperäisasussaan säilynyt asuinrakennus: muun muassa runkomalli, ikkunat ja laudoitus ovat säilyneet alkuperäisenä. Pihan puolella oleva pulpettikattoinen avokuisti on luultavasti uudempi. Myös pieniä korjauksia on tehty, mutta ne eivät vaikuta kohteen arvoon, sillä ne sopivat tyyliin. Rakennus on kaikin puolin tyypillinen ja edustava jälleerakennuskauden kohde.

Pieni sauna/ulkorakennus pihan perällä täydentää pihapiiriä ja on niin ikään säilynyt alkuperäisessä asussaan. Vanhojen ilmakuivan perusteella muita ulkorakennuksia ei ole ollut, joten myös pihapiiri on säilynyt alkuperäisenä.

Tila on rekisteritietojen mukaan tyhjiällä tällä hetkellä. Rakennukset vaikuttavat vielä pääosin hyväkuntoisilta, mutta rapistumista alkaa näkymään.

Arvio koskee asuinrakennusta ja ulkorakennusta.

Luokka B

Arvot:
Rakennushistoriallinen,
maisemallinen

277. Wierto, Könnintie 221, 743-434-10-97

Kuvaus:

Könnintien varrella sijaitseva kaksikerroksinen asuin- ja liikekiinteistö 1950-luvulta sekä samanaikainen talousrakennus. Liikerakennus rajaa Könninitietä ja on hyvin näkyvä kohde. Rakennuksen alakerrassa on ollut liiketiloja, joten alakerran ikkunat ovat olleet suuria näyteikkunoita, mutta niitä on myöhemmin pienennetty. Yläkerrassa on ollut asuintilaa. Rakennuksessa ei ilmeisesti ole tällä hetkellä toimintaa ja sen kunto on heikentynyt.

Talousrakennus on ajalleen hyvin tyypillinen ja se on säilynyt alkuperäisessä kunnossaan.

Historia:

Entinen Jouko Nyrhisen kauppa. Liiketoiminta päättynyt vuonna 1992.

Arvio:

Maisemallisesti keskeisellä paikalla Könnintien varressa oleva entinen kaupparakennus vuodelta 1957 sekä piha perällä oleva ulkorakennus vuodelta 1952 (KTJ, vanhojen ilmakuviin perusteella vanhempi, luultavasti 1940-luvulta). Pihapiirissä ollut ennen kaupparakennusta toinen asuinrakennus.

Tyypillinen 1950-luvun kaksikerroksinen kaupparakennus, jossa yläkerrassa asuintilat ja alakerrassa liiketilat. Runkomalli on pysynyt ennallaan ja myös materiaalit suurilta osin. Vuonna 2007 näyteikkunoita pienennetty ja vaihdettu uusiin, joissa on tummat puitteet. Korjaus vaikuttaa hieman keskeneräiseltä. Ikkunat muutoin alkuperäisiä.

Ulkorakennus, jossa on liivereitä ja sauna on myös alkuperäisessä asussaan tiilikatetta myöden.

Rakennukset muodostavat tyypillisen 1950-luvun asuinpihapiirin, johon liittyy myös kauppatoimintaa.

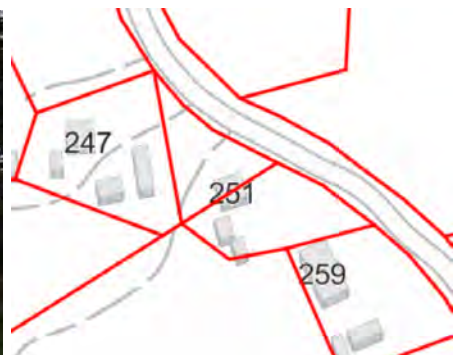
KTJ-tietojen perusteella Wierto on tyhjillään ja tämä vaikuttaa sen kuntoon ja siten myös arvioon.

Luokka C

Arvot:

**Maisemallinen,
Rakennushistoriallinen**

278. Kallioniemi, Könnintie 251, 743-434-9-10

Luokka B

**Arvot:
Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

Kuvaus:

Vuonna 1954 valmistunut asuinrakennus Könnintienvarrella sijaitsee mäen päällä ja erottuu maisemassa tästä syystä erityisen hyvin. Asuinrakennus on tyypillinen jälleenrakennuskauden talo, eikä siihen ole tehty juurikaan muutoksia. Rakennuksessa on paljon alkuperäisiä materiaaleja jäljellä, eikä siihen ole tehty elintasolaajennuksia.

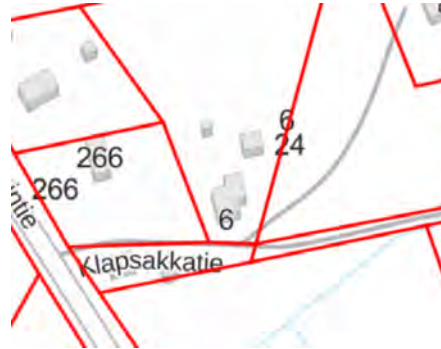
Arvio:

Eriyksen näkyvällä paikalla, pienen mäen päällä Könnintien varressa olevahieno jälleenrakennuskauden kohde.

Asuinrakennus on hyvin tyypillinen vuonna 1954 valmistunut jälleenrakennuskauden puolitoistakerroksinen omakotitalo, jossa on säilynyt runkomalli muuttumattomana ja tämän lisäksi ainakin ikkunat ja laudoitusvaikuttavat alkuperäisiltä. Laajennuksia ei ole tehty eikä kuistiin ole tehty muutoksia.

Arvio koskee asuinrakennusta.

279. Siirilä, Klapsakkatie 6, 743-425-16-296

Kuvaus:

Pieni jälleenrakennuskauden pihapiiri, johon kuuluu vuonna 1958 valmistunut asuinrakennus, pieni saunarakennus ja autotalli/liiterirakennus. Rakennukset ovat hieman maisemallisesti sivussa Könnintiestä erkanevan Klapsakkatien varressa.

Asuinrakennus on tyypillinen 1950-luvun puolitoistakerroksinen tyyppitalo, jonka runko on rankarakenteinen. Ikkunat on alakerrassa vaihdettu jo pidemmän aikaa sitten, mutta ne sopivat rakennuksen tyyliin. Pihan puolelle on rakennettu kuistimainen lisäosa luultavasti 1970-luvun kieppeillä.

Saunarakennus on pieni ja sen saunaosa on hirsirakenteinen, pukuhuone lautarakenteinen.

Autotalli/liiverirakennus on luultavasti pihapiiriin uusien, mahdollisesti 1960/1970-luvulta.

Arvio:

Siirilän pihapiiri on hieman sivussa Könnintiestä, joten maisemallisesti se jää hieman sivuun.

Pihapiirin asuinrakennus on varsin hyvin säilynyt jälleenrakennuskauden talo, jossa on säilynyt muun muassa vanhoja ikkunoita ja alkuperäinen tiilikate. Kuten on tyypillistä, myös tähän rakennukseen on tehty lisäosa noin 1970-luvun kieppeillä. Lisäosat tässä rakennustyössä ovat niin tyypillinen ilmiö, että niiden ei hyvin toteutettuna voi nähdä arvoa jyrkästi alentavana seikkana. Tässä kohteessa lisäosa on toteutettu hyvin, sillä sen koko on melko sopusuhtainen ja materiaalit sointuvat alkuperäiseen rakennukseen.

Piharakennukset täydentävät pihapiiriä. Ne ovat asuinrakennuksen tavoin hyväkuntoisia ja on suositeltavaa säilyttää ne pihapiirissä.

Rakennustyyppi on Ylistarossa edelleen hyvin yleinen.

Luokka C

Arvot:
rakennushistoriallinen

280. Mäkikallio, Könnintie 285, 743-434-9-46

Kuvaus:

1930-luvulla rakennettu maatilan pihapiiri, joka sijaitsee Könnintien varrella, metsäselännealueella. Pienehkö peltoaukea pihapiirin etelä - länsipuolella. Mäkikallion asuinrakennus on siirretty nykyiselle paikalleen vuonna 1937. Rakennus on puolitoistakerroksinen hirsitalo, jossa on satulakatto. Karjarakennus vuodelta 1938 on asuinrakennusta vastapäätä. Se on nykyisin vinkkelinmuotoinen, navetan yhteydessä ollut puintilato on aiemmin romahtanut lumen painosta ja sittemmin purettu kokonaan. Näiden lisäksi pihapiirissä on myös pieni 1950-luvun ulkorakennus, jossa on sauna.

Historia:

Tila on erotettu Ristimäen päätalasta (ollut kantatila ja kuulunut samalle suvulle vuodesta 1874), jonka on aikoinaan ostanut Isonkyrön nimismies Matthias Liljeqvist pojalleen Johanille. Tämän poika Wiljam Valdemar Ristimäki (Liljeqvist) laajensi tilaa. Ristimäen talo jaettiin kolmelle pojalle, joista vanhin, Eino Johannes alkoi isännöidä Mäkikallion tilaa. Tilan päärakennus on siirretty Isostakyröstä Tuuralan kylästä vuonna 1937 (hirressä on vuosiluku 1749). Tätä ennen tilalla oli ollut vain pieni mökki. Tiilinavetta on vuodelta 1938 ja se on rakennettu Ylistaron tiilitehtaan tiilistä. Ulkorakennus on vuodelta 1952. Lisäksi tilalla oli sauna ja kanala. Tilalla on ollut hevosia, lehmiä, lampaita ja

sata kanaa. Tämän lisäksi on viljelty muun muassa viljaa eläimille ja pidetty lypsykarjaa. Maanviljelys on lopetettu vuonna 1981.

Alun perin asuinrakennus oli hirsipinnalla ja ulkolaudoitus on laitettu vasta 1960-luvun alussa. Laidoitus uusittiin vuonna 2015. Rakennuksessa on ollut pärekatto, jonka jälkeen laitettiin tiilikate. Tiilikate oli kuitenkin liian raskas, joten se vaihdettiin peltiin. Makuuhuoneesta on suljettu yksi ikkuna. Juokseva vesi tuli taloon vuonna 1969. 1970-luvulla on seinät päällystetty sisällä ja 1984 tehtiin peruskorjaus. Peruskorjauksen suunnitteli rakennusmestari Heiska. Peruskorjauksen yhteydessä ikkunat vaihdettiin, alkuperäiset olivat neliruutuiset. Myös lattiat päällystettiin ja katto kunnostettiin vuonna 1984. Lautarakenteiseen kuistiin on tehty WC-tilat. Vintti kunnostettu vuonna 2006. Vuosien 2020-2021 aikana on tehty pintakunnostuksia. Autotalli on toiminut aikoinaan viljavarastona. Puintilato romahti aikoinaan lumen painon alla.

Arvio:

Mäkikallion 1930-luvun pihapiiri sijaitsee Könnintiellä. Etenkin asuinrakennus on maisemallisesti hyvin merkittävä, sillä se näkyy tielle ja on yksi Könnintien varren viimeisistä kohteista Asemanseudulta saakka jatkuvassa asutusketjussa. Asuinrakennus on hieno 1930-luvun hirsirakennus. Siihen on tehty muutoksia ja korjauksia, mutta nämä pääosin sopivat rakennukseen hyvin. Arvioon kuitenkin vaikuttaa muun muassa korjauksien yhteydessä hieman upoksiin jääneet ikkunat. Talon alkuperäinen muoto ei ole muuttunut. Pihapiirissä on säilynyt myös maatalotoimintaan liittyviä rakennuksia, kuten 1938 valmistunut tiilinavetta, jonka tiilet on tuotu läheiseltä Ylistaron tiilitehtaalta. Pieni ulkorakennus on 1950-luvulta. Rakennukset muodostavat yhtenäisen pienen maatilapihiirin. Kaikki rakennukset ovat hyväkuntoisia ja käytössä olevia, joten niihin ei kohdistu uhkia.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

ALHOJOENTIE JA LÄHIYMPÄRISTÖ

281. Kaukosalo & Leppälä, Alhojoentie 656, 743-436-4-60

Kuvaus:

Maatilan pihapiiri sijaitsee Alhojoentiellä, lähellä Könnintienristeystä.

Maisemallisesti keskeisellä ja näkyvällä paikalla.

Pihapiirissä 1 1/2-kerroksinen pohjalaistalo, kavinavetta ja muita pienempiä vanhoja talousrakennuksia. Rakennukset muodostavat kolmelta sivulta rajatun pihapiirin. Rakennusten tarkka rakennusajankohta ei ole selvillä.

Asuinrakennus on pitkänurkkainen, puolitoistakerroksinen pohjalaistalo. Pihan puolella on poikkipäätymäinen osa. Sen edustalle on myöhemmin rakennettu pulpettikattoinen umpikuisti ja sen päälle on rakennettu parveke. Myös muita muutoksia ja korjauksia tehty, ne sopivat rakennukseen.

Arvio:

Yhtenäisessä pihapiirissä on pohjalaistalo, joka on arviolta 1800-1900-lukujen vaihteesta tai hieman uudempi. Tämän lisäksi yhtenäiseen ja maisemallisesti näkyvällä paikalla peltojen rajauksessa olevaan pihapiiriin kuuluu myös vanha kavinavetta ja aitta-liiterirakennus.

Asuinrakennus on säilyttänyt perinteisen muotonsa ja tyylipiirteensä pääosin. Ainoastaan pihan puolella oleva uudempi kuistin ja parvekkeen yhdistelmä ei kuulu perinteisten pohjalaistalojen rakennustapoihin. Korjauksia on tehty, mutta ne sopivat rakennukseen. Asuinrakennuksen lisäksi pihapiirissä on säilynyt myös vanhoista tilatoiminnoista kertovia rakennuksia: tärkeimmät tyylipiirteensä ja materiaalinsa säilyttäneet kavinavetta ja aitta-liiterirakennus. Navetassa on tehty joitain muutoksia, mutta se kuvastaa edelleen tyypillistä pohjalaista kavinavetta. Arvio koskee asuinrakennusta, navettaa ja aitta-liiterirakennusta.

Luokka B

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

282. Jouhela, Alhojentie 560, 743-436-5-78

Kuvaus:

Alhojentien varrella näkyvällä paikalla on 1930-luvun pihapiiri johon kuuluu vuonna 1939 valmistunut asuinrakennus sekä T:n muotoinen navettarakennus ja liiterirakennus. Rakennusryhmä muodostaa umpinaisen ja yhtenäisen pihapiirin. Asuinrakennus on lähimpänä Alhojentietä, pihapiirin eteläreunalla. Rakennus on kaksikerroksinen hirsirunkoinen rakennus. Tien puolella on mansardikattoinen frontoni, jossa on parvekkeen ovi, mutta parvekettä ei ole. Pihan puolella on kaksikerroksinen satulakattoinen poikkipäätymainen kuistiosa. Navettarakennus, joka sijaitsee asuinrakennusta vastapäätä on kooltaan suuri ja siinä on kaksi kerrosta. Navettaosan alakerta on muurattu savitiilestä ja yläosa on lautarakenteinen. Navettarakennus jatkuu lautarakenteisena ja siinä on läpikuljettava portti ja sen jälkeen itäpäädyssä vielä etelä-pohjoissuuntainen osa, jossa on konesuojia. Liiverirakennus pihan länsireunalla on korkeahko ja siinä on lohkokiviperustus.

Historia:

Tilalla on ollut minkinkasvatustoimintaa ja tarhat on purettu nykyisten omistajien aikana.

Perusparannus tehty loppuvuodesta 2010 ja kunnostuksia viime vuosien aikana.

Arvio:

Maisemallisesti näkyvällä paikalla oleva pihapiiri Alhojentien varrella. Pihapiiri on 1930-luvun lopulta ja säilynyt erittäin hyvin. Pihapiirin alkuperäisiin rakennuksiin kuuluvat asuinrakennuksen lisäksi navetta ja liiverirakennus.

Asuinrakennus on säilyttänyt historiallisen muotonsa, mutta korjausten yhteydessä suuri osa materiaaleista on vaihtunut, esimerkiksi ikkunat ja ulkolaudoitus. Nykyiset korjaukset tosin sopivat rakennukseen, joten näyttävää rakennusta voidaan tästä huolimatta pitää suojelemisen arvoisena.

Navetta on vanhojen ilmakuviin perusteella pihapiirin rakennuksista ainoa, jota on laajennettu myöhemmin. Muutoin navetta on lähes alkuperäiskunnossaan ja laajennuksetkin ovat jo iäkkäitä.

Myös liiverirakennus on säilynyt alkuperäisenä.

Yhdessä rakennukset muodostavat hienon ja perinteisen maatilapihapiirin.

Luokka A

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

283. Ahdassalo, Alhojoentie 542, 743-436-9-4

Kuvaus:

Ahdassalo sijaitsee Alhojoentien varrella, peltoaukeiden laidalla. Pihapiirissä on vuonna 1928 valmistunut asuinrakennus ja luultavasti samanikäinen, melko suurikokoinen navetta sekä pieni saunarakennus. Asuinrakennus on pitkittäin tiehen nähden ja sen taustalla ovat muut rakennukset.

Asuinrakennus on pohjaltaan lähes neliönmallinen satulakattoinen rakennus, jossa on kuitenkin mansardikattoinen frontoni tielle päin. Pihan puolella on rakennuksen kokoinen umpikuisti, jossa on satulakatto. Ikkunat ovat iäkkäitä T-puitteisia ja yläosa on jaettu kolmeen pienempään ruutuun.

Navetta-vaja-traktorisuojarakennus on pohjaltaan T:n mallinen ja se rajaa pihaa sen länsi- ja pohjoisreunalla. Etelä-pohjoissuuntainen navettaosa on tiilirakenteinen (yläosa puuta) ja sitä on jatkettu pohjoispäädyssä länteen ja itään puurakenteisilla osilla mahdollisesti 1950-luvun kieppeillä. Pihan puoleisessa puuosassa on läpiajettava portti, vajoja ja varastoja, ja pellon puolella on traktoritalli.

Pieni sauna on vajoosan itäpäädyssä.

Historia:

Vilho Iisakki (1902-1981) ja Martta (o.s. Alanko, 1907-1950) Ylkänen rakensivat talon. Sodan aikana navetta oli vähällä palaa. Tila on erotettu Larva-Ylkänen tilasta. Peruskorjaus tehtiin vuonna 1995.

Arvio:

Ahdassalon pihapiiri sijaitsee maalaismaisemassa, laajojen peltoalojen rajalla Alhojoentien varrella. Ahdassalo on näkyvällä paikalla pienen kunnan päällä ja maisemallisesti siten hyvin keskeinen. Yksi Alhojoen alueen parhaiten säilyneistä kohteista.

Pihapiirissä on hieno 1920-luvun asuinrakennus, joka on säilynyt kaiketi lähes alkuperäiskuntoisena. Ainakaan mitään sen arvoihin vaikuttavia korjauksia ei ulkopuolella ole tehty. Myös navetta on säilyttänyt tyypilliset piirteensä, vaikka esimerkiksi ikkunat on vaihdettu ja rakennusta laajennettu myöhemmin. Laajennukset ovat kuitenkin iäkkäitä, laadukkaita ja sellaisia, jotka ovat olleet tyypillisiä ja tarpeellisia laajenevalle maatilalle 1900-luvun puolivälin paikkeilla. Pieni sauna sopii pihapiiriin ja täydentää sitä. Arvio koskee kaikkia pihan rakennuksia.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

284. Salo, Jalmarintie 4, 743-437-4-3

Kuvaus:

Salon maatila sijaitsee Alhojoentien ja Jalmarintien risteyksessä, alavien peltoalueiden rajalla. Ohi kulkevat tieväylät ovat asvaltoimattomia ja pihapiirin lounaispuolella kulkee pieni luoma. Pihapiirissä on pohjalaistyyppinen asuinrakennus, kookas T:n mallinen aitta- ja liiterirakennus, tiilinavetta ja pieni saunarakennus. Maatilan alkuperäiset osat ovat rakentuneet 1910-luvun alkupuolella.

Salon asuinrakennus on L:n muotoinen, puolitoistakerroksinen pohjalaistalo. Rakennuksessa on pitkänurkkainen hirsirunko. Pihan puolella, lounaskoillisuuntaisen osan edeustalla on sisäänkäynti ja sen suojana pulpettikattoinen avokuisti. Katossa on pieni satulakaton mallinen koristefrontoni.

Pihaa halkova aittaosa on koko tilan huonokuntoisin. Sen perustukset ovat osittain pettäneet, jolloin myös hirsirunko on painunut notkolle.

Navettarakennus on karjasuojan osalta muurattu savitiilestä ja sen yläosa on lautarakenteinen. Saunarakennus pihan perällä on rungoltaan lyhytnurkkaista hirttä ja lautaa.

Historia:

Salon tila on erotettu vuodesta 1784 olemassa ollesta Holkon kantatilasta vuonna 1911. Salon asuinrakennus on rakennettu 1910-1912. Sen on rakentanut Jooseppi Salo.

Arvio:

Suuri osa Alhojoentien varrella olevasta asutuksesta liittyy maatalouteen ja on 1900-luvun alkupuolelta. Salon pihapiiri sopii tähän joukkoon ja täydentää sitä, vaikkakaan alueelle ei muodostu mitään selkeää tiivistä asutusryhmää. Pihapiirin lähellä ovat muun muassa Paharannan 1920-luvulta oleva jugendtyylinen tila sekä Pihlajamäki 1950-luvulta.

Salon pihapiirissä on säilynyt monta tilatoiminnoista kertovaa ulkorakennusta, kuten hieno tiilinavetta ja ulkorakennus. Asuinrakennus ei ole malliltaan kaikkein tyyppillisin pohjalaistalo, vaikka vinkkelinmalliset pohjalaistalot eivät ole Etelä-Pohjanmaalla harvinaisuuskaan. Kuisti on melko näyttävä frontoneineen. Kaikki rakennukset ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan pääosin, tehdyt korjaukset ovat iäkkäitä ja sopivat rakennusten tyyliin hyvin. Tila on ollut tyhjillään ilmeisesti jo pidemmän aikaa. Tämä alkaa näkyä rakennusten kunnossa ja etenkin pihaa halkova aittarakennus on niin perustuksiltaan kuin katoltaan huonokuntoinen. Muut rakennukset ovat vielä ryhdikkäitä, mutta myös asuinrakennuksen kuisti on notkahtanut. Rakennukset aittariviä lukuun ottamatta ovat todennäköisesti vielä korjattavissa. Arvio koskee kaikkia tilan rakennuksia, huonokuntoisimpiin voidaan soveltaa tarvittaessa lievempiä suojelumääräyksiä.

Luokka B

Arvot:
rakennushistoriallinen,
maisemallinen

285. Pihlajamäki, Alhojoentie 380, 743-437-4-16

Kuvaus:

Alhojoentien varrella metsäniemekkeen ja peltojen rajauksessa oleva 1950-luvun pihapiiri, johon kuuluu asuinrakennus, portillinen liiterirakennus ja pieni ulkorakennus.

Asuinrakennus on aivan tien vieressä ja siten hyvin näkyvällä paikalla. Rakennus on melko poikkeuksellinen 1955 valmistuneeksi taloksi, sillä ulkonäöltään se muistuttaa enemmänkin 1920-luvun taloa.

Rakennuksen runko on lyhyelle nurkalle veistettyä hirttä tasakertaan asti, yläosa lautarakenteinen ja perustuksena on betoni. Ikkunat ovat suurin tekijä, jotka saavat rakennuksen vaikuttamaan ikäistään vanhemmalta: ne ovat kuusi- ja yhdeksänruutuisia. Muodoltaan ja massaltaan "noppamainen" rakennus on tyyppinen rakennusajalleen. Rakennuksessa on mahdollisesti ollut katos tai kuisti, mutta se on purettu.

Ulkorakennus on hieman kauempana tiestä. Rakennuksen toinen pääty on salvottu lyhytnurkkaisista hirsistä. Sen jälkeen on porttiosa ja vielä lautarakenteinen liiveriosa.

Rekisteritietojen mukaan tila on tyhjillään ja tämä alkaa hiljalleen näkyä pihamaan pusikoitumisena. Myös rakennuksissa alkaa näkyä pieniä vaurioita, vaikkakin ne ovat vielä pääosin hyväkuntoisia.

Arvio:

Maisemallisesti hyvin näkyvällä paikalla on etenkin Pihlajamäen asuinrakennus, joka on osittain hieman epätyypillinen rakennusajalleen. Hirsirakennuksia on toki tuolloinkin rakennettu, mutta rankarakenne on ollut yleisin tapa rakentaa asuinrakennuksia. Lisäksi ikkunoidensa vuoksi rakennus vaikuttaa ikäistään vanhemmalta ja muistuttaa paljon esimerkiksi 1920-luvun asuinrakennuksia. Asuinrakennus on säilyttänyt materiaalinsa, eikä siihen ole rakennettu lisäosia. Muitakaan suuria muutoksia ei ole havaittavissa. Sama säilyneisyyden tila koskee myös ulkorakennusta.

Rekisteritietojen mukaan tila on tyhjillään. Rakennukset ovat tästä huolimatta pääosin ryhdikkäitä ja hyväkuntoisia. Suurimmat haasteet näkyvät rakennusten vajonneissa tai halkeilleissa perustuksissa.

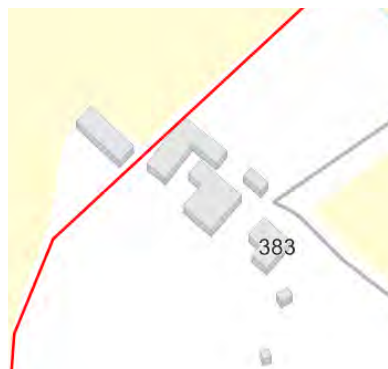
Arvio koskee asuinrakennusta ja pidempää ulkorakennusta.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

286. Paharanta, Alhojentie 383, 743-437-5-184

Kuvaus:

Paharannan tila sijaitsee Alhojoen kylässä 3,5 km etäisyydellä Ylistaron kirkonkylästä. Suuri vuonna 1920 valmistunut jugendtyylinen päärakennus sekä talousrakennukset sijaitsevat peltojen keskellä koivukujan päässä olevassa puiden suojaamassa pihapiirissä. Pihapiiriin kuuluu päärakennuksen lisäksi 1920 valmistunut kotieläinrakennus, konesuojalla myöhemmin laajennettu aittarakennus, sekä myöhemmin rakennetut huvimaja, autokatos sekä sauna. Pellon laidalla kiinteän pihapiirin ulkopuolella on lisäksi melko uusi maataloushallirakennus. Pihapiiriin, aivan päärakennuksen viereen kaakkoispuolelle on rakennettu viime vuosina suuri terassi ja uima-allas. Jugendtyylinen päärakennus on suurikokoinen, kaksikerroksinen hirsirakennus. Päärakennus on vinkkelinmuotoinen ja vinkkelin ulkonurkkaosaan on rakennettu jugendtyyppinen torni. Ttornissa on taitekatto, jonka päällä on pieni lanterniini, jonka päällä vielä kattospiira. Pihan puolella on kaksi kuistia. Molemmat kuistit ovat avokuisteja ja niissä on koristeelliset veistetyt pilarit, joiden väleissä kuistin alaosassa on jo hieman 1920-luvun tyyliin viittaavat kaiteet ja yläosassa suippokaaren muotoiset koristeet. Rakennuksen katolla luoteispäädystä on koristeellinen vellikello. Kotieläinrakennuksessa on ollut navetta, talli ja sikala. Rakennus on tiilirunkoinen ja se on perustettu lohkokiville. Seiniä ei ole rapattu, vaan näkyvissä on punatiili. Korkea katto on peltikatteinen taitekatto, jonka keskiosassa on kattolyhty, jonka päällä on kattospiira. Muodoltaan rakennus

on muutoin neliömäinen, mutta luoteispuolella on muuta rakennusrunkoa hieman matalampi puurakenteinen osa, jossa on satulakatto. Kotieläinrakennuksen vieressä on vanha hirsirakenteinen aittarakennus.

Historia:

Paharanta on muodostettu Torkkolan tilan takamaista vuonna 1919. Tilan rakennutti Eliel Torkko ja hänen puolisonsa Kyllikki. Päärakennus valmistui vuonna 1920 ja siihen tuli yhdeksän huonetta. Samana vuonna tiilistä tehtiin kotieläinrakennus, johon tuli kuudentoista lehmän navetta, viiden hevosen talli sekä sikala. Eliel ja Kyllikki Torkko asuinaikanaan myös kunnostivat rakennusta. Vuonna 1926 saatiin kotitalouskilpailussa Etelä-Pohjanmaan maanviljelysseuralta kunniapalkinto. Torkkojen aikana Paharannassa kävi usein retkikuntia opintomatkoilla. Talon rakennukset herättivät huomiota käytännöllisen suunnittelunsa johdosta. Vuodesta 1931 Paharannan omistivat kansakoulun opettaja Jussi Hirvilampi (s. 13.1.1890) ja hänen puolisonsa Elsa (o.s. Nummi). Talossa oli tehty korjauksia ja vuonna 1967 Paharannan päärakennuksessa oli 11 huonetta. Pihassa oli kotieläinrakennuksen lisäksi myös vilja- ja konesuojat, kuivaamo verkkosiilokuivureineen sekä sauna.

Arvio:

Päärakennus ja kotieläinrakennus ovat säilyttäneet alkuperäisen muotonsa ja tyyliin ominaiset piirteensä. Päärakennuksessa paljon jugend-tyylille ominaisia piirteitä. Poikkeuksellisen komea maatalon päärakennus, joka on rakentamisensa jälkeen ollut nähtävyys, jota ollaan tultu katsomaan kauempaakin. Korjauksia päärakennuksessa on tehty (esim. ikkunat ja ulko-ovet vaihdettu), mutta ne eivät merkittävästi vaikuta ulkonäköön. Maisemallisesti näkyvällä paikalla, näkyy kauas Alhojoentielle. Sisäntuloväylänä pitkä ja näyttävä koivukuja. Asuttu ja hyväkuntoinen tila.

Arviointi koskee kaikkia pihapiirin rakennuksia, lukuunottamatta huvimajaa, saunarakennusta, autotallia tai pellon laidalla olevaa maatalousrakennusta.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

287. Mäkelä, Alhojoentie 315, 743-437-5-177

Kuvaus:

Mäkelän pihapiiri sijaitsee Alhojoentien varrella, Perkiönmäen rinteessä. Ympäristö on metsäistä ja naapurissa on Perkiön pihapiiri, jonka kanssa Mäkelä muodostaa Perkiönmäelle maisemallisesti merkittävän taloparin.

Mäkelän pihapiirissä on vuonna 1934 valmistunut ja myöhemmin laajennettu asuinrakennus sekä luultavasti 1930-1940 -luvulta olevat navetta ja ulkorakennus.

Asuinrakennus on alun perin ollut suorakaiteen muotoinen puolitoistakerroksinen rakennus, jonka edustalla on ollut nykyistä pienempi kuisti. Kuisti on uusittu/laajennettu mahdollisesti 1970-1980 -lukujen kieppeillä.

Navettarakennus on pihan länsireunalla. Sen navettaosa toisessa päässä on rakennettu punatiilistä ja erikokoisista luonnonkivistä, yläosa on lautarakenteinen.

Pihan pohjoisreunassa on ulkorakennus, jossa on ainakin sauna, liiteri ja portti. Runko on todennäköisesti rankarakenteinen

Arvio:

Mäkelän pihapiiri muodostaa naapurin Perkiön kanssa maisemallisesti hyvin keskeisen taloparin Alhojoentien varrelle. Rakennukset näkyvät Perkiönmäeltä kauas.

Pihapiiri on rakennettu kolmelta sivulta ja ainoastaan tien puoleinen sivu on avoin. Tilalla on säilynyt tilatoiminnoista kertovia rakennuksia, esimerkiksi vanha navetta.

Asuinrakennuksessa on ennen ollut nykyistä pienempi kuistiosa. Selkeästi uudempi ja pihan puolella hallitsevaan asemaan nouseva uudempi osa vaikuttaa arvioon. Kuitenkin uusi osa sointuu materiaaleiltaan ja muilta ratkaisuiltaan vanhoihin osiin kyllin hyvin ja kokonaisuus on näin melko tasapainoinen. Asuinrakennuksen alkuperäiset osat ovat erotettavissa, mutta suuri osa alkuperäisistä materiaaleista on vaihdettu.

Navettarakennus on melko mielenkiintoinen luonnonkiviseinen. Se on säilynyt alkuperäisenä. Myös lähinnä tietä oleva sauna-/ulkorakennus on säilyttänyt alkuperäisen ilmeensä ja materiaalinsa pääosin. Ikkunat on vaihdettu molempiin ulkorakennuksiin, mutta niiden vähäisen määrän vuoksi vaikutus on hyvin pieni.

Pihapiiri on yhtenäinen ja hyväkuntoinen.

Arvio koskee asuinrakennusta, navettaa ja ulkorakennusta.

Luokka B

Arvot:

**rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

288. Perkiö, Alhojentie 311, 743-437-5-171

Kuvaus:

Alhojentiellä Perkiönmäen laella on kahden pienasumuksen pihapiirit: Mäkelä ja Perkiö, jotka muodostavat mäen päälle maisemallisesti näyttävän taloparin.

Perkiön pihapiiri on valmistunut vuonna 1930 ja siihen kuuluu asuinrakennuksen lisäksi myös osittain noin 1930-luvulta oleva ulkorakennus, jossa on ainakin sauna ja liiveri. Ulkorakennusta on laajennettu mahdollisesti 1950-luvulla.

Historia:

Tila on lohkottu Torkkolan kantatilasta. Jaakko Perkiö on rakentanut talon. Hän on kotoisin naapuritalta. Jaakko puolisonsa Ailin (o.s. Luoma) kanssa viljelivät maata ja hoitivat karjaa. Pihapiiristä on purettu yksi ulkorakennus, joka oli pihan perällä.

Arvio:

Perkiö muodostaa naapurissa olevan Mäkelän pihapiirin kanssa maisemallisesti merkittävän taloparin Perkiönmäen rinteeseen. Itse pihapiiri on hieno esimerkki 1930-luvun pienasumuksesta. Tilalla on ollut ainakin yksi ulkorakennus pihan perällä. Siinä on luultavasti ollut navetta, sillä tilalla on hoidettu karjaa. Piha oli ennen rakennuksen

purkamista kolmelta sivulta rakennettu. Tämä on siis joissain määrin vaikuttanut kokonaisuuteen.

Asuinrakennus on säilynyt alkuperäisessä asussaan ja myös sen materiaalit ovat pääosin alkuperäisiä.

Ulkorakennusta on laajennettu mahdollisesti 1950-luvun kieppeillä, mutta sen alkuperäinen osa on erotettavissa hirsirakenteiden perusteella. Myös laajennusosa on iäkäs ja rakennus täydentää pihapiiriä.

Perkiö on rekisteritietojen mukaan tyhjiällä, mutta esimerkiksi kate on vaihdettu aivan viime vuosien aikana, joten voidaan päätellä että joku pitää siitä huolta ja mahdollisesti käyttää taloa jossain määrin kesäisin. Rakennukset vaikuttavat ryhdikkäiltä, vaikkakin esimerkiksi asuinrakennuksen perustukset kaipaavat kunnostusta.

Arvio koskee asuinrakennusta ja ulkorakennusta.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

289. Rantakari, Alhojoentie, 743-437-5-3

Kuvaus:

Rantakarin tyhjillään oleva pihapiiri on aivan Alhojoen tien vieressä, peltoaukeiden rajauksessa. Pihapiiriin kuuluvat mahdollisesti 1800-luvun lopulta oleva puolitoistakerroksinen pohjalaistalo sekä vilja-aitta vuodelta 1805. Asuinrakennuksen pitkä sivu rajaa tietä ja sen eteläpäästä vastapäätä on kaksikerroksinen vilja-aitta. Tila on ollut ilmeisesti pitkään tyhjillään, sillä asuinrakennus alkaa olla melko huonokuntoinen. Aitta on vielä hyvässä kunnossa.

Arvio:

Pidemmän aikaa tyhjillään olleeseen pihapiiriin kuuluu mahdollisesti 1800-1900 -lukujen vaihteesta oleva asuinrakennus ja 1805 valmistunut vilja-aitta. Pihapiiri sijaitsee Alhojoentien varrella näkyvällä paikalla. Muita rakennuksia ympäristössä ei juurikaan ole, joten Rantakari on melko yksinäinen kohde tien varren maisemassa.

Autioitumisen vaikutukset näkyvät etenkin asuinrakennuksessa: sen katto on jo huonokuntoinen, ikkunat on peitetty ja perustukset ovat jääneet vuosikausien aikana kerrostuneen maa-aineksen alle.. Hirsirunko vaikuttaa kuitenkin vielä melko hyvältä ja ryhdikkäältä.

Koska rakennukseen ei ole tehty kunnostuksia tai muutoksia pitkään aikaan, on se tämän vuoksi myös autenttisessa tilassa. Luultavasti rakennuksesta on purettu ainakin yksi kuisti.

Kaksikerroksinen vilja-aitta vaikuttaa hyväkuntoiselta. Siinä on hyvät perustukset ja hirsirunko on kunnossa. Jopa tiilikate vaikuttaa osittaisesta sammaloitumisesta huolimatta melko hyväkuntoiselta edelleen. Aitta on säilynyt alkuperäisessä asussaan.

Luokka C / A

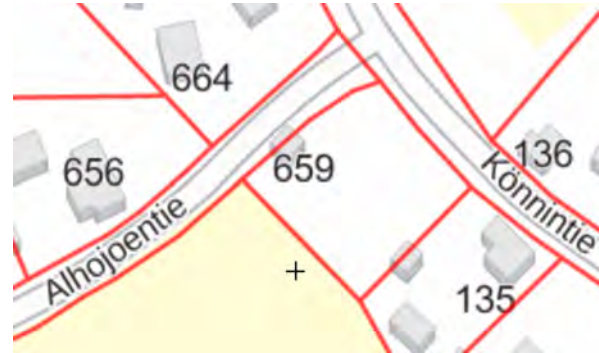
Arvio C koskee asuinrakennusta.

Arvio A koskee aittarakennusta

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

290. Aittamäen aitta, Alhojoentie 659, 975-408-4-49

Kuvaus:

Aittamäen aitta sijaitsee Könnintien ja Alhojoentien risteyksessä, Alhojoentien varrella. Se sijaitsee myös lähellä Aseman koulua. Aitan ympärillä kasvaa puita ja muuta kasvillisuutta, mutta ei niin lähellä rakennusta, että ne haittaisivat - aitta siis näkyy hyvin.

Rakennus on perinteinen aitta, jossa on kaksi kerrosta ja peltikatettu satulakatto. Aitta on perustettu nurkkakiville ja kahden hirsikerran jalustalle. Hirsirunko on pitkänurkkainen, eikä seiniä ole vuorattu, mutta nurkat on koteloitu. Ovea ja toisen kerroksen ikkunaluukkuja ympäröi klassismille tyypilliset palkistokehykset, jotka voisivat tässä tapauksessa viitata 1800-luvun loppuun tai 1920-luvulle. Oven ja ikkunaluukun otsalaudassa on siniharmaa vinoneliökoriste. Aitan ikää on siis vaikea arvioida. Myöhempanä lisäyksenä aitan edustalle on rakennettu pulpettikattoinen kuistityyppinen katos.

Historia:

Aittamäki on erotettu Kaukosalosta vuonna 1991. Kaukosalo on osa historiallista Kaukosen kantatilaa, joka on ollut olemassa vuodesta 1784.

Arvio:

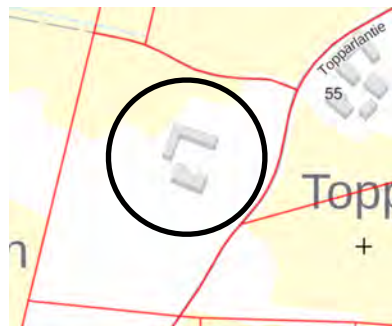
Maisemallisesti keskeisellä paikalla oleva hyvin säilynyt aitta. Täydentää Könnintien ja Alhojoentien alueen suurin piirtein samanikäistä rakennuskantaa ja kertoo historiallisesta maataloustoiminnasta. Pieniä iäkkäitä lisäyksiä, joista huolimatta alkuperäinen osa edelleen hyvin hahmotettavissa.

Luokka B

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

291. Syrjänen, Topparlantie 34, 743-430-9-2

Kuvaus:

lähäs pohjalaistalon pihapiiri mäen päällä Topparlantien varressa. Jo jonkin aikaa autiona, lähinnä varastoalueena toiminut kantatilan pihapiiri on säilynyt rakennusten suhteen melko hyvin, mutta käyttämättömyys on jättänyt jälkensä varsinkin päärakennukseen sekä ulkoriviin, joka on toiminut mitä ilmeisimmin ainakin osittain eläinsuojakäytössä.

Lyhytnurkkainen päärakennus on melko näyttävä ja kookas puolitoistakerroksinen pohjalaistalo. Rakennuksen hallitsevana piirteenä on molemmissa päissä oleva kaksikerroksiset poikkipäädyt, jotka muodostavat vinkkelit rakennuksen pihan puolella pohjoissivulla. Päärakennusta vastapäätä on melko huonokuntoinen ulkorivi mahdollisesti vuosisadan vaihteen tienoilta, joka toiminut aikanaan mitä ilmeisimmin eläinsuojana. Hirsirunkoisen rakennuksen katto oli inventointihetkellä painunut osittain sisään. Rakennus on ollut aikaisemmin huomattavasti kookkaampi ja käsittänyt myös vinkkelinosan, johon mitä ilmeisimmin liittyy pihapiirissä oleva pariaitta.

Pitkänurkkainen ja vuoraamaton pariaitta on kunnostettu lähivuosina. Rakennus ajoittuu mahdollisesti vuosisadan vaihteen tienoille.

Historia:

Syrjänen on entinen Kujalan kantatila. Tila oli aikanaan tunnettu mm. Suomenhevosten kasvatuksesta ja kerrotaan, että 1900-luvun alkupuolella Veikko Kujalan tallissa syntyi kaikkiaan 42 Suomenhevosta.

Arvio:

lähkään pohjalaistalon pihapiiri on ollut jo vuosia autiona ja tämä vaikuttaa kohteen kokonaisarviointiin. Kookas päärakennus on näyttävä ja säilynyt hyvin sekä materiaaleiltaan että yksityiskohdiltaan. Rakennuksen käyttämättömyys näkyy kuitenkin melko voimakkaana rapistumisena. Nykypidolla rakennus tulee häviämään. Pihapiirin ulkorakennukset ovat säilyneet myös hyvin ominaispiirteiltään, mutta ainoastaan aittarakennus on kunnostettu lähivuosina. Huonokuntoinen ulkorivi tulee mitä ilmeisimmin häviämään lähivuosina.

Kohteella on paikallishistoriallista merkitystä ja tila toimi aikanaan lähiympäristössä merkittävänä Suomenhevosten kasvattajana. E Topparlantien varressa mäen päällä sijaitseva pihapiiri erottuu lähiympäristössä melko kauas, joskin lähistön teollisuus on vaikuttanut myös ympäristön luonteeseen. Syrjänen muodostaa läheisen Topparin kanssa ajallisesti ja maisemallisesti merkittävän kokonaisuuden. Arviointi koskee päärakennusta sekä aittaa.

Luokka B

Arvio B koskee asuinrakennusta.

Arvio B koskee aittarakennusta

Arvot:

Rakennushistoriallinen, historiallinen, maisemallinen

292. Toppari, Topparlantie 55, 743-430-10-138

Kuvaus:

Nykyisin ilmeisesti kesäasuntona toimivan maatilan pihapiiri, jonka historia ulottuu 1730- luvulle asti. Pihapiirin nykyinen, osin kunnostettu ja uusittu rakennuskanta ajoittuu mitä ilmeisimmin 1800-1900-lukujen taitteen tienoille. Pitkänurkkainen päärakennus on säilynyt ulkoisesti erittäin hyvin ja edustaa alueelle tyypillistä puolitoistakerroksista rakentamista. Rakennuksen peiterimavuoraus, runsas följäreiden käyttö sekä empiretyyliset kuusiruutuiset ikkunat edustavat myös paikallista rakennusperinnettä. Kuistin ikkunoiden vuorilautojen koristelussa on havaittavissa nikkarityyliä. Pihapiiriin kuuluu lisäksi luonnonkivirunkoinen navetta, jonka puurakenteet on uusittu lähivuosien aikana. Poikkeuksellisen yksityiskohtana rakennuksen takapäätymuodostuu kookkaasta siirtolohkareesta.

Pihapiirissä on myös hiljattain kunnostettu pitkänurkkainen pariaitta, jonka puurakenteita, kuten ovet ja niiden vuorilaudat on uusittu alkuperäisen mallin mukaan. Osin Topparlantien varteen ulottuu vinkkelin mallinen, hirsirunkoinen ja pitkänurkkainen ulkorakennuskokonaisuus, joka on aikanaan käsittänyt mahdollisesti eläinsuojia. Rakennuksen kunto on melko huono ja se on osin romahtanut. Pihan puolella oleva vuoraamaton pitkänurkkainen, mitä ilmeisimmin tallina toiminut osa on kuitenkin vielä ryhdissä.

Historia:

Nykyinen Toppari, entinen Ala-Toppari, lohkottiin Topparin kantatalosta vuonna 1738. Tila siirtyi vuonna 1900 Jaakko ja Justiina Ala-Topparille. Tilan pinta-ala oli 1930-luvun alkupuolella noin 60 ha, josta peltoa 35 ja metsämaata 25 ha. Päärakennuksessa on 4 huonetta. Pihapiiriin kuului myös 12 lehmän kavinavetta sekä puutalli kolmelle hevoselle.

Arvio:

Pääosin hyvin säilynyt sekä hyvin hoidettu maatilan pihapiiri 1800-1900-lukujen vaihteesta. Tilan historia ulottuu kuitenkin 1730-luvulle. Päärakennus on näyttävä ja hyvin säilynyt. Rakennus edustaa alueelle tyypillistä rakennusperinnettä yksityiskohtineen. Rakennusta on kunnostettu alkuperäisilmettä kunnioittaen. Myös pihapiirin rakennuksista navetta sekä aittarakennus ovat säilyneet tyyllisiltä yksityiskohdiltaan hyvin ja kunnostukset sekä rakenteiden uusiminen on tehty alkuperäisilmettä kunnioittaen. Vaikka navetassa huomattava osa on rakennettu kokonaan uusiksi, on sillä merkitystä osana pihapiirikokonaisuutta kertomassa tilan historiallisista toiminnallisista jäljistä. Rakennuksen takaseinänä toimiva siirtolohkare on myös poikkeuksellinen.

Pihapiiri ja varsinkin päärakennus erottuu pitkälle sekä Topparlantien varressa että avoimessa viljelymaisemassa. Lähistöllä laajentunut teollisuus on kuitenkin vaikuttanut myös ympäristön luonteeseen sekä perinteisiin viljelynäkömiin. Toppari muodostaa läheisen Syrjäsen pihapiirin kanssa ajallisesti ja maisemallisesti merkittävän kokonaisuuden.

Pihapiirissä oleva vinkkelin mallinen ulkorivi jää huonokuntoisena arvioinnin ulkopuolelle.

Arviointi koskee päärakennusta sekä kunnostettuja ja osin uusittuja navettaa ja aittarakennusta.

Luokka A

Arvot:

**Rakennushistoriallinen,
maisemallinen**

6. LUETTELO ARVOALUEISTA JA ARVOKOhteista

* Lihavoidut kohteet on merkitty kahteen eri luetteloon, sillä kohteeseen liittyy eri arvoluokkia

LUOKKA A (98 kpl)

1. Mantere, Vatajantie 373, 743-430-14-15
12. Pollari, Saarelankujantie 22, 743-425-17-131
13. Jokikartano / Aila, Pukkilantie 178, 743-425-19-1 ja -19-37
23. Kristola I, Liutulantie 38, 743-425-6-58
27. Vesa, Kylänpääntie 203, 743-430-10-41
34. Kujala I (Loukola), Kylänpääntie 181, 743-430-9-98
38. Wanha Markki (Punkari), Kylänpääntie 114, 743-430-5-137
44. Kylänpään voimalaitos, Ookilantie 444, 743-425-6-86
46. Pouttu, Ookilantie 393, 743-425-12-29
47. Kuivila, Ookilantie 389, 743-425-12-93
51. Kallionsalo, Ookilantie 249, 743-425-1-156
55. Kreekka, Kirkonkyläntie, 743-425-1-80
60. Pouttula, Pouttulantie 9, 743-430-3-197
71. Jokirinne, Ruuskalantie 99, 743-430-2-27
72. Tervakallio, Ruuskalantie 71, 743-403-16-38
74. Rantala I (entinen osuusmeijerin konttori- ja asuinrakennus), Lahdentie 5, 743-403-4-21
75. Rantala (Entinen Osuusmeijeri), Lahdentie 5, 743-403-4-15
77. Kriikku, Ookilantie 6, 743-425-4-157
79. Kotiranta vehnämylly, Kaukolanraitti 60, 743-425-4-32
80. Kriikun mylly, Kaukolanraitti 71, 743-425-4-35
82. Osula, Lahdentie 1, 743-403-4-46
84. Pankki, Lahdentie 6, 743-25-56-1
85. Lottakioski, Lahdentie 6, 743-25-56-1
86. Museomakasiinit, Kaskiontie, 743-403-41-2
87. Laurila, Kaskiontie 8, 743-403-4-171
92. Toivikko, Pappilankuja 3, 743-403-49-0
94. Sippola (rek.nimi Rantalahti), Kärkimäentie 2, 743-403-4-165
101. Nikkarinmäki, Kuusimäentie 7, 743-25-88-3
102. Niemi, Kotimäentie 5, 743-403-4-37
106. Majakka ja Ellilä, Kirkkokuja 19 ja 21 743-403-3-15 ja -21
116. Kanttorila, Kirkkokuja 1, 743-403-55-0
117. Ylistaron kirkko, Lapuantie 138, 743-403-881-2
118. Seurakuntatalo ja seurakunnan virastotalo, Markinsalontie 2, 743-403-10-95
119. Seurakuntatalo ja seurakunnan virastotalo, Markinsalontie 2 743-403-10-95
123. Hyyppä (Lepola), Kaukolanraitti 48, 743-425-9-81
128. Elokvateatteri Matin tupa (Lehtimäki), Puhelinkuja 4, 743-425-1-138
134. Töyli, Kuuselantie 6, 743-425-1-248
140. Tonttila I, Kaukolanraitti 41, 743-425-1-187
146. Vähäkangas, Kamppilankuja 9, 743-425-3-176
148. Tukikohta - Ylistaron tekninen varasto, Lakiankuja 3, 743-425-3-149
154. Ala-Kamppinen (Ala-Kantti), Kaukolanraitti 14, 743-425-3-4
158. Vanha apteekki (Koivuluoma), Kaukolanraitti 10, 743-25-200-1
161. Aaltola, Pelimannintie 3, 743-425-11-308
166. Valtion virastotalo, Rapakuja 1, 743-425-95-0
167. Nyrhinen, Rapakuja 2, 743-425-5-216
168. Rinta-Kaukola, Kaukolanranta 1, 743-425-11-180
172. Asu, Rantatie 8, 743-425-16-284
173. Kaukonen, Rantatie 10, 743-436-4-44
174. Vilja-aitta, Rantatie 12, 743-436-4-54
176. Ylkänen-Poussu, Alapääntie 43, 743-436-5-72
177. Kyntäjä (rek.nimi Haave), Alapääntie 54, 743-436-3-116
180. Myllypaikka/ Pelman jakokunnan vesialue ja Köykän myllynpaikka, 743-436-878-3
181. Herttualan koulu, Reiniläntie 45, 743-403-5-112
183. Yli-Pohto, Reiniläntie 121, 743-403-2-213
184. Hölsö, Reiniläntie 129, 743-403-2-281
185. Tutkimusasema, Alapääntie 104: 743-436-6-2 & Vakkilantie 3: 743-436-6-9
- 186. Mäkipohto (entinen kunnalliskoti), Tuulivuorentie 233, 743-403-1-203 (päärakennus A, muut rakennukset B)***
187. Rinta-Holkkko, Alapääntie 145, 743-437-4-86
188. Latva-Holkkko, Alapääntie 147, 743-437-4-80
189. Yli-Torkko, Alapääntie 151, 743-437-5-137
190. Torkko, Alapääntie 155, 743-437-5-1
192. Ala-Torkko, Alapääntie 169, 743-437-5-144
195. Kotiranta, Alapääntie 193, 743-437-4-51
198. Lemponen (Linkku-Lemponen), Alapääntie 237, 743-437-1-124
201. Suomalainen (rek.nimi Jokiranta), Alapääntie 259, 743-437-9-2
202. Lepola, Alapääntie 262, 743-437-1-75
203. Ahola (Lemponen), Alapääntie 267, 743-437-11-3
204. Perttu (rek.nimi Tynkä), Alapääntie 275, 743-437-2-81
206. Veskula, Alapääntie 286, 743-437-13-1

218. Isorehto, Alapääntie 353, 743-433-2-26
221. Kotikulma, Einonkuja, 743-423-1-105
222. Toiska, Einonkuja 39, 743-423-1-138
227. Keski-Heiska, Reiniläntie 413, 743-423-1-143
230. Louko, Reiniläntie 510, 743-423-5-64
233. Niemelä, Isonkyläntie 39, 743-433-10-8
241. Uutela, Koskikuja 11, 743-425-5-21
243. Nyrhinen, Koskikuja 28, 743-425-5-214
244. Tuomikallio, Mällikkäläntie 125, 743-425-11-19
246. Pikari (entinen Meijeri), Könnintie 31, 743-425-13-13
249. Osuuskaupan viljavarasto, Könnintie, 743-425-16-29
251. Ylistaron asema, Asematie 1, 743-425-5-5
252. Vr-rakennuksia, Asemantie 8, 743-425-5-5
255. Nurmi, Tapanintie 29, 743-425-16-45
256. Vainio, Tapaninkuja 11, 743-425-16-41
259. Tapaninlinna (Asemanseudun Nuorisoseurantalo), Tapaninkuja 18, 743-425-5-39
263. Aseman koulu, Könnintie 125, 743-436-4-1
267. Vuorenmaa, Haapojantie 10, 743-425-13-139
268. Pouttu, Haapojantie 14, 743-425-13-79
269. Laaksola, Haapojantie 30, 743-425-13-34
270. Haapojan aitat, Haapojantie 36, 743-425-13-4
272. Mäkiranta, Haapojantie 138, 743-434-7-57
275. Laitinen, Könnintie 168, 743-425-13-50
282. Jouhela, Alhojoentie 560, 743-436-5-78
283. Ahdassalo, Alhojoentie 542, 743-436-9-4
286. Paharanta, Alhojoentie 383, 743-437-5-184
288. Perkiö, Alhojoentie 311, 743-437-5-171
289. Rantakari, Alhojoentie, 743-437-5-3 (aittarakennus A, asuinrakennus C)*
292. Toppari, Topparlantie 55, 743-430-10-138

LUOKKA B (91 kpl)

2. Lamminranta, Vatajantie 253, 743-430-12-44
4. Kaunismäki / Hakala, Vatajantie 112, 743-430-17-16 ja -20
10. Tulva I ja Tulva II, Vatajantie 17, 743-430-13-15 ja -14-23
14. Välitalo, Pukkilantie 147, 743-425-17-135
15. Pollarinmäki, Pukkilantie 121, 743-425-77-8
16. Arentti, Pollarintie 2, 743-425-17-2
17. Malkamäki, Pukkilantie 28, 743-430-16-70
19. Kustaavala, Kuivilantie 114, 743-425-12-46
20. Raumanninmäki, Liutulantie 79, 743-425-6-2
22. Kujala, Liutulantie 45, 743-425-6-14
24. Mäkelä, Liutulantie 31, 743-425-7-69 (aittarakennus)
25. Rinta-Toppari, Kylänpääntie 212, 743-430-12-80
26. Toppاران koulu (Koulu-Toppari), Kylänpääntie 200, 743-430-10-100
29. Jaakkola (Topparla), Kylänpääntie 194, 743-430-24-9
31. Kiivinen, Kylänpääntie 188, 743-430-9-69
35. Joki-Laurila, Kylänpääntie 171, 743-430-22-20
36. Niiniranta, Kylänpääntie 143, 743-430-8-57
40. Hautalanranta, Kylänpääntie 111, 743-430-5-43
41. Anjala, Lapuantie 501, 743-430-5-80
48. Jokiviita 2:n aitta, Ookilantie, 743-425-2-280
49. Ala-Viita, Varesvuontie 11, 743-425-2-89
50. Jokiviita, Ookilantie 295, 743-425-71-5
53. Virtala I, Ookilantie, 743-425-2-175
54. Lapinranta, Ookilantie 200, 743-425-51-11
57. Lehto, Kirkonkyläntie 31, 743-425-4-97
59. Kontturi, Huhtakuja 6, 743-430-4-217
61. Kotirinne, Huhtakuja 14, 743-430-3-169
62. Jaakkola, Huhtakuja 25, 743-430-3-85
63. Köykkä, Huhtakuja 27, 743-430-3-82
65. Aromaa, Huhtakuja 35, 743-430-3-48
66. Kulmala, Huhtakuja, 743-430-3-46
67. Mäki-livari, Mäenpäänloukontie 10, 743-430-1-107
70. Keski-livari, liivaalantie 8, 743-430-1-167 ja -169
73. Rukoushuone (Kotiranta), Lahdentie 7, 743-403-7-5
83. Wälimäki, Lahdentie 4, 743-403-4-20
100. Mäki-Pohja, Raumalantie 4, 743-403-29-8
105. Kirja-Matin koulu, Kirkkokatu 20, 743-403-56-0
107. Markkola, Kirkkokuja 18, 743-403-3-51

114. Ojalannurkan Aitta, Ojalankuja 2, 743-403-3-68
122. Ylistaron yläkoulu ja lukio, Kaukolanraitti 50, 743-425-9-219 ja -9-1
125. Västinkartanon palvelukeskus ja vanha terveyskeskus, Västilänkuja 10, 743-425-10-154 ja -153
126. Västinkartanon palvelukeskus ja vanha terveyskeskus, Västilänkuja 10, 743-425-10-154 ja -153
127. Tiensivu, Västilänkuja 12, 743-425-10-100
129. Keskus (Puhelinasema ja tukimasto), Puhelinkuja 3, 743-425-1-176
130. KOP:n talo, Kuuselantie 1, 743-425-10-112
137. Alanko ja Praskila, Kaukolanraitti 45 A ja 47, 743-425-1-56, -1-307
141. Kiinteistö Oy Kotola, Viertolankuja 5, 743-425-3-126
143. Kamppinen, Lääkärintie 4-6, 743-425-3-119
144. Kamppinen, Kaukolanraitti 20, 743-425-3-119
150. Jussila, Kamppilankuja 2, 743-425-3-116
151. Onnela, Kaukolanraitti 16, 743-425-3-268
156. Vehkaoja, Kaukolanraitti 17, 743-425-3-104
160. Koivikko, Ainonkuja 4, 743-425-11-156
162. Jomotus, Kaukolanraitti 11, 743-425-11-202 & -25-17-2
163. Erkintontti, Kaukolanraitti 6, 743-425-11-206
170. Jokiranta, Rantatie 9, 743-425-16-288
175. Suvantola, Alapääntie 30, 743-436-5-57
178. Kyntäjä (rek.nimi Silvendoin), Alapääntie 56, 743-436-3-115
179. Aila, Alapääntie 61, 743-436-2-2
- 186. Mäki-pohto (entinen kunnalliskoti), Tuulivuorentie 233, 743-403-1-203 (päärakennus A, muut rakennukset B)***
194. Holkko IV, Alapääntie 181, 743-437-4-44
196. Peltovainio, Alapääntie 216, 743-437-3-46
197. Pirjola, Alapääntie 219, 743-437-2-88
207. Ala-Lemponen, Alapääntie 293, 743-437-1-1
209. Isokylän koulu, Alapääntie 303, 743-437-1-14
210. Töyli, Alapääntie 306, 743-437-5-155
212. Jauhola (Alapääntien mylly), 743-433-3-86
214. Toiminiemi (Ylistaron Alapään nuorisoseura), 743-433-6-9
216. Anjala (Ylinen), Alapääntie 341, 743-433-4-64
217. Rasku (Rauhala), Alapääntie 349, 743-433-5-33
219. Uusi-Kauppila, Alapääntie 358, 743-433-2-88
228. Yli-Karhu, Reiniläntie 396, 743-423-2-86
237. Rantamäki, Isonkyläntie 55, 743-433-3-113
238. Ainola, Isonkyläntie 61, 743-433-3-106
240. Koivuniemen aitta, Mällikkäläntie 34, 743-425-5-204

- 248. Perkiö, Möllintie 26, 743-434-8-46
- 253. Työväentalo, Könnintie 67, 743-425-16-119
- 265. Ristimäki, Kuusinevantie 10, 743-434-10-76
- 266. Lehtola, Haapojantie 7, 743-425-13-63
- 271. Franssila, Haapojantie 87, 743-425-13-144
- 273. Pikku-Haapoja, Haapojantie 151, 743-434-7-39
- 274. Haapojan pienasumus, Haapojantie, 743-434-7-29
- 276. Varismäki, Könnintie 172, 743-425-13-82
- 278. Kallioniemi, Könnintie 251, 743-434-9-10
- 280. Mäkikallio, Könnintie 285, 743-434-9-46
- 281. Kaukosalo & Leppälä, Alhojoentie 656, 743-436-4-60
- 284. Salo, Jalmarintie 4, 743-437-4-3
- 285. Pihlajamäki, Alhojoentie 380, 743-437-4-16
- 287. Mäkelä, Alhojoentie 315, 743-437-5-177
- 290. Aittamäen aitta, Alhojoentie 659, 975-408-4-49
- 291. Syrjänen, Topparlantie 34, 743-430-9-2

LUOKKA C (75 kpl)

3. Rautanen, Vatajantie 245, 743-430-12-38
5. Valee, Vatajantie 90, 743-430-9-148
7. Sähkö XX, Vatajantie 24. 743-430-15-101
11. Ikola, Pukkilantie, 743-425-3-49
18. Suvela, Kytöloukontie, 743-425-2-101 ja -2-11
28. Suviranta, Kylänpääntie 197, 743-430-24-1
30. Jokela, Kylänpääntie 195, 743-430-10-77
32. Mäkiranta, Kylänpääntie 187, 743-430-9-71
39. Punkari, Kylänpääntie 113, 743-430-5-96
42. Mylly, Kylänpääntie 61, 743-430-7-43
43. Hirvilampi, Ookilantie 430, 743-425-6-65
45. Klemolan / Kelton ulkorakennukset, Kuivilantie 2, 743-425-12-65
52. Tyynelä, Ookilantie 252, 743-425-2-171
56. Töylinmäki (Rinta-Taarikkala), Kuismasentie 15, 743-425-1-337
58. Latvala, Kirkonkyläntie 4, 743-425-9-259
68. Mäkiranta, Mäenpäänloukontie 37, 743-430-1-116
69. Pouttula, Lapuantie 381, 743-430-3-99
76. Latva-Kriikku, Ookilantie 5, 743-425-4-107
81. Kahralla, Sankarinkuja 1, 743-403-3-24
88. Isokoivu, Kaskiontie 9, 743-403-4-96
89. Finnilä, Kaskiontie 13, 743-403-4-87
91. Pohjan Kone -pajarakennus, Kaskiontie 15, 743-403-4-110
93. Ojalan pappila, Pappilankuja 5, 743-403-11-34
95. Ojares (rek.nimi Rinne), Kärkimäentie 4, 743-403-4-100, -4-16 ja 29-7
96. Korpi, Kärkimäentie 5, 743-403-4-39
98. Mäkiluoma, Kärkimäentie 15, 743-403-28-1
99. Kaskionmäen viljankuivaajat, Raumalantie 1, 743-403-51-0
104. Kulmala, Kirkkokuja 26, 743-403-4-114
108. Ojala, Kirkkokuja 17, 743-403-3-59
109. Kotila, Kirkkokuja 15, 743-403-3-71
110. Sarparanta, Kirkkokuja 14, 743-25-49-2
111. Tapiola, Kirkkokuja 12, 743-25-49-3
112. Majjula, Kirkkokuja 13, 743-403-3-54
113. Ainola, Kirkkokuja 11, 743-403-3-53
115. Hissa (Niementila), Kirkkokuja 9, 743-403-4-193
120. Asu, Kaukolanraitti 65, 743-425-9-236
121. Pajaranta, Kaukolanraitti 52, 743-425-9-115
131. Kirjakauppa, Kuuselanatie 2, 743-425-1-313
133. Ylistaron vanha paloasema, Kuuselanatie 4, 743-425-1-334
135. Rauhala, Kalevankuja 4, 743-425-1-338
138. Värri, Korteelanatie 1, 743-425-1-206
147. Hautahaka, Kamppilankuja 7, 743-425-3-39
153. Veikkola, Kaukolanraitti 23, 743-425-3-129
157. Luoma & Tuomela, Kaukolanraitti 15, 743-425-3-20 & -24
159. Salmela, Kaukolanraitti 13, 743-425-11-53
164. Ylistaro-talo (Kunnantalo), Kaukolanraitti 5, 743-425-5-32
165. Ravintola Taro, Kaukolanraitti 3, 743-425-5-122
182. Latva-aho, Reiniläntie 75, 743-403-2-232
191. Viluksela, Alapääntie 163, 743-437-5-129
193. Holkko, Alapääntie 171, 743-437-5-25
199. Pohto (ent. Yli-Perttula), Alapääntie 251, 743-437-2-73
200. Mäkysenkallio, Alapääntie 256, 743-437-3-62
205. Ahola, Alapääntie 281, 743-437-2-53
208. Lehtomäki, Alapääntie 300, 743-437-1-99
213. Toimela, Alapääntie 323, 743-433-6-10
220. Jokela, Alapääntie 385, 743-433-10-2
223. Sainio, Reiniläntie 377, 743-423-6-29
224. Ranta, Heikkolantie 67, 743-423-1-19
225. Keski-Hirvi, Reiniläntie 415, 743-423-18-4
229. Kallio, Reiniläntie 418, 743-423-8-53
231. Vuorenmaa, Isonkyläntie 35, 743-433-10-7
232. Rintämäki, Isonkyläntie 31, 743-433-10-6
234. Knookala, Isonkyläntie 40, 743-433-8-15
235. Kotivuori, Isonkyläntie 43, 743-433-3-111
236. Keskimäki, Isonkyläntie 51, 743-433-3-112
245. Soini, Mällikkäläntie 131, 743-425-13-159
247. Viljanmaan nahkatehdas, Viljanmaantie 5, 743-425-16-1
250. Nevala (Vanha Agrimarket), Könnintie 55, 743-425-16-286
254. Koskikelto, Könnintie 69, 743-425-16-149
260. Pouttunen, Tapaninkuja 30, 743-425-5-45
262. Kahila, Könnintie 83, 743-425-16-38
264. Mäkirinnan pienasumus, Kuusinevantie 19, 743-434-10-98
277. Wierto, Könnintie 221, 743-434-10-97
279. Siirilä, Klapsakkatie 6, 743-425-16-296
289. **Rantakari, Alhojoentie, 743-437-5-3 (aittarakenus A, asuinrakennus C)***

LUOKKA D (30 kpl)

6. Louhikko, Vatajantie 82, 743-430-16-28 ja -9-37
8. Sillanpää / Mäkelä / Valkama, Vatajantie 21, 743-430-14-29
9. Arola ja Sähkölä, Vatajantie 20 ja 22, 743-430-14-47 ja -15-22
21. Vainionpää, Liutulantie 47B, 743-425-6-16
33. Tuomola, Kylänpääntie 186, 743-430-9-149
37. Martola ja Aarola, Kylänpääntie 123, 743-430-8-78 ja -72
64. Taka, Huhtakuja 29, 743-430-3-72
78. Koskenranta, Kaukolanraitti 54, 743-425-4-24
90. Mäkipalsta, Kaskiontie 14, 743-403-4-93
97. Mäkinie mi, Kärkimäentie 7, 743-403-29-1
103. Kalmisto, Tuulivuorentie 37, 743-403-10-90
124. Västinkartanon palvelukeskuksen palveluasunnot ja vuokratalot, Västilänkuja 8, 743-425-10-154
132. Pekkala, Kuuselantie 3, 743-425-10-134
136. Lahti (rek.nimi Vaarala), Kalevankuja 3, 743-425-1-302
139. Paananen, Kaukolanraitti 43, 743-425-1-183
142. Tienvieri, Lääkärintie 1, 743-425-3-178
145. Ykköstalo, Prykyntie 2, 743-425-3-201
149. Marttila, Kamppilankuja 3, 743-425-3-158
152. Omakoti, Kaukolanraitti 25, 743-425-3-128
155. Anjala, Kaukolanraitti 21, 743-425-3-170
169. Tuokonranta, Kaukolanranta 2, 743-425-15-126
171. Lahdelma, Rantatie 13, 743-425-16-11
211. Koti I, Alapääntie 316, 743-433-3-77
215. Inkeri, Alapääntie 336, 743-433-4-67
226. Keski-Kiikka, Heikkolantie 22, 743-423-11-116
239. Jakola, Kotivuorentie 16, 743-433-3-152
242. Koskela, Mällikkäläntie 62, 743-425-5-30
257. Pikilinna, Tapaninkuja 15, 743-425-16-117
258. Karpalo, Tapaninkuja 17, 743-425-16-118
261. Peltola, Könnintie 81, 743-425-16-17

LÄHTEET

Inventointiraportit:

FCG Planeko Oy. YLISTARON YLEISKAAVA 2020 Kulttuuriympäristöselvitys/rakennusinventointi. Ylistaron kunta, 2008.

Motiivi (yhtiö). Kyrönjoen virkistyskäytön ja maisemanhoidon kehittäminen Ylistarossa ja Nurmossa. Länsi-Suomen ympäristökeskus, 2001.

Verkkolähteet:

Kivilaakso, A. (2010). Rakennusperintö suojelun kohteena. Suomen rakennustaiteen museo. Saatavilla: <https://www.mfa.fi/wp-content/uploads/2019/12/Rakennussuojelu.pdf>

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_101+2009.pdf

Kirjat:

Asemanseudun historiatyöryhmä. Menneitä Ja Muistoja: Ylistaron Asemanseudun Historiaa : Kuvakirja. 1. Asemanseudun historiatyöryhmä, 2014.

Asemanseudun historiatyöryhmä. Menneitä Ja Muistoja: Ylistaron Asemanseudun Historiaa : Kuvakirja. 2. Asemanseudun historiatyöryhmä, 2015.

Asemanseudun historiatyöryhmä. Menneitä Ja Muistoja: Ylistaron Asemanseudun Historiaa : Kuvakirja. 3. Asemanseudun historiatyöryhmä, 2017.

Asemanseudun historiatyöryhmä, et al. Menneitä Ja Muistoja: Ylistaron Asemanseudun Historiaa : Kuvakirja. Osa IV. Asemanseudun historiatyöryhmä, 2019.

Jonasson, Felix, Alekski Kivialho, ja K. Kivialho. Suomen Maatilat 5, Oulun Ja Vaasan Läänit: 5. Hki: WSOY, 1933.

Kotiseutumme. Kotiseutumme Sanoin Ja Kuvin Etelä-Pohjanmaa. Suomen kotiseutukulttuuri, 1967.

Karttunen, M. O. Kyrönmaan vaiheita: Isonkyrön, Vähänkyrön ja Ylistaron kotiseutukuvaus. Seinäjoki, 1964

Kattelus, Piia, et al. Ylistaro: Kotiseutukirja VI. Ylistaro: Eteläpohjalaiset Juuret, 2015.

Latvatalo, Marja-Liisa, et al. Ylistaro: Kotiseutukirja V. [Ylistaro]: Eteläpohjalaiset Juuret, 2014.

Mentula, A. Suuntaviivoja: Pohjanmaan arkkitehtuuri 1900-luvulla. Länsi-Suomen ympäristökeskus, 2005.

Perttu, Esa, Risto Lauhanen, Pekka Varismäki, Matti Lehtiö, Reijo Perttu, Mikko Takala, ja Jukka Kemppainen. Ylistaro: Kotiseutukirja VII. Ylistaro: Eteläpohjalaiset Juuret, Ylistaro Seura ry, 2018.

Salokangas, Raimo, ja Ulla Ekman-Salokangas. Ylistarolaisten Historia. [Ylistaron kunta] : Ylistaron historiatoimikunta, 2005.

Suuri Maatilakirja 6: Vaasan lääni: Suomenkieliset kunnat. Helsinki: Kustannustuote, 1967

Södersved, J. Kotiseutumme värikuvina: Ylistaro. Aero-kuva, 2005.

Ylistaro: Kotiseutukirja IV. [Ylistaro]: Eteläpohjalaiset Juuret, 2013.

Ylistaro-Seura, Eteläpohjalaiset Juuret, ja Heikki Latvatalo. Ylistaro: Historiallinen Vuosikirja 2009. [Ylistaro]: Ylistaro-Seura : Eteläpohjalaiset Juuret, 2009.

Ylistaro-Seura, Eteläpohjalaiset Juuret, ja Heikki Latvatalo. Ylistaro: Historiallinen Vuosikirja 2010. [Ylistaro]: Ylistaro-Seura : Eteläpohjalaiset Juuret, 2010.

Ylistaro-Seura, Ylistaron Valokuvamo K. Pajunen, ja Eteläpohjalaiset Juuret. Ylistaro: Historiallinen Vuosikirja 2011. [Ylistaro]: Ylistaro-Seura : Eteläpohjalaiset Juuret, 2011.

Ylistaro-seura, et al. Ylistaro: Kotiseutukirja VIII. Ylistaro: Ylistaro Seura ry., Eteläpohjalaiset Juuret, 2020.

Ylistaron 100-vuotias kirkko ja sen edeltäjien vaiheilta. Ylistaron historiatoimikunnan julkaisuja 1, 1952.

Muut lähteet:

Luoma, Anssi. Opastettu kierros — Tammisunnuntain talot 28.1.1918 — Ylistaron kirkonseudulla. [opaskartta].

Perttu, Esa [koonnut]. Elämää Rinta-Kaukolan talossa ja pihapiirissä vuosina 1836-2020. 2021.

Arkistolähteet:

Ylistaron kotiseutuarkisto, Seinäjoen museot

LIITTEET

Ylistaron osayleiskaavan rakennusinventointi 2022, Kartta 1

Ylistaron osayleiskaavan rakennusinventointi 2022, Kartta 2

Ylistaron osayleiskaavan rakennusinventointi 2022, Kartta 3